ھەدىسلەر توپلىمى

(جەمئۇلفەۋائىد)

مۇئەللىپ

مۇھەممەد ئىبنى سۇلايمان مەغرىبىي

8 ـ جىلد (8312 ـ ھەدىستىن 9107 ـ ھەدىسقىچە)

سۇتۇق بۇغراخان مائارىپ نەشرىياتى
2009

تەشكىللىگۈچى: دوكتور/ ئالىمجان ئاتائۇللاھ (بۇغدا)

تەرجىمە قىلغۇچى: سۇتۇق بۇغراخان مائارىپ نەشرىياتى تەرجىمە بۆلۈمى

تەرجىمە تەھرىرى: ئابدۇلھەكىمخان مەخسۇم (تەكلىماكان)
ئابدۇلخالىق ئابدۇلباقى (ئۇيغۇر)
مۆمىنجان سىدىق

مۇھەررىرى: سابىرجان

بەتچىك: ئا. روزى توختى

سۇتۇق بۇغراخان مائارىپ نەشرىياتى
2009

بۇ كىتابتا ئۇچرايدىغان بىر قىسىم ھەدىس ئاتالغۇلىرىغا قىسقىچە چۈشەنچە

سەنەد ـ ھەدىسشۇناسىتىن تاكى ھەدىسنىڭ تېكىستىگە تۇتاشقۇچە ئارىلىقتىكى راۋىيلار زەنجىرى «سەنەد» دېيىلىدۇ.

سەھىھ ـ بىرىنچىدىن، سەنەدى مۇتتەسىل (بىر ـ بىرىگە ئىزچىل تۇتاشقان) بولغان، يەنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن تاكى ھەدىسشۇناسقىچە بولغان سەنەد زەنجىرىنىڭ ھەممىسىدىكى راۋي مەزكۇر ھەدىسنى ئۆزىدىن بۇرۇنقى راۋىيدىن بىۋاسىتە ئالغان؛ ئىككىنچىدىن، ھەممە راۋىيلىرى بالاغەتكە يەتكەن ۋە ئەقلى ـ ھوشى جايىدا، ئىخلاسمەن مۇسۇلمان بولغان؛ ئۈچىنچىدىن، ھەممە راۋىيلىرى ھەدىسنى پىششىق ياد ئېلىش ياكى يېزىپ قالدۇرۇش قابىلىيىتىگە ئىگە بولغان؛ تۆتىنچىدىن، ھەدىس شاز بولمىغان، يەنى ئىشەنچلىك بىر راۋىينىڭ ھەدىسى ئۇنىڭدىنمۇ ئىشەنچلىكرەك يەنە بىر راۋىينىڭ ياكى بىر قانچە راۋىنىڭ ھەدىسىگە زىت بولمىغان؛ بەشىنچىدىن، ھەدىسنىڭ سەھىھلىكىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان بىرەر ئىللەت (قۇسۇر) بولمىغان (يەنى مەزكۇر بەش شەرت تېپىلغان) ھەدىس «سەھىھ» دېيىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسكە ئەمەل قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ).

ھەسەن ـ سەھىھ ھەدىسنىڭ بارلىق شەرتلىرى تېپىلغان، پەقەت ئۈچىنچى شەرت ھېسابلانغان "پىششىق ياد ئېلىش قابىلىيىتى" بىر ئاز تۆۋەن بولغان راۋي تەرىپىدىن رىۋايەت قىلىنغان ھەدىس «ھەسەن» دېيىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسكىمۇ ئەمەل قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ).

سەھىھ ۋە ھەسەن ـ ئەگەر ھەدىس ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن كۆپ سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلىنغان بولسا، مەزكۇر ھەدىس بىر سەنەد ئېتىبارى بىلەن سەھىھ يەنە بىر سەنەد ئېتىبارى بىلەن ھەسەن دېگەنلىك بولىدۇ. شۇڭا مۇنداق ھەدىس بىرلا ۋاقىتتا «سەھىھ ۋە ھەسەن» دېيىلىدۇ. ناۋادا ھەدىسنىڭ سەنەدى بىر بولسا، مۇنداق ھەدىس بىر قىسىم كىشىلەر

تەرىپىدىن «سەھىم»، يەنە بىر قىسىم كىشىلەر تەرىپىدىن «ھەسەن» دەپ قارالغان دېگەنلىك بولىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسقىمۇ ئەمەل قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ).

زەئىپ ـ ھەسەن ھەدىسنىڭ شەرتلىرىدىن بىرەرسى تېپىلماي قېلىپ، ھەسەن دەرىجىسىگە يېتەلمىگەن ھەرقانداق ھەدىس «زەئىپ» دېيىلىدۇ. زەئىپ ھەدىسلەرنىڭ دەرىجىلىرى سەنەدتىكى بىرەر راۋىينىڭ ياكى بىر قانچە راۋىينىڭ شەرتكە تولۇق لايىق بولماسلىقىغا ئەگىشىپ پەرقلىق بولىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىس ئىنتايىن زەئىپ بولمىسا، بىر قىسىم ئالىملارنىڭ قارىشىچە، مەلۇم شەرت ئاستىدا ئەمەل قىلىشقا بولىدۇ. تەپسىلاتى ئۇچۇن «ھەدىس ھەققىدە قىسقىچە چۈشەنچە» دېگەن تېمىغا مۇراجىئەت قىلىڭ).

ئىنتايىن زەئىپ ـ ھەدىسنىڭ سەنەدىدە ياكى تېكىستىدە ئۇنىڭ زەئىپلىكىگە سەۋەب بولىدىغان بىرقانچە ئىللەت تېپىلسا، مەزكۇر ھەدىس «ئىنتايىن زەئىپ» دېيىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسكە ئەمەل قىلىنمايدۇ).

سەنەدى سەھىھ ـ ئەسلىدە بىر ھەدىسشۇناس: «بۇ ھەدىسنىڭ سەنەدى سەھىھ» دېگەن بولسا، سەھىھ ھەدىسنىڭ ئالدىنقى ئۇچ شەرتىگە تولۇق كاپالەتلىك قىلغانلىقىنى، لېكىن ئاخىرقى ئىككى شەرتنى ئىسپاتلاشقا كاپالەتلىك قىلالمىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. بىراق ھەدىس تەتقىقات ئىلمىدە تونۇلغان بىرەر ھەدىسشۇناس: «بۇ ھەدىسنىڭ سەنەدى سەھىھ» دېگەن، ئەمما مۇنداق دېيىشىنىڭ ئىللىتىنى بايان قىلمىغان بولسا، بۇ ھالدا مەزكۇر ھەدىسنىڭ تېكىستىمۇ سەھىھ بولغان بولىدۇ.

سەنەدى ھەسەن ـ سەنەدى سەھىھ ھەدىسنىڭ سەنەدىنىڭ شەرتلىرىگە توشمايدىغان، پەقەت ھەسەن ھەدىسنىڭ سەنەدىنىڭ شەرتلىرىگە توشىدىغان ھەدىس «سەنەدى ھەسەن» دېيىلىدۇ.

سەنەدى زەئىپ ـ ھەدىسنىڭ سەنەدىدە زەئىپلىكىگە سەۋەب بولىدىغان بىرەر ئىللەت تېپىلسا، مەزكۇر ھەدىس «سەنەدى زەئىپ» دېيىلىدۇ.

سەنەدى ئىنتايىن زەئىپ ـ ھەدىسنىڭ سەنەدىدە زەئىپلىكىگە سەۋەب بولىدىغان بىرقانچە ئىللەت تېپىلسا، مەزكۇر ھەدىس «سەنەدى ئىنتايىن زەئىپ» دېيىلىدۇ.

مـۇئەللەق ـ ھەدىسشۇناسـتـىن تـاكى پەيغەمـبەر سـەللاللاھۇ ئەلەيھـى ۋەسەللەمگىچە بولغان ئارىلىقتىكى پۈتۈن سـەنەد يـاكى ساھابىگىچە بولغـان ئارىلىقتىكى پۈتۈن سەنەد ۋەياكى تـابـئـىنگىچە بولغـان ئـارىلىقتىكى پۈتـۈن سەنەد كۆتۈرۈۋېتىلىـپ رىـۋايەت قىلىنغـان ھەدىس «مـۇئەللەق» دېيىلـدۇ. (ئەسـلىدە بـۇ تـۈردىكى ھەدىسـكە ئەمـەل قىلىنمايـدۇ، ئەمـمـا «بۇخـارى» ۋە «مۇسلىم»دا كەلگەن مۇئەللەق ھەدىسلەردە: ''دېدى... ئېيتتى...'' دېگەنـدەك كەسـكـىن لەۋزى بـىلـەن كەلسـە، سـەھـىھ ھەدىسـنـىڭ ھـۆكمى بېرىلـدۇ. ''دېيىلـدى... ئېيتـىلـدى...'' دېگەنـدەك ئېھتـمـاللىق لەۋزى بـىلـەن كەلسـە، ئۇنداق ھەدىس تەكشۈرۈلۈپ، ئاندىن باھا بېرىلىدۇ).

مـۇرسـەل ـ ھەدىسنـىڭ سـەنەدىدە تابـئـىنـدىن ئىلگىرىكى كـىشى (يەنى ساھابە) چۈشۈپ قالغان، يەنى بـىرەر تـابـئـىن مەزكـۇر ھەدىسـنى: ''پەيغەمـبەر سـەللاللاھۇ ئەلەيھـى ۋەسـەللەم مۇنـداق دېگەن... دېگـىنـىچە ئـۆزى بـۋاسـتە باشلاپ كەتـكەن بولسـا، مۇنـداق ھەدىس «مـۇرسـەل» دېيىلـدۇ (ئەسـلىدە بـۇ تـۈردىكى ھەدىسـكە ئەمـەل قىلىنمايـدۇ، ئەمـمـا بەزى شـەرتلەر ئاسـتـىدا ئەمـەل قىلىنىدىغان مۇرسەل ھەدىسلەرمۇ بار).

مـۇئـزەل ـ سـەنەدتە ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن كـۆپ كـىشى ئارقـا ـ ئارقـىدىن چۈشـۈپ قالغـان ھەدىس «مـۇئزەل» دېيىلـدۇ (بـۇ تـۈردىكى ھەدىس زەئـىپ ھەدىسلەرنىڭ بىر تۈرىدۇر).

مـــۇنقەتـىئ ـ سـەنەد مەيلـى بېشـىدىن يـاكى ئوتتۇرىسـىدىن ۋەيـاكى ئاخـىرىدىن بولۇشـىدىن قەتئـىيـنەزەر ئۇزۇلـۈپ قالسا، يەنى ئارىدىن بـىرەر راۋۇي چۈشۈپ قالسا، مۇنـداق ھەدىس «مـۇنقەتـىئ» دېيىلـدۇ (بـۇ تـۈردىكى ھەدىس زەئـىپ ھەدىسلەرنىڭ بىر تۈرىدۇر).

مـۇدەللـەس ـ سـەنەدتىكى بـىرەر ئەيـبـنىڭ يوشۇرۇلۇپ، ئۇنىڭ (سـەنەدنىڭ) تاشقى ھالـتـىنىڭ چـىرايلـىق كۆرسـتـىلىشـى «مـۇدەللەس» دېيىلـدۇ (بـۇ تۈردىكى ھەدىس زەئـىپ ھەدىسلەرنىڭ بىر تۈرىدۇر).

مـەتـرۇك ـ ھەدىسـنـىڭ سـەنەدىدە يالغان ئېيتقانلىقى بايقالغان بـىرەر راۋۇي بولـۇپ قالسـا، مۇنـداق ھەدىس «مـەتـرۇك» دېيىلـدۇ (بـۇ تـۈردىكى ھەدىسـكە ئەمـەل قىلىنمايدۇ).

مۇنكەر - ھەدىسنىڭ سەنەدىدە كۆپ خاتالاشقان ياكى بىپەرۋالىق قىلغان ۋەياكى پاسقلىقى ئاشكارىلىنىپ قالغان بىرەر راۋى بولۇپ قالسا، مۇنداق ھەدىس «مۇنكەر» دەپىلىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ھەدىسى زەئىپ بىرىنىڭ رىۋايىتى ئىشەنچلىك بىرىنىڭ رىۋايىتىگە زىت بولۇپ قالسىمۇ، ئۇنىڭ ھەدىسى «مۇنكەر» دەپىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسكىمۇ ئەمەل قىلىنمايدۇ).

مۇزتەرىب - بىر - بىرىدىن پەرقلىق بىرقانچە شەكىلدە رىۋايەت قىلىنغان، ئەمما دەرىجە كۈچى جەھەتتە ھەممە شەكلى تەڭلىشىپ قالمىغان، لېكىن مەزمۇنى بىر - بىرىگە زىت بولغان، قايسىسىنىڭ قايسىسىدىن كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى ئايرىغىلى بولمايدىغان ھەدىس «مۇزتەرىب» دەپىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسنى تەكشۈرۈپ، بىر رىۋايەتنىڭ يەنە بىرىدىن كۈچلۈك ياكى ساغلام ئىكەنلىكى بىلىنسە ئەمەل قىلىنىدۇ، بولمىسا ئەمەل قىلىنمايدۇ).

شاز - ئىشەنچلىك بىرىنىڭ رىۋايەت قىلغان ھەدىسى ئۇنىڭدىنمۇ ئىشەنچلىك بىرىنىڭ ھەدىسكە زىت بولۇپ قالسا، مۇنداق ھەدىس «شاز» دەپىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسكە ئەمەل قىلىنمايدۇ).

قۇددۇسىي - پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پەرۋەردىگارى اللە تائالادىن بىزگە رىۋايەت قىلىپ بەرگەن، لەۋزى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە، مەنىسى اللە تائالاغا ئائىت بولغان ھەدىس «قۇددۇسىي» دەپىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسمۇ ھەدىسلەرگە باھا بېرىش قائىدىسى بويىچە سەھىھ ھەسەن، زەئىپ، مەۋزۇ قاتارلىق تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ).

مەرفۇئ - پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئائىت سۆز ياكى ئىش - ھەرىكەت ياكى ماقۇللۇق ۋەياكى بىرەر سۈپەت تەسۋىرلەنگەن ھەدىس «مەرفۇئ» دەپىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسمۇ ھەدىسلەرگە باھا بېرىش قائىدىسى بويىچە سەھىھ ھەسەن، زەئىپ، مەۋزۇ قاتارلىق تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ).

مەۋقۇف - بىرەر ساھابىگە ئائىت سۆز ياكى ئىش - ھەرىكەت ۋەياكى ماقۇللۇق تەسۋىرلەنگەن تېكىست «مەۋقۇف» دەپىلىدۇ (بۇ تۈردىكى رىۋايەتلەرمۇ ھەدىسكە باھا بېرىش قائىدىسى بويىچە سەھىھ ھەسەن، زەئىپ، مەۋزۇ قاتارلىق تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ).

مەقتۇئ ـ بىرەر تابىئىنگە ياكى ئۇنىڭدىن كېيىنكى كىشىگە ئائىت سۆز ياكى ئىش ـ ھەرىكەت تەسۋىرلەنگەن تېكىست «مەقتۇئ» دېيىلىدۇ (بۇ تۈردىكى رىۋايەتلەر ھەدىسلەرگە باھا بېرىش قائىدىسى بويىچە سەھىھ، زەئىپ، مەۋزۇ قاتارلىق تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ).

مۇتتەسىل ـ سەنەدى مەرفۇئ ياكى مەۋقۇف ھالەتتە تۇتاشقان ھەدىس «مۇتتەسىل» دېيىلىدۇ (بۇ تۈردىكى ھەدىسمۇ ھەدىسلەرگە باھا بېرىش قائىدىسى بويىچە سەھىھ، ھەسەن، زەئىپ، مەۋزۇ قاتارلىق تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ).

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان مەزمۇنلار ھەدىس ئىلمىگە مۇناسىۋەتلىك ساھەلەرنىڭ ئاساسىي قىسمىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بىز پەقەت ئوقۇرمەنلىرىمىزنىڭ بىلىشۈبلىشىغا تېگىشلىك مۇھىم مەسىلە ۋە ئاتالغۇلارنى قىسقىچە چۈشەندۈرۈپ ئۆتتۇق. كىتابخانلىرىمىزنىڭ ھەر بىر ھەدىسنى ئوقۇش جەريانىدا، شۇ ھەدىسكە بېرىلگەن باھانىمۇ نەزەردىن ساقىت قىلماسلىقىنى ۋە شۇنىڭغا قارىتا پايدىلىنىشىنى ئۈمىد قىلىمىز. الله تائالادىن بۇ كىتابنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىكىمىز ئۈچۈن پايدىلىق قىلىپ بېرىشىنى چىن دىلىمىزدىن تىلەيمىز.

2009 ـ يىل

گۈزەل سۈپەتلەر ۋە پەزىلەتلەر بۆلۈمى

بەزى پەيغەمبەرلەر ھەققىدە بايانلار ۋە ئۇلارنىڭ پەزىلەتلىرى

8312 _ **عَنْ أَبِي مُوسَى، رَفَعَهُ، قَالَ: لَمَّا أُخْرِجَ آدَمُ مِنَ الْجَنَّةِ، زُوِّدَ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ، وَعَلَّمَهُ صَنْعَةَ كُلِّ شَيْءٍ، فَثِمَارُكُمْ هَذِهِ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ، غَيْرَ أَنَّ هَذِهِ تَغَيَّرُ وَتِلْكَ لاَ تَغَيَّرُ.**

8312 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«(ئۆز ۋاقتىدا) الله تائالا ئادەمنى جەننەتتىن چىقارغاندا، ئۇنىڭغا جەننەتنىڭ مېۋىلىرىنى ئوزۇق ـ تۈلۈك قىلىپ بەردى، ئۇنىڭغا ھەممە نەرسىنى ياساشنى ئۆگەتتى. سىلەرنىڭ بۇ مېۋەڭلەر جەننەتنىڭ مېۋىلىرىدىندۇر، لېكىن، بۇ (يەنى دۇنيانىڭ مېۋىلىرى) ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ، ھالبۇكى، ئۇ (يەنى جەننەتنىڭ مېۋىلىرى) ئۆزگەرمەيدۇ»[1].

(بەززار: 2344)

8313 ــ **عن بريدة يرفعه قال: لو كان بكاء داود وبكاء جميع أهل الأرض جميعا يعدل ببكاء آدم ما عدله. للأوسط:143.**

8313 ــ بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ھەيسەمى (13748): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

«ئەگەر داۋۇدنىڭ يىغىسى بىلەن پۈتۈن زېمىن ئەھلىنىڭ يىغىسى ئادەمنىڭ يىغىسىغا سېلىشتۇرۇلسا، (يەنىلا) ئۇنىڭ يىغىسىغا تەڭ كېلەلمەيدۇ»[1].

(«ئەلئەۋسەت»: 143)

8314 ــ عن أبي بن كعب قال قال رسول الله ε إن آدم غسلته الملائكة بماء وسدر وكفنوه وألحدوا له ودفنوه وقالوا هذا سنتكم يا بني آدم في موتاكم. للأوسط.

8314 ــ ئۇبەي ئىبنى كەئب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەقىقەتەن پەرىشتىلەر ئادەمنى چىلان دەرىخىنىڭ سۈيى بىلەن يۇدى ۋە كېپەنلىدى، ئاندىن ئۇنى لەھەتكە قويدى ۋە دەپنە قىلدى. ئۇلار: ''ئى ئادەم بالىلىرى! بۇ، سىلەرنىڭ (مېيىتلارنى تەييارلاشتىكى) قائىدەڭلەردۇر'' دېدى»[2].

(«ئەلئەۋسەت»: 9259)

8315 ــ لو رحم الله من قوم نوح أحدا, لرحم أم الصبى، كان نوح مكث فى قومه ألف سنة إلا خمسين عاما يدعوهم حتى كان آخر زمانه غرس شجرة فعظمت وذهبت كل مذهب ثم قطعها، وجعل يعملها سفينة، ويمرون عليه فيسألونه فيقول: أعملها سفينة، فيسخرون منه، ويقولون: تعمل سفينة فى البر، وكيف تجرى فى البحر؟ قال: سوف تعلمون، فلما فرغ وفار التنور وكثر الماء فى السكك، خشيت أم الصبى عليه، وكانت تحبه حبا شديدا، فخرجت إلى الجبل حتى بلغت ثلثه فلما بلغها الماء خرجت حتى بلغت ثلثى الجبل فلما بلغها الماء خرجت به حتى استوت به على الجبل، فلما بلغ الماء رقبتها رفعته بيديها حتى ذهب بهما الماء، فلو رحم الله منهم أحدا، رحم أم الصبى.

[1] ھەيسەمى (13749): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (13754): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان. تەبەرانى مۇشۇ مەزمۇندىكى يەنە بىر ھەدىسنى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككى سەنەدىدە ھەرخىل باھا بېرىلگەن كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

8315 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەگەر الله تائالا نۇھ قەۋمىنىڭ بىرەرسىگە رەھمەت قىلغان بولسا ئىدى، ئەلۋەتتە بوۋاقنىڭ ئانىسىغا رەھمەت قىلغان بولار ئىدى. نۇھ (ئەلەيھىسسالام) ئۆز قەۋمى ئارىسىدا 50 يىل كەم مىڭ يىل دەۋەت قىلىپ تۇردى. ئۇ ئۆمرىنىڭ ئاخىرقى مەزگىللىرىدە بىر دەرەخ تىكتى. ئۇ دەرەخ يوغىناپ ئۆسۈپ، تەرەپ ـ تەرەپكە شاخ چىقاردى. ئاندىن نۇھ ئۇنى كېسىپ، كېمە ياساشقا باشلىدى. قەۋمى ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، ئۇنىڭدىن نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى سورايتتى. ئۇ: كېمە ياساۋاتىمەن، ـ دېسە، ئۇلار ئۇنى مەسخىرە قىلىپ: قۇرۇقلۇقتا كېمە ياسامسەن؟ ئۇ دېڭىزدا قانداق ماڭىدۇ؟ ـ دەيتتى. نۇھ: كېلەچەكتە بىلىپ قالىسىلەر، ـ دەيتتى. نۇھ كېمىنى ياساپ بولغاندا، يەر يۈزىدىن سۇ ئېتىلىپ چىقىپ يوللارنى سۇ بېسىپ كەتتى، بۇنىڭ بىلەن، بوۋاقنىڭ ئانىسى بوۋىقىدىن ئەنسىرىدى. چۈنكى، ئۇ بوۋىقىغا ئامراق ئىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ تاغقا يامىشىپ تاغنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىغچە چىقىپ تۇردى، سۇ ئۇنىڭغا يېتىشىۋىدى، ئۇ تاغنىڭ ئۈچتىن ئىككى قىسمىغچە چىقىپ تۇردى. سۇ ئۇنىڭغا يېتىشىۋىدى، ئۇ بوۋىقىنى تاغ چوققىسىغچە ئېلىپ چىقتى. سۇ ئۇنىڭ بوينىغا چىقىپ، تاكى ئۇ ئىككىسىنى ئېقىتىپ كەتكەنگە قەدەر ئۇ بوۋاقنى قولىدا كۆتۈرۈپ تۇردى. ئەگەر الله تائالا ئۇلارنىڭ بىرىگە مەرھەمەت قىلغان بولسا ئىدى، ئەلۋەتتە، بوۋاقنىڭ ئانىسىغا (مەرھەمەت) قىلغان بولار ئىدى»[1].

(«ئەلئەۋسەت»)

8316 ــ **عن أَنَسِ بن مَالِكٍ قال جاء رَجُلٌ إلى رسول اللَّهِ ε فقال يا خَيْرَ البريه فقال رسول اللَّهِ ε ذَاكَ إِبْرَاهِيمُ عليه السَّلَام.**

[1] ھەيسەمى (13758): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇسا ئىبنى يەئقۇب زەمئىي ئىسمىلىك بىرى بار. ئىبنى مەئىن ئۇنى ئىشەنچلىك كىشى دەپ قارىسا، مەدىنى ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8316 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـــ ئى مەخلۇقاتلارنىڭ ياخشىسى! ـــ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇ (يەنى مەخلۇقلارنىڭ ياخشىسى) ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدۇر، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2369)

8317 ـــ **عن ابن عُمَرَ رضي الله عنهما عن النبي ε قال: الْكَرِيمُ بن الْكَرِيمُ بن الكريم بن الْكَرِيمِ يُوسُفُ بن يَعْقُوبَ بن إِسْحَاقَ بن إبراهيم عليهم السَّلَام.**

8317 ـــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئۆزىمۇ، ئاتىسىمۇ، بوۋىسىمۇ چوڭ بوۋىسىمۇ ئېسىل زات: يۈسۈف ئىبنى يەئقۇب ئىبنى ئىسھاق ئىبنى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدۇر».

(بۇخارى: 3390)

8318 ـــ **عن سَعِيدِ بن جُبَيْرٍ قال بن عَبَّاسٍ أَوَّلَ ما اتَّخَذَ النِّسَاءُ الْمِنْطَقَ من قِبَلِ أُمِّ إِسْمَاعِيلَ اتَّخَذَتْ مِنْطَقًا لِتُعَفِّيَ أَثَرَهَا على سَارَةَ ثُمَّ جاء بها إِبْرَاهِيمُ وَبِابْنِهَا إِسْمَاعِيلَ وَهِيَ تُرْضِعُهُ حتى وضعها عِنْدَ الْبَيْتِ عِنْدَ دَوْحَةٍ فَوْقَ زَمْزَمَ في أَعْلَى الْمَسْجِدِ وَلَيْسَ بِمَكَّةَ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ وَلَيْسَ بها مَاءٌ فَوَضَعَهُمَا هُنَالِكَ وَوَضَعَ عِنْدَهُمَا جِرَابًا فيه تَمْرٌ وَسِقَاءً فيه مَاءٌ ثُمَّ قفي إِبْرَاهِيمُ مُنْطَلِقًا فَتَبِعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فقالت يا إِبْرَاهِيمُ أَيْنَ تَذْهَبُ وَتَتْرُكُنَا بِهذا الْوَادِي الذي ليس فيه إِنْسٌ ولا شَيْءٌ فقالت له ذلك مِرَارًا وَجَعَلَ لَا يَلْتَفِتُ إِلَيْهَا فقالت له آللَّهُ الذي أَمَرَكَ بِهذا قال نعم قالت إِذَنْ لَا يُضَيِّعُنَا ثُمَّ رَجَعَتْ فَانْطَلَقَ إِبْرَاهِيمُ حتى إذا كان عِنْدَ الثَّنِيَّةِ حَيْثُ لَا يَرَوْنَهُ اسْتَقْبَلَ بِوَجْهِهِ الْبَيْتَ ثُمَّ دَعَا بِهَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ وَرَفَعَ يَدَيْهِ فقال (ربنا إني أَسْكَنْتُ من ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ) حتى بَلَغَ (يَشْكُرُونَ) وَجَعَلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ تُرْضِعُ إِسْمَاعِيلَ وَتَشْرَبُ من ذلك الْمَاءِ حتى إذا نَفِدَ ما في**

السِّقَاءِ عَطِشَتْ وَعَطِشَ ابْنُهَا وَجَعَلَتْ تَنْظُرُ إليه يَتَلَوَّى أو قال يَتَلَبَّطُ فَانْطَلَقَتْ كَرَاهِيَةَ أَنْ تَنْظُرَ إليه فَوَجَدَتْ الصَّفَا أَقْرَبَ جَبَلٍ في الأرض يَلِيهَا فَقَامَتْ عليه ثُمَّ اسْتَقْبَلَتْ الْوَادِيَ تَنْظُرُ هل تَرَى أَحَدًا فلم تَرَ أَحَدًا فَهَبَطَتْ من الصَّفَا حتى إذا بَلَغَتْ الْوَادِيَ رَفَعَتْ طَرَفَ دِرْعِهَا ثُمَّ سَعَتْ سَعْيَ الْإِنْسَانِ الْمَجْهُودِ حتى جَاوَزَتْ الْوَادِيَ ثُمَّ أَتَتْ الْمَرْوَةَ فَقَامَتْ عليها وَنَظَرَتْ هل تَرَى أَحَدًا فلم تَرَ أَحَدًا فَفَعَلَتْ ذلك سَبْعَ مَرَّاتٍ قال بن عَبَّاسٍ قال النبي ε فَذَلِكَ سَعْيُ الناس بَيْنَهُمَا فلما أَشْرَفَتْ على الْمَرْوَةِ سَمِعَتْ صَوْتًا فقالت صَهٍ تُرِيدُ نَفْسَهَا ثُمَّ تَسَمَّعَتْ فَسَمِعَتْ أَيْضًا فقالت قد أَسْمَعْتَ إن كان عِنْدَكَ غِوَاثٌ فإذا هِيَ بِالْمَلَكِ عِنْدَ مَوْضِعِ زَمْزَمَ فَبَحَثَ بعقبة أو قال بِجَنَاحِهِ حتى ظَهَرَ الْمَاءُ فَجَعَلَتْ تُحَوِّضُهُ وَتَقُولُ بِيَدِهَا هَكَذَا وَجَعَلَتْ تَغْرِفُ من الْمَاءِ في سِقَائِهَا وهو يَفُورُ بَعْدَ ما تَغْرِفُ قال بن عَبَّاسٍ قال النبي ε يَرْحَمُ اللهُ أُمَّ إِسْمَاعِيلَ لو تَرَكَتْ زَمْزَمَ أو قال لو لم تَغْرِفْ من الْمَاءِ لَكَانَتْ زَمْزَمُ عَيْنًا مَعِينًا قال فَشَرِبَتْ وَأَرْضَعَتْ وَلَدَهَا فقال لها الْمَلَكُ لَا تَخَافُوا الضَّيْعَةَ فإن هَا هُنَا بَيْتَ اللَّهِ يَبْنِي هذا الْغُلَامُ وَأَبُوهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَهْلَهُ وكان الْبَيْتُ مُرْتَفِعًا من الأرض كَالرَّابِيَةِ تَأْتِيهِ السُّيُولُ فَتَأْخُذُ عن يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ فَكَانَتْ كَذَلِكَ حتى مَرَّتْ بِهِمْ رُفْقَةٌ من جُرْهُمَ أو أَهْلُ بَيْتٍ من جُرْهُمَ مُقْبِلِينَ من طَرِيقِ كَدَاءٍ فَنَزَلُوا في أَسْفَلِ مَكَّةَ فَرَأَوْا طَائِرًا عَائِفًا فَقَالُوا إِنَّ هذا الطَّائِرَ لَيَدُورُ على مَاءٍ لَعَهْدُنَا بِهذا الْوَادِي وما فيه مَاءٌ فَأَرْسَلُوا جَرِيًّا أو جَرِيَّيْنِ فإذا هُمْ بِالْمَاءِ فَرَجَعُوا فَأَخْبَرُوهُمْ بِالْمَاءِ فَأَقْبَلُوا قال وَأُمُّ إِسْمَاعِيلَ عِنْدَ الْمَاءِ فَقَالُوا أَتَأْذَنِينَ لنا أَنْ نَنْزِلَ عِنْدَكِ فقالت نعم وَلَكِنْ لَا حَقَّ لَكُمْ في الْمَاءِ قالوا نعم قال بن عَبَّاسٍ قال النبي ε فَأَلْفَى ذلك أُمَّ إِسْمَاعِيلَ وَهِيَ تُحِبُّ الأنس فَنَزَلُوا وَأَرْسَلُوا إلى أَهْلِيهِمْ فَنَزَلُوا مَعَهُمْ حتى إذا كان بها أَهْلُ أَبْيَاتٍ منهم وَشَبَّ الْغُلَامُ وَتَعَلَّمَ الْعَرَبِيَّةَ منهم وَأَنْفَسَهُمْ وَأَعْجَبَهُمْ حين شَبَّ فلما أَدْرَكَ زَوَّجُوهُ امْرَأَةً منهم وَمَاتَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فَجَاءَ إِبْرَاهِيمُ بعد ما تَزَوَّجَ إِسْمَاعِيلُ يُطَالِعُ تَرِكَتَهُ فلم يَجِدْ إِسْمَاعِيلَ فَسَأَلَ امْرَأَتَهُ عنه فقالت خَرَجَ يَبْتَغِي لنا ثُمَّ سَأَلَهَا عن عَيْشِهِمْ وَهَيْئَتِهِمْ فقالت نَحْنُ بِشَرٍّ نَحْنُ في ضِيقٍ وَشِدَّةٍ فَشَكَتْ إليه قال فإذا جاء زَوْجُكِ فَاقْرَئِي عليه السَّلَامَ وَقُولِي له يُغَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِهِ فلما جاء إِسْمَاعِيلُ كَأَنَّهُ آنَسَ شيئا

فقال هل جاءَكُمْ من أَحَدٍ قالت نعم جاءَنَا شَيْخٌ كَذَا وَكَذَا فَسَأَلَنَا عَنْكَ فَأَخْبَرْتُهُ وَسَأَلَنِي كَيْفَ عَيْشُنَا فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّا فِي جَهْدٍ وَشِدَّةٍ قال فَهَلْ أَوْصَاكِ بِشَيْءٍ قالت نعم أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ غَيِّرْ عَتَبَةَ بَابِكَ قال ذَاكِ أبي وقد أَمَرَنِي أَنْ أُفَارِقَكِ الْحَقِي بِأَهْلِكِ فَطَلَّقَهَا وَتَزَوَّجَ منهم أُخْرَى فَلَبِثَ عَنْهُمْ إِبْرَاهِيمُ ما شَاءَ اللهُ ثُمَّ أَتَاهُمْ بَعْدُ فلم يَجِدْهُ فَدَخَلَ على امْرَأَتِهِ فَسَأَلَهَا عنه فقالت خَرَجَ يَبْتَغِي لنا قال كَيْفَ أَنْتُمْ وَسَأَلَهَا عن عَيْشِهِمْ وَهَيْئَتِهِمْ فقالت نَحْنُ بِخَيْرٍ وَسَعَةٍ وَأَثْنَتْ على اللَّهِ فقال ما طَعَامُكُمْ قالت اللَّحْمُ قال فما شَرَابُكُمْ قالت الْمَاءُ قال اللهم بَارِكْ لهم في اللَّحْمِ وَالْمَاءِ قال النبي ε ولم يَكُنْ لهم يَوْمَئِذٍ حَبٌّ وَلَوْ كان لهم دَعَا لهم فيه قال فَهُمَا لَا يَخْلُو عَلَيْهِمَا أَحَدٌ بِغَيْرِ مَكَّةَ إلا لم يُوَافِقَاهُ قال فإذا جاء زَوْجُكِ فَاقْرَئِي عليه السَّلَامَ وَمُرِيهِ يُثْبِتُ عَتَبَةَ بَابِهِ فلما جاء إِسْمَاعِيلُ قال هل أَتَاكُمْ من أَحَدٍ قالت نعم أَتَانَا شَيْخٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ وَأَثْنَتْ عليه فَسَأَلَنِي عَنْكَ فَأَخْبَرْتُهُ فَسَأَلَنِي كَيْفَ عَيْشُنَا فَأَخْبَرْتُهُ أَنَّا بِخَيْرٍ قال فَأَوْصَاكِ بِشَيْءٍ قالت نعم هو يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَيَأْمُرُكَ أَنْ تُثْبِتَ عَتَبَةَ بَابِكَ قال ذَاكِ أبي وَأَنْتِ الْعَتَبَةُ أَمَرَنِي أَنْ أُمْسِكَكِ ثُمَّ لَبِثَ عَنْهُمْ ما شَاءَ اللهُ ثُمَّ جاء بَعْدَ ذلك وَإِسْمَاعِيلُ يَبْرِي نَبْلًا له تَحْتَ دَوْحَةٍ قَرِيبًا من زَمْزَمَ فلما رَآهُ قام إليه فَصَنَعَا كما يَصْنَعُ الْوَالِدُ بِالْوَلَدِ وَالْوَلَدُ بِالْوَالِدِ ثُمَّ قال يا إِسْمَاعِيلُ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِأَمْرٍ قال فَاصْنَعْ ما أَمَرَكَ رَبُّكَ قال وَتُعِينُنِي قال وَأُعِينُكَ قال فإن اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَبْنِيَ هَا هُنَا بَيْتًا وَأَشَارَ إلى أَكَمَةٍ مُرْتَفِعَةٍ على ما حَوْلَهَا قال فَعِنْدَ ذلك رَفَعَا الْقَوَاعِدَ من الْبَيْتِ فَجَعَلَ إِسْمَاعِيلُ يَأْتِي بِالْحِجَارَةِ وَإِبْرَاهِيمُ يَبْنِي حتى إذا ارْتَفَعَ الْبِنَاءُ جاء بِهذا الْحَجَرِ فَوَضَعَهُ له فَقَامَ عليه وهو يَبْنِي وَإِسْمَاعِيلُ يُنَاوِلُهُ الْحِجَارَةَ وَهُمَا يَقُولَانِ (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أنت السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) قال فَجَعَلَا يَبْنِيَانِ حتى يَدُورَا حَوْلَ الْبَيْتِ وَهُمَا يَقُولَانِ (رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أنت السَّمِيعُ الْعَلِيمُ).

8318 ـ سەئىد ئىبنى جۇبەير رىۋايەت قىلىدۇكى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: ئەڭ بۇرۇن ئۇرۇن يوپكا كىيگەن ئايال ئىسمائىلنىڭ ئانىسى (هاجەر)دۇر، ئۇ سارەدىن يوشۇرۇنۇش ئۈچۈن ئىزىنى ئۆچۈرۈپ ماڭىدىغان يوپكا كىيىۋالغانىدى. كېيىن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام هاجەر ۋە ئوغلى ئىسمائىلنى بەيتۇللاھنىڭ يېنىدىكى

يوغان دەرەخ تۈۋىگە (زەمزەم بۇلىقىنىڭ ئۈستى، مەسجىدنىڭ يۇقىرى تەرىپىگە) ئەكىلىپ قويىدى. ئۇ چاغلاردا مەككىدە ھېچكىم يوق بولۇپ، ئەتراپتىن سۇمۇ تېپىلمايتتى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا بىر خالتا خورما بىلەن بىر تۇلۇم سۇ بېرىپ، شۇ يەردە قويۇپ قويىدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام (يۇرتىغا) قايتىپ ماڭغان چاغدا، ئىسمائىلنىڭ ئانىسى (ئۇنىڭ كەينىدىن) ئەگىشىپ بېرىپ:

ـ ئى ئىبراھىم! بىزنى ئادەم ۋە باشقا نەرسىلەر يوق بۇ ۋادىغا تاشلاپ قويۇپ نەگە بارىسەن؟ ـ دېدى. ئۇ بۇ سۆزنى نەچچە قېتىم تەكرارلىغان بولسىمۇ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قاراپمۇ قويمىدى. ئاخىرى ئۇ:

ـ الله سېنى مۇشۇنداق قىلىشقا بۇيرىدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغان ئىدى، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، ـ دەپ جاۋاب بەردى. شۇنىڭ بىلەن، ھاجەر:

ـ ئۇنداق بولسا، الله بىزنى تاشلىۋەتمەيدۇ، ـ دەپ قايتىپ كەتتى. ئىبراھىم يولنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئايالى ۋە بالىسىنىڭ كۆزىدىن يىراقلىشىپ بىر داۋانغا كەلگەندە، قىبلىگە يۈزلىنىپ، قولىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇپ: ﴿پەرۋەردىگارىمىز! ئەۋلادىمنىڭ بىر قىسمىنى (يەنى بالام ئىسمائىل بىلەن ئايالىم ھاجەرنى) ناماز ئوقۇسۇن (يەنى ساڭا ئىبادەت قىلسۇن دەپ) سېنىڭ ھۆرمەتلىك ئۆيۈڭنىڭ قېشىدىكى ئېكىنسىز بىر ۋادىغا (يەنى مەككىگە) ئورۇنلاشتۇردۇم، پەرۋەردىگارىمىز! بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ دىللىرىنى ئۇلارغا مايىل قىلغىن، ئۇلارنى شۇكۇر قىلسۇن دەپ تۇرلۇك مېۋىلەرنى ئۇلارغا رىزىق قىلىپ بەرگىن﴾[1] دەپ دۇئا قىلدى.

ھاجەر ئىسمائىلنى ئېمىتتى، ئۆزى تۇلۇمدىكى سۇنى ئىچتى. تۇلۇمدىكى سۇ تۈگەپ، ئانا ـ بالا ئىككىيلەن ئۇسساشقا باشلىدى. ئۇ بالىسىنىڭ ئۇيان ـ بۇيانغا ئۆرۈلۈپ بەرداشلىق بېرەلمەي، تولغىنىپ كېتىۋاتقانلىقىغا (ياكى پۇت ـ قوللىرى بىلەن يەرنى ئۇرىۋاتقانلىقىغا)

[1] سۈرە ئىبراھىم، 37 ـ ئايەت.

قاراپ تۇرۇشقا چىدىيالماي ئۇياق - بۇياققا مېڭىشقا باشلىدى. ئۇ سەفانى ئەڭ يېقىن تاغ دەپ قاراپ، ئۇنىڭ ئۈستىگە چىقتى - دە، بىرەرسىنى كۆرۈپ قالارمەن دېگەن ئۈمىدته ۋادىغا قاردى. ھېچكىمنى كۆرەلمىگەندىن كېيىن، تاغدىن چۈشۈپ ۋادىغا يېتىپ كەلدى. كۆينىكىنىڭ بىر تەرىپىنى كۆتۈرگەن ھالدا جاپاكەش ئادەمدەك مېڭىپ، ۋادىدىن ئۆتۈپ مەرۋە تېغىغا كەلدى - دە، بىرەرسىنى كۆرەرمەن دېگەن ئۈمىدته ئەتراپقا قاردى. يەنە ھېچكىم كۆرۈنمەيتتى. ئۇ شۇ تەرىقىدە (سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا) يەتتە قېتىم قاتنىدى.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «كىشىلەرنىڭ سەفا بىلەن مەرۋەنىڭ ئارىسىدا يۈگۈرۈشى مۇشۇنىڭدىن قالغان» دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلغان.

ھاجەر مەرۋەگە كەلگەندە، بىر ئاۋازنى ئاڭلاپ، ئۆز - ئۆزىگە جىملىدى. ئاندىن دىققەت بىلەن قۇلاق سېلىپ، بۇ ئاۋازنى قايتا ئاڭلاپ:

ــ ئاۋازىڭنى ئاڭلاتتىڭ، ئەگەر قۇتقۇزالايدىغان بولساڭ، مېنى قۇتقۇزۇۋالغىن! - دېدى. ئۇشتۇمتۇت زەمزەم يېنىدا بىر پەرىشته پەيدا بولدى. ئۇ پۇتى (ياكى قانىتى) بىلەن يەرنى جىجىغان ئىدى، يەردىن سۇ ئېتىلىپ چىقتى. ھاجەر سۇنىڭ ئەتراپىنى قولى بىلەن تۇراپ تۇرۇپ، تۇلۇمغا ئوچۇمداپ سۇ ئېلىشقا باشلىدى. ئۇ ئالغانسېرى، سۇ ئۆرلەپ تۇراتتى.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما يەنە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «اللە ئىسمائىلنىڭ ئانىسىغا رەھمەت قىلسۇن، ئەگەر ئۇ سۇنى ئۆز ھالىغا قويۇپ بەرگەن (ياكى ئوچۇملاپ ئالمىغان) بولسا، زەمزەم ئەلۋەتته ئېقىپ تۇرغان بۇلاققا ئايلانغان بولاتتى» دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلغان.

شۇنداق قىلىپ، ھاجەر سۇنى ئىچتى ۋە بالىسىنى ئېمىتتى. پەرىشته ئۇنىڭغا:

ــ سۇنىڭ تۇگەپ كېتىپ، ھالاك بولۇشتىن قورقماڭلار. ئەنە ئاۋۇ يەردە بەيتۇللاھ بار. ئۇنى مۇشۇ بالا بىلەن ئاتىسى (ئىبراھىم) ياسايدۇ،

الله ئۆز ئەھلىنى ھالاك قىلمايدۇ، ـ دېدى. بەيتۇللاھ (اللهنىڭ ئۆيى)نىڭ ئورنى تۆپىلىككە ئوخشاش ئېگىز بىر جايدا بولۇپ، ئوك ۋە سول تەرەپلىرىنى كەلكۇن يالاپ كەتكەنىدى. جۇرھۇم قەبىلىسىدىن بىر توپ كىشى كەدائىدىن كېلىۋېتىپ، بۇ يەردىن ئۆتتى ۋە مەككىنىڭ تۆۋەن تەرىپىگە چۈشتى. ئۇلار ئاسماندا بىر قۇشنىڭ ئەگمىپ ئۇچۇپ يۈرگىنىنى كۆرۈپ قالدى ـ دە:

ـ بۇ قۇش چوقۇم سۇ بار يەرگە چۈشىدۇ، بىلىشىمىزچە، بۇ ۋادىدا سۇ يوق ئىدى، ـ دەپ ئويلىشىپ، بىر ـ ئىككى كىشىنى چارلاپ بېقىشقا ئەۋەتتى. ئۇلار قارىغۇدەك بولسا، بىر يەردىن سۇ ئېتىلىپ چىقىۋاتقۇدەك، قايتىپ بېرىپ، كارۋاندىكىلەرگە ئەھۋالنى مەلۇم قىلدى. ئۇلار كېلىپ، سۇنىڭ يېنىدا ھاجەرنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇلار:

ـ سېنىڭ يېنىڭغا ماكانلىشىشىمىزغا ئىجازەت قىلامسەن؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ھاجەر:

ـ بولىدۇ، لېكىن سىلەرنىڭ سۇدا ھەققىڭلار يوق، ـ دېدى. ئۇلار:

ـ شۇنداق بولسۇن، ـ دېيىشتى.

ئىبنى ئاببىاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما يەنە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئۇلارنىڭ ئىجازەت سورىشى ھاجەرنىڭ يالغۇزلۇق تارتىپ قالماي كىشىلەر بىلەن بىللە تۇرۇشنى بەكمۇ خالايدىغان ۋاقتىغا توغرا كەلگەنىدى» دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلغان.

شۇنداق قىلىپ، ئۇلار ئائىلىسىدىكىلەرنى چاقىرىپ كەلدى. ئۇلارمۇ بۇ يەرگە چۈشۈپ ماكانلاشتى. ئاخىرى بۇ يەردە بىر نەچچە ئۆيلۈك جۇرھۇم كىشىلىرى ئولتۇراقلاشتى. بالا چوك بولۇپ، ئۇلاردىن ئەرەب تىلىنى ئۆگەنىدى. جۇرھۇملۇقلار ئۇنى كۆيئوغۇل قىلىۋېلىش ئۈچۈن قىزىقىپ قېلىشتى. ئىسمائىل بالاغەتكە يەتكەندە، ئۇنى ئۆز قەۋمىدىن بولغان بىر قىزغا ئۆيلەندۈرۈپ قويدى. ئىسمائىلنىڭ ئانىسى ۋاپات بولدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئىسمائىل ئۆيلىنىپ بولغاندىن كېيىن (ئۆزى قويۇپ كەتكەن بالا ـ چاقىلىرىنى كۆرگىلى) كەلدى ۋە ئىسمائىلنى تاپالماي، ئايالىدىن سورىدى. ئىسمائىلنىڭ ئايالى:

ــ بىزگە رىزىق ئىزدەپ چىقىپ كەتتى، ـ دېدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى ۋە باشقا ئەھۋاللىرىنى سورىغان ئىدى، ئىسمائىلنىڭ ئايالى:

ــ تۇرمۇشىمىز قاتتىق غۇربەتچىلىكتە ئۆتۈۋاتىدۇ، ئەھۋالىمىز بەكمۇ ناچار، ـ دەپ ئىبراھىمغا شىكايەت قىلدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

ــ يولدىشىڭ قايتىپ كەلگەندە، ئۇنىڭغا سالىمىنى يەتكۈزۈپ قويغىن. ئۇ ئىشىكىنىڭ بوسۇغىسىنى يۆتكىۋەتسۇن! ــ دېدى. ئىسمائىل قايتىپ كېلىپ خوددى بىر نەرسىنى سەزگەندەك:

ـ بىرسى كەلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئايالى:

ـ ھەئە، مۇنداق ـ مۇنداق بىر قېرى كەلدى. سېنىڭ ئەھۋالىڭنى سورىغاندى، ئېيتىپ بەردىم. تۇرمۇش ئەھۋالىمىزنى سورىغاندى، تۇرمۇشىمىزنىڭ غۇربەتچىلىكتە ئىكەنلىكىنى ئېيتتىم، ـ دېدى. ئىسمائىل:

ــ ئۇ كىشى ساڭا بىرەر ئىشنى تەۋسىيە قىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئايالى:

ــ ھەئە، ئۇ ساڭا سالام ئېيتتى، ئاندىن ئىشىك بوسۇغىسىنى يۆتكۈۋېتىشىڭنى تەۋسىيە قىلدى، ـ دېدى. ئىسمائىل:

ـ ئۇ مېنىڭ ئاتام بولىدۇ. ئۇ سېنى قويۇپ بېرىشىمنى تاپىلاپتۇ. سەن ئۆيۈڭگە قايتىپ كەتكىن! ـ دەپ، ئايالىنى تالاق قىلىۋەتتى ۋە جۇرھۇم قەۋمىدىن باشقا بىرىگە ئۆيلەندى. ئاردىن مەلۇم مۇددەت ئۆتتى، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام يەنە كېلىپ، ئىسمائىلنى تاپالمايۋە ئۇنىڭ ئايالىدىن سورىدى. ئايالى:

ــ بىزگە يېمەكلىك تېپىپ كېلىش ئۈچۈن چىقىپ كەتتى، ـ دېدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ تۇرمۇش ۋە باشقا ئەھۋاللىرىنى سوراپ:

ـ قانداق تۇرۇۋاتىسىلەر؟ ـ دېدى. ئايال:

ـ ياخشى، كەڭتاشا ياشاۋاتىمىز، ـ دەپ اللەقا ھەمدۇ سانا ئوقۇدى.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـ نېمە يەۋاتىسىلەر؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئايال:

ـ گۆش، ـ دېدى.

ـ نېمە ئىچىۋاتىسىلەر؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئايال:

ـ سۇ، ـ دېدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى اللە! ئۇلارنىڭ گۆش ۋە سۈيىگە بەرىكەت بەرگىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «شۇ چاغلاردا ئۇلارنىڭ ئاشلىقى يوق ئىدى. ئەگەر ئۇلارنىڭ ئاشلىقى بولغان بولسا، ئاشلىقىغىمۇ دۇئا قىلىپ قويغان بولاتتى. مەككىدىن باشقا جايدا گۆش بىلەن سۇنىلا ئىستېمال قىلسا، ئىنسانغا خىل كەلمەيدۇ» دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىغان.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ــ يولدىشىڭ قايتىپ كەلگەندە، ئۇنىڭغا سالىمىنى يەتكۈزۈپ قويغىن ۋە ئېيتىپ قويغىنكى، ئۇ ئىشىكىنىڭ بوسۇغۇسىنى مەھكەم ساقلىسۇن، ـ دېدى. ئىسمائىل قايتىپ كېلىپ:

ـ بىرەرسى كەلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئايالى:

ــ ھەئە، سالاپەتلىك بىر مويسىپىت كەلدى، ـ دەپ، ئۇ كىشىنى ماختاپ بەردى. ئاندىن:

ــ سېنى سورىغان ئىدى، ئەھۋالىڭنى ئېيتىپ بەردىم. تۇرمۇشىمىزنى سورىغان ئىدى، ياخشى تۇرۇۋاتقانلىقىمىزنى ئېيتتىم، ـ دېدى. ئىسمائىل:

ــ ئۇ كىشى ساڭا بىرەر ئىشنى تەۋسىيە قىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئايالى:

ـ ھەئە، ئۇ كىشى ساڭا سالام ئېيتتى ۋە ئىشىكىڭنىڭ بوسۇغىنى مەھكەم ساقلىشىڭنى تەۋسىيە قىلدى، ـ دېدى. ئىسمائىل:

ـ ئۇ كىشى مېنىڭ ئاتام بولىدۇ. بوسۇغا دېگىنى سەن بولىسەن. ئاتام مېنى سەن بىلەن ئۆي تۈتۈشقا بۈيرۇپتۇ، ـ دېدى.

ئارىدىن يەنە مەلۇم مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلدى. ئىسمائىل زەمزەمگە يېقىن جايدىكى يوغان دەرەخ تۈۋىدە يا ئوقى ياساۋاتاتتى، ئۇ ئاتىسىنى كۆرۈپ ئورنىدىن تۇردى. ئاتا ـ بالا ئىككىسى قۇچاقلىشىپ كۆرۈشتى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئىسمائىل، الله مېنى بىر ئىشقا بۈيرىدى، ـ دېدى. ئىسمائىل:

ـ الله سېنى بۈيرىغان ئىشنى قىل! ـ دېدى. ئىبراھىم:

ـ ماڭا ياردەم قىلامسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئىسمائىل:

ـ ياردەم قىلىمەن، ـ دېدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـ الله مېنى ئەنە ئاۋۇ يەرگە ئۆي سېلىشقا بۈيرىدى، ـ دەپ ئېگىز دۆڭلۇكنىڭ ئەتراپىنى ئىشارەت قىلدى. ئەنە شۇندىن ئېتىبارەن، ئىككىسى بەيتۇللاھنىڭ ئۇلىنى سېلىشقا باشلىدى. ئىسمائىل تاش ئەكېلىپ بەرسە، ئىبراھىم تامنى قوپۇراتتى. تام ئېگىزلىگەندە، ئىسمائىل بىر تاشنى ئېلىپ كېلىپ، ئىبراھىمغا قويۇپ بەردى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام تامنى شۇ تاشنىڭ ئۈستىگە چىقىپ قوپۇردى. ئىسمائىل داۋاملىق تاش سۇنۇپ بەردى. ئىككىسى بىر تەرەپتىن: ﴿ئى رەببىمىز، ئەمەللىرىمىزنى قوبۇل قىلغىن. سەن ھەقىقەتەنمۇ ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچى ۋە بىلىپ تۇرغۇچىدۇرسەن﴾[1] دەپ دۇئا قىلاتتى. قۇرۇلۇش پۈتكەندىن كېيىنمۇ، بەيتۇللاھنى ئايلىنىپ يۈرۈپ بۇ دۇئانى ئوقۇغانىدى.

(بۇخارى: 3364)

8319 ــ وفي رواية: **خَرَجَ بِإِسْمَاعِيلَ وَأُمِّ إِسْمَاعِيلَ، وَمَعَهُمْ شَنَّةٌ فِيهَا مَاءٌ، فَجَعَلَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ تَشْرَبُ من الشَّنَّةِ فَيَدِرُّ لَبَنُهَا على صَبِيِّهَا حتى قَدِمَ مَكَّةَ فَوَضَعَهَا**

[1] سۈرە بەقەرە، 172 ـ ئايەت.

تَحْتَ دَوْحَةٍ ثُمَّ رَجَعَ إِبْرَاهِيمُ إلى أَهْلِهِ فَاتَّبَعَتْهُ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ حتى لَمَّا بَلَغُوا كَدَاءً نَادَتْهُ من وَرَائِهِ يا إِبْرَاهِيمُ إلى من تَتْرُكُنَا قال إلى اللَّهِ قالت رَضِيتُ بِاللَّهِ قال فَرَجَعَتْ فَجَعَلَتْ تَشْرَبُ من الشَّنَّةِ وَيَدِرُّ لَبَنُهَا على صَبِيِّهَا حتى لَمَّا فَنِيَ الْمَاءُ قالت لو ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ لَعَلِّي أُحِسُّ أَحَدًا قال فَذَهَبَتْ فَصَعِدَتْ الصَّفَا فَنَظَرَتْ وَنَظَرَتْ هل تُحِسُّ أَحَدًا فلم تُحِسَّ أَحَدًا فلما بَلَغَتْ الْوَادِيَ سَعَتْ وَأَتَتْ الْمَرْوَةَ فَفَعَلَتْ ذلك أَشْوَاطًا ثُمَّ قالت لو ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ ما فَعَلَ تَعْنِي الصَّبِيَّ فَذَهَبَتْ فَنَظَرَتْ فإذا هو على حَالِهِ كَأَنَّهُ يَنْشَغُ لِلْمَوْتِ فلم تُقِرَّهَا نَفْسُهَا فقالت لو ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ لَعَلِّي أُحِسُّ أَحَدًا فَذَهَبَتْ فَصَعِدَتْ الصَّفَا فَنَظَرَتْ وَنَظَرَتْ فلم تُحِسَّ أَحَدًا حتى أَتَمَّتْ سَبْعًا ثُمَّ قالت لو ذَهَبْتُ فَنَظَرْتُ ما فَعَلَ فإذا هِيَ بِصَوْتٍ فقالت أَغِثْ إن كان عِنْدَكَ خَيْرٌ فإذا جِبْرِيلُ قال فقال بِعَقِبِهِ هَكَذَا وَغَمَزَ عَقِبَهُ على الأرض قال فَانْبَثَقَ الْمَاءُ فَدَهَشَتْ أُمُّ إِسْمَاعِيلَ فَجَعَلَتْ تَحفر قال فقال أبو الْقَاسِمِ ε لو تَرَكَتْهُ كان الْمَاءُ ظَاهِرًا.

8319 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ھاجەر بىلەن ئوغلى ئىسمائىلنى ئېلىپ يولغا چىقتى، ئۇلار بىر تۈلۈم سۇ ئېلىۋالغاندى، ھاجەر شۇ تۈلۈمدىكى سۇنى ئىچسە، كۆكسى سۈتكە تولاتتى. ئىبراھىم مەككىگە يېتىپ كېلىپ، ھاجەرنى يوغان بىر تۇپ دەرەخ تۈۋىدە قالدۇرۇپ قويۇپ، ئۆيىگە قايتتى. ئىسمائىلنىڭ ئانىسى ئۇنىڭغا ئەگەشتى. كەدائقا كەلگەندە، ئۇنىڭ كەينىدىن:

ـ ئى ئىبراھىم! بىزنى كىمگە قويۇپ قويىسەن؟ ـ دەپ ۋارقىرىدى، ئىبراھىم:

ـ اللەقا، ـ دېدى. ھاجەر:

ـ اللەقا تاپشۇرساڭ مەن رازى، ـ دېدى. ھاجەر قايتىپ كەلدى ۋە تۈلۈمدىكى سۇنى ئىچىپ، بالىسىنى ئېمىتتى. سۇ تۈگىگەندە، بىرەرسىنى كۆرۈپ قالارمەن دېگەن ئۈمىدته سەفاغا چىقىپ، يېنىش ـ يېنىش قارىغان بولسىمۇ، ھېچكىم كۆرۈنمىدى. ۋادىغا يېنىپ چۈشۈپ، مەرۋەگە چىقتى. ئۇ نەچچە قېتىم مۇشۇنداق قىلدى. ئاردا بېرىپ،

بالىسىغا قاراپ باققانىدى، بالىسى خۇددى ئۆلۈپ كېتىدىغاندەك ئېغىر - ئېغىر نەپەس ئېلىۋاتاتتى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن ھاجەر جايىدا تۇرالماي، يەنە يۈگۈرگەن پېتى سەفاغا چىقتى ۋە بىرەرسىنى كۆرەرمەن دېگەن ئۈمىدتە، ئەتراپقا تەكرار - تەكرار قارىدى، لېكىن يەنە ھېچكىمنى كۆرەلمىدى. بۇ ئىش يەتتە قېتىم تەكرارلاندى. يەنە بىر قېتىم قاراپ بېقىشقا تەمشىلىپ تۇرغاندا، تۇيۇقسىز بىر ئاۋاز ئاڭلاندى. ھاجەر:

ــ ئەگەر ياخشى كىشى بولساڭ، بىزنى قۇتقۇزۋالغىن! ــ دېدى. قارىسا، ئۇ جىبرىئىل ئىكەن. جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام تاپىنى بىلەن يەرنى كولىغان ئىدى، سۇ ئېتىلىپ چىقتى. ھاجەر دەرھال سۇنىڭ ئەتراپىنى توسىدى. ئەبۇلقاسىم سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئەگەر ئۇ سۇنى ئۆز ھالىغا قويۇپ بەرگەن (ياكى ئۇچۇملاپ ئالمىغان) بولسا، زەمزەم ئەلۋەتتە يەر ئۈستىدە ئاقىدىغان بۇلاق بولۇپ كېتەتتى» دېدى.

(بۇخارى: 3365)

8320 ــ **أبو هريرة رفعه: إن فى الجنة قصرا لا صدع فيه ولا وهن أعده الله لخليله إبراهيم نزلا. للبزار وللأوسط.**

8320 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەقىقەتەن جەننەتتە ھېچقانداق يوچۇق ياكى چاك بولمىغان بىر قەسىر بولۇپ، الله ئۇنى دوستى ئىبراھىمغا مەنزىل قىلىپ تەييارلىغان»[1].

(بەززار؛ «ئەلئىۋسەت»: 8114)

8321 ــ **العباس رفعه: الذبيح إسحاق. رواه البزار: 2350 بلين. ومر فى الحج أنه إسماعيل.**

[1] ھەيسەمى (13763): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككىلىسىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، - دېگەن.

8321 ــ ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «قۇربانلىق قىلىنغىنى ئىسھاقتۇر» دېگەن[1].

(بەززار: 2350)

«ھەج» بابىدا ئۇنىڭ ئىسمائىل ئىكەنلىكى بايان قىلىنغانىدى.

8322 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال أُرْسِلَ مَلَكُ الْمَوْتِ إلى مُوسَى عَلَيْهِمَا السَّلَام فلما جَاءَهُ صَكَّهُ فَرَجَعَ إلى رَبِّهِ فقال أَرْسَلْتَنِي إلى عَبْدٍ لَا يُرِيدُ الْمَوْتَ فَرَدَّ الله عليه عَيْنَهُ وقال ارْجِعْ فَقُلْ له يَضَعُ يَدَهُ على مَتْنِ ثَوْرٍ فَلَهُ بِكُلِّ ما غَطَّتْ بِهِ يَدُهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ سَنَةٌ قال أَيْ رَبِّ ثُمَّ مَاذَا قال ثُمَّ الْمَوْتُ قال فَالْآنَ فَسَأَلَ اللَّهَ أَنْ يُدْنِيَهُ من الأرض الْمُقَدَّسَةِ رَمْيَةً بِحَجَرٍ قال قال رسول اللَّهِ ε فَلَوْ كنت ثَمَّ لَأَرَيْتُكُمْ قَبْرَهُ إلى جَانِبِ الطَّرِيقِ عِنْدَ الْكَثِيبِ الْأَحْمَرِ.**

8322 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئۆلۈم پەرىشتىسى ئەۋەتىلگەندە، پەرىشتىنىڭ كۆزىنى قۇيۇۋەتتى. پەرىشتە اللهقا قايتىپ: ”مېنى ئۆلۈمنى خالىمايدىغان بەندەڭگە ئەۋەتىپسەن“ دېدى. الله پەرىشتىنىڭ كۆزىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ: ”ئۇنىڭ قېشىغا قايتىپ بېرىپ ئېيتقىنكى، ئۇ كالىنىڭ دۇمبىسىگە قولىنى قويسۇن. كالىنىڭ ھەر بىر تال تۈكى ئۈچۈن ئۇنىڭغا بىر يىل ئۆمۈر بېرىمەن“ دېدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام: ”ئى رەببىم! ئۇنىڭدىن كېيىنچۇ؟“ دېگەنىدى. الله: ”ئۇنىڭدىن كېيىن ئۆلۈم بار“ دېدى. مۇسا ئەلەيھىسسالام: ”ئى الله! ئۇنداق بولسا، جېنىمنى ھازىرلا ئالغىن. لېكىن سېنىڭدىن سورايدىغىنىم مۇقەددەس زېمىنغا (بەيتۇلمۇقەددەسكە) بىر تاش ئېتىم

[1] ھەيسەمى (13771): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، كۆپچىلىك ئۆلىمالار ئۇنىڭ سەنەدىدىكى مۇبارەك ئىبنى فەزالە ئىسملىك كىشىنىڭ ھەدىسى زەئىپ ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان، ـ دېگەن.

مىقدارى كېلىدىغان يېقىن جايغا دەپنە قىلىنسام'' دېدى. مۇسانىڭ قەبرىسى يولنىڭ چېتىدىكى قىزىل قۇمۇقنىڭ يېنىدا بولۇپ، ئەگەر مەن شۇ يەردە بولغان بولسام، سىلەرگە كۆرسىتىپ قوياتتىم».
(بۇخارى: 1339)

8323 ـ **وزاد أحمد والبزار: كان ملك الموت يأتي الناس عيانا قال فأتى موسى فلطمه.**

8323 ـ بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد بىلەن بەززارمۇ رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئۇنىڭدا مۇنۇ ئىبارىلەر كەلگەن: «ئۆلۈم پەرىشتىسى (يەنى ئەزرائىل) كىشىلەرنىڭ يېنىغا ئاشكارا كېلەتتى. مۇسانىڭ يېنىغىمۇ شۇنداق كېلىۋىدى، مۇسا ئۇنى كاچاتلىدى»[1].
(ئەھمەد: 10521)

8324 ـ **ابن مسعود رفعه: كان طول موسى اثني عشر ذراعا وعصاه اثني عشر ذراعا ووثبته اثني عشر ذراعا فضرب ابن عنقه فما أصاب إلا كعبه.**

8324 ـ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:
«مۇسانىڭ ئېگىزلىكى ئون ئىككى گەز، ھاسىسى ئون ئىككى گەز بولۇپ، بىر سەكرىسە ئون ئىككى گەز سەكرەيتتى. بىر بالا ئۇنىڭ گەدىنىگە ئۇرماقچى بولۇۋىدى، ئوشۇقىغا ئاران تەگكۈزەلىدى»[2].
(«ئەلكەبىر»: 8903)

8325 ـ **عن أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال بَيْنَمَا يَهُودِيٌّ يَعْرِضُ سِلْعَتَهُ أُعْطِيَ بها شيئا كَرِهَهُ فقال لَا وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى على الْبَشَرِ فَسَمِعَهُ رَجُلٌ من الْأَنْصَارِ فَقَامَ**

[1] ھەيسەمى (13783): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (13781): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى مەسئۇدى دېگەن كىشى ئۆمرىنىڭ ئاخىرىدا ئېلىشتۇرۇپ قويىدىغان بولۇپ قالغان، قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

فَلَطَمَ وَجْهَهُ وقال تَقُولُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى على الْبَشَرِ وَالنَّبِيُّ ε بين أَظْهُرِنَا فَذَهَبَ إليه فقال أَبَا الْقَاسِمِ إِنَّ لِي ذِمَّةً وَعَهْدًا فما بَالُ فُلَانٍ لَطَمَ وَجْهِي فقال لِمَ لَطَمْتَ وَجْهَهُ فَذَكَرَهُ فَغَضِبَ النبي ε حتى رؤى في وَجْهِهِ ثُمَّ قال لَا تُفَضِّلُوا بين أَنْبِيَاءِ اللَّهِ فإنه يُنْفَخُ في الصُّورِ فَيَصْعَقُ من في السماوات وَمَنْ في الأرض إلا من شَاءَ الله ثُمَّ يُنْفَخُ فيه أُخْرَى فَأَكُونُ أَوَّلَ من بُعِثَ فإذا مُوسَى آخِذٌ بِالْعَرْشِ فلا أَدْرِي أَحُوسِبَ بِصَعْقَتِهِ يوم الطُّورِ أَمْ بُعِثَ قَبْلِي ولا أَقُولُ إِنَّ أَحَدًا أَفْضَلُ من يُونُسَ بن مَتَّى.

8325 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر يەھۇدىي بازاردا مال سېتىۋاتاتتى، بىرى كېلىپ مېلىغا ئەرزان باھا قويدى. يەھۇدىي:

ــ مۇسانى پۈتۈن ئىنسانلاردىن تاللاپ پەيغەمبەر قىلغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، (بۇ باھاغا) بولمايدۇ، ــ دېۋىدى، ئەنسارىلاردىن بىرى ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ قېلىپ، كاچىتىغا بىرنى سالدى ــ دە:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئارىمىزدا تۇرسا، سەن مۇسانى تىلغا ئېلىپ قەسەم ئىچىۋاتامسەن؟! ــ دېدى. يەھۇدىي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ ئى ئەبۇل قاسىم! مەن ئامانلىق ئالغان زىممىي تۇرسام، پالانى نېمە ئۈچۈن كاچىتىمغا ئۇرىدۇ؟ ــ دەپ دەۋا قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئەنساردىن:

ــ بۇنىڭ كاچىتىغا نېمە ئۈچۈن ئۇردۇڭ؟ ــ دەپ سورىغاندى، ئەنسارى ئۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىدا سادىر بولغان ئىشلارنى ئېيتىپ بەردى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنداق غەزەپلەندىكى، غەزىپى چىرايىغا چىقتى. ئاندىن مۇنداق دېدى:

ــ پەيغەمبەرلەرنى بىر ــ بىرىدىن ئەۋزەل دېمەڭلار، چۈنكى سۇر چېلىنغاندا، اللە خالىغان كىشىلەردىن باشقا بارلىق ئىنسان ھوشىدىن كېتىدۇ. ئاندىن يەنە بىر قېتىم سۇر چېلىنىدۇ، ئەڭ ئاۋۋال ھوشىغا كېلىدىغان كىشى مەن بولىمەن. ھوشۇمغا كېلىپ، مۇسانىڭ ئەرشنىڭ بىر تەرىپىنى چىڭ تۇتۇپ تۇرغانلىقىنى كۆرىمەن. مۇسا

كىشىلەر بىلەن ھوشىدىن كېتىپ، مەندىن بۇرۇن ھوشىغا كەلگەنمۇ ياكى تۇر كۈنى بىھۇش قىلىنغىنى ھېساب بولۇپ، ھوشىدىن كەتمىگەنمۇ، بۇنىسى ماڭا نامەلۇم. مەن ھېچبىر كىشىنى يۇنۇس ئىبنى مەتتادىن ياخشى دېمەيمەن.

(بۇخارى: 3415)

8326 ــ **عنِ ابنِ عَبَّاسٍ رضي الله تعالى عنهما عنِ النَّبِيِّ ε قال ما يَنْبَغِي لِعَبْدٍ أنْ يَقُولَ إنِّي خَيْرٌ مِنْ يُونُسَ بنِ مَتَّى ونَسَبَهُ إلى أبِيهِ.**

8326 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «بىر كىشىنىڭ: ”مەن يۇنۇس ئىبنى مەتتادىن ئەۋزەل“ دېيىشى ياخشى ئەمەس» دەپ، ئۇنى ئاتىسىنىڭ ئىسمى بىلەن تىلغا ئالغان.

(بۇخارى: 3395)

8327 ــ **عن عبد اللَّهِ بن جَعْفَرٍ قال كان رسول اللَّهِ ε يقول ما يَنْبَغِي لِنَبِيٍّ أَنْ يَقُولَ إني خَيْرٌ من يُونُسَ بن مَتَّى.**

8327 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى جەئفەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«پەيغەمبەرلەرنىڭ: ”ھەقىقەتەن مەن يۇنۇس ئىبنى مەتتادىن ئەۋزەل“ دېيىشى ياخشى ئەمەس» دېگەن[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4670)

8328 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ عن النبي ε أَنَّهُ قال يَعْنِي اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ لي وقال بن الْمُثَنَّى لِعَبْدِي أَنْ يَقُولَ أنا خَيْرٌ من يُونُسَ بن مَتَّى عليه السَّلَام.**

8328 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ئەلبانى (3904): سەھىھ ـ دېگەن.

«الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ھەرقانداق بەندەمنىڭ ئۆزىنى يۇنۇس ئىبنى مەتتادىن ياخشى دەپ قارىشى توغرا ئەمەس».

(مۇسلىم: 2376)

8329 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عن النبي ε قال خُفِّفَ على دَاوُدَ عليه السَّلَام الْقُرْآنُ فَكَانَ يَأْمُرُ بِدَوَابِّهِ فَتُسْرَجُ فَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ قبل أَنْ تُسْرَجَ دَوَابُّهُ ولا يَأْكُلُ إلا من عَمَلِ يَدِهِ.**

8329 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا كىتابنى ئوقۇش شۇنداق يەڭگىللىتىپ بېرىلگەنكى، ئۇ ئۇلىغنى توقۇشقا بۇيرۇپ قويۇپ، ئۇلاغنىڭ ئىگەر - توقۇملىرى توقۇلۇپ بولۇشتىن ئىلگىرى كىتابنى ئوقۇپ بولاتتى. ئۇ پەقەت ئۆز ئەمگىكىگە تايىنىپ ياشايتتى».

(بۇخارى: 3417)

8330 ــ **وعنه رفعه: كانت امْرَأَتَانِ مَعَهُمَا ابْنَاهُمَا جاء الذِّئْبُ فَذَهَبَ بِابْنِ إِحْدَاهُمَا فقالت صَاحِبَتُهَا إنما ذَهَبَ بِابْنِكِ وَقَالَتْ الْأُخْرَى إنما ذَهَبَ بِابْنِكِ فَتَحَاكَمَتَا إلى دَاوُدَ فَقَضَى بِهِ لِلْكُبْرَى فَخَرَجَتَا على سُلَيْمَانَ بن دَاوُدَ فَأَخْبَرَتَاهُ فقال ائْتُونِي بِالسِّكِّينِ أَشُقُّهُ بَيْنَهُمَا فقالت الصُّغْرَى لَا تَفْعَلْ يَرْحَمُكَ الله هو ابْنُهَا فَقَضَى بِهِ لِلصُّغْرَى.**

8330 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئىككى ئايالنىڭ ئىككى بالىسى بولۇپ، بىرىنىڭ بالىسىنى بۆرە ئېلىپ كەتكەن ئىدى، يەنە بىر ئايال: ''بۆرە بالاڭنى ئېلىپ كەتتى'' دېسە، ئۇ ئايال: ''بۆرە سېنىڭ بالاڭنى ئېلىپ كەتتى'' دەپ جېدەللىشىپ، داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بارىدى. داۋۇد ئەلەيھىسسالام بالىنى ئۇلارنىڭ ياشتا چوڭىغا بۇيرۇپ بەردى. ئۇلار بۇ

يەردىن چىقىپ، داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى سۈلايمانغا بۇ ئەھۋالنى مەلۇم قىلىۋىدى. سۈلايمان ئەلەيھىسسالام: ”ماڭا پىچاق ئەكىلىپ بېرىڭلار. بۇ بالىنى ئوتتۇرىدىن ئىككى قىلىپ بېرەي“ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ياش ئايال: ”الله ساڭا رەھىم قىلسۇنكى، ئۇنداق قىلمىغىن. بالا ئۇنىڭ بولسۇن“ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان سۈلايمان بالىنى يېشى ياش ئايالغا بۇيرۇپ بەردى».

(بۇخارى: 3427)

8331 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه عن النبي ε قال بَيْنَمَا أَيُّوبُ يَغْتَسِلُ عُرْيَانًا خَرَّ عليه رِجْلُ جَرَادٍ من ذَهَبٍ فَجَعَلَ يَحْثِي في ثَوْبِهِ فَنَادَاهُ رَبُّهُ يا أَيُّوبُ أَلَمْ أَكُنْ أَغْنَيْتُكَ عَمَّا تَرَى قال بَلَى يا رَبِّ وَلَكِنْ لَا غِنَى لي عن بَرَكَتِكَ.**

8331 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەييۇب (ئەلەيھىسسالام) يالىڭاچ يۇيۇنىۋاتقاندا، ئۇستىگە بىر توپ ئالتۇن چېكەتكە چۈشكەن ئىدى، ئەييۇب ئۇلارنى كىيىمىنىڭ ئىچىگە ئۇسۇشقا باشلىدى. پەرۋەردىگارى ئۇنىڭغا: ”ئەي ئەييۇب! سېنى بۇ ئالتۇن چېكەتكىدىن بىھاجەت قىلمىدىممۇ“ دەپ نىدا قىلغان ئىدى، ئەييۇب: ”ئى رەببىم! شۇنداق قىلدىڭ، بىراق مەن سېنىڭ بەرىكىتىڭگە موھتاجمەن“ دېدى».

(بۇخارى: 3391)

8332 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه سمعت رَسُولَ اللَّهِ ε يقول ما من بَنِي آدَمَ مَوْلُودٌ إلا يَمَسُّهُ الشَّيْطَانُ حين يُولَدُ فَيَسْتَهِلُّ صَارِخًا من مَسِّ الشَّيْطَانِ غير مَرْيَمَ وَابْنِهَا.**

8332 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەرقانداق ئادەم بالىسى تۇغۇلغان ۋاقتىدا، شەيتان ئۇنى نۇقۇپ قويىدۇ. ئۇ بالا شەيتانىڭ نۇقۇشىدىن قاتتىق يىغلاپ كېتىدۇ.

شەيتان پەقەت مەريەم بىلەن ئۇنىڭ ئوغلى ئىيسا ئەلەيھىسسالامنى نوقۇمىغان».

(بۇخارى: 3431)

8333 ــ ثُمَّ يقول أبو هُرَيْرَةَ (وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا من الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ).

8333 ـ ئاندىن ئەبۇ ھۇرەيرە بۇ ئايەتنى ئوقۇدى: ﴿مەن ھەقىقەتەن ئۇنىڭ ئۇچۇن، ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى ئۇچۇن ساڭا سېغىنىپ، قوغلاندى شەيتاندىن پاناھ تىلەيمەن﴾[1].

(بۇخارى: 3431)

8334 ــ عن أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال قال النبي ε كُلُّ بَنِي آدَمَ يَطْعُنُ الشَّيْطَانُ في جَنْبَيْهِ بِإِصْبَعِهِ حين يُولَدُ غير عِيسَى بن مَرْيَمَ ذَهَبَ يَطْعُنُ فَطَعَنَ في الْحِجَابِ.

8334 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئادەم بالىلىرى تۇغۇلغان چاغدا شەيتان (ئۇ بالىنىڭ) ئىككى بېقىنىغا بارمىقىنى سانجىۋېتىدۇ. لېكىن مەريەمنىڭ ئوغلى ئىيسا تۇغۇلغاندا، ئۇنىڭ بېقىنىغا بارمىقىنى سانجىيمەن دەپ بېرىپ، بالا ھەمرىيىگە سانجىپ سالغانىدى».

(بۇخارى: 3286)

8335 ــ عن أبي هُرَيْرَةَ قال تلقى عِيسَى حُجَّتَهُ ولقاه الله في قَوْلِهِ (وَإِذْ قال الله يا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَهَيْنِ من دُونِ اللَّهِ) قال أبو هُرَيْرَةَ عن النبي ε فَلَقَّاهُ الله (سُبْحَانَكَ ما يَكُونُ لي أَنْ أَقُولَ ما ليس لي بِحَقٍّ) الْآيَةَ كُلَّهَا.

[1] سۈرە ئال ئىمران 37 ـ ئايەت.

8335 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:

«الله تائالا قىيامەت كۈنى ئىيسا ئەلەيھىسسالامدىن: ﴿ئى مەريەم ئوغلى ئىيسا! سەن كىشىلەرگە اللەنى قويۇپ مەن بىلەن ئانامنى ئىككى ئىلاھ قىلىۋېلىڭلار دېدىڭمۇ؟﴾ دەپ سورايدۇ، ئاندىن ئۇنىڭغا: ﴿(رەببىم!) شەنىڭگە لايىق ئەمەس نەرسىلەردىن سېنى پاك دەپ ئېتىقاد قىلمەنكى، ماڭا ئېيتىشقا تېگىشلىك بولمىغان سۆزلەرنى مەن ئېيتمايمەن، ئەگەر مەن بۇ سۆزنى ئېيتقان بولسام، ئۇنى سەن چوقۇم بىلىسەن (يەنى مېنىڭ ئۇنداق دېمىگەنلىكىم ساڭا مەلۇملۇق). سەن غەيىبلەرنى ناھايىتى ئوبدان بىلىسەن﴾[1] دېگەن جاۋابنى تەلقىن قىلىپ بېرىدۇ» [2].

(تىرمىزى: 3062)

8336 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ قال قال رسول اللَّهِ ε أنا أَوْلَى الناس بِعِيسَى بن مَرْيَمَ في الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَالْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ.**

8336 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەريەم ئوغلى ئىيساغا دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئەڭ يېقىن كىشى مەندۇرمەن، پەيغەمبەرلەر ئانا باشقا قېرىنداشلار بولۇپ، گەرچە ئانىلىرى باشقا ـ باشقا بولسىمۇ، دىنى بىردۇر».

(بۇخارى: 3443)

8337 ــ **عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال: إني لأرجو إن طال بي عمر أن ألقى عيسى بن مريم عليه السلام فإن عجل بي موت فمن لقيه منكم فليقرئه مني السلام.**

[1] سۈرە مائىدە، 116 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

[2] ئەلبانى (2450): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن.

8337 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەگەر مېنىڭ ئۆمرۈم ئۇزۇن بولۇپ قالسا، ئىيسا ئەلەيھىسسالام بىلەن كۆرۈشۈشنى ئۈمىد قىلىمەن. ئەگەر ماڭا ئۆلۈم بالدۇر كېلىپ قالسا، سىلەردىن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكەن كىشى ئۇنىڭغا مېنىڭ سالىمىمنى يەتكۈزسۇن»[1].

(ئەھمەد: 7910)

8338 ــ **عن سَالِمٍ عن أبيه قال لَا والله ما قال النبي ε لِعِيسَى أَحْمَرُ وَلَكِنْ قال بَيْنَمَا أنا نَائِمٌ أَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ فإذا رَجُلٌ آدَمُ سَبْطُ الشَّعَرِ يُهَادَى بين رَجُلَيْنِ يَنْطِفُ رَأْسُهُ مَاءً أو يُهَرَاقُ رَأْسُهُ مَاءً فقلت من هذا قالوا بن مَرْيَمَ فَذَهَبْتُ أَلْتَفِتُ فإذا رَجُلٌ أَحْمَرُ جَسِيمٌ جَعْدُ الرَّأْسِ أَعْوَرُ عَيْنِهِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قلت من هذا قالوا هذا الدَّجَّالُ وَأَقْرَبُ الناس بِهِ شَبَهًا بن قَطَنٍ قال الزُّهْرِيُّ رَجُلٌ من خُزَاعَةَ هَلَكَ في الْجَاهِلِيَّةِ.**

8338 ــ سالىم ئاتىسى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئابدۇللاھ مۇنداق دېگەن: اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەزرىتى ئىيسانىڭ ئۆڭنى قىزغۇچ دېمىدى، بەلكى مۇنداق دېدى: «مەن چۈشۈمدە كەئبىنى تاۋاپ قىلىۋاتقان چېغىمدا، چاچلىرى تۇز، بۇغداي ئۆڭ، چېچىدىن سۇ تېمىپ تۇرغان بىرەيلەننىڭ ئىككى كىشىنىڭ ئارىسىدا كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ: ”كىم بۇ؟“ دەپ سورىسام، ماڭا: ”بۇ مەريەمنىڭ ئوغلى ئىيسا“ دەپ جاۋاب بېرىلدى. ئاندىن ماڭدىم، بۇرۇلۇپ قارىسام، توساتتىن قىزغۇچ ئۆڭ، قاۋۇل، بۇدۇر چاچ، ئوڭ كۆزى كور، كۆزى خۇددى پولتىيىپ چىققان ئۈزۈمگە ئوخشاش بىر كىشىنى كۆرۈپ: ”بۇ كىم؟“ دەپ سورىسام، ماڭا: بۇ دەججال“ دەپ جاۋاب بېرىلدى. ئاراڭلاردىن

[1] ھەيسەمى (13787): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد مەرفۇئ ۋە مەۋقۇف رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككى سەنەدنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

ئىبنى قەتەن ئۇنىڭغا بەك ئوخشايدۇ». زۇھرىي مۇنداق دېگەن: ئىبنى قەتەن خۇزائە قەبىلىسىدىن بىرى بولۇپ، جاھىلىيەت دەۋرىدە ياشاپ ئۆلگەنىدى.

(بۇخارى: 3441)

8339 ــ **عن ابن عُمَرَ رضي الله عنهما قال قال النبي ε رأيت عِيسَى ومُوسَى وَإِبْرَاهِيمَ فَأَمَّا عِيسَى فَأَحْمَرُ جَعْدٌ عَرِيضُ الصَّدْرِ وَأَمَّا مُوسَى فَآدَمُ جَسِيمٌ سَبْطٌ كَأَنَّهُ من رِجَالِ الزُّطِّ.**

8339 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن ئىيسا، مۇسا، ئىبراھىملارنى كۆردۇم. ئىيسانىڭ ئۆڭى قىزغۇچ، چېچى قارا، دولىسى كەڭ ئىدى. مۇسا بولسا بۇغداي ئۆڭ، قاۋۇل، چاچلىرى تۈز، خۇددى (ئافرىقىلىق دارازا) زۇتتىلىكلەردەك كىشى ئىدى».

(بۇخارى: 3438)

8340 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ــ رضى الله عنه ــ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ لَقِيتُ مُوسَى ــ قَالَ فَنَعَتَهُ ــ فَإِذَا رَجُلٌ ــ حَسِبْتُهُ قَالَ ــ مُضْطَرِبٌ رَجِلُ الرَّأْسِ، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ ــ قَالَ ــ وَلَقِيتُ عِيسَى ــ فَنَعَتَهُ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ ــ رَبْعَةٌ أَحْمَرُ كَأَنَّمَا خَرَجَ مِنْ دِيمَاسٍ ــ يَعْنِي الْحَمَّامَ ــ وَرَأَيْتُ إِبْرَاهِيمَ، وَأَنَا أَشْبَهُ وَلَدِهِ بِهِ.**

8340 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئىسرا كېچىسى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىلغىنىمدا مۇسانى كۆردۇم» دېدى ۋە ھەزرىتى مۇسانى مۇنداق سۈپەتلەپ بەردى: «ئۇ بويى ئۇزۇنراق، چېچى تارالغان، خۇددى شەنۇئەلىك (دارازا) كىشىگە ئوخشايتتى. ئىيسانى كۆردۇم، ئۇ ئوتتۇرا بوي، تېنى قىزغۇچراق، خۇددى ھېلىلا مۇنچىدىن چىققاندەك يۇزلىرى

پارقىراپ تۇرىدىغان پاكىز كىشى ئىدى. ئىبراھىمنىمۇ كۆردۈم، مەن ئىبراھىمغا (ئۇنىڭ) ئەۋلادى ئىچىدىن ئەڭ ئوخشايدىغىنىمەن».

(بۇخارى: 3437)

8341 ــ وفى رواية: **وإذا عِيسَى بن مَرْيَمَ عليه السَّلَام قَائِمٌ يُصَلِّي أَقْرَبُ الناس بِهِ شَبَهًا عُرْوَةُ بن مَسْعُودٍ الثَّقَفِيُّ.**

8341 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «ئىيسا ئىبنى مەريەم ئەلەيھىسسالام ئۆرە تۇرۇپ نامازغا ئوقۇۋاتىپتۇ. ئۇرۇۋە ئىبنى مەسئۇد سەقەفىي ئۇنىڭغا ھەممىڭلاردىن بەك ئوخشايدۇ» دېگەن.

(مۇسلىم: 172)

8342 ــ **عن ابْن عَبَّاسٍ: وَذَكَرَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وسلم لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِهِ فَقَالَ: مُوسَى آدَمُ طُوَالٌ كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ.**

8342 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىسرا كېچىسى توغرۇلۇق توختىلىپ يەنە مۇنداق دېگەن: «مۇسا بۇغداي ئۆڭ، خۇددى شەنۇئەلىكلەردەك ئېگىز بوي بىرى ئىدى». (بۇخارى: 3396)

8343 ــ **عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رفعه: لَقَدْ قَبَضَ اللَّهُ دَاوُدَ مِنْ بَيْنِ أَصْحَابِهِ فَمَا فُتِنُوا وَلا بَدَّلُوا وَلَقَدْ مَكَثَ أَصْحَابُ الْمَسِيحِ عَلَى سُنَّتِهِ وَهَدْيِهِ مِئَتَيْ سَنَةٍ.**

8343 ــ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە تائالا داۋۇدنى ئەگەشكۈچىلىرى ئارىسىدىن قەبزى روھ قىلدى، ئۇلار پىتنە ـ پاسات قىلمىدى ياكى (زەبۇرنى) ئۆزگەرتىۋەتمىدى. ئىيسانىڭ ئەگەشكۈچىلىرى ئىيسانىڭ سۈننىتى ۋە يولىنى ئىككى يۈز يىل داۋام قىلدۇردى»[1].

(«ئەلكەبىر»)

[1] ھەيسەمى (13797): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىك، لېكىن بەزى راۋىيلىرى ھەققىدە پەرقلىق كۆز قاراشلار مەۋجۇت، ـ دېگەن.

8344 ــ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: لاَ يَنْبَغِي لأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ مِنْ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا مَا هَمَّ بِخَطِيئَةٍ أَحْسِبُهُ قَالَ وَلاَ عَمِلَهَا.

8344 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەرقانداق بىر كىشىنىڭ: "مەن يەھيا ئىبنى زەكەرىيادىن ياخشى" دېيىشى توغرا ئەمەس، چۈنكى ئۇ ھېچبىر گۇناھنى قىلمىدى ۋە قىلىشقىمۇ نىيەت قىلمىدى»)[1].

(بەززار: 2360)

8345 ــ أبو هريرة رفعه: كل بنى آدم يلقى الله يوم القيامة بذنب قد أذنبه يعذبه عليه إن شاء أو يرحمه إلا يحيى بن زكريا فإنه كان سيدا وحصورا ونبيا من الصالحين وأهوى صلى الله عليه وسلم إلى قذاة من الأرض فأخذها فقال: ذكره مثل هذه القذاة.

8345 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەر بىر ئادەم بالىسى قىيامەت كۈنى الله تائالاغا ئۆزى قىلغان گۇناھ بىلەن مۇلاقات بولىدۇ، الله خالىسا ئۇنى جازالايدۇ، خالىسا ئۇنىڭغا رەھمەت قىلىدۇ. پەقەتلا يەھيا ئىبنى زەكەرىيا ئۇنداق ئەمەس، ھەقىقەتەن ئۇ ئېسىل، پەرھىزكار ۋە سالىھ نەبىلەردىن ئىدى». كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەرگە ئېڭىشىپ، كىچىككىنە چاۋارنى قولىغا ئالدى ـ دە: «بەلكى مۇشۇنچىلىك خاتالىقى بولۇشى مۇمكىن» دېدى[2].

[1] ھەيسەمى (13803): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (13804): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ھەججاج ئىبنى سۇلايمان رەئىنى ئىسىملىك بىرى بار. ئىبنى ھىببان قاتارلىقلار ئۇنىڭ ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرسە، ئەبۇ زۇرئە قاتارلىقلار ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان، قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

(«ئەلئەۋسەت»: 6556)

8346 ــ **أبو أمامة: أن رجلا قال: يارسول الله, أنبيا كان آدم؟ قال: نعم, قال: كم كان بينه وبين نوح؟ قال: عشرة قرون. قال: كم كان بين نوح وبين إبراهيم؟ قال: عشرة قرون. قال: من كانت الرسل؟ قال: ثلاثمائة وثلاثة عشر.**

8346 ـ ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ھەزرىتى ئادەم پەيغەمبەرمىدى؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، ـ دېدى. ئۇ كىشى:

ـ ئۇنىڭ بىلەن ھەزرىتى نۇھنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانچىلىك (زامان) ئۆتكەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئون ئەسىر، ـ دېدى. ئۇ كىشى:

ــ نۇھ بىلەن ئىبراھىمنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانچىلىك (زامان) ئۆتكەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئون ئەسىر، ـ دېدى. ئۇ كىشى:

ــ پەيغەمبەرلەر جەمئىي قانچە كىشى؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ 313 كىشى، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 7545)

8347 ــ **عن أنس رفعه: الأنبياء أحياء فى قبورهم يصلون.**

8347 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«پەيغەمبەرلەر قەبرىلىرىدە ھايات بولۇپ، ئۇلار نامازئوقۇيدۇ»[1].

[1] ھەيسەمى (13807): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ئەھمەد ئىبنى خالىد ھەلەبىيدىن باشقا راۋىلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىلىرىدۇر. لېكىن ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

(مەۋسىلى: 3425؛ بەززار)

8348 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ــ رضى الله عنه ــ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ إِنَّمَا سُمِّيَ الْخَضِرُ أَنَّهُ جَلَسَ عَلَى فَرْوَةٍ بَيْضَاءَ فَإِذَا هِيَ تَهْتَزُّ مِنْ خَلْفِهِ خَضْرَاءَ.

8348 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«خىزىرنىڭ خىزىر دەپ ئاتىلىشىنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇ بىرەر داق يەردە ئولتۇرۇپ قويسا، ئۇ يەر يېشىللىقتا ئايلىنىپ كېتەتتى».

(بۇخارى: 3402)

8349 ــ عَن ابنِ عباس رَضِيَ الله عنهما، قال: ذكر خالد بن سنان عند النبي صلى الله عليه وسلم فقال: ذاك نبي ضيعه قومه.

8349 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىدا خالىد ئىبنى سىنان تىلغا ئېلىنىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ، قەۋمى قەدرىنى بىلمىگەن پەيغەمبەردۇر» دېدى[2].

(بەززار: 2361)

8350 ــ وللكبير بلين: جَاءَتْ بنتُ خَالِدِ بن سِنَانَ إلى النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَبَسَطَ لها ثَوْبَهُ وقال بِنْتُ نَبِيٍّ ضَيَّعَهُ قَوْمُهُ.

---

[1] ھەيسەمى (13812): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئەبۇ يەئلانىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (13818): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بەززار بۇ ھەدىسنى "مۇرسەل" دەپ باھالىغان. تەبەرانىنىڭ سەنەدىدىكى قەيس ئىبنى رەبىيئ دېگەن كىشىنى بەزىلەر ئىشەنچلىك، يەنە بەزىلەر زەئىپ دەپ قارىغان، لېكىن بۇ ھەدىس: «مەن بىلەن ئىيسانىڭ ئوتتۇرىدا پەيغەمبەر يوق» دېگەن سەھىھ ھەدىسكە زىت كېلىدۇ. ئىمام ئەينى مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن ئىيسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارىلىقىدا ئۆز ئالدىغا ئالاھىدە شەرىئەت بىلەن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەر كەلمىگەن بولسىمۇ، بۇرۇنقى پەيغەمبەرلەرنىڭ شەرىئىتىنى تەشۋىق قىلىدىغان سالىھ بەندىلەر كېلىشى مۇمكىن. خالىد ئىبنى سىنان ئەنە شۇلاردىن بىرىدۇر.

8350 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: خالىد ئىبنى سىنانىنىڭ قىزى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا كەلگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا كىيىمىنى سېلىپ بېرىپ: «بۇ، قەۋمى قەدرىنى بىلمىگەن پەيغەمبەرنىڭ قىزى (بولىدۇ)» دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 12250)

8351 ــ **عن أبي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضي الله عنه قال بَيْنَمَا رسول اللَّهِ ε لَا تُخَيِّرُوا بين الْأَنْبِيَاءِ.**

8351 ــ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «پەيغەمبەرلەرنىڭ بەزىسىنى بەزىسىدىن ئۈستۈن كۆرمەڭلار!» دېگەن[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4668)

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەزىلەتلىرى

8352 ــ **عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَلَسَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْتَظِرُونَهُ قَالَ فَخَرَجَ حَتَّى إِذَا دَنَا مِنْهُمْ سَمِعَهُمْ يَتَذَاكَرُونَ فَسَمِعَ حَدِيثَهُمْ فَقَالَ بَعْضُهُمْ عَجَبًا إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ اتَّخَذَ مِنْ خَلْقِهِ خَلِيلًا اتَّخَذَ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا وَقَالَ آخَرُ مَاذَا بِأَعْجَبَ مِنْ كَلَامِ مُوسَى كَلَّمَهُ تَكْلِيمًا وَقَالَ آخَرُ فَعِيسَى كَلِمَةُ اللَّهِ وَرُوحُهُ وَقَالَ آخَرُ آدَمُ اصْطَفَاهُ اللَّهُ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ فَسَلَّمَ وَقَالَ قَدْ سَمِعْتُ كَلَامَكُمْ وَعَجَبَكُمْ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلُ اللَّهِ وَهُوَ كَذَلِكَ وَمُوسَى نَجِيُّ اللَّهِ وَهُوَ كَذَلِكَ وَعِيسَى رُوحُ اللَّهِ**

[1] ھەيسەمى (13818): بۇ ھەدىسكىمۇ يۇقىرىقى ھەدىسكە ئوخشاش باھا بېرىلگەن. ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3902): سەھىھ. ـ دېگەن.

وَكَلِمَتُهُ وَهُوَ كَذَلِكَ وَآدَمُ اصْطَفَاهُ اللَّهُ وَهُوَ كَذَلِكَ أَلَا وَأَنَا حَبِيبُ اللَّهِ وَلَا فَخْرَ وَأَنَا حَامِلُ لِوَاءِ الْحَمْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ يُحَرِّكُ حِلَقَ الْجَنَّةِ فَيَفْتَحُ اللَّهُ لِي فَيُدْخِلُنِيهَا وَمَعِي فُقَرَاءُ الْمُؤْمِنِينَ وَلَا فَخْرَ وَأَنَا أَكْرَمُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ وَلَا فَخْرَ.

8352 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر نەچچە ساھابە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ساقلىغاچ پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چىقىپ، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالدى. بىرەيلەن:

ــ الله تائالانىڭ مەخلۇقاتلىرى ئىچىدىن ئىبراھىمنى دوست تۇتۇشى بەكمۇ ئەجەبلىنەرلىك، ـ دېگەنىدى، يەنە بىرى:

ــ مۇسانىڭ الله تائالا بىلەن سۆزلىشىدىنمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەسقۇ؟! چۈنكى الله مۇساغا (بىۋاستە) سۆز قىلدى، ـ دېدى. يەنە بىرى:

ـ ھەزرىتى ئىيسا اللەنىڭ كەلىمىسى ۋە (الله تەرىپىدىن كەلگەن) روھتۇر، ـ دېدى. يەنە بىرى:

ـ الله تائالا مەخلۇقاتلىرى ئىچىدىن ھەزرىتى ئادەمنى تاللىدى، ـ دېدى. شۇ ئاربدا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا سالام بەردى ۋە مۇنداق دېدى:

ــ سىلەرنىڭ سۆھبىتىڭلانى ۋە ئەجەبلەنگىنىڭلارنى ئاڭلىدىم. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ھەققەتەن اللەنىڭ دوستى، بەرھەق ئۇ شۇنداق. ھەزرىتى مۇسا اللەنىڭ سىردىشى، بەرھەق ئۇ شۇنداق. ھەزرىتى ئىيسا اللەنىڭ كەلىمىسى ۋە روھى، بەرھەق ئۇ شۇنداق. الله مەخلۇقاتلىرى ئىچىدىن ھەزرىتى ئادەمنى تاللىدى، بەرھەق ئۇ شۇنداق. شۇنى بىلىڭلاركى، مەن اللەنىڭ (يېقىن) دوستىمەن. مەن قىيامەت كۈنى ھەمدۇ سانا بايرىقىنى كۆتۈرىمەن، قىيامەت كۈنى تۇنجى بولۇپ شاپائەت قىلىمەن ۋە شاپائىتىم ھەممىدىن بۇرۇن قوبۇل قىلىنىدۇ. جەننەتنىڭ دەرۋازىلىرىنى ئەڭ ئاۋۋال مەن قاقىمەن. شۇنىڭ بىلەن، الله ماڭا (جەننەتنىڭ دەرۋازىسىنى) ئېچىپ بېرىدۇ، (ئاندىن)

مۇئمىنلەرنىڭ پېقىر ـ مىسكىنلىرى مەن بىلەن جەننەتكە كىرىدۇ. مەن ئىلگىرىكىلەرنىڭ ۋە كېيىنكىلەرنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىكىدۇرمەن[1].

(تىرمىزى: 3616)

8353 ــ **عن أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ عن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال إذا كان يَوْمُ الْقِيَامَةِ كنت إِمَامَ النَّبِيِّينَ وَخَطِيبَهُمْ وَصَاحِبَ شَفَاعَتِهِمْ غَيْرُ فَخْرٍ.**

8353 ــ ئۇبەي ئىبنى كەئب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن قىيامەت كۈنى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىمامى ۋە خاتىبى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ شاپائەتچىسى بولىمەن، ئەمما بۇنىڭدىن پەخىرلىنىپ كەتمەيمەن»[2].

(تىرمىزى: 3613)

8354 ــ **عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي كَانَ كُلُّ نَبِيٍّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى كُلِّ أَحْمَرَ وَأَسْوَدَ وَأُحِلَّتْ لِيَ الْغَنَائِمُ وَلَمْ تُحَلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ طَيِّبَةً طَهُورًا وَمَسْجِدًا فَأَيُّمَا رَجُلٍ أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ صَلَّى حَيْثُ كَانَ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ بَيْنَ يَدَيْ مَسِيرَةِ شَهْرٍ وَأُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ.**

8354 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەندىن ئىلگىرى بىر كىمگە بېرىلمىگەن بەش خۇسۇسىيەت ماڭا ئاتا قىلىندى. ھەر بىر پەيغەمبەر ئۆز قەۋمىگە خاس ئەۋەتىلەتتى، مەن ھەممىگە (ئومۇم قىلىپ) ئەۋەتىلدىم. ماڭا ئولجا ـ غەنىمەتلەر ھالال

[1] ئەلبانى (742): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2858): سەھىھ، ـ دېگەن.

قىلىندى، ئولجا مەندىن ئىلگىرى بىر كىمگە ھالال قىلىنمىغان ئىدى. ماڭا زېمىن پاك ۋە مەسجىد قىلىپ بېرىلدى. ھەرقانداق بىر كىشى نامىز ۋاقتى بولغان يەردىلا نامىز ئوقۇسا بولىدۇ. بىر ئايلىق مۇساپىدىن (كاپىرلارنىڭ دىللىرىغا قورقۇنچ سېلىنىش ئارقىلىق) نۇسرەت ئاتا قىلىندى ۋە شاپائەت ھوقۇقى بېرىلدى».

(مۇسلىم: 521)

8355 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ فَبَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدِي قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَقَدْ ذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْتُمْ تَنْتَثِلُونَهَا.**

8355 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن مول مەزمۇنلۇق سۆزلەر بىلەن ئەۋەتىلدىم. دۇشمەننىڭ قەلبىگە قورقۇنچ چۈشۈش بىلەن نۇسرەت بېرىلدىم. چۈشۈمدە ماڭا زېمىننىڭ خەزىنىلىرىنىڭ ئاچقۇچلىرى بېرىلىپ، قولۇمغا قويۇلدى». ئەبۇ ھۇرەيرە مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئالەمدىن ئۆتتى. سىلەر مانا ئەمدى زېمىننىڭ خەزىنىلىرىنى قېزىۋاتىسىلەر.

(بۇخارى: 2977)

8356 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ الْأَنْبِيَاءِ نَبِيٌّ إِلَّا أُعْطِيَ مَا مِثْلُهُ آمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ وَإِنَّمَا كَانَ الَّذِي أُوتِيتُ وَحْيًا أَوْحَاهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.**

8356 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەرقانداق پەيغەمبەرگە كىشىلەرنى قايىل قىلغۇدەك مۆجىزە ئاتا قىلىنغان. ماڭا ئاتا قىلىنغان (ئەڭ چوڭ) مۆجىزە اللە ماڭا ۋەھىي قىلغان قۇرئاندۇر. مەن قىيامەت كۈنى ئەگەشكۈچىسى ئەڭ كۆپ بولغان پەيغەمبەر بولۇشۇمنى ئۈمىد قىلىمەن».

(بۇخارى: 4981)

8357 ــ **وَيُذْكَرُ عن بن عُمَرَ عن النبي ع جُعِلَ رِزْقِي تَحْتَ ظِلِّ رُمْحِي وَجُعِلَ الذِّلَّةُ وَالصَّغَارُ على من خَالَفَ أَمْرِي.**

8357 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن زىكرى قىلىنىشىچە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مېنىڭ رىزقىم نەيزەمنىڭ سايىسى ئاستىدا قىلىندى، دىنىمغا قارشى چىققانلار خار ـ زەبۇنلۇقتا قالىدۇ».

(بۇخارى مۇئەللەق رىۋايەت قىلغان)

8358 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ قَالَ فَأَنَا اللَّبِنَةُ وَأَنَا خَاتِمُ النَّبِيِّينَ**

8358 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن ۋە باشقا پەيغەمبەرلەرنىڭ مىسالى مۇنداق: بىر ئادەم چىرايلىق بىر ئۆي ياساپ، بىر بۇرجىكىدە بىر كېسەكنىڭ ئورنىنى بوش قالدۇرىدۇ. ئۆي ئىچىگە كىرىپ ئايلانغانلار ئەجەبلىنىپ: مۇشۇ بىر پارچە كېسەك قويۇلۇپ كەتكەن بولسىچۇ؟! ـ دېيىشىدۇ. مەن ئەنە شۇ بوش قالغان يەرگە قويۇلىدىغان بىر تال كېسەكتۇرمەن. مەن پەيغەمبەرلەرنىڭ تۈگەنچىسىدۇرمەن».

(بۇخارى: 3535)

8359 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آتِي بَابَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَسْتَفْتِحُ فَيَقُولُ الْخَازِنُ مَنْ أَنْتَ فَأَقُولُ مُحَمَّدٌ فَيَقُولُ بِكَ أُمِرْتُ لَا أَفْتَحُ لِأَحَدٍ قَبْلَكَ.

8359 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن قىيامەت كۈنى جەننەتنىڭ دەرۋازىسىغا كېلىپ، (ئۇنىڭ) ئېچىلىشىنى تەلەپ قىلىمەن. قاراۋۇل: سەن كىم؟ ـ دەپ سورايدۇ. مەن: مۇھەممەد، ـ دەيمەن، ئۇ: دەرۋازىنى سەندىن بۇرۇن بىر كىمگە ئاچماسلىققا بۇيرۇلغانىدىم، ـ دەيدۇ».

(مۇسلىم: 197)

8360 ــ عن أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَلُوا اللَّهَ لِيَ الْوَسِيلَةَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْوَسِيلَةُ قَالَ أَعْلَى دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ لَا يَنَالُهَا إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ أَرْجُو أَنْ أَكُونَ أَنَا هُوَ

8360 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ مەن ئۈچۈن ۋەسىلە تىلەڭلار، ـ دېدى. ساھابىلار:

ــ ۋەسىلە دېگەن نېمە؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ۋەسىلە دېگەن، جەننەتتىكى ئەڭ ئالىي مەرتىۋەدۇر. ئۇنىڭغا پەقەتلا بىر كىشى ئېرىشەلەيدۇ، ئۇنىڭ مەن بولۇشۇمنى ئۈمىد قىلىمەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(تىرمىزى: 3612)

8361 ــ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعِشَاءَ ثُمَّ انْصَرَفَ فَأَخَذَ بِيَدِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ حَتَّى خَرَجَ بِهِ إِلَى بَطْحَاءِ مَكَّةَ فَأَجْلَسَهُ ثُمَّ

[1] ئەلبانى (2857): سەھىھ ـ دېگەن.

خَطَّ عَلَيْهِ خَطًّا ثُمَّ قَالَ لَا تَبْرَحَنَّ خَطَّكَ فَإِنَّهُ سَيَنْتَهِي إِلَيْكَ رِجَالٌ فَلَا تُكَلِّمْهُمْ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَلِّمُونَكَ قَالَ ثُمَّ مَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَيْثُ أَرَادَ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسٌ فِي خَطِّي إِذْ أَتَانِي رِجَالٌ كَأَنَّهُمْ الزُّطُّ أَشْعَارُهُمْ وَأَجْسَامُهُمْ لَا أَرَى عَوْرَةً وَلَا أَرَى قِشْرًا وَيَنْتَهُونَ إِلَيَّ وَلَا يُجَاوِزُونَ الْخَطَّ ثُمَّ يَصْدُرُونَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ لَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ جَاءَنِي وَأَنَا جَالِسٌ فَقَالَ لَقَدْ أَرَانِي مُنْذُ اللَّيْلَةَ ثُمَّ دَخَلَ عَلَيَّ فِي خَطِّي فَتَوَسَّدَ فَخِذِي فَرَقَدَ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَقَدَ نَفَخَ فَبَيْنَا أَنَا قَاعِدٌ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَوَسِّدٌ فَخِذِي إِذَا أَنَا بِرِجَالٍ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ بِيضٌ اللَّهُ أَعْلَمُ مَا بِهِمْ مِنْ الْجَمَالِ فَانْتَهَوْا إِلَيَّ فَجَلَسَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ عِنْدَ رَأْسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَطَائِفَةٌ مِنْهُمْ عِنْدَ رِجْلَيْهِ ثُمَّ قَالُوا بَيْنَهُمْ مَا رَأَيْنَا عَبْدًا قَطُّ أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا النَّبِيُّ إِنَّ عَيْنَيْهِ تَنَامَانِ وَقَلْبُهُ يَقْظَانُ اضْرِبُوا لَهُ مَثَلًا مَثَلُ سَيِّدٍ بَنَى قَصْرًا ثُمَّ جَعَلَ مَأْدُبَةً فَدَعَا النَّاسَ إِلَى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ فَمَنْ أَجَابَهُ أَكَلَ مِنْ طَعَامِهِ وَشَرِبَ مِنْ شَرَابِهِ وَمَنْ لَمْ يُجِبْهُ عَاقَبَهُ أَوْ قَالَ عَذَّبَهُ ثُمَّ ارْتَفَعُوا وَاسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ فَقَالَ سَمِعْتَ مَا قَالَ هَؤُلَاءِ وَهَلْ تَدْرِي مَنْ هَؤُلَاءِ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ هُمْ الْمَلَائِكَةُ فَتَدْرِي مَا الْمَثَلُ الَّذِي ضَرَبُوا قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ الْمَثَلُ الَّذِي ضَرَبُوا الرَّحْمَنُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بَنَى الْجَنَّةَ وَدَعَا إِلَيْهَا عِبَادَهُ فَمَنْ أَجَابَهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يُجِبْهُ عَاقَبَهُ أَوْ عَذَّبَهُ.

8361 ــ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇپتەن نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ، مېنى بەتھا دېگەن جايغا ئېلىپ باردى. ئاندىن چەمبەرسىمان سىزىق سىزىپ، مېنى ئىچىگە ئولتۇرغۇزغاندىن كېيىن:

ــ سىزىقتىن چىقىپ كەتمە. سېنىڭ يېنىڭغا بىر تۈركۈم كىشىلەر كېلىدۇ، ئۇلارغا گەپ قىلما، چۈنكى ئۇلار ساڭا گەپ قىلمايدۇ، ــ دېدى. ئاندىن ئۆزى بارماقچى بولغان يەرگە كەتتى. كۆپ ئۆتمەي،

سىياقىدىن زەڭگىلەرگە ئوخشايدىغان بىر تۇپ ئادەم كەلدى. ئۇلار مېنىڭ يېنىمغا كەلدى - يۇ، سىزنەتتىن ھالقىپ ئۆتمىدى. مەن ئۇلارنىڭ نە كىيىم - كېچەكلىرىنى، نە ئەۋرەتلىرىنى كۆرەلمىدىم. كېيىن ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە قاراپ يۈرۈپ كەتتى. مەن شۇ پېتى ئۇلتۇردۇم. كېچىنىڭ ئاخىرقى قىسمىدا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يېتىپ كېلىپ، سىزنەنىڭ ئىچىگە كىردى ۋە يوتامغا بېشىنى قويۇپ ئۇخلاپ قالدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پۇشۇلداپ ئۇخلايتتى. توساتتىن ئاق كىيىملىك بىر توپ كىشى پەيدا بولدى، مەن ئۇنداق كېلىشكەن ئادەملەرنى ھېچ كۆرۈپ باقمىغانىدىم. ئۇلار بىزگە يېقىنلاپ كېلىپ، بەزىلىرى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ باش تەرىپىدە، بەزىلىرى ئاياغ تەرىپىدە ئولتۇردى. ئاندىن ئۆز ئارا پىچىرلىشىپ:

ــ بىز ھازىرغىچە بۇ پەيغەمبەرگە بېرىلگەنلەرنىڭ باشقا بىر پەيغەمبەرگە بېرىلگىنىنى كۆرۈپ باقمىدۇق. بۇ ئۇخلاپ قالغان بولسىمۇ، قەلبى ئويغاقتۇر. ئۇنىڭ ھەققىدە بىر مىسال كەلتۈرەيلى، - دېيىشتى ۋە مۇنداق مىسال كەلتۈرۈشتى:

ــ بىر خوجىدار قەسىر سالىدۇ، ئاندىن داستىخان تەييارلاپ، كىشىلەرنى زىياپەتكە تەكلىپ قىلىدۇ. كىمكى ئۇنىڭ (تەكلىپىنى) قوبۇل قىلسا، ئۇ خوجىدارنىڭ داستىخىنىغا داخىل بولالايدۇ. كىمكى (ئۇنىڭ تەكلىپىنى) قوبۇل قىلمىسا، خوجىدار ئۇنى جازالايدۇ.

ئۇلار كەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئويغاندى ۋە:

ــ ئۇلارنىڭ نېمە دېيىشكەنلىكىنى ئاڭلىدىم، ئۇلارنىڭ كىملىكىنى بىلەمسەن؟ - دەپ سورىدى. مەن:

ــ اللە ۋە اللە نىڭ پەيغەمبىرى بىلىدۇ، - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئۇلار پەرىشتىلەردۇر. ئۇلار كەلتۈرگەن مىسالنىڭ مەنىسىنى بىلدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى. مەن يەنە:

ــ الله ۋە الله نىڭ پەيغەمبىرى بىلىدۇ، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنىڭ مەنىسى مۇنداق: الله تائالا جەننەتنى بىنا قىلدى، ئاندىن بەندىلىرىنى ئۇنىڭغا چاقىردى. كىمكى ئۇنى قوبۇل قىلسا، جەننەتكە كىرىدۇ. كىمكى ئۇنى قوبۇل قىلمىسا، الله ئۇنى جازالايدۇ ياكى ئازابلايدۇ، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3021)

8362 ــ ونحوه عن جَابِر: إِنَّمَا مَثَلُكَ وَمَثَلُ أُمَّتِكَ كَمَثَلِ مَلِكٍ اتَّخَذَ دَارًا ثُمَّ بَنَى فِيهَا بَيْتًا ثُمَّ جَعَلَ فِيهَا مَائِدَةً ثُمَّ بَعَثَ رَسُولًا يَدْعُو النَّاسَ إِلَى طَعَامِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَجَابَ الرَّسُولَ وَمِنْهُمْ مَنْ تَرَكَهُ فَاللَّهُ هُوَ الْمَلِكُ وَالدَّارُ الْإِسْلَامُ وَالْبَيْتُ الْجَنَّةُ وَأَنْتَ يَا مُحَمَّدُ رَسُولٌ فَمَنْ أَجَابَكَ دَخَلَ الْإِسْلَامَ وَمَنْ دَخَلَ الْإِسْلَامَ دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ دَخَلَ الْجَنَّةَ أَكَلَ مَا فِيهَا

8362 ـ ئىمام بۇخارى ۋە مۇسلىم جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇنىڭدا مۇنداق دېيىلگەن: (ئى مۇھەممەد) سېنىڭ ۋە ئۈممىتىڭنىڭ مىسالى مۇنداق: بىر پادىشاھ بىر يەرنى ماكان قىلىپ، ئۇ يەرگە تۇرالغۇ ياسايدۇ. ئاندىن داستىخان تەييارلاپ، كىشىلەرنى زىياپەتكە تەكلىپ قىلىش ئۈچۈن ئەلچى ئەۋەتىدۇ. (تەكلىپ قىلىنغان) كىشىلەردىن ئۇنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلىدىغانلىرىمۇ بولىدۇ، قوبۇل قىلمايدىغانلىرىمۇ بولىدۇ. (بۇ مىسالدىكى) پادىشاھ ـ الله؛ زېمىن ـ ئىسلام؛ ئەلچى ــ (ئى مۇھەممەد!) سەن بولىسەن. كىم سېنىڭ تەكلىپىڭنى قوبۇل قىلسا، ئىسلامغا كىرىدۇ. كىم ئىسلامغا كىرسە، جەننەتكە كىرىدۇ. كىم جەننەتكە كىرسە، جەننەتتىكى نازۇ-نېمەتلەردىن بەھرىمەن بولىدۇ[2].

(تىرمىزى: 3020)

[1] ئەلبانى (2296): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (537): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

8363 ــ عن عَبْد اللَّهِ بْنَ هِشَامٍ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ آخِذٌ بِيَدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ فَإِنَّهُ الْآنَ وَاللَّهِ لَأَنْتَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْآنَ يَا عُمَرُ.

8363 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ھىشام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇراتتى. ئۆمەر:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! سەن ماڭا ئۆز نەپسىمدىن باشقا ھەرقانداق نەرسىدىن سۆيۈملۈكسەن، ـ دېگەن ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياق، جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، تاكى مەن ساڭا ئۆز جېنىڭدىنمۇ بەكرەك سۆيۈملۈك بولمىغىچە (ئىمانىڭ كامىل) بولمايدۇ، ـ دېدى. ئۆمەر دەرھال:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن شەكسىز قەسەم قىلىمەنكى، سەن ھازىر ماڭا ئۆز نەپسىمدىنمۇ بەكرەك سۆيۈملۈك، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئۆمەر! مانا ئەمدى (ئىمانىڭ كامىل) بولدى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 6632)

8364 ــ عن أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ أَحَادِيثَ مِنْهَا وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ فِي يَدِهِ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى أَحَدِكُمْ يَوْمٌ وَلَا يَرَانِي ثُمَّ لَأَنْ يَرَانِي أَحَبُّ إِلَيْهِ مَنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ مَعَهُمْ.

8364 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇھەممەدنىڭ نەپسى ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن مۇنداق قەسەم قىلىمەن: سىلەرگە شۇنداق كۈنلەرمۇ كېلىدۇكى، مېنى بىر

قېتىم كۆرۈۋېلىشىڭلار سىلەرگە ئائىلەڭلار ۋە پۇل ـ مېلىڭلاردىنمۇ سۆيۈملۈكرەك بولىدۇ».

(مۇسلىم: 2364)

8365 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ وُكِّلَ بِهِ قَرِينُهُ مِنْ الْجِنِّ قَالُوا وَإِيَّاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَإِيَّايَ إِلَّا أَنَّ اللَّهَ أَعَانَنِي عَلَيْهِ فَأَسْلَمَ فَلَا يَأْمُرُنِي إِلَّا بِخَيْرٍ

8365 ــ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ھەر بىرىڭلارغا بىردىن جىن ھەمراھ بولۇش ئۈچۈن مۇئەككەل قىلىنغان، ـ دېدى. ساھابىلار:

ـ ساڭىمۇ شۇنداقمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ماڭىمۇ شۇنداق. لېكىن الله ماڭا ياردەم بەرگەچكە ئۇ مۇسۇلمان بولدى. شۇڭا ئۇ مېنى پەقەت ياخشىلىققا بۇيرۇيدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2814)

8366 ــ عن أبي هريرة قال قال رسول الله ε فضلت على الأنبياء بخصلتين كان شيطاني كافرا فأعانني الله عليه حتى أسلم ونسيت الخصلة الأخرى.

8366 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مېنىڭ باشقا پەيغەمبەرلەردىن ئىككى خىسلەتتە ئارتۇقچىلىقىم بار: بىرى، ماڭا مۇئەككەل قىلىنغان شەيتان كاپىر ئىدى، ئۇ مۇسۇلمان بولغۇچە الله ماڭا ياردەم بېرىپ تۇردى». راۋىي: يەنە بىر خىسلەتنى ئۇنتۇپ قالدىم، ـ دېگەن[1].

(بەززار: 2384)

[1] ھەيسەمى (14009): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىبراھىم ئىبنى سەرمە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

8367 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ.

8367 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى ماڭا سالام يوللايدىكەن، مېنىڭ ئۇنىڭغا سالام قايتۇرۇشۇم ئۈچۈن الله مېنىڭ روھىمنى قايتۇرىدۇ»[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 2041)

8368 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الَّذِي دَخَلَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ أَضَاءَ مِنْهَا كُلُّ شَيْءٍ فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ أَظْلَمَ مِنْهَا كُلُّ شَيْءٍ وَلَمَّا نَفَضْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَيْدِي وَإِنَّا لَفِي دَفْنِهِ حَتَّى أَنْكَرْنَا قُلُوبَنَا.

8368 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كىرگەن كۈنى، ھەممە نەرسە يورۇپ كەتكەن ئىدى. ئۇ ۋاپات بولغان كۈنى، ھەممە نەرسە قاراڭغۇلىشىپ كەتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تېخى دەپنە قىلماي تۇرۇپ، دىللىرىمىز ئۆزگىرىشكە باشلىدى[2].

(تىرمىزى: 3697)

8369 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَا قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي إِبْرَاهِيمَ رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنْ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي الْآيَةَ وَقَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَام إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي وَبَكَى فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ

[1] ئەلبانى (1795): ھەسەن، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2861): سەھىھ ـ دېگەن.

إِلَى مُحَمَّدٍ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ فَسَلْهُ مَا يُبْكِيكَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا قَالَ وَهُوَ أَعْلَمُ فَقَالَ اللَّهُ يَا جِبْرِيلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ فَقُلْ إِنَّا سَنُرْضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوءُكَ.

8369 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىبراھىم ھەققىدىكى: ﴿اللە پەرۋەردىگارىم! ئۇلار (يەنى بۇتلار) نۇرغۇن كىشىلەرنى ئازدۇردى، كىمكى ماڭا ئەگەشكەن ئىكەن، ئۇ مېنىڭ دىنىمدىدۇر﴾[1] دېگەن ئايەت بىلەن ئىيسا ئەلەيھىسسالام ھەققىدىكى: ﴿ئى اللە! ئەگەر ئۇلارغا ئازاب قىلساڭ، ئۇلار سېنىڭ بەندىلىرىڭدۇر (ئۇلارنى خالىغىنىڭچە تەسەررۇپ قىلىسەن)، (ساڭا ھېچ ئەھەدى تەئەررۇز قىلالمايدۇ)، ئەگەر ئۇلارغا (يەنى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى تەۋبە قىلغانلارغا) مەغپىرەت قىلساڭ، سەن (ئىشىڭدا) غالىب، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇرسەن﴾[2] دېگەن ئايەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن، قولىنى كۆتۈرۈپ: «ئى اللە! ئۇممىتىم، ئۇممىتىم» دەپ يىغلاپ كەتتى. بۇنىڭ بىلەن اللە تائالا:

ــ ئى جىبرىئىل! مۇھەممەدنىڭ يېنىغا بارغىن. ھالبۇكى، اللە ئۇنىڭ ھالىنى ئوبدان بىلىدۇ، ئۇنىڭدىن نېمىشقا يىغلاۋاتقىنىنى سورىغىن؟ ـ دېدى. جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كەلدى ۋە نېمە ئۈچۈن يىغلاۋاتقانلىقىنى سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جىبرىئىلغا يۇقىرىقى سۆزنى ئېيتتى. اللە تائالا:

ــ ئى جىبرىئىل! مۇھەممەدنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا: ''بىز سېنى ئۇممىتىڭ ھەققىدە رازى قىلمىمىز، سېنى غەم ــ قايغۇدا قالدۇرمايمىز'' دېگىن! ـ دېدى.

(مۇسلىم: 202)

[1] سۈرە ئىبراھىم، 36 ـ ئايەت.
[2] سۈرە مائىدە، 118 ـ ئايەت.

8370 ــ عن عمار بن ياسر قال قلت يا رسول الله هل قارفت شيئا مما قارف أهل الجاهلية قال لا وقد كنت على موعدين أما أحدهما فغلبتني عيني وأما الآخر فشغلتني عنه سامر القوم ولفظ الأوسط: أنهم سألوا رسول الله ε هل أتيت من النساء حراما في الجاهلية.

8370 ـ ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ساھابىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سەن جاھىلىيەت دەۋرىدە ھارام ئىش قىلىپ باققانمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن (بۇ ھەقتە) ئىككى قېتىم ۋەدىلەشكەن، بىرىدە ئۇخلاپ قاپتىمەن، يەنە بىرىدە قۇرەيشنىڭ كېچىلىك سورۇنى بىلەن مەشغۇل بولۇپ قاپتىمەن، ـ دېدى[1].

(«ئەلىسەغىر»: 921؛ «ئەلئەۋسەت»: 7615)

8371 ــ عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه قال قال رسول الله ε لما أذنب آدم ε الذنب الذي أذنبه رفع رأسه إلى العرش فقال أسألك بحق محمد ألا غفرت لي فأوحى الله إليه وما محمد ومن محمد فقال تبارك اسمك لما خلقتني رفعت رأسي إلى عرشك فإذا فيه مكتوب لا إله إلا الله محمد رسول الله فعلمت أنه ليس أحد أعظم عندك قدرا ممن جعلت اسمه مع اسمك فأوحى الله عز وجل إليه يا آدم إنه آخر النبيين من ذريتك وإن أمته آخر الأمم من ذريتك ولولاه يا آدم ما خلقتك.

8371 ــ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەزرىتى ئادەم گۇناھ سادىر قىلىپ سالغاندا (يەنى چەكلەنگەن مېۋىنى يەپ سېلىپ، جەننەتتىن چىقىرىلغاندا)، بېشىنى ئەرش تەرەپكە كۆتۈرۈپ: "ئى الله! سەندىن مۇھەممەدنىڭ ھەققى ـ ھۆرمىتى

[1] ھەيسەمى (13865): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغانلار بار، ـ دېگەن.

بىلەن سورايمەنكى، مېنى كەچۈرۈشۈەتكىن!'' دېدى. الله ئۇنىڭغا خىتاب قىلىپ: ''مۇھەممەد دېگەن كىم؟'' دېگەندى، ھەزرىتى ئادەم: ''سەن نامى ئۇلۇغ زاتسەن. مېنى ياراتقاندا، بېشىمنى ئەرش تەرەپكە كۆتۈرۈشۈدىم، ئۇنىڭدا: لائىلاھە ئىللالالاھ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ - دېگەن يېزىقنى كۆردۈم. شۇنىڭ بىلەن، دەرگاھىڭدا ئىسمى سېنىڭ ئىسمىڭ بىلەن بىللە يېزىلغان بىر زاتتىنمۇ ئۇلۇغ شەخسىنىڭ يوقلۇقىنى بىلدىم'' دېدى. الله ئۇنىڭغا خىتاب قىلىپ: ''ئى ئادەم! ئۇ سېنىڭ ئەۋلادىڭدىن بولغان ئاخىرقى پەيغەمبەردۇر، ئۇنىڭ ئۈممىتى سېنىڭ ئەۋلادىڭدىن بولغان ئاخىرقى ئۈممەتتۇر. ئۇ بولمىغان بولسا، سېنى ياراتمىغان بولاتتىم'' دېدى»[1].

(«ئەلسەغىر»: 992: «ئەلئەۋسەت: 6502)

8372 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ε قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَقَالَ إِنَّ رَبِّي وَرَبَّكَ يَقُولُ لَكَ كَيْفَ رَفَعْتُ ذِكْرَكَ قَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ قَالَ إِذَا ذُكِرْتُ ذُكِرْتَ مَعِي.

8372 ـ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«جىبرىئىل يېنىمغا كېلىپ، مۇنداق دېدى: ''مېنىڭ (پەرۋەردىگارىم) ۋە سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ ساڭا: سېنىڭ نامىڭنى قايسى مەرتىۋىگە كۆتۈردۈم؟ - دېدى''. مەن: ''الله ئۆزى بىلگۈچىدۇر'' دېگەنىدىم، جىبرىئىل مۇنداق دېدى: ''الله: مەن زىكىر قىلىنىسام، سەنمۇ زىكىر قىلىنىسەن (يەنى شۇ مەرتىۋىگە كۆتۈردۈم)، - دېدى''»[2].

(مەۋسىلى: 1380)

[1] ھەيسەمى (13917): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغانلار بار، - دېگەن.

[2] ھەيسەمى (13922): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىبنى لۇھەيئە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، - دېگەن.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۈپەتلىرى، چاچلىرى، پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى، سۆزلىرى، تەرلىشى، شىجائىتى ۋە ئەخلاقلىرى

8373 ــ عن إِبْرَاهِيم بْنُ مُحَمَّدٍ مِنْ وَلَدِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ كَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِذَا وَصَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَمْ يَكُنْ بِالطَّوِيلِ الْمُمَّغِطِ وَلَا بِالْقَصِيرِ الْمُتَرَدِّدِ وَكَانَ رَبْعَةً مِنْ الْقَوْمِ وَلَمْ يَكُنْ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلَا بِالسَّبِطِ كَانَ جَعْدًا رَجِلًا وَلَمْ يَكُنْ بِالْمُطَهَّمِ وَلَا بِالْمُكَلْثَمِ وَكَانَ فِي الْوَجْهِ تَدْوِيرٌ أَبْيَضُ مُشْرَبٌ أَدْعَجُ الْعَيْنَيْنِ أَهْدَبُ الْأَشْفَارِ جَلِيلُ الْمُشَاشِ وَالْكَتَدِ أَجْرَدُ ذُو مَسْرُبَةٍ شَثْنُ الْكَفَّيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ إِذَا مَشَى تَقَلَّعَ كَأَنَّمَا يَمْشِي فِي صَبَبٍ وَإِذَا الْتَفَتَ الْتَفَتَ مَعًا بَيْنَ كَتِفَيْهِ خَاتَمُ النُّبُوَّةِ وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ أَجْوَدُ النَّاسِ كَفًّا وَأَشْرَحُهُمْ صَدْرًا وَأَصْدَقُ النَّاسِ لَهْجَةً وَأَلْيَنُهُمْ عَرِيكَةً وَأَكْرَمُهُمْ عِشْرَةً مَنْ رَآهُ بَدِيهَةً هَابَهُ وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ يَقُولُ نَاعِتُهُ لَمْ أَرَ قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ مِثْلَهُ.

8373 ـ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئەۋلادىدىن بولغان ئىبراھىم ئىبنى مۇھەممەدتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ھەزرىتى ئەلى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى سۈپەتلەپ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەك ئېگىزمۇ ئەمەس، بەك پاكارمۇ ئەمەس، ئوتتۇرا بوي ئىدى. چېچى بەك بۇدۇرمۇ ئەمەس، بەك تۈزمۇ ئەمەس ئىدى. يۈزى بەك گۆشلۈكمۇ ئەمەس، يۇمىلاق، رەڭگى قىزغۇچراق، نۇرانە، كۆزىنىڭ قارىچۇقى تۇم قارا، قېشى قويۇق، پېشانىسى كەڭ، بەستلىك، بەدىنى تۈكلۈك، پۇت ــ قوللىرىنىڭ ئالقانلىرى چوڭ ئىدى. يولدا خۇددى ئېگىز بىر يەردىن چۈشۈۋاتقاندەك ئالدىغا ئېگىلىپ ماڭاتتى. بۇرۇلسا بىراقلا بۇرۇلاتتى. ئىككى

مۇرىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەيغەمبەرلىك مۆھرى بار ئىدى. سېخىي، ئەپۇچان، كەڭ قورساق، تىلى پاساھەتلىك، ئەڭ راستچىل، ئەڭ مۇلايىم ۋە خۇشپېئىل ئىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تونجى قېتىم كۆرگەن ئادەمنى سۈر باساتتى. ئەمما ئازدۇر - كۆپتۇر ئالاقە قىلغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى دوست تۇتۇپ قالاتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدەك ئادەمنى بۇرۇنمۇ، كېيىنمۇ كۆرۈپ باقمىدىم[1].

(تىرمىزى: 3638)

8374 ــ **عن أَنَس بْنَ مَالِكٍ يَصِفُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ رَبْعَةً مِنْ الْقَوْمِ لَيْسَ بِالطَّوِيلِ وَلَا بِالْقَصِيرِ أَزْهَرَ اللَّوْنِ لَيْسَ بِأَبْيَضَ أَمْهَقَ وَلَا آدَمَ لَيْسَ بِجَعْدٍ قَطَطٍ وَلَا سَبْطٍ رَجِلٍ أُنْزِلَ عَلَيْهِ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعِينَ فَلَبِثَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ يُنْزَلُ عَلَيْهِ وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ وَقُبِضَ وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعَرَةً بَيْضَاءَ**

8374 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بويى ھەددىدىن ئارتۇق ئېگىزمۇ ئەمەس، پاكارمۇ ئەمەس، ئوتتۇرا بوي ئىدى. رەڭگى ئاپئاقمۇ ئەمەس، بۇغداي ئۆڭمۇ ئەمەس، نۇرلۇق ئىدى. چېچى بۇدۇرمۇ ئەمەس، تۇپتۇزمۇ ئەمەس، دولقۇنسىمان ئىدى. 40 يېشىدا الله ئۇنىڭغا ۋەھيي قىلدى، مەككىدە ئون يىل، مەدىنىدە ئون يىل تۇردى. اللهنىڭ ئىرادىسى بىلەن 60 ياشتىن ئاشقاندا، ئالەمدىن ئۆتتى. ۋاپات بولغان چاغدا، چاچ ۋە ساقىلىدىكى ئاق 20 تالمۇ چىقمايتتى.

(بۇخارى: 3547)

8375 ــ **عن جَابِرِ بْنَ سَمُرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَلِيعَ الْفَمِ أَشْكَلَ الْعَيْنِ مَنْهُوسَ الْعَقِبَيْنِ قَالَ قُلْتُ لِسِمَاكٍ مَا ضَلِيعُ الْفَمِ قَالَ عَظِيمُ الْفَمِ قَالَ**

[1] ئەلبانى (748): زەئىپ، ـ دېگەن.

قُلْتُ مَا أَشْكَلُ الْعَيْنِ قَالَ طَوِيلُ شَقِّ الْعَيْنِ قَالَ قُلْتُ مَا مَنْهُوسُ الْعَقِبِ قَالَ قَلِيلُ لَحْمِ الْعَقِبِ.

8375 ـ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئېغىزى چوڭ، كۆزنىڭ قۇيرۇقى ئۇزۇن ۋە سونچىقى ۋىجىك ئىدى.

(مۇسلىم: 2339)

8376 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ كَانَ فِي سَاقَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُمُوشَةٌ وَكَانَ لَا يَضْحَكُ إِلَّا تَبَسُّمًا وَكُنْتُ إِذَا نَظَرْتُ إِلَيْهِ قُلْتُ أَكْحَلُ الْعَيْنَيْنِ وَلَيْسَ بِأَكْحَلَ.

8376 ـ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پاچىقى ئىنچىكە ئىدى. ئۇ پەقەت تەبەسسۇم قىلىپلا تۇراتتى. ئۇنىڭغا قارىغىنىمدا، خۇددى سۇرمە تارتقاندەك كۆرۈنەتتى. ھالبۇكى، ئۇ سۇرمە تارتمىغانىدى[1].

(تىرمىزى: 3645)

8377 ــ عن أَنَسٍ قال كان رسول اللَّهِ ε أَزْهَرَ اللَّوْنِ كَأَنَّ عَرَقَهُ اللُّؤْلُؤُ إذا مَشَى تَكَفَّأَ ولا مَسِسْتُ دِيبَاجَةً ولا حَرِيرَةً أَلْيَنَ من كَفِّ رسول اللَّهِ ε ولا شَمِمْتُ مِسْكَةً ولا عَنْبَرَةً أَطْيَبَ من رَائِحَةِ رسول اللَّهِ ε

8377 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ رەڭگى نۇرلۇق بولۇپ، بەدىنىدىن چىققان تەر خۇددى مەرۋايىتتەك ئىدى. ماڭغانىدا ئالدىغا ئېگىلىپرەك ماڭاتتى. مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالقىنىدىنمۇ يۇمشاق يىپەكنى تۇتۇپ باقمىدىم، ئۇنىڭ ھىدىدىنمۇ

[1] ئەلبانى (749): زەئىپ، ـ دېگەن.

خۇشپۇراقلىق ئەنبەرنى ياكى ئىپارنى ۋەياكى باشقا پۇراقنى پۇراپ باقمىدىم.

(مۇسلىم: 2330)

8378 ــ **عن أَنَس بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ شَعَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَانَ شَعَرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجِلًا لَيْسَ بِالسَّبِطِ وَلَا الْجَعْدِ بَيْنَ أُذُنَيْهِ وَعَاتِقِهِ.**

8378 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چېچى بۇدۇرمۇ ئەمەس، تۈزمۇ ئەمەس (دولقۇنسىمان بولۇپ)، مۇرىسىگە چۈشۈپ تۇراتتى.

(بۇخارى: 5905)

8379 ــ **حَدَّثَنَا أَنَسٌ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَضْرِبُ شَعَرُهُ مَنْكِبَيْهِ**

8379 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يەنە مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچى ئىككى مۇرىسىگە چۈشۈپ تۇراتتى.

(بۇخارى: 5903)

8380 ــ **وفي رواية: إلى أنصاف أذنيه.**

8380 ــ بىر رىۋايەتتە: قۇلىقىنىڭ يېرىمىغچە كېلەتتى، ـ دېيىلگەن.

(مۇسلىم: 2330)

8381 ــ **وفي رواية: إِلَى شَحْمَةِ أُذُنَيْهِ.**

8381 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: قۇلىقىنىڭ يۇمشىقىغچە كېلەتتى، ـ دېيىلگەن[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4185)

[1] ئەلبانى (3525): سەھىھ ـ دېگەن.

8382 ــ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوْقَ الْوَفْرَةِ وَدُونَ الْجُمَّةِ.

8382 ــ ئائىشە مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچى قۇلىقىغىچە كېلەتتى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4187)

8383 ــ عَنْ أُمِّ هَانِئٍ قَالَتْ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ وَلَهُ أَرْبَعُ غَدَائِرَ.

8383 ـ ئۇممۇ ھانى مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككىگە كەلگەندە، تۆت ئۆرۈم چېچى بار ئىدى[2].

(تىرمىزى: 1781)

8384 ــ عن ابن عَبَّاسٍ قال كان أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْدِلُونَ أَشْعَارَهُمْ وكان الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رؤوسهم وكان رسول اللَّهِ ε يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لم يُؤْمَرْ بِهِ فَسَدَلَ رسول اللَّهِ ε نَاصِيَتَهُ ثُمَّ فَرَقَ بَعْدُ.

8384 ــ ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەھلى كىتاب چاچلىرىنى ئۆستۈرۈپ، ئۇزۇن قويۇپ بېرەتتى. مۇشرىكلار بولسا، چاچلىرىنى (ئوتتۇرىدىن) ئىككىگە ئايرىۋالاتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم الله تەرىپىدىن (مەلۇم شەكىل) بەلگىلەنمىگىچە ئەھلى كىتابقا مۇۋاپىق بولۇشنى ياقتۇراتتى. شۇڭا ماڭلاي چېچىنى دەسلەپ (ئەھلى كىتابلاردەك) قويۇپ بەردى، كېيىن ئىككىگە ئايرىيدىغان بولدى.

(مۇسلىم: 2336)

8385 ــ عَنْ أَنَسٍ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ شَيْبِ النَّبِيِّ ــصلى الله عليه وسلمــ فَقَالَ مَا شَانَهُ اللَّهُ بِبَيْضَاءَ.

[1] ئەلبانى (3527): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (1456): سەھىھ ـ دېگەن.

8385 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاق چېچى توغرۇلۇق سورالغانىدى، ئۇ مۇنداق دېدى: الله ئۇنىڭ چېچىغا ئاق چۈشۈرمىدى.

(مۇسلىم: 2341)

8386 ــ **عن أَنَسِ بن مَالِكٍ قال يُكْرَهُ أَنْ يَنْتِفَ الرَّجُلُ الشَّعْرَةَ الْبَيْضَاءَ من رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ قال ولم يَخْتَضِبْ رسول اللَّهِ ε إنما كان الْبَيَاضُ في عَنْفَقَتِهِ وفي الصُّدْغَيْنِ وفي الرَّأْسِ نَبْذٌ.**

8386 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: كىشى چاچ ۋە ساقىلىدىكى ئاقنى يۇلۇۋەتسە، يامان بولىدۇ. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (چېچىنى) بويىمىغان. ئۇنىڭ لېۋىنىڭ ئاستىدا، چېكىسىدە ۋە بېشىدا ئازغىنە ئاق بار ئىدى.

(مۇسلىم: 2341)

8387 ــ **عَنْ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ قُلْتُ لِعَبِيدَةَ عِنْدَنَا مِنْ شَعَرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصَبْنَاهُ مِنْ قِبَلِ أَنَسٍ أَوْ مِنْ قِبَلِ أَهْلِ أَنَسٍ فَقَالَ لَأَنْ تَكُونَ عِنْدِي شَعَرَةٌ مِنْهُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.**

8387 ـ ئىبنى سىرىن مۇنداق دەيدۇ: مەن ئەبىدەگە:

ـ بىزدە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچى بار. ئۇ بىزگە ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قالغان، ـ دېگەنىدىم، ئەبىدە:

ــ مەن ئىلكىمىدە دۇنيادىكى بارلىق نەرسىلەرنىڭ بولغىنىدىن كۆرە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بىر تال چېچى بولۇپ قېلىشىنى بەكمۇ ئارزۇ قىلىمەن، ـ دېدى.

(بۇخارى: 170)

8388 ــ **جَابِرَ بن سَمُرَةَ يقول كان رسول اللَّهِ ε قد شَمِطَ مُقَدَّمُ رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ وكان إذا أدهن لم يَتَبَيَّنْ وإذا شَعِثَ رَأْسُهُ تَبَيَّنَ وكان كَثِيرَ شَعْرِ اللِّحْيَةِ فقال**

رَجُلٌ وَجْهُهُ مِثْلُ السَّيْفِ قال لَا بَلْ كان مِثْلَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ وكان مُسْتَدِيرًا وَرَأَيْتُ الْخَاتَمَ عِنْدَ كَتِفِهِ مِثْلَ بَيْضَةِ الْحَمَامَةِ يُشْبِهُ جَسَدَهُ.

8388 ـ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ چېچىنىڭ ئالدى تەرىپى ۋە ساقلى ئاقىرىشقا باشلىغان ئىدى. مايلىسا كۆرۈنمەيتتى، چاچلىرى چوۋۇلسا كۆرۈنۈپ قالاتتى، ساقلى قويۇق ئىدى. بىر كىشى:

ـــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يۈزى قىلىچتەكمىدى؟ ـ دەپ سورىغانىدى، جابىر:

ـ ياق، قۇياش ۋە ئايدەك يۇمىلاق ئىدى، ـ دېدى. جابىر يەنە مۇنداق دېگەن: مەن ئۇنىڭ دۇمبىسىدىكى كەپتەر تۇخۇمى چوڭلۇقىدىكى پەيغەمبەرلىك مۆھۈرىنى كۆرگەنىدىم، مۆھۈرنىڭ رەڭگى تېنىنىڭ رەڭگى بىلەن ئوخشاش ئىدى.

(مۇسلىم: 2344)

8389 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجِسَ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَكَلْتُ مَعَهُ خُبْزًا وَلَحْمًا أَوْ قَالَ ثَرِيدًا قَالَ فَقُلْتُ لَهُ أَسْتَغْفَرَ لَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَعَمْ وَلَكَ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ قَالَ ثُمَّ دُرْتُ خَلْفَهُ فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ عِنْدَ نَاغِضِ كَتِفِهِ الْيُسْرَى جُمْعًا عَلَيْهِ خِيلَانٌ كَأَمْثَالِ الثَّآلِيلِ.

8389 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى سەرجىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆردۇم، ئۇنىڭ بىلەن بىللە گۆش ۋە نان (ياكى شورپىغا چىلانغان نان) يېدىم. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! اللە ساڭا مەغپىرەت قىلسۇن! ـ دېگەنىدىم، ئۇمۇ:

ـ اللە ساڭىمۇ مەغپىرەت قىلسۇن! ـ دېدى. راۋي مۇنداق دەيدۇ: مەن ئابدۇللاھتىن:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەن ئۇچۇن مەغپىرەت تىلىدىمۇ؟ ـ دەپ سوريغانىدىم، ئۇ:

ـ ھەئە، سەن ئۇچۇنمۇ تىلىدى، ـ دېدى ۋە بۇ ئايەتنى ئوقۇدى: ﴿گۇناھىڭ ئۇچۇن، ئەر ـ ئايال مۇئمىنلەر ئۇچۇن مەغپىرەت تىلىگىن﴾[1]. ئاندىن يەنە مۇنداق دېدى: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ، ئارقا تەرىپىدە توختىدىم ۋە ئىككى مۇرسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان پەيغەمبەرلىك مۆھۈرنى كۆردۈم. ئۇ سول تاغىقىغا يېقىنراق بولۇپ، مۇشتەك چوڭلۇقتا ئىدى، بەدىنىدە سۆگەلگە ئوخشاش مەڭلەر بار ئىدى.

(مۇسلىم: 2346)

8390 ـ عن جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَلِيعَ الْفَمِ أَشْكَلَ الْعَيْنِ مَنْهُوسَ الْعَقِبَيْنِ.

8390 ـ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يەنە مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئېغىزى چوڭ، كۆزىنىڭ قۇيرۇقى ئۇزۇن، سونچىقى ۋىجىكرەك ئىدى.

(مۇسلىم: 2339)

8391 ـ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَحْسَنَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّ الشَّمْسَ تَجْرِي فِي وَجْهِهِ وَمَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَسْرَعَ فِي مِشْيَتِهِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّمَا الْأَرْضُ تُطْوَى لَهُ إِنَّا لَنُجْهِدُ أَنْفُسَنَا وَإِنَّهُ لَغَيْرُ مُكْتَرِثٍ.

8391 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن چىرايلىقراق ئادەمنى كۆرۈپ باقمىدىم. قۇياش گويا ئۇنىڭ يۈزىدە ئاققاندەك بىلىنەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن تېز ماڭىدىغان ئادەمنى كۆرمىدىم. ئۇ ماڭسا، يەر

[1] سۈرە مۇھەممەد، 19 ـ ئايەت.

ئۇنىڭ ئۈچۈن قاتلىنىۋاتقاندەك تۇيۇلاتتى. بىز قىينىلىپ مېڭىۋاتساق، ئۇ (يولنىڭ قىينىچىلىقىغا) پىسەنت قىلىپمۇ قويمايتتى[1].

(تىرمىزى: 3728)

8392 ــ عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَشَى كَأَنَّهُ يَتَوَكَّأُ.

8392 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇددى دۆڭدىن چۈشۈۋاتقان ئادەمدەك ئالدىغا ئېگىلىپرەك ماڭاتتى[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4863)

8393 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَشَى مَشَى أَصْحَابُهُ أَمَامَهُ وَتَرَكُوا ظَهْرَهُ لِلْمَلَائِكَةِ.

8393 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: ساھابىلەر يول يۈرگەندە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئارقىسىنى پەرىشتىلەرگە بوشىتىپ بېرىپ، (پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامنىڭ) ئالدىغا ئۆتۈپ ماڭاتتى[3].

(ئىبنى ماجە: 246)

8394 ــ عن عَائِشَةَ رضي الله عنها أَنَّ النبي ε كان يحدث حَدِيثًا لو عَدَّهُ الْعَادُّ لَأَحْصَاهُ.

8394 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۆزلىرىنى دانە ـ دانە قىلىپ ئېيتاتتىكى، ئەگەر بىرەر ئادەم (ئۇنىڭ سۆزلىرىنى) سانىۋالاي دېسە، بىمالال سانالايتتى.

(بۇخارى: 3567)

---

[1] ئەلبانى (750): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (4070): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (200): سەھىھ ـ دېگەن.

8395 ــ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ أَلَا يُعْجِبُكَ أَبُو فُلَانٍ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَى جَانِبِ حُجْرَتِي يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسْمِعُنِي ذَلِكَ وَكُنْتُ أُسَبِّحُ فَقَامَ قَبْلَ أَنْ أَقْضِيَ سُبْحَتِي وَلَوْ أَدْرَكْتُهُ لَرَدَدْتُ عَلَيْهِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ كَسَرْدِكُمْ.

8395 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يەنە مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ پالانىغا قارىمامسەن! ھۇجرامنىڭ يېنىغا كېلىپ، ماڭا ئاڭلىتىپ تۇرۇپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن توختىمايلا ھەدىس بايان قىلدى، مەن نەفىلە نامىز ئوقۇۋاتاتتىم. نامىزىمنى ئوقۇپ بولۇشتىن ئىلگىرى كېتىپ قالدى. ئۇلگۈرگەن بولسام، ئۇنىڭغا رەددىيە بەرگەن بولاتتىم. چۈنكى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۆزنى سىلەرگە ئوخشاش ئارقا ـ ئارقىدىن قىلمايتتى.

(بۇخارى: 3568)

8396 ــ وفي رواية أخرى: كان أبو هُرَيْرَةَ يحدث وَيَقُولُ اسْمَعِي يا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ اسْمَعِي يا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ وَعَائِشَةُ تُصَلِّي فلما قَضَتْ صَلَاتَهَا قالت لِعُرْوَةَ....

8396 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەدىس سۆزلەپ بېرىپ:

ــ ئەي ھۇجرا ئىگىسى (يەنى ئائىشە)، سۆزۈمنى ئاڭلىغىن! ئەي ھۇجرا ئىگىسى، سۆزۈمنى ئاڭلىغىن! ـ دەيتتى. ئائىشە ئۇ چاغدا نامىز ئوقۇۋاتاتتى. نامىزنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن، ئۇرۇۋەگە مۇنداق دېدى: ... (داۋامى يۇقىرىقى ھەدىس بىلەن ئوخشاش).

(مۇسلىم: 2493)

8397 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعِيدُ الْكَلِمَةَ ثَلَاثًا لِتُعْقَلَ عَنْهُ.

8397 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم چۈشىنىشلىك بولۇشى ئۈچۈن بىر سۆزنى ئۈچ قېتىم قايتىلايتتى[1].

(تىرمىزى: 3640)

8398 ــ عَنْ عَائِشَةَ رَحِمَهَا اللَّهُ قَالَتْ كَانَ كَلَامُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلَامًا فَصْلًا يَفْهَمُهُ كُلُّ مَنْ سَمِعَهُ.

8398 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆزى ئوچۇق بولۇپ، ئاڭلىغانلىكى ئادەم چۈشىنەلەيتتى[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4839)

8399 ــ عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا جَلَسَ يَتَحَدَّثُ يُكْثِرُ أَنْ يَرْفَعَ طَرْفَهُ إِلَى السَّمَاءِ.

8399 ـ يۈسۈف ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى سالام دادىسىدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۆزلىمەكچى بولۇپ ئولتۇرغاندا، پات ـ پات ئاسمانغا قاراپ قويىاتتى[3].

(ئەبۇ داۋۇد: 4837)

8400 ــ عن رَجُل مِنْ بَنِي حُرَيْشٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ أَبِي حِينَ رَجَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاعِزَ بْنَ مَالِكٍ فَلَمَّا أَخَذَتْهُ الْحِجَارَةُ أُرْعِبْتُ فَضَمَّنِي إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَالَ عَلَيَّ مِنْ عَرَقِ إِبْطِهِ مِثْلُ رِيحِ الْمِسْكِ.

8400 ـ ھۇرەيش ئايمىقىدىن بىر كىشى مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مائىز ئىبنى مالىكنى رەجم قىلغاندا، مەن دادام بىلەن بىللە ئىدىم. چالما ـ كېسەكلەر ئېتىلىشقا

[1] ئەلبانى (2879): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.
[2] ئەلبانى (4051): ھەسەن، ـ دېگەن.
[3] ئەلبانى (1030): زەئىپ، ـ دېگەن.

باشلانغاندا قورقۇپ كەتكەنلىكىم ئۈچۈن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى باغرىغا باستى. ئۇنىڭ قولتۇقىدىن مېنىڭ ئۇستىمگە ئىپارەدەك خۇش پۇراقلىق تەر ئېقىپ چۈشتى.

(داريمى: 63)

8401 ــ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أُمَّ سُلَيْمٍ كَانَتْ تَبْسُطُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِطَعًا فَيَقِيلُ عِنْدَهَا عَلَى ذَلِكَ النِّطَعِ قَالَ فَإِذَا نَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَتْ مِنْ عَرَقِهِ وَشَعَرِهِ فَجَمَعَتْهُ فِي قَارُورَةٍ ثُمَّ جَمَعَتْهُ فِي سُكٍّ قَالَ فَلَمَّا حَضَرَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ الْوَفَاةُ أَوْصَى إِلَيَّ أَنْ يُجْعَلَ فِي حَنُوطِهِ مِنْ ذَلِكَ السُّكِّ قَالَ فَجُعِلَ فِي حَنُوطِهِ.

8401 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، (ئۇنىڭ ئانىسى) ئۇممۇ سۇلەيم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە تېرە سېلىنچا سېلىپ بېرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۆيىگە كەلسە، ئاشۇ تېرىنىڭ ئۈستىدە يېتىپ، چۈشلۈك ئارام ئالاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇيقۇسىدىن ئويغانغاندا، ئۇممۇ سۇلەيم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سېلىنچا ئۈستىگە تۆكۈلۈپ قالغان چاچ ۋە تەرلىرىنى يىغىپ، بىر شىشىگە سالاتتى ۋە ئۆزىنىڭ مۇشكى ـ ئەنبىرىگە ئارىلاشتۇراتتى. ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلۈپ كېتىش ئالدىدا، ئۆز مېيىتىغا ئىشلىتىلىدىغان خۇشبۇي ماددىغا (ئانىسىنىڭ) ئەشۇ مۇشكى ـ ئەنبەرنىڭ ئارىلاشتۇرۇلۇشىنى ۋەسىيەت قىلدى. ئۇنىڭ ۋەسىيىتى ئورۇندالدى، يەنى ئۇ مۇشكى ـ ئەنبەر سۈرۈلۈپ كېپەنلەندى.

(بۇخارى: 6281)

8402 ــ عن أَنَسِ بن مَالِكٍ قال كان النبي ε يَدْخُلُ بَيْتَ أُمِّ سُلَيْمٍ فَيَنَامُ على فِرَاشِهَا وَلَيْسَتْ فيه قال فَجَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ فَنَامَ على فِرَاشِهَا فَأُتِيَتْ فَقِيلَ لها هذا النبي ε نَامَ في بَيْتِكِ على فِرَاشِكِ قال فَجَاءَتْ وقد عَرِقَ وَاسْتَنْقَعَ عَرَقُهُ على قِطْعَةِ أَدِيمٍ على

الْفِرَاشِ فَفَتَحَتْ عَتِيدَتَهَا فَجَعَلَتْ تُنَشِّفُ ذلك الْعَرَقَ فَتَعْصِرُهُ فِي قَوَارِيرِهَا فَفَزِعَ النبي ﷺ فقال ما تَصْنَعِينَ يا أُمَّ سُلَيْمٍ فقالت يا رَسُولَ اللَّهِ نَرْجُو بَرَكَتَهُ لِصِبْيَانِنَا قال أَصَبْتِ.

8402 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (ئانام) ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆيىگە كىرەتتى ۋە ئۇ بولماي قالسا، (ئانامنىڭ) ئورنىدا يېتىپ ئۇخلاپ قالاتتى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆيىگە كىردى، ئۇممۇ سۇلەيم ئۆيدە يوق ئىدى. بېرىپ ئۇنىڭ ئورنىدا ئۇخلاپ قالدى. ئۇممۇ سۇلەيمگە: ''پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سېنىڭ ئۆيۈڭگە كىرىپ، ئورنىڭدا ئۇخلاپ قالدى'' دېگەن خەۋەر يەتكۈزۈلدى. ئۇممۇ سۇلەيم دەرھال ئۆيگە قايتىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرلەپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن، ئاستىدىكى تېرىنىڭ بىر تەرىپى ھۆل بولۇپ كەتكەنىدى. ئۇممۇ سۇلەيم تېرىنى ئاستا ئېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تەرىنى ئەينەك شىشىگە سىقىشقا باشلىدى. چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتكەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئەي ئۇممۇ سۇلەيم! نېمە ئىش قىلىۋاتىسەن؟ ــ دەپ سورىدى.

ئۇممۇ سۇلەيم:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! تەرىكىنىڭ بالىلىرىمىزغا بەرىكەتلىك بولۇشىنى ئۈمىد قىلىپ، بۇ شىشىگە يىغىۋاتىمەن، ــ دەپ جاۋاب بەرگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ياخشى قىلىپسەن، ــ دېدى.

(مۇسلىم: 23331)

8403 ــ **وفي رواية: قالت: هَذَا عَرَقُكَ نَجْعَلُهُ فِي طِيبِنَا وَهُوَ مِنْ أَطْيَبِ الطِّيبِ.**

8403 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە كېلىشىچە، (ئۇممۇ سۇلەيم) مۇنداق دېگەن: بۇ سېنىڭ تەرىڭ. بۇنىڭ ھىدى بەكمۇ ئوبدان بولغاچقا، مۇشكى ــ ئەنبەرلىرىمىزگە قېتىپ ئىشلىتىمىز.

(مۇسلىم: 2331)

8404 ــ **عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ فَزَعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا مِنْ أَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ الْمَنْدُوبُ فَرَكِبَ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا.**

8404 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەدىنىدە تۇيۇقسىز قورقۇنچلۇق بىر ئاۋاز ئاڭلاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تەلھەنىڭ مەندۇپ دەپ ئاتىلىدىغان ئېتىنى ئۆتنە ئېلىپ، (ئەتراپىنى چارلاپ كېلىش ئۈچۈن) مىنىپ كەتتى. قايتىپ كېلىپ: «ئەنسىرىگۈدەك ئىش يوق ئىكەن. لېكىن بۇ ئات (خۇددى شامالدەك) بەكمۇ ئۈچقۇر ئىكەن» دېدى.

(بۇخارى: 2627).

8405 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَكَانَ أَجْوَدَ النَّاسِ وَكَانَ أَشْجَعَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَانْطَلَقَ نَاسٌ قِبَلَ الصَّوْتِ فَتَلَقَّاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَاجِعًا وَقَدْ سَبَقَهُمْ إِلَى الصَّوْتِ.**

8405 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەڭ كېلىشكەن، ئەڭ سېخىي، ئەڭ باتۇر كىشى ئىدى. بىر كۈنى كېچىسى، مەدىنە خەلقى قورقۇنچلۇق بىر ئاۋازدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى. بىر توپ كىشى ئاۋاز چىققان تەرەپكە قاراپ ئاتلاندى ۋە يولدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى. يەنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلاردىن بۇرۇن (ئاۋاز چىققان تەرەپكە) بېرىپ، قايتىپ كېلىۋاتاتتى.

(مۇسلىم: 2307)

8406 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَزِعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَيْلَةً فَخَرَجُوا نَحْوَ الصَّوْتِ فَاسْتَقْبَلَهُمْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ اسْتَبْرَأَ الْخَبَرَ وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لِأَبِي طَلْحَةَ عُرْيٍ وَفِي عُنُقِهِ السَّيْفُ وَهُوَ يَقُولُ لَمْ تُرَاعُوا لَمْ تُرَاعُوا ثُمَّ قَالَ وَجَدْنَاهُ بَحْرًا أَوْ قَالَ إِنَّهُ لَبَحْرٌ.

8406 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن يەنە مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرنىڭ ئەڭ ياخشىسى ۋە ئەڭ باتۇرى ئىدى، بىر كېچىسى، مەدىنە خەلقى تۇيۇقسىز چىققان ئەنسىز ئاۋازدىن قورقۇپ كېتىپ، ئاۋاز چىققان تەرەپكە قاراپ ئاتلاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاۋاز چىققان تەرەپكە ئاللىقاچان بېرىپ، قايتىپ كېلىۋاتاتتى. يولدا ئۇلار بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ:

ــ ئەنسىرىمەڭلار، ئەنسىرىمەڭلار! ــ دەپ ۋارقىرىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تەلھەنىڭ ئېتىغا ياۋداق مىنىۋالغان بولۇپ، قىلىچىنى بوينىغا ئېسىۋالغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (ئەبۇ تەلھەنىڭ ئېتىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ):

ــ بۇ بەكلا ئۇچقۇر ئات ئىكەن، ــ دېدى.

(بۇخارى: 2908)

8407 ــ وفي رواية: فَمَا سُبِقَ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

8407 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: شۇ كۈندىن كېيىن، ھېچكىمنىڭ ئېتى ئۇ ئاتنىڭ ئالدىغا ئۆتەلمىدى.

(بۇخارى: 2969)

8408 ــ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ مَا خُيِّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ قَطُّ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ بِهَا لِلَّهِ.

8408 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككى ئىشنىڭ بىرىنى تاللاشتا گۇناھ بولمايدىغانلا بولسا، ئەڭ ئاسىنىنى تاللايتتى. گۇناھ بولىدىغان بولسا، ئۇنىڭدىن ھەممىدىن بەك يىراق تۇراتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزى ئۈچۈن ئۆچ ئېلىپ باققان ئەمەس، پەقەت اللەنىڭ چەكلىمىسى دەپسەندە قىلىنسىلا، ئۇ ئىشتا اللە ئۈچۈن ئۆچ ئالاتتى.

(بۇخارى: 3560)

8409 ــ **عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ مَا ضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا قَطُّ بِيَدِهِ وَلَا امْرَأَةً وَلَا خَادِمًا إِلَّا أَنْ يُجَاهِدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.**

8409 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يەنە مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم اللە يولىدا جىھادتىن باشقا ۋاقىتتا ئۆز قولى بىلەن بىر نەرسىنى ياكى ئايال كىشىنى ۋە ياكى خىزمەتچىنى ئۇرۇپ باقمىغان.

(مۇسلىم: 2328)

8410 ــ **عن أَنَس بْن مَالِكٍ قَالَ إِنْ كَانَتْ الْأَمَةُ مِنْ إِمَاءِ أَهْلِ الْمَدِينَةِ لَتَأْخُذُ بِيَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَنْطَلِقُ بِهِ حَيْثُ شَاءَتْ.**

8410 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەدىنىلىكلەرنىڭ دېدەكلىرىمۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قولىنى تۇتۇپ ئۇنى (بىرەر ئىشىنى ھەل قىلدۇرۇشلىرى ئۈچۈن) خالىغان يېرىگە ئېلىپ بارالايتتى.

(بۇخارى: 6072)

8411 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَقْبَلَهُ الرَّجُلُ فَصَافَحَهُ لَا يَنْزِعُ يَدَهُ مِنْ يَدِهِ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ يَنْزِعُ وَلَا يَصْرِفُ وَجْهَهُ عَنْ وَجْهِهِ حَتَّى يَكُونَ الرَّجُلُ هُوَ الَّذِي يَصْرِفُهُ وَلَمْ يُرَ مُقَدِّمًا رُكْبَتَيْهِ بَيْنَ يَدَيْ جَلِيسٍ لَهُ.**

8411 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىرى بىلەن كۆرۈشكەندە، قارشى تەرەپ قولىنى تارتمىغۇچە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولىنى تارتمايتتى. شۇنداقلا، قارشى تەرەپ يۈزىنى ئۆرۈمىگۈچە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يۈزىنى ئۆرۈمەيتتى. باشقىلارنىڭ ئالدىدا پۈتىنى سۇنۇپ ئولتۇرمايتتى[1].

(تىرمىزى: 2490)

8412 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَرْحَمَ بِالْعِيَالِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ إِبْرَاهِيمُ مُسْتَرْضِعًا لَهُ فِي عَوَالِي الْمَدِينَةِ فَكَانَ يَنْطَلِقُ وَنَحْنُ مَعَهُ فَيَدْخُلُ الْبَيْتَ وَإِنَّهُ لَيُدَّخَنُ وَكَانَ ظِئْرُهُ قَيْنًا فَيَأْخُذُهُ فَيُقَبِّلُهُ ثُمَّ يَرْجِعُ.**

8412 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: بالىلارغا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىنمۇ رەھىمدىلرەك بىرىنى كۆرۈپ باقمىدىم. (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى) ئىبراھىم (ئانىسى ماريە بىلەن بىللە) مەدىنىنىڭ بىر يېزىسىدا (تۇراتتى ۋە شۇ يەردە) ئېمىتىلەتتى. بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە باراتتۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيگە كىرگىنىدە، ئۆيي ئىسقا تولۇپ كەتكەن بولاتتى. ئىبراھىمنىڭ ئىنىكئانىسى تۆمۈرچى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيگە كىرىپلا، ئىبراھىمنى قولىغا ئېلىپ سۆيۈپ كېتەتتى، ئاندىن قايتىپ كېلەتتۇق.

(مۇسلىم: 2316)

8413 ــ **عَنْ الْأَسْوَدِ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْنَعُ فِي بَيْتِهِ قَالَتْ كَانَ يَكُونُ فِي مِهْنَةِ أَهْلِهِ تَعْنِي خِدْمَةَ أَهْلِهِ فَإِذَا حَضَرَتْ الصَّلَاةُ خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ.**

[1] ئەلبانى (444): زەئىپ، ـ دېگەن.

8413 ـ ئەسۋەد ئىبنى يەزىدتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆي ئىچىدە نېمە ئىشلارنى قىلاتتى؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ــ ئائىلىسىنىڭ خىزمىتىدە بولاتتى، ئەزان ئاڭلىغان ھامان (مەسجىدكە) چىقىپ كېتەتتى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 676)

8414 ــ **عن ابن عَبَّاسٍ قال كان رسول اللَّهِ ε لَا يَكِلُ طُهُورَهُ إلى أَحَدٍ ولا صَدَقَتَهُ التي يَتَصَدَّقُ بها يَكُونُ هو الذي يَتَوَلَّاهَا بِنَفْسِهِ.**

8414 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تاھارىتىنى ھېچكىمگە ئالدۇرماي، ئۆزى ئالاتتى. سەدىقىلىرىنىمۇ بىرسىگە تاپىلىماي، ئۆزى بىۋاستە قىلاتتى[1].

(ئىبنى ماجە: 362)

8415 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ جَزْءٍ قَالَ مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَكْثَرَ تَبَسُّمًا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**

8415 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ھارىس ئىبنى جەزئى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىنمۇ كۆپرەك تەبەسسۇم قىلىدىغان بىرنى كۆرمىدىم، ـ دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ[2].

(تىرمىزى:3641)

8416 ــ **قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَهُوَ يُحَدِّثُنَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْلِسُ مَعَنَا فِي الْمَجْلِسِ يُحَدِّثُنَا فَإِذَا قَامَ قُمْنَا قِيَامًا حَتَّى نَرَاهُ قَدْ دَخَلَ بَعْضَ بُيُوتِ أَزْوَاجِهِ**

[1] ئەلبانى (81): ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2880): سەھىھ، ـ دېگەن.

فَحَدَّثَنَا يَوْمًا فَقُمْنَا حِينَ قَامَ فَنَظَرْنَا إِلَى أَعْرَابِيٍّ قَدْ أَدْرَكَهُ فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ فَحَمَّرَ رَقَبَتَهُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَكَانَ رِدَاءً خَشِنًا فَالْتَفَتَ فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ احْمِلْ لِي عَلَى بَعِيرَيَّ هَذَيْنِ فَإِنَّكَ لَا تَحْمِلُ لِي مِنْ مَالِكَ وَلَا مِنْ مَالِ أَبِيكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لَا أَحْمِلُ لَكَ حَتَّى تُقِيدَنِي مِنْ جَبْذَتِكَ الَّتِي جَبَذْتَنِي فَكُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ وَاللَّهِ لَا أُقِيدُكَهَا فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ ثُمَّ دَعَا رَجُلًا فَقَالَ لَهُ احْمِلْ لَهُ عَلَى بَعِيرَيْهِ هَذَيْنِ عَلَى بَعِيرٍ شَعِيرًا وَعَلَى الْآخَرِ تَمْرًا ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ انْصَرِفُوا عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ تَعَالَى

8416 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىز بىلەن سورۇندا بىللە ئولتۇرۇپ، سۆز قىلىپ بېرەتتى. ئورنىدىن تۇرسا، بىزمۇ تۇرۇپ تاكى ئاياللىرىدىن بىرىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ كەتكىچە قاراپ تۇراتتۇق. بىر كۈنى، بىزگە سۆز قىلىپ بېرىپ، ئورنىدىن تۇردى، بىزمۇ ئورنىمىزدىن تۇردۇق. قارىساق، بىر ئەئرابىي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىسىدىن يۇگۇرۇپ بېرىپ، تونىنى قاتتىق تارتىپ، مۇبارەك بوينىنى قىزارتىۋەتتى. ئۇ تون قىلىن ھەم يىرىك ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ قارىۋىدى، ئەئرابى:

ـ ماۋۇ تۆگەمگە ئاشلىق يۈكلەپ بەرگىن. سەن ئۇنى ماڭا ئۆزەڭنىڭ ياكى ئاتاڭنىڭ مېلىدىن يۈكلەپ بەرمەيسەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

ــ ياق، اللەتتىن مەغپىرەت تىلەيمەن. ياق، اللەتتىن مەغپىرەت تىلەيمەن. ياق، اللەتتىن مەغپىرەت تىلەيمەن. سەن مېنىڭ تونۇمنى تارتىپ بوينۇمنى قىزارتىۋەتكەندەك، مەنمۇ سېنىڭ تونۇڭنى تارتمىغىچە ساڭا ئاشلىق يۈكلەپ بەرمەيمەن، ـ دېدى. ئەئرابى:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۆچ ئېلىشىڭغا يول قويمايمەن، ـ دەپ تۇرىۋالدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ئادەمنى چاقىرىپ:

ــ بۇنىڭ تۆگىلىرىدىن بىرىگە ئارپا، يەنە بىرىگە خورما ئارتىپ بەرگىن! ـ دەپ بۇيرىدى، ئاندىن بىزگە بۇرۇلۇپ:

ـ سىلەرمۇ اللەنىڭ بەرىكىتى بىلەن قايتىپ كېتىڭلار! ـ دېدى[1].
(ئەبۇ داۋۇد: 4775)

8417 ــ عَنْ رَجُلٍ مِنْ الْعَرَبِ قَالَ زَحَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ وَفِي رِجْلِي نَعْلٌ كَثِيفَةٌ فَوَطِئْتُ بِهَا عَلَى رِجْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَفَحَنِي نَفْحَةً بِسَوْطٍ فِي يَدِهِ وَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ أَوْجَعْتَنِي قَالَ فَبِتُّ لِنَفْسِي لَائِمًا أَقُولُ أَوْجَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَبِتُّ بِلَيْلَةٍ كَمَا يَعْلَمُ اللَّهُ فَلَمَّا أَصْبَحْنَا إِذَا رَجُلٌ يَقُولُ أَيْنَ فُلَانٌ قَالَ قُلْتُ هَذَا وَاللَّهِ الَّذِي كَانَ مِنِّي بِالْأَمْسِ قَالَ فَانْطَلَقْتُ وَأَنَا مُتَخَوِّفٌ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ وَطِئْتَ بِنَعْلِكَ عَلَى رِجْلِي بِالْأَمْسِ فَأَوْجَعْتَنِي فَنَفَحْتُكَ نَفْحَةً بِالسَّوْطِ فَهَذِهِ ثَمَانُونَ نَعْجَةً فَخُذْهَا بِهَا

8417 ـ بىر ئەئرابىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: ھۇنەين غازىتىدا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى قىستاپ قويدۇم. پۈتۈمدا قېپلىن بىر كەش بار ئىدى، ئۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پۈتىغا دەسسەپ سالغان ئىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى قولىدىكى قامچا بىلەن يەڭگىل ئۇرۇپ:

ـ بىسمىللاھ، پۈتۈمنى ئاغرىتىۋەتتىڭ، ـ دېدى. شۇ كېچىنى ئۆز ـ ئۆزەمگە كايىغان ھالدا ناھايىتى تەسلىكتە ئۆتكۈزدۈم. كېچىچە قانچىلىك ئازابلانغانلىقىمنى بىر مەن، بىر اللە بىلىدۇ. تاڭ ئاتقاندا، بىرەيلەننىڭ:

ــ پالانى قەيەردە؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چاقىرىۋاتىدۇ، ـ دەپ توۋلىغىنىنى ئاڭلىدىم ـ دە:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چوقۇم تۇنۇگۈنكى ئىش ئۈچۈن چاقىرىۋاتىدۇ، ـ دېدىم ۋە قورقۇمسىرىغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

[1] ئەلبانى (1022): زەئىپ، ـ دېگەن.

ــ تۇنۇگۇن پۈتۈمغا دەسسۈەتكىنىگدە، مەن سېنى قامچا بىلەن ئۇرغان ئىدىم. شۇنىڭ ھەققى ئۈچۈن بۇ 80 تۈياق قويىنى ئالغىن! ــ دېدى.

(داريمى: 72)

8418 ــ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ قَالَ الْعَبَّاسُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ لَأَعْلَمَنَّ مَا بَقَاءُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِينَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُهُمْ قَدْ آذَوْكَ وَآذَاكَ غُبَارُهُمْ فَلَوْ اتَّخَذْتَ عَرِيشًا تُكَلِّمُهُمْ مِنْهُ فَقَالَ لَا أَزَالُ بَيْنَ أَظْهُرِهِمْ يَطَئُونَ عَقِبِي وَيُنَازِعُونِي رِدَائِي حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي يُرِيحُنِي مِنْهُمْ قَالَ فَعَلِمْتُ أَنَّ بَقَاءَهُ فِينَا قَلِيلٌ.

8418 ـ ئىكرىمە رىۋايەت قىلىدۇكى، ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئارىمىزدا قانچىلىك ياشايدىغانلىقىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! قوشۇن سېنى بىئارام قىلىۋەتتى. ئۇلارنىڭ چاڭ ـ توزاڭلىرى سېنى قىينىاپ قويۇۋاتىدۇ. شۇڭا كەپىدىن بىرنى ياستىپ، ئۇلارغا شۇ كەپىنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ سۆز قىلىپ بەرگەن بولساڭ، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇلار مېنىڭ پۈتلىرىمغا دەسسەپ، تونلىرىمنى تارتىسمۇ، تاكى الله مېنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئېلىپ كەتكەنگە قەدەر ئۇلار بىلەن بىللە تۇرۇشۇپرىمەن، ـ دېدى. مەن بۇ سۆزىدىن ئۇنىڭ ئارىمىزدا ئۇزۇن تۇرمايدىغانلىقىنى بىلدىم.

(داريمى: 75)

8419 ــ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ وَأَبُو الرَّبِيعِ قَالَا حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ وَاللَّهِ مَا قَالَ لِي أُفًّا قَطُّ وَلَا قَالَ لِي لِشَيْءٍ لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَهَلَّا فَعَلْتَ كَذَا.

8419 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ خىزمىتىنى ئون يىل قىلدىم. ئۇ ماڭا بىر قېتىممۇ ۋايساپ باقمىدى. ياكى قىلغان ئىشىمغا: «نېمىشقا بۇنداق قىلدىڭ؟» ۋەياكى: «مۇنداق قىلساڭ بولماسمىدى؟» دەپ باقمىدى.

(مۇسلىم: 2309)

8420 ــ وفي رواية: قَالَ أَنَسٌ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا فَأَرْسَلَنِي يَوْمًا لِحَاجَةٍ فَقُلْتُ وَاللَّهِ لَا أَذْهَبُ وَفِي نَفْسِي أَنْ أَذْهَبَ لِمَا أَمَرَنِي بِهِ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجْتُ حَتَّى أَمُرَّ عَلَى صِبْيَانٍ وَهُمْ يَلْعَبُونَ فِي السُّوقِ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ قَبَضَ بِقَفَايَ مِنْ وَرَائِي قَالَ فَنَظَرْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقَالَ يَا أُنَيْسُ أَذَهَبْتَ حَيْثُ أَمَرْتُكَ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ أَنَا أَذْهَبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَنَسٌ وَاللَّهِ لَقَدْ خَدَمْتُهُ تِسْعَ سِنِينَ مَا عَلِمْتُهُ قَالَ لِشَيْءٍ صَنَعْتُهُ لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا أَوْ لِشَيْءٍ تَرَكْتُهُ هَلَّا فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا

8420 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەخلاق جەھەتتىن ئەڭ ئېسىلى ۋە ئەڭ كامىلى ئىدى. ئۇ بىر كۈنى مېنى بىر ئىشقا ئەۋەتتى. مەن:

ــ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بارمايمەن، ـ دېدىم. لېكىن كۆڭلۈمدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇيرىغان ئىشقا بارغۇم بار ئىدى. كوچىدا ئويناۋاتقان بالىلارنىڭ يېنىغا چىقتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارقامدىن چىقىپ، قولىنى بېشىمغا قويدى. ئارقامغا بۇرۇلۇپ قارىسام، ئۇ كۈلۈمسىرەپ تۇرغانىكەن، ماڭا:

ـ ئەي ئەنەس! مەن بۇيرىغان ئىشقا باردىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ــ مانا ھازىر ماڭىدىم، ـ دېدىم. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا توققۇز يىل خىزمەت قىلدىم. لېكىن ئۇنىڭ بىرەر قېتىم بولسىمۇ، مەن قىلغان بىر ئىشقا: «نېمە ئۈچۈن

بۇنداق قىلدىڭ؟» دېگىنىنى، ياكى قىلمىغان ئىشقا: «بۇنى نېمىشقا قىلمىدىڭ؟» دېگىنىنى بىلمەيمەن.

(مۇسلىم: 2310)

8421 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ جَاءَ خَدَمُ الْمَدِينَةِ بِآنِيَتِهِمْ فِيهَا الْمَاءُ فَمَا يُؤْتَى بِإِنَاءٍ إِلَّا غَمَسَ يَدَهُ فِيهَا فَرُبَّمَا جَاءُوهُ فِي الْغَدَاةِ الْبَارِدَةِ فَيَغْمِسُ يَدَهُ فِيهَا.**

8421 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن، مەدىنە ئاھالىسىنىڭ خىزمەتچىلىرى سۇ تولدۇرۇلغان قاچىلارنى كۆتۈرۈپ كېلىشەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالدىغا كەلتۈرۈلگەن قاچىلارنىڭ ھەممىسىگە (بىر ـ بىرلەپ) قولىنى سېلىپ، ئاندىن تارتىۋالاتتى. ئۇلار كۆپىنچە ھاللاردا ئەتىگەنلىك سوغۇق ھاۋادا كەلسىمۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سوغۇققا قارىماي، قولىنى سۇغا چىلايتتى.

(مۇسلىم: 2324)

8422 ــ **عَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا وَكَانَ لِي أَخٌ يُقَالُ لَهُ أَبُو عُمَيْرٍ قَالَ أَحْسِبُهُ فَطِيمًا وَكَانَ إِذَا جَاءَ قَالَ يَا أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النُّغَيْرُ نُغَرٌ كَانَ يَلْعَبُ بِهِ فَرُبَّمَا حَضَرَ الصَّلَاةَ وَهُوَ فِي بَيْتِنَا فَيَأْمُرُ بِالْبِسَاطِ الَّذِي تَحْتَهُ فَيُكْنَسُ وَيُنْضَحُ ثُمَّ يَقُومُ وَنَقُومُ خَلْفَهُ فَيُصَلِّي بِنَا.**

8422 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەر ئىچىدە ئەخلاقى ئەڭ ياخشى كىشى ئىدى. مېنىڭ ئەبۇ ئۇمەير دەپ ئاتىلىدىغان بىر ئۇكام بار بولۇپ، ئۇ دائىم تۇمۇچۇقنىڭ بالىسىنى تۇتۇۋېلىپ ئويناياتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالسا:

ـ ئەي ئەبۇ ئۇمەير! (تۇموچۇقنىڭ بالىسى) نېمە قىلىۋاتىدۇ؟ ـ دەپ قويۇاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ ئۆيدىكى چاغلاردا (نەپىلە) نامىز ئوقۇماقچى بولسا، ئاستىدىكى بېساتنى تازىلاشقا بۇيرۇيتتى، بېسات تازىلىنىپ بولغاندىن كېيىن، نامازغا تۇراتتى. بىزمۇ ئۇنىڭ كەينىدە تۇراتتۇق، ئۇ بىزگە ئىمام بولاتتى.

(بۇخارى: 6203)

8423 ــ عَنِ الْحَسَنِ بن عَلِيٍّ قال سَأَلْتُ خَالِي هِنْدَ بن أبي هَالَةَ التَّمِيمِيَّ وكان وَصَّافًا عن حِلْيَةِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم وأنا اشتهي أَنْ يَصِفَ لي منها شيئا أَتَعَلَّقُ بِهِ فقال كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَخْمًا مُفَخَّمًا يَتَلأْلأُ وَجْهُهُ تَلأْلُؤَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ أَطْوَلَ مِنَ الْمَرْبُوعِ وَأَقْصَرَ مِنَ الْمُشَذَّبِ عَظِيمَ الْهَامَةِ رَجِلَ الشَّعْرِ أن انْفَرَقَتْ عَقِيصَتُهُ فَرَقَ وَإِلا فَلا يُجَاوِزُ شَعْرُهُ شَحْمَةَ أُذُنَيْهِ إذا هو وفره أَزْهَرُ اللَّوْنِ وَاسِعُ الْجَبِينِ أَزَجُّ الْحَوَاجِبِ سَوَابِغَ في غَيْرِ قَرَنٍ بَيْنَهُمَا عِرْقٌ يُدِرُّهُ الغضب أَقْنَى الْعِرْنِينَ له نُورٌ يَعْلُوهُ يَحْسَبُهُ من يَتَأَمَّلُهُ أَشَمَّ كَثَّ اللِّحْيَةِ سَهْلَ الْخَدَّيْنِ ضَلِيعَ الْفَمِ أَشْنَبَ مُفْلَجَ الأَسْنَانِ دَقِيقَ الْمَسْرُبَةِ كَأَنَّ عُنُقَهُ جِيدُ دمية في صَفَاءِ الْفِضَّةِ مُعْتَدِلَ الْخَلْقِ بَادِنَ مُتَمَاسِكَ سَوَاءَ الْبَطْنِ وَالصَّدْرِ عَرِيضَ الصَّدْرِ بَعِيدَ ما بين الْمَنْكِبَيْنِ ضَخْمَ الْكَرَادِيسِ أَنْوَرَ الْمُتَجَرَّدِ مَوْصُولَ ما بين اللَّبَّةِ وَالسُّرَّةِ بِشَعْرٍ يَجْرِي كالْخَطِّ عَارِيَ الثَّدْيَيْنِ وَالْبَطْنِ مِمَّا سِوَى ذلك أَشْعَرَ الذِّرَاعَيْنِ وَالْمَنْكِبَيْنِ وأَعَالِي الصَّدْرِ طَوِيلَ الزَّنْدَيْنِ رَحْبَ الرَّاحَةِ سَبْطَ الْقَصَبِ شَثْنَ الْكَفَّيْنِ وَالْقَدَمَيْنِ سَائِلَ الأَطْرَافِ خُمْصَانَ الأَخْمَصَيْنِ مَسِيحَ الْقَدَمَيْنِ يَنْبُو عنهما الْمَاءُ إذا زَالَ زَالَ قُلْعًا يَخْطُو تَكَفِّيًا وَيَمْشِي هَوْنًا ذَرِيعَ الْمِشْيَةِ إذا مَشَى كَأَنَّمَا يَنْحَطُّ من صَبَبٍ وإذا الْتَفَتَ الْتَفَتَ جميعا خَافِضَ الطَّرْفِ نَظَرُهُ إلى الأَرْضِ أَطْوَلُ من نَظَرِهِ إلى السَّمَاءِ جُلُّ نَظَرِهِ الْمُلاحَظَةُ يَسُوقُ أَصْحَابَهُ يَبْدُرُ من لَقِيَ بِالسَّلامِ قلت صِفْ لي مَنْطِقَهُ قال كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم متواصل الأَحْزَانِ دَائِمَ الْفِكْرَةِ لَيْسَتْ له رَاحَةٌ لا يَتَكَلَّمُ في غَيْرِ حَاجَةٍ طَوِيلَ السكت يَفْتَتِحُ الْكَلامَ وَيَخْتَتِمُهُ بِأَشْدَاقِهِ وَيَتَكَلَّمُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ فَصْلٌ لا فُضُولَ وَلا تَقْصِيرَ دَمِثَ لَيس بِالْجَافِي وَلا

الْمُهِينِ يُعَظِّمُ النِّعْمَةَ وَإِنْ دَقَّتْ لا يَذِمُّ منها شيئا لا يَذِمُّ ذَوَّاقًا وَلا يَمْدَحُهُ وَلا تُغْضِبُهُ الدُّنْيَا وَلا ما كان لها فإذا تُعُوطِيَ الْحَقَّ لم يَعْرِفْهُ أَحَدٌ ولم يَقُمْ لِغَضَبِهِ شَيْءٌ حتى يَنْتَصِرَ له لا يَغْضَبُ لِنَفْسِهِ وَلا يَنْتَصِرُ لها إذا أَشَارَ أَشَارَ بِكَفِّهِ كُلِّهَا وإذا تَعَجَّبَ قَلَبَهَا وإذا تَحَدَّثَ اتَّصَلَ بها فَيَضْرِبُ بِبَاطِنِ رَاحَتِهِ الْيُمْنَى بَاطِنَ إبْهَامِهِ الْيُسْرَى وإذا غَضِبَ أَعْرَضَ وَأَشَاحَ وإذا فَرِحَ غَضَّ طَرْفَهُ جُلُّ ضَحِكِهِ التَّبَسُّمُ وَيَفْتُرُ عن مِثْلِ حَبِّ الْغَمَامِ قال فَكَتَمْتُهَا الْحُسَيْنَ زَمَانًا ثُمَّ حَدَّثْتُهُ فَوَجَدْتُهُ قد سَبَقَنِي إليه فَسَأَلَهُ عَمَّا سَأَلْتُهُ عنه وَوَجَدْتُهُ قد سَأَلَ أَبَاهُ عن مَدْخَلِهِ وَمَجْلِسِهِ وَمَخْرَجِهِ وَشَكْلِهِ فلم يَدَعْ منه شيئا قال الْحُسَيْنُ سَأَلْتُ أبي عن دُخُولِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال كان دُخُولُهُ لِنَفْسِهِ مَأْذُونًا له في ذلك فَكَانَ إذا أَوَى إلى مَنْزِلِهِ جَزَّأَ نَفْسَهُ دُخُولِهِ ثَلاثَةَ أَجْزَاءٍ جُزْءٌ لِلَّهِ وجزءٌ لأَهْلِهِ وجزءٌ لِنَفْسِهِ ثُمَّ جُزْءٌ جَزَّءَهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الناس فَيَرُدُّ ذلك على الْعَامَّةِ بِالْخَاصَّةِ فَلا يَدَّخِرُ عَنْهُمْ شيئا فَكَانَ من سِيرَتِهِ في جُزْءِ الأُمَّةِ إيثَارُ أَهْلِ الْفَضْلِ بِأُذُنِهِ وَقَسَّمَهُ على قَدْرِ فَضْلِهِمْ في الدِّينِ فَمِنْهُمْ ذُو الْحَاجَةِ وَمِنْهُمْ ذُو الْحَاجَتَيْنِ وَمِنْهُمْ ذُو الْحَوَائِجِ فَيَتَشَاغَلُ بِهِمْ فِيمَا أَصْلَحَهُمْ وَالأُمَّةَ عن مَسْأَلَةٍ عنه وَإِخْبَارِهِمْ بِالَّذِي يَنْبَغِي لهم وَيَقُولُ لِيُبَلِّغَ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ وأَبْلِغُونِي حَاجَةَ من لا يَسْتَطِيعُ إبْلاغَهَا إيَّايَ فإنه من أَبْلَغَ سُلْطَانًا حَاجَةَ من لا يَسْتَطِيعُ إبْلاغَهَا إيَّاهُ ثَبَّتَ اللَّهُ قَدَمَيْهِ يوم الْقِيَامَةِ لا يُذْكَرُ عِنْدَهُ إلا ذَاكَ وَلا يَقْبَلُ من أَحَدٍ غَيْرَهُ يَدْخُلُونَ رُوَّادًا وَلا يَفْتَرِقُونَ إلا عن ذَوَّاقٍ وَيَخْرُجُونَ أَذِلَّةً قال فَسَأَلْتُهُ عن مَخْرَجِهِ كَيْفَ كان يَصْنَعُ فيه فقال كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يخزن لِسَانَهُ إلا مِمَّا يَعْنِيهِمْ وَيُؤَلِّفُهُمْ وَلا يُفَرِّقُهُمْ أو قال يُنَفِّرُهُمْ فَيُكْرِمُ كَرِيمَ كل قَوْمٍ وَيُوَلِّيهِ عليهم وَيُحَذِّرُ الناس وَيَحْتَرِسُ منهم من غَيْرِ أَنْ يَطْوِيَ عن أَحَدٍ بَشَرَهُ وَلا خُلُقَهُ يَتَفَقَّدُ أَصْحَابَهُ وَيَسْأَلُ الناس عَمَّا في الناس وَيُحَسِّنُ الْحَسَنَ وَيُقَوِّيهِ وَيُقَبِّحُ الْقَبِيحَ وَيُوهِنُهُ مُعْتَدِلَ الأَمْرِ غير مُخْتَلِفٍ لا يَغْفُلُ مَخَافَةَ أَنْ يَغْفُلوا ويَمِيلُوا لِكُلِّ حَالٍ عِنْدَهُ عَتَادٌ لا يَقْصُرُ عَنِ الْحَقِّ وَلا يُجَوِّزُهُ الَّذِينَ يَلُونَهُ مِنَ الناس خِيَارُهُمْ أَفْضَلُهُمْ عِنْدَهُ أَعَمُّهُمْ نَصِيحَةً وَأَعْظَمُهُمْ عِنْدَهُ مَنْزِلَةً أَحْسَنُهُمْ مُوَاسَاةً ومُؤَازَرَةً فَسَأَلْتُهُ عن مَجْلِسِهِ فقال كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم لا يَجْلِسُ وَلا يَقُومُ إلا على ذِكْرِ اللَّهِ لا يُوَطِّنُ

الأَمَاكِنَ وينهي عن إِيطَانِهَا وإذا انْتَهَى إلى قَوْمٍ جَلَسَ حَيْثُ يَنْتَهِي بِهِ الْمَجْلِسُ وَيَأْمُرُ بِذَلِكَ وَيُعْطِي كُلَّ جُلَسَائِهِ بنصِيبِهِ لا يَحْسَبُ جَلِيسُهُ أَنَّ أَحَدًا أَكْرَمُ عليه منه من جَالَسَهُ أو قَاوَمَهُ في حَاجَةٍ صابرة حتى يَكُونَ هو الْمُنْصَرِفُ وَمَنْ سَأَلَهُ حَاجَةً لم يَرُدَّهُ إلا بها أو بِمَيْسُورٍ مِنَ الْقَوْلِ قد وَسِعَ الناس منه بَسْطُهُ وَخُلُقُهُ فَصَارَ لهم أَبًا وَصَارُوا عِنْدَهُ في الْحَقِّ سَوَاءً مَجْلِسُهُ مَجْلِسُ حِلْمٍ وَحَيَاءٍ وَصَبَرٍ وَأَمَانَةٍ لا تُرْفَعُ فيه الأَصْوَاتُ وَلا تُؤْبَنُ فيه الْحُرُمُ وَلا تُنْثَى فَلَتَاتُهُ مُتَعَادِلِينَ يَتَفَاضَلُونَ فيه بالتَّقْوَى مُتَوَاضِعِينَ يُوَقِّرُونَ الْكَبِيرَ وَيَرْحَمُونَ الصَّغِيرَ وَيُؤْثِرُونَ ذَوِيَ الْحَاجَةِ وَيَحْفَظُونَ الْغَرِيبَ قال قلت كَيْفَ كانت سِيرَتُهُ في جُلَسَائِهِ قال كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم دَائِمَ الْبِشْرِ سَهْلَ الْخَلْقِ لَيِّنَ الْجَانِبِ ليس بِفَظٍّ وَلا غَلِيظٍ وَلا صَخَّابٍ وَلا فَحَّاشٍ وَلا غَيَّابٍ وَلا مَدَّاحٍ يَتَغَافَلُ عَمَّا لا يَشْتَهِي وَلا يوئس منه وَلا يَخِيبُ فيه قد تَرَكَ نَفْسَهُ من ثَلاثٍ الْمِرَاءِ وَالإِكْثَارِ وَمِمَّا لا يَعْنِيهِ وَتَرَكَ نَفْسَهُ من ثَلاثٍ كان لا يَذِمُّ أَحَدًا وَلا يُعَيِّرُهُ وَلا يَطْلُبُ عَوْرَتَهُ وَلا يَتَكَلَّمُ إلا فِيمَا رَجَا ثَوَابَهُ إذا تَكَلَّمَ أَطْرَقَ جُلَسَاؤُهُ كَأَنَّمَا على رؤوسهم الطَّيْرُ وإذا سَكَتَ تَكَلَّمُوا وَلا يَتَنَازَعُونَ عِنْدَهُ من تَكَلَّمَ أَنْصَتُوا له حتى يَفْرُغَ حَدِيثُهُمْ عِنْدَهُ حَدِيثُ أَوَّلِيَّتُهُمْ يَضْحَكُ مِمَّا يَضْحَكُونَ منه وَيَتَعَجَّبُ مِمَّا يَتَعَجَّبُونَ منه وَيَصْبِرُ لِلْغَرِيبِ على الْجَفْوَةِ من مَنْطِقِهِ وَمَسْأَلَتِهِ حتى إذا كان أَصْحَابُهُ لَيَسْتَجْلِبُونَهُمْ وَيَقُولُ إذا رَأَيْتُمْ طَالِبَ الْحَاجَةِ يَطْلُبُهَا فَأَرْشَدُوهُ وَلا يَقْبَلُ الثَّنَاءَ إلا من مُكَافِئٍ وَلا يَقْطَعُ على أَحَدٍ حَدِيثَهُ.

8423 ــ ھەسەن ئىبنى ئەلى مۇنداق دېگەن: مەن تاغام ھىند ئىبنى ئەبۇھالە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم توغرۇلۇق سورايتتىم. ئۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چىراي ــ شەكلىنى ئەڭ ياخشى سۈپەتلەپ بېرەلەيدىغان كىشى ئىدى. ئۇنىڭ ماڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چىراي ــ شەكلىنى سۈپەتلەپ بېرىشىنى ياخشى كۆرەتتىم. ئۇ مۇنداق دەيتتى:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىنتايىن كېلىشكەن، ھەيۋەتلىك، قەدىرلىك زات ئىدى. يۈزى 14 كۈنلۈك تولۇن ئايدەك نۇرلىنىپ تۇراتتى.

ئوتتۇرا بوي، يۇمىلاق باش، چېچى يۇمشاقمۇ ئەمەس، بۇدۇرمۇ ئەمەس ئىدى. چېچى ئۆزلۈكىدىن ئايرىلىپ تۇرمىسا، ئۆزى ئايرىمايتتى. چېچى قۇلىقىنى يېپىپ تۇراتتى. نۇرانە، كەڭ پېشانىلىك، ئۆسكىلەڭ قاشلىق ئىدى. ئاچچىقلانسا قاشلىرى ئوتتۇرىسىدىكى تومۇرى بۇرتۇپ چىقاتتى. بۇرنى ئۇزۇن ۋە قاڭشارلىق بولۇپ، پارقىراپ تۇراتتى. كىشى دىققەت قىلمىسا، بۇرنىنىڭ ئۇزۇنلىقى بىلىنمەيتتى. قويۇق ساقاللىق، ئىككى مەڭزى تۇز، ئېغىزى چوڭ، چىشلىرى ئاق، لېكىن سەل ئاراچ، مەيدىسى تۇز، بويىنى خۇددى كۈمۈشتەك پارقىراق، كېلىشكەن، بەدەن قۇرۇلمىسى راۋۇرۇس، تېنى چىڭ، قورسىقى ئورۇقراق، كۆكرىكى كەڭ، غوللۇق، بەدىنى پارقىراق، مەيدىسىدە تۆۋەنگە سوزۇلغان يۇمران تۈكلەر بار ئىدى. كۆكرىكى ۋە قورسىقى تۈكسىز، بىلەكلىرى ۋە مۇرىلىرى تۈكلۈك، بىلەكلىرىنىڭ سۆڭەكلىرى ئۇزۇن، پۇت ـ قوللىرىنىڭ ئالىقانلىرى كەڭ، بەدەن ئەزالىرى نۇقسانسىز، تاپىنىنىڭ ئوتتۇرىسى ئېگىز، پۇتى گۆشسىزرەك، سىلىق ئىدى. چەبدەس ۋە سالماقلىق بىلەن چوڭ ـ چوڭ قەدەم ئېلىپ، خۇددى ئېگىز يەردىن دۈپۈرلەپ چۈشۈۋاتقاندەك ماڭاتتى. باشقىلارغا ئوغرىلىقچە قارىمايتتى. كۆپىنچە ھاللاردا يەرگە قارايتتى، ئويچان ئىدى، ساھابىلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ ماڭاتتى. ئۇچرىغان كىشىگە ئاۋۋال سالام بېرەتتى. مەن تاغامغا:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تىلىنى سۆيەتلەپ بەرگىن! ــ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەمىشە غەمكىن، ئويچان، كۆڭلىنىڭ ئارامى يوق ئىدى. ئورۇنسىز گەپ قىلمايتتى، كەمسۆز ئىدى. گەپ قىلغاندا، ئېنىق، ئىخچام ئىبارە بىلەن چوڭقۇر مەنىلىك سۆزلەرنى قىلاتتى. سۆزى دانىمۇ دانە بولۇپ، چۈشىنىشلىك ئىدى. گۈزەل ئەخلاقلىق ئىدى، توڭ، قوپال، ئەدەبسىز ئەمەس ئىدى. ئەڭ كىچىك نازۇ ــ نېمەتنىمۇ قەدىرلەيتتى. بىر نەرسىنى ھەددىدىن زىيادە ئەيىبلىمەيتتى ياكى مەدھىيىلىمەيتتى. ھەق نۇسرەت تاپمىغۇچە

غەزىپى بېسىقمايتتى، لېكىن ئۆزى ئۈچۈن غەزەپلەنمەيتتى. بىر نەرسىگە ئىشارەت قىلغاندا، پۈتۈن ئالقىنى بىلەن ئىشارەت قىلاتتى. بىر نەرسىدىن تەئەججۈپلەنگەندە، ئالقىنىنى ئۆرۈيتتى. ئاچچىقلانغاندا يۈزىنى باشقا تەرەپكە ئۆرۈۋالاتتى. خۇشال بولغاندا، كۆزىنى يۇمۇۋالاتتى. كۆپىنچە تەبەسسۇم قىلاتتى، ـ دېدى.

ئەبۇ ھالە يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خۇش مۇئامىلىسىنى سۈپەتلەپ مۇنداق دېدى:

ـــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىگە مۇناسىۋەتلىك بولمىغان نەرسىدىن ئۆزىنى تارتاتتى. كىشىلەرنى ئۆزىگە جەلەپ قىلاتتىكى، يىراقلاشتۇرمايتتى. ھەر بىر قەۋمنىڭ ياخشى ئادەمىنى ھۆرمەتلەيتتى ۋە ئۇنى باشلىق قىلىپ قويياتتى. كىشىلەرنى تەرىنى تۇرمەي ئاگاھلاندۇراتتى. ساھابىلىرىنى ئىزدەپ تۇراتتى، كىشىلەرنىڭ ئەھۋاللىرىنى سوراپ تۇراتتى. ياخشىنى مەدھىيلەيتتى ۋە ئۇنى يېتەكلەيتتى. قەبىھ نەرسىنى ياقتۇرمايتتى ۋە ئۇنى تۆۋەن كۆرەتتى. رىئايە قىلاتتىكى، خىلاپلىق قىلغۇچى ئەمەس ئىدى. كىشىلەرنىڭ غەپلەتتە قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۆزى غەپلەتتە قالمايتتى. ھەرقانداق ئەھۋالغا تەييارلىقى بار ئىدى. ھەقتىن ئۆزىنى تارتمايتتى ۋە ئۇنىڭدىن ھالقىپ ئۆتۈپ كەتمەيتتى. ئۇنىڭدىن كېيىن قالغان كىشىلەر ئەڭ ياخشىلار بولۇپ، ئۇلار پەيغەمبەرنىڭ نەزىرىدە ئەڭ پەزىلەتلىك، ئەڭ ياخشى نەسىھەتچى، يۇقىرى مەرتىۋىلىك، ئەڭ ياخشى ھەمدەمچى ۋە ياردەمچى كىشىلەر ئىدى.

ئاندىن ئەبۇھالە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆھبىتىنى سۈپەتلەپ مۇنداق دېدى:

ـــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەقەت زىكىرى ـــ تەسبىھ بىلەن ئولتۇرۇپ، زىكرى ـ تەسبىھ بىلەن تۇراتتى. سورۇندا ئۆزى ئۈچۈن ئالاھىدە ئورۇن تاللىمايتتى. سۆھبەتكە كەلگەندە، سورۇننىڭ بىكار يېرىدە ئولتۇراتتى ۋە باشقىلارنىمۇ شۇنداق قىلىشقا بۇيرۇيتتى. ھەر بىر سۆھبەتدىشىغا ئۆزىگە لايىق ئورۇن بېرەتتى. سۆھبەتداشلىرىنىڭ ھەر

بىرى: ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى ھەممىدىن بەك ھۆرمەتلىدى“ دېگەن تۈيغۇدا بولاتتى. ھاجەتمەن بولۇپ كەلگەن كىشى ئۆزى قايتىپ كەتمىگۈچە، ئۇنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتەتتى. بىر كىم ئۇنىڭدىن بىر نەرسە سورىسا، ئۇنىڭ ھاجىتىدىن چىقاتتى ياكى سىلىق گەپ بىلەن قايتۇراتتى. ئۇنىڭ خۇلقى ـ مىجەزى ھەممىگە ياققانلىقتىن، ئۇ كىشىلەرگە ئاتىدەك تۈيۈلاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھەممە كىشى ھەقىقەت ئالدىدا باراۋەر» دەپ بىلەتتى. كىشىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ نەزىرىدە پەقەت تەقۋالىقى بىلەنلا پەرقلىنەتتى. ئۇنىڭ سۆھبىتى مۇلايىملىق، شەرمى ـ ھايالىق، سەۋرچانلىق ۋە ئەمىنلىك سۆھبىتى ئىدى. سورۇندا ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ بولمايتتى، قىلچىلىك يامان گەپلەر قىلىنمايتتى. كىشىلەر بىر ـ بىرىگە تەقۋالىق بىلەن مېھرى ـ شەپقەت يەتكۈزەتتى. چوڭلارنى ھۆرمەتلەيتتى، كىچىكلەرگە شەپقەتلىك بولاتتى. ھاجەتمەنلىكى ھاجىتىدىن چىقاتتى. غېرىپ ـ بىچارىلەرگە ھەمدەمدە بولاتتى.

ئەبۇ ھالە يەنە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تەرجىمھالىنى سۈپەتلەپ مۇنداق دېدى:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەمىشە ئوچۇق چىراي، يېقىملىق، مۇلايىم ئىدى. توك، قوپال، سۈرەن سالىدىغان، ئەدەبسىز، ھەددىدىن زىيادە ئەيىبلىگۈچى ياكى مەدھىيلىگۈچى ئەمەس ئىدى. كۆڭلى تارتمىغان نەرسىدىن ئۆزىنى قاچۇراتتى، ئۆزىنى رىيادىن، كۆپ نەرسە يېغىۋېلىشتىن ۋە ئۆزىگە مۇناسىۋەتى بولمىغان ئىشتىن تارتاتتى. شۇنداقلا كىشىلەرنى بىھۇدە ئەيىبلەشتىن، ئۇلارنىڭ ئار ـ نومۇسىغا تېگىشتىن ۋە ساۋابى يوق ئىش توغرۇلۇق سۆزلەپ سېلىشتىن ئۆزىنى قاچۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆز قىلغاندا، ساھابىلەر باشلىرىغا قۇش قونغاندەك جىم تۇرۇشاتتى. رەسۇلۇللاھ توختىغاندا، ئۇلار سۆزلەيتتى. ساھابىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا گەپ تالاشمايتتى. كىم رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىدا سۆزلىسە، ساھابىلەر ئۇنىڭ سۆزى ئاخىرلاشقۇچە سۈكۈتتە تۇراتتى. كۆپىنچە ھاللاردا ساھابىلەرنىڭ چوڭلىرى

سۆزلەيتتى. رەسۇلۇللاھ ساھابىلەرنىڭ خۇشاللىقىدىن خۇشال بولاتتى. ئۇلار تەئەججۇبلەنگەن ئىشتىن رەسۇلۇللاھمۇ تەئەججۇبلىنەتتى. غېرىب ــ غۇرۇانىڭ سۆزىدىكى قوپاللىقىغا سەۋر قىلاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ھاجەتمەنلىك ھاجىتىدىن چىقىڭلار!» دەيتتى. بىر كىمنىڭ سۆزىنى بۆلۈۋەتمەيتتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 155/22)

8424 ــ **عَن أَنَسٍ، قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا مر في طريق المدينة وجدوا منه رائحة الطيب وقالوا: مر رسول الله صلى الله عليه وسلم في هذا الطريق.**

8424 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىنىڭ يوللىرىدا ماڭسا، كۇچىلار مۇشكى ـ ئەنبەرنىڭ ھىدى بىلەن تولۇپ كېتەتتى. (شۇنىڭغا ئاساسەن) بىز: ”پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ كوچىدىن ئۆتۈپتۇ“ دەيتتۇق[2].

(مەۋسىلى: 3125؛ بەززار ۋە «ئەلئەۋسەت»)

[1] ھەيسەمى (14026): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىسمى ئاتالمىغان بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14053): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا، بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، تەبەرانىنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق كەلگەن: ”بىز رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كەلگەنلىكىنى ئۇنىڭ خۇشپۇراق ھىدىدىن بىلىۋالاتتۇق“. ئەبۇ يەئلانىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ باشقا سۈپەتلىرى

8425 ــ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ لَقِيتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قُلْتُ أَخْبِرْنِي عَنْ صِفَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّوْرَاةِ قَالَ أَجَلْ وَاللَّهِ إِنَّهُ لَمَوْصُوفٌ فِي التَّوْرَاةِ بِبَعْضِ صِفَتِهِ فِي الْقُرْآنِ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا وَحِرْزًا لِلْأُمِّيِّينَ أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمَّيْتُكَ الْمُتَوَكِّلَ لَيْسَ بِفَظٍّ وَلَا غَلِيظٍ وَلَا سَخَّابٍ فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يَدْفَعُ بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَغْفِرُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللَّهُ حَتَّى يُقِيمَ بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ بِأَنْ يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَيَفْتَحُ بِهَا أَعْيُنًا عُمْيًا وَآذَانًا صُمًّا وَقُلُوبًا غُلْفًا.

8425 ــ ئەتا ئىبنى يەساردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: مەن ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تەۋراتتىكى سۈپىتىنى ماڭا سۆزلەپ بەرسەڭ، ـ دېگەنىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ بولىدۇ، اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، تەۋراتتا چوقۇم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇرئان كەرىمدىكى بەزى سۈپەتلىرى بايان قىلىنغان. ئۇنىڭ تەۋراتتىكى سۈپىتى مۇنداق: «ئى پەيغەمبەر! بىز سېنى ھەقىقەتەن گۇۋاھچى، بېشارەتچى، ئاگاھلاندۇرغۇچى ۋە ئەرەبلەرنىڭ دىنىنى قوغدىغۇچى قىلىپ ئەۋەتتۇق. سەن مېنىڭ بەندەم ۋە رەسۇلۇمسەن، سېنى مۇتەۋەككىل (اللەقا تەۋەككۇل قىلغۇچى) دەپ ئاتىدىم. (مەن ئەۋەتكەن) ئۇ پەيغەمبەر ئەخلاقسىز، قوپال، بازارلاردا سۆرەن سالغۇچى ئەمەس. ئۇ يامانلىق قىلغانلارغا يامانلىق قىلماي،

ئەپـۇ قـىلـىۋېتـىـدۇ، ئـۇلارنى كـەچۈرىۋېتـىـدۇ. تـاكى ئـازغۇن خـەلـق: ''بـىـر اللەتـىـن باشـقا هـېچ ئـىـلاھ يـوق'' دەپ ئـىـمـان ئېيتـىـپ، ھەقـقەتـنـى كـۆرمـەس كـۆزلـىرى، ئاڭلـىـماس قۇلاقلـىرى، پـېچەتلەنگەن دىللـىرى ئاشـۇ سـۆز بـىلەن ئېچـىلـمـىغۇچە، اللە ئۇنى ۋاپات قـىلـدۇرمـايـدۇ».

(بۇخارى: 2125)

8426 ــ **عن عبد اللَّهِ بن مَسْعُودٍ قال قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسـلم صِفَتِي أَحْمَدُ الْمُتَوَكِّلُ ليس بفظ وَلا غَلِيظٍ يجزي بِالْحَسَنَةِ الْحَسَنَةَ وَلا يُكَافِيءُ السَّيِّئَةَ مَوْلِدُهُ بِمَكَّةَ وَمُهَاجَرُهُ طَيْبَةَ وامته الْحَمَّادُونَ يَأْتَزِرُونَ على أَنْصَافِهِمْ وَيُوصُونَ أَطْرَافَهُمْ أَنَاجِيلُهُمْ في صُدُورِهِمْ يَصُفُّونَ لِلصَّلاةِ كما يَصُفُّونَ لِلْقِتَالِ قُرْبَانُهُمُ الذي يَتَقَرَّبُونَ بِـهِ إِلي دِمَاؤُهُمْ رُهْبَانٌ بِاللَّيْلِ لُيُوثٌ بِالنَّهَارِ.**

8426 ـ ئـىـبـنـى مـەسـئـۇد رەزىـيـەللاھـۇ ئەنھـۇدىـن رىـۋايـەت قـىلـىـنـىـدۇكـى، پـەيغەمـبـەر سـەللاللاھـۇ ئـەلـەيھى ۋەسـەللـەم مـۇنداق دېگـەن:

«مـېـنـىـڭ سـۈپـىـتـىـم ئـەھـمـەد مـۇتـەۋەككـىـلـىـدۇر. مـەن تـوڭ، قـوپـال ئـەمـەسـمـەن. ياخشـىـلـىـقـقا ياخشـىـلـىـق قـىلـمـەن، يامانلـىـقـقا يامـانلـىـق قايتـۇرمـايـمـەن. مـەككـىـدە تـۇغـۇلـدۇم، مـەدىـنـىـگە ھـىـجـرەت قـىلـدىـم. مـېـنـىـڭ ئـۈمـىـتـىـم ھـەمـىـشـە ھـەمـدۇ سـانـا ئېيتـىـدۇ. ئـۇلار بـىـر ـ بـىـرىـگە يـاردەمـدە بولـىـدۇ، ئـەتـراپـىـغـا ھـىـدايـەت نـۇرىـنـى چېچـىـپ تـۇرىـدۇ. قـۇرئـان ئـۇلارنـىـڭ قـەلـبـلـىـرىـدىـن ئـورۇن ئـالـغـان. ئـۇلار نامـازدا خـۇددى جـەڭـگـە تـىـزىـلـغـان (ئـەسـكـەرلـەر)دەك سـەپـراس بولـۇپ تـۇرىـدۇ. ئـۇلارنـىـڭ اللەقـا يېقـىـنـلـىـشـىـدىـغان ئـىـبـادىـتـى جـانـلـىـرىـنـى قـۇربـان قـىلـىـشـتـۇر. ئـۇلار كـېچـىـلـىـرى تـائـەت ـ ئـىـبـادەت قـىلـىـدۇ، كـۈنـدۈزلـىـرى شـىـردەك جـەڭـگـۇارلـىـق كـۆرسـتـىـدۇ»[1].

(«ئەلكەبىر»: 10046)

[1] ھەيسەمى (14018): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

8427 ــ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَاةِ صِفَةُ مُحَمَّدٍ وَصِفَةُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ يُدْفَنُ مَعَهُ فَقَالَ أَبُو مَوْدُودٍ وَقَدْ بَقِيَ فِي الْبَيْتِ مَوْضِعُ قَبْرٍ.

8427 ـ مۇھەممەد ئىبنى يۈسۈف چوڭ دادىسىدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: تەۋراتتا مۇھەممەد بىلەن ئىيسا ئەلەيھىسسالاملارنىڭ سۈپەتلىرى يېزىلغان بولۇپ، ئىيسا ئەلەيھىسسالام مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن دەپنە قىلىنىدۇ. ئەبۇ مەۋدۇد مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە بىر كىشىلىك قەبرە ئورنى بار[1].

(تىرمىزى: 3617)

8428 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ مَا سَمِعْتُ عُمَرَ لِشَيْءٍ قَطُّ يَقُولُ إِنِّي لَأَظُنُّهُ كَذَا إِلَّا كَانَ كَمَا يَظُنُّ بَيْنَمَا عُمَرُ جَالِسٌ إِذْ مَرَّ بِهِ رَجُلٌ جَمِيلٌ فَقَالَ لَقَدْ أَخْطَأَ ظَنِّي أَوْ إِنَّ هَذَا عَلَى دِينِهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَوْ لَقَدْ كَانَ كَاهِنَهُمْ عَلَيَّ الرَّجُلَ فَدُعِيَ لَهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ مَا رَأَيْتُ كَالْيَوْمِ اسْتُقْبِلَ بِهِ رَجُلٌ مُسْلِمٌ قَالَ فَإِنِّي أَعْزِمُ عَلَيْكَ إِلَّا مَا أَخْبَرْتَنِي قَالَ كُنْتُ كَاهِنَهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَ فَمَا أَعْجَبُ مَا جَاءَتْكَ بِهِ جِنِّيَّتُكَ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا يَوْمًا فِي السُّوقِ جَاءَتْنِي أَعْرِفُ فِيهَا الْفَزَعَ فَقَالَتْ أَلَمْ تَرَ الْجِنَّ وَإِبْلَاسَهَا وَيَأْسَهَا مِنْ بَعْدِ إِنْكَاسِهَا وَلُحُوقَهَا بِالْقِلَاصِ وَأَحْلَاسِهَا قَالَ عُمَرُ صَدَقَ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ عِنْدَ آلِهَتِهِمْ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ بِعِجْلٍ فَذَبَحَهُ فَصَرَخَ بِهِ صَارِخٌ لَمْ أَسْمَعْ صَارِخًا قَطُّ أَشَدَّ صَوْتًا مِنْهُ يَقُولُ يَا جَلِيحُ أَمْرٌ نَجِيحٌ رَجُلٌ فَصِيحٌ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَوَثَبَ الْقَوْمُ قُلْتُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى أَعْلَمَ مَا وَرَاءَ هَذَا ثُمَّ نَادَى يَا جَلِيحُ أَمْرٌ نَجِيحٌ رَجُلٌ فَصِيحٌ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقُمْتُ فَمَا نَشِبْنَا أَنْ قِيلَ هَذَا نَبِيٌّ.

8428 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: (ئاتام) ئۆمەر بىرەر ئىش توغرۇلۇق پەرەز قىلسىلا، پەرىزى چوقۇم توغرا

[1] ئەلبانى (743): زەئىپ، ـ دېگەن.

چىقاتتى. بىر كۈنى، ئۆمەر (بىر يەردە) ئولتۇراتتى، ئۇنىڭ يېنىدىن كېلىشكەن بىر ئادەم ئۆتتى. ئۆمەر:

ــ پەرىزىم خاتا چىقمىسىلا، بۇ ئادەم يا جاھىلىيەت دەۋرىدىكى دىندا ئىكەن ياكى ھازىر جاھىلىيەت دىندا بولمىسىمۇ، ئىلگىرى جاھىلىيەت دىنىدىكىلەرنىڭ كاھىنى ئىكەن. ئۇ ئادەمنى ئېلىپ كېلىڭلار! ـ دېدى. ئۇ ئادەم چاقىرىپ كېلىنگەندىن كېيىن، ئۆمەر ئۇ ئادەمگە يۈقىرىقى سۆزلەرنى قىلىۋىدى. ئۇ ئادەم ئاچچىقلىنىپ:

ــ مۇسۇلمان بىر ئادەمگە بۇنداق سۆزلەرنىڭ قىلىنغانلىقىنى ھېچ كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم، ـ دېدى. ئۆمەر:

ــ ساڭا كەسكىن بۇيرۇق قىلىمەن، ئوچۇق گەپ قىل! ــ دېگەنىدى، ئۇ ئادەم:

ــ (ھەقىقەتەن) مەن جاھىلىيەتتە ئۇلارنىڭ كاھىنى ئىدىم، ـ دېدى. ئۆمەر ئۇ ئادەمگە:

ــ جىنىڭ ساڭا ئېلىپ كەلگەن خەۋەرلەرنىڭ ئەڭ ھەيران قالارلىقى قايسى ئىدى؟ ـ دېۋىدى. ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ بىر كۈنى بازاردا تۇراتتىم، جىنىم كەلدى. ئۇنى بىر نەرسىدىن قورقۇۋاتقاندەك كۆردۈم. ئاندىن مۇنداق دېدى:

قارىمامسەن جىنلارنىڭ گاڭگىراپ قېلىۋاتقىنىنى،
پۈتۈنلەي ئۆزگىرىپ ئۇمىد ئۈزىۋاتقىنىنى،
تۆگە بىلەن توقۇملىرىنى جابدۇپ (ئىسلامغا) كېتىۋاتقىنىنى؟

بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر مۇنداق دېدى:

ــ بۇ ئادەم راست ئېيتتى. مەن ئۇلارنىڭ بۇتلىرىنىڭ يېنىدا ئۇخلاۋاتاتتىم، بىر ئادەم موزايدىن بىرنى ئېلىپ كېلىپ، بۇتلارغا ئاتاپ بوغۇزلىدى. دەل شۇ چاغدا، مەن ھېچقاچان ئاڭلاپ باقمىغان بىر چىرقىراق ئاۋاز ئاڭلاندى. ئۇ (ئاۋاز) مۇنداق دېگەنىدى: ھەي ئۇياتسىز! بۇ، نىجاتلىققا ئېرىشتۇرىدىغان ئىش. پاساھەتلىك بىر ئادەم: «لا ئىلاھە ئىللەللاھ» (بىر اللەتىن باشقا ھەق ئىلاھ يوق) دەۋاتىدۇ. بۇ سۆزنى

ئاڭلاپ ئورنۇمدىن دەس تۇرۇپ كەتتىم. نېمە ئىش بولغىنىنى ئاڭقىرىپ بولغىچە: ''بۇ ئادەم پەيغەمبەردۇر'' دېگەن گەپ پەيدا بولدى.
(بۇخارى: 3866)

8429 ــ **عن جُبَيْرِ بن مُطْعِمٍ قال خَرَجْتُ تَاجِرًا إلى الشَّامِ في الْجَاهِلِيَّةِ فلما كنت بِأَدْنَى الشَّامِ لَقِيَنِي رَجُلٌ من أَهْلِ الْكِتَابِ فقال هل عِنْدَكُمْ رَجُلٌ تَنَبَّأَ قلت نعم قال هل تَعْرِفُ صُورَتَهُ إذا رَأَيْتَهَا قلت نعم فَأَدْخَلَنِي بَيْتًا فيه صُوَرٌ فلم أَرَ صُورَةَ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَبَيْنَا أنا كَذَلِكَ إِذْ دخل رَجُلٌ منهم عَلَيْنَا فقال فِيمَ أَنْتُمْ فَأَخْبَرْنَاهُ فَذَهَبَ بنا إلى مَنْزِلِهِ فَسَاعَةَ ما دَخَلْتُ نَظَرْتُ إلى صُورَةِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم وإذا رَجُلٌ آخِذٌ بِعَقِبِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم قلت من هذا الرَّجُلُ الْقَائِمُ على عَقِبِهِ قال إنه لم يَكُنْ نَبِيٌّ إلا كان بَعْدَهُ نَبِيٌّ إلا هذا فإنه لا نَبِيَّ بَعْدَهُ وَهَذَا الْخَلِيفَةُ بَعْدَهُ وإذا صِفَةُ أبي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عنه**

8429 ـ جۇبەير ئىبنى مۇتئىم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن جاھىلىيەت دەۋرىدە تىجارەت قىلىش مەقسىتىدە شامغا باردىم ۋە شامنىڭ ئاياغ تەرىپىدە ئەھلى كىتاب كىشىلىرىدىن بىرىگە ئۇچراپ قالدىم. ئۇ:

ـ ئاراڭلاردا ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئېلان قىلغان بىرى بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ ھەئە، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ ئۇنىڭ رەسىمىنى كۆرسەڭ تونۇيالامسەن؟ ـ دېدى. مەن يەنە:

ـ ھەئە، ـ دېدىم. ئۇ مېنى بىر قانچە پارچە رەسىم بار بىر ئۆيگە باشلاپ كىردى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رەسىمى يوق ئىدى. دەل شۇ پەيتتە، ئۇلارنىڭ ئادەمىدىن بىرى يېنىمىزغا كىرىپ كەلدى ۋە:

ــ نېمە قىلىۋاتىسىلەر؟ ـ دەپ سورىدى. ئەھۋالنى ئۇنىڭغا ئېيتقانىدۇق، ئۇ بىزنى ئۆيىگە ئېلىپ باردى. ئۆيىگە كىرەر ـ كىرمەيلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رەسىمىنى كۆردۇم. لېكىن رەسىمدە

بىرەيلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پېشىگە ئېسىلىۋالغاندى، مەن:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پىشىنى تۈتۈپ تۇرغان كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇلار:

ـ ئۇنىڭدىن (يەنى رەسۇلۇللاھتىن) كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ، ئەگەر كېلىدىغان بولسا، (پېشىگە ئېسىلىۋالغان) بۇ ئادەم پەيغەمبەر بولاتتى. بۇ ئادەم پەيغەمبەرنىڭ خەلىپىسى بولىدۇ، ـ دېيىشتى. ئىنچىكىلەپ قارىغۇدەك بولسام، ئۇ ئادەم ئەبۇ بەكرىنىڭ ئۆزى ئىكەن[1].

(«ئەلكەبىر»: 1537؛ «ئەلئەۋسەت»)

8430 ــ عن عبد اللَّهِ بن سَلامٍ قال إِنَّ اللَّهَ لَمَّا أَرَادَ هُدَى زَيْدِ بن سَعْنَةَ قال زَيْدُ بن سَعْنَةَ ما من عَلامَاتِ النُّبُوَّةِ شَيْءٌ إلا وقد عَرَفْتُهَا في وَجْهِ مُحَمَّدٍ صلى اللَّهُ عليه وسلم حين نَظَرْتُ إليه إلا اثْنَتَيْنِ لم أَخْبُرْهُمَا منه يَسْبِقُ حِلْمُهُ جَهْلَهُ وَلا تَزِيدُ شِدَّةُ الْجَهْلِ عليه إلا حِلْمًا فَكُنْتُ أَلْطُفُ له لأَنْ أُخَالِطَهُ فَأَعْرِفَ حِلْمَهُ من جَهْلِهِ قال زَيْدُ بن سعنة فَخَرَجَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يَوْمًا مِنَ الْحُجُرَاتِ وَمَعَهُ عَلِيٌّ بن أبي طَالِبٍ رضي اللَّهُ عنه فَأَتَاهُ رَجُلٌ على رَاحِلَتِهِ كَالْبَدَوِيِّ فقال يا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ بُصْرَى قَرْيَةَ بني فُلانٍ قد أَسْلَمُوا وَدَخَلُوا في الإِسْلامِ وَكُنْتُ حَدَّثْتُهُمْ إن أَسْلَمُوا أَتَاهُمُ الرِّزْقُ رَغَدًا وقد أَصَابَتْهُمْ سَنَةٌ وَشِدَّةٌ وقُحُوطٌ مِنَ الْغَيْثِ فَأَنَا أَخْشَى يا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ الإِسْلامِ طَمَعًا كما دَخَلُوا فيه طَمَعًا فَإِنْ رَأَيْتَ أَنْ تُرْسِلَ إِلَيْهِمْ بِشَيْءٍ تُعِينُهُمْ بِهِ فَعَلْتَ فَنَظَرَ إلى رَجُلٍ إلى جَانِبِهِ أُرَاهُ عَلِيًّا رضي اللَّهُ عنه فقال يا رَسُولَ اللَّهِ ما بَقِيَ منه شَيْءٌ قال زَيْدُ بن سَعْنَةَ فَدَنَوْتُ إليه فقلت يا محمد هل لك أَنْ تَبِيعَنِي تَمْرًا مَعْلُومًا من حَائِطِ بني فُلانٍ إلى أَجْلِ كَذَا وَكَذَا فقال لا يا يَهُودِيُّ وَلَكِنِّي أَبِيعُكَ تَمْرًا مَعْلُومًا إلى أَجْلِ كَذَا وَكَذَا وَلا تُسَمِّي حَائِطَ بني فُلانٍ قلت بَلَى فَبَايَعَنِي فَأَطْلَقْتُ هِمْيَانِي فَأَعْطَيْتُهُ ثَمَانِينَ مِثْقَالا من ذَهَبٍ في تَمْرٍ مَعْلُومٍ إلى أَجْلِ كَذَا وَكَذَا فَأَعْطَاهَا

[1] ھەيسەمى (13890): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

الرَّجُلَ فقال اغْدُ عليهم فَأَعِنْهُمْ بها فقال زَيْدُ بن سَعْنَةَ فلما كان قبل مَحَلِّ الأَجَلِ بِيَوْمَيْنِ أو ثَلاثٍ أَتَيْتُهُ فَأَخَذْتُ بِمَجَامِعِ قَمِيصِهِ وَرِدَائِهِ وَنَظَرْتُ إليه بِوَجْهٍ غَلِيظٍ فقلت له أَلا تَقْضِيَنِي يا محمد حَقِّي فَوَاللَّهِ ما عَلِمْتُكُمْ بني عبد الْمُطَّلِبِ لَمَطْلٌ وَلَقَدْ كان لي بِمُخَالَطَتِكُمْ عِلْمٌ وَنَظَرْتُ إلى عُمَرَ وإذا عَيْنَاهُ تَدُورَانِ في وَجْهِهِ كالْفَلَكِ الْمُسْتَدِيرِ ثُمَّ رَمَانِي بِبَصَرِهِ فقال يا عَدُوَّ اللَّهِ أَتَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم ما أَسْمَعُ وَتَصْنَعُ بِهِ ما أَرَى فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ لَوْلا ما أُحَاذِرُ فوته لَضَرَبْتُ بِسَيْفِي رَأْسَكَ وَرَسُولُ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يَنْظُرُ إلى عُمَرَ في سُكُونٍ وتُؤَدَةٍ ثُمَّ قال يا عُمَرُ أنا وهو كنا أَحْوَجَ إلى غَيْرِ هذا أَنْ تَأْمُرَنِي بِحُسْنِ الأَدَاءِ وَتَأْمُرَهُ بِحُسْنِ التِّبَاعَةِ اذْهَبْ بِهِ يا عُمَرُ واعطه حَقَّهُ وَزِدْهُ عِشْرِينَ صَاعًا من تَمْرٍ مَكَانَ ما روعته قال زَيْدٌ فَذَهَبَ بِي عُمَرُ رضي اللَّهُ عنه فَأَعْطَانِي حَقِّي وَزَادَنِي عِشْرِينَ صَاعًا من تَمْرٍ فقلت ما هذه الزِّيَادَةُ يا عُمَرُ فقال أَمَرَنِي رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَنْ أَزِيدَكَ مَكَانَ ما روعتك قلت وتَعْرِفُنِي يا عُمَرُ قال لا من أنت قلت أنا زَيْدُ بن سَعْنَةَ قال الْحَبْرُ قلت الْحَبْرُ قال فما دَعَاكَ أَنْ فَعَلْتَ بِرَسُولِ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم ما فَعَلْتَ وَقُلْتَ له ما قُلْتَ قلت يا عُمَرُ لم تَكُنْ من عَلامَاتِ النُّبُوَّةِ شَيْءٌ إلا وقد عَرَفْتُهُ في وَجْهِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم حين نَظَرْتُ إليه إلا اثْنَتَيْنِ لم أَخْبُرْهُمَا منه يَسْبِقُ حِلْمُهُ جَهْلَهُ وَلا يَزِيدُهُ الْجَهْلُ عليه إلا حِلْمًا فَقَدْ أُخْبِرْتُهُمَا فَأُشْهِدُكَ يا عُمَرُ أَنِّي قد رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالإِسْلامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا وَأُشْهِدُكَ أَنَّ شَطْرَ مَالِي وَإِنِّي أَكْثَرُهَا مَالا صَدَقَةٌ على أُمَّةِ مُحَمَّدٍ فقال عُمَرُ رضي اللَّهُ عنه أو على بَعْضِهِمْ فَإِنَّكَ لا تَسَعُهُمْ قلت أو على بَعْضِهِمْ فَرَجَعَ عُمَرُ وَزَيْدٌ إلى رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال زَيْدٌ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إلا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ صلى اللَّهُ عليه وسلم وَآمَنَ بِهِ وَصَدَّقَهُ وَبَايَعَهُ وَشَهِدَ معه مَشَاهِدَ كَثِيرَةً ثُمَّ تُوُفِّي زَيْدٌ في غَزْوَةِ تَبُوكَ مُقْبِلا غير مُدْبِرٍ رَحِمَ اللَّهُ زَيْدًا.

8430 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى سالام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: زەيد ئىبنى سۇئنە اللهنىڭ ئىرادىسى بىلەن ئىسلامغا كىرگەندىن كېيىن مۇنداق دېگەن: مەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ

يۈزىده پەيغەمبەرلىكنىڭ ھەممە ئالامەتلىرىنى كۆرۈپ يەتكەنىدىم، پەقەت ئىككى ئالامەتنى كۆرەلمىدىم. ئۇ بولسىمۇ، تەمكىنلىك تەنتەكلىكنى بېسىپ چۈشۈش ۋە تەنتەكلىك بىلەن مۇئامىلە قىلغانلارغا تېخىمۇ تەمكىنلىك بىلەن مۇئامىلە قىلىش ئىدى. بىر كۈنى، ھەزرىتى ئەلى بىلەن ھۆجرىلاردىن چىقىپ كەلدى. بىر ئەئرابى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ قەۋمىم ئىسلامغا كىرگەنىدى، مەن ئۇلارغا: "ئىسلامغا كىرسەڭلار، رىزقىڭلار مول بولىدۇ" دېگەن ئىدىم. لېكىن ئۇلار قەھەتچىلىككە ئۇچرىدى. ئۇلار ئىسلامغا تەمە قىلىپ كىرگەنلىكى ئۈچۈن، قەھەتچىلىكنى كۆرۈپ ئىسلامدىن يېنىۋېلىشىدىن ئەنسىرەيمەن. ئۇلارغا يارەدەم بولىدىغان بىر نەرسە بەرسەڭ، مەن ئۇلارغا يەتكۈزۈپ بېرەتتىم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرىنىڭ يۈزىگە قارىدى، مەنچە ئۇ ئەلى بولسا كېرەك، ئۇ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بەرگۈدەك بىر نەرسە قالمىدى، ـ دېدى. مەن:

ــ ئى مۇھەممەد! پالانچىنىڭ بېغىدىن چىقىدىغان خورمىنىڭ مەلۇم مىقدارىنى ماڭا ئالدىن ساتامسەن؟ ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بولىدۇ، بىراق پالانچىنىڭ بېغىدىن چىقىدىغان خورما دەپ باغنى مۇئەييەنلەشتۈرمەيلى، ـ دېدى. مەن:

ـ بولىدۇ، ـ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، مەن كېلىشكەن خورما ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا 80 مىسقال ئالتۇننى ئالدىن بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالتۇننى مەندىن ئېلىپ ھېلىقى ئادەمگە تۇتقۇزدى ۋە:

ـ بۇنى ئېلىپ بېرىپ، خەلقىڭگە ئادىللىق بىلەن تارقاتقىن ھەم ئۇلارغا يارەدەم قىلغىن! ـ دېدى.

مۆھلەت توشۇشتىن ئىككى ـ ئۈچ كۈن بۇرۇن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر، ئوسمان ۋە باشقا بىر تۇركۈم ساھابىلىرى بىلەن بىللە چىقىپ كەلدى. جىنازا نامىزىنى ئوقۇپ

بولۇپ، ئولتۇرۇش ئۇچۇن تام تۈۋىگە كەلدى. مەن ئۇنىڭ يەكتىكىگە ئېسىلىپ تۇرۇپ، قاتتىق هومايدىم ـ دە:

ــ ئى مۇھەممەد! مېنىڭ هەققىمنى بەرمەمسەن؟ اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئابدۇلمۇتتەلىب جەمەتى هەمىشە كىشىلەرنىڭ هەققىنى بېرىشتە مۇشۇنداق سۆرەلمىلىك قىلىدۇ، ـ دېدىم. ئاندىن ئۆمەرگە قارىدىم. ئۇ ماڭا ئۆپكىدەك قىزارغان هالدا بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن:

ــ ئى اللهنىڭ دۈشمىنى! پەيغەمبەرگىمۇ شۇنداق مۇئامىلە قىلامسەن؟ ئەگەر (بۇ يەردە) اللهنىڭ رەسۇلى بولمىغان بولسا، قىلىچ بىلەن كاللاڭنى چېپىۋەتكەن بولاتتىم، ـ دېدى.

هالبۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئىنتايىن تەمكىن ۋە سالماق ئىدى. ئۇ ئۆمەرگە:

ـ ئى ئۆمەر! بىز بۇنىڭدىن باشقىچىرەك مۇئامىلىگە موهتاجمىز. مەسىلەن، مېنى خەقنىڭ هەققىنى ۋاقتىدا ۋە تولۇق بېرىشكە بۇيرۇغىن، بۇ ئادەمنىمۇ هەققىنى چىرايلىقچە سوراشقا ئۇندىگىن! ئەي ئۆمەر! بېرىپ ئۇنىڭ هەققىنى بەرگىن، ئۇنى قورقۇتقانلىقىڭ ئۈچۇن 20 سا خورما ئارتۇق بەر! ـ دېدى. ئۆمەر مېنى ئېلىپ بېرىپ، هەققىمنى تولۇق بەرگەندىن سىرت، 20 سا ئارتۇق خورما بەردى. مەن:

ـ ئەي ئۆمەر! نېمىشقا ئارتۇق بېرىسەن؟ ـ دەپ سورىسام، ئۆمەر:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئارتۇق بېرىشىمنى بۇيرىغان ئىدى، ـ دېدى. مەن:

ـ ئەي ئۆمەر! مېنى تونۇمسەن؟ ـ دېدىم. ئۆمەر:

ـ ياق، ـ دېدى.

ـ مەن زەيد ئىبنى سۇئنە بولىمەن، ـ دېدىم. ئۆمەر:

ـ يەهۇدىيلارنىڭ ئالىمى (زەيد)مۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ هەئە، ـ دېدىم. ئۆمەر:

ـ ئۇنداقتا، نېمە ئۈچۇن بۇنداق قىلدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـــ پەيغەمبەرلىك ئالامەتلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭ يۈزىدە كۆرۈۋالغانىدىم، پەقەت ئىككى ئالامەتنى كۆرەلمىدىم. ئۇ بولسىمۇ، تەمكىنلىك تەنتەكلىكنى بېسىپ چۈشۈش ۋە تەنتەكلىك بىلەن مۇئامىلە قىلغانلارغا تېخىمۇ تەمكىنلىك بىلەن مۇئامىلە قىلىش ئىدى. مانا ئەمدى ئۇنىمۇ كۆردىم، ئى ئۆمەر! سېنى گۈۋاھچى قىلىمەنكى، مەن الله نىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىگە، ئىسلامنىڭ (ھەقىقىي) دىن ئىكەنلىكىگە، مۇھەممەدنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە ئىمان كەلتۈردىم. مەن سېنى گۈۋاھچى قىلىمەنكى، مال - بايلىقىمنىڭ يېرىمىنى مۇھەممەد ئۈممىتىگە ئاتىۋەتتىم، - دېدىم. ئۆمەر:

ـ ئۈممەتنىڭ بىر قىسمىغا ئاتىغىن، چۈنكى ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە يەتكۈزۈپ بولالمايسەن، - دېدى. مەن:

ـ ئۇنداقتا، بىر قىسمىغا ئاتاي، - دېدىم.

ئابدۇللاھ ئىبنى سالام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئاندىن ئۆمەر بىلەن زەيد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردى. زەيد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ: "مەن اللهتىن باشقا ھېچ مەبۇدنىڭ يوقلۇقىغا، مۇھەممەدنىڭ اللهنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۈۋاھلىق بېرىمەن" دەپ شاھادەت ئېيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئىمان كەلتۈردى ۋە ئۇنىڭغا ئىشەندى. شۇندىن كېيىن، زەيد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن نۇرغۇن غازاتلارغا قاتنىشىپ، تەبۇك غازىتىدا قەھرىمانلارچە شېھىد بولدى. الله زەيدكە رەھمەت قىلغاي[1]!

(«ئەلكەبىر»: 5147)

8431 ـــ عن مُحَمَّدِ بن كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ قال بينا عُمَرُ بن الْخَطَّابِ رضي اللَّهُ عنه قاعد في الْمَسْجِدِ مَرَّ رَجُلٌ في مُؤَخَّرِ الْمَسْجِدِ فقال رَجُلٌ يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَتَعْرِفُ هذا الْمَارَّ قال لا فَمَنْ هو قال هذا سَوَادُ بن قَارِبٍ وهو رَجُلٌ من أَهْلِ الْيَمَنِ له فِيهِمْ شَرَفٌ

[1] ھەيسەمى (13898): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، - دېگەن.

وَمَوْضِعٌ وهو الذي أَتَاهُ رئية بِظُهُورِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال عُمَرُ رضي اللَّهُ عنه عَلَيَّ بِهِ فَدُعِيَ له بِهِ قال أنت سَوَادُ بن قَارِبٍ قال نعم قال فَأَنْتَ الذي أَتَاكَ رِئِيُّكَ بِظُهُورِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قال نعم قال فَأَنْتَ على ما كُنْتَ عليه من كِهَانَتِكَ فَغَضِبَ غَضَبًا شَدِيدًا وقال يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ما اسْتَقْبَلَنِي بِهذا أَحَدٌ مُنْذُ أَسْلَمْتُ فقال عُمَرُ يا سُبْحَانَ اللَّهِ وَاللَّهِ ما كنا عليه مِنَ الشِّرْكِ أَعْظَمُ مِنَ كِهَانَتِكَ أَخْبِرْنِي باتيانك رِئِيَّكَ بِظُهُورِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قال نعم يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ بَيْنَا انا ذَاتَ لَيْلَةٍ بين النَّائِمِ وَالْيَقْظَانِ إِذْ أَتَانِي رِئِي فَضَرَبَنِي بِرِجْلِهِ وقال قُمْ يا سَوَادُ بن قَارِبٍ فافْهَمْ وَاعْقِلْ إن كُنْتَ تَعْقِلُ إنه قد بُعِثَ رَسُولٌ من لُؤَيِّ بن غَالِبٍ يَدْعُو إلى اللَّهِ عز وجل وَإِلَى عِبَادَتِهِ ثُمَّ أَنْشَأَ يقول:

عَجِبْتُ لِلْجِنِّ وتجساسها
وَشَدِّهَا الْعِيسَ بِأَحْلاسِهَا
تَهْوِي إلى مَكَّةَ تَبْغِي الْهُدَى
ما خَيِّرُ الْجِنِّ كَأَنْجَاسِهَا
فأرحل إلى الصَّفْوَةِ من هَاشِمٍ
وَاسْمُ بِعَيْنَيْكَ إلى رَأْسِهَا

قال فلم أَرْفَعْ لِقَوْلِهِ رَأْسًا وَقُلْتُ دَعْنِي أَنَمْ فَإِنِّي أَمْسَيْتُ نَاعِسًا فلما أَنْ كَانَتِ اللَّيْلَةُ الثَّانِيَةُ أَتَانِي فَضَرَبَنِي بِرِجْلِهِ وقال أَلَمْ أَقُلْ لك يا سَوَادُ بن قَارِبٍ قُمْ فَافْهَمْ وَاعْقِلْ إن كُنْتَ تَعْقِلُ إنه قد بُعِثَ رَسُولٌ من لُؤَيِّ بن غَالِبٍ يَدْعُو إلى اللَّهِ عز وجل وَإِلَى عِبَادَتِهِ ثُمَّ أَنْشَأَ الْجِنِّيُّ يقول:

عَجِبْتُ لِلْجِنِّ وَتِطْلابِهَا
وَشَدِّهَا الْعِيسَ بِأَقْتَابِهَا
تَهْوِي إلى مَكَّةَ تَبْغِي الْهُدَى
ما صَادِقُ الْجِنِّ كَكَذَّابِها
فَارْحَلْ إلى الصَّفْوَةِ من هَاشِمٍ

ليس قُدَامَاهَا كَأَذْنَابِهَا

قال فلم أَرْفَعْ بِقَوْلِهِ رَأْسًا فلما أَنْ كان اللَّيْلَةُ الثَّالِثَةُ أَتَانِي فَضَرَبَنِي بِرِجْلِهِ وقال أَلَمْ أَقُلْ لك يا سَوَادُ بن قَارِبٍ افْهَمْ وَاعْقِلْ إن كُنْتَ تَعْقِلُ إنه قد بُعِثَ رَسُولٌ من لُؤَيِّ بن غَالِبٍ يَدْعُو إلى اللَّهِ عز وجل وَإِلَى عِبَادَتِهِ ثُمَّ أَنْشَأَ الْجِنِّيُّ يقول:

عَجِبْتُ لِلْجِنِّ وَأَخْبَارِهَا
وَشَدِّهَا الْعِيسَ بِأَكْوَارِهَا
تَهْوِي إلى مَكَّةَ تَبْغِي الْهُدَى
ما مُؤْمِنُ الْجِنِّ كَكُفَّارِهَا
فَارْحَلْ إلى الصَّفْوَةِ من هَاشِمٍ
بين رَوَابِيهَا وأَحْجَارِهَا

فَوَقَعَ في نَفْسِي حُبُّ الإِسْلامِ وَرَغِبْتُ فيه فلما أَصْبَحْتُ شَدَدْتُ على رَاحِلَتِي فَانْطَلَقْتُ مُتَوَجِّهًا إلى مَكَّةَ فلما كنت بِبَعْضِ الطَّرِيقِ أُخْبِرْتُ أَنَّ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم قد هَاجَرَ إلى الْمَدِينَةِ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَسَأَلْتُ عَنِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَقِيلَ لي في الْمَسْجِدِ فَانْتَهَيْتُ إلى الْمَسْجِدِ فَعَقَلْتُ نَاقَتِي وإذا رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم وَالنَّاسُ حَوْلَهُ فقلت اسْمَعْ مَقَالَتِي يا رَسُولَ اللَّهِ فقال أبو بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه ادْنُهْ ادْنُهْ فلم يَزَلْ بِي حتى صِرْتُ بين يَدَيْهِ فقال هَاتِ فَأَخْبِرْنِي بِإِتْيَانِكَ رِئِيَّكَ فقلت أَتَانِي نجيي بَعْدَ هُدْءٍ وَرَقْدَةٍ ولم يَكُ فِيمَا قد بَلَوْتُ بِكَاذِبٍ ثَلاثَ لَيَالٍ قَوْلُهُ كُلَّ لَيْلَةٍ:

أَتَاكَ رَسُولٌ من لُؤَيِّ بن غَالِبٍ
فَشَمَّرْتُ من ذَيْلِ الإِزَارِ ووَسَّطَتْ
بِيَ الذَّعْلِبُ الْوَجْنَاءُ بين السَّبَاسِبِ
فَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ لا رَبَّ غَيْرُهُ
وَأَنَّكَ مَأْمُونٌ على كل غَائِبٍ
وَأَنَّكَ أَدْنَى الْمُرْسَلِينَ وَسِيلَةً
إلى اللَّهِ يا بن الأَكْرَمِينَ الأَطَايِبِ

فَمُرْنَا بِمَا يَأْتِيكَ يا خَيْرَ من مَشَى
وَإِنْ كان فِيمَا جاء شَيْبُ الذَّوَائِبِ
وَكُنْ لي شَفِيعًا يوم لا ذُو شَفَاعَةٍ
سِوَاكَ بِمُغْنٍ عن سَوَادِ بن قَارِبِ

قال فَفَرِحَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم وَأَصْحَابُهُ بِإِسْلامِي فَرَحًا شَدِيدًا حتى رُؤِيَ فِي وُجُوهِهِمْ قال فَوَثَبَ عُمَرُ رضي اللَّهُ عنه إليه وَالْتَزَمَهُ قال قد كنت أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَ هذا مِنْكَ.

8431 ــ مۇھەممەد ئىبنى كەئب قۇرەزىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر ئىبنى خەتتاب مەسجىدتە ئولتۇراتتى، بىر ئادەم ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كەتتى. بىرەيلەن:

ــ ئى مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرى! بۇ ئۆتۈپ كەتكەن ئادەمنى تونۇمسەن؟ ـ دەپ سورىدى. ئۆمەر:

ــ كىم ئۇ؟ ـ دېگەندى، ئۇ ئادەم:

ــ ئۇ سەۋاد ئىبنى قارىب بولىدۇ. ئۇ يەمەنلىك بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئەڭ ھۆرمەتلىك كىشىسىدۇر. بۇ ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كېلىشىدىن ئالدىن خەۋەر بەرگەندى، ـ دېدى. ئۆمەر:

ــ ئۇنى يېنىمغا ئەكىلىڭلار، ـ دېدى. ئۇ ئادەم چاقىرىپ كېلىندى. ئۆمەر:

ــ سەن سەۋاد ئىبنى قارىبمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. سەۋاد:

ــ ھەئە، ـ دېدى. ئۆمەر:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېلىشىدىن ئالدىن خەۋەر بەرگەن سەنمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، سەۋاد:

ــ شۇنداق، ـ دېدى. ئۆمەر:

ــ يەنە كاھىنلىق قىلىۋاتامسەن؟ ـ دېگەندى، سەۋاد بەكمۇ ئاچچىقلاندى ۋە:

ــ ئى مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرى! مەن مۇسۇلمان بولغاندىن بېرى، ھېچكىم ماڭا بۇنداق گەپنى قىلىپ باقمىغانىدى، ـ دېدى. ئۆمەر:

ــ سۇبھانەللاھ! بىزنىڭ (جاھىلىيەت دەۋرىدىكى) شېرىك ئەقىدىمىز سېپىنىڭ كاھىنلىقىڭدىنمۇ ئېغىر (ئەھۋال) ئىدى. بۇ سۆزنىڭ ئاچچىقلىنىپ كەتكۈدەك نېمىسى بار؟ قېنى ئېيتقىنە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېلىدىغانلىقىدىن قانداق خەۋەر تاپقانىدىڭ؟ ــ دېدى. سەۋاد:

ــ بولىدۇ (ئېيتىپ بېرەي). بىر كېچىسى مۇگدەپ ئولتۇرسام، جىنىم يېنىمغا كەلدى ۋە پۇتى بىلەن مېنى تۈرتۈپ تۇرۇپ:

ــ ئى سەۋاد! ئورنۇڭدىن تۇرغىن. ئەگەر ئەقلىڭ بولسا، سۆزلىرىمنى ئوبدان ئويلانغىن. لۇئەي ئىبنى غالىب جەمەتىدىن بىر پەيغەمبەر ئەۋەتىلدى. ئۇ ئاللا ۋە ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشقا دەۋەت قىلىۋاتىدۇ، ــ دېدى. ئاندىن مۇنۇ شېئىرنى ئوقۇدى:

ھەيران قالدىم جىنلارنىڭ ئوغۇرلۇقچە
تىڭشىغىنىغا،
ئاق تۆگىلەرنىڭ توقۇملىرىنى توقۇغىنىغا،
مەككىگە ھىدايەت ئۈچۈن ئىنتىلگىنىگە،
جىننىڭ ئوبدىنى ئوخشىمايدۇ نىجىسلىرىغا،
ئاتلانغىن سەنمۇ ھاشىمنىڭ ساپ ئەۋلادىغا،
كۆزلىرىڭنى تىككىن ئۇنىڭ چوققىسىغا.

مەن ئۇنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالمىدىم، بېشىمنى كۆتۈرۈپ قاراپمۇ قويمىدىم ۋە:

ــ بەكمۇ ئۇيقۇم بار، مېنى ئۇخلىغىلى قوي! ــ دېدىم. ئۇ جىن ئىككىنچى كېچىسىمۇ كەلدى ۋە مېنى پۇتى بىلەن تۈرتۈپ تۇرۇپ:

ــ ئى سەۋاد! مەن ساڭا: ”ئورنۇڭدىن تۇرغىن، ئەگەر ئەقلىڭ بولسا، گېپىمنى ئوبدان ئويلانغىن!“ دېمىگەنمىدىم؟ ــ دېدى ــ ده، مۇنۇ شېئىرنى ئوقۇدى:

ھەيران قالدىم جىنلارنىڭ ئىزدىگىنىگە،
ئاق تۆگىلەرنىڭ توقۇملىرىنى توقۇغىنىغا،
مەككىگە ھىدايەت ئۈچۈن ئىنتىلگىنىگە،

جىنىنىڭ راستچىلى ئوخشىمايدۇ كاززاپلىرىغا،
ئاتىلانغىن سەنمۇ ھاشىمنىڭ ساپ ئەۋلادىغا،
باش بولغىنى ئوخشىمايدۇ ئارقىدا قالغىنىغا.

مەن يەنە ئۇنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالماي، بېشىمنى چۈمكەپ ئۇخلاۋەردىم. ئۇچىنچى كېچىسى يەنە كەلدى ۋە مېنى پۇتى بىلەن تۇرتۇپ تۇرۇپ:

ـ ئى سەۋادا! مەن ساڭا: ”ئورنۇڭدىن تۇرغىن، ئەگەر ئەقلىڭ بولسا، گېپىمنى ئوبدان ئويلانغىن!“ دېمىدىممۇ؟ ـ دېدى ـ ده، مۇنۇ شېئىرنى ئوقۇدى:

ھەيران قالدىم جىنلارنىڭ ئۇچۇرلىرىغا،
ئاق تۆگىلەرنىڭ توقۇملىرىنى توقۇغىنىغا،
مەككىگە ھىدايەت ئۇچۇن ئىنتىلگىنىگە،
جىنىنىڭ مۇئمىنى ئوخشىمايدۇ كاپىرلىرىغا،
ئاتىلانغىن سەنمۇ ھاشىمنىڭ ساپ ئەۋلادىغا،
قەدەم بېسىپ تۆپىلىكلىرىگە ھەم سايلىرىغا.

شۇنىڭ بىلەن، قەلبىمده ئىسلام مۇھەببىتى ئويغاندى. زوق ۋە ھاياجان پۈتۈن ۋۇجۇدۇمنى چىرمىۋالغاندى. تاڭ يورۇغاندا، ئۇلىغىمنى تەييارلاپ، مەككىگە قاراپ يول ئالدىم. يېرىم يولدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە ھىجرەت قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۇدۇل مەدىنىگە يېتىپ كەلدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سوردىم. ئۇنىڭ مەسجىدتە ئىكەنلىكىنى ئېيتىشتى. مەسجىدكە كىرىپ، تۆگەمنى بىر بۇلۇڭغا توختىتىپ قويدۇم. قارىسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جامائەتنىڭ ئارىسىدا ئولتۇرغانىكەن. مەن:

ـ ئى اللهنىڭ رەسۇلى! سۆزلىرىمگە قۇلاق سالغىن! ـ دېدىم. ئەبۇ بەكرى:

ـ رەسۇلۇللاھقا يېقىنراق كەلگىن! ـ دېدى. مەن يېقىنلىشىپ بېرىپ، ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ قالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ قېنى ئېيتە، جىنىڭ ساڭا نېمىلەرنى دېدى؟ ـ دېدى. مەن ئۇنىڭغا مۇنۇ شېئىر بىلەن جاۋاب بەردىم:

تۇرسام چالا ئۇيقىدا كەلدى ماڭا جېنىم،
بۇندىن بۇرۇن سۆزلىمىگەن ئىدى ئۇ ھېچ يالغان،
كەلدى ئۇ ئۇدا ئۇچ كېچە،
لۈئەي ئىبنى غالىپ پۇشتىدىن،
چىقتى بىر پەيغەمبەر دەپ خىتاب قىلىپ،
شۇئان پەشلىرىمنى تۇرۇپ،
ئاتلاندىم يولغا چۆل ـ بايابانلار ئارا،
گۇۋاھلىق بېرىمەنكى اللهتىن ئۆزگە پەرۋەردىگار يوقتۇر،
سەن ھەممە غەيىب تاپشۇرۇلغان ئەمەن پەيغەمبەرسەن،
سەن ھەممە پەيغەمبەرلەرنىڭ اللهقا ئەڭ يېقىنسەن،
ئى پاك، ئېسىل زاتلارنىڭ پەرزەنتى،
پەرمان قىلغايسەن بىزگە ساڭا كەلگەن ۋەھىينى،
ئى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى،
بۇيرۇغىنىڭ گەر چاچلىرىمىزنى ئاقارتىۋەتسىمۇ،
سەندىن باشقا شاپائەتچىلەر يوق كۈندە،
قىلغايسەن ماڭا شاپائەت، ئى رەسۇل!

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلەر مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمدىن ئىنتايىن خۇشال بولۇشتى، ئۇلارنىڭ خۇشاللىقى يۈزلىرىدىن ئىپادىلىنىپ تۇراتتى.

بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغان ھەزرىتى ئۆمەر ئورنىدىن دەس تۇرۇپ، ئۇنى قۇچاقلىدى ۋە:

ـ بۇ سۆزلەرنى سەندىن ئاڭلاشنى بەكمۇ خالايتتىم، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 6475)

[1] ھەيسەمى (13912): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان.

8432 ــ عن ابْن عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سُفْيَانَ مِنْ فِيهِ إِلَى فِيَّ قَالَ انْطَلَقْتُ فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَبَيْنَا أَنَا بِالشَّأْمِ إِذْ جِيءَ بِكِتَابٍ مِنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى هِرَقْلَ قَالَ وَكَانَ دَحْيَةُ الْكَلْبِيُّ جَاءَ بِهِ فَدَفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ بُصْرَى فَدَفَعَهُ عَظِيمُ بُصْرَى إِلَى هِرَقْلَ قَالَ فَقَالَ هِرَقْلُ هَلْ هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ قَوْمِ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالُوا نَعَمْ قَالَ فَدُعِيتُ فِي نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَدَخَلْنَا عَلَى هِرَقْلَ فَأُجْلِسْنَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ أَيُّكُمْ أَقْرَبُ نَسَبًا مِنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَقَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا فَأَجْلَسُونِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَجْلَسُوا أَصْحَابِي خَلْفِي ثُمَّ دَعَا بِتَرْجُمَانِهِ فَقَالَ قُلْ لَهُمْ إِنِّي سَائِلٌ هَذَا عَنْ هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ فَإِنْ كَذَبَنِي فَكَذِّبُوهُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَايْمُ اللَّهِ لَوْلَا أَنْ يُؤْثِرُوا عَلَيَّ الْكَذِبَ لَكَذَبْتُ ثُمَّ قَالَ لِتَرْجُمَانِهِ سَلْهُ كَيْفَ حَسَبُهُ فِيكُمْ قَالَ قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو حَسَبٍ قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ أَيَتَّبِعُهُ أَشْرَافُ النَّاسِ أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ قُلْتُ بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ يَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قَالَ قُلْتُ لَا بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخْطَةً لَهُ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَكَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ قَالَ قُلْتُ تَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ سِجَالًا يُصِيبُ مِنَّا وَنُصِيبُ مِنْهُ قَالَ فَهَلْ يَغْدِرُ قَالَ قُلْتُ لَا وَنَحْنُ مِنْهُ فِي هَذِهِ الْمُدَّةِ لَا نَدْرِي مَا هُوَ صَانِعٌ فِيهَا قَالَ وَاللَّهِ مَا أَمْكَنَنِي مِنْ كَلِمَةٍ أُدْخِلُ فِيهَا شَيْئًا غَيْرَ هَذِهِ قَالَ فَهَلْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ لَا ثُمَّ قَالَ لِتُرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُ إِنِّي سَأَلْتُكَ عَنْ حَسَبِهِ فِيكُمْ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ فِيكُمْ ذُو حَسَبٍ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْعَثُ فِي أَحْسَابِ قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ فِي آبَائِهِ مَلِكٌ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مَلِكٌ قُلْتُ رَجُلٌ يَطْلُبُ مُلْكَ آبَائِهِ وَسَأَلْتُكَ عَنْ أَتْبَاعِهِ أَضُعَفَاؤُهُمْ أَمْ أَشْرَافُهُمْ فَقُلْتَ بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كُنْتُمْ تَتَّهِمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِيَدَعَ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ ثُمَّ يَذْهَبَ فَيَكْذِبَ عَلَى اللَّهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ مِنْهُمْ عَنْ دِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ سَخْطَةً لَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ إِذَا خَالَطَ بَشَاشَةَ الْقُلُوبِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَزِيدُونَ أَمْ يَنْقُصُونَ فَزَعَمْتَ أَنَّهُمْ يُزِيدُونَ

وَكَذَلِكَ الْإِيمَانُ حَتَّى يَتِمَّ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتَلْتُمُوهُ فَزَعَمْتَ أَنَّكُمْ قَاتَلْتُمُوهُ فَتَكُونُ الْحَرْبُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ سِجَالًا يَنَالُ مِنْكُمْ وَتَنَالُونَ مِنْهُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى ثُمَّ تَكُونُ لَهُمْ الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَزَعَمْتَ أَنَّهُ لَا يَغْدِرُ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لَا تَغْدِرُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ أَحَدٌ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَزَعَمْتَ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ قَبْلَهُ قُلْتُ رَجُلٌ ائْتَمَّ بِقَوْلٍ قِيلَ قَبْلَهُ قَالَ ثُمَّ قَالَ بِمَ يَأْمُرُكُمْ قَالَ قُلْتُ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّلَةِ وَالْعَفَافِ قَالَ إِنْ يَكُ مَا تَقُولُ فِيهِ حَقًّا فَإِنَّهُ نَبِيٌّ وَقَدْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنَّهُ خَارِجٌ وَلَمْ أَكُ أَظُنُّهُ مِنْكُمْ وَلَوْ أَنِّي أَعْلَمُ أَنِّي أَخْلُصُ إِلَيْهِ لَأَحْبَبْتُ لِقَاءَهُ وَلَوْ كُنْتُ عِنْدَهُ لَغَسَلْتُ عَنْ قَدَمَيْهِ وَلَيَبْلُغَنَّ مُلْكُهُ مَا تَحْتَ قَدَمَيَّ قَالَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَرَأَهُ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ الْإِسْلَامِ أَسْلِمْ تَسْلَمْ وَأَسْلِمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنَّ عَلَيْكَ إِثْمَ الْأَرِيسِيِّينَ وَ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَنْ لَا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ إِلَى قَوْلِهِ اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِرَاءَةِ الْكِتَابِ ارْتَفَعَتْ الْأَصْوَاتُ عِنْدَهُ وَكَثُرَ اللَّغَطُ وَأُمِرَ بِنَا فَأُخْرِجْنَا قَالَ فَقُلْتُ لِأَصْحَابِي حِينَ خَرَجْنَا لَقَدْ أَمِرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ إِنَّهُ لَيَخَافُهُ مَلِكُ بَنِي الْأَصْفَرِ فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا بِأَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَيَظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ قَالَ الزُّهْرِيُّ فَدَعَا هِرَقْلُ عُظَمَاءَ الرُّومِ فَجَمَعَهُمْ فِي دَارٍ لَهُ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الرُّومِ هَلْ لَكُمْ فِي الْفَلَاحِ وَالرَّشَدِ آخِرَ الْأَبَدِ وَأَنْ يَثْبُتَ لَكُمْ مُلْكُكُمْ قَالَ فَحَاصُوا حَيْصَةَ حُمُرِ الْوَحْشِ إِلَى الْأَبْوَابِ فَوَجَدُوهَا قَدْ غُلِّقَتْ فَقَالَ عَلَيَّ بِهِمْ فَدَعَا بِهِمْ فَقَالَ إِنِّي إِنَّمَا اخْتَبَرْتُ شِدَّتَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ فَقَدْ رَأَيْتُ مِنْكُمْ الَّذِي أَحْبَبْتُ فَسَجَدُوا لَهُ وَرَضُوا عَنْهُ.

8432 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب ئۇنىڭغا ئۆز ئاغزى بىلەن مۇنداق دەپ بەرگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئارىمىزدا ھۇدەيبىيە سۇلھىسى تۈزۈلگەندىن كېيىن، تىجارەت ئۈچۈن شامغا باردىم. دەل شۇ كۈنلەردە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇمنىڭ پادىشاھى ھىرەقلىگە ئەۋەتكەن مەكتۇبى يېتىپ كەلدى. ئۇ مەكتۇبنى دىھيە

ئەلكەلبىيدىن يوللىغانىكەن، مەكتۇب ئاۋۋال بۇسرا ئەمىرىگە، ئۇ يەردىن ھىرەقلىگە يەتكۈزۈلۈپتۇ. مەكتۇبنى كۆرگەن ھىرەقلى:

ـ بۇ يەردە ئۆزىنى پەيغەمبەر دەۋالغان ئادەمنىڭ قەۋمىدىن بىرەرسى بارمۇ؟ ـ دەپ سوراپتۇ. قول ئاستىدىكىلىرى:

ـ بار، ـ دەپتۇ ۋە مېنى بىر نەچچە قۇرەيشلىك بىلەن ئوردىغا چاقىردى. ھىرەقلنىڭ ھۇزۇرىغا كىردۇق، ئۇ بىزنى ئالدىغا ئولتۇرغۇزۇپ:

ـ قايسىڭلارنىڭ نەسەبى پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلغان ئۇ ئادەمگە ئەڭ يېقىن؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ مېنىڭ نەسەبىم ئەڭ يېقىن، ـ دېدىم. ئۇ مېنى ئالدىدا ئولتۇرغۇزۇپ، ھەمراھلىرىمنى مېنىڭ ئارقامدا ئولتۇرغۇزدى، ئاندىن تەرجىمانغا مۇنداق دېدى:

ـ ئۇلار (يەنى ھەمراھلىرىم)غا ئېيتقىنكى، مەن بۇنىڭدىن (يەنى مەندىن) ئۆزىنى پەيغەمبەر دەۋالغان ئۇ ئادەم توغرۇلۇق بەزى سوئاللار سورايمەن. ئەگەر بۇ ئادەم يالغان ئېيتسا، بۇلار ماڭا دەرھال بىلدۈرسۇن، ـ دېدى. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، يالغانچى دەپ نام ئېلىپ قېلىشتىن ئەنسىرىمىگەن بولساق، ئۇ كۈنى ئەلۋەتتە يالغان ئېيتاتتىم. شۇنداق قىلىپ، ھىرەقلى مەندىن سوئال سوراشقا باشلىدى:

ـ ئۇ (پەيغەمبەر)نىڭ نەسەبى قانداقراق؟

ـ ئۇنىڭ نەسەبى ئېسىل.

ـ ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ ئىچىدە پادىشاھ بولغانلار بارمۇ؟

ـ يوق.

ـ ئۇ پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلىشتىن ئىلگىرى، ئۇنى يالغانچىلىق بىلەن قارىلاپ باققانمىدىڭلار؟

ـ ياق.

ـ ئۇنىڭغا يۇقىرى تەبىقىدىكىلەر ئەگىشىۋاتامدۇ ياكى تۆۋەن تەبىقىدىكىلەرمۇ؟

ـ تۆۋەن تەبىقىدىكىلەر (ئەگىشىۋاتىدۇ).

ـ ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنىڭ سانى كۆپىيىۋاتامدۇ، ئازىيىۋاتامدۇ؟
ـ كۆپىيىۋاتىدۇ.
ـ ئۇنىڭ دىنىغا ئەگەشكەنلەرنىڭ ئىچىدە دىنىي ياقتۇرمايىپىنىۋالغانلار بارمۇ؟
ـ يوق.
ـ ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇش قىلدىڭلارمۇ؟
ـ قىلدۇق.
ـ قايسىڭلار غالىب كەلدىڭلار؟
ـ بەزىدە ئۇ غالىب كەلدى، بەزىدە بىز.
ـ ئۇ ئەھدىنى بۇزامدۇ؟
ـ بۇزمايدۇ. ئەمما ھازىر ئارىمىزدا كېلىشىم بار، بۇ قېتىم ئۇنىڭ كېلىشىمنى بۇزىدىغان ياكى بۇزمايدىغانلىقىنى بىلمەيمىز. ئەبۇ سوفيان مۇنداق دەيدۇ: پۈتۈن سۆھبەت ئىچىدە پەقەت مۇشۇ بىر جۈملە سۆزنىلا قىستۇرالىدىم.
ـ ئۇنىڭدىن بۇرۇن ئاراڭلاردا پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلغان بىرەر كىشى بولغانمۇ؟
ـ ياق.
...
ھىرەقلى تەرجىمانىغا مۇنداق دېدى:
ـ ئۇنىڭغا ئېيتقىنكى، مەن سەندىن ئۇنىڭ نەسەبىنى سورىسام، سەن ئۇنىڭ نەسەبىنىڭ ئېسىل ئىكەنلىكىنى ئېيتتىڭ. پەيغەمبەرلەر شۇنداق ئېسىل نەسەبلىك بولىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرىدىن پادىشاھ چىققان ياكى چىقمىغانلىقىنى سورىسام، پادىشاھ چىقمىغانلىقىنى ئېيتتىڭ. ئەگەر چىققانلىقىنى ئېيتقان بولساڭ، مەن: ”ئۇ ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ پادىشاھلىقىنى تەلەپ قىلۋېتىپتۇ“ دېگەن بولاتتىم. ئاندىن ئۇنىڭغا ئەگىشىۋاتقانلارنىڭ يۇقىرى ياكى تۆۋەن تەبىقە كىشىلىرى ئىكەنلىكىنى سورىسام، سەن تۆۋەن تەبىقە كىشىلىرىنىڭ ئەگىشىۋاتقانلىقىنى ئېيتتىڭ. ھەرقانداق

پەيغەمبەرگە ئەڭ دەسلەپ ئەنە شۇنداق تۆۋەن تەبىقە كىشىلىرى ئەگىشىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى ئېلان قىلىشتىن بۇرۇن، ئۇنى يالغانچى دەپ قارىلىغان ياكى قارىلىمىغانلىقىڭلارنى سورىسام، ئۇنداق قىلمىغانلىقىڭلارنى ئېيتتىڭ. ئىنسانلارغا يالغانچىلىق قىلىپ باقمىغان بىرى، اللهقا ئەلۋەتتە يالغانچىلىق قىلمايدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ دىنىغا ئەگەشكەنلەر ئارىسىدا دىندىن يېنىۋالغانلارنىڭ بار - يوقلۇقىنى سورىسام، سەن يوقلۇقىنى ئېيتتىڭ. ئىمان دېگەن كۆڭۈل قانائىتى بىلەن قەلبكە سىڭىپ كىرسىلا، ئاسانلىقچە قايتىپ چىقمايدۇ. ئاندىن ئۇنىڭغا ئەگەشكۈچىلەرنىڭ كۆپىيىۋاتقان ياكى ئازىيىۋاتقانلىقىنى سوردىم، سەن ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنىڭ (كۈندىن كۈنگە) كۆپىيىۋاتقانلىقىنى ئېيتتىڭ. ئىمان دېگەن ئەنە شۇنداق كۈچىيىپ ماڭىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇش قىلغان ياكى قىلمىغانلىقىڭلارنى ۋە ئۇرۇش نەتىجىسىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى سوردىم، سەن ئۇرۇش قىلغانلىقىڭلارنى ۋە بىرده يېڭىپ، بىرده يېڭىلگەنلىكىڭلارنى ئېيتتىڭ. پەيغەمبەرلەر ئەنە شۇنداق سىناقلارغا دۇچ كېلىدۇ. لېكىن نەتىجىده ئۇلار يېڭىپ چىقىدۇ. سەندىن يەنە ئۇنىڭ ئەھدىنى بۇزىدىغان ياكى بۇزمايدىغانلىقىنى سوردىم، سەن ئۇنداق قىلمايدىغانلىقىنى ئېيتتىڭ. پەيغەمبەرلەر شۇنداق ئەھدىگە ۋاپادار كېلىدۇ. ئاخىردا سەندىن ئاراڭلاردىن بۇرۇن پەيغەمبەرلىك داۋاسى قىلغان بىرەرسىنىڭ بولغان ياكى بولمىغانلىقىنى سورىغانىدىم، سەن ئۇنداق بىرىنىڭ ئوتتۇرىغا چىقمىغانلىقىنى ئېيتتىڭ. ئەگەر شۇنداق بولغان بولسا، مەن ئۇنى شۇ (بۇرۇنقى) ئادەمنى دوراپ ئوتتۇرىغا چىققان ئادەم ئىكەن دەيتتىم.

ئاندىن ھىرەقلى مەندىن:

ـ ئۇ سىلەرنى نېمىلەرنى قىلىشقا بۇيرۇيدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، مەن:

ـ نامار ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، خىش ـ ئەقرىبالارغا سىلە ـ رەھىم قىلىشقا، ئىپپەتلىك بولۇشقا بۇيرۇيدۇ، ـ دېدىم. ئۇ:

ــ ئېيتقانلىرىڭ راست بولىدىغان بولسا، ئۇ چوقۇم پەيغەمبەر ئىكەن. ئۇنىڭ (يەنى پەيغەمبەرنىڭ) كېلىدىغانلىقىدىن خەۋىرىم بار ئىدى، لېكىن ئۇنىڭ سىلەردىن چىقىپ قېلىشىنى ئويلىمىغانىدىم. ئەگەر ئۇنىڭ قېشىغا يېتىپ بارالىسام، چوقۇم يۈز كۆرۈشەتتىم. ئەگەر يۈز كۆرۈشەلمىسەم، ئۇنىڭ پۈتلىرىنى يۇيۇپ قويغان بولاتتىم. شۇنىسى مۇھەققەقكى، ئۇنىڭ سەلتەنىتى مېنىڭ ئايىغىم (ئاستىدىكى تۈپراقلار)غىچە يېتىپ كېلىدۇ، ـ دېدى.

ئاندىن ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەكتۇبىنى ئەكىلىپ ئوقۇشقا باشلىدى، مەكتۇبتا مۇنداق دەپ يېزىلغانىدى:

«ناھايىتى مېھرىبان ۋە شەپقەتلىك اللەنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن. اللەنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى مۇھەممەدتىن رۇمنىڭ كاتتىسى ھىرەقلىگە، تىنچلىق يولىغا ئەگەشكەنلەرگە سالام. ئەمدى مەقسىتىكە كەلسەك: مەن سېنى ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلىمەن. مۇسۇلمان بولساڭ، ئامان قالىسەن. اللە ساڭا قوشلاپ ساۋاب بېرىدۇ. مۇسۇلمان بولمىساڭ، پۇتكۈل خەلقىڭنىڭ گۇناھى ئۆز گۇناھىڭ بىلەن بىللە ساڭا يۈكلىنىدۇ. ﴿"ئى ئەھلى كىتاب! پەقەت اللەقىلا ئىبادەت قىلىش، اللەقا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىك، اللەنى قويۇپ بىر ـ بىرىمىزنى خۇدا قىلىۋالماسلىقتەك ھەممىمىزگە ئورتاق بىر سۆزگە (يەنى بىر خىل ئەقىدىگە) ئەمەل قىلايلى" دېگىن. ئەگەر ئۇلار يۈز ئۆرىسە (يەنى بۇنى قوبۇل قىلمىسا): "(ئى يەھۇدىي ۋە ناسارالار!) بىزنىڭ مۇسۇلمان ئىكەنلىكىمىزگە گۇۋاھ بولۇڭلار" دېگىن﴾»[1].

مەكتۇب ئوقۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، ئوردىدا غۇلغۇلا كۆتۈرۈلدى. بىز ھىرەقلىنىڭ بۇيرۇقى بىلەن سىرتقا چىقىپ كەتتۇق. سىرتقا چىققاندىن كېيىن، ھەمراھلىرىمغا:

ـ ئۇنىڭ (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى دېمەكچى) ئىشى چىڭغا چىققىلى تۇردى. بۇ سېرىقلارنىڭ پادىشاھى (ھىرەقلى)مۇ ئۇنىڭدىن قورقۇشقا باشلاپتۇ، ـ دېدىم. شۇنىڭدىن تارتىپ تاكى اللە مېنى ئىسلام

[1] سۈرە ئال ئىمران 64 ـ ئايەت.

دىنىغا كىرىشكە مۇيەسسەر قىلغانغا قەدەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەلىبە قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىپ كەلدىم.

زۇھرىي مۇنداق دەيدۇ: كېيىن ھىرەقلى رىمنىڭ ئەربابلىرىنى بىر سارايغا يىغىپ:

ـ ئى رىم كاتتىلىرى! تا ئەبەدكىچە نىجاتلىققا ئېرىشىپ، توغرا يولغا مېڭىشنى، مۇلكۈڭلارنىڭ ئامان ـ ئېسەن قېلىشىنى خالامسىلەر؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇلار خۇددى يېۋا ئېشەكلەردەك ئىشىك تەرەپكە قاراپ قېچىشقا باشلىدى. ۋەھالەنكى، ئىشكىلەر تاقاقلىق ئىدى. ھىرەقلى ئۇلارنىڭ ياقتۇرمىغانلىقىنى كۆرۈپ، ئىمان ئېيتىشىدىن ئۈمىدسىزلەندى ـ دە:

ـ مەن ئۇ سوئالنى سىلەرنىڭ ئۆز دىنىڭلاردا چىڭ تۇرىدىغان يېكى تۇرمايدىغانلىقىڭلارنى سىناپ بېقىش ئۈچۈن ئېيتقانىدىم. ئەمەلىيەتتە دىنىڭلاردا چىڭ تۇرىدىغىنىڭلارنى كۆردۈم، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھىرەقلىگە ئېگىلىپ تازىم قىلدى ۋە ئۇنىڭغا بولغان مەمنۇنلىقىنى بىلدۈردى.

(بۇخارى: 4553)

8433 ــ وفي رواية: فَمَا زِلْتُ مُوقِنًا أَنَّهُ سَيَظْهَرُ حَتَّى أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ وَكَانَ ابْنُ النَّاظُورِ صَاحِبُ إِيلِيَاءَ وَهِرَقْلَ سُقُفًّا عَلَى نَصَارَى الشَّأْمِ يُحَدِّثُ أَنَّ هِرَقْلَ حِينَ قَدِمَ إِيلِيَاءَ أَصْبَحَ يَوْمًا خَبِيثَ النَّفْسِ فَقَالَ بَعْضُ بَطَارِقَتِهِ قَدْ اسْتَنْكَرْنَا هَيْئَتَكَ قَالَ ابْنُ النَّاظُورِ وَكَانَ هِرَقْلُ حَزَّاءً يَنْظُرُ فِي النُّجُومِ فَقَالَ لَهُمْ حِينَ سَأَلُوهُ إِنِّي رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ حِينَ نَظَرْتُ فِي النُّجُومِ مَلِكَ الْخِتَانِ قَدْ ظَهَرَ فَمَنْ يَخْتَتِنُ مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ قَالُوا لَيْسَ يَخْتَتِنُ إِلَّا الْيَهُودُ فَلَا يُهِمَّنَّكَ شَأْنُهُمْ وَاكْتُبْ إِلَى مَدَايِنِ مُلْكِكَ فَيَقْتُلُوا مَنْ فِيهِمْ مِنْ الْيَهُودِ فَبَيْنَمَا هُمْ عَلَى أَمْرِهِمْ أُتِيَ هِرَقْلُ بِرَجُلٍ أَرْسَلَ بِهِ مَلِكُ غَسَّانَ يُخْبِرُ عَنْ خَبَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا اسْتَخْبَرَهُ هِرَقْلُ قَالَ اذْهَبُوا فَانْظُرُوا أَمُخْتَتِنٌ هُوَ أَمْ لَا فَنَظَرُوا إِلَيْهِ فَحَدَّثُوهُ أَنَّهُ مُخْتَتِنٌ وَسَأَلَهُ عَنْ الْعَرَبِ فَقَالَ هُمْ يَخْتَتِنُونَ فَقَالَ هِرَقْلُ هَذَا مُلْكُ هَذِهِ الْأُمَّةِ قَدْ ظَهَرَ ثُمَّ كَتَبَ هِرَقْلُ إِلَى صَاحِبٍ لَهُ بِرُومِيَةَ وَكَانَ نَظِيرَهُ فِي

الْعِلْمِ وَسَارَ هِرَقْلُ إِلَى حِمْصَ فَلَمْ يَرِمْ حِمْصَ حَتَّى أَتَاهُ كِتَابٌ مِنْ صَاحِبِهِ يُوَافِقُ رَأْيَ هِرَقْلَ عَلَى خُرُوجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّهُ نَبِيٌّ فَأَذِنَ هِرَقْلُ لِعُظَمَاءِ الرُّومِ فِي دَسْكَرَةٍ لَهُ بِحِمْصَ ثُمَّ أَمَرَ بِأَبْوَابِهَا فَغُلِّقَتْ ثُمَّ اطَّلَعَ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الرُّومِ هَلْ لَكُمْ فِي الْفَلَاحِ وَالرُّشْدِ وَأَنْ يَثْبُتَ مُلْكُكُمْ فَتُبَايِعُوا هَذَا النَّبِيَّ فَحَاصُوا حَيْصَةَ حُمُرِ الْوَحْشِ إِلَى الْأَبْوَابِ فَوَجَدُوهَا قَدْ غُلِّقَتْ فَلَمَّا رَأَى هِرَقْلُ نَفْرَتَهُمْ وَأَيِسَ مِنْ الْإِيمَانِ قَالَ رُدُّوهُمْ عَلَيَّ وَقَالَ إِنِّي قُلْتُ مَقَالَتِي آنِفًا أَخْتَبِرُ بِهَا شِدَّتَكُمْ عَلَى دِينِكُمْ فَقَدْ رَأَيْتُ فَسَجَدُوا لَهُ وَرَضُوا عَنْهُ فَكَانَ ذَلِكَ آخِرَ شَأْنِ هِرَقْلَ.

8433 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: (ئەبۇ سۇفيان مۇنداق دېگەن) شۇنىڭدىن تارتىپ تاكى الله مېنى ئىسلام دىنىغا كىرىشكە مۇيەسسەر قىلغانغا قەدەر، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەلىبە قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىپ كەلدىم.

زۇھرىي مۇنداق دېگەن: قۇدۇسنىڭ ئەمىرى، ھىرەقلنىڭ دوستى ۋە شام ناسارالىرىنىڭ دىنىي رەئىسى ئىبنى ناتۇر مۇنداق دېدى: ھىرەقلى قۇدۇسقا كەلدى. بىر كۈنى ئەتىگىنى ئورنىدىن كەيپى ئۇچقان ھالدا تۇردى. نوپۇزلۇق قوماندانلىرىدىن بىر نەچچىسى:

ــ كەيپىڭ بەكمۇ ناچار كۆرۈنىدىغۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ھىرەقلى يۇلتۇزلارغا قاراشقا ۋە كاھىنلىققا خۇشتار ئادەم بولغاچقا:

ــ كېچە يۇلتۇزلارغا قارىغانىدىم، خەتنە قىلىدىغانلارنىڭ پادىشاھىنىڭ غەلىبە قىلغانلىقىنى كۆردۈم، ـ دېدى ۋە: بۇ دىياردا كىملەر خەتنىسىنى قىلىدۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ــ يەھۇدىيلاردىن باشقىسى قىلمايدۇ. لېكىن يەھۇدىيلار تىلغا ئەرزىمەس خەلىق. ھۆكۈمرانلىقىڭ ئاستىدىكى شەھەرلەرنىڭ ئەمرلىرىگە خەۋەر يوللىساڭ، ئۇلار ئۆز شەھەرلىرىدە تۇرۇۋاتقان يەھۇدىيلارنى تۈتۈپ ئۆلتۈرۈۋەتسىلا بولمىدىمۇ؟! ــ دەپ مەسلىھەت بېرىشكە باشلىدى. دەل شۇ پەيتتە، غەسسان پادىشاھىنىڭ ھىرەقلىگە ئەۋەتكەن ئەلچىسى يېتىپ كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزدى. ھىرەقلى يېنىدىكىلەرگە:

ــ بۇ ئادەمنىڭ (يەنى ئەلچىنىڭ) خەتتىنە قىلىنغان ياكى قىلىنمىغانلىقىنى تەكشۈرۈپ بېقىڭلار! ــ دېدى. ئۇنىڭ خەتتىنە قىلىنغانلىقى بىلىندى. ھەرقلى ئۇنىڭدىن ئەرەبلەر توغرۇلۇق سورىغاندى، ئۇ ئادەم ئەرەبلەرنىڭ خەتنە قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى. شۇنىڭ بىلەن، ھەرقلى:

ــ مەن يۇلتۇزدا كۆرگەن پادىشاھ ئەرەبلەرنىڭ پادىشاھى ئىكەن، ئۇ ئوتتۇرىغا چىقىپتۇ، ــ دېدى. ئاندىن ھەرقلى ئىلىمدا ئۆزىگە تەڭداش بولغان رىملىق دوستىغا مەكتۇب يوللاپتىپ، ھەمىس شەھەرگە كېلىپ چۈشتى. ئۇ تېخى ھەمىستىن چىقماي تۇرۇپ، دوستىنىڭ مەكتۇبى يېتىپ كەلدى. دوستىمۇ ئۇنىڭ پىكرىنى قوللاپ، شۇنداق بىر پەيغەمبەرنىڭ ئوتتۇرىغا چىققانلىقىنى ئېيتقانىدى. شۇنىڭ بىلەن، ھەرقلى رىم دۆلىتىنىڭ ئەكابىرلىرىنى ھەمىستىكى ئوردىسىغا يىغىدى. (ھەممىسى كەلگەندىن كېيىن) ئوردا ئىشىكىنى تاقىتىۋېتىپ:

ــ ئى رىملىقلار! نىجاتلىقنى، توغرا يولنى ۋە ھۆكۈمرانلىقىڭلارنىڭ داۋاملىشىشىنى خالىساڭلار، ئۇ پەيغەمبەرگە بەيئەت قىلىڭلار! ــ دېدى. بۇ سۆزنى ئاڭلىغان كاتتىلار خۇددى ياۋا ئېشەكلەردەك ئىشىك تەرەپكە قاراپ قېچىشقا باشلىدى. ۋەھالەنكى، ئىشىكلەر تاقاقلىق ئىدى. ھەرقلى ئۇلارنىڭ قاچقانلىقىنى كۆرۈپ، ئىمان ئېيتىشىدىن نائۈمىد بولدى ــ دە، ئۇلارنى ئالدىغا چاقىرىپ:

ــ مەن بايىقى سۆزۈمنى سىلەرنىڭ دىنىڭلاردا چىڭ تۇرىدىغان ياكى تۇرمايدىغانلىقىڭلارنى سىناپ بېقىش ئۈچۈن ئېيتقانىدىم. سىلەرنىڭ چىڭ تۇرىدىغانلىقىڭلارنى كۆردۈم، ــ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ھەرقلىگە ئېگىلىپ تازىم قىلىشتى ۋە ئۇنىڭدىن مەمنۇن بولغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى. مانا بۇلار، مېنىڭ ھەرقلى ھەققىدە بىلىدىغانلىرىم.

(بۇخارى: 7)

8434 ــ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَقَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ الْجِنُّ يَصْعَدُونَ إِلَى السَّمَاءِ يَسْتَمِعُونَ الْوَحْيَ فَإِذَا سَمِعُوا الْكَلِمَةَ زَادُوا فِيهَا تِسْعًا فَأَمَّا الْكَلِمَةُ فَتَكُونُ حَقًّا وَأَمَّا مَا زَادُوهُ فَيَكُونُ بَاطِلًا فَلَمَّا بُعِثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنِعُوا مَقَاعِدَهُمْ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِإِبْلِيسَ وَلَمْ تَكُنْ النُّجُومُ يُرْمَى بِهَا قَبْلَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُمْ إِبْلِيسُ مَا هَذَا إِلَّا مِنْ أَمْرٍ قَدْ حَدَثَ فِي الْأَرْضِ فَبَعَثَ جُنُودَهُ فَوَجَدُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمًا يُصَلِّي بَيْنَ جَبَلَيْنِ أُرَاهُ قَالَ بِمَكَّةَ فَلَقُوهُ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ هَذَا الَّذِي حَدَثَ فِي الْأَرْضِ.

8434 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: جىنلار ۋەھىينى تىڭشاش ئۈچۈن ئاسمانغا چىقاتتى. ئۇلار بىر سۆزنى ئاڭلىۋالسا، ئۇنىڭغا توققۇزنى قوشاتتى. شۇ بىرلا سۆز ھەق بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ قوشۇۋالغانلىرى باتىلدۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىك بېرىلگەندە، ئۇلار ئاسماندىكى جايلىرىغا چىقىشتىن مەنئى قىلىندى. جىنلار ئىبلىسقا ئەھۋالنى مەلۇم قىلدى. بۇنىدىن ئىلگىرى بۇنچىلىك كۆپ يۇلتۇز ئېتىلىپ باقمىغانىدى. ئىبلىس ئۇلارغا:

ــ بۇ، زېمىندا بىر ئىش بولغانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ، ــ دېدى ۋە دەرھال ئەسكەرلىرىنى زېمىنىنىڭ ھەر تەرىپىگە ئەۋەتتى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى تاغ ئوتتۇرىسىدا نامراز ئوقۇۋاتقانلىقىنى بايقىدى. ئەسكەرلەر قايتىپ بېرىپ، كۆرگەنلىرىنى ئېيتقانىدى، ئىبلىس:

ــ مانا بۇ، زېمىندا يۈز بەرگەن ئىشتۇر، ــ دېدى[1].

(تىرمىزى: 2380)

[1] ئەلبانى (2648): سەھىھ ــ دېگەن.

8435 ــ عن ابن عَبَّاسٍ أَنَّ قُرَيْشًا أَتَوْا امْرَأَةً كَاهِنَةً فَقَالُوا لها أَخْبِرِينَا أَشْبَهَنَا أَثَرًا بِصَاحِبِ الْمَقَامِ فقالت إن أَنْتُمْ جَرَرْتُمْ كِسَاءً على هذه السِّهْلَةِ ثُمَّ مَشَيْتُمْ عليها أَنْبَأْتُكُمْ قال فَجَرُّوا كِسَاءً ثُمَّ مَشَى الناس عليها فَأَبْصَرَتْ أَثَرَ رسول اللَّهِ ε فقالت هذا أَقْرَبُكُمْ إليه شَبَهًا ثُمَّ مَكَثُوا بَعْدَ ذلك عِشْرِينَ سَنَةً أو ما شَاءَ الله ثُمَّ بَعَثَ الله مُحَمَّدًا ε

8435 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: قۇرەيش خەلقى بۇرۇنقى چاغلاردا بىر كاھىن ئايالنىڭ قېشىغا كېلىپ:

ــــ بىزگە ماقامى ئىبراھىمدىكى ئىزغا ئىزى ئەڭ ئوخشايدىغىنىمىزنى ئېيتىپ بەرگىن، ـ دېگەندى، كاھىن ئايال:

ــ ئەگەر مۇشۇ يەرگە بىر پالاس سېلىپ ئۈستىدە ماڭساڭلار، سىلەرگە ئېيتىپ بېرىمەن، ـ دېدى. ئۇلار بىر پالاسنى سېلىپ، ئۈستىدە ماڭغاندىن كېيىن، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئىزىنى كۆرۈپ:

ـ مانا بۇنىڭ ئاياغ ئىزى ئۇ ئىزغا ئەڭ ئوخشايدىكەن، ـ دېدى. شۇ ئىش بولۇپ، ئاردىن 20 يىل ياكى مەلۇم مۇددەت ئۆتكەندىن كېيىن، الله مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى[1].

(ئىبنى ماجە: 2350)

[1] كەتتانى: سەنەدى سەھىھ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىك، ـ دېگەن. ئەمما ئەلبانى: مۇنكەر ھەدىس، ـ دېگەن.

ئىسرا ۋەقەسى

8436 ــ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ صَعْصَعَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُمْ عَنْ لَيْلَةِ أُسْرِيَ بِهِ بَيْنَمَا أَنَا فِي الْحَطِيمِ وَرُبَّمَا قَالَ فِي الْحِجْرِ مُضْطَجِعًا إِذْ أَتَانِي آتٍ فَقَدَّ قَالَ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ فَشَقَّ مَا بَيْنَ هَذِهِ إِلَى هَذِهِ فَقُلْتُ لِلْجَارُودِ وَهُوَ إِلَى جَنْبِي مَا يَعْنِي بِهِ قَالَ مِنْ ثُغْرَةِ نَحْرِهِ إِلَى شِعْرَتِهِ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ مِنْ قَصِّهِ إِلَى شِعْرَتِهِ فَاسْتَخْرَجَ قَلْبِي ثُمَّ أُتِيتُ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مَمْلُوءَةٍ إِيمَانًا فَغُسِلَ قَلْبِي ثُمَّ حُشِيَ ثُمَّ أُعِيدَ ثُمَّ أُتِيتُ بِدَابَّةٍ دُونَ الْبَغْلِ وَفَوْقَ الْحِمَارِ أَبْيَضَ فَقَالَ لَهُ الْجَارُودُ هُوَ الْبُرَاقُ يَا أَبَا حَمْزَةَ قَالَ أَنَسٌ نَعَمْ يَضَعُ خَطْوَهُ عِنْدَ أَقْصَى طَرْفِهِ فَحُمِلْتُ عَلَيْهِ فَانْطَلَقَ بِي جِبْرِيلُ حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَاسْتَفْتَحَ فَقِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفَتَحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا فِيهَا آدَمُ فَقَالَ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ السَّلَامَ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالِابْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الثَّانِيَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفَتَحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِذَا يَحْيَى وَعِيسَى وَهُمَا ابْنَا الْخَالَةِ قَالَ هَذَا يَحْيَى وَعِيسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِمَا فَسَلَّمْتُ فَرَدَّا ثُمَّ قَالَا مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِذَا يُوسُفُ قَالَ هَذَا يُوسُفُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الرَّابِعَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ أَوَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا

بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَفُتِحَ فَلَمَّا خَلَصْتُ إِلَى إِدْرِيسَ قَالَ هَذَا إِدْرِيسُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ الْخَامِسَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قِيلَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا هَارُونُ قَالَ هَذَا هَارُونُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ صَعِدَ بِي حَتَّى أَتَى السَّمَاءَ السَّادِسَةَ فَاسْتَفْتَحَ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا مُوسَى قَالَ هَذَا مُوسَى فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ ثُمَّ قَالَ مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ فَلَمَّا تَجَاوَزْتُ بَكَى قِيلَ لَهُ مَا يُبْكِيكَ قَالَ أَبْكِي لِأَنَّ غُلَامًا بُعِثَ بَعْدِي يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِهِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَدْخُلُهَا مِنْ أُمَّتِي ثُمَّ صَعِدَ بِي إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَاسْتَفْتَحَ جِبْرِيلُ قِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قِيلَ وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ قِيلَ وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَرْحَبًا بِهِ فَنِعْمَ الْمَجِيءُ جَاءَ فَلَمَّا خَلَصْتُ فَإِذَا إِبْرَاهِيمُ قَالَ هَذَا أَبُوكَ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ قَالَ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَرَدَّ السَّلَامَ قَالَ مَرْحَبًا بِالِابْنِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ ثُمَّ رُفِعَتْ إِلَيَّ سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى فَإِذَا نَبْقُهَا مِثْلُ قِلَالِ هَجَرَ وَإِذَا وَرَقُهَا مِثْلُ آذَانِ الْفِيَلَةِ قَالَ هَذِهِ سِدْرَةُ الْمُنْتَهَى وَإِذَا أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهْرَانِ بَاطِنَانِ وَنَهْرَانِ ظَاهِرَانِ فَقُلْتُ مَا هَذَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ أَمَّا الْبَاطِنَانِ فَنَهْرَانِ فِي الْجَنَّةِ وَأَمَّا الظَّاهِرَانِ فَالنِّيلُ وَالْفُرَاتُ ثُمَّ رُفِعَ لِي الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ ثُمَّ أُتِيتُ بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ وَإِنَاءٍ مِنْ عَسَلٍ فَأَخَذْتُ اللَّبَنَ فَقَالَ هِيَ الْفِطْرَةُ الَّتِي أَنْتَ عَلَيْهَا وَأُمَّتُكَ ثُمَّ فُرِضَتْ عَلَيَّ الصَّلَوَاتُ خَمْسِينَ صَلَاةً كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَمَرَرْتُ عَلَى مُوسَى فَقَالَ بِمَا أُمِرْتَ قَالَ أُمِرْتُ بِخَمْسِينَ صَلَاةً كُلَّ يَوْمٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لَا تَسْتَطِيعُ خَمْسِينَ صَلَاةً كُلَّ يَوْمٍ وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَوَضَعَ عَنِّي عَشْرًا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَأُمِرْتُ بِعَشْرِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ فَقَالَ مِثْلَهُ فَرَجَعْتُ فَأُمِرْتُ بِخَمْسِ

صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى فَقَالَ بِمَ أُمِرْتَ قُلْتُ أُمِرْتُ بِخَمْسِ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لَا تَسْتَطِيعُ خَمْسَ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ وَإِنِّي قَدْ جَرَّبْتُ النَّاسَ قَبْلَكَ وَعَالَجْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَشَدَّ الْمُعَالَجَةِ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاسْأَلْهُ التَّخْفِيفَ لِأُمَّتِكَ قَالَ سَأَلْتُ رَبِّي حَتَّى اسْتَحْيَيْتُ وَلَكِنِّي أَرْضَى وَأُسَلِّمُ قَالَ فَلَمَّا جَاوَزْتُ نَادَى مُنَادٍ أَمْضَيْتُ فَرِيضَتِي وَخَفَّفْتُ عَنْ عِبَادِي.

3836 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مالىك ئىبنى سەئسەئە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا ئىسرا كېچىسى توغرۇلۇق مۇنداق سۆزلەپ بەرگەن:

«مەن ھەتتەم (كەئبىنىڭ بېقىنىدىكى پاكار تام سوقۇلغان كىچىك ھويلا)دىكى چېغىمدا، بىر پەرىشتە كېلىپ، بۇ يەردىن بۇ يەرگىچە ئارىلىقنى يېرىپ (قەتادە مۇنداق دېدى: يېنىمدا جارۇد بار ئىدى. مەن ئۇنىڭدىن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇ سۆزىدىن قانچىلىك مىقدارنى مەقسەت قىلغان؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، جارۇد: كېكىرتەكتىن كىندىكىنىڭ ئاستىغىچە، ـ دەپ جاۋاب بەردى)، يۇرىكىمنى چىقاردى. ئاندىن ئىمان توشقۇزۇلغان بىر ئالتۇن قاچا ئېلىپ كېلىندى. يۇرىكىم يۇيۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، ئىمان قاچىلىنىپ جايىغا سېلىپ يەملىۋېتىلدى. ئاندىن ماڭا قېچىردىن كىچىك، ئېشەكتىن چوڭراق، ئاق رەڭلىك بىر ئۇلاغ كەلتۈرۈلدى (جارۇد ئەنەستىن: ئەي ئەبۇ ھەمزە! ئۇ ئۇلاغ بۇراقمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئەنەس: شۇنداق. ئۇ قەدىمنى چوڭ ئالدىغان ھايۋان بولۇپ، ھەر بىر قەدىمنى كۆز يەتكۈدەك يىراقلىققا تاشلايدۇ، ـ دېدى). ئاندىن مەن ئۇنىڭغا مىندۈرۈلدۇم. جىبرىئىل مېنى ئېلىپ مېڭىپ بىرىنچى ئاسمانغا كەلدى ۋە ئاسمانىنىڭ دەرۋازىسىدىن بىرنى قاقتى. ئىچىدىن: ''كىمسەن؟'' دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل: ''مەن جىبرىئىل بولىمەن'' دېدى. ''يېنىڭدا كىم بار؟'' دەپ سورىغاندى، جىبرىئىل: ''مۇھەممەد بار'' دېدى. ''ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟'' دەپ سورالدى، جىبرىئىل: ''ھەئە'' دېدى. ''ئۇنى قارشى

ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەپ ياخشى بولدى'' دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. بىرىنچى ئاسمانغا چىقىپ ئادەم ئەلەيھىسسالامنى كۆردۇم. جىبرىئىل: ''بۇ سېنىڭ ئاتاڭ ئادەم ئەلەيھىسسالام بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام قىلغىن!'' دېدى. مەن ئۇنىڭغا سالام قىلدىم، ئۇ ماڭا سالام قايتۇردى. ئاندىن ئۇ: ''سالىھ ئوغلۇمنى ۋە سالىھ پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمەن'' دېدى. ئاندىن جىبرىئىل بىلەن ئىككىنچى ئاسمانغا قاراپ ئۆرلىدۇق. ئىككىنچى ئاسمانغا كەلگەندە، جىبرىئىل ئىشىكنى قاقتى. ئىچىدىن: ''كىمسەن؟'' دەپ سورالدى. ''مەن جىبرىئىل بولىمەن'' دېدى. ''يېنىڭدا كىم بار؟'' دەپ سورىغاندى: ''مۇھەممەد بار'' دېدى. ''ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟'' دەپ سورالدى. جىبرىئىل: ''ھەئە'' دېدى. ''قارشى ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەب ياخشى بولدى'' دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. ئىككىنچى ئاسمانغا چىقىپ، يەھيا بىلەن ئىيسانى كۆردۇم. ئۇلار ئاچا ـ سىڭىلىنىڭ بالىلىرى ئىدى. جىبرىئىل: ''بۇلار يەھيا بىلەن ئىيسا بولىدۇ، ئۇلارغا سالام بەرگىن!'' دېدى. مەن سالام بەردىم، ئۇلار سالىمىنى قايتۇرۇپ بولۇپ: ''سالىھ قېرىندىشىمىزنى ۋە سالىھ پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمىز'' دېدى. ئاندىن يەنە يۇقىرىغا قاراپ ئۆرلىدۇق. ئۇچىنچى ئاسمانغا كەلگەندە، جىبرىئىل ئىشىكنى قاقتى. ئىچىدىن: ''كىمسەن؟'' دەپ سورالدى. ''مەن جىبرىئىل بولىمەن'' دېدى. ''يېنىڭدا كىم بار؟'' دەپ سورىغاندى: ''مۇھەممەد بار'' دېدى. ''ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟'' دەپ سورالدى. جىبرىئىل: ''ھەئە'' دېدى. ''قارشى ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەب ياخشى بولدى'' دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. ئۇچىنچى ئاسماندا يۇسۇفنى كۆردۇم. جىبرىئىل: ''بۇ يۇسۇف بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام بەرگىن!'' دېدى. مەن ئۇنىڭغا سالام بەردىم، ئۇمۇ ماڭا سالام قايتۇرۇپ: ''سالىھ قېرىندىشىمنى ۋە سالىھ پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمىز'' دېدى. ئاندىن يەنە يۇقىرى ئۆرلىدۇق. تۆتىنچى ئاسمانغا كەلگەندە، جىبرىئىل ئىشىكنى قاقتى. ئىچىدىن:

”كىمسەن؟“ دەپ سورالدى. ”مەن جىبرىئىل بولىمەن“ دېدى. ”يېنىڭدا كىم بار؟“ دەپ سورىغاندى: ”مۇھەممەد بار“ دېدى. ”ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟“ دەپ سورالدى. جىبرىئىل: ”ھەئە“ دېدى. ”قارشى ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەب ياخشى بولدى“ دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. تۆتىنچى ئاسمانغا چىقىپ، ئىدرىسنى كۆردۇم. جىبرىئىل: ”بۇ ئىدرىس بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام بەرگىن!“ دېدى. مەن ئۇنىڭغا سالام بەردىم، ئۇمۇ ماڭا سالام قايتۇرۇپ: ”سالىھ قېرىنداشىنى ۋە سالىھ پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمىز“ دېدى. ئاندىن يەنە يۇقىرىغا ئۆرلىدۇق. بەشىنچى ئاسمانغا كەلگەندە، جىبرىئىل ئىشىكنى قاقتى. ئىچىدىن: ”كىمسەن؟“ دەپ سورالدى. ”مەن جىبرىئىل بولىمەن“ دېدى. ”يېنىڭدا كىم بار؟“ دەپ سورىغاندى: ”مۇھەممەد بار“ دېدى. ”ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟“ دەپ سورالدى. جىبرىئىل: ”ھەئە“ دېدى. ”قارشى ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەب ياخشى بولدى“ دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. بەشىنچى ئاسمانغا چىقىپ ھارۇننى كۆردۇم. جىبرىئىل: ”بۇ ھارۇن بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام بەرگىن!“ دېدى. مەن ئۇنىڭغا سالام بەردىم، ئۇمۇ ماڭا سالام قايتۇرۇپ: ”ياخشى قېرىنداشىنى ۋە ياخشى پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمىز“ دېدى. ئاندىن يەنە يۇقىرى ئۆرلىدۇق. ئالتىنچى ئاسمانغا كەلگەندە، جىبرىئىل ئىشىكنى قاقتى. ئىچىدىن: ”كىمسەن؟“ دەپ سورالدى. ”مەن جىبرىئىل بولىمەن“ دېدى. ”يېنىڭدا كىم بار؟“ دەپ سورىغاندى: ”مۇھەممەد بار“ دېدى. ”ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟“ دەپ سورالدى. جىبرىئىل: ”ھەئە“ دېدى. ”قارشى ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەب ياخشى بولدى“ دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. ئالتىنچى ئاسمانغا چىقىپلا مۇسانى كۆردۇم. جىبرىئىل: ”بۇ مۇسا بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام بەرگىن!“ دېدى. مەن ئۇنىڭغا سالام بەردىم، ئۇمۇ سالامنى قايتۇرۇپ: ”ياخشى قېرىنداشىنى ۋە ياخشى پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمىز“ دېدى. مۇسادىن ئايرىلىپ ماڭغان چېغىمدا، ئۇ يىغلاشقا باشلىدى. ئۇنىڭدىن:

”نېمىگە يىغلايسەن؟“ دەپ سورالغاندى، ئۇ: ”مەندىن كېيىن پەيغەمبەر بولۇپ كەلگەن بىر ياشنىڭ ئۈممىتىدىن جەننەتكە كىرىدىغانلارنىڭ مېنىڭ ئۈممىتىمدىن جەننەتكە كىرىدىغانلاردىن جىق بولىدىغانلىقىغا يىغلاۋاتىمەن“ دېدى. ئاندىن جىبرىئىل مېنى يۇقىرىغا ئۆرلەتتى. يەتتىنچى ئاسمانغا كەلگەندە، جىبرىئىل ئىشىكنى قاقتى. ئىچىدىن: ”كىمسەن؟“ دەپ سورالدى. ”مەن جىبرىئىل بولىمەن“ دېدى. ”يېنىڭدا كىم بار؟“ دەپ سورىغاندى: ”مۇھەممەد بار“ دېدى. ”ئۇ ئاسمانغا ئۆرلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟“ دەپ سورالدى. جىبرىئىل: ”ھەئە“ دېدى. ”قارشى ئالىمىز، ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئەجەب ياخشى بولدى“ دېيىلدى. ئاندىن ئىشىك ئېچىپ بېرىلدى. يەتتىنچى ئاسمانغا چىقىپلا ئىبراھىمنى كۆردۇم. جىبرىئىل: ”بۇ سېنىڭ ئاتاڭ ئىبراھىم بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام بەرگىن!“ دېدى. مەن سالام بەردىم، ئۇمۇ سالامنى قايتۇرۇپ: ”سالىھ ئوغلۇمنى ۋە سالىھ پەيغەمبەرنى قارشى ئالىمىز“ دېدى. ئاندىن سىدرەتۇل مۇنتەھاغا ئېلىپ چىقىلدىم. قارىغۇدەك بولسام، ئۇنىڭ مېۋىسى خۇددى كۈپتەك يوغان، يوپۇرمىقى پىللارنىڭ قۇلىقىدەك چوڭ ئىكەن. جىبرىئىل: ”مانا بۇ سىدرەتۇل مۇنتەھا“ دېدى. ئۇ يەردە تۆت دەريا بار بولۇپ، ئىككىسى ئاشكارا، ئىككىسى مەخپىي ئىكەن. مەن: ”ئى جىبرىئىل! بۇ قانداق دەريالار؟“ دەپ سورىسام، جىبرىئىل: ”مەخپىي ئىككىسى جەننەت دەريالىرى، ئاشكارىسى نىل بىلەن فىرات دەريالىرى“ دېدى. ئاندىن ماڭا بەيتۇل مەئمۇر كۆرسىتىلدى. ئۇنىڭدىن كېيىن، بىر قاچا مەي، بىر قاچا سۈت ۋە بىر قاچا ھەسەل كەلتۈرىلىۋېدى، مەن سۈتنى تاللىدىم. جىبرىئىل: ”بۇ، سەن ۋە ئۈممىتىڭ ماڭىدىغان توغرا يولدۇر“ دېدى. ئاندىن ماڭا ۋە ئۈممىتىمگە بىر كېچە ـ كۈندۈزدە 50 ۋاقىت نامىز پەرز قىلىندى. مەن قايتىپ، مۇسانىڭ ئالدىغا كەلگەندە، مۇسا: ”رەببىڭ ئۈممىتىڭگە نېمىلەرنى پەرز قىلدى؟“ دەپ سوردى. مەن: ”50 ۋاقىت نامىز ئوقۇشقا بۇيرۇلدۇم“ دېدىم. مۇسا: ”ئۈممىتىڭنىڭ تاقىتى بىر كېچە ـ كۈندۈزدە 50 ۋاقىت نامىز ئوقۇشقا يەتمەيدۇ. اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن

سەندىن بۇرۇن بەنى ئىسرائىلنى سىناپ كۆردۇم. رەببىگە قايتىپ، يېنىكلىتىپ بېرىشىنى سورىغىن!'' دېدى. رەببىمگە قايتىپ بېرىپ، ئۇممىتىم ئۈچۈن يېنىكلىتىپ بېرىشىنى سورىدىم. رەببىم مەندىن 10 ۋاقىتنى يەڭگىللەتتى. مەن قايتىپ مۇساغا كەلدىم. مۇسا ئىلگىرىكىدەك دېدى. مەن رەببىمنىڭ ئالدىغا قايتا باردىم. رەببىم مەندىن يەنە 10 ۋاقىتنى يېنىكلەتتى. قايتىپ مۇسانىڭ ئالدىغا كەلسەم، يەنە ئىلگىرىكىدەك گەپ قىلدى. مەن يەنە رەببىمنىڭ ئالدىغا قايتتىم. رەببىم مەندىن يەنە 10 ۋاقىتنى يېنىكلەتتى. مۇسانىڭ ئالدىغا قايتتىم، ئۇ يەنە ئىلگىرىكىدەك گەپ قىلدى. مەن يەنە رەببىمنىڭ ئالدىغا قايتىپ باردىم. رەببىم يەنە 10 ۋاقىتنى يەڭگىللىتىپ، مېنى بىر كېچە ـ كۈندۈزدە 10 ۋاقىت نامار ئوقۇشقا بۇيرىدى. مەن قايتىپ مۇساغا كەلدىم، ئۇ يەنە شۇنداق گەپ قىلدى. يەنە رەببىمگە قايتتىم. بۇ قېتىم رەببىم مېنى بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاقىت نامار ئوقۇشقا بۇيرىدى. مەن قايتىپ مۇساغا كەلدىم. مۇسا ماڭا: ''رەببىڭ سېنى نېمىگە بۇيرىدى؟'' دېدى. ''رەببىم مېنى بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاقىت نامار ئوقۇشقا بۇيرىدى'' دېدىم. مۇسا: ''ئۇممىتىڭ بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاقىت نامار ئوقۇشقا تاقەت قىلالمايدۇ. مەن سەندىن ئىلگىرى بەنى ئىسرائىلنى سىناپ كۆردۇم. رەببىگە قايتىپ، ئۇممىتىڭ ئۈچۈن يېنىكلىتىپ بېرىشىنى سورىغىن!'' دېدى. مەن: ''رەببىمدىن سوراۋېرىپ سوراشتىن هايا قىلىدىغان يەرگە كېلىپ قالدىم، مەن بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاقىت نامازنىڭ پەرز قىلىنغانلىقىغا رازى بولدۇم ۋە قوشۇلدۇم'' دېدىم. مەن مۇسادىن ئايرىلىپ ماڭغان چېغىمدا، بىر جاكارچى: ''بەندىلىرىمدىن يەڭگىللەتتىم ۋە پەرزىمنى مۇقىملاشتۇردۇم'' دەپ توۋلىدى».

(بۇخارى: 3887)

8437 ــ **عَنْ شَرِيكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَسْجِدِ الْكَعْبَةِ أَنَّهُ جَاءَهُ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ قَبْلَ أَنْ**

يُوحَى إِلَيْهِ وَهُوَ نَائِمٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَقَالَ أَوَّلُهُمْ أَيُّهُمْ هُوَ فَقَالَ أَوْسَطُهُمْ هُوَ خَيْرُهُمْ فَقَالَ آخِرُهُمْ خُذُوا خَيْرَهُمْ فَكَانَتْ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَلَمْ يَرَهُمْ حَتَّى أَتَوْهُ لَيْلَةً أُخْرَى فِيمَا يَرَى قَلْبُهُ وَتَنَامُ عَيْنُهُ وَلَا يَنَامُ قَلْبُهُ وَكَذَلِكَ الْأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلَا تَنَامُ قُلُوبُهُمْ فَلَمْ يُكَلِّمُوهُ حَتَّى احْتَمَلُوهُ فَوَضَعُوهُ عِنْدَ بِئْرِ زَمْزَمَ فَتَوَلَّاهُ مِنْهُمْ جِبْرِيلُ فَشَقَّ جِبْرِيلُ مَا بَيْنَ نَحْرِهِ إِلَى لَبَّتِهِ حَتَّى فَرَغَ مِنْ صَدْرِهِ وَجَوْفِهِ فَغَسَلَهُ مِنْ مَاءِ زَمْزَمَ بِيَدِهِ حَتَّى أَنْقَى جَوْفَهُ ثُمَّ أُتِيَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ فِيهِ تَوْرٌ مِنْ ذَهَبٍ مَحْشُوًّا إِيمَانًا وَحِكْمَةً فَحَشَا بِهِ صَدْرَهُ وَلَغَادِيدَهُ يَعْنِي عُرُوقَ حَلْقِهِ ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَضَرَبَ بَابًا مِنْ أَبْوَابِهَا فَنَادَاهُ أَهْلُ السَّمَاءِ مَنْ هَذَا فَقَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مَعِيَ مُحَمَّدٌ قَالَ وَقَدْ بُعِثَ قَالَ نَعَمْ قَالُوا فَمَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلًا فَيَسْتَبْشِرُ بِهِ أَهْلُ السَّمَاءِ لَا يَعْلَمُ أَهْلُ السَّمَاءِ بِمَا يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ فِي الْأَرْضِ حَتَّى يُعْلِمَهُمْ فَوَجَدَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا آدَمَ فَقَالَ لَهُ جِبْرِيلُ هَذَا أَبُوكَ آدَمُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَرَدَّ عَلَيْهِ آدَمُ وَقَالَ مَرْحَبًا وَأَهْلًا بِابْنِي نِعْمَ الِابْنُ أَنْتَ فَإِذَا هُوَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِنَهَرَيْنِ يَطَّرِدَانِ فَقَالَ مَا هَذَانِ النَّهَرَانِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا النِّيلُ وَالْفُرَاتُ عُنْصُرُهُمَا ثُمَّ مَضَى بِهِ فِي السَّمَاءِ فَإِذَا هُوَ بِنَهَرٍ آخَرَ عَلَيْهِ قَصْرٌ مِنْ لُؤْلُؤٍ وَزَبَرْجَدٍ فَضَرَبَ يَدَهُ فَإِذَا هُوَ مِسْكٌ أَذْفَرُ قَالَ مَا هَذَا يَا جِبْرِيلُ قَالَ هَذَا الْكَوْثَرُ الَّذِي خَبَأَ لَكَ رَبُّكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَتْ الْمَلَائِكَةُ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتْ لَهُ الْأُولَى مَنْ هَذَا قَالَ جِبْرِيلُ قَالُوا وَمَنْ مَعَكَ قَالَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا وَقَدْ بُعِثَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ قَالُوا مَرْحَبًا بِهِ وَأَهْلًا ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الثَّالِثَةِ وَقَالُوا لَهُ مِثْلَ مَا قَالَتْ الْأُولَى وَالثَّانِيَةُ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى الرَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الْخَامِسَةِ فَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ ثُمَّ عَرَجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَقَالُوا لَهُ مِثْلَ ذَلِكَ كُلُّ سَمَاءٍ فِيهَا أَنْبِيَاءُ قَدْ سَمَّاهُمْ فَأَوْعَيْتُ مِنْهُمْ إِدْرِيسَ فِي الثَّانِيَةِ وَهَارُونَ فِي الرَّابِعَةِ وَآخَرَ فِي الْخَامِسَةِ لَمْ أَحْفَظْ اسْمَهُ وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّادِسَةِ وَمُوسَى فِي السَّابِعَةِ بِتَفْضِيلِ كَلَامِ اللَّهِ فَقَالَ مُوسَى رَبِّ لَمْ أَظُنَّ أَنْ يُرْفَعَ عَلَيَّ أَحَدٌ ثُمَّ عَلَا بِهِ فَوْقَ ذَلِكَ بِمَا لَا يَعْلَمُهُ إِلَّا اللَّهُ حَتَّى جَاءَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى وَدَنَا لِلْجَبَّارِ رَبِّ الْعِزَّةِ فَتَدَلَّى حَتَّى كَانَ مِنْهُ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى اللَّهُ فِيمَا

أَوْحَى إِلَيْهِ خَمْسِينَ صَلَاةً عَلَى أُمَّتِكَ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ثُمَّ هَبَطَ حَتَّى بَلَغَ مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ مُوسَى فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ مَاذَا عَهِدَ إِلَيْكَ رَبُّكَ قَالَ عَهِدَ إِلَيَّ خَمْسِينَ صَلَاةً كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ قَالَ إِنَّ أُمَّتَكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ وَعَنْهُمْ فَالْتَفَتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى جِبْرِيلَ كَأَنَّهُ يَسْتَشِيرُهُ فِي ذَلِكَ فَأَشَارَ إِلَيْهِ جِبْرِيلُ أَنْ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَعَلَا بِهِ إِلَى الْجَبَّارِ فَقَالَ وَهُوَ مَكَانَهُ يَا رَبِّ خَفِّفْ عَنَّا فَإِنَّ أُمَّتِي لَا تَسْتَطِيعُ هَذَا فَوَضَعَ عَنْهُ عَشْرَ صَلَوَاتٍ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مُوسَى فَاحْتَبَسَهُ فَلَمْ يَزَلْ يُرَدِّدُهُ مُوسَى إِلَى رَبِّهِ حَتَّى صَارَتْ إِلَى خَمْسِ صَلَوَاتٍ ثُمَّ احْتَبَسَهُ مُوسَى عِنْدَ الْخَمْسِ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ وَاللَّهِ لَقَدْ رَاوَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ قَوْمِي عَلَى أَدْنَى مِنْ هَذَا فَضَعُفُوا فَتَرَكُوهُ فَأُمَّتُكَ أَضْعَفُ أَجْسَادًا وَقُلُوبًا وَأَبْدَانًا وَأَبْصَارًا وَأَسْمَاعًا فَارْجِعْ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ رَبُّكَ كُلَّ ذَلِكَ يَلْتَفِتُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى جِبْرِيلَ لِيُشِيرَ عَلَيْهِ وَلَا يَكْرَهُ ذَلِكَ جِبْرِيلُ فَرَفَعَهُ عِنْدَ الْخَامِسَةِ فَقَالَ يَا رَبِّ إِنَّ أُمَّتِي ضُعَفَاءُ أَجْسَادُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ وَأَسْمَاعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَأَبْدَانُهُمْ فَخَفِّفْ عَنَّا فَقَالَ الْجَبَّارُ يَا مُحَمَّدُ قَالَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ قَالَ إِنَّهُ لَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ كَمَا فَرَضْتُهُ عَلَيْكَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ قَالَ فَكُلُّ حَسَنَةٍ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا فَهِيَ خَمْسُونَ فِي أُمِّ الْكِتَابِ وَهِيَ خَمْسٌ عَلَيْكَ فَرَجَعَ إِلَى مُوسَى فَقَالَ كَيْفَ فَعَلْتَ فَقَالَ خَفَّفَ عَنَّا أَعْطَانَا بِكُلِّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالِهَا قَالَ مُوسَى قَدْ وَاللَّهِ رَاوَدْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ فَتَرَكُوهُ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَلْيُخَفِّفْ عَنْكَ أَيْضًا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا مُوسَى قَدْ وَاللَّهِ اسْتَحْيَيْتُ مِنْ رَبِّي مِمَّا اخْتَلَفْتُ إِلَيْهِ قَالَ فَاهْبِطْ بِاسْمِ اللَّهِ قَالَ وَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ فِي مَسْجِدِ الْحَرَامِ.

8437 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھەرەمدىن ئاسمانغا ئېلىپ چىقىلغان ئىسرا كېچىسى ھەققىدە مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تېخى ۋەھيي كەلمىگەن چاغلار ئىدى. بىر كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەرەم مەسجىدىدە ئۇخلاۋاتقاندا، يېنىغا ئۈچ كىشى (پەرىشتىلەر) يېتىپ كەلدى. بىرىنچىسى:

ـ ئۇ (يەنى مۇھەممەد) قايسىسى؟ ـ دەپ سورىدى. ئىككىنچىسى:

ـ ئوتتۇرىدا ياتقىنى شۇ. ئۇ بۇلارنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى بولىدۇ، ـ دېدى. ئۇچىنچىسى:

ـ ئۇنداقتا، ئۇلارنىڭ ئەڭ ئەۋزىلىنى ئېلىپ مېڭىڭلار! ـ دېدى، ئۇ كېچىسى مۇشۇ ۋەقەلەر بولۇپ ئۆتتى. يەنە بىر كېچىسى، ئۇلار يەنە يېتىپ كەلدى. بۇ قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەلبى ئويغاق بولۇپ، ھەممە ئىشنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەنە شۇنداقتۇر، گەرچە كۆزلىرى ئۇخلىسىمۇ، قەلبى ئويغاق بولىدۇ. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا گەپ ـ سۆز قىلماستىنلا كۆتۈرۈپ ئاپىرىپ، زەمزەم قۇدۇقىنىڭ قېشىغا قويدى. جىبرىئىل دەرھال ئىشقا كىرىشىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆكسىنى كېكىردىكىگىچە يارىدى ۋە ئىچىنى بوشاتتى. ئاندىن ئۆز قولى بىلەن زەمزەم سۈيىدە يۇيۇپ تازىلىدى، ئاندىن ئۇنىڭغا ئالتۇن لېگەن كەلتۈرۈلدى، ئۇنىڭدا ئالتۇن جام بار بولۇپ، لېگەن ئىمان ۋە ھېكمەت بىلەن تولدۇرۇلغانىدى. جىبرىئىل ئۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆكسى ۋە بويۇن تومۇرلىرىنى تولدۇرۇپ، ئاندىن يۇرىكىنى جايىغا سالدى ۋە كۆكرىكىنى يەملۇۋەتتى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئېلىپ، بىرىنچى ئاسمانغا چىقتى ۋە ئاسمانىنىڭ دەرۋازىسىدىن بىرنى قاقتى... داۋامى يۇقىرىقى ھەدىس بىلەن ئوخشاش بولۇپ، بۇنىڭدا يەنە مۇنداق دەپ كەلگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قارىغۇدەك بولسا، بىرىنچى ئاسماندا ئىككى دەريا ئېقىۋاتقان ئىكەن. جىبرىئىلدىن: ''بۇ ئىككىسى نېمە دەريا؟'' دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل: ''بۇلار نىل بىلەن فىرات دەريالىرىنىڭ مەنبەسى بولىدۇ'' دەپ جاۋاب بەردى. ئاندىن جىبرىئىل بىلەن يۇقىرىغا ئۆرلىدى. قارىغۇدەك بولسا، ئۇ يەردىمۇ بىر دەريا بار بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە مەرۋايىت بىلەن زەبەرجەدتىن سېلىنغان بىر قەسىر تۇرغۇدەك. قولىنى دەرياغا تىقىپ، سۈيىنىڭ مۇشكى ـ ئەنبەر ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى ۋە: ''ئى جىبرىئىل! بۇ نېمە؟'' دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل: ''بۇ ساڭا رەببىڭ ساقلاپ قويغان كەۋسەردۇر'' دېدى. ئاندىن ئۇلار ئىككىنچى ئاسمانغا چىقىپ، ئاسمان

ئىشكىلىرىدىن بىرىنى قاقتى... داۋامى يۇقىرىقى رىۋايەتكە ئوخشاش بولۇپ، ئۇنىڭدىن پەرقى شۇكى، بۇ رىۋايەتتە ئىككىنچى ئاسماندا ئىدرىسنى، تۆتىنچى ئاسماندا ھارۇننى، ئالتىنچى ئاسماندا ئىبراھىمنى، يەتتىنچى ئاسماندا مۇسانى، بىرىنچى ئاسماندا ھەزرىتى ئادەمنى كۆرگەنلىكى بايان قىلىنغان. ھەزرىتى مۇسا (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى كۆرۈپ): ”ئى رەببىم! ھېچكىم مەندىن ئۇستۇن مەرتىۋىگە نائىل قىلىنمايدۇ دەپ ئويلايتتىم“ دېدى. ئاندىن جىبرىئىل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تېخىمۇ يۇقىرى ئۆرلەتتى. قانچىلىك ئۆرلىگەنلىكىنى اللەتىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ. ئاخىرى، سىدرەتۇل مۇنتەھاغا بېرىپ يەتكەندە، ئىززەت ئىگىسى بولغان جەببار پەرۋەردىگارىغا يانىڭ ئىككى ئۇچىدەك ياكى ئۇنىڭدىنمۇ قىسقا ئارىلىق قالغۇچە يېقىنلاشتى. شۇنىڭ بىلەن، اللە رەسۇلىغا مۇنداق ۋەھىي قىلدى: ”ساڭا ۋە ئۇممىتىڭگە بىر كېچە ـ كۇندۇزدە 50 ۋاقىت نامازنى پەرز قىلدىم“. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەسكە چۈشۈپ، ھەزرىتى مۇسانىڭ قېشىغا كەلدى. مۇسا ئۇنى توختىتىپ: ”ئى مۇھەممەد! رەببىڭ ئۇممىتىڭگە نېمىلەرنى تاپشۇردى؟“ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ”بىر كېچە ـ كۇندۇزدە 50 ۋاقىت نامازنى ئوقۇشقا بۇيرۇدى“ دېۋىدى مۇسا: ”ئۇممىتىڭ بۇنىڭغا تاقەت قىلالمايدۇ. رەببىڭگە قايتىپ يېنىكلىتىپ بېرىشىنى سورىغىن!“ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىبرىئىلغا خۇددى مەسلىھەتكە سالغاندەك قارىۋىدى، جىبرىئىل: ”خالىساڭ، ماقۇل دېگىن“ دەپ ئىشارەت قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇنى يەنە جاببارنىڭ ھۇزۇرىغا ئۆرلەتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز ئورنىدىن مىدىرلىماي تۇرۇپ: ”ئەي رەببىم، بىزدىن يەڭگىللەتكىن، ئۇممىتىم بۇنى قىلالمايدۇ“ دېۋىدى، اللە ئۇنىڭدىن 10 ۋاقىت نامازنى يەڭگىللەتتى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەسكە چۈشۈپ، مۇسانىڭ قېشىغا كەلدى، مۇسا ئۇنى توختىتىپ سورىدى. مۇشۇ تەرىقىدە، مۇسا بىلەن رەببىنىڭ ئارىلىقىدا قاتناپ يۈرۈپ، ئاخىرى بەش ۋاقىت نامازغا چۈشۈرۈلدى. مۇسا يەنە توختىتىۋېلىپ: ”ئى مۇھەممەد!

مەن قەۋمىم بەنى ئىسرائىلنى بۇنىڭدىنمۇ ئاز نامىاز ئوقۇشقا دەۋەت قىلغان بولسامۇ، ئۇلار تاقەت قىلالمايلا تاشلىۋەتكەن. ئۇممىتىڭ جىسمانىي، ئەقلىي ۋە كۆرۈش ـ ئاڭلاش جەھەتتە تېخىمۇ ئاجىز، يەنە قايتىپ بارغىن، رەببىڭ تېخىمۇ يەڭگىللىتىپ بەرسۇن!'' دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىبرىئىلغا قارىۋىدى، جىبرىئىلمۇ بۇنى رەت قىلمايلا، ئۇنى بەشىنچى قېتىم يۇقۇرىغا ئۆرلەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ''ئى رەببىم! ئۇممىتىمنىڭ جىسمى، بەدەنلىرى، ئەقىل ـ هوشى، كۆرۈش ۋە ئاڭلاش ئىقتىدارى ئاجىز، شۇڭا بىزگە يەڭگىللىتىپ بەرگىن'' دەپ ئىلتىجا قىلىۋىدى، جابباركا: ''ئى مۇھەممەد!'' دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ''لەببەيك، پەرمانبەردارمەن'' دېدى. الله: ''سۆزۈم ئۆزگەرمەيدۇ، ساڭا لەۋھۇلمەھپۇزدا پەرز قىلىۋەتكىنىم ھېساب. ھەر بىر ياخشى ئىش ئون ھەسسىسى بىلەن ھېسابلىنىدۇ. ساڭا پەرز قىلىنغان بەش ۋاقىت نامىاز لەۋھۇلمەھپۇزدا 50 ۋاقىت بولۇپ قوبۇل قىلىنىدۇ'' دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسانىڭ يېنىغا قايتىپ باردى، مۇسا: ''قانداق قىلدىڭ؟'' دەپ سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ''بىزدىن يەڭگىللەتتى، ھەر بىر ياخشى ئىشقا ئون ھەسسە ساۋاب بېرىدىغان بولدى'' دېدى، مۇسا: ''الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن قەۋمىم بەنى ئىسرائىلنى بۇنىڭدىنمۇ ئاز نامىاز ئوقۇشقا دەۋەت قىلغان بولسامۇ، ئۇلار بولالمايلا تاشلىۋەتكەن، يەنە قايتىپ بارغىن، رەببىڭ يەنە يەڭگىللىتىپ بەرسۇن!'' دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ''ئى مۇسا! الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، رەببىمنىڭ ھۇزۇرىغا قايتا ـ قايتا چىقىۋېرىپ ئۇيۇلۇپ قالدىم'' دېدى. جىبرىئىل: ''الله‌نىڭ ئىسمى بىلەن چۈشكىن!'' دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسجىدى ھەرەمدە ئويغاندى.

(بۇخارى: 7517)

8438 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أُتِيتُ بِالْبُرَاقِ وَهُوَ دَابَّةٌ أَبْيَضُ طَوِيلٌ فَوْقَ الْحِمَارِ وَدُونَ الْبَغْلِ يَضَعُ حَافِرَهُ عِنْدَ مُنْتَهَى طَرْفِهِ قَالَ فَرَكِبْتُهُ حَتَّى أَتَيْتُ بَيْتَ الْمَقْدِسِ قَالَ فَرَبَطْتُهُ بِالْحَلْقَةِ الَّتِي يَرْبِطُ بِهِ الْأَنْبِيَاءُ قَالَ ثُمَّ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَصَلَّيْتُ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ خَرَجْتُ فَجَاءَنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام بِإِنَاءٍ مِنْ خَمْرٍ وَإِنَاءٍ مِنْ لَبَنٍ فَاخْتَرْتُ اللَّبَنَ فَقَالَ جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَرْتَ الْفِطْرَةَ ثُمَّ عَرَجَ بِنَا إِلَى السَّمَاءِ بنحو حديث قتادة.

وفيه: فَإِذَا أَنَا بِإِبْرَاهِيمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْنِدًا ظَهْرَهُ إِلَى الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَإِذَا هُوَ يَدْخُلُهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ لَا يَعُودُونَ إِلَيْهِ ثُمَّ ذَهَبَ بِي إِلَى السِّدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَإِذَا وَرَقُهَا كَآذَانِ الْفِيَلَةِ وَإِذَا ثَمَرُهَا كَالْقِلَالِ قَالَ فَلَمَّا غَشِيَهَا مِنْ أَمْرِ اللَّهِ مَا غَشِيَ تَغَيَّرَتْ فَمَا أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَنْعَتَهَا مِنْ حُسْنِهَا.

وفيه: قَالَ فَلَمْ أَزَلْ أَرْجِعُ بَيْنَ رَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَبَيْنَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَام حَتَّى قَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّهُنَّ خَمْسُ صَلَوَاتٍ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ لِكُلِّ صَلَاةٍ عَشْرٌ فَذَلِكَ خَمْسُونَ صَلَاةً.

8438 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ماڭا بىر دۇلدۇل كەلتۈرۈلدى. ئۇ ئېشەكتىن چوڭراق، خېچىردىن كىچىكرەك، قەدىمىنى چوڭ ئالىدىغان ھايۋان ئىدى. دۇلدۇلغا مىنىپ بەيتۇلمۇقەددەسكە باردىم ۋە ئۇنى پەيغەمبەرلەر ئۇلاغلىرىنى باغلايدىغان ھالقىغا باغلىدىم. ئاندىن مەسجىدكە كىرىپ ئىككى رەكئەت نامازئوقۇپ مەسجىدتىن چىقتىم. جىبرىئىل ماڭا بىر قاچا مەي بىلەن بىر قاچا سۈت ئېلىپ كەلدى، مەن سۈتنى تاللىدىم. جىبرىئىل ماڭا: ''توغرا يولنى تاللىدىڭ'' دېدى. ئاندىن ئاسمانغا ئۆرلىدۇق... (داۋامى قەتادەنىڭ ھەدىسىگە ئوخشاش بولۇپ) بۇنىڭدا يەنە مۇنداق دېيىلگەن: ئۇ يەردە ئىبراھىمنىڭ بەيتۇلمەئمۇرغا يۆلىنىپ تۇرغانلىقىنى كۆردۇم. بەيتۇلمەئمۇرغا ھەر كۈنى 70 مىڭ پەرىشتە كىرىپ تۇراتتى، بىر كىرگەنلىرى قايتا كىرمەيتتى. ئاندىن كېيىن سىدرەتۇلمۇنتەھا

دەرىخىگە باردۇق. بۇ دەرەخنىڭ ياپراقلىرىنىڭ چوڭلۇقى پىلنىڭ قۇلاقلىرىدەك، مېۋىلىرىنىڭ چوڭلۇقى كۈپلەردەك ئىدى. رەببىمنىڭ بۈيرۇقى چۈشكەندە، بۇ دەرەختە ئۆزگىرىش پەيدا بولاتتى. اللهنىڭ مەخلۇقلىرىدىن ھېچ بىر ئادەم بۇ دەرەخنىڭ گۈزەللىكىنى تەسۋىرلىيەلمەيدۇ... رەببىم بىلەن مۇسانىڭ ئارىسىدا كۆپ قېتىم ماڭدىم. ئاخىرىدا، الله تائالا: ''ئى مۇھەممەد! بىر كېچە ـ كۈندۈزدە بەش ۋاقىت نامازنى پەرز قىلدىم. ھەر بىر ۋاقىت نامازغا ئون ۋاقىت نامازنىڭ ئورنىدا، بەش ۋاقىت نامازنىڭ 50 نامازنىڭ ئورنىدا بولىدۇ'' دېدى».
(مۇسلىم: 162)

8439 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ أَبُو ذَرٍّ يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فُرِجَ عَنْ سَقْفِ بَيْتِي وَأَنَا بِمَكَّةَ فَنَزَلَ جِبْرِيلُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَرَجَ صَدْرِي ثُمَّ غَسَلَهُ بِمَاءِ زَمْزَمَ ثُمَّ جَاءَ بِطَسْتٍ مِنْ ذَهَبٍ مُمْتَلِئٍ حِكْمَةً وَإِيمَانًا فَأَفْرَغَهُ فِي صَدْرِي ثُمَّ أَطْبَقَهُ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي فَعَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَلَمَّا جِئْتُ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ جِبْرِيلُ لِخَازِنِ السَّمَاءِ افْتَحْ قَالَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا جِبْرِيلُ قَالَ هَلْ مَعَكَ أَحَدٌ قَالَ نَعَمْ مَعِي مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أُرْسِلَ إِلَيْهِ قَالَ نَعَمْ فَلَمَّا فَتَحَ عَلَوْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَإِذَا رَجُلٌ قَاعِدٌ عَلَى يَمِينِهِ أَسْوِدَةٌ وَعَلَى يَسَارِهِ أَسْوِدَةٌ إِذَا نَظَرَ قِبَلَ يَمِينِهِ ضَحِكَ وَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ يَسَارِهِ بَكَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالِابْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ لِجِبْرِيلَ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا آدَمُ وَهَذِهِ الْأَسْوِدَةُ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ نَسَمُ بَنِيهِ فَأَهْلُ الْيَمِينِ مِنْهُمْ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَالْأَسْوِدَةُ الَّتِي عَنْ شِمَالِهِ أَهْلُ النَّارِ فَإِذَا نَظَرَ عَنْ يَمِينِهِ ضَحِكَ وَإِذَا نَظَرَ قِبَلَ شِمَالِهِ بَكَى حَتَّى عَرَجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ الثَّانِيَةِ فَقَالَ لِخَازِنِهَا افْتَحْ فَقَالَ لَهُ خَازِنُهَا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُ فَفَتَحَ قَالَ أَنَسٌ فَذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ فِي السَّمَوَاتِ آدَمَ وَإِدْرِيسَ وَمُوسَى وَعِيسَى وَإِبْرَاهِيمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُثْبِتْ كَيْفَ مَنَازِلُهُمْ غَيْرَ أَنَّهُ ذَكَرَ أَنَّهُ وَجَدَ آدَمَ فِي السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَإِبْرَاهِيمَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا مَرَّ جِبْرِيلُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِدْرِيسَ قَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِدْرِيسُ ثُمَّ مَرَرْتُ بِمُوسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالْأَخِ الصَّالِحِ

قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا مُوسَى ثُمَّ مَرَرْتُ بِعِيسَى فَقَالَ مَرْحَبًا بِالْأَخِ الصَّالِحِ وَالنَّبِيِّ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا عِيسَى ثُمَّ مَرَرْتُ بِإِبْرَاهِيمَ فَقَالَ مَرْحَبًا بِالنَّبِيِّ الصَّالِحِ وَالِابْنِ الصَّالِحِ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالَ هَذَا إِبْرَاهِيمُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي ابْنُ حَزْمٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبَا حَبَّةَ الْأَنْصَارِيَّ كَانَا يَقُولَانِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ عُرِجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ لِمُسْتَوَى أَسْمَعُ فِيهِ صَرِيفَ الْأَقْلَامِ قَالَ ابْنُ حَزْمٍ وَأَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى أُمَّتِي خَمْسِينَ صَلَاةً فَرَجَعْتُ بِذَلِكَ حَتَّى مَرَرْتُ عَلَى مُوسَى فَقَالَ مَا فَرَضَ اللَّهُ لَكَ عَلَى أُمَّتِكَ قُلْتُ فَرَضَ خَمْسِينَ صَلَاةً قَالَ فَارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَرَاجَعْتُ فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَى مُوسَى قُلْتُ وَضَعَ شَطْرَهَا فَقَالَ رَاجِعْ رَبَّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ فَرَاجَعْتُ فَوَضَعَ شَطْرَهَا فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَإِنَّ أُمَّتَكَ لَا تُطِيقُ ذَلِكَ فَرَاجَعْتُهُ فَقَالَ هِيَ خَمْسٌ وَهِيَ خَمْسُونَ

8439 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەبۇ زەر ئۇنىڭغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى سۆزلەپ بەرگەن: «مەككىدىكى چېغىمدا ئۆيۈمنىڭ ئۈستى ئېچىلىپ، ئىچىگە جىبرىئىل چۈشتى. ئۇ مېنىڭ كۆكرىكىمنى يېرىپ، زەمزەم سۇيى بىلەن يۇدى، ئاندىن ھېكمەت ۋە ئىمان توشقۇزۇلغان ئالتۇن قاچىنى ئەكىلىپ، مەيدەمگە قويدى. ئاندىن يېرىقنى ئېتىپ، قولۇمدىن تۇتۇپ بىرىنچى ئاسمانغا ئېلىپ چىقتى. بىرىنچى ئاسمانغا كەلگىنىمىزدە، جىبرىئىل ئاسمانغا مۇئەككەل پەرىشتىگە: ''ئېشىكنى ئاچ!'' دېدى. پەرىشتە: ''سەن كىم؟ يېنىڭدا كىم بار؟'' دەپ سورىدى. جىبرىئىل: ''مەن جىبرىئىل بولىمەن، يېنىمدا مۇھەممەد بار'' دېدى .ئۇ: ''چاقىرىلدىمۇ؟'' دەپ سورىدى. جىبرىئىل: ''ھەئە'' دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىشىك ئېچىلدى. بىرىنچى ئاسماندا بىر ئادەمنىڭ ئولتۇرغىنىنى كۆردۇق. ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىدە بىر توپ، سول تەرىپىدە بىر توپ كىشى بار بولۇپ، (ئۇ ئادەم) ئوڭ تەرىپىگە قارىسا كۈلەتتى، سول تەرىپىگە قارىسا يىغلايتتى. ئۇ: ''سالىھ پەيغەمبەرگە ۋە سالىھ ئوغۇلغا

مەرھابا'' دېدى. جىبرىئىلدىن: ''بۇ كىم بولىدۇ؟'' دەپ سورىسام، جىبرىئىل: ''بۇ ئادەم ئەلەيھىسسالام، ئوڭ ـ سول تەرەپتىكىلەر ئۇنىڭ ئەۋلادىنىڭ روھلىرى. ئوڭ تەرەپتىكىلەر جەننەت ئەھلى، سول تەرەپتىكىلەر دوزاخ ئەھلى، شۇڭا ئوڭ تەرەپكە قارىسا كۈلىدۇ، سول تەرەپكە قارىسا يىغلايدۇ'' دېدى. ئاندىن جىبرىئىل مېنى ئىككىنچى ئاسمانغا ئېلىپ چىقىپ، مۇئەككەل پەرىشتىگە: ''ئىشىكنى ئاچ!'' دېدى. پەرىشتە ئالدىنقى پەرىشتىدەك سۆزلەرنى قىلدى، ئاندىن ئىشىك ئېچىلدى».

ئەنەس مۇنداق دەيدۇ: ئەبۇ زەر يەنە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاسمانلاردا ئادەم، ئىدرىس، مۇسا، ئىيسا ۋە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالاملارنى ئۇچراتقانلىقىنى سۆزلەپ بېرىپ: ''ئادەم ئەلەيھىسسالامنى بىرىنچى ئاسماندا، ئىبراھىمنى ئالتىنچى ئاسماندا ئۇچراتتى'' دېدى. قالغان پەيغەمبەرلەرنى قايسى ئاسماندا ئۇچراتقانلىقىنى دېمىدى...

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆزى مۇنداق داۋاملاشىدۇ: «جىبرىئىل پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئېلىپ، ئىدرىسنىڭ يېنىغا چىققاندا، ئىدرىس: ''سالىھ قېرىنداشقا مەرھابا!'' دېدى. مەن: ''بۇ كىم؟'' دەپ سورىسام، جىبرىئىل: ''ئۇ ئىدرىس'' دېدى. ئاندىن مۇسانىڭ يېنىدىن ئۆتتۈق. مۇسا: ''سالىھ پەيغەمبەر ۋە سالىھ قېرىنداشقا مەرھابا!'' دېدى. مەن: ''بۇ كىم؟'' دەپ سورىدىم، جىبرىئىل: ''بۇ مۇسا بولىدۇ'' دېدى. ئاندىن ئىيسانىڭ قېشىدىن ئۆتتۈق. ئۇمۇ: ''سالىھ پەيغەمبەر ۋە سالىھ قېرىنداشقا مەرھابا!'' دېدى. مەن: ''بۇ كىم؟'' دەپ سورىدىم، جىبرىئىل: ''بۇ ئىيسا بولىدۇ'' دېدى. ئىبراھىمنىڭ يېنىغا كەلگەندە: ''سالىھ پەيغەمبەرگە ۋە سالىھ ئوغۇلغا مەرھابا!'' دېدى. مەن: ''بۇ كىم؟'' دەپ سورىدىم، جىبرىئىل: ''بۇ ئىبراھىم خەلىلۇللاھ'' دېدى.

ئىبنى ئابباس بىلەن ئەبۇ ھەببە ئەنسارىلاردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئاندىن مەن ئۆرلىگەنچە بىر مەنزىلگە چىقتىمكى، ئۇ يەردە (الله ھۆكۈم قىلغان نەرسىلەرنى يېزىۋاتقان) قەلەملەرنىڭ شىرىلدىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدىم».

ئىبنى ھەزم بىلەن ئەنەس ئىبنى مالىكتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«الله مېنىڭ ئۈممىتىمگە 50 ۋاقىت نامراز پەرز قىلدى. پەرۋەردىگارىمنىڭ ھۇزۇرىدىن قايتىپ، مۇسانىڭ يېنىغا چۈشتۈم. مۇسا: "الله ئۈممىتىڭگە نېمىنى پەرز قىلدى؟" دەپ سورىدى. مەن: "50 ۋاقىت نامازنى پەرز قىلدى" دېسەم، مۇسا: "رەببىڭگە قايتىپ بارغىن، چۈنكى ئۈممىتىڭ بۇنى قىلالمايدۇ" دېدى. مەن رەببىمنىڭ ئالدىغا قايتا بېرىۋىدىم، ئۇنىڭ يېرىمىنى كۆتۈرۈۋەتتى. مۇساغا كېلىپ: "الله يېرىمنى كۆتۈرۈۋەتتى" دېسەم، مۇسا: "رەببىڭگە قايتقىن، ئۈممىتىڭ بۇنى قىلالمايدۇ" دېدى. مەن رەببىمنىڭ ھۇزۇرىغا قايتىپ چىقتىم، يەنە يېرىمىنى كۆتۈرۈۋەتتى. مۇسانىڭ قېشىغا قايتىپ چۈشتۈم، ئۇ يەنە: "رەببىڭگە قايتقىن، ئۈممىتىڭ بۇنىمۇ قىلالمايدۇ" دېدى. مەن يەنە رەببىمنىڭ ھۇزۇرىغا چىقتىم، رەببىم : "بەش ۋاقىت نامراز 50 ۋاقىت نامازغا ھېساب" دېدى».

(بۇخارى: 349)

8440 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمَّا أُسْرِيَ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْتُهِيَ بِهِ إِلَى سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى وَهِيَ فِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ إِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا يُعْرَجُ بِهِ مِنْ الْأَرْضِ فَيُقْبَضُ مِنْهَا وَإِلَيْهَا يَنْتَهِي مَا يُهْبَطُ بِهِ مِنْ فَوْقِهَا فَيُقْبَضُ مِنْهَا قَالَ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى قَالَ فَرَاشٌ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ فَأُعْطِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثًا أُعْطِيَ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسَ وَأُعْطِيَ خَوَاتِيمَ سُورَةِ الْبَقَرَةِ وَغُفِرَ لِمَنْ لَمْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ مِنْ أُمَّتِهِ شَيْئًا الْمُقْحِمَاتُ.

8440 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى نۇمەيردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاسمانغا ئېلىپ چىقىلغاندا، سىدرەتۈلمۇنتەھادا توختىتىلدى. ئۇ ئالتىنچى ئاسماندا ئىدى. زېمىندىن ئۆرلەيدىغان ھەر شەيئى شۇ يەردە توختايدۇ، ئاندىن ئۇ يەردىن ئېلىنىدۇ. ئۈستىدىن چۈشىدىغانلارمۇ شۇ يەردە توختايدۇ، ئاندىن ئۇ يەردىن ئېلىنىدۇ. اللە تائالا مۇنداق دېگەن: ﴿(ئۇ) سىدرەتۈلمۇنتەھانى قاپلىغان چاغدا (كۆردى)﴾[1] (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قاپلىغان نەرسە ئالتۇن يوپۇق ئىدى، ـ دېگەن). پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە (ئۇ يەردە) ئۈچ ئىش بېرىلدى. بىرىنچىسى، بەش ۋاقىت نامازـ؛ ئىككىنچىسى، بەقەرە سۈرىسىنىڭ ئاخىرقى ئايەتلىرى؛ ئۈچىنچىسى، ئۈممىتىدىن گۇناھ ئۆتكۈزگەن، لېكىن اللە تائالاغا شېرىك كەلتۈرمىگەن كىشىنىڭ مەغپىرەت قىلىنىشى.

(مۇسلىم: 173)

8441 ــ **حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّوْرَقِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو تُمَيْلَةَ عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ جُنَادَةَ عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ جِبْرِيلُ بِإِصْبَعِهِ فَخَرَقَ بِهِ الْحَجَرَ وَشَدَّ بِهِ الْبُرَاقَ قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ.**

8441 ـ ئىبنى بۇرەيدە دادىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«بىز بەيتۈلمۇقەددەسكە بېرىپ توختىغاندا، جىبرىئىل بارمىقى بىلەن ئىشارەت قىلىپلا تاشنى تېشىپ، دۆلدۈلنى ئۇنىڭغا باغلىدى»[2].

(تىرمىزى: 3132)

[1] سۈرە نەجم، 16 ـ ئايەت.

[2] ئەلبانى (2504): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن

8442 ــ عن جَابِرِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَمَّا كَذَّبَتْنِي قُرَيْشٌ قُمْتُ فِي الْحِجْرِ فَجَلَا اللَّهُ لِي بَيْتَ الْمَقْدِسِ فَطَفِقْتُ أُخْبِرُهُمْ عَنْ آيَاتِهِ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ.

8442 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: «قۇرەيشلەر مېنىڭ (بىر كېچىدە بەيتۇلمۇقەددەسكە بېرىپ كەلگەنلىكىمنى) ئىنكار قىلغان چاغدا، مەن ھىجر (كەئبىنىڭ بېقىنىدىكى پاكار تام سېپىلىنغان ھويلا)دا تۇرۇپ، ئۇلارغا بەيتۇلمۇقەددەسنى ئېنىق تەسۋىرلەپ بەردىم، شۇ چاغدا اللە ماڭا بەيتۇلمۇقەددەسنىڭ سىماسىنى كۆز ئالدىمغا ئەكىلىپ بەرگەنىدى».

(بۇخارى: 3886)

8443 ــ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا كَانَ لَيْلَةُ أُسْرِيَ بِي وَأَصْبَحْتُ بِمَكَّةَ فَظِعْتُ بِأَمْرِي وَعَرَفْتُ أَنَّ النَّاسَ مُكَذِّبِيَّ فَقَعَدَ مُعْتَزِلًا حَزِينًا قَالَ فَمَرَّ عَدُوُّ اللَّهِ أَبُو جَهْلٍ فَجَاءَ حَتَّى جَلَسَ إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُ كَالْمُسْتَهْزِئِ هَلْ كَانَ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ قَالَ مَا هُوَ قَالَ إِنَّهُ أُسْرِيَ بِي اللَّيْلَةَ قَالَ إِلَى أَيْنَ قَالَ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالَ ثُمَّ أَصْبَحْتَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَلَمْ يُرِ أَنَّهُ يُكَذِّبُهُ مَخَافَةَ أَنْ يَجْحَدَهُ الْحَدِيثَ إِذَا دَعَا قَوْمَهُ إِلَيْهِ قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ دَعَوْتُ قَوْمَكَ تُحَدِّثُهُمْ مَا حَدَّثْتَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ فَقَالَ هَيَّا مَعْشَرَ بَنِي كَعْبِ بْنِ لُؤَيٍّ قَالَ فَانْتَفَضَتْ إِلَيْهِ الْمَجَالِسُ وَجَاءُوا حَتَّى جَلَسُوا إِلَيْهِمَا قَالَ حَدِّثْ قَوْمَكَ بِمَا حَدَّثْتَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي أُسْرِيَ بِي اللَّيْلَةَ قَالُوا إِلَى أَيْنَ قُلْتُ إِلَى بَيْتِ الْمَقْدِسِ قَالُوا ثُمَّ أَصْبَحْتَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمِنْ بَيْنِ مُصَفِّقٍ وَمِنْ بَيْنِ وَاضِعٍ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ مُتَعَجِّبًا لِلْكَذِبِ زَعَمَ قَالُوا وَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَنْعَتَ لَنَا الْمَسْجِدَ وَفِي الْقَوْمِ مَنْ قَدْ سَافَرَ إِلَى ذَلِكَ الْبَلَدِ وَرَأَى الْمَسْجِدَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَهَبْتُ أَنْعَتُ فَمَا زِلْتُ أَنْعَتُ حَتَّى الْتَبَسَ عَلَيَّ بَعْضُ النَّعْتِ

قَالَ فَجِيءَ بِالْمَسْجِدِ وَأَنَا أَنْظُرُ حَتَّى وُضِعَ دُونَ دَارِ عِقَالٍ أَوْ عُقَيْلٍ فَنَعَتُّهُ وَأَنَا أَنْظُرُ إِلَيْهِ قَالَ وَكَانَ مَعَ هَذَا نَعْتٌ لَمْ أَحْفَظْهُ قَالَ فَقَالَ الْقَوْمُ أَمَّا النَّعْتُ فَوَاللَّهِ لَقَدْ أَصَابَ.

8443 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن بەيتۇلمۇقەددەسكە ئېلىپ بېرىلغان كېچىسى، سەھەردە مەككىگە كەلگەندىن كېيىن، ئۆز ئىشىمدىن ئەنسىرىدىم، چۈنكى كىشىلەرنىڭ مېنى يالغانچىغا چىقىرىدىغانلىقىنى بىلەتتىم. غەمگە پاتقان ھالدا ئولتۇراتتىم، يېنىمدىن اللەنىڭ دۈشمىنى ئەبۇ جەھل ئۆتتى. (مېنى كۆرۈپ) يېنىمغا كەلدى ۋە مەسخىرە ئارىلاش:

ـ بىر ئىش بولدىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ ھەئە، ـ دېدىم.

ـ نېمە بولدى؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ سەپەر قىلىپ كەلدىم، ـ دېدىم.

ـ قەيەرگە باردىڭ؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ بەيتۇلمۇقەددەسكە، ـ دېدىم.

ـ (كېچىچە) بېرىپ، ئارىمىزغا قايتىپ كېلىپ بولدۇڭ، شۇنداقمۇ؟ ـ دېدى.

ـ ھەئە، شۇنداق، ـ دېدىم.

ـ سېنىڭ قەۋمىڭنى چاقىرىپ كەلسەم، ماڭا ئېيتقانلىرىڭنى ئۇلارغىمۇ ئېيتامسەن؟ ـ دېدى.

ـ ھەئە، ئېيتىمەن، ـ دېدىم. ئەبۇ جەھل:

ـ ئەي كەئب ئىبنى لۇئەي قەۋمى! تېز كېلىڭلار! ـ دەپ ۋارقىرىدى. ئۇلار دەرھال يېتىپ كېلىشتى. ئەبۇ جەھل:

ـ قېنى، ماڭا ئېيتقانلىرىڭنى بۇلارغىمۇ ئېيتقىن! ـ دېدى. مەن:

ـ بۇ كېچە سەپەر قىلىپ كەلدىم، ـ دېدىم.

ـ نەگە باردىڭ؟ ـ دەپ سوراشتى.

ـ بەيتۇلمۇقەددەسكە، ـ دېدىم.

ــ (كىچىچە بېرىپ) سەھەردە يېنىمىزغا قايتىپ كېلىپ بولدۇڭمۇ؟ ـ دېيىشتى.

ـ شۇنداق، ـ دېۋىدىم، بۇ سۆزۈمگە ھەيران بولغانلىقتىن بەزىلىرى چاۋاك چېلىشقا، بەزىلىرى بېشىنى تاتىلاشقا باشلىدى. ئۇلار مېنى يالغان گەپ قىلدىمىكىن دەپ ئويلاپ:

ــ سەن بىزگە مەسجىدنى تەسۋىرلەپ بېرەلەمسەن؟ ـ دېيىشتى. ئارىلىرىدا بەيتۇلمۇقەددەسكە بېرىپ ـ كېلىپ تۇرىدىغانلار خېلى بار ئىدى.

ــ ماقۇل، ـ دېدىم ۋە تەسۋىرلەشكە باشلىدىم. بەزى يەرلىرىنى تەسۋىرلەپ بېرەلمىگىلى تاس قالغانىدىم، شۇ ھامان بەيتۇلمۇقەددەسنىڭ سىماسى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرۈلدى. مەن شۇنىڭغا قاراپ بىرمۇ بىر تەسۋىرلەپ بەردىم. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ھەممە يېرىنى توغرا ۋە تولۇق تەسۋىرلەپ بەردى، ـ دېيىشتى[1].

(ئەھمەد: 2820)

8444 ــ **عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ε أتى بفرس يجعل كل خطو منه أقصى بصره فسار وسار معه جبريل ε فأتى على قوم يزرعون في يوم ويحصدون في يوم كلما حصدوا عاد كما كان فقال يا جبريل من هؤلاء قال هؤلاء المجاهدون في سبيل الله تضاعف لهم الحسنة بسبعمائة ضعف وما أنفقوا من شيء فهو يخلفه ثم أتى على قوم ترضخ رؤوسهم بالصخر كلما رضخت عادت كما كانت ولا يفتر عنهم من ذلك شيء قال يا جبريل من هؤلاء قال هؤلاء الذين تثاقلت رؤوسهم عن الصلاة ثم أتى على قوم على إدبارهم رقاع وعلى أقبالهم رقاع يسرحون كما تسرح الأنعام إلى الضريع والزقوم ورضف جهنم قال ما هؤلاء يا جبريل قال هؤلاء الذين لا يؤدون صدقات أموالهم وما ظلمهم الله وما الله بظلام للعبيد ثم أتى على قوم**

[1] ھەيسەمى (229): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد، بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىمام ئەھمەد راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

بين أيديهم لحم في قدر نضيج ولحم آخر بيء خبيث فجعلوا يأكلون الخبيث ويدعون النضيج الطيب قال يا جبريل من هؤلاء قال الرجل من أمتك يقوم من عند امرأته حلالا فيأتي المرأة الخبيثة فيبيت معها حتى يصبح والمرأة تقوم من عند زوجها حلالا طيبا فتأتي الرجل الخبيث فتبيت عنده حتى تصبح ثم أتى على رجل قد جمع حزمة عظيمة لا يستطيع حملها وهو يريد أن يزيد عليها فقال يا جبريل من هذا قال هذا رجل من أمتك عليه أمانة الناس لا يستطيع أداءها وهو يزيد عليها ثم أتى على قوم تقرض شفاههم وألسنتهم بمقاريض من حديد كلما قرضت عادت كما كانت لا يفتر عنهم من ذلك شيء قال يا جبريل ما هؤلاء قال خطباء الفتنة ثم أتى على جحر صغير يخرج منه ثور عظيم فيريد الثور أن يدخل من حيث خرج فلا يستطيع فقال ما هذا يا جبريل قال هذا الرجل يتكلم بالكلمة العظيمة فيندم عليها فيريد أن يردها فلا يستطيع ثم أتى على واد فوجد ريحا طيبة ووجد ريح مسك مع صوت فقال ما هذا قال صوت الجنة تقول يا رب إئتني بأهلي وبما وعدتني فقد كثر غرسي وحريري وسندسي واستبرقي وعبقري ومرجاني وقصبي وذهبي وكوابي وصحافي وأباريقي وفواكهي وعسلي وثيابي ولبني وخمري إئتني بما وعدتني قال لك كل مسلم ومسلمة ومؤمن ومؤمنة ومن آمن بي وبرسلي وعمل صالحا ولم يشرك بي شيئا ولم يتخذ من دوني أندادا فهو آمن ومن سألني أعطيته ومن أقرضني جزيته ومن توكل علي كفيته إني أنا الله لا إله إلا أنا لا خلف لميعادي قد أفلح المؤمنون تبارك الله أحسن الخالقين فقالت قد رضيت ثم أتى على واد فسمع صوتا منكرا فقال يا جبريل ما هذا الصوت قال هذا صوت جهنم تقول يا رب ائتني بأهلي وبما وعدتني فقد كثر سلاسلي وأغلالي وسعيري وحميمي وغساقي وغسليني وقد بعد قعري واشتد حري إئتني بما وعدتني قال لك كل مشرك ومشركة وخبيث وخبيثة وكل جبار لا يؤمن بيوم الحساب قالت قد رضيت ثم سار حتى أتى بيت المقدس فنزل فربط فرسه إلى صخرة فصلى مع الملائكة فلما قضيت الصلاة قالوا يا جبريل من هذا معك قال هذا محمد رسول الله ع خاتم النبيين قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله من أخ وخليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ثم لقوا أرواح

الأنبياء فأثنوا على ربهم تعالى فقال إبراهيم ع الحمد لله الذي اتخذني خليلا وأعطاني ملكا عظيما وجعلني أمة قانتا واصطفاني برسالاته وأنقذني من النار وجعلها علي بردا وسلاما إن موسى عليه السلام أثنى على ربه فقال الحمد لله الذي كلمني تكليما واصطفاني وأنزل علي التوراة وجعل هلاك فرعون على يدي ونجاة بني إسرائيل على يدي ثم إن داود ع أثنى على ربه فقال الحمد لله الذي جعل لي ملكا وأنزل علي الزبور وألان لي الحديد وسخر لي الجبال يسبحن معي والطير وآتاني الحكمة وفصل الخطاب ثم إن سليمان عليه السلام أثنى على ربه تبارك وتعالى فقال الحمد لله الذي سخر لي الرياح والجن والإنس وسخر لي الشياطين يعملون ما شئت من محاريب وتماثيل وجفان كالجوابي وقدور راسيات وعلمني منطق الطير وأسال لي عين القطر وأعطاني ملكا لا ينبغي لأحد من بعدي ثم إن عيسى ع أثنى على ربه فقال الحمد لله الذي علمني التوراة والإنجيل وجعلني أبريء الأكمه والأبرص وأحيي الموتى بإذنه ورفعني وطهرني من الذين كفروا وأعاذني وأمي من الشيطان الرجيم ولم يجعل للشيطان علينا سبيلا وإن محمدا ع أثنى على ربه فقال كلكم أثنى على ربه وأنا مثن على ربي الحمد لله الذي أرسلني رحمة للعالمين وكافة للناس بشيرا ونذيرا وأنزل علي القرآن فيه تبيان كل شيء وجعل أمتي خير أمة أخرجت للناس وجعل أمتي وسطا وجعل أمتي هم الأولون وهم الآخرون وشرح لي صدري ووضع عني وزري ورفع لي ذكري وجعلني فاتحا وخاتما فقال إبراهيم ع بهذا فضلكم محمد ع ثم أتى بآنية ثلاثة مغطاة فدفع إليه إناء فيه ماء فقيل له اشرب ثم دفع إليه إناء آخر فيه لبن فشرب حتى روي ثم دفع إليه إناء آخر فيه خمر فقال قد رويت لا أذوقه فقيل له أصبت أما إنها ستحرم على أمتك ولو شربتها لم يتبعك من أمتك إلا قليل ثم صعد به إلى السماء فاستفتح جبريل فقيل من هذا قال جبريل قيل ومن معك قال محمد ع قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله من أخ وخليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ونعم المجيء جاء فدخل فإذا بشيخ جالس تام الخلق لم ينقص من خلقه شيئا كما ينقص من خلق البشر عن يمينه باب يخرج منه ريح طيبة وعن شماله باب تخرج منه ريح خبيثة إذا نظر إلى الباب الذي عن يمينه ضحك وإذا

نظر إلى الباب الذي عن يساره بكى وحزن فقال يا جبريل من هذا الشيخ وما هـــذان البابان قال هذا أبوك آدم وهذا الباب الذي عن يمينه باب الجنة إذا رأى من يدخله من ذريته ضحك واستبشر وإذا نظر إلى الباب الذي عن شماله باب جهنم من يدخله مـــن ذريته بكى وحزن ثم صعد إلى السماء الثانية فاستفتح فقال من هذا فقال جبريل قالوا ومن معك قال محمد رسول الله ε قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله مـــن أخ وخليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ونعم المجيء جاء فدخل فإذا هو بشابين فقال يا جبريل ما هذان الشابان قال هذا عيسى ويحيى ابنا الخالة ثم صعد إلى السماء الثالثة فاســـتفتح جبريل فقالوا من هذا معك قال محمد قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله مـــن أخ وخليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ونعم المجيء جاء فدخل فإذا هو برجل جالس قـــد فضل على الناس في الحسن كما فضل القمر ليلة البدر على سائر الكواكب فقال مـــن هذا يا جبريل قال أخوك يوسف ε ثم صعد إلى السماء الرابعة فاستفتح جبريل فقـــالوا من هذا معك قال محمد ε قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله من أخ وخليفة ونعم المجيء جاء فدخل فإذا هو برجل فقال يا جبريل ما هذا الرجل الجالس قال هـــذا أخوك إدريس رفعه الله مكانا عليا ثم صعد به إلى السماء الخامسة فاســـتفتح جبريـــل فقالوا من هذا معك قال محمد ε قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله مـــن أخ وخليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ونعم المجيء جاء فدخل فإذا هو برجل جالس يقـــص عليهم قال يا جبريل من هذا ومن هؤلاء الذين حوله قال هذا هـــرون ε المخلـــف في قومه وهؤلاء قومه من بني إسرائيل ثم صعد به إلى السماء السادسة فاستفتح جبريـــل فقالوا من هذا معك قال محمد ε قالوا وقد أرسل إليه قال نعم قالوا حياه الله مـــن أخ وخليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ونعم المجيء فإذا هو برجل جـــالس فجـــاوزه فبكـــى الرجل فقال يا جبريل من هذا قال موسى ε قال ما يبكيه قال تزعم بنو إســـرائيل أني أفضل الخلق وهذا قد خلفني فلو أنه وحده ولكن معه كل أمته ثم صعد بنا إلى السماء السابعة فاستفتح جبريل فقالوا من معك قال محمد ε قالوا وقد أرسل إليه قـــال نعـــم قالوا حياه الله من أخ ومن خليفة فنعم الأخ ونعم الخليفة ونعم المجيء جاء فـــإذا هـــو

برجل أشمط جالس على كرسي عند باب الجنة وعنده قوم جلوس في ألوانهم شيء قال عيسى يعني أبا جعفر الرازي وسمعته مرة يقول سود الوجوه فقام هؤلاء الذين في ألوانهم شيء فدخلوا نهرا يقال له نعمة الله فاغتسلوا فيه فخرجوا وقد خلص من ألوانهم شيء فدخلوا نهرا آخر يقال له رحمة الله فاغتسلوا فيه فخرجوا وقد خلص من ألوانهم شيء فدخلوا نهرا آخر فذلك قوله تعالى) وسقاهم ربهم شرابا طهورا (فخرجوا وقد خلصت ألوانهم مثل ألوان أصحابهم فجلسوا إلى أصحابهم فقال يا جبريل من هذا الأشمط الجالس ومن هؤلاء البيض الوجوه ومن هؤلاء الذين في ألوانهم شيء فدخلوا هذه الأنهار فاغتسلوا فيها ثم خرجوا وقد خلصت ألوانهم قال هذا أبوك إبراهيم ε أول من شمط على الأرض وهؤلاء القوم البيض الوجوه قوم لم يلبسوا إيمانهم بظلم وهؤلاء الذين في ألوانهم شيء قد خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا تابوا فتاب الله عليهم ثم مضى إلى السدرة فقيل له هذه السدرة المنتهى ينتهي كل أحد من أمتك خلا على سبيلك وهي السدرة المنتهى يخرج من أصلها أنهار من ماء غير آسن وأنهار من لبن لم يتغير طعمه وأنهار من خمر لذة للشاربين وأنهار من عسل مصفى وهي شجرة يسير الراكب في ظلها سبعين عاما وإن ورقة منها مظلة الخلق فغشيها نور وغشيتها الملائكة قال عيسى فذلك قوله) إذ يغشى السدرة ما يغشى (فقال تبارك وتعالى له سل فقال إنك اتخذت إبراهيم خليلا وأعطيته ملكا عظيما وكلمت موسى تكليما وأعطيت داود ملكا عظيما وألنت له الحديد وسخرت له الجبال وأعطيت سليمان ملكا عظيما وسخرت له الجن والإنس والشياطين والرياح وأعطيته ملكا لا ينبغي لأحد من بعده وعلمت عيسى التوراة والإنجيل وجعلته يبريء الأكمه والأبرص وأعذته وأمه من الشيطان الرجيم فلم يكن له عليهما سبيل فقال له ربه تبارك وتعالى قد إتخذتك خليلا وهو مكتوب في التوراة محمد حبيب الرحمن وأرسلتك إلى الناس كافة وجعلت أمتك هم الأولون وهم الآخرون وجعلت أمتك لا تجوز لهم خطبة حتى يشهدوا أنك عبدي ورسولي وجعلتك أول النبيين خلقا وآخرهم بعثا وأعطيتك سبعا من المثاني ولم أعطها نبيا قبلك وأعطيتك خواتيم سورة البقرة من كتر تحت العرش لم

أعطها نبيا قبلك وجعلتك فاتحا وخاتما. ثم ذكر فرض الصلاة ومراجعة موسى فحط عشرا ثم عشرا ثم عشرا ثم عشرا ثم خمسا.

8444 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە شۇنداق بىر ئات كەلتۈرۈلگەنكى، ئۇ ئاتنىڭ ھەر بىر چامدىمى كۆزى يەتكەن مەنزىلگىچە يېتىپ باراتتى. جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامۇ ئۆلار بىلەن بىللە ئىدى. ئۆلار مېڭىپ بىر قەۋمنىڭ قېشىغا باردى. ئۇ قەۋم زىرائەت تېرىپ، ھۆسۈلىنى شۇ كۈنىلا ئالاتتى. ھۆسۈلنى ئېلىپ بولغاندىن كېيىن، زىرائەت يەنە ئەسلى ھالىتىگە قايتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلارنى كۆرۈپ:

ــ ئى جىبرىئىل! بۇلار كىملەر؟ ــ دەپ سورىدى، جىبرىئىل:

ــ ئۆلار اللە يولىدا جىھاد قىلغان مۇجاھىدلار، ئۆلارنىڭ قىلغان بىر ياخشى ئەملىنىڭ ساۋابى يەتتە يۈز ھەسسىگىچە ئاۋۇتۇپ بېرىلىدۇ. چىقىم قىلغان ھەرقانداق نېمىگە اللە ساۋاب بېرىدۇ، ــ دېدى. كېيىن ئۆلار باشلىرى قۇرام تاش بىلەن ئېزىلىۋاتقان بىر قەۋمنىڭ قېشىغا يېتىپ باردى. ئۆلارنىڭ بېشى ئېزىلىپ بولسىلا، ئەسلىگە قايتاتتى. يەنە ئېزىلەتتى، يەنە ئەسلىگە قايتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلارنى كۆرۈپ:

ــ ئى جىبرىئىل! بۇلار كىملەر؟ ــ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ــ ئۆلار ناماز ئوقۇش ئېغىر كېلىپ، بېشىنى كۆتۈرمەي ئۇخلىغانلار، ــ دېدى. كېيىن ئۆلار ئالدى ــ كەينى ئەۋرەتلىرىگە لاتا تارتىۋالغان بىر قەۋمنىڭ قېشىغا يېتىپ باردى. ئۆلار جەھەننەمنىڭ قىزىتىلغان چوغلىرى ئۇستىدە ئۆلاغلاردەك چېپىپ يۈرۈپ، تىكەنلىك ۋە بەتبۇي دەرەخ بىلەن زەققۇم يېيىشەتتى. بۇنى كۆرگەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ئى جىبرىئىل! ئۆلار كىملەر؟ ــ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ــ ئۆلار مالىلىرىنىڭ زاكىتىنى بەرمەيدىغانلار. اللە ئۆلارغا زۇلۇم قىلمىدى، اللە بەندىلەرگە زۇلۇم قىلغۇچى ئەمەس، ــ دېدى. كېيىن ئۆلار

پىشۇرۇلغان گۆش بار بىر قازان بىلەن سېسىق خام گۆشنى ئالدىغا قويۇۋالغان بىر قەۋمنىڭ قېشىدىن ئۆتتى. ئۇلار پىشۇرۇلغان پاكىز گۆشنى يېمەي، پاسكىنا سېسىق گۆشنى يەيتتى. بۇلارنى كۆرگەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى جىبرىئىل! ئۇلار كىملەر؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ:

ـ ئۇلار سېنىڭ ئۈممىتىدىن چىققان كىشىلەر. ئۇلار ھالال ئايالىنى قويۇپ، پاسكىنا ئايالىلار بىلەن ياتقان ئەرلەر ۋە ھالال ئېرىنى قويۇپ، پاسكىنا ئەرلەر بىلەن ياتقان ئايالىلار، ـ دېدى. كېيىن ئۇلار بىر ئادەمنىڭ قېشىدىن ئۆتتى، ئۇ ئادەم ئۆزى كۆتۈرەلمىگۈدەك بىر باغلام نەرسىنى توپلىۋالغان بولۇپ، تېخىمۇ كۆپ توپلاشقا تىرىشاتتى. بۇنى كۆرگەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى جىبرىئىل! ئۇ كىم بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ:

ـ ئۇ سېنىڭ ئۈممىتىدىن چىققان كىشى. ئۇنىڭدا كىشىلەرنىڭ ئامانەتلىرى بولىدۇ، لېكىن ئۇ ئامانەتنى ئادا قىلمايدۇ. شۇنداق بولسىمۇ، ئۇ توختىماي ئامانەت توپلايدۇ، ـ دېدى. كېيىن ئۇلار تىل ۋە كالپۇكلىرى تۆمۈر قايچىلار بىلەن كېسىلىۋاتقان بىر قەۋمنىڭ قېشىدىن ئۆتتى. كېسىلىپ بولغان تىل ـ كالپۇكلار دەرھال ئەسلىگە قايتاتتى، يەنە كېسىلەتتى، يەنە ئەسلىگە قايتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى كۆرۈپ:

ـ ئى جىبرىئىل! ئۇلار كىملەر؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ ئۇلار پىتنە ـ پاساتقا چاقىرغان ناتىقلار بولىدۇ، ـ دېدى. كېيىن ئۇلار كىچىك بىر تۆشۈكنىڭ قېشىدىن ئۆتتى. ئۇنىڭدىن چوڭ بىر ئۆكۈز چىقىپ، ئۆزى چىققان تۆشۈككە قايتا كىرمەكچى بولاتتى ـ يۇ، كىرەلمەيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپ:

ـ ئى جىبرىئىل! ئۇ كىم بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ ئۇ چوڭ بىر چاتاق سۆز قىلىپ سېلىپ، پۈشمان قىلغان بولسىمۇ، سۆزىنى قايتۇرۇۋالالمىغان كىشى، ـ دېدى. كېيىن ئۇلار بىر

جىلغىغا كەلدى. جىلغىدىن بىر ئاۋاز بىلەن مۇشكى ـ ئەنبەرنىڭ پۇرىقى كېلىپ تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ نېمە؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ جەننەتنىڭ ئاۋازى. ئۇ: ”ئى رەببىم! مېنىڭ ئەھلىمنى، سەن ماڭا ۋەدە قىلغانلارنى ئەكەلگىن، مېنىڭ گۈل ـ گىياھلىرىم، يىپەك ـ ئەتلەسلىرىم، تاۋار ـ دۇردۇنلىرىم، ئۈنچە ـ مارجانلىرىم، قەسىر ـ سارايلىرىم، ئالتۇن ـ كۈمۈشلىرىم، تەخسە ـ پىيالىلىرىم، ئاپتۇۋا ـ چۆگۈنلىرىم، مېۋە ـ چېۋىلىرىم، ھەسەللىرىم، كىيىم ـ كېچەكلىرىم، سۇت ۋە شارابلىرىم كۆپ بولۇپ كەتتى. ماڭا ۋەدە قىلغانلارنى ئەكەلگىن!“ دېگەنىدى، الله ئۇنىڭغا: ”ساڭا ھەر بىر مۇسۇلمان ئەر ۋە ھەر بىر مۇسۇلمان ئايال؛ ھەر بىر مۇئمىن ئەر ۋە ھەر بىر مۇئمىن ئايال؛ ماڭا ۋە پەيغەمبەرلىرىمگە ئىمان كەلتۈرگەن، سالىھ ئەمەللەرنى قىلغان، ماڭا ھېچنېمىنى شېرىك قىلمۇالمىغان، ماڭا باشقا نەرسىلەرنى تەڭ قىلمىغانلار كىرىدۇ. كىم مەندىن تىلىگەن بولسا، شۇنىڭغا بېرىمەن. كىم ماڭا قەرز بەرگەن بولسا، مۇكاپاتىنى بېرىمەن. كىم ماڭا تەۋەككۇل قىلغان بولسا، مەن ئۇنىڭغا كۇپايە قىلىمەن. مانا مەن الله تۇرمەن، مەندىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، ۋەدەم ئەمەلگە ئاشماي قالمايدۇ. مۇئمىنلەر نىجاتلىققا چوقۇم ئېرىشىدۇ، ئەڭ كامالەتلىك ياراتقۇچىنىڭ بەرىكىتى چەكسىزدۇر“ دېدى. جەننەت: ”رازى بولدۇم“ دېدى. كېيىن ئۇلار بىر جىلغىغا كېلىپ، ئىنتايىن قەبىھ بىر ئاۋاز ئاڭلىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى جىبرىئىل! بۇ نېمە ئاۋاز؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل مۇنداق جاۋاب بەردى:

ـ بۇ جەھەننەمنىڭ ئاۋازى. جەھەننەم: ”ئى رەببىم! مېنىڭ ئەھلىمنى، سەن ماڭا ۋەدە قىلغانلارنى ئەكەلگىن. مېنىڭ كىشەن ـ تاقاقلىرىم، ئوتلىرىم، قاينىاق سۇلىرىم، يىرىڭلىرىم، زەردابلىرىم بەك كۆپىيىپ كەتتى. تېگىم بەك چوڭقۇرلاپ، ھارارىتىم ئۆرلەپ كەتتى، ماڭا ۋەدە قىلغانلارنى كەلتۈرگىن!“ دېگەنىدى، الله ئۇنىڭغا: ”ساڭا ھەر بىر

مۇشرىك ئەر بىلەن مۇشرىك ئايال؛ پاسكىنا ئەر بىلەن پاسكىنا ئايال ۋە ھېسساب كۈنىگە ئىشەنمەيدىغان ھەر بىر زوراۋان كىرىدۇ'' دېدى. جەھەننەم: ''رازى بولدۇم'' دېدى. ئۇلار يولىنى داۋاملاشتۇرۇپ، بەيتۇل مۇقەددەسكە يېتىپ باردى ۋە ئاتتىن چۈشۈپ، بىر قۇرام تاشقا باغلاپ قويۇپ، پەرىشتىلەر بىلەن نامار ئوقۇدى. نامار تامام بولغاندىن كېيىن، پەرىشتىلەر:

ـ ئى جىبرىئىل! (سەن بىلەن تۇرغان) بۇ كىشى كىم بولدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ اللەنىڭ رەسۇلى مۇھەممەد بولدۇ، بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ تۇگەنچىسى، ـ دېدى، ئۇلار:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئۇ:

ـ ھەئە، ـ دېدى. ئۇلار:

ـ اللە بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىسۇن، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىزباسار! ـ دېيىشتى. ئاندىن ئۇلار پەيغەمبەرلەرنىڭ روھلىرى بىلەن ئۇچراشتى، روھلار پەرۋەردىگارىغا ھەمدۇ سانا ئېيتىشتى. ھەزرىتى ئىبراھىم:

ـ مېنى يېقىن دوست تۇتقان، ماڭا ئۇلۇغ پادىشاھلىق ئاتا قىلغان، مېنى ئىبادەتگۈي ئۈممەت قىلغان، پەيغەمبەرلىككە تاللىغان، ئوتتىن قۇتقۇزۇپ، ئۇنى ماڭا سالقىن ۋە ئەمىن قىلىپ بەرگەن اللەقا ھەمدۇ سانالار بولسۇن! ـ دېدى.

مۇسا ئەلەيھىسسالام رەببىگە ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىپ مۇنداق دېدى:

ـ مەن بىلەن بۇ ئاسىتە سۆزلەشكەن، مېنى پەيغەمبەرلىككە تاللىغان، ماڭا تەۋراتنى نازىل قىلغان، فىرئەۋننى مېنىڭ قولۇمدا ھالاك قىلغان، بەنى ئىسرائىلنى مېنىڭ قولۇمدا قۇتۇلدۇرغان، اللەقا ھەمدۇ سانالار بولسۇن!

داۋۇد ئەلەيھىسسالام رەببىگە ھەمدۇ سانا ئېيتىپ مۇنداق دېدى:

ـ ماڭا پادىشاھلىق ئاتا قىلغان، زەبۇرنى نازىل قىلغان، تۆمۇرنى يۇمشىتىپ بەرگەن، تاغلارنى، قۇشلارنى مەن بىلله تەسبىھ

ئېيتىدىغان قىلىپ بەرگەن، ھېكمەت بىلەن ناتىقلىق ئاتا قىلغان اللهقا ھەمدۇ سانالار بولسۇن!

ئاندىن سۆلايمان ئەلەيھىسسالام رەببىگە ھەمدۇ سانا ئېيتىپ مۇنداق دېدى:

ـ ماڭا شامال، جىن ۋە ئىنسانىنى بويسۇندۇرۇپ، خىزمەتكە سېلىپ بەرگەن، شەيتانلارنىمۇ بويسۇندۇرۇپ، ماڭا مېھراب، ھەيكەل، قالقان ۋە قازانلارنى ياساتقۇزۇپ بەرگەن، قۇشلارنىڭ تىلىنى بىلدۈرگەن، مىس بۇلىقىنى ئاققۇزۇپ بەرگەن، مەندىن كېيىن ھېچكىم ئېرىشەلمەيدىغان پادىشاھلىقنى بەرگەن اللهقا ھەمدۇ سانالار بولسۇن!

ئاندىن ئىيسا ئەلەيھىسسالام رەببىگە ھەمدۇ سانا ئېيتىپ مۇنداق دېدى:

ـ ماڭا تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى ئۆگەتكەن، ئەما بىلەن ئاق كېسەل ئادەمنى ساقايتالايدىغان قىلغان، ئۆلۈكنى ئىجازىتى بىلەن تىرىلدۈرەلەيدىغان قىلغان، ئاسمانغا كۆتۈرۈپ كاپىرلاردىن قۇتۇلدۇرغان، ماڭا ۋە ئانامغا قوغلاندى شەيتاندىن پاناھلىق ئاتا قىلغان، بىزنى شەيتان زىيان ئۇرالمايدىغان قىلغان اللهقا ھەمدۇ سانالار بولسۇن!

ئاندىن مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم رەببىگە ھەمدۇ سانا ئېيتىپ مۇنداق دېدى:

ـ ھەر بىرىڭلار رەببىمگە ھەمدۇ سانا ئېيتىتىڭلار، مەنمۇ رەببىمگە ھەمدۇ سانا ئېيتىمەن. مېنى ئالەملەرگە رەھمەت قىلىپ ئەۋەتكەن، پۈتۈن ئىنسانىيەتكە ئاگاھلاندۇرغۇچى ھەم بېشارەت بەرگۈچى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن، ھەممە نەرسىنىڭ بايانى بولغان قۇرئاننى نازىل قىلغان، ئۈممىتىمنى پۈتۈن ئىنسانىيەتكە ئۈلگىلىك ئۈممەت قىلغان، ئۈممىتىمنى ئوتتۇرا ھال قىلغان، ئۈممىتىمنى ھەم (جەننەتكە ھەممىنىڭ) ئالدىدا كىرىپ كېتىدىغان ھەم ئەڭ ئاخىرىدا كېلىدىغان قىلغان، مېنىڭ دىلىمنى ھىدايەت بىلەن ئاچقان، ئېغىر يۈكلىرىمنى ئۈستۈمدىن ئېلىۋەتكەن، نامىمنى تىللاردا داستان قىلغان، مېنى فاتىھ ھەم تۈگەنچى قىلغان اللهقا ھەمدۇ سانالار بولسۇن!

بۇنى ئاڭلىغان ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام:

ـ مۇشۇ خىسلەتلەر بىلەن مۇھەممەد سىلەرنىڭ ھەممىڭلاردىن ئەۋزەل بولغانىدۇر، ـ دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئاغزى يېپىلغان ئۇچ قاچا كەلتۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا سۇ بار بىر قاچا سۈنۈلدى ۋە:

ـ ئىچكىن! ـ دېيىلدى. ئاندىن سۈت بار بىر قاچا سۈنۈلۈپ:

ـ ئىچكىن! ـ دېيىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قانغىچە ئىچتى. ئاندىن شاراپ بار بىر قاچا سۈنۈلۈپ:

ـ ئىچكىن! ـ دېيىلىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن (ئۇسۇلۇققا) قانىدىم، بولدى ئىچمەي ، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ـ توغرا قىلدىڭ. ئۇ شاراپ ئۈممىتىڭگە ھارام قىلىنىدۇ، ناۋادا سەن ئۇنى ئىچىپ قالغان بولساڭ، ساڭا ئۈممىتىڭدىن ئازغىنە كىشى ئەگەشكەن بولاتتى، ـ دېيىلدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاسمانغا ئۆرلىتىلدى. جىبرىئىل دەرۋازىنى ئېچىشقا ئىجازەت سورىۋىدى، ئىچىدىن (پەرىشتىلەرنىڭ):

ـ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋازى كەلدى. جىبرىئىل:

ـ جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ـ يېنىڭدىكى كىم بولىدۇ؟ ـ دەپ سورالغانىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم)، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، جىبرىئىل:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ الله بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمە دېگەن ئوبدان ئىزباسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ دېيىشتى، شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (بىرىنچى ئاسمانغا) كىردى. قارىغۇدەك بولسا، مۇكەممەل يارىتىلغان بىر ئاقساقال تۇرۇپتۇ. ئۇنىڭ ھېچبىر يېرىدە ئادەتتىكى ئىنسانلاردا بولىدىغان

كەمتۈكلۈكتىن ئەسەر يوق بولۇپ، ئوڭ تەرىپىدە خۇشپۇراق شامال چىقىپ تۇرغان بىر دەرۋازا، سول تەرىپىدە سېسىق پۇراق چىقىپ تۇرغان بىر دەرۋازا تۇرغۇدەك. ئۇ ئاقساقال ئوڭ تەرىپىدىكى دەرۋازىغا قارىسا كۈلۈپ، سول تەرىپىدىكى دەرۋازىغا قارىسا يىغلايتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى جىبرىئىل! بۇ كىم؟ بۇ ئىككى دەرۋازا قانداق دەرۋازىلار؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ سېنىڭ ئاتاڭ ئادەم (ئەلەيھىسسالام) بولىدۇ. ئوڭ تەرىپىدىكى دەرۋازا جەننەت دەرۋازىسى بولۇپ، ئۆز نەسلىدىن بولغانلارنىڭ ئۇنىڭغا كىرگىنىنى كۆرسە، كۈلۈپ خۇش بولۇپ كېتىدۇ. سول تەرىپىدىكى دوزاخ دەرۋازىسى بولۇپ، ئۆز نەسلىدىن بولغانلارنىڭ ئۇنىڭغا كىرگىنىنى كۆرسە، يىغلاپ قايغۇرۇپ كېتىدۇ، ـ دېدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككىنچى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. جىبرىئىل دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى ئۈچۈن ئىجازەت سورىۋىدى:

ـ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل:

ـ جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ـ يېنىڭدىكى كىم؟ ـ دەپ سورالغاندى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولىدۇ، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، جىبرىئىل:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ الله بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىز باسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككىنچى ئاسمانغا كىردى. قارىغۇدەك بولسا، ئىككى يىگىت تۇرغۇدەك.

ـ ئى جىبرىئىل! بۇ ئىككى يىگىت كىملەر؟ ـ دەپ سورىغاندى، جىبرىئىل:

ـ ئۇلار بىر نەۋرە ئىيسا بىلەن يەھيا، ـ دېدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇچىنچى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، جىبرىئىل دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى ئۈچۈن ئىجازەت سورىۇدى:

ـ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل:

ـ مەن جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ـ يېنىڭدىكى كىم؟ ـ دەپ سورالغانىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولىدۇ، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ الله بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىز باسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇچىنچى ئاسمانغا كىردى. قارىغۇدەك بولسا، خۇددى تولۇنئاي باشقا يۇلتۇزلاردىن ئۈستۈن بولغانىدەك، ھۆسن ـ جامالى پۈتۈن كىشىلەردىن ئۈستۈن بىر كىشى تۇرغۇدەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى جىبرىئىل! بۇ كىم؟ ـ دەپ سورىۇدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ سېنىڭ قېرىندىشىڭ يۈسۈف بولىدۇ، ـ دېدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆتىنچى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، جىبرىئىل دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى ئۈچۈن ئىجازەت سورىۇدى:

ـ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل:

ـ مەن جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ـ يېنىڭدىكى كىم؟ ـ دەپ سورالغانىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولىدۇ، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ الله بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىز باسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ

دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆتىنچى ئاسمانغا كىردى. قارىسا، ئۇ يەردە بىر ئادەم ئولتۇرغۇدەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى جىبرىئىل! بۇ ئولتۇرغان كىشى كىم؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ قېرىندىشىڭ ئىدرىس، اللە ئۇنى ئۈستۈن مەرتىۋىگە كۆتۈرگەن، ـ دېدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەشىنچى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، جىبرىئىل دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى ئۈچۈن ئىجازەت سورىۋىدى:

ــ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل:

ــ مەن جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ــ يېنىڭدىكى كىم؟ ـ دەپ سورالغاندى، جىبرىئىل:

ــ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولىدۇ، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ــ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، جىبرىئىل:

ــ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ــ اللە بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىز باسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەشىنچى ئاسمانغا كىردى. قارىغۇدەك بولسا، بىر ئادەم قىسسە سۆزلەپ ئولتۇرغۇدەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى جىبرىئىل! بۇ كىشى كىم؟ ئەتراپىدىكىلەر كىملەر؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ــ بۇ ئۆز قەۋمى بىلەن قالدۇرۇلغان ھارۇن بولىدۇ، ئەتراپىدىكىلەر ئۇنىڭ قەۋمى بەنى ئىسرائىل، ـ دېدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالتىنچى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، جىبرىئىل دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى ئۈچۈن ئىجازەت سورىۋىدى:

ــ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل:

ـ مەن جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ـ يېنىڭدىكى كىم؟ ـ دەپ سورالغانىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولىدۇ، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ الله بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىز باسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالتىنچى ئاسمانغا كىردى. قارىغۇدەك بولسا، بىر ئادەم ئولتۇرغۇدەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ قېشىدىن ئۆتۈپ كېتىۋىدى، ئۇ كىشى يىغلىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى جىبرىئىل! بۇ كىشى كىم؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇسا ئەلەيھىسسالام بولىدۇ، ـ دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇ نېمىگە يىغلايدۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ ئۇ: ''بەنى ئىسرائىل مېنى ئەڭ ئەۋزەل مەخلۇق دەپ قارايدۇ، ئەمەلىيەتتە، مانا بۇ پەيغەمبەر مېنىڭ ئارقامدىن كېلىپ، يالغۇز ئۆزىلا ئەمەس، بەلكى پۈتۈن ئۈممىتى بىلله ئەۋزەل بولۇپ كەتتى'' دەپ يىغلايدۇ، ـ دېدى.

ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەتتىنچى ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى، جىبرىئىل دەرۋازىنىڭ ئېچىلىشى ئۈچۈن ئىجازەت سورىۋىدى:

ـ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز كەلدى. جىبرىئىل:

ـ مەن جىبرىئىل بولىمەن، ـ دېدى.

ـ يېنىڭدىكى كىم؟ ـ دەپ سورالغانىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) بولىدۇ، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ ئۇ چاقىرىلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەرىشتىلەر:

ـ الله بۇ ئىز باسار قېرىندىشىمىزغا سالام يوللىغاي، بۇ نېمىدېگەن ئوبدان قېرىنداش، نېمىدېگەن ئوبدان ئىز باسار؟! خۇش كەپتۇ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەتتىنچى ئاسمانغا كىردى. قارىغۇدەك بولسا، چېچىغا ئازراق ئاق قونغان بىر ئادەم جەننەت دەرۋازىسى يېنىدىكى كۆرسىدا ئولتۇرغۇدەك. ئۇنىڭ قېشىدا رەڭگى ـ روبى سەل ئۆزگەرگەن، يۈزلىرى قارىيىپ كەتكەن كىشىلەر بار ئىدى. رەڭگى بۇزۇلۇپ كەتكەن ھېلىقى كىشىلەر ئورنىدىن تۇرۇپ، "نېئىمەتۇللاھ" دەپ ئاتىلىدىغان بىر ئۆستەڭگە كىرىپ يۇيۇنۇپ چىقىۋىدى، رەڭلىرى سەل تۈزەلدى، ئاندىن يەنە بىر ئۆستەڭگە كىرىپ يۇيۇنۇپ چىقىۋىدى، رەڭلىرى باشقا ھەمراھلىرىنىڭكىدەك ياخشىلاندى. بۇ، الله تائالانىڭ: ﴿پەرۋەردىگارى ئۇلارغا پاكلىغۇچى شاراپ ئىچكۈزدى﴾ دېگەن ئايىتىدە بايان قىلىنغانىدى. ئۇلار ھەمراھلىرى بىلەن ئولتۇردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى جىبرىئىل! چېچىغا ئاق كىرگەن بۇ كىشى كىم بولىدۇ؟ ئاۋۇ نۇرانە يۈزلۈك كىشىلەر كىملەر؟ چىرايى قاپداپ كەتكەن، ئۆستەڭگە كىرىپ يۇيۇنۇپ رەڭگى تۈزۈلۇپ چىققانلارچۇ؟ ـ دەپ سورىۋىدى، جىبرىئىل:

ـ بۇ سېنىڭ ئاتاڭ ئىبراھىم بولۇپ، ئۇ زېمىندا بېشىغا ئاق كىرگەن تۈنجى كىشىدۇر. يۈزلىرى نۇرانە كىشىلەر بولسا، ئىمانلىرىغا زۇلۇم ئارىلاشتۇرۇپ قويمىغان كىشىلەر؛ رەڭگى بۇزۇلغانلار بولسا، ياخشى ئەملىگە يامان ئەملىنى ئارىلاشتۇرۇپ قويغان بەندىلەر بولۇپ، تەۋبە قىلغاندىن كېيىن، الله تەۋبىسىنى قوبۇل قىلغانلاردۇر، ـ دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىدرە دەرىخىنىڭ تۈۋىگە بارىدى، ئۇنىڭغا:

ـ بۇ سىدرەتۇل مۇنتەھادۇر، سېنىڭ ئۈممىتىڭدىن توغرا يولدا ماڭغان بەندىلەر مۇشۇ يەرگە كېلىپ توختايدۇ. ئۇنىڭ تۈۋىدىن سۈيىنىڭ رەڭگى ئۆزگەرمىگەن ئۆستەڭلەر، تەمى ئۆزگەرمىگەن سۈت ئۆستەڭلەر، ئىچكۈچىلەرگە لەززەت بېغىشلايدىغان مەي ئۆستەڭلەر ۋە

ساپ ھەسەلدىن ئۆستەڭلەر چىقىدۇ. ئۇلاغلىق كىشى بۇ دەرەخنىڭ سايىسىدا 70 يىل يول يۈرىدۇ، ئۇنىڭ بىر ياپرىقى پۈتۈن مەخلۇقلارغا سايىۋەن بولىدۇ، ـ دېيىلدى. ئۇ دەرەخنى نۇر قاپلاپ پەرىشتىلەر ئوستىگە قونىدى. بۇ، مۇنۇ ئايەتتە بايان قىلىنغان: ﴿(ئۇ) سىدرەتۇلمۇنتەھانى (ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ نۇرى) قاپلىغان چاغدا (كۆردى)﴾[1]. شۇنىڭ بىلەن، الله تائالا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ـ تىلىگىن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سەن ئىبراھىمنى دوست تۇتتۇڭ، ئۇنىڭغا كاتتا مۇلك ئاتا قىلدىڭ. مۇسا بىلەن سۆزلەشتىڭ، داۋۇدقا كاتتا مۇلك ئاتا قىلدىڭ، ئۇنىڭغا تۆمۈرنى يۇمشىتىپ بەردىڭ، تاغلارنى بويسۇندۇرۇپ بەردىڭ. سۇلايمانغا كاتتا مۇلك ئاتا قىلدىڭ، ئۇنىڭغا ئىنسى ـ جىننى، شەيتانلارنى، شامالالارنى بويسۇندۇرۇپ بەردىڭ، ئۇنىڭغا باشقا ھېچكىمگە بەرمەيدىغان پادىشاھلىقنى بەردىڭ، ئىيسانغا تەۋرات بىلەن ئىنجىلنى ئۆگەتتىڭ، ئەما بىلەن ئاق كېسەلنى ساقايتالايدىغان قىلدىڭ، ئۇنى ۋە ئانىسىنى شەيتاندىن پاناھلاندۇردۇڭ، شۇڭا شەيتان ئۇلارغا زىيانكەشلىك قىلالمايدۇ، ـ دېدى. پەرۋەردىگارى ئۇنىڭغا:

ـ مەن سېنى دوست تۇتتۇم، تەۋراتتا: "مۇھەممەد رەھمانلىڭ ھەببىي" دەپ يېزىلغان، سېنى پۈتۈن ئىنسانلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتىم، سېنىڭ ئۈممىتىڭنى كېيىن كېلىپ، ئالدىغا ئۆتۈپ كېتىدىغان قىلدىم. سېنىڭ ئۈممىتىڭگە سېنى مېنىڭ بەندەم ھەم رەسۇلۇم دەپ گۇۋاھلىق بەرمىسە، خۇتبىسى ھېساب بولمايدىغان قىلدىم. مەن سېنى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەڭ دەسلەپ يارىتىلغىنى، ئەڭ ئاخىر ئەۋەتىلگىنى قىلدىم، ساڭا تەكرارلىنىدىغان يەتتە ئايەتنى بەردىم، ئۇنى سەندىن ئىلگىرىكى ھېچبىر پەيغەمبەرگە بەرمىگەن ئىدىم، ساڭا ئەرشىنىڭ ئاستىدىكى بايلىقلاردىن بەقەرە سۈرىسىنىڭ ئاخىرىدىكى ئايەتلەرنى بەردىم، ئۇنى سەندىن ئىلگىرىكى ھېچبىر پەيغەمبەرگە بەرمىگەن ئىدىم، سېنى فاتىھە ھەم تۇگەنچى قىلدىم، ـ

[1] سۈرە نەجم، 16 ـ ئايەت.

دېدى. ئاندىن بۇ ھەدىستە نامازنى پەرز قىلىنغانلىقى، مۇسانىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى نەچچە قېتىم ئارقىغا قايتۇرغانلىقى ۋە ئون ۋاقىتنى، يەنە ئون ۋاقىتنى، يەنە ئون ۋاقىتنى، يەنە ئون ۋاقىتنى ۋە ئاخىرىدا بەش ۋاقىت نامازنى يەڭگىللەتكەنلىكىنى بايان قىلدى[1].

(بەززار: 55)

8445 ــ شَدَّادُ بن أَوْسٍ قال قلت يا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أُسْرِيَ بِكَ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِكَ قال صَلَّيْتُ لأَصْحَابِي صَلاةَ الْعَتَمَةِ بِمَكَّةَ مُعْتِمًا فَأَتَانِي جِبْرِيلُ صلى اللَّهُ عليه وسلم بِدَابَّةٍ بَيْضَاءَ فَوْقَ الْحِمَارِ وَدُونَ الْبَغْلِ فقال ارْكَبْ فَاسْتَصْعَبَ عَلَيَّ فَدَارَهَا بِأُذُنِهَا ثُمَّ حَمَلَنِي عليها فَانْطَلَقَتْ تَهْوِي بنا يَقَعُ حَافِرُهَا حَيْثُ أَدْرَكَ طَرْفُهَا حتى بَلَغْنَا أَرْضًا ذَاتَ نَخْلٍ فقال انْزِلْ فَنَزَلْتُ ثُمَّ قال صَلِّ فَصَلَّيْتُ ثُمَّ رَكِبْنَا فقال أَتَدْرِي أَيْنَ صَلَّيْتَ قلت اللَّهُ أَعْلَمُ قال صَلَّيْتَ بِيَثْرِبَ صَلَّيْتَ بِطِيبَةَ ثُمَّ انْطَلَقَتْ تَهْوِي بنا يَقَعُ حَافِرُهَا حَيْثُ أَدْرَكَ طَرْفُهَا حتى بَلَغْنَا أَرْضًا بَيْضَاءَ فقال انْزِلْ فَنَزَلْتُ ثُمَّ قال صَلِّ فَصَلَّيْتُ ثُمَّ رَكِبْنَا فقال تَدْرِي أَيْنَ صَلَّيْتَ قلت اللَّهُ أَعْلَمُ قال صَلَّيْتَ بِمَدْيَنَ صَلَّيْتَ عِنْدَ شَجَرَةِ مُوسَى ثُمَّ انْطَلَقَتْ تَهْوِي بنا يَقَعُ حَافِرُهَا حَيْثُ أَدْرَكَ طَرْفُهَا ثُمَّ بَلَغْنَا أَرْضًا بَدَتْ لنا قُصُورُهَا فقال انْزِلْ فَنَزَلْتُ ثُمَّ قال صَلِّ فَصَلَّيْتُ فقال أَتَدْرِي أَيْنَ صَلَّيْتَ قلت اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قال صَلَّيْتَ بِبَيْتِ لَحْمٍ حَيْثُ وَلِدَ عِيسَى عليه السَّلامُ الْمَسِيحُ بن مَرْيَمَ ثُمَّ انْطَلَقَ بِي حتى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ من بَابِهَا الْيَمَانِيِّ فَأَتَى قِبْلَةَ الْمَسْجِدِ فَرَبَطَ دَابَّتَهُ وَدَخَلْنَا الْمَسْجِدَ من بَابٍ فيه تَمِيلُ الشَّمْسُ فَصَلَّيْتُ مِنَ الْمَسْجِدِ حَيْثُ شَاءَ اللَّهُ وَأَخَذَنِي مِنَ الْعَطَشِ أَشَدَّ ما أَخَذَنِي فَأُتِيتُ بِإِنَاءَيْنِ بنحوه.

وفيه: ثُمَّ انْطَلَقَ بِي حتى أَتَيْنَا الْوَادِيَ الذي في الْمَدِينَةِ فإذا جَهَنَّمُ تَنْكَشِفُ عن مِثْلِ الزَّرَابِيِّ فَقُلْنَا يا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ وَجَدْتَهَا فقال مِثْلَ الْحَمَّةِ السَّخِنَةِ ثُمَّ انْصَرَفَ بِي

[1] ھەيسەمى (235): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر. لېكىن سەنەدىدىكى رەبىئ ئىبنى ئەنەس: ''ئەبۇ ئالىيەدىن ياكى باشقا بىرىدىن'' دېگەن بولغاچقا، باشقىسىدىن رىۋايەت قىلىنغان ھالەتتە نامەلۇم كىشى ئارقىلىق رىۋايەت قىلىنغان بولىدۇ. ـ دېگەن

فَمَرَرْنَا بِعِيرٍ لِقُرَيْشٍ بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا قد أَخْلَوْا بَعِيرًا لهم قد جَمَعَهُمْ فُلانٌ فَسَلَّمْتُ عليهم فقال بَعْضُهُمْ هذا صَوْتُ مُحَمَّدٍ صلى اللَّهُ عليه وسلم ثُمَّ أَتَيْتُ أَصْحَابِيَ قبل الصُّبْحِ بِمَكَّةَ فَأَتَانِي أبو بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه فقال يا رَسُولَ اللَّهِ أَيْنَ كُنْتَ اللَّيْلَةَ فَقَدِ الْتَمَسْتُكَ في مَكَانِكَ فقال أَعَلِمْتَ أَنِّي أَتَيْتُ مَسْجِدَ بَيْتِ الْمَقْدِسِ اللَّيْلَةَ فقال يا رَسُولَ اللَّهِ إنه مَسِيرَةُ شَهْرٍ فَصِفْهُ لي فَفُتِحَ لي مرآة كَأَنِّي أَنْظُرُ إليه لا يَسْأَلُونِي عن شَيْءٍ إلا أَنْبَأْتُهُمْ عنه فقال أبو بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه أَشْهَدُ أَنَّكَ رسول اللَّهِ وقال الْمُشْرِكُونَ انْظُرُوا إلى بن أبي كَبْشَةَ يَزْعُمُ أَنَّهُ أتى بَيْتَ الْمَقْدِسِ اللَّيْلَةَ فقال إِنَّ من آيَةِ ما أَقُولُ لَكُمْ أَنِّي مَرَرْتُ بِعِيرٍ لَكُمْ بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا يَقْدُمُهُمْ جَمَلٌ آدَمُ عليه مِسْحٌ أَسْوَدُ وَغَرَارَتَانِ سَوْدَاوَانِ فلما كان ذلك الْيَوْمُ أَشْرَفَ الْقَوْمُ يَنْظُرُونَ حتى كان قَرِيبٌ من نِصْفِ النَّهَارِ حتى أَقْبَلَ الْقَوْمُ يَقْدُمُهُمْ ذلك الْجَمَلُ الذي وَصَفَهُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم.

8445 ـ شەددات ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئىسرا (سەپىرى) قانداق بولغانىدى؟ ـ دەپ سورىغانىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق سۆزلەپ بەردى:

ــ مەن (مەككىدە) ساھابىلەر بىلەن خۇپتەننى ئوقۇدۇم. ئاندىن جىبرىئىل ئېشەكتىن چوڭراق، خېچىردىن كىچىكرەك بىر ئاق ئۇلاغنى ئېلىپ كەلدى. ئۇلاغ ماڭا بوي بەرمىگەچكە، ئۇستىگە مىنەلمىدىم. شۇنىڭ بىلەن، جىبرىئىل ئۇنىڭ قۇلىقىدىن تۇتۇپ تولغىدى ۋە مېنى مىندۇردى. يولغا چىقىپ، خورمىزارلىق بىر جايغا بېرىپ توختىدۇق. جىبرىئىل:

ـ چۈشكىن! ـ دېدى، چۈشتۇم. جىبرىئىل:

ــ نامىاز ئوقۇغىن! ــ دېدى، ئوقۇدۇم. ئاندىن ئۇلاغقا مىنىدۇق. جىبرىئىل:

ـ قەيەردە نامىاز ئوقۇغانلىقىڭنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ اللە بىلىدۇ، ـ دېدىم. جىبرىئىل:

ـ مەدىنىدە ئوقۇدۇڭ، ـ دېدى. ئاندىن بىر پارچە ئاق يەرگە بېرىپ توختىدۇق. جىبرىئىل:

ـ چۈشكىن! ـ دېدى، چۈشتۇم. جىبرىئىل:

ـ نامار ئوقۇغىن! ـ دېدى، ئوقۇدۇم. ئاندىن كېيىن ئۇلاغقا مىندۇق. جىبرىئىل:

ـ قەيەردە نامار ئوقۇغانلىقىڭنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ الله بىلىدۇ، ـ دېگەنىدىم، جىبرىئىل:

ـ مەدىيەندە، مۇسانىڭ دەرىخىنىڭ تۈۋىدە ئوقۇدۇڭ، ـ دېدى. بىر يەرگە يېتىپ بارغاندا، جىبرىئىل:

ـ چۈشكىن! ـ دېدى، چۈشتۇم.

ـ نامار ئوقۇغىن! ـ دېدى، ئوقۇدۇم. ئاندىن يەنە ئۇلاغقا مىندۇق. جىبرىئىل:

ـ قەيەردە نامار ئوقۇغانلىقىڭنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ الله بىلىدۇ، ـ دېگەنىدىم، جىبرىئىل:

ـ ھەزرىتى ئىيسا تۇغۇلغان بەيتۇلھەمدە ئوقۇدۇڭ، ـ دېدى. ئاندىن شەھەرگە كىرىپ توختىدۇق. ئۇلاغنى قىبلە تەرەپكە باغلاپ قويۇپ، مەسجىدكە كىرىپ نامار ئوقۇدۇم. ئالدىمغا ئىككى قاچا كەلتۇرۇلدى... ئاندىن شەھەردىكى بىر ۋادىغا بېرىپ توختىدىم. دوزاخ كۆز ئالدىمدا خۇددى سېلىنچىدەك ئېچىلىپ تۇراتتى.

(راۋىي مۇنداق دەيدۇ) بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:

ـ دوزاخ قانداق ئىكەن؟ ـ دەپ سورىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە ئۇنى تەسۋىرلەپ بەرگەندى، لېكىن ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىپتۇ.

(پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ مۇنداق دېگەن) ئاندىن كېيىن قۇرەيشنىڭ كاراۋىنى يېنىدىن ئۆتتۇق. ئۇلارنىڭ بىر تۆگىسى يۇتۇپ كەتكەن ئىكەن. مەن ئۇلارغا سالام بەردىم، ئۇلار بىر ـ بىرىگە:

ــ بۇ، مۇھەممەدنىڭ ئاۋازى ئەمەسمۇ؟! ــ دېيىشتى. يولىمىزنى داۋاملاشتۇرۇپ، تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن، مەككىدىكى ساھابىلەرنىڭ يېنىغا يېتىپ كەلدىم.

(راۋىي مۇنداق دەيدۇ) دەل شۇ پەيتتە، ئەبۇ بەكرى كېلىپ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! كېچە نەگە كەتتىڭ؟ مەن سېنى جايىڭدىن ئىزدەپ تاپالمىدىم، ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ كېچە بەيتۇلمۇقەددەسكە بېرىپ كەلدىم، ـ دېدى. ئەبۇ بەكرى:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇ، بىر ئايلىق يول تۇرسا؟ ماڭا ئۇنى (يەنى بەيتۇلمۇقەددەسنى) تەسۋىرلەپ بەرگىنچۇ، ـ دېدى. (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەيدۇكى) ئاردىكى پەردە ئېچىلىپ، بەيتۇلمۇقەددەس كۆز ئالدىمغا نامايەن بولدى. ئۇلار نېمە توغرۇلۇق سورىسا، قىلچە ھولۇقماستىن، تەپسىلىي ئېيتىپ بەردىم. بۇلارنى ئاڭلىغان ئەبۇ بەكرى:

ــ مەن سېنىڭ اللهنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ دېدى. مۇشرىكلار:

ــ ئەبۇ كەبشەنىڭ ئوغلى بۇ كېچە ئۆزىنىڭ بەيتۇلمۇقەددەسكە بېرىپ كەلگەنلىكىنى ئېيتىپ بىلجىرلاۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ھەقىقەتەن شۇنداق بولدى. پالانى جايدا سىلەرنىڭ كارۋىنىڭلارنىڭ يېنىدىن ئۆتتۈم. ئۇلار بىر تۆگىنى يوتتۇرۇپ قويغان ئىكەن. مەن سىلەرگە ئۇلارنىڭ نەدە توختاپ، قاچان يېتىپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بېرەي. ئۇلارنىڭ ئالدىدا قارا ماڭلايلىق، ئوسۇتىگە ئىككى قارا تاغار ئارتىلغان تۆگە كېلىۋاتىدۇ، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دېگەن كۈنى كىشىلەر كارۋانىنى ساقلاشقا باشلىدى. چۈش بولغاندا، كارۋان يېتىپ كەلدى. پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام سۈپەتلەپ بەرگەن ھېلىقى تۆگە كارۋانىنىڭ ئالدىدا كېلىۋاتاتتى[1].

(بەززار: 3484؛ «ئەلكەبىر»: 7142)

8446 ــ **إن الْبُرَاقِ إِذَا أَتَى عَلَى جَبَلٍ ارْتَفَعَتْ رِجْلاهُ، وَإِذَا هَبَطَ ارْتَفَعَتْ يَدَاهُ، وأنه صلى الله عليه وسلم صلى بالأنبياء عليهم السلام.** (بزار)

8446 ـ يەنە بىر ھەدىستىمۇ ئوخشاش رىۋايەت قىلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭدا يەنە مۇنداق كەلگەن: دۇلدۇل تاغقا كەلگەندە، ئىككى پۇتىنى، يەرگە چۈشكەندە، ئىككى قولىنى (ئالدى پۇتلىرىنى) كۆتۈرەتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەيتۇلمۇقەددەسته پەيغەمبەرلەرگە ئىمام بولۇپ نامаз ئوقۇدى[2].

(بەززار: 1568)

8447 ــ **عَن أَنَس بن مالك قال: قال رَسُول اللهِ صلى الله عليه وسلم: بينا أنا قاعد إذا جاء جبريل صلى الله عليه وسلم فوكزني بين كتفي فقمت إلى شجرة فيها كوكري الطير فقعد في إحداهما وقعدت في الآخر فسمت وارتفعت حتى سدت الخافقين وأنا أقلب طرفي ولو شئت أن أمس السماء لمسست فالتفت إلى جبريل كأنه حلس لاطيء فعرفت فضل علمه بالله علي وفتح لي باب من أبواب السماء ورأيت النور الأعظم، وإذا دون الحجاب رفرفة الدر والياقوت فأوحى إِلَيَّ ما شاء أن يوحى.**

8447 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن ئولتۇراتتىم، جىبرىئىل كېلىپ ئۆشنەمگە ئۇردى. دەرھال ئورنۇمدىن تۇرۇپ، بىر تۇپ دەرەخ تۇۋىگە باردىم، ئۇ دەرەختە قۇشنىڭ

---

[1] ھەيسەمى (236): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىسھاق ئىبنى ئىبراھىم ئىبنى ئەلائ ئىسمىلىك بىرى بار. يەھيا ئىبنى مەئىن ئۇنىڭ ھەدىسى ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرگەن بولسا، نەسائى ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (237): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا، بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

چاڭگىسىدەك ئىككى نەرسە بار ئىدى. ئۇنىڭ بىرىدە جىبرىئىل، يەنە بىرىدە مەن ئولتۇردۇم، ئاندىن دەرەخ ئۆرلەپ يۇقىرىغا كۆتۈرۈلۈشكە باشلىدى، ھەتتا شەرق بىلەن غەربنى قاپلاپ كەتتى. مەن ئەتراپىغا قاراپ ئولتۇردۇم. قولۇمنى شۇنداق سوزسامىلا، ئاسمانغا بىمالال يېتەتتى. جىبرىئىلغا قارىغانىدىم، ئۇنىڭ مۇكچىيىپ كەتكەنلىكىنى كۆردىم - ده، ئۇنىڭ اللەنى تونۇشتا مەندىنمۇ ئۇستۇن ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتىم. ئاسمان ئىشىكلىرى ئېچىلدى، ناھايىتى چوڭ نۇرنى كۆردۇم. پەردىنىڭ ئارقىسىدا مەرۋايىت ۋە ياقۇتلار يالتىراپ تۇراتتى. ئاندىن الله ماڭا ئۆزى خالىغان مىقداردا (ئايەت) ۋەھيي قىلدى»[1].

(«ئەلئەۋسەت»)

[1] ھەيسەمى (238): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ غەيب ھەققىدە بەرگەن خەۋەرلىرى

8448 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا هَلَكَ كِسْرَى فَلَا كِسْرَى بَعْدَهُ وَإِذَا هَلَكَ قَيْصَرُ فَلَا قَيْصَرَ بَعْدَهُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتُنْفَقَنَّ كُنُوزُهُمَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

8448 ـ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىسرا ھالاك بولسا، ئۇنىڭدىن كېيىن كىسرا بولمايدۇ. قەيسەر ۋەيران بولسا، ئۇنىڭدىن كېيىن قەيسەر بولمايدۇ. جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇ ئىككىسىنىڭ خەزىنىلىرى چوقۇم الله يولىدا سەرپ قىلىنىدۇ».

(بۇخارى: 3121)

8449 ــ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ بَيْنَا أَنَا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَتَاهُ رَجُلٌ فَشَكَا إِلَيْهِ الْفَاقَةَ ثُمَّ أَتَاهُ آخَرُ فَشَكَا إِلَيْهِ قَطْعَ السَّبِيلِ فَقَالَ يَا عَدِيُّ هَلْ رَأَيْتَ الْحِيرَةَ قُلْتُ لَمْ أَرَهَا وَقَدْ أُنْبِئْتُ عَنْهَا قَالَ فَإِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتَرَيَنَّ الظَّعِينَةَ تَرْتَحِلُ مِنْ الْحِيرَةِ حَتَّى تَطُوفَ بِالْكَعْبَةِ لَا تَخَافُ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ قُلْتُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَ نَفْسِي فَأَيْنَ دُعَّارُ طَيِّئٍ الَّذِينَ قَدْ سَعَّرُوا الْبِلَادَ وَلَئِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتُفْتَحَنَّ كُنُوزُ كِسْرَى قُلْتُ كِسْرَى بْنِ هُرْمُزَ قَالَ كِسْرَى بْنِ هُرْمُزَ وَلَئِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ لَتَرَيَنَّ الرَّجُلَ يُخْرِجُ مِلْءَ كَفِّهِ مِنْ ذَهَبٍ أَوْ فِضَّةٍ يَطْلُبُ مَنْ يَقْبَلُهُ مِنْهُ فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَقْبَلُهُ مِنْهُ وَلَيَلْقَيَنَّ اللَّهَ أَحَدُكُمْ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ تَرْجُمَانٌ يُتَرْجِمُ لَهُ فَلَيَقُولَنَّ لَهُ أَلَمْ أَبْعَثْ إِلَيْكَ رَسُولًا فَيُبَلِّغَكَ فَيَقُولُ بَلَى فَيَقُولُ أَلَمْ أُعْطِكَ مَالًا وَأُفْضِلْ عَلَيْكَ فَيَقُولُ بَلَى فَيَنْظُرُ عَنْ يَمِينِهِ فَلَا

يَرَى إِلَّا جَهَنَّمَ وَيَنْظُرُ عَنْ يَسَارِهِ فَلَا يَرَى إِلَّا جَهَنَّمَ قَالَ عَدِيٌّ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقَّةِ تَمْرَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ شِقَّةَ تَمْرَةٍ فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ قَالَ عَدِيٌّ فَرَأَيْتُ الظَّعِينَةَ تَرْتَحِلُ مِنْ الْحِيرَةِ حَتَّى تَطُوفَ بِالْكَعْبَةِ لَا تَخَافُ إِلَّا اللَّهَ وَكُنْتُ فِيمَنْ افْتَتَحَ كُنُوزَ كِسْرَى بْنِ هُرْمُزَ وَلَئِنْ طَالَتْ بِكُمْ حَيَاةٌ لَتَرَوُنَّ مَا قَالَ النَّبِيُّ أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخْرِجُ مِلْءَ كَفِّهِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا سَعْدَانُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا أَبُو مُجَاهِدٍ حَدَّثَنَا مُحِلُّ بْنُ خَلِيفَةَ سَمِعْتُ عَدِيًّا كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8449 ـ ئەدىي ئىبنى ھاتەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئىدۇق. بىر ئادەم كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كەمبەغەللىكتىن شىكايەت قىلدى. ئارقىدىنلا يەنە بىر ئادەم كېلىپ، يول توسۇپ بۇلاڭچىلىقتىن شىكايەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئەدىي! سەن ھەرەنى كۆرۈپ باققانمۇ؟ ـ دېدى، مەن:

ـ ياق، ئەمما شۇنداق شەھەر بار دەپ ئاڭلىدىم، ـ دېسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەگەر ئۆمرۈڭ ئۇزۇن بولسا، ئايال كىشىنىڭ ھەرەدىن يولغا چىقىپ، اللەتىن باشقا ھېچكىمدىن قورقماي (خاتىرجەم ھالدا) يول يۈرۈپ، كەئبىنى تاۋاپ قىلغىلى كەلگەنلىكىنى چوقۇم كۆرىسەن، ـ دېدى. مەن ئۆز ـ ئۆزۈمگە:

ـ پۇتۇن شەھەرلەرنى تالان ـ تاراج قىلىدىغان تەي قەبىلىسى ئۇ چاغدا نەدە قالار؟! ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەگەر ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرسەڭ، كىسرا خەزىنىلىرىنىڭ ئېچىلغانلىقىنى كۆرىسەن، ـ دېدى. مەن:

ـ ھۆرمۈزنىڭ ئوغلى كىسرامۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـــ شۇنداق. ئەگەر ئۆمرۈڭ يار بەرسە، بىر ئادەم ئالتۇن ـ كۈمۈشلىرىنىڭ زاكىتىنى ئېلىپ چىقسا، ئۇنىڭ زاكىتىنى قوبۇل قىلىدىغان بىرىنى تاپالمىغانلىقىنى كۆرسەن. قىيامەت كۈنى بىرىڭلار رەببىڭلارنىڭ ھۇزۇرىغا چىقسىلەر، ئاراڭلاردا ھېچقانداق تەرجىمان بولمايدۇ. الله تائالا ئۇنىڭغا: ''ساڭا تەبلىغ قىلىدىغان پەيغەمبەر ئەۋەتمىدىمۇ؟'' دەپ سورايدۇ، ئۇ بەندە: ''شۇنداق، ئەۋەتتىڭ'' دەيدۇ. الله: ''ساڭا مالنى كۆپلەپ بەرمىدىممۇ؟'' دەپ سورايدۇ، ئۇ بەندە: ''شۇنداق، بەردىڭ'' دەيدۇ. ئۇ ئوڭ ۋە سول تەرەپلىرىگە قاراپ جەھەننەمدىن باشقا نەرسىنى كۆرمەيدۇ.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە مۇنداق دېگەن: «يېرىم خورما سەدىقە قىلىپ بولسىمۇ، دوزاختىن ساقلىنىڭلار، ئەگەر سەدىقە قىلىدىغان يېرىم خورما چاغلىق نەرسىنىمۇ تاپالمىساڭلار، بىرەر ياخشى سۆز بىلەن بولسىمۇ، دوزاختىن ساقلىنىڭلار».

ئەدىي مۇنداق دېگەن: (دەرۋەقە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگەنلىرى يۇز بەردى) ئايال كىشىنىڭ ھىرەدىن يولغا چىقىپ، اللهتىن باشقا ھېچكىمدىن قورقمىغان ھالدا يول يۈرۈپ، كەئبىنى تاۋاپ قىلغىلى كەلگەنلىكىنى كۆردۈم. كىسرانىڭ خەزىنىسىنى پەتھ قىلغانلار ئىچىدە مەنمۇ بار ئىدىم. ئەگەر ئۆمرۈڭلار يار بەرسە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئالتۇن ـ كۈمۈشلىرىنىڭ زاكىتىنى ئالىدىغان ئادەم تاپالمايدۇ» دېگەن سۆزىنىڭمۇ ئەمەلگە ئاشقانلىقىنى چوقۇم كۆرىسىلەر.

(بۇخارى: 3595)

8450 ــ **عن ثَوْبَانَ قال قال رسول اللَّهِ ε إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِي الْأَرْضَ أو قال إِنَّ رَبِّي زَوَى لِي الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ مُلْكَ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ ما زُوِيَ لِي منها وَأُعْطِيتُ الْكَنْزَيْنِ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يُهْلِكَهَا بِسَنَةٍ بِعَامَّةٍ ولا يُسَلِّطَ عليهم عَدُوًّا من سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ وَإِنَّ رَبِّي قال لي يا محمد إني إذا قَضَيْتُ قَضَاءً فإنه لَا يُرَدُّ ولا أُهْلِكُهُمْ بِسَنَةٍ بِعَامَّةٍ ولا أُسَلِّطُ عليهم عَدُوًّا من سِوَى**

أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحَ بَيْضَتَهُمْ لو اجْتَمَعَ عليهم من بَيْنِ أَقْطَارِهَا أو قال بِأَقْطَارِهَا حتى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَحَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يَسْبِي بَعْضًا وَإِنَّمَا أَخَافُ على أُمَّتِي الْأَئِمَّةَ الْمُضِلِّينَ وإذا وُضِعَ السَّيْفُ في أُمَّتِي لم يُرْفَعْ عنها إلى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ولا تَقُومُ السَّاعَةُ حتى تَلْحَقَ قَبَائِلُ من أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ وَحَتَّى تَعْبُدَ قَبَائِلُ من أُمَّتِي الْأَوْثَانَ وَإِنَّهُ سَيَكُونُ في أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ كلهم يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وأنا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي ولا تَزَالُ طَائِفَةٌ من أُمَّتِي على الْحَقِّ قال بن عِيسَى ظَاهِرِينَ ثُمَّ اتَّفَقَا لَا يَضُرُّهُمْ من خَالَفَهُمْ حتى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ.

8450 ــ سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە ماڭا زېمىننى كىچىكلىتىپ كۆرسەتتى. شۇنىڭ بىلەن، مەن زېمىنىنىڭ مەشرىق، مەغرىبلىرىنى كۆردۇم. ئۈممىتىم مەن كۆرگەن يەرلەرنىڭ ھەممىسىگە يېتىپ باردۇ. ماڭا ئالتۇن ــ كۈمۈش بايلىقى بېرىلدى. مەن رەببىمدىن ئۈممىتىمنى ئومۇمىي قەھەتچىلىك بىلەن ھالاك قىلماسلىقنى، ئۇلارغا ئۆزلىرىدىن باشقا دۈشمەن مۇسەللەت قىلىپ، (ئۈممىتىمنى) يىلتىزىدىن قۇرۇتۇۋەتمەسلىكنى تىلىدىم. رەببىم ماڭا: ''ئى مۇھەممەد! مېنىڭ ھۆكمىم قايتۇرۇلمايدۇ. مەن ئۇلارنى ئومۇمىي قەھەتچىلىك بىلەن ھالاك قىلمايمەن، ھەتتا پۈتۈن دۇنيا ئۇلارغا قارشى توپلانغان تەقدىردىمۇ، ئۇلارغا ئۆزلىرىدىن باشقا دۈشمەننى مۇسەللەت قىلىپ، ئۇلارنى يىلتىزىدىن قۇرۇتۇۋەتمەيمەن. ئەمما ئۇلار ئۆز ئارا بىر ــ بىرىنى قىرىشقان ۋە بىر ــ بىرلىرىنى ئەسىر ئېلىشقان چاغدا، ئۇلارغا باشقا دۈشمەنلىرى مۇسەللەت قىلىنىدۇ'' دېدى. ھەقىقەتەن مەن ئۈممىتىمنىڭ ئازغۇن ئىماملىرىدىن (بىدئەتچىلىككە دەۋەت قىلىدىغانلاردىن) ئەنسىرەيمەن. ئۈممىتىمدە ئىچكى ئۇرۇش پارتلىسا، تا قىيامەت كۈنگىچە توختىمايدۇ. ئۈممىتىمدىن بىر قانچە قەبىلە مۇشرىكلارغا ئەگەشمىگىچە، (ئۈممىتىمدىن) بىر قانچە قەبىلە بۇتلارغا چوقۇنمىغۇچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ. ئۈممىتىمدىن 30 كاززاب چىقىدۇ. ئۇلارنىڭ ھەر بىرى

ئۆزىنى پەيغەمبەر دەپ دەۋا قىلىدۇ. مەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرىدۇرمەن، مەندىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ. تا قىيامەت قايىم بولغۇچە، ئۈممىتىمنىڭ بىر قىسمى ھەمىشە ھەق ئۈستىدە بولىدۇ. ئۇلارغا قارشى چىققۇچىلار ئۇلارغا ھېچقانداق زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ»[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4252)

8451 ــ **عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ لَكُمْ مِنْ أَنْمَاطٍ قُلْتُ وَأَنَّى يَكُونُ لَنَا الْأَنْمَاطُ قَالَ أَمَا إِنَّهُ سَيَكُونُ لَكُمْ الْأَنْمَاطُ فَأَنَا أَقُولُ لَهَا يَعْنِي امْرَأَتَهُ أَخِّرِي عَنِّي أَنْمَاطَكِ فَتَقُولُ أَلَمْ يَقُلْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهَا سَتَكُونُ لَكُمْ الْأَنْمَاطُ فَأَدَعُهَا.**

8451 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ يۇڭ ئەدىيەلىكلار يوقمۇ؟ ــ دەپ سورىدى، مەن:

ــ بىزنىڭ نەدىمۇ يۇڭ ئەدىيەلىمىز بولسۇن؟! ــ دېسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ پات ئارىدا بولىدۇ، ــ دېدى. راست دېگەندەك، كېيىن بىزنىڭ ئەدىيەلىمىز بولدى، مەن ئايالىمغا:

ــ شۇ يۇڭ ئەدىيالارنى يىغىۋەت! ــ دېسەم، ئۇ:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «پات ئارىدا ئەدىيەلىكلار بولىدۇ» دېمىگەنمۇ؟ ــ دېدى ــ دە، شۇنىڭ بىلەن، مەن ئەدىيالنى ئالدۇرىۋەتمەي، جايىدا قويۇپ قويدۇم.

(بۇخارى: 3631)

8452 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ فِيمَا أَعْلَمُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا.**

[1] ئەلبانى (3577): سەھىھ. ــ دېگەن.

8452 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە بۇ ئۈممەتكە ھەر 100 يىلنىڭ بېشىدا دىنىنى يېڭىلايدىغان بىر كىشىنى ئەۋەتىدۇ»[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4291)

8453 ــ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ ــصلى الله عليه وسلمــ مَقَامًا مَا تَرَكَ شَيْئًا يَكُونُ فِي مَقَامِهِ ذَلِكَ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ إِلاَّ حَدَّثَ بِهِ حَفِظَهُ مَنْ حَفِظَهُ وَنَسِيَهُ مَنْ نَسِيَهُ قَدْ عَلِمَهُ أَصْحَابِي هَؤُلاَءِ وَإِنَّهُ لَيَكُونُ مِنْهُ الشَّىْءُ قَدْ نَسِيتُهُ فَأَرَاهُ فَأَذْكُرُهُ كَمَا يَذْكُرُ الرَّجُلُ وَجْهَ الرَّجُلِ إِذَا غَابَ عَنْهُ ثُمَّ إِذَا رَآهُ عَرَفَهُ.

8453 ـ ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئورنىدىن تۇرۇپ، قىيامەتكىچە بولىدىغان ئىشلارنىڭ بىرىنمۇ قويماي سۆزلەپ بەردى. ئۇلارنى ئېسىدە تۇتقانلار ئېسىدە تۇتۇۋالدى، ئۇنتۇغانلار ئۇنتۇدى. ھەمراھلىرىمۇ ئۇلارنى يادىدا تۇتۇۋالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېيتقان ئىشلاردىن بىرى يۈز بەرگەن چاغدا، ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن ھەدىسلەردىن بىرى يادىمغا كېلەتتى. بۇ خۇددى بىر ئۇچراشقان كىشىنى ئۇنتۇپ قېلىپ، كېيىن ئۇنىڭ بىلەن قايتا ئۇچرىشىپ قالغاندا، دەرھال ئېسىگە ئالغاندەكلا ئىش ئىدى.

(مۇسلىم: 2891)

8454 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَدُورُ رَحَى الْإِسْلَامِ لِخَمْسٍ وَثَلَاثِينَ أَوْ سِتٍّ وَثَلَاثِينَ أَوْ سَبْعٍ وَثَلَاثِينَ فَإِنْ يَهْلَكُوا فَسَبِيلُ مَنْ هَلَكَ وَإِنْ يَقُمْ لَهُمْ دِينُهُمْ يَقُمْ لَهُمْ سَبْعِينَ عَامًا قَالَ قُلْتُ أَمِمَّا بَقِيَ أَوْ مِمَّا مَضَى قَالَ مِمَّا مَضَى.

[1] ئەلبانى (3606): سەھىھ. ـ دېگەن.

8454 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئىسلام 35 ياكى 36 ۋە ياكى 37 يىل ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ. مۇسۇلمانلار ھالاكەتكە يۈزلەنسە، ئىلگىرىكى ئۈممەتلەردەك ھالاك بولۇپ كېتىدۇ. دىننى يېقىتماي تۇرالىسا، ئۇلارنىڭ دىنى 70 يىلغىچە تىك تۇرىدۇ، ـ دېدى. مەن:

ـ بۇ 30 نەچچە يىل 70 يىلدىن ئايرىمۇ ياكى شۇنىڭ ئىچىدىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ شۇنىڭ ئىچىدە، ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4254)

8455 ـ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ لَا تَعْجِزَ أُمَّتِي عِنْدَ رَبِّهَا أَنْ يُؤَخِّرَهُمْ نِصْفَ يَوْمٍ قِيلَ لِسَعْدٍ وَكَمْ نِصْفُ ذَلِكَ الْيَوْمِ قَالَ خَمْسُ مِائَةِ سَنَةٍ.

8455 ـ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن ئۈممىتىمنىڭ (ئەمەل ـ ئىبادەتتىن) ئاجىز كېلىپ، پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا (جەننەتكە كىرىشكە) يېرىم كۈن بولىسىمۇ كېچىكىپ قالماسلىقىنى ئۈمىد قىلىمەن». سەئىدتىن:

ـ يېرىم كۈن قانچىلىك ۋاقىتقا تەڭ؟ ـ دەپ سورالغانىدى، ئۇ:

ـ 500 يىلغا (تەڭ)، ـ دەپ جاۋاب بەردى[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4350)

[1] ئەلبانى (3578): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3656): سەھىھ ـ دېگەن.

8456 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا فُتِحَتْ خَيْبَرُ أُهْدِيَتْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاةٌ فِيهَا سُمٌّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْمَعُوا إِلَيَّ مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ يَهُودَ فَجُمِعُوا لَهُ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ قَالَ لَهُمْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَبُوكُمْ قَالُوا فُلَانٌ فَقَالَ كَذَبْتُمْ بَلْ أَبُوكُمْ فُلَانٌ قَالُوا صَدَقْتَ قَالَ فَهَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ وَإِنْ كَذَبْنَا عَرَفْتَ كَذِبَنَا كَمَا عَرَفْتَهُ فِي أَبِينَا فَقَالَ لَهُمْ مَنْ أَهْلُ النَّارِ قَالُوا نَكُونُ فِيهَا يَسِيرًا ثُمَّ تَخْلُفُونَا فِيهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْسَئُوا فِيهَا وَاللَّهِ لَا نَخْلُفُكُمْ فِيهَا أَبَدًا ثُمَّ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ صَادِقِيَّ عَنْ شَيْءٍ إِنْ سَأَلْتُكُمْ عَنْهُ فَقَالُوا نَعَمْ يَا أَبَا الْقَاسِمِ قَالَ هَلْ جَعَلْتُمْ فِي هَذِهِ الشَّاةِ سُمًّا قَالُوا نَعَمْ قَالَ مَا حَمَلَكُمْ عَلَى ذَلِكَ قَالُوا أَرَدْنَا إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا نَسْتَرِيحُ وَإِنْ كُنْتَ نَبِيًّا لَمْ يَضُرَّكَ.

8456 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خەيبەر فەتھ قىلىنغاندا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا زەھەرلەنگەن قوي گۆشى كەلتۈرۈلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ماڭا بۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنى يىغىپ بېرىڭلار! ــ دېدى. يەھۇدىيلار دەرھال يىغىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سىلەردىن بىر ئىش توغرۇلۇق سورىسام، ماڭا راستچىللىق بىلەن جاۋاب بېرەمسىلەر؟ ـ دېگەندى، ئۇلار:

ــ ھەئە، ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئاتاڭلار كىم؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇلار:

ــ پالانچى، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ يالغان ئېيتتىڭلار. ئاتاڭلار ئۇ ئەمەس، بەلكى پالانچى، ـ دېدى. ئۇلار:

ــ راست ئېيتتىڭ، ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە:

ــ سىلەردىن بىر ئىش توغرۇلۇق سورىسام، ماڭا راستچىللىق بىلەن جاۋاب بېرەمسىلەر؟ ـ دېۋىدى، ئۇلار:

ـ ھەئە، ئى ئەبۈلقاسىم! ئەگەر بىز يالغان ئېيتساق، بايا ئاتىمىز ھەققىدىكى يالغىنىمىزنى بىلىۋالغاندەك (يالغان ئېيتقانلىقىمىزنى) بىلىۋالىدىكەنسەن، ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ دوزاخ ئەھلى كىملەر؟ ـ دېۋىدى ئۈلار:

ـ بىز ئۈنىڭدا ئاز ۋاقىت تۇرىمىز، ئاندىن ئورنىمىزغا سىلەر ئالمىشىسىلەر، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ شۇ دوزاختا مەڭگۈلۈك مەھكۇم بولۇپ كېتىڭلار. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بىز ھەرگىز سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا ئالماشمايمىز، ـ دېدى. ئاندىن:

ـ سىلەردىن بىر ئىش توغرۇلۇق سورىسام، ماڭا راستچىللىق بىلەن جاۋاب بېرەمسىلەر؟ ـ دېدى. ئۈلار:

ـ ھەئە، ئى ئەبۈلقاسىم! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ قوينى زەھەرلىدىڭلارمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۈلار:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نېمە ئۈچۈن شۇنداق قىلدىڭلار؟ ـ دېگەندى، ئۈلار:

ـ ئەگەر يالغانچى بولساڭ، سەندىن بىراقلا قۇتۇلۇشىنى؛ ئەگەر راست پەيغەمبەر بولساڭ، بۇنىڭ ساڭا زىيان يەتكۈزەلمەيدىغانلىقىنى ئويلاپ شۇنداق قىلدۇق، ـ دېيىشتى.

(بۇخارى: 3169)

8457 ــ **عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَلَمَّا كَانَ قُرْبَ الْمَدِينَةِ هَاجَتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ تَكَادُ أَنْ تَدْفِنَ الرَّاكِبَ فَزَعَمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بُعِثَتْ هَذِهِ الرِّيحُ لِمَوْتِ مُنَافِقٍ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَإِذَا مُنَافِقٌ عَظِيمٌ مِنْ الْمُنَافِقِينَ قَدْ مَاتَ.**

8457 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەپەردىن قايتىپ، مەدىنىگە يېقىنلاشقاندا، قاتتىق شامال چىقىپ، كارۋاننى كۆمۈۋەتكىلى تاس قالغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ بىر مۇناپىقنىڭ ئۆلۈمى ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن، ـ دېدى. مەدىنىگە كىرىپ قارىساق، دەرۋەقە، مۇناپىقلارنىڭ كاتتىۋېشى ئۆلگەنىكەن.
(مۇسلىم: 2782)

8458 ــ عَاصِم بْن كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ الْأَنْصَارِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْقَبْرِ يُوصِي الْحَافِرَ أَوْسِعْ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ أَوْسِعْ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ فَلَمَّا رَجَعَ اسْتَقْبَلَهُ دَاعِي امْرَأَةٍ فَجَاءَ وَجِيءَ بِالطَّعَامِ فَوَضَعَ يَدَهُ ثُمَّ وَضَعَ الْقَوْمُ فَأَكَلُوا فَنَظَرَ آبَاؤُنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلُوكُ لُقْمَةً فِي فَمِهِ ثُمَّ قَالَ أَجِدُ لَحْمَ شَاةٍ أُخِذَتْ بِغَيْرِ إِذْنِ أَهْلِهَا فَأَرْسَلَتْ الْمَرْأَةُ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَرْسَلْتُ إِلَى الْبَقِيعِ يَشْتَرِي لِي شَاةً فَلَمْ أَجِدْ فَأَرْسَلْتُ إِلَى جَارٍ لِي قَدْ اشْتَرَى شَاةً أَنْ أَرْسِلْ إِلَيَّ بِهَا بِثَمَنِهَا فَلَمْ يُوجَدْ فَأَرْسَلْتُ إِلَى امْرَأَتِهِ فَأَرْسَلَتْ إِلَيَّ بِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْعِمِيهِ الْأُسَارَى.

8458 ـ ئاسىم ئىبنى كۇلەيبنىڭ دادىسى بىر ئەنسارىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ مۇنداق دېگەن: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن جىنازا نامىزىغا چىقتۇق. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەبرىنى كولىغان كىشىگە:
ـ باش ۋە ئاياغ تەرىپىنى كەڭ قىلغىن! ـ دېگىنىنى ئاڭلىدىم. قەبرە بېشىدىن قايتىپ كېلىۋاتقاندا، بىر ئايالنىڭ خىزمەتچىسى زىياپەتكە چاقىرىپ ئالدىغا كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئايالنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئولتۇردى، بىزمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدۇق. مېھمانلارنىڭ ئالدىغا قوي گۆشى كەلتۈرۈلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى ئۇزاتقاندىن كېيىن، قالغانلارمۇ ئېلىپ يېيىشكە باشلىدى. دادىلىرىمىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ گۆش چاينىشىتىن توختاپ قالغانلىقىنى كۆردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ مەن بۇ گۆشنىڭ تەمىدىن قوينىڭ ئىگىسىدىن رۇخسەتسىز ئېلىنغانلىقىنى سېزىۋاتىمەن، ـ دېدى. ئايال دەرھال چاقىرىلىپ، ئەھۋال ئېيتىلغاندى، ئۇ ئايال:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن قوي سېتىۋېلىش ئۈچۈن بەقىئغا ئادەم ئەۋەتكەنىدىم، لېكىن ئۇ يەردە قوي قالماپتۇ. ئاندىن قوي سېتىۋالغان قوشنامغا ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇلارنىڭ قويىنى ئالغان باھاسىدا ماڭا سېتىپ بېرىشىنى سورىدىم. ئېرى بولمىغاچقا، ئايالى قويىنى ئەۋەتىپ بېرىپتۇ، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ گۆشنى ئەسىرلەرگە بەرگىن! ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 3334)

8459 ــ **عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ بَعْضَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّنَا أَسْرَعُ بِكَ لُحُوقًا قَالَ أَطْوَلُكُنَّ يَدًا فَأَخَذُوا قَصَبَةً يَذْرَعُونَهَا فَكَانَتْ سَوْدَةُ أَطْوَلَهُنَّ يَدًا فَعَلِمْنَا بَعْدُ أَنَّمَا كَانَتْ طُولَ يَدِهَا الصَّدَقَةُ وَكَانَتْ أَسْرَعَنَا لُحُوقًا بِهِ وَكَانَتْ تُحِبُّ الصَّدَقَةَ.**

8459 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئايالىلىرىدىن بىرى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سەندىن كېيىن، قايسىمىز ۋىسالىڭغا ئەڭ بالدۇر يېتىمىز (يەنى ۋاپات بولىمىز)؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قولى ئەڭ ئۇزۇن بولغىنى، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، بىر تال چۆتىق كەلتۈرۈپ، قولىمىزنى ئۆلچەشكە باشلىدۇق. سەۋدەنىڭ قولى ئەڭ ئۇزۇن بولۇپ چىقتى. كېيىنچە ''قولى ئەڭ ئۇزۇن'' دېگەن سۆزدىن سەدىقىنى ئەڭ كۆپ بېرىدىغان دېگەن مەنىنىڭ مەقسەت قىلىنغانلىقىنى بىلدۇق. چۈنكى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن كېيىن،

[1] ئەلبانى (3850): سەھىھ ـ دېگەن.

ئەڭ بۇرۇن ۋاپات بولغىنى زەينەب بىنتى جەھش بولدى، ئۇ سەدىقە قىلىشنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى.

(بۇخارى: 1420)

8460 ــ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْرَعُكُنَّ لَحَاقًا بِي أَطْوَلُكُنَّ يَدًا قَالَتْ فَكُنَّ يَتَطَاوَلْنَ أَيَّتُهُنَّ أَطْوَلُ يَدًا قَالَتْ فَكَانَتْ أَطْوَلَنَا يَدًا زَيْنَبُ لِأَنَّهَا كَانَتْ تَعْمَلُ بِيَدِهَا وَتَصَدَّقُ.

8460 ـ مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئاراڭلاردىن قولى ئەڭ ئۇزۇن بولغىنى مەندىن كېيىن ئەڭ بۇرۇن ۋاپات تاپىدۇ» دېدى. قايسىمىزنىڭ قولىنىڭ ئۇزۇن ئىكەنلىكىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن، دەرھال ئۆلچەشكە كىرىشىپ كەتتۇق. زەينەبنىڭ قولى ئەڭ ئۇزۇن بولۇپ چىقتى. چۈنكى ئۇ ئۆز قولى بىلەن ئىشلەپ تېپىپ سەدىقە قىلاتتى.

(مۇسلىم: 2452)

8461 ــ قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ وَرَاءِ النَّهْرِ يُقَالُ لَهُ الْحَارِثُ بْنُ حَرَّاثٍ عَلَى مُقَدِّمَتِهِ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ مَنْصُورٌ يُوَطِّئُ أَوْ يُمَكِّنُ لِآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا مَكَّنَتْ قُرَيْشٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَبَ عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ نَصْرُهُ أَوْ قَالَ إِجَابَتُهُ.

8461 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ماۋەرائۇننەھىردىن ھارىس ئىبنى ھەررەس بىرەيلەن چىقىدۇ. ئۇنىڭ (قوشۇنى)غا مەنسۇر ئىسىملىك بىرى قوماندانلىق قىلىدۇ. ئۇ مۇھەممەد ئائىلىسى ئۈچۈن ئۇرۇشىدۇ ۋە خۇددى بەزى

قۇرەيش ئاھالىلىرى مۇھەممەد ئائىلىسىگە يارەدەم بەرگەندەك يارەدەم بېرىدۇ. ھەر بىر مۇئمىننىڭ ئۇنىڭغا يارەدەم بېرىشى ۋاجىبتۇر»[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4290)

8462 ــ أبي شهم رضي الله عنه قال كنت بالمدينة فمرت بي امرأة فأخذت بكشحها ثم أطلقتها وأصبح الرسول ε يبايع الناس قال فأتيته فلم يبايعني وقال ألست صاحب الجبذة بالأمس فقلت والله لا أعود يا رسول الله فبايعني.

8562 ــ ئەبۇ شەھمدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەدىنىدىكى ۋاقتىمدا، بىر ئايال قېشىمدىن ئۆتۈۋىدى، ئۇنىڭ بېلىدىن تۇتۇپ، كېيىن قويۇۋەتتىم. ئەتىسى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەردىن بەيئەت ئالغىلى تۇردى. مەنمۇ ئالدىغا بارغانىدىم:

ــ سەن تۇنۇگۈن بىر ئايالنىڭ بېلىدىن تۇتۇپ قويۇپ بەرگەن كىشىغۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئەمدى ھەرگىز ئۇنداق قىلمايمەن. ئۆتۈنۈپ قالاي، مېنىڭ بەيئىتىمنى قوبۇل قىلغىن! ـ دېدىم.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8463 ــ عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ وَهْبُ بن عُمَيْرٍ شَهِدَ أُحُدًا كَافِرًا فَأَصَابَتْهُ جِرَاحَةٌ، فَكَانَ فِي الْقَتْلَى، فَمَرَّ بِهِ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ، فَعَرَفَهُ فَوَضَعَ سَيْفَهُ فِي بَطْنِهِ حَتَّى خَرَجَ مِنْ ظَهْرِهِ، ثُمَّ تَرَكَهُ، فَلَمَّا دَخَلَ اللَّيْلُ وَأَصَابَهُ الْبَرْدُ لَحِقَ بِمَكَّةَ، فَبَرَأَ فَاجْتَمَعَ هُوَ وَصَفْوَانُ بن أُمَيَّةَ فِي الْحِجْرِ، فَقَالَ وَهْبٌ: لَوْلا عِيَالِي وَدَيْنٌ عَلَيَّ أَنْ أَكُونَ أَنَا الَّذِي أَقْتُلُ مُحَمَّدًا، فَقَالَ لَهُ صَفْوَانُ فَكَيْفَ تَصْنَعُ؟ فَقَالَ أَنَا رَجُلٌ جَوَادٌ لا أُلْحَقُ آتِيهِ فَأَغْتَرُّهُ، ثُمَّ أَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ، فَأَلْحَقُ بِالْخَيْلِ وَلا يَلْحَقُنِي أَحَدٌ، فَقَالَ لَهُ صَفْوَانُ: فَعِيَالُكَ مَعَ عِيَالِي، وَدَيْنُكَ عَلَيَّ، فَخَرَجَ يَشْحَذُ سَيْفَهُ وَسَمَّهُ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَدِينَةِ لا يُرِيدُ إِلا قَتْلَ قَتْلَ

[1] ئەلبانى (924): زەئىپ، ـ دېگەن.

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ رَآهُ عُمَرُ بن الْخَطَّاب فَهَالَهُ ذَلِكَ، وَشَقَّ عَلَيْهِ، فَقَالَ لأَصْحَاب النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنِّي رَأَيْتُ وَهْبًا، فَرَابَنِي قُدُومُهُ وَهُوَ رَجُلٌ غَادِرٌ فَأَطِيفُوا نَبِيَّكُمْ، فَأَطَافَ الْمُسْلِمُونَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فجَاءَ وَهْبٌ فَوَقَفَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَنْعِمْ صَبَاحًا يَا مُحَمَّدُ، قَالَ: "قَدْ أَبْدَلَنَا اللَّهُ خَيْرًا مِنْهَا" قَالَ: عَهْدِي بِكَ تُحَدِّثُ بِهَا وَأَنْتَ مُعْجَبٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَا أَقْدَمَكَ؟" قَالَ: جِئْتُ أَفْدِي أَسَارَاكُمْ، قَالَ: "مَا بَالُ السَّيْفِ؟" قَالَ: أَمَا إِنَّا قَدْ حَمَلْنَاهُ يَوْمَ بَدْرٍ، فَلَمْ نُفْلِحْ وَلَمْ نَنْجَحْ، قَالَ: "فَمَا شَيْءٌ قُلْتَ لِصَفْوَانَ فِي الْحِجْرِ لَوْلا عِيَالِي، وَدَيْنٌ عَلَيَّ، لَكُنْتُ أَنَا الَّذِي أَقْتُلُ مُحَمَّدًا بنفْسِي، فَأَخْبَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَرَهُ"، فَقَالَ وَهْبٌ: هَاهْ كَيْفَ قُلْتَ؟ فَأَعَادَ عَلَيْهِ قَالَ وَهْبٌ: قَدْ كُنْتَ تُخْبِرُنَا خَبَرَ أَهْلِ الأَرْضِ، فَنُكَذِّبُكَ، فَأَرَاكَ تُخْبِرُ خَبَرَ أَهْلِ السَّمَاءِ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَعْطِنِي عِمَامَتَكَ، فَأَعْطَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِمَامَتَهُ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى مَكَّةَ، فَقَالَ عُمَرُ: لَقَدْ قَدِمَ وَإِنَّهُ لأَبْغَضُ إِلَيَّ مِنَ الْخِنْزِيرِ، ثُمَّ رَجَعَ وَهُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ بَعْضِ وَلَدِي.

8463 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ۋەھب ئىبنى ئۇمەير ئۇھۇد غازىتىغا قاتناشقان ۋاقتىدا تېخى كاپىر ئىدى. ئۇ يارىلىنىپ، ئۆلۈكلەر ئارىسىدا يېتىۋالدى. ئەنسارىلاردىن بىرى ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ بىلىپ قالدى ـ ده، قىلىچىنى ئۇنىڭ قورسىقىدىن تىقىپ، دۇمبىسىدىن چىقىرىۋەتتى. قاراڭغۇ چۈشۈپ، ھاۋا سوۋۇغاندىن كېيىن، ۋەھب مەككىگە بېرىۋالدى. كۆپ ئۆتمەي، ئۇنىڭ جاراھىتى ساقىيىپ كەتتى. بىر كۈنى، ۋەھب ھىجرىنىڭ يېنىدا سەۋزان ئىبنى ئۇمەييە بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپ:

ـــ ئەگەر (كىچىك) بالىلىرىم ۋە قەرزىم بولمىغان بولسا، مۇھەممەدنى ئۆز قولۇم بىلەن ئۆلتۈرگەن بولاتتىم، ـ دېدى. سەۋزان:

ـــ بالىلىرىڭ ۋە قەرزىڭنى مانا مەن ئۈستۈمگە ئالىمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىككىسى ئەھدىلەشتى. ۋەھب قىلىچىنى زەھەرلەپ، مۇرىسىگە ئاستى ۋە مەدىنىگە قاراپ يولغا چىقتى. ھەزرىتى ئۆمەر ئۇنىڭ

مەدىنىگە كىرىپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قېلىپ، چۆچۈپ كەتتى - دە، باشقا ساھابىلەرگە:

ـ بۇ مۇناپىقنىڭ مەدىنىگە كېلىشىدىن دەرگۇمان بولماقتىمەن. بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىڭلار، لېكىن قاتتىق ئېھتىيات قىلىڭلار! ــ دېدى. ۋەھىب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ:

ــ ئى مۇھەممەد! خەيرلىك سەھەر، - دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ الله بىزگە بۇنىڭدىن ياخشى سالامنى ئاتا قىلدى. قېنى ئېيتقىنە، نېمىگە كەلدىڭ؟ - دېدى. ۋەھىب:

ـ قولۇڭلاردىكى ئەسىرلەرگە فىدىيە تۆلەش ئۈچۈن كەلدىم، - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنداقتا، نېمىشقا قىلىچ ئېسىۋالدىڭ؟ - دەپ سورىغاندى، ۋەھىب:

ـ بۇ قىلىچنى ئېسىۋالغان بىلەن بىزگە نېمە پايدىسى تەگدى؟ بەدىر كۈنى بىزگە بىر پايدىسىنى كۆردۈڭمۇ؟ بىزنى سىلەردىن قۇتۇلدۇرۇپ قالالىدىمۇ؟ - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سەن ھىجرىدا سەفۋانغا: ''ئەگەر بالىلىرىم ۋە قەرزىم بولمىغان بولسا، مۇھەممەدنى ئۆز قولۇم بىلەن ئۆلتۈرگەن بولاتتىم'' دېمىدىڭمۇ؟ - دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ۋەھىب:

ـ نېمە دېدىڭ؟ قايتا دېگىنە! ــ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قايتا دەپ بەرگەندى، ۋەھىب:

ــ سەن زېمىن ئەھلى بىلىدىغان بىرەر ئىش ھەققىدە خەۋەر بەرسەڭ، بىز سېنى يالغانچى دەيتتۇق، مانا ئەمدى ئاسمان ئەھلىدىن باشقا ئادەم بىلمەيدىغان بىر خەۋەرنى دەپ بېرىۋاتىسەن، شۇڭا شاھادەت ئېيتىمەنكى، بىر اللەتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، سەن اللەنىڭ بەرھەق ئەلچىسىدۇرسەن، - دېدى. ئاندىن:

ــ ئــى رەســۇلۇللاھ! ســەللەڭنى بەرگــىن! ــ دېــدى. پەيغەمــبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا سەللىسىنى بەردى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ مەككىگە قايتىپ كەتتى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ــ ئــۇ مەدىــنىگە كەلگەنــدە، ماڭــا چوشــقىدىنمۇ يېقىمســىز كۆرۈنگەنــدى، مەككــىگە قايتــىدىغان ۋاقتــىدا، ئــۆز ئوغلۇمــدىنمۇ سۆيۈملۈك كۆرۈنۈپ كەتتى، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر: 17 ـ 6162)

8464 ــ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِــي غَزْوَةِ تَبُوكَ وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَفِيهِ ثُمَّ أَقْبَلْنَا حَتَّى قَدِمْنَا وَادِي الْقُرَى فَقَالَ رَسُولُ اللَّــهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي مُسْرِعٌ فَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ فَلْيُسْرِعْ مَعِي وَمَنْ شَــاءَ فَلْيَمْكُــثْ فَخَرَجْنَا حَتَّى أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ هَذِهِ طَابَةُ وَهَذَا أُحُدٌ وَهُوَ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ

8464 ــ ئەبــۇ ھۇمەيــد رەزىيەللاھــۇ ئەنھــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن سەپەرگە چىقتۇق، تەبۇكقا يېتىپ بارغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇگۈن كېچە قاتتىق شامال چىقىدۇ. شۇڭا ھېچكىم ئورنىدىن تۇرمىسۇن، كىمنىڭ ئۇلىغى بولسا، چىڭ باغلىۋەتسۇن! ـ دېدى. دەرۋەقە، ئۇ كېچە قاتتىق شامال چىقتى. بىر ئادەم ئورنىدىن تۇرىۋىدى، شامال ئۇنى ئۇچۇرتۇپ ئاپىرىپ تەي تېغىغا تاشلىدى.

(مۇسلىم: 1392)

8465 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْفَغْوَاءِ الْخُزَاعِيِّ عَنْ أَبِيــهِ قَــالَ دَعَــانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَرَادَ أَنْ يَبْعَثَنِي بِمَالٍ إِلَى أَبِي سُفْيَانَ يَقْسِمُهُ فِــي قُرَيْشٍ بِمَكَّةَ بَعْدَ الْفَتْحِ فَقَالَ الْتَمِسْ صَاحِبًا قَالَ فَجَاءَنِي عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيُّ فَقَالَ بَلَغَنِي أَنَّكَ تُرِيدُ الْخُرُوجَ وَتَلْتَمِسُ صَاحِبًا قَالَ قُلْتُ أَجَلْ قَالَ فَأَنَا لَكَ صَــاحِبٌ قَــالَ

[1] ھەيسەمى (14065): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ قَدْ وَجَدْتُ صَاحِبًا قَالَ فَقَالَ مَنْ قُلْتُ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ الضَّمْرِيُّ قَالَ إِذَا هَبَطْتَ بِلَادَ قَوْمِهِ فَاحْذَرْهُ فَإِنَّهُ قَدْ قَالَ الْقَائِلُ أَخُوكَ الْبِكْرِيُّ وَلَا تَأْمَنْهُ فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كُنْتُ بِالْأَبْوَاءِ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ حَاجَةً إِلَى قَوْمِي بِوَدَّانَ فَتَلَبَّثْ لِي قُلْتُ رَاشِدًا فَلَمَّا وَلَّى ذَكَرْتُ قَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَدَدْتُ عَلَى بَعِيرِي حَتَّى خَرَجْتُ أُوضِعُهُ حَتَّى إِذَا كُنْتُ بِالْأَصَافِرِ إِذَا هُوَ يُعَارِضُنِي فِي رَهْطٍ قَالَ وَأَوْضَعْتُ فَسَبَقْتُهُ فَلَمَّا رَآنِي قَدْ فُتُّهُ انْصَرَفُوا وَجَاءَنِي فَقَالَ كَانَتْ لِي إِلَى قَوْمِي حَاجَةٌ قَالَ قُلْتُ أَجَلْ وَمَضَيْنَا حَتَّى قَدِمْنَا مَكَّةَ فَدَفَعْتُ الْمَالَ إِلَى أَبِي سُفْيَانَ.

8465 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى فەغۋا ئەلخۇزائى دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى چاقىردى. بۇ چاغدا، مەككە فەتھ قىلىنىپ بولغاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى قۇرەيشكە تەقسىملەپ بېرىلىدىغان پۇل ـ مال بىلەن ئەبۇ سۇفيانىنىڭ يېنىغا (مەككىگە) ئەۋەتمەكچى بولغانلىقىنى ئېيتتى ۋە:

ـ بىر ھەمراھ تاپقىن! ـ دېدى. (ئاردىدىن كۆپ ئۆتمەي) ئەمر ئىبنى ئۇمەييە كېلىپ:

ـ ئاڭلىسام، سەپەرگە چىقماقچى بولۇپ، ھەمراھ ئىزدەۋېتىپسەن، ـ دېدى. مەن:

ـ ھەئە، شۇنداق، ـ دېدىم. ئۇ:

ـ مەن ساڭا ھەمراھ بولىمەن، ـ دېدى. دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا بېرىپ:

ـ ھەمراھ تاپتىم، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى سورىدى. مەن:

ـ ئەمر ئىبنى ئۇمەييە، ـ دېگەندىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنىڭ يۈرتىغا يېقىنلاشقاندا، ئېھتىياتچان بولغىن! چۈنكى: ”بىر تۇغقان قېرىندىشىڭغىمۇ ئىشەنمە!“ دېگەن سۆزلەر بىكار ئەمەس، ـ دېدى.

شۇنداق قىلىپ يولغا چىقتۇق. ئەبۋاغا يېتىپ بارغاندا، ئەمر:

ـ مېنىڭ قەۋمىم بىلەن ئازراق ئىشىم بار ئىدى، سەن بىر ئاز ساقلاپ تۇرسالا، ـ دېدى. مەن:

ـ بېرىپ ئىشىڭنى تۈگىتىپ كەلگىن! ـ دېدىم. ئۇ كەتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆزىنى يادىمغا ئالدىم ـ دە، تۆگەمگە مىنىپ، ئۇچقاندەك مېڭىپ كەتتىم. قارىسام، ئۇ قەۋمىدىن بىر توپ ئادەم بىلەن كېلىپ، مېنىڭ ئالدىمنى توسماقچى بولدى ـ يۇ، مەن ئۇلاردىن تېز يۈرۈپ، يىراقلاپ كەتتىم. شۇنىڭ بىلەن، ئۇنىڭ ئادەملىرى قايتىپ كەتتى. كېيىن ئۇ كەينىمدىن يېتىشىپ كېلىپ:

ـ مەن ساڭا قەۋمىم بىلەن ئىشىم بارلىقىنى ئېيتمىغانمىدىم (نېمىشقا مېنى ساقلاپ تۇرمىدىڭ)؟ ـ دېدى. مەن:

ـ شۇنداق دېگەنىدىڭ، ـ دېدىم (قىلغان ئىشىنى يۈزىگە سالمىدىم). نىھايەت مەككىگە يېتىپ بېرىپ، ئامانەتنى ئەبۇ سۇفيانغا تاپشۇردۇم[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4861)

[1] ئەلبانى (1036): زەئىپ، ـ دېگەن.

جانلىق ۋە جانسىزلارنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە گەپ قىلىشى

8466 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ عَدَا الذِّئْبُ عَلَى شَاةٍ فَأَخَذَهَا فَطَلَبَهُ الرَّاعِي فَانْتَزَعَهَا مِنْهُ فَأَقْعَى الذِّئْبُ عَلَى ذَنَبِهِ قَالَ أَلَا تَتَّقِي اللَّهَ تَنْزِعُ مِنِّي رِزْقًا سَاقَهُ اللَّهُ إِلَيَّ فَقَالَ يَا عَجَبِي ذِئْبٌ مُقْعٍ عَلَى ذَنَبِهِ يُكَلِّمُنِي كَلَامَ الْإِنْسِ فَقَالَ الذِّئْبُ أَلَا أُخْبِرُكَ بِأَعْجَبَ مِنْ ذَلِكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَثْرِبَ يُخْبِرُ النَّاسَ بِأَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ قَالَ فَأَقْبَلَ الرَّاعِي يَسُوقُ غَنَمَهُ حَتَّى دَخَلَ الْمَدِينَةَ فَزَوَاهَا إِلَى زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَاهَا ثُمَّ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنُودِيَ الصَّلَاةُ جَامِعَةٌ ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ لِلرَّاعِي أَخْبِرْهُمْ فَأَخْبَرَهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُكَلِّمَ السِّبَاعُ الْإِنْسَ وَيُكَلِّمَ الرَّجُلَ عَذَبَةُ سَوْطِهِ وَشِرَاكُ نَعْلِهِ وَيُخْبِرَهُ فَخِذُهُ بِمَا أَحْدَثَ أَهْلُهُ بَعْدَهُ.

8466 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر بۆرە قوي پادىسىغا ئېتىلىپ بېرىپ، قويدىن بىرنى ئېلىپ قاچتى. پادىچى ئۇنى قوغلاپ بېرىپ، قوينى تارتىۋالغانىدى، بۆرە زۇڭزىيىپ ئولتۇرۇپ، پادىچىغا:

ــ اللەتتىن قورقمامسەن؟ اللە ماڭا بەرگەن رىزىقنى مەندىن تارتىۋالدىڭ؟ ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پادىچى:

ـ توۋا قىلدىم، بۇ بۆرە زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ، خۇددى ئىنسانەدەك گەپ قىلىۋاتىدىغۇ؟! ـ دېدى. بۆرە:

ــ ساڭا بۇنىڭدىنمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئىشنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) مەدىنىدە بۇرۇنقىلار توغرۇلۇق خەۋەرلەرنى بېرىۋاتىدۇ، ـ دېدى. پادىچى دەرھال قويلىرىنى

ھەيدەپ مەدىنىگە كىردى ۋە قويلارنى بىر يەرگە توختىتىپ قويۇپ، ئۆزى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كىردى ۋە بولغان ۋەقەنى ئېيتىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نامازغا يىغىلىڭلار، ـ دەپ توۋلاشقا بۇيرىدى. كۆپ ئۆتمەي، جامائەت يىغىلىپ بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چىقىپ، پادىچىغا:

ـ قېنى، ماڭا ئېيتقانلىرىڭنى بۇلارغىمۇ ئېيتىپ بەرگىن! ـ دېدى. پادىچى جامائەتكە بۆرە ھەققىدىكى ۋەقەنى بىرمۇ بىر سۆزلەپ بەردى[1].

(ئەھمەد: 11383)

8467 ــ عمر: جاء أعرابي من بني سليم قد صاد ضبا وجعله في كمه ثم أقبل على رسول الله صلى الله عليه و سلم فقال يا محمد ما اشتملت النساء على ذي لهجة أكذب منك وأبغض إلي منك ولولا أن تسميني قومي عجولا لعجلت عليك فقال: عمر يا رسول الله دعني أقتله فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم أما علمت أن الحليم كاد أن يكون نبيا فقال صلى الله عليه وسلم ما حملك على أن قلت غير الحق ولم تكرم مجلسي؟ فقال الأعرابي: واللات والعزى لا آمنت بك حتى يؤمن هذا الضب. فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم: يا ضب من تعبد؟ فقال الضب بلسان عربي مبين لبيك وسعديك يا رسول الله قال أعبد الذي في السماء عرشه وفي الأرض سلطانه وفي البحر سبيله وفي الجنة رحمته وفي النار عذابه قال فمن أنا؟ قال أنت رسول رب العالمين وخاتم النبيين قد أفلح من صدقك وقد خاب من كذبك. فقال الأعرابي: أشهد أن لا اله إلا الله وأنك رسول الله حقا والله لقد أتيتك وما على وجه الأرض أحد هو أبغض إلي منك و الله لأنت الساعة أحب إلى من نفسي ومن ولدي, فقد آمنت بك بشعري وبشري وداخلي وخارجي وسري وعلانيتي. فيه: أنه أخبر بهذا ألفا

[1] ھەيسەمى: بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان، بەززارمۇ رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىمام ئەھمەدنىڭ بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

من قومه فأسلموا جميعا. للأوسط: 948 والصغير مطولا. قلت: الحديث وهاه الذهبي في الميزان.

8467 ـ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر سەھرالىق ئەرەب كېلەردىن بىرنى تۆتۈۋېلىپ، يانچۇقىغا سالدى ـ دە، ئۇدۇل پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ:

ــ ئى مۇھەممەد! ھېچقانداق ئانا تاكى ھازىرغىچە سەندەك بىر يالغانچىنى دۇنياغا كەلتۈرۈپ باقمىدى. ئەگەر قەۋمىم مېنى ئالدىراڭغۇ دېمىسە، مەن سېنى ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا ئۆلتۈرۈۋەتكەن بولاتتىم، دېدى. بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئۆزۈمنى باسالمىدىم ـ دە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! رۇخسەت قىلساڭ، بۇنىڭ كاللىسىنى ئالسام، ـ دېدىم. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئەي ئۆمەر! كەڭ قورساق ئىنسانلارنىڭلا پەيغەمبەرلىككە تاللىنىدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟ ـ دېدى. ئاندىن ئۇ ئەئرابىغا بۇرۇلۇپ:

ــ سەن نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلدىڭ؟ نېمە ئۈچۈن مېنىڭ ھۆزۈرۈمدا بۇنداق بىھۆرمەتلىك قىلىسەن؟ ـ دەپ سوربغاندى، ئەئرابى:

ــ لات ۋە ئۇززانىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇ كېلەر ساڭا ئىمان كەلتۈرمىگىچە، مەن ساڭا ئىمان كەلتۈرمەيمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى كېلەر! سەن كىمگە ئىبادەت قىلىسەن؟ ـ دەپ سوربدى. كېلەر روشەن ئەرەب تىلىدا:

ــ ئاسماندا ئەرشى، زېمىندا سۇلتانى، دېڭىزدا يولى، جەننەتتە رەھمىتى، دوزاختا ئازابى بولغان زاتقا ئىبادەت قىلمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن كىم؟ ـ دېگەندى، كېلەر:

ـ سەن اللهنىڭ پەيغەمبىرى، پەيغەمبەرلەرنىڭ تۈگەنچىسى. ساڭا ئىشەنگەن كىشى نىجات تاپىدۇ، سېنى ئىنكار قىلغان كىشى خار ـ زەبۇن بولىدۇ، ـ دېدى. بۇنىڭ بىلەن ئەئرابى:

ـ مەن بىر اللەتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا ۋە سېنىڭ اللەنىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمەن. مەن سېنىڭ يېنىڭغا كەلگەندە، يەر يۈزىدە سەندىنمۇ ئەشەددىي دۈشمىنىم يوق ئىدى، مانا ئەمدىلىكتە سەن ماڭا ئۆزۈم ۋە بالامدىنمۇ سۆيۈملۈك كۆرۈنۈۋاتىسەن. مەن ساڭا تۆكلىرىم، تېرەم، ئىچىم، سىرتىم، بەدىنىم، روھىم بىلەن ئىمان ئېيتتىم، ـ دېدى...

بۇ ھەدىستە يەنە ئۇ ئەئرابنىڭ ئۆز قەۋمىدىن بىر ئادەمگە بولغان ئەھۋالىنى ئېيتقانلىقى ۋە پۈتۈن قەۋمىنىڭ بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ، ئىمان ئېيتقانلىقى رىۋايەت قىلىنغان[1].

(«ئەلئەۋسەت»: 5996؛ «ئەلسەغىر»: 948)

8468 ــ **عن أُمِّ سَلَمَةَ قالت كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم في الصَّحْرَاءِ فإذا مناد يُنَادِيهِ يا رَسُولَ اللَّهِ فَالْتَفَتَ فلم يَرَ أَحَدًا ثُمَّ الْتَفَتَ فإذا ظَبْيَةٌ مُوَثَّقَةٌ فقالت ادْنُ مِنِّي يا رَسُولَ اللَّهِ فَدَنَا منها فقال حَاجَتَكِ قالت إِنَّ لي خَشَفَيْنِ في ذلك الْجَبَلِ فَحُلَّنِي حتى أَذْهَبَ فَأُرْضِعَهُمَا ثُمَّ أَرْجِعُ إِلَيْكَ قال وَتَفْعَلِينَ قالت عَذَّبَنِي اللَّهُ بِعَذَابِ الْعِشَارِ إن لم أَفْعَلْ فَأَطْلَقَهَا فَذَهَبَتْ فَأَرْضَعَتْ خَشَفَيْهَا ثُمَّ رَجَعَتْ فَأَوْثَقَهَا وَانْتَبَهَ الأَعْرَابِيُّ فقال لك حَاجَةٌ يا رَسُولَ اللَّهِ قال نعم تُطْلِقُ هذه فَأَطْلَقَهَا فَخَرَجَتْ تَعْدُو وَهِيَ تَقُولُ أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَأَنَّكَ رسول اللَّهِ.**

8468 ــ ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر سەھرادا ئىدى. توساتتىن بىرنىڭ چاقىرغىنى ئاڭلاندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەتراپقا قارىغان بولسىمۇ، ھېچكىمنى كۆرمىدى. يەنە بىر قېتىم قارىۋىدى، باغلاقلىق تۇرغان بىر كېيىكنى كۆردى. كېيىك:

[1] ھەيسەمى (14086): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئۇستازى مۇھەممەد ئىبنى ئەلى ئىبنى ۋەلىد بەسرىدىن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بەيھەقى: "بۇ ھەدىسنىڭ سەھىلىكى ئاشۇ كىشىگە قاراشلىقتۇر" دېگەن. باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

ـ ئاۋۇ تاغدا ئىككى ئوغلىقىم بار ئىدى. مېنى يېشىۋەتكەن بولسا، مەن ئۇلارنى ئېمىتىۋېتىپ، قايتىپ كەلسەم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قويۇۋەتتى. كېيىك ئوغلاقلىرىنى ئېمىتىپ قايتىپ كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى جايىغا باغلاپ قويدى. ئاندىن بىر ئەئرابى كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىر تەلىپىڭ بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، بۇ كىيىكنى قويۇپ بەرگىن! ـ دېدى. ئەئرابى كېيىكنى دەرھال قويۇۋەتتى. ئۇ كېيىك:

ـ بىر ئاللاتىن باشقا بەرھەق مەبۇدنىڭ يوقلۇقىغا ۋە مۇھەممەدنىڭ ئاللانىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ دېگىنىچە يۇرۇپ كەتتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 331/23)

8469 ــ عَنْ شِمْرِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ مُزَيْنَةَ أَوْ جُهَيْنَةَ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفَجْرَ فَإِذَا هُوَ بِقَرِيبٍ مِنْ مِائَةِ ذِئْبٍ قَدْ أَقْعَيْنَ وَقُعُودُ الذِّئَابِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَرْضَخُوا لَهُمْ شَيْئًا مِنْ طَعَامِكُمْ وَتَأْمَنُونَ عَلَى مَا سِوَى ذَلِكَ فَشَكَوْا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَاجَةَ قَالَ فَآذِنُوهُنَّ قَالَ فَآذَنُوهُنَّ فَخَرَجْنَ وَلَهُنَّ عُوَاءٌ.

8469 ـ شەمر ئىبنى ئەتىييە مۇزەينە ياكى جۇھەينە قەبىلىسىدىن بولغان بىر كىشىدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بامدات نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ تۇراتتى، يۇزگە يېقىن بۆرە (مەسجىد ھويلىسىغا) كىرىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جامائەتكە:

ـ يېمەكلىكلىرىنى ئېزىپ، ئۇلارغا تاشلاپ بېرىڭلار! ـ دېدى. ئۇلار:

[1] ھەيسەمى (14088) بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئەغلەب ئىبنى تەمىم ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

ـ ئۆزىمىز موھتاج تۇرساق، قانداقمۇ بىر نەرسە بېرەلەيمىز؟! ـ دەپ شىكايەت قىلىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەمىسە، ئۇلارنىڭ ئاستا چىقىپ كېتىشىنى ئېيتىڭلار! ـ دېدى. جامائەت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىدەك قىلغانىدى، بۆرىلەر ھۇۋلىغان ھالدا چىقىپ كېتىشتى.

(دارىمى: 22)

8470 ــ كَانَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ يُحَدِّثُ أَنَّ يَهُودِيَّةً مِنْ أَهْلِ خَيْبَرَ سَمَّتْ شَاةً مَصْلِيَّةً ثُمَّ أَهْدَتْهَا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الذِّرَاعَ فَأَكَلَ مِنْهَا وَأَكَلَ رَهْطٌ مِنْ أَصْحَابِهِ مَعَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْفَعُوا أَيْدِيَكُمْ وَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْيَهُودِيَّةِ فَدَعَاهَا فَقَالَ لَهَا أَسَمَمْتِ هَذِهِ الشَّاةَ قَالَتْ الْيَهُودِيَّةُ مَنْ أَخْبَرَكَ قَالَ أَخْبَرَتْنِي هَذِهِ فِي يَدِي لِلذِّرَاعِ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَمَا أَرَدْتِ إِلَى ذَلِكَ قَالَتْ قُلْتُ إِنْ كَانَ نَبِيًّا فَلَنْ يَضُرَّهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ نَبِيًّا اسْتَرَحْنَا مِنْهُ فَعَفَا عَنْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يُعَاقِبْهَا وَتُوُفِّيَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ الَّذِينَ أَكَلُوا مِنْ الشَّاةِ.

8470 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خەيبەرلىك بىر يەھۇدىي ئايال كاۋاب قىلىنغان قويغا زەھەر سېلىپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يوللىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوينىڭ قولىنى ئېلىپ يېدى. باشقا ساھابىلەرمۇ يېيىشكە باشلىدى. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قوللىرىڭلارنى تارتىڭلار! ـ دېدى ۋە يەھۇدىي ئايالنى چاقىرتتى. ئايال كەلگەندىن كېيىن:

ـ بۇ قوينى زەھەرلىدىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇ ئايال:

ـ ساڭا كىم ئېيتتى؟ ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قوينىڭ (قولۇمدىكى) پارچىسى ئېيتتى، ـ دېدى. ئۇ ئايال:

ـ شۇنداق قىلدىم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نېمىشقا بۇنداق قىلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئايال:

ـ ئۆز ئىچىمدە: ''ئەگەر بۇ ھەقىقىي پەيغەمبەر بولسا، ئۇنىڭغا زىيان يەتمەيدۇ. ئۇنداق بولمىسا، ئۇنىڭدىن قۇتۇلمىمىز'' دېگەننى ئويلاپ شۇنداق قىلدىم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى ئەپۇ قىلدى، جازالىمىدى. كاۋابقا ئېغىز تەگكەن بەزى ساھابىلەر شۇ جايدىلا جان ئۈزدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (كاۋابتىن يەپ سالغانلىقى ئۈچۈن) مۇرىسىدىن قان ئالدۇردى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4510)

8471 ــ وفي رواية: فَأَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُتِلَتْ.

8471 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: ئۇ ئايال (جان ئۈزگەن ساھابىلەرنىڭ قىساسى ئۈچۈن) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بۇيرۇقىغا بىنائەن ئۆلتۈرۈلگەن، ـ دېيىلگەن[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4511)

8472ــ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ فَخَرَجْنَا فِي بَعْضِ نَوَاحِيهَا فَمَا اسْتَقْبَلَهُ جَبَلٌ وَلَا شَجَرٌ إِلَّا وَهُوَ يَقُولُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ.

8472 ـ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن مەككىدە ئىدۇق، شەھەرنى كېزىش ئۈچۈن سىرتقا چىقتۇق. (بىز يېنىدىن ئۆتكەن) ھەر بىر تاش ياكى دەل ـ دەرەخ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكە، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېمەي قالمايتتى[3].

(تىرمىزى: 3628)

[1] ئەلبانى (973): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3783): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (747): زەئىپ، ـ دېگەن.

8473 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ بِمَكَّةَ حَجَرًا كَانَ يُسَلِّمُ عَلَيَّ لَيَالِيَ بُعِثْتُ إِنِّي لَأَعْرِفُهُ الْآنَ.

8473 ــ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەككىدە بىر تاش بار بولۇپ، مەن پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن دەسلەپكى كۈنلەردە، ئۇ تاش ماڭا سالام بېرەتتى. ئۇ تاشنى ھازىرمۇ ئېنىق تونۇيالايمەن»[1].

(تىرمىزى: 3624)

8474 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بِمَ أَعْرِفُ أَنَّكَ نَبِيٌّ قَالَ إِنْ دَعَوْتُ هَذَا الْعِذْقَ مِنْ هَذِهِ النَّخْلَةِ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ فَدَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلَ يَنْزِلُ مِنْ النَّخْلَةِ حَتَّى سَقَطَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ ارْجِعْ فَعَادَ فَأَسْلَمَ الْأَعْرَابِيُّ.

8474 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر ئەئرابى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ مەن سېنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىڭنى قانداق بىلىمەن؟ ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قاراپ تۇر، مەن شۇ بىر ساپاق خورمىنى يېنىمغا چاقىرسام، سەن مېنىڭ اللەنىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىمگە ئىشىنەمسەن، ـ دېدى. ئاندىن خورمىنى يېنىغا چاقىردى. خورما ساپىقى شېخىدىن ئاجراپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا چۈشتى، ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەمدى جايىڭغا قايتقىن! ـ دېگەنىدى، خورما ساپىقى قايتىپ بېرىپ، شېخىغا جايلاشتى. بۇنى كۆرگەن ئەئرابى دەرھال ئىمان ئېيتىپ، مۇسۇلمان بولدى[2].

(تىرمىزى: 3628)

[1] ئەلبانى (2865): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2868): سەھىھ ـ دېگەن.

8475 ــ **عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَأَلْتُ مَسْرُوقًا مَنْ آذَنَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْجِنِّ لَيْلَةَ اسْتَمَعُوا الْقُرْآنَ فَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُوكَ يَعْنِي عَبْدَ اللَّهِ أَنَّهُ آذَنَتْ بِهِمْ شَجَرَةٌ.**

8475 ـ ئابدۇراھماندىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: مەن مەسرۇقتىن:

ــ كېچىدە جىنلارنىڭ قۇرئانىنى تىڭشىغانلىقىنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە كىم ئۇقتۇرۇپ قويغان؟ ـ دەپ سورىسام، ئۇ:

ـ داداڭ (ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد) نىڭ ماڭا سۆزلەپ بېرىشىچە، ئۇلارنىڭ كەلگىنىنى بىر تۇپ دەرەخ ئېيتقانىكەن، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3859)

8476 ــ **عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ امْرَأَةً مِنْ الْأَنْصَارِ قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَجْعَلُ لَكَ شَيْئًا تَقْعُدُ عَلَيْهِ فَإِنَّ لِي غُلَامًا نَجَّارًا قَالَ إِنْ شِئْتِ قَالَ فَعَمِلَتْ لَهُ الْمِنْبَرَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ قَعَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ الَّذِي صُنِعَ فَصَاحَتْ النَّخْلَةُ الَّتِي كَانَ يَخْطُبُ عِنْدَهَا حَتَّى كَادَتْ تَنْشَقُّ.**

8476 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: ئەنسارلاردىن بىر ئايال:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ بىر ياغاچچىم بار. خالىساڭ، ساڭا ئولتۇرىدىغان بىر نەرسە ياساپ بەرسۇن، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەيلى، ئېيتقىنىكدەك بولسۇن! ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مۇنبەر ياستىپ بەردى. جۈمە كۈنى بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ مۇنبەرده ئولتۇرغان ئىدى، (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام) ئىلگىرى يېنىدا تۇرۇپ خۇتبە سۆزلەيدىغان

خورما ياغىچى شۇنداق قاتتىق ئاۋاز چىقاردىكى، يېرىلىپ كەتكىلى تاس قالدى.

(بۇخارى: 2095)

8477 ــ **وفي رواية: فَصَاحَتْ النَّخْلَةُ صِيَاحَ الصَّبِيِّ ثُمَّ نَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَمَّهُ إِلَيْهِ تَئِنُّ أَنِينَ الصَّبِيِّ الَّذِي يُسَكَّنُ قَالَ كَانَتْ تَبْكِي عَلَى مَا كَانَتْ تَسْمَعُ مِنْ الذِّكْرِ عِنْدَهَا.**

8477 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: ئۇ خورما ياغىچى خۇددى كىچىك بالىدەك يىغلاپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنبەردىن چۈشۈپ ياغاچنى قۇچاقلاپ قويغانىدى، ياغاچ ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ يىغلاپ، ئاخىرى توختاپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «بۇ ياغاچ ئىلگىرى ئاڭلايدىغان زىكرىدىن ئايرىلىپ قالغانلىقى ئۈچۈن ناله قىلىپ يىغلىدى» دېدى.

(بۇخارى: 3584)

8478 ــ **عن جَابِرِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ يَسْتَنِدُ إِلَى جِذْعِ نَخْلَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَلَمَّا صُنِعَ الْمِنْبَرُ وَاسْتَوَى عَلَيْهِ اضْطَرَبَتْ تِلْكَ السَّارِيَةُ كَحَنِينِ النَّاقَةِ حَتَّى سَمِعَهَا أَهْلُ الْمَسْجِدِ حَتَّى نَزَلَ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاعْتَنَقَهَا فَسَكَتَتْ.**

8478 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبە سۆزلىگەندە، مەسجىد تېمىدىكى خورما كۆتىكىگە يۆلىنەتتى. مۇنبەر ياسالغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ئۈستىگە چىققانىدى، ئۇ كۆتەك خۇددى تۆگىنىڭ نارلىشىدەك ئېچىنىشلىق ئاۋاز چىقىرىشقا باشلىدى. ئاۋاز شۇنداق چىڭ بولغاچقا، مەسجىدتىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئاڭلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنبەردىن چۈشۈپ، كۆتەكنى قۇچاقلاپ قويغانىدى، شۇككىدە جىمقىپ قالدى[1].

[1] ئەلبانى (1323): سەھىھ ـ دېگەن.

(نەسائى: 1396)

8479 ــ **عن ابْن بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ سَمِعَ حَنِينَ الْجِذْعِ رَجَعَ إِلَيْهِ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيْهِ وَقَالَ اخْتَرْ أَنْ أَغْرِسَكَ فِي الْمَكَانِ الَّذِي كُنْتَ فِيهِ فَتَكُونَ كَمَا كُنْتَ وَإِنْ شِئْتَ أَنْ أَغْرِسَكَ فِي الْجَنَّةِ فَتَشْرَبَ مِنْ أَنْهَارِهَا وَعُيُونِهَا فَيَحْسُنُ نَبْتُكَ وَتُثْمِرُ فَيَأْكُلَ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ مِنْ ثَمَرَتِكَ وَنَخْلِكَ فَعَلْتُ فَزَعَمَ أَنَّهُ سَمِعَ مِنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ لَهُ نَعَمْ قَدْ فَعَلْتُ مَرَّتَيْنِ فَسُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اخْتَارَ أَنْ أَغْرِسَهُ فِي الْجَنَّةِ.**

8479 ــ ئىبنى بۇرەيدە دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خورمىنىڭ نالىسىنى ئاڭلاپ، يېنىغا باردى ـ دە، قولىنى ئۈستىگە قويۇپ تۇرۇپ:

ـ خالىساڭ، سېنى بۇرۇنقى يەرگە تىكىپ قويايكى، كونا ھالىتىڭگە قايتىسەن. خالىساڭ، جەننەتكە تىكىپ قويايكى، جەننەتنىڭ ئۆستەڭ ۋە بۇلاقلىرىدىن سۇ ئىچىسەن. بۇنىڭ بىلەن، مېۋەڭ ھەم بولۇق ھەم تاتلىق بولىدۇ. مېۋەڭنى جەننەت ئەھلى يەيدۇ، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن خورما كۆتكىنىڭ نېمىدەپ جاۋاب بەرگەنلىكى سورالغانىدى:

ـ ئۇنى جەننەتكە تىكىپ قويۇشۇمنى ئۆتۈندى، ـ دەپ جاۋاب بەردى. مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۇ (كۆتەككە) ئىككى قېتىم:

ـ بولىدۇ، شۇنداق قىلاي، ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم.

(دارىمى: 32)

8480 ــ **عن أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ نحوه، وفيه: فَلَمَّا هُدِمَ الْمَسْجِدُ وَغُيِّرَ أَخَذَ ذَلِكَ الْجِذْعَ أُبَيُّ بْنُ كَعْبٍ وَكَانَ عِنْدَهُ فِي بَيْتِهِ حَتَّى بَلِيَ فَأَكَلَتْهُ الْأَرَضَةُ وَعَادَ رُفَاتًا.**

8480 ـ ئۇبەي ئىبنى كەئىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن يۇقىرىدىكىگە ئوخشاش بىر ھەدىس رىۋايەت قىلىنغان بولۇپ، ئۇنىڭدا يەنە مۇنداق

كەلگەن: مەسجىد (قايتا سېلىش ئۈچۈن) ئۆرۈلگەن ۋاقىتتا، ئۇبەي ئىبنى كەئب ئۇ خورما كۆتىكىنى ئۆيگە ئېلىپ كەتكەن. تاكى قۇرت يەپ، چىرىپ كەتكىچە (خورما كۆتىكى) شۇنىڭ ئۆيىدە تۇرغان[1].

(ئىبنى ماجە: 1414)

8481 ــ **عن أَنس بْن مَالِكٍ نحوه، وفيه: فَلَمَّا الْتَزَمَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَكَنَ ثُمَّ قَالَ أَمَا وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَوْ لَمْ أَلْتَزِمْهُ لَمَا زَالَ هَكَذَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ حُزْنًا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدُفِنَ.**

8481 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆتەكنى قۇچاقلىۋىدى كۆتەك جىمىدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مۇھەممەدنىڭ نەپسى ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇنى قۇچاقلاپ قويمىغان بولسام، مەندىن ئايرىلىپ قالغانلىقىغا تاكى قىيامەتكىچە مۇشۇنداق قايغۇرغان بولاتتى» دېدى. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئۇ كۆتەك كۆمۈۋېتىلدى.

(دارىمى: 14)

8482 ــ **عَنِ ابن عُمَرَ قال كنا مع رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم في سَفَرٍ فَأَقْبَلَ أَعْرَابِيٌّ فلما دَنَا قال له النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم أَيْنَ تُرِيدُ قال إلى أَهْلِي قال هل لك في خَيْرٍ قال ما هو قال تَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ له وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ قال من شَاهِدٌ على ما تَقُولُ قال هذه الشَّجَرَةُ فَدَعَاهَا رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم وَهِيَ بشاطىء الْوَادِي فَأَقْبَلَتْ تَخُدُّ الأَرْضَ خَدًّا حتى قَامَتْ بين يَدَيْهِ فَاسْتَشْهَدَهَا ثَلاثًا فَشَهِدَتْ أَنَّهُ كما قال ثُمَّ رَجَعَتْ إلى مَنْبَتِهَا وَرَجَعَ الأَعْرَابِيُّ إلى قَوْمِهِ فقال إن يَتْبَعُونِي آتِيكَ بِهِمْ وَإِلا رَجَعْتُ إِلَيْكَ فَكُنْتُ مَعَكَ.**

[1] ئەلبانى (1161): ھەسەن، ـ دېگەن.

8482 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر سەپەردە بىللە ئىدۇق. بىر ئەئرابى بىزگە قاراپ كەلدى. ئۇ يېقىنلاشقاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ نەگە كېتىۋاتىسەن؟ ــ دەپ سورىدى، ئەئرابى:

ــ ئائىلەمگە كېتىۋاتىمەن، ــ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ياخشىلىق قىلىشنى خالامسەن؟ ــ دېگەندى، ئەئرابى:

ــ قانداق ياخشىلىق ئۇ؟ ــ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بىر اللەتىن باشقا بەرھەق مەبۇدنىڭ يوقلۇقىغا، ئۇنىڭ شېرىكى يوق، يېگانە ئىكەنلىكىگە، مۇھەممەدنىڭ ئۇنىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە ئىمان كەلتۈرۈشتۇر، ــ دېدى. ئەئرابى:

ــ بۇ گېپىڭگە كىم شاھىد بولىدۇ؟ ــ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ مانا بۇ دەرەخ، ــ دېدى. ئاندىن ۋادىنىڭ چېتىدە تۇرغان بىر تۈپ دەرەخنى يېنىغا چاقىردى. ئۇ دەرەخ يەرنى يېرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختىتىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەرەختىن ئۈچ قېتىم گۇۋاھلىق ئالدى، دەرەخمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۈچ قېتىم گۇۋاھلىق بەردى. ئاندىن ئۆز جايىغا كەتتى. بۇنى كۆرگەن ئەئرابى:

ــ قەۋمىم ماڭا ئەگەشسە، ئۇلارنى ئېلىپ كېلىمەن. ئەگەشمىسە، ئۆزۈم كېلىپ، سېنىڭ يېنىڭدا بولىمەن، ــ دېدى ۋە قەۋمىگە قاراپ يۈرۈپ كەتتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 13582)

8483 ــ عن أبي ذر: أنه تبع النبي صلى الله عليه وسلم يوما فجلس قال: فَجَلَسْتُ عِنْدَهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا ذَرٍّ مَا جَاءَ بِكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ، قَالَ: فَجَاءَ أَبُو

[1] ھەيسەمى (14085) بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. بۇنى يەنە ئەبۇ يەئلا ۋە بەززارمۇ رىۋايەت قىلغان، ــ دېگەن.

بَكْرٍ، فَسَلَّمَ وَجَلَسَ عَنْ يَمِينِ النَّبِيِّ، فَقَالَ لَهُ: مَا جَاءَ بِكَ يَا أَبَا بَكْرٍ؟ قَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ، قَالَ: فَجَاءَ عُمَرُ فَجَلَسَ عَنْ يَمِينِ أَبِي بَكْرٍ، فَقَالَ: يَا عُمَرُ مَا جَاءَ بِكَ ؟ قَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ، ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَجَلَسَ عَنْ يَمِينِ عُمَرَ، فَقَالَ: يَا عُثْمَانُ مَا جَاءَ بِكَ قَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ، قَالَ: فَتَنَاوَلَ النَّبِيُّ سَبْعَ حَصَيَاتٍ أَوْ تِسْعَ حَصَيَاتٍ، فَسَبَّحْنَ فِي يَدِهِ حَتَّى سَمِعْتُ لَهُنَّ حَنِينًا كَحَنِينِ النَّحْلِ ، ثُمَّ وَضَعَهُنَّ فَخَرِسْنَ، ثُمَّ وُضِعْنَ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ فَسَبَّحْنَ فِي يَدِهِ حَتَّى سَمِعَ لَهُنَّ حَنِينًا كَحَنِينِ النَّحْلِ، فَوَضَعَهُنَّ فَخَرِسْنَ، ثُمَّ تَنَاوَلَهُنَّ فَوُضِعْنَ فِي يَدِ عُمَرَ فَسَبَّحْنَ فِي يَدِهِ حَتَّى سَمِعْتُ لَهُنَّ حَنِينًا كَحَنِينِ النَّحْلِ، ثُمَّ وُضِعْنَ فَخَرِسْنَ، ثُمَّ تَنَاوَلَهُنَّ فَوُضِعْنَ فِي يَدِ عُثْمَانَ فَسَبَّحْنَ فِي يَدِهِ حَتَّى سَمِعْتُ لَهُنَّ حَنِينًا كَحَنِينِ النَّحْلِ، ثُمَّ وُضِعْنَ فَخَرِسْنَ.

8483 ـ ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئەگىشىپ ماڭدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئولتۇرغانىدى، مەنمۇ ئولتۇردۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئەبۇ زەر! نېمە ئۈچۈن ئارقامدىن كەلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، مەن:

ـ اللە ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنى دەپ كەلدىم، ـ دېدىم. ئاندىن ئەبۇ بەكرى كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سالام بەردى ۋە ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئەبۇ بەكرى! نېمىشقا كەلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئەبۇ بەكرى:

ـ اللە ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنى دەپ كەلدىم، ـ دېدى. ئاندىن ئۆمەر كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سالام بەردى ۋە ئەبۇ بەكرنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئۆمەر! نېمىشقا كەلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۆمەر:

ـ اللە ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنى دەپ كەلدىم، ـ دېدى. ئاندىن ئوسمان كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سالام بەردى ۋە ئۆمەرنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئولتۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئوسمان! نېمىشقا كەلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئوسمان:

ـ الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنى دەپ كەلدىم، ـ دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىغا يەتتە (ياكى توققۇز تال) شېغىل تاش ئالدى. تاشلار ئۇنىڭ قولىدا خۇددى ھەرىدەك غوڭۇلداپ ئاۋاز چىقىرىپ تەسبىھ ئېيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى يەرگە قويۇۋىدى، جىمىپ قالدى. ئاندىن (تاشلارنى) ئەبۇ بەكرىنىڭ قولىغا قويغاندى، يەنە ھەرىدەك غوڭۇلداپ تەسبىھ ئېيتىشقا باشلىدى. يەرگە قويغاندى، يەنە جىمىپ قالدى. ئاندىن ئۆمەرنىڭ قولىغا قويغاندى، يەنە ھەرىدەك غوڭۇلداپ ئاۋاز چىقارغان ھالدا تەسبىھ ئېيتىشقا باشلىدى. يەرگە قويۇۋىدى، يەنە جىمىدى. ئاندىن ئوسماننىڭ قولىغا قويغاندى، يەنە ھەرىدەك غوڭۇلداپ تەسبىھ ئېيتىشقا باشلىدى. يەرگە قويۇۋىدى، يەنە جىمىپ قالدى.

زۇھرى مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ ئارقىلىق ئۇلارنىڭ خەلىپە بولىدىغانلىقىغا ئىشارەت بەرگەنىدى[1].

(بەززار: 4040)

[1] ھەيسەمى (14103): بۇ ھەدىسنى بەززار ئىككى خىل سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى ئاساسەن ئىشەنچلىكتۇر. بۇنى تەبەرانىمۇ رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئۇنىڭ بىر رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: "ئۇلارنىڭ تەسبىھلىرىنى سورۇندا ئولتۇرغان ھەممە كىشى ئاڭلايتتى". ئۇنىڭدا يەنە: "كېيىن ئۇنى بىزگە بېرىۋىدى، ھېچقايسىمىزنىڭ قولىدا تەسبىھ ئېيتمىدى"دېيىلگەن، ـ دېگەن.

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بەرىكىتى بىلەن يېمەك ـ ئىچمەكنىڭ كۆپىيىشى

8484 ــ عَنْ عِمْرَانَ قَالَ كُنَّا فِي سَفَرٍ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّا أَسْرَيْنَا حَتَّى كُنَّا فِي آخِرِ اللَّيْلِ وَقَعْنَا وَقْعَةً وَلَا وَقْعَةَ أَحْلَى عِنْدَ الْمُسَافِرِ مِنْهَا فَمَا أَيْقَظَنَا إِلَّا حَرُّ الشَّمْسِ وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ اسْتَيْقَظَ فُلَانٌ ثُمَّ فُلَانٌ ثُمَّ فُلَانٌ يُسَمِّيهِمْ أَبُو رَجَاءٍ فَنَسِيَ عَوْفٌ ثُمَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ الرَّابِعُ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَامَ لَمْ يُوقَظْ حَتَّى يَكُونَ هُوَ يَسْتَيْقِظُ لِأَنَّا لَا نَدْرِي مَا يَحْدُثُ لَهُ فِي نَوْمِهِ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ عُمَرُ وَرَأَى مَا أَصَابَ النَّاسَ وَكَانَ رَجُلًا جَلِيدًا فَكَبَّرَ وَرَفَعَ صَوْتَهُ بِالتَّكْبِيرِ فَمَا زَالَ يُكَبِّرُ وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ بِالتَّكْبِيرِ حَتَّى اسْتَيْقَظَ بِصَوْتِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا اسْتَيْقَظَ شَكَوْا إِلَيْهِ الَّذِي أَصَابَهُمْ قَالَ لَا ضَيْرَ أَوْ لَا يَضِيرُ ارْتَحِلُوا فَارْتَحَلَ فَسَارَ غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ نَزَلَ فَدَعَا بِالْوَضُوءِ فَتَوَضَّأَ وَنُودِيَ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى بِالنَّاسِ فَلَمَّا انْفَتَلَ مِنْ صَلَاتِهِ إِذَا هُوَ بِرَجُلٍ مُعْتَزِلٍ لَمْ يُصَلِّ مَعَ الْقَوْمِ قَالَ مَا مَنَعَكَ يَا فُلَانُ أَنْ تُصَلِّيَ مَعَ الْقَوْمِ قَالَ أَصَابَتْنِي جَنَابَةٌ وَلَا مَاءَ قَالَ عَلَيْكَ بِالصَّعِيدِ فَإِنَّهُ يَكْفِيكَ ثُمَّ سَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاشْتَكَى إِلَيْهِ النَّاسُ مِنْ الْعَطَشِ فَنَزَلَ فَدَعَا فُلَانًا كَانَ يُسَمِّيهِ أَبُو رَجَاءٍ نَسِيَهُ عَوْفٌ وَدَعَا عَلِيًّا فَقَالَ اذْهَبَا فَابْتَغِيَا الْمَاءَ فَانْطَلَقَا فَتَلَقَّيَا امْرَأَةً بَيْنَ مَزَادَتَيْنِ أَوْ سَطِيحَتَيْنِ مِنْ مَاءٍ عَلَى بَعِيرٍ لَهَا فَقَالَا لَهَا أَيْنَ الْمَاءُ قَالَتْ عَهْدِي بِالْمَاءِ أَمْسِ هَذِهِ السَّاعَةَ وَنَفَرُنَا خُلُوفًا قَالَا لَهَا انْطَلِقِي إِذًا قَالَتْ إِلَى أَيْنَ قَالَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ الَّذِي يُقَالُ لَهُ الصَّابِئُ قَالَا هُوَ الَّذِي تَعْنِينَ فَانْطَلِقِي فَجَاءَا بِهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَدَّثَاهُ الْحَدِيثَ قَالَ فَاسْتَنْزَلُوهَا عَنْ بَعِيرِهَا وَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِنَاءٍ فَفَرَّغَ فِيهِ مِنْ أَفْوَاهِ الْمَزَادَتَيْنِ أَوْ سَطِيحَتَيْنِ وَأَوْكَأَ أَفْوَاهَهُمَا وَأَطْلَقَ الْعَزَالِيَ وَنُودِيَ فِي النَّاسِ

اسْقُوا وَاسْتَقُوا فَسَقَى مَنْ شَاءَ وَاسْتَقَى مَنْ شَاءَ وَكَانَ آخِرُ ذَاكَ أَنْ أَعْطَى الَّذِي أَصَابَتْهُ الْجَنَابَةُ إِنَاءً مِنْ مَاءٍ قَالَ اذْهَبْ فَأَفْرِغْهُ عَلَيْكَ وَهِيَ قَائِمَةٌ تَنْظُرُ إِلَى مَا يُفْعَلُ بِمَائِهَا وَايْمُ اللَّهِ لَقَدْ أُقْلِعَ عَنْهَا وَإِنَّهُ لَيُخَيَّلُ إِلَيْنَا أَنَّهَا أَشَدُّ مِلْأَةً مِنْهَا حِينَ ابْتَدَأَ فِيهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْمَعُوا لَهَا فَجَمَعُوا لَهَا مِنْ بَيْنِ عَجْوَةٍ وَدَقِيقَةٍ وَسَوِيقَةٍ حَتَّى جَمَعُوا لَهَا طَعَامًا فَجَعَلُوهَا فِي ثَوْبٍ وَحَمَلُوهَا عَلَى بَعِيرِهَا وَوَضَعُوا الثَّوْبَ بَيْنَ يَدَيْهَا قَالَ لَهَا تَعْلَمِينَ مَا رَزِئْنَا مِنْ مَائِكِ شَيْئًا وَلَكِنَّ اللَّهَ هُوَ الَّذِي أَسْقَانَا فَأَتَتْ أَهْلَهَا وَقَدْ احْتَبَسَتْ عَنْهُمْ قَالُوا مَا حَبَسَكِ يَا فُلَانَةُ قَالَتْ الْعَجَبُ لَقِيَنِي رَجُلَانِ فَذَهَبَا بِي إِلَى هَذَا الَّذِي يُقَالُ لَهُ الصَّابِئُ فَفَعَلَ كَذَا وَكَذَا فَوَاللَّهِ إِنَّهُ لَأَسْحَرُ النَّاسِ مِنْ بَيْنِ هَذِهِ وَهَذِهِ وَقَالَتْ بِإِصْبَعَيْهَا الْوُسْطَى وَالسَّبَّابَةِ فَرَفَعَتْهُمَا إِلَى السَّمَاءِ تَعْنِي السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ أَوْ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللَّهِ حَقًّا فَكَانَ الْمُسْلِمُونَ بَعْدَ ذَلِكَ يُغِيرُونَ عَلَى مَنْ حَوْلَهَا مِنْ الْمُشْرِكِينَ وَلَا يُصِيبُونَ الصِّرْمَ الَّذِي هِيَ مِنْهُ فَقَالَتْ يَوْمًا لِقَوْمِهَا مَا أُرَى أَنَّ هَؤُلَاءِ الْقَوْمَ يَدَعُونَكُمْ عَمْدًا فَهَلْ لَكُمْ فِي الْإِسْلَامِ فَأَطَاعُوهَا فَدَخَلُوا فِي الْإِسْلَامِ قَالَ أَبُو عَبْد اللَّهِ صَبَأَ خَرَجَ مِنْ دِينٍ إِلَى غَيْرِهِ وَقَالَ أَبُو الْعَالِيَةِ الصَّابِئِينَ فِرْقَةٌ مِنْ أَهْلِ الكِتَابِ يَقْرَءُونَ الزَّبُورَ.

8484 ـ ئىمران رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن سەپەرگە چىقىپ، كېچىچە يول يۈردۇق ۋە تاڭغا يېقىن بىر يەرگە چۈشۈپ، ئارام ئالدۇق. ھەممىمىز شۇ قەدەر شىرىن ئۇيقۇغا كەتكەنىدۇقكى، قۇياشنىڭ ھارارىتىدىن ئارانلا ئويغىنالىدۇق. دەسلەپتە ئويغانغان كىشى پالانى، ئاندىن پالانى، ئاندىن پالانى ئىدى (ئەبۇ ربجا ئۇلارنىڭ ئىسمىنى بىر ـ بىرلەپ ئاتاپ بەرگەن، لېكىن ئەۋف ئۇنتۇپ قالغان). ئاندىن ھەزرىتى ئۆمەر ئويغاندى. ئادەتتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇخلاپ قالسا، ئۆزى ئويغانمىغۇچە ئويغاتمايتتۇق، چۈنكى بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇيقۇسىدا قانداق ئىشلارنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى بىلمەيمىز. ئۆمەر كۆزىنى ئېچىپلا بۇ ئەھۋالدىن ئەجەپلەندى ـ دە، بار ئاۋازى بىلەن تەكبىر توۋلاشقا باشلىدى. ئۇنىڭ ئاۋازى بەكمۇ جاراڭلىق ئىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ تەكبىر ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتتى.

ساھابىلەر ئۆزلىرىنىڭ قاتتىق ئۇخلاپ كەتكەنلىكىنى ئېيتىشىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۆزرىسىنى قويۇشقا باشلىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھېچقىسى يوق، ھېچقىسى يوق. دەرھال يولغا چىقىڭلار! ـ دېدى. لېكىن ئانچە ئۇزاق ماڭمايلا بىر يەرگە چۈشۈپ، تاھارەت ئالدى ۋە جامائەتكە ئىمام بولۇپ، بامدات نامىزىنى ئوقۇدى. نامازنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن، جامائەتتىن ئايرىلىپ، بىر چەتتە تۇرغان بىرەيلەننى ئالدىغا چاقىردى ۋە:

ـ ئەي پالانى! نېمىشقا بىز بىلەن نامازغا ئوقۇمىدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇ كىشى:

ـ جۇنۇب بولۇپ قالغانىدىم، (غۇسلى قىلىش ئۈچۈن) سۇ تاپالمىدىم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ پاك توپىدا تەيەممۇم قىلغىن! ئۇ كۇپايە قىلىدۇ، ـ دېدى. ئاندىن سەپەرنى داۋاملاشتۇردۇق. كېشىلەر بەك ئۇسساپ كەتكەنلىكىنى شىكايەت قىلىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توختاپ، ئەلى بىلەن يەنە بىر كىشىنى چاقىردى (ئەبۇ ربجا بۇ كىشىنىڭ ئىسمىنى ئەۋفەكە ئېيتىپ بەرگەن، لېكىن ئەۋۋى ئۇنتۇپ قالغان). ئۇلارغا:

ـ ئىككىڭلار بېرىپ، سۇ تېپىپ كېلىڭلار! ـ دېدى. ئىككىيلەن كېتىۋېتىپ، تۆگىسىگە ئىككى تۇلۇم سۇ ئارتىۋالغان بىر ئايالغا ئۇچراپ قالدى. ئايالدىن:

ـ سۇنى قەيەدىن ئالدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئايال:

ـ بۇ سۇنى تۇنۇگۈن مۇشۇنداق ۋاقىتتا ئېلىپ، يولغا چىققانىدىم. ئەرلىرىمىز بىزنى تاشلاپ، ئالدىمىزدا كېتىپ بولدى، ـ دېدى. ئۇلار:

ـ ئۇنداق بولسا، بىز بىلەن ماڭغىن! ـ دېدى. ئايال:

ـ نەگە؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇلار:

ـ پەيغەمبەرنىڭ قېشىغا، ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئايال:

ـ ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىنى تاشلىغان ھېلىقى ئادەمنىڭ قېشىغىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ــ ھەئە، شۇ ئادەمنىڭ قېشىغا، ـ دېدى ۋە ئايالنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا باشلاپ باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۆلۈملارنىڭ ئاغزىنى يەشكۈزدى ۋە بىر قاچا كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭغا سۇ تۆكتى. ئاندىن تۆلۈمنىڭ ئاغزىنى مەھكەم بوغۇۋېتىپ، ئاستىدىكى كىچىك ئېغىزىنى ئېچىپ قويدى. ئاندىن ساھابىلىرىنى سۇ ئىچىشكە چاقىردى. ھەممەيلەن كېلىپ، قانغىچە ئىچكەندىن سىرت، ئات ـ ئۇلاغلىرىنىمۇ سۇغۇرىۋالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قاچىغا سۇ ئېلىپ، ھېلىقى جۇنۇب بولۇپ قالغان ئادەمگە بەردى ۋە:

ـ بۇنى ئېلىپ بېرىپ يۇيۇنىۋالغىن! ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئادەممۇ يۇيۇنۇپ، غۇسلى قىلىۋالدى. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سۇ ئازىيىش ئۇ ياقتا تۇرسۇن، بۇرۇنقىدىنمۇ كۆپىيىپ كەتكەندەك كۆرۈنەتتى. ئۇ ئايال بولسا، نېرىدا بىزگە قاراپ ئۆرە تۇراتتى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ ئايالغا ئازراق بىر نەرسە تەييارلاپ بېرىڭلار! ـ دېدى. ساھابىلەر خورما، ئۇن ۋە باشقا يېمەكلىكلەردىن يىغىپ، بىر پارچە رەختنىڭ ئۈستىگە قويدى ۋە بوغچا قىلىپ باغلىدى. ئاندىن ئايالنى تۆگىسىگە مىندۈرۈپ، بوغچىنى ئالدىغا ئارتىپ بەردى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇ ئايالغا:

ـ كۆرۈپ تۇرۇپسەنكى، سۈيۈڭ ئازلاپ كەتمىدى، بىزگە سۇنى پەقەت اللە تائالا بەردى، ـ دېدى.

ئايال كېچىكىپ قالغاچقا، ئائىلىسىدىكىلەر ئەنسىرەپ كەتكەنىدى، ئۇلار:

ـ نېمە ئۈچۈن كېچىكىپ قالدىڭ؟ ـ دەپ سوراشتى. ئايال:

ـ ئاجايىپ بىر ۋەقە تۈپەيلىدىن كېچىكىپ قالدىم. يولدا ئىككى ئادەم ئۇچراپ قېلىپ، مېنى ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىدىن چىققان ھېلىقى ئادەمنىڭ يېنىغا ئېلىپ باردى. ئۇ مۇناق ـ مۇناق ئىشلارنى قىلدى. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇ ئادەم يا بۇ ئىككىسىنىڭ (ئوتتۇرا ۋە كۆرسەتكۈچ بارمىقىدا ئاسمان بىلەن زېمىننى ئىشارەت

قىلىپ تۇرۇپ) ئوتتۇرىسىدىكى ئەڭ چوڭ سېھرىگەر ياكى بولمىسا اللهنىڭ ھەقىقى پەيغەمبىرى، ـ دېدى. ئاردىدىن كۆپ ئۆتمەي، مۇسۇلمانلار مۇشرىك مەھەللىلىرىگە ھۇجۇم قىلىپ، مال ـ چارۋىلىرىنى ئولجا ئالدى. لېكىن ئۇ ئايالنىڭ مەھەللىسىگە پەقەتلا چېقىلمىدى. بۇنى كۆرگەن ئايال:

ـ بۇلار بىزگە قەستەن چېقىلمايۋاتقاندەك قىلىدۇ، مەنچە ئىسلام دىنىنى قوبۇل قىلىڭلار، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ئايالنىڭ مەسلىھەتىنى قوبۇل قىلىپ، مۇسۇلمان بولدى.

(بۇخارى: 344)

8485 ــ وفي رواية: **قَالَتْ أَيْهَاهْ أَيْهَاهْ لَا مَاءَ لَكُمْ... وَأَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا مُوتِمَةٌ لَهَا صِبْيَانٌ أَيْتَامٌ فَأَمَرَ بِرَاوِيَتِهَا فَأُنِيخَتْ فَمَجَّ فِي الْعَزْلَاوَيْنِ الْعُلْيَاوَيْنِ ثُمَّ بَعَثَ بِرَاوِيَتِهَا فَشَرِبْنَا وَنَحْنُ أَرْبَعُونَ رَجُلًا عِطَاشٌ حَتَّى رَوِينَا وَمَلَأْنَا كُلَّ قِرْبَةٍ مَعَنَا وَإِدَاوَةٍ وَغَسَّلْنَا صَاحِبَنَا غَيْرَ أَنَّا لَمْ نَسْقِ بَعِيرًا وَهِيَ تَكَادُ تَنْضَرِجُ مِنْ الْمَاءِ يَعْنِي الْمَزَادَتَيْنِ. مطولا.**

8485ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: ئايال ئۇ ئىككىيلەنگە:

ــ ئوھوش! سىلەرگە سۇ يوق، ـ دېدى... پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كېلىنگەندە، ئۆزىنىڭ يېتىم بالىلىرى بارلىقىنى ئېيتىپ دەرد تۆكتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئايالنىڭ تۆگىسىنى چۆكتۈرۈشكە بۇيرۇدى. شۇنىڭ بىلەن، تۆگە چۆكتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۇلۇمنىڭ ئاغزىنى يېشىپ، مۇبارەك ئاغزىغا ئازراق سۇ ئالدى، ئاندىن سۇنى تۇلۇمغا قايتا پۈركىدى. ئاندىن بىزنى سۇ ئىچىشكە چاقىردى. بىز جەمئىي 40 كىشى ئىدۇق. ھەممىمىز قانغىچە ئىچكەندىن سىرت، تۇلۇم، ئىدىش، ئۇرۇقلىرىمىزنى لىق تولدۇرۇۋالدۇق. ئاندىن جۇنۇب ھەمراھىمىزنى غۇسلى قىلدۇردۇق. لېكىن ئايالنىڭ تۇلۇمىدىكى سۇ يەنىلا لىپمۇ لىق بولۇپ، خۇددى بىر تامچىمۇ ئېلىنمىغاندەك ئىدى.

(مۇسلىم: 682)

8486 ــ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّكُمْ تَسِيرُونَ عَشِيَّتَكُمْ وَلَيْلَتَكُمْ وَتَأْتُونَ الْمَاءَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ غَدًا فَانْطَلَقَ النَّاسُ لَا يَلْوِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ قَالَ أَبُو قَتَادَةَ فَبَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ حَتَّى ابْهَارَّ اللَّيْلُ وَأَنَا إِلَى جَنْبِهِ قَالَ فَنَعَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَالَ عَنْ رَاحِلَتِهِ فَأَتَيْتُهُ فَدَعَمْتُهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ أُوقِظَهُ حَتَّى اعْتَدَلَ عَلَى رَاحِلَتِهِ قَالَ ثُمَّ سَارَ حَتَّى تَهَوَّرَ اللَّيْلُ مَالَ عَنْ رَاحِلَتِهِ قَالَ فَدَعَمْتُهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ أُوقِظَهُ حَتَّى اعْتَدَلَ عَلَى رَاحِلَتِهِ قَالَ ثُمَّ سَارَ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ السَّحَرِ مَالَ مَيْلَةً هِيَ أَشَدُّ مِنْ الْمَيْلَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ حَتَّى كَادَ يَنْجَفِلُ فَأَتَيْتُهُ فَدَعَمْتُهُ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ مَنْ هَذَا قُلْتُ أَبُو قَتَادَةَ قَالَ مَتَى كَانَ هَذَا مَسِيرَكَ مِنِّي قُلْتُ مَا زَالَ هَذَا مَسِيرِي مُنْذُ اللَّيْلَةِ قَالَ حَفِظَكَ اللَّهُ بِمَا حَفِظْتَ بِهِ نَبِيَّهُ ثُمَّ قَالَ هَلْ تَرَانَا نَخْفَى عَلَى النَّاسِ ثُمَّ قَالَ هَلْ تَرَى مِنْ أَحَدٍ قُلْتُ هَذَا رَاكِبٌ ثُمَّ قُلْتُ هَذَا رَاكِبٌ آخَرُ حَتَّى اجْتَمَعْنَا فَكُنَّا سَبْعَةَ رَكْبٍ قَالَ فَمَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الطَّرِيقِ فَوَضَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ احْفَظُوا عَلَيْنَا صَلَاتَنَا فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ اسْتَيْقَظَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالشَّمْسُ فِي ظَهْرِهِ قَالَ فَقُمْنَا فَزِعِينَ ثُمَّ قَالَ ارْكَبُوا فَرَكِبْنَا فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا ارْتَفَعَتْ الشَّمْسُ نَزَلَ ثُمَّ دَعَا بِمِيضَأَةٍ كَانَتْ مَعِي فِيهَا شَيْءٌ مَنْ مَاءٍ قَالَ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا وُضُوءًا دُونَ وُضُوءٍ قَالَ وَبَقِيَ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ مَاءٍ ثُمَّ قَالَ لِأَبِي قَتَادَةَ احْفَظْ عَلَيْنَا مِيضَأَتَكَ فَسَيَكُونُ لَهَا نَبَأٌ ثُمَّ أَذَّنَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ صَلَّى الْغَدَاةَ فَصَنَعَ كَمَا كَانَ يَصْنَعُ كُلَّ يَوْمٍ قَالَ وَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَكِبْنَا مَعَهُ قَالَ فَجَعَلَ بَعْضُنَا يَهْمِسُ إِلَى بَعْضٍ مَا كَفَّارَةُ مَا صَنَعْنَا بِتَفْرِيطِنَا فِي صَلَاتِنَا ثُمَّ قَالَ أَمَا لَكُمْ فِيَّ أُسْوَةٌ ثُمَّ قَالَ أَمَا إِنَّهُ لَيْسَ فِي النَّوْمِ تَفْرِيطٌ إِنَّمَا التَّفْرِيطُ عَلَى مَنْ لَمْ يُصَلِّ الصَّلَاةَ حَتَّى يَجِيءَ وَقْتُ الصَّلَاةِ الْأُخْرَى فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَلْيُصَلِّهَا حِينَ يَنْتَبِهُ لَهَا فَإِذَا كَانَ الْغَدُ فَلْيُصَلِّهَا عِنْدَ وَقْتِهَا ثُمَّ قَالَ مَا تَرَوْنَ النَّاسَ صَنَعُوا قَالَ ثُمَّ قَالَ أَصْبَحَ النَّاسُ فَقَدُوا نَبِيَّهُمْ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَكُمْ لَمْ يَكُنْ لِيُخَلِّفَكُمْ وَقَالَ النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ فَإِنْ يُطِيعُوا أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يَرْشُدُوا قَالَ فَانْتَهَيْنَا إِلَى النَّاسِ

حِينَ امْتَدَّ النَّهَارُ وَحَمِيَ كُلُّ شَيْءٍ وَهُمْ يَقُولُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلَكْنَا عَطِشْنَا فَقَالَ لَا هُلْكَ عَلَيْكُمْ ثُمَّ قَالَ أَطْلِقُوا لِي غُمَرِي قَالَ وَدَعَا بِالْمِيضَأَةِ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُبُّ وَأَبُو قَتَادَةَ يَسْقِيهِمْ فَلَمْ يَعْدُ أَنْ رَأَى النَّاسُ مَاءً فِي الْمِيضَأَةِ تَكَابُّوا عَلَيْهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسِنُوا الْمَلَأَ كُلُّكُمْ سَيَرْوَى قَالَ فَفَعَلُوا فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُبُّ وَأَسْقِيهِمْ حَتَّى مَا بَقِيَ غَيْرِي وَغَيْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثُمَّ صَبَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي اشْرَبْ فَقُلْتُ لَا أَشْرَبُ حَتَّى تَشْرَبَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِنَّ سَاقِيَ الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شُرْبًا قَالَ فَشَرِبْتُ وَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَأَتَى النَّاسُ الْمَاءَ جَامِّينَ رِوَاءً.

8486 ـ ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە:

ــ بۇگۈن چۈشتىن كېيىندىن تارتىپ ئەتە تاڭ ئاتقىچە يول ماڭىسىلەر. الله خالىسا، ئەتە سۇ بار جايغا يېتىپ بارىسىلەر، ـ دېدى. بۇنىڭ بىلەن، كىشىلەر بىر ـ بىرىنى ساقلىماي يۈرۈپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ (ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن) يولغا چىقتى، مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يولدا مۈگدەك بېسىشقا باشلىدى. بىردىنلا يان تەرەپكە قىيسىيىپ، ئۇلاغدىن چۈشۈپ كەتكىلى تاس قالدى. مەن دەرھال ياندىشىپ بېرىپ، ئۇنى ئويغىتىۋەتمەي رۇسلاپ قويدۇم. سەپىرىمىز توختىماي داۋاملىشىۋاتاتتى، يېرىم كېچە بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يەنە مۈگدەك بېسىپ، يان تەرەپكە قىيسىيىپ قالدى. مەن يەنە ياندىشىپ بېرىپ، ئويغىتىۋەتمەي رۇسلاپ قويدۇم. يەنە توختىماي ماڭدۇق. تاڭغا يېقىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يەنە مۈگدەك باستى ۋە ئالدىنقى ئىككى قېتىمدىنمۇ بەكرەك قىيسىيىپ قالدى. مەن يەنە ياندىشىپ بېرىپ، رۇسلاپ قويماقچى بولدۇم، ئەممىا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ قېتىم ئويغىنىپ كېتىپ:

ـ سەن كىم؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ ئەبۇ قەتادە، ـ دېدىم.

ــ سەن قاچاندىن بېرى مېنىڭ يېنىمدا كېلىۋاتىسەن؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ قاراڭغۇ باسقاندىن بېرى، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سەن اللەنىڭ پەيغەمبىرىنى قوغدىغاندەك، اللە تائالامۇ سېنى قوغدىسۇن! ـ دېدى. ئاندىن:

ـ باشقىلاردىن يىراقلاپ كەتتۇقمۇ ـ نېمە؟ باشقىلار كۆرۈنمەيدىغۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ ئاۋۇ يەردە ئۇلاغلىق بىرى كېتىۋاتىدۇ. مانا ماۋۇ يەردە بىرى بار. يەنە بىرەيلەن ئاۋۇ يەردە كېتىۋاتىدۇ، ـ دېدىم. ئەتراپتىكىلەر يېنىمىزغا كەلدى، يەتتە كىشى بولۇپ، يولىمىزنى بىللە داۋاملاشتۇردۇق. يەنە بىر ئاز يول ماڭغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يول بويىدا توختاپ، ئارام ئالماقچى بولدى ـ دە، بىزگە:

ـ ئاگاھ بولۇڭلار. نامازنى قاچۇرۇپ قويمايلى، ـ دېدى.

(ھەممىمىز ئۇيقۇغا كەتكەنىدۇق) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇنجى بولۇپ ئويغاندى، لېكىن قۇياش نۇرى ئۇنىڭ دۇمبىسىگە چۈشۈپ تۇراتتى. ھەممىمىز چۆچۈپ ئويغاندۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇلاغلىرىڭلارغا مىنىڭلار! ـ دېدى. بىز ئۇلاغلىرىمىزغا مىنىپ يولغا چىقتۇق. قۇياش ئۆرلىگەن چاغدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاغدىن چۈشتى. مېنىڭ قاچامدا ئازراق سۇ بار ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنى ئەكەلدۈرۈپ، يەڭگىل تاھارەت ئالدى. قاچىنىڭ ئىچىدە يەنە ئازراق سۇ قالغانىدى. ماڭا:

ـ قاچاڭنى ئوبدان ساقلىغىن، ئۇنىڭ ھەققىدە خەۋەر يېيىلىدۇ، ـ دېدى. ئاندىن بىلال نامازغا ئەزان توۋلىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككى رەكئەت (سۈننەت) نامازدىن كېيىن، بامداتنىڭ پەرزىنى ئوقۇدى. ئاندىن ئۇلىغىغا مىندى، بىزمۇ مىندۇق. بىز ئارىمىزدا:

ـ نامازنىڭ ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېتىپتىمىز، بۇنىڭ كەففارىتى قانداق بولار؟ دەپ كۈسۈلداشقان ئىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سىلەر مېنى ئۇلگە ئالساڭلار بولمىدىمۇ! ئۇخلاپ قېلىپ، ۋاقتى ئۆتۈپ كەتسە، ھېچ گۇناھ بولمايدۇ، نامازنى كېچىكتۈرۈپ، يەنە بىر نامازنىڭ ۋاقتى كەلگىچە ئوقۇمىسا، ئاندىن گۇناھ بولىدۇ. كىمكى مۇشۇنداق ھالغا دۇچ كەلسە، نامىزىنى ئويغانغاندا ئوقۇۋالسۇن، ئەمما ئەتىسى ۋاقتىدا ئوقۇسۇن، ـ دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى داۋام قىلىپ:

ـ جامائەتكە (باشقا سەپەرداشلارنى دېمەكچى) نېمە بولغاندۇ؟ ـ دېدى.

قالغان جامائەت تاڭ ئاتقاندىلا ئۆزلىرىنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئايرىلىپ قالغانلىقىنى بىلدى. ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر ئىككىسى:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارقىمىزدا قالدى، ئۇ سىلەرنى قويۇپ بىر يەرگە كەتمەيدۇ، ـ دېدى. لېكىن باشقىلار:

ـ ياق، ئۇ ئالدىمىزدا كەتتى، ـ دېدى. ئەگەر ئۇلار ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرنىڭ سۆزىنى ئاڭلىغان بولسا ئىدى، تۇغرا قىلغان بولاتتى. نىھايەت، كۈن راسا ئۆرلەپ، ھەممە نەرسە قىزىشقا باشلىغاندا، ئۇلارغا يېتىشىۋالدۇق. ئۇلار:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇسسۇزلۇقتىن ئۆلەي دەپ قالدۇق، ـ دېيىشكە باشلىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياق، بۇگۈن قىينالمايسىلەر، (ئۇسسۇزلۇقتىنمۇ) ئۆلمەيسىلەر. سۇ قاچامنى كەلتۈرۈڭلار! ـ دېدى ۋە مېنىڭمۇ سۇ قاچامنى سوردى. ئاندىن مېنىڭ قاچامدىكى سۇنى ئۆزىنىڭكىگە قۇيۇۋشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇيياتتى، مەن ئەتراپتىكىلەرگە بېرەتتىم. سەپەرداشلىرىمىز سۇنى كۆرۈپ، بىردەمدىلا بېشىمىزغا ئولاشقىلى تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئالدىرىماڭلار، ھەممىڭلار قانغۇچە ئىچىسىلەر، سۇ ئىچمىگەن ھېچكىم قالمايدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ھەممەيلەن پەسكويغا

چۈشتى. ھەممەيلەن سۈدىن قانغۇچە ئىچكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

ـ قېنى، سەن ئىچىۋالغىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ياق، سەن ئىچمىگىچە مەن ھەرگىز ئىچمەيمەن، ـ دېگەنىدىم:

ـ ياق، سۈ قۇيغان كىشىنىڭ ئەقلى ئاخىرىدا ئىچىدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟ ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئاۋۋال مەن ئىچتىم، ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ قانغۇدەك ئىچتى. شۇنداق قىلىپ، ھەممەيلەن سۈغا قاندى.

(مۇسلىم: 681)

8487 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحَانَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَالْتَمَسَ النَّاسُ الْوَضُوءَ فَلَمْ يَجِدُوهُ فَأُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَضُوءٍ فَوَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ الْإِنَاءِ يَدَهُ وَأَمَرَ النَّاسَ أَنْ يَتَوَضَّئُوا مِنْهُ قَالَ فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ تَحْتِ أَصَابِعِهِ حَتَّى تَوَضَّئُوا مِنْ عِنْدِ آخِرِهِمْ.**

8487 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆردۈم. ئەسىر نامىزىنىڭ ۋاقتى كىرىپ قالغان ئىدى، كىشىلەر تاھارەت ئېلىش ئۈچۈن سۇ ئىزدەپ تاپالمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا تاھارەت سۈيى كەلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى سۈغا تىقىپ تۇرۇپ:

ــ بۇ سۇ بىلەن تاھارەت ئېلىڭلار! ــ دېدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدىن سۇنىڭ ئېتىلىپ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. پۈتۈن جامائەت ئۇ سۈدا تاھارەت ئالدى، تاھارەت ئالمىغان ئادەم قالمىغاندى.

(بۇخارى: 169)

8488 ــ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا بِمَاءٍ فَأُتِيَ بِقَدَحٍ رَحْرَاحٍ فَجَعَلَ الْقَوْمُ يَتَوَضَّئُونَ فَحَزَرْتُ مَا بَيْنَ السِّتِّينَ إِلَى الثَّمَانِينَ.

8488 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قىلىنغان يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تاھارەتكە سۇ سورىدى، ئۇنىڭغا ئېغىزى چوڭ بىر قاچا كەلتۈرۈلدى. كىشىلەر شۇ سۇدىن تاھارەت ئېلىشقا باشلىدى. مەن ئۇلارنىڭ سانىنى 60 تىن 80 گىچە دەپ تەخمىن قىلدىم.

(مۇسلىم: 2279)

8489 ــ عَنْ أَنَسٍ قَالَ حَضَرَتْ الصَّلَاةُ فَقَامَ مَنْ كَانَ قَرِيبَ الدَّارِ إِلَى أَهْلِهِ وَبَقِيَ قَوْمٌ فَأُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِخْضَبٍ مِنْ حِجَارَةٍ فِيهِ مَاءٌ فَصَغُرَ الْمِخْضَبُ أَنْ يَبْسُطَ فِيهِ كَفَّهُ فَتَوَضَّأَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ قُلْنَا كَمْ كُنْتُمْ قَالَ ثَمَانِينَ وَزِيَادَةً.

8489 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: نامازۋاقتى كىردى، ئۆيى يېقىنلار تاھارەت ئېلىش ئۈچۈن ئۆيىگە ماڭدى، بىر قىسىم (تاھارەتسىز) كىشىلەر قېلىپ قالدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر تاش قاچىدا سۇ كەلتۈرۈلدى. قاچا قول پاتمىغۇدەك دەرىجىدە كىچىك ئىدى. ھەممەيلەن ئۇ قاچىدىكى سۇدا تاھارەت ئالدى. ئەنەستىن:

ـ شۇ كۈنى قانچە كىشى ئىدىكىلار؟ ـ دەپ سورالغانىدى، ئۇ:

ـ 80 نەچچە كىشى ئىدۇق، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 195)

8490 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِإِنَاءٍ وَهُوَ بِالزَّوْرَاءِ فَوَضَعَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ فَجَعَلَ الْمَاءُ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ فَتَوَضَّأَ الْقَوْمُ قَالَ قَتَادَةُ قُلْتُ لِأَنَسٍ كَمْ كُنْتُمْ قَالَ ثَلَاثَ مِائَةٍ أَوْ زُهَاءَ ثَلَاثِ مِائَةٍ.

8490 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن يەنە مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زەۋرادىكى چېغىدا

بىر قاچا سۇ كەلتۈرۈلدى. قولىنى سۇغا تىقىۋىدى، بارماقلىرى ئارىسىدىن سۇ بۇلدۇقلاپ چىققىلى تۇردى. كىشىلەر (بۇ سۇ بىلەن) تاھارەت ئالدى. قەتادە ئەنەستىن:

ــ (ئۇ سۈدا) قانچە كىشى تاھارەت ئالدىكىلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئەنەس:

ــ 300دەك كىشى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3572)

8491 ــ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ عَطِشَ النَّاسُ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ يَدَيْهِ رَكْوَةٌ فَتَوَضَّأَ مِنْهَا ثُمَّ أَقْبَلَ النَّاسُ نَحْوَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ عِنْدَنَا مَاءٌ نَتَوَضَّأُ بِهِ وَلَا نَشْرَبُ إِلَّا مَا فِي رَكْوَتِكَ قَالَ فَوَضَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ فِي الرَّكْوَةِ فَجَعَلَ الْمَاءُ يَفُورُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ كَأَمْثَالِ الْعُيُونِ قَالَ فَشَرِبْنَا وَتَوَضَّأْنَا فَقُلْتُ لِجَابِرٍ كَمْ كُنْتُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ لَوْ كُنَّا مِائَةَ أَلْفٍ لَكَفَانَا كُنَّا خَمْسَ عَشْرَةَ مِائَةً.

8491 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۇدەيبىيە كۈنى كىشىلەر ئۇسساپ كەتتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدا بىر قاچا بار بولۇپ، شۇ سۈدا تاھارەت ئېلىۋاتاتتى. كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەرەپكە ئالدىراپ كېلىشتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سىلەرگە نېمە بولدى؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇلار:

ــ تاھارەت ئېلىش ۋە ئىچىش ئۈچۈن سېنىڭ قاچاڭدىكى سۈدىن باشقا سۈيىمىز يوق، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى قاچىغا تىققانىدى، سۇ ئۇنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدىن خۇددى بۇلاقتىن ئېتىلىپ چىققاندەك چىقىشقا باشلىدى. ھەممەيلەن شۇ سۈدىن ئىچىپ، تاھارەت ئالدۇق. سالىم ئۇنىڭدىن:

ــ قانچە ئادەم ئىدىكىلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇ:

ـ ئەگەر 100 مىڭ ئادەم بولساقمۇ، سۇ يېتەتتى. ئۇ كۈنى 1500 ئادەم ئىدۇق، ـ دېدى.

(بۇخارى: 4152)

8492 ــ عَنْ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ تَعُدُّونَ أَنْتُمْ الْفَتْحَ فَتْحَ مَكَّةَ وَقَدْ كَانَ فَتْحُ مَكَّةَ فَتْحًا وَنَحْنُ نَعُدُّ الْفَتْحَ بَيْعَةَ الرِّضْوَانِ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَةِ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً وَالْحُدَيْبِيَةُ بِئْرٌ فَنَزَحْنَاهَا فَلَمْ نَتْرُكْ فِيهَا قَطْرَةً فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَاهَا فَجَلَسَ عَلَى شَفِيرِهَا ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ مِنْ مَاءٍ فَتَوَضَّأَ ثُمَّ مَضْمَضَ وَدَعَا ثُمَّ صَبَّهُ فِيهَا فَتَرَكْنَاهَا غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ إِنَّهَا أَصْدَرَتْنَا مَا شِئْنَا نَحْنُ وَرِكَابَنَا.

8492 ـ بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سىلەر الله تائالانىڭ: ﴿بىز سىلەرگە روشەن غەلىبە ئاتا قىلدۇق﴾ دېگەن ئايىتىدىكى غەلىبىنى مەككىنىڭ فەتھى قىلىنىشى دەپ قارايسىلەر. لېكىن بىز ھۇدەيبىيە كۈنىدىكى رىزۋان بەيئىتىنى ھەقىقىي غەلىبە دەپ قارايمىز. ئۇ كۈنى بىز 1400 كىشى ئىدۇق. ھۇدەيبىيە بىر قۇدۇقنىڭ نامى بولۇپ، شۇ قۇدۇقنىڭ يېنىغا چۈشكەنىدۇق. (قاتتىق چاڭقاپ كەتكەنلىكىمىز ئۈچۈن) قۇدۇقنىڭ سۇيىنى تارتىپ تۈگىتىۋەتتۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنىڭدىن خەۋەر تاپتى ـ دە، قۇدۇق بېشىغا كېلىپ ئولتۇرۇپ، بىر قاچا سۇ سورىدى. سۇ كەلتۈرۈلگەنىدى، ئالدى بىلەن تاھارەت ئېلىپ، ئاندىن ئېغىزىنى چايقاپ اللهقا دۇئا قىلدى. ئاندىن ئۇ سۇنى قۇدۇققا قۇيدى. بىز ئازراق ساقلىغاندىن كېيىن سۇ بۇلداقلاپ چىقىشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، ھەممەيلەن قانغۇچە ئىچتۇق ۋە ئات ـ ئۇلاغلىرىمىزنىمۇ سۇغۇرىۋالدۇق.

(بۇخارى: 4150)

8493 ــ عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُمْ خَرَجُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ تَبُوكَ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجْمَعُ بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ وَالْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ قَالَ فَأَخَّرَ الصَّلَاةَ يَوْمًا ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى

الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا ثُمَّ دَخَلَ ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا ثُمَّ قَالَ إِنَّكُمْ سَتَأْتُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَيْنَ تَبُوكَ وَإِنَّكُمْ لَنْ تَأْتُوهَا حَتَّى يَضْحَى النَّهَارُ فَمَنْ جَاءَهَا فَلَا يَمَسَّ مِنْ مَائِهَا شَيْئًا حَتَّى آتِيَ فَجِئْنَاهَا وَقَدْ سَبَقَنَا إِلَيْهَا رَجُلَانِ وَالْعَيْنُ تَبِضُّ بِشَيْءٍ مِنْ مَاءٍ فَسَأَلَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ مَسِسْتُمَا مِنْ مَائِهَا شَيْئًا فَقَالَا نَعَمْ فَسَبَّهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ لَهُمَا مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ غَرَفُوا بِأَيْدِيهِمْ مِنْ الْعَيْنِ قَلِيلًا قَلِيلًا حَتَّى اجْتَمَعَ فِي شَيْءٍ ثُمَّ غَسَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ ثُمَّ أَعَادَهُ فِيهَا فَجَرَتْ الْعَيْنُ بِمَاءٍ كَثِيرٍ فَاسْتَقَى النَّاسُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوشِكُ يَا مُعَاذُ إِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ أَنْ تَرَى مَا هَاهُنَا قَدْ مُلِئَ جِنَانًا.

8493 ـ ئەبۇ تۇفەيل ئامىر ئىبنى ۋاسىلەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: تەبۈك يىلى ساھابىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەپەر قىلدى. سەپەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پېشىن بىلەن دىگەرنى، شام بىلەن خۇپتەننى جەملەپ ئوقۇيتتى. بىر كۈنى نامازنى كېچىكتۈردى، ئاندىن چىقىپ پېشىن بىلەن دىگەرنى جەمئى قىلىپ ئوقۇدى. ئاندىن كىرىپ كېتىپ، كېيىن يەنە چىقتى ۋە شام بىلەن خۇپتەننى جەمئى قىلىپ ئوقۇدى. ئاندىن كېيىن:

ـ الله خالىسا، ئەتە كۈندۈزى تەبۈك بۇلىقىغا يېتىپ بارىسىلەر، كىم شۇ بۇلاققا بالدۇر يېتىپ بارسا، مەن بارمىغىچە سۇغا چېقىلمىسۇن! ـ دېدى. ئەتىسى بۇلاق بېشىغا يېتىپ بارساق، بۇلاقتىن ئازراق سۇ چىقىۋېتىپتۇ، بىزدىن بۇرۇن ئىككى كىشى بېرىپ بولغانىكەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سۇغا چېقىلدىڭلارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ـ ھەئە، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئىككىسىگە كايىدى. ئاندىن ھەممەيلەن بۇلاققا قولىنى تىقىپ، ئۇ يەر بۇ يېرىدىن ئازراق سۇ يىغدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ سۇنى ئېلىپ، قول ـ يۈزىنى يۇيغاندىن كېيىن، ئاشقان سۇنى بۇلاققا تۆكتى. بىردىنلا

بۇلاقتىن سۇ ئېتىلىپ چىقىشقا باشلىدى. ھەممەيلەن ئۇنىڭدىن قانغۇدەك ئىچتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

ـ ئى مۇئاز! ئۆمرۈڭ ئۇزۇن بولسا، بۇ يەرنىڭ (مۇشۇ بۇلاق سۈيى بىلەن) دەرەخزارلىقتا ئايلانغانلىقىنى كۆرىسەن، ـ دېدى.

(مالىك: 328)

8494 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا نَعُدُّ الْآيَاتِ بَرَكَةً وَأَنْتُمْ تَعُدُّونَهَا تَخْوِيفًا كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَقَلَّ الْمَاءُ فَقَالَ اطْلُبُوا فَضْلَةً مِنْ مَاءٍ فَجَاءُوا بِإِنَاءٍ فِيهِ مَاءٌ قَلِيلٌ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ ثُمَّ قَالَ حَيَّ عَلَى الطَّهُورِ الْمُبَارَكِ وَالْبَرَكَةُ مِنْ اللَّهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُ الْمَاءَ يَنْبُعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَقَدْ كُنَّا نَسْمَعُ تَسْبِيحَ الطَّعَامِ وَهُوَ يُؤْكَلُ.

8494 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز مۆجىزىلەرنى بەرىكەت دەپ قارايتتۇق، سىلەر بولسىڭلار ''قورقىتىش ئۈسۈلى'' دەپ قارايسىلەر. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر سەپەرگە چىقتۇق، سۇ تۈگەي دەپ قالغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئازراق سۇ تېپىپ كېلىڭلار! ـ دېدى. بىر قاچىدا ئازراق سۇ كەلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى قاچىغا قويۇپ:

ـ قېنى بەرىكەتلىك سۇغا كېلىڭلار، بەرىكەت اللەتتىن، ـ دېدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدىن بۇلدۇقلاپ سۇ چىقىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم. ئۇنىدىن باشقا، يېيىلىۋاتقان تائامنىڭ تەسبىھ ئېيتىۋاتقانلىقىنىمۇ ئاڭلايتتۇق.

(بۇخارى: 3579)

8495 ــ أبو رَجَاءٍ الْعُطَارِدِيُّ قال خَرَجَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم حتى دخل حَائِطًا لِبَعْضِ الأَنْصَارِ وإذا هو يَسْنُو فيه فقال له رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم ما تَجْعَلُ لِي إذا رَوَيْتُ حَائِطَكَ هذا قال انِي أَجْهَدُ أَنْ أَرْوِيَهُ فما أُطِيقُ ذلك قال

له رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم تَجْعَلُ لِي مِائَةَ تَمْرَةٍ اخْتَارُهَا من تَمْرِكَ قال نعم فَأَخَذَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم الْغَرْبَ فما لَبِثَ أَنْ رَوَاهُ حتى قال الرَّجُلُ غَرِقَتْ عَلَيَّ حَائِطِي فَاخْتَارَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم من تَمْرِهِ مِائَةَ تَمْرَةٍ فَأَكَلَ هو وَأَصْحَابُهُ حتى شَبِعُوا ثُمَّ رَدَّ عليه مِائَةَ تَمْرَةٍ كما أَخَذَهَا منه.

8495 ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بېغىنى سۇ تارتىپ سۇغۇرۇۋاتقان بىر ئەنسارنىڭ بېغىغا كىرىپ، ئۇنىڭغا:

ــ مەن سېنىڭ بېغىڭنى سۇغا قاندۇرۇپ بەرسەم، ماڭا نېمە بېرىسەن؟ ـ دېدى. باغ ئىگىسى:

ــ مەن باغنى سۇغا قاندۇرۇشقا ھەرقانچە ئۇرۇنغان بولساممۇ قاندۇرالمىدىم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ماڭا يۈز تال خورما بېرىسەن، ئەمما ئۇنى ئۆزۈم تاللايمەن، ـ دېدى. باغ ئىگىسى:

ـ بولىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىغا تېرە چېلەك ئېلىپ، باغنى بىر دەمدىلا سۇغا تولدۇرۇۋاتتى. ھەتتا باغ ئىگىسى:

ــ بولدى، بېغىمنى سۇ بېسىپ كەتتى، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۈز تال خورما تاللۇۋېلىپ، ساھابىلەر بىلەن تويغۇچە يېگەندىن كېيىن، باغ ئىگىسىنىڭ يۈز تال خورمىسىنى شۇ پېتى قايتۇرۇپ بەردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 244/18)

8496 ــ عن إِيَاس بْن سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ فَأَصَابَنَا جَهْدٌ حَتَّى هَمَمْنَا أَنْ نَنْحَرَ بَعْضَ ظَهْرِنَا فَأَمَرَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَمَعْنَا مَزَاوِدَنَا فَبَسَطْنَا لَهُ نِطَعًا فَاجْتَمَعَ زَادُ الْقَوْمِ عَلَى النِّطَعِ قَالَ فَتَطَاوَلْتُ لِأَحْزِرَهُ كَمْ هُوَ فَحَزَرْتُهُ كَرَبْضَةِ الْعَنْزِ وَنَحْنُ أَرْبَعَ عَشْرَةَ مِائَةً قَالَ فَأَكَلْنَا

[1] ھەيسەمى (14108): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

حَتَّى شَبِعْنَا جَمِيعًا ثُمَّ حَشَوْنَا جُرُبَنَا فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهَلْ مِنْ وَضُوءٍ قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ بِإِدَاوَةٍ لَهُ فِيهَا نُطْفَةٌ فَأَفْرَغَهَا فِي قَدَحٍ فَتَوَضَّأْنَا كُلُّنَا نُدَغْفِقُهُ دَغْفَقَةً.

8496 ــ ئىياس ئىبنى سەلەمەنىڭ دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر غازاتقا چىقتۇق. ھاردۇق يېتىپ، قورسىقىمىز ئېچىپ كەتكەچكە، تۆگىلىرىمىزنى سويماقچى بولدۇق. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاماق قاچىلىرىمىزنى بىر يەرگە يىغىشقا بۇيرۇدى. قاچىلىرىمىزنى يىغقاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر داستىخان سېلىپ بەردۇق. ئاندىن ھەممىمىزنىڭ ئوزۇق ـ تۈلۈكى (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدىكى) داستىخانغا تۆكۈلدى. قانچىلىك ئوزۇق ـ تۈلۈك يىغىلغانلىقىنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈن بوينۇمنى سوزۇپ قاردىم ۋە ياتقان قويچىلىك بارلىقىنى تەخمىن قىلدى. بىز جەمئىي 114 كىشى ئىدۇق. ھەممىمىز تائامدىن تويغۇچە يېگەندىن سىرت، قاچىلىمىزنىمۇ لىق تولدۇرۇۋالدۇق. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ تاھارەتكە سۇ بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. بىرەيلەن ئازراق سۇ بار بىر ئىۋرىقنى كۆتۈرۈپ كەلگەنىدى، ئۇنىڭدىكى سۇنى بىر قاچىغا تۆكۈپ، ھەممىمىز كەلگە تاشا تاھارەت ئالدۇق.

(مۇسلىم: 1729)

8497 ــ عن أبي سَعِيدٍ شَكَّ الْأَعْمَشُ قال لَمَّا كان غَزْوَةُ تَبُوكَ أَصَابَ النَّاس مَجَاعَةٌ قالوا يا رَسُولَ اللَّهِ لو أَذِنْتَ لنا فَنَحَرْنَا نَوَاضِحَنَا فَأَكَلْنَا وَادَّهَنَّا فقال رسول اللَّهِ ε افْعَلُوا قال فَجَاءَ عُمَرُ فقال يا رَسُولَ اللَّهِ إن فَعَلْتَ قَلَّ الظَّهْرُ وَلَكِنْ ادْعُهُمْ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ ثُمَّ ادْعُ اللَّهَ لهم عليها بِالْبَرَكَةِ لَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ في ذلك فقال رسول اللَّهِ ε نعم قال فَدَعَا بِنِطَعٍ فَبَسَطَهُ ثُمَّ دَعَا بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ قال فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِكَفِّ ذُرَةٍ قال وَيَجِيءُ الْآخَرُ بِكَفِّ تَمْرٍ قال وَيَجِيءُ الْآخَرُ بِكَسْرَةٍ حتى اجْتَمَعَ على النِّطَعِ من ذلك شَيْءٌ يَسِيرٌ قال فَدَعَا رسول اللَّهِ ε عليه بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ قال خُذُوا في أَوْعِيَتِكُمْ قال فَأَخَذُوا في أَوْعِيَتِهِمْ حتى ما تَرَكُوا في الْعَسْكَرِ وِعَاءً إلا ملأوه قال فَأَكَلُوا حتى شَبِعُوا

وَفَضَلَتْ فَضْلَةٌ فقال رسول اللَّهِ ε أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إلا الله وَأَنِّي رسول اللَّهِ لَا يَلْقَى اللَّهَ بِهِمَا عَبْدٌ غير شَاكٍّ فَيُحْجَبَ عن الْجَنَّةِ.

8497 ــ ئەبـۇ سـەئىد رەزىيەللاھـۇ ئەنھـۇدىن مۇنـداق رىـۋايەت قىلىنىدۇ: تەبۈك غازىتىدا ئۇزۇق ـ تۇلۇك يېتىشمىگەچكە كىشىلەر ئاچ قالدى. ئۇلار:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىزگە رۇخسەت قىلساڭ، تۆگىلىرىمىزنى سويۇپ يەپ، مېيىنى بەدىنىمىزگە سۈرسەك، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ شۇنداق قىلىڭلار، ـ دېدى. ئاندىن كېيىن ئۆمەر كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇنداق قىلساڭ، مىنىدىغان ئۇلاغ ئازلاپ كېتىدۇ. سەن ئۇلارنى قوللىرىدىكى ئۇزۇق ـ تۇلۇكلىرىنى بىر يەرگە يىغىشقا بۇيرۇپ، بەرىكەتلىك بولۇشىغا دۇئا قىلغىن، الله شۇنداق قىلىپ بەرگەي! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ شۇنداق قىلاي، ـ دېدى ۋە بىر داستىخان كەلتۈرۈپ، ئۇنى يەرگە سالدى. كىشىلەر قوناق بولامدۇ، بۇغداي بولامدۇ، يېنىدا بارلىكى ئۇزۇقلۇقنى ئەكىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدىكى داستىخانغا قويدى. داستىخانغا ئازراقلا نەرسە يىغىلغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ يېمەكلىكنىڭ بەرىكەتلىك بولۇشىغا دۇئا قىلغاندىن كېيىن:

ــ قاچىلىرىڭلارغا ئېلىڭلار! ــ دېدى. كىشىلەر يانلىرىدىكى قاچىلىرىنىڭ ھەممىسىگە تولدۇرۇۋالغاندىن كېيىن، قورساقلىرى تويغۇچە يېدى، لېكىن تائام يەنە ئېشىپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن بىر الله‌تىن باشقا مەبۇدنىڭ بەرھەق يوقلۇقىغا، ئۆزۈمنىڭ الله‌نىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن. كىمكى مۇشۇ شاھادەت كەلىمىسىنى شەك قىلمىغان ھالدا ئېيتىپ الله‌قا مۇلاقات بولىدىكەن، جەننەتكە كىرىدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 27)

8498 ــ وفي رواية: فَجَاءَ ذُو الْبُرِّ بِبُرِّهِ وَذُو التَّمْرِ بِتَمْرِهِ قَالَ وَقَالَ مُجَاهِدٌ وَذُو النَّوَاةِ بِنَوَاهُ قُلْتُ وَمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ بِالنَّوَى قَالَ كَانُوا يَمُصُّونَهُ وَيَشْرَبُونَ عَلَيْهِ الْمَاءَ.

8498 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: بۇغدىيى بارلار بۇغداي، خورمىسى بارلار خورما ئەكەلدى، ـ دېيىلگەن. مۇجاھىد:

ـ ئۇرۇقچىسى بارلار ئۇرۇقچا ئەكەلدى، ـ دېدى. مەن:

ـ ئۇلار ئۇرۇقچىنى نېمە قىلاتتى؟ ـ دەپ سورىسام، مۇجاھىد:

ـ ئۇلار ئۇنى شۇمەيتتى ۋە ئارقىدىن سۇ ئىچەتتى، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 27)

8499 ــ عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا حُفِرَ الْخَنْدَقُ رَأَيْتُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمَصًا شَدِيدًا فَانْكَفَأْتُ إِلَى امْرَأَتِي فَقُلْتُ هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ فَإِنِّي رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمَصًا شَدِيدًا فَأَخْرَجَتْ إِلَيَّ جِرَابًا فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاجِنٌ فَذَبَحْتُهَا وَطَحَنَتْ الشَّعِيرَ فَفَرَغَتْ إِلَى فَرَاغِي وَقَطَّعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا ثُمَّ وَلَّيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ لَا تَفْضَحْنِي بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبِمَنْ مَعَهُ فَجِئْتُهُ فَسَارَرْتُهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا وَطَحَنَّا صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ كَانَ عِنْدَنَا فَتَعَالَ أَنْتَ وَنَفَرٌ مَعَكَ فَصَاحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ سُورًا فَحَيَّ هَلًا بِهَلَّكُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُنْزِلُنَّ بُرْمَتَكُمْ وَلَا تَخْبِزُنَّ عَجِينَكُمْ حَتَّى أَجِيءَ فَجِئْتُ وَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْدُمُ النَّاسَ حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي فَقَالَتْ بِكَ وَبِكَ فَقُلْتُ قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتِ فَأَخْرَجَتْ لَهُ عَجِينًا فَبَصَقَ فِيهِ وَبَارَكَ ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرْمَتِنَا فَبَصَقَ وَبَارَكَ ثُمَّ قَالَ ادْعُ خَابِزَةً فَلْتَخْبِزْ مَعِي وَاقْدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلَا تُنْزِلُوهَا وَهُمْ أَلْفٌ فَأُقْسِمُ بِاللَّهِ لَقَدْ أَكَلُوا حَتَّى تَرَكُوهُ وَانْحَرَفُوا وَإِنَّ بُرْمَتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ وَإِنَّ عَجِينَنَا لَيُخْبَزُ كَمَا هُوَ.

8499 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خەندەك كولانغان چاغدا، مەن پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ قورسىقى ئېچىپ كەتكەنلىكىنى كۆرۈپ، ئايالىمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ يېنىكىدا يېگۈدەك نەرسەڭ بارمۇ؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قورسىقى قاتتىق ئېچىپ كېتىپتۇ، ـ دېۋىدىم، ئۇ بىر سا ئارپا بار تۇلۇمنى ئېلىپ چىقتى. ئۆيىمىزدە باققان بىر پاقلان بار ئىدى، ئۇنى سويدۇم. ئايالىم ئارپىنى تارتتى. مەن پاقلاننى سويۇپ بولغىچە، ئايالىمۇ ئارپىنى تارتىپ بولدى. ئاندىن گۆشنى پارچىلاپ قازانغا سېلىۋېتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ماڭغانىدىم، ئايالىم:

ـ (بۇنچە ئاز تائامغا) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە كۆپ مېھمان باشلاپ كېلىپ، مېنى رەسۋا قىلمىغىن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ، قۇلىقىغا:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىر پاقلىنىمىز بار ئىدى، شۇنى سويۇپ، ئازراق ئارپىنى تارتىپ تەييارلاپ قويدۇق. بىر قانچە ئادەمنى باشلاپ بېرىپ، داستىخىنىمىزغا داخىل بولغان بولساڭ، ـ دەپ پىچىرلىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇ ھامان:

ـــ ئەي خەندەك ئەھلى! جابىر بىزگە تائام تەييارلاپتۇ، يۇرۇڭلار، بېرىپ ـ كېلەيلى، ـ دەپ توۋلىدى. ئاندىن ماڭا:

ـــ مەن بارغىچە قازىنىڭلارنى ئوچاقتىن چۈشۈرىۋەتمەڭلار، خېمىرىمۇ نان ياقماي تۇرۇڭلار! ـ دېدى. مەن ئۇلاردىن بۇرۇن ئۆيگە بېرىپ بولدۇم. ئايالىم ئۆيگە كېلىۋاتقان ئادەمنىڭ كۆپلۈكىنى كۆرۈپ:

ـــ اللە جاجاڭنى بەرسۇن، اللە سېنى ئۇنداق قىلسۇن، مۇنداق قىلسۇن! ـ دەپ قاخشاپ كەتتى. ئۇنىڭغا:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەن دېگەندەك دېگەنىدىم، ـ دېدىم. ئايالىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا خېمىرنى ئەچىقىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خېمىرغا سۈپلەپ، بەركەتلىك بولۇشى ئۈچۈن دۇئا قىلدى. ئاندىن قازانغا سۈپلەپ، گۆشنىڭمۇ بەركەتلىك بولۇشىغا دۇئا قىلدى. ئاندىن:

ـ نان ياقىدىغان ئايالدىن بىرنى چاقىرغىن، ماڭا يارەملىشىپ نان ياقسۇن. قازاندىن شورپىنى ئۈسۈپۈرىكىلار، ئەمما قازاننى ئوچاقتىن ئېلىۋەتمەكلار! ـ دېدى. مىڭغا يېقىن ئادەم كەلگەندى، اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ھەممەيلەن (گۆش بىلەن شورپىدىن) تويغۇدەك يەپ ـ ئىچكەن بولسىمۇ، قازاندىكى شورپا بۇرۇنقىدەكلا تۇراتتى. شۇنچە كۆپ نان ياققان بولساقمۇ، خېمىرمۇ يەنىلا شۇ پېتى تۇراتتى.

(بۇخارى: 4102)

8500 ــ عن أَنَس بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ لِأُمِّ سُلَيْمٍ قَدْ سَمِعْتُ صَوْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَعِيفًا أَعْرِفُ فِيهِ الْجُوعَ فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيْءٍ فَقَالَتْ نَعَمْ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرٍ ثُمَّ أَخَذَتْ خِمَارًا لَهَا فَلَفَّتْ الْخُبْزَ بِبَعْضِهِ ثُمَّ دَسَّتْهُ تَحْتَ ثَوْبِي وَرَدَّتْنِي بِبَعْضِهِ ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَذَهَبْتُ بِهِ فَوَجَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ فَقُمْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسَلَكَ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ أَلِطَعَامٍ فَقُلْتُ نَعَمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَنْ مَعَهُ قُومُوا قَالَ فَانْطَلَقَ وَانْطَلَقْتُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جِئْتُ أَبَا طَلْحَةَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَبُو طَلْحَةَ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ قَدْ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّاسِ وَلَيْسَ عِنْدَنَا مَا نُطْعِمُهُمْ فَقَالَتْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَانْطَلَقَ أَبُو طَلْحَةَ حَتَّى لَقِيَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَهُ حَتَّى دَخَلَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلُمِّي مَا عِنْدَكِ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخُبْزِ فَأَمَرَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفُتَّ وَعَصَرَتْ عَلَيْهِ أُمُّ سُلَيْمٍ عُكَّةً لَهَا فَأَدَمَتْهُ ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ فَأَذِنَ لَهُمْ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا ثُمَّ خَرَجُوا ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لِعَشَرَةٍ حَتَّى أَكَلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا وَالْقَوْمُ سَبْعُونَ رَجُلًا أَوْ ثَمَانُونَ.

8500 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ (ئايالى) ئۇممۇ سۇلەيمدىن:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاۋازى بوش چىقىۋاتىدۇ، قورسىقى ئاچقاندەك قىلىدۇ. ئۆيدە يېگۈدەك بىر نەرسە بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇممۇ سۈلەيم:

ـ بار، ـ دېدى ۋە بىر قانچە ئارپا نېنى ئېلىپ چىقىپ ياغلىقىغا يۆگىدى، ئاندىن مېنىڭ قولتۇقۇمغا قىستۇرۇپ، مېنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا ئەۋەتتى. ناننى ئېلىپ بارسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر توپ جامائەت بىلەن مەسجىدتە ئولتۇرغانىكەن. ئارقا تەرىپىدىن ئايلىنىپ، يېقىنلاپ بارسام:

ـ سېنى ئەبۇ تەلھە ئەۋەتتىمۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ ھەئە، ـ دېدىم.

ـ يېمەكلىك ئۈچۈن ئەۋەتتىمۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ ھەئە، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدىكىلەرگە:

ــ قېنى يۈرۈڭلار! ــ دېدى ۋە جامائەتنى باشلاپ ماڭدى. مەن ئۇلارنىڭ ئالدىدا يېتىپ بېرىپ، ئەبۇ تەلھەگە ئەھۋالنى ئېيتتىم. ئەبۇ تەلھە:

ـ ئى ئۇممۇ سۈلەيم! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جامائەتنى باشلاپ كېلىۋېتىپتۇ. ئۇلارغا بەرگۈدەك بىر نەرسە بارمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇممۇ سۈلەيم:

ـ اللە ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېدى. ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا چىقىپ قارشى ئالدى، ئاندىن ئىككىسى بىللە ئۆيگە كىردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ سۈلەيمگە:

ـ ئۆيدە نېمە بولسا، شۇنى ئېلىپ كەلگىن! ــ دېدى. ئۇممۇ سۈلەيم ھېلىقى نانلارنى پارچىلاپ، بىر قاچىغا سېلىپ، ئۈستىگە تۇلۇمدىن ياغ تۆكۈپ ئارىلاشتۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (تائامنى ئالدىغا كەلتۈرۈپ) دۇئا قىلدى. ئاندىن ئەبۇ تەلھەگە:

ـ ئون كىشىنى چاقىرغىن! ـ دېدى. ئون كىشى كىرىپ، تائامدىن تويغۇچە يېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ يەنە ئون كىشىنى چاقىرغىن! ـ دېدى. يەنە ئون كىشى كىرىپ، تائامدىن تويغۇچە يېدى. ئاندىن:

ـ يەنە ئون كىشىنى چاقىرغىن! ـ دېدى. يەنە ئون كىشى كىرىپ، تويغۇچە يېدى. شۇنداق قىلىپ، پۈتۈن جامائەت تويغۇچە يەپ، تاماق يەنە ئېشىپ قالدى. جەمئىي 70 ياكى 80 كىشى ئىدى.

(مۇسلىم: 2040)

8501 ــ **عن أَنَسِ بن مَالِكٍ قال رَأَى أبو طَلْحَةَ رَسُولَ اللَّـهِ ε مُضْطَجِعًا فِي الْمَسْجِدِ يَتَقَلَّبُ ظَهْرًا لِبَطْنٍ فَأَتَى أُمَّ سُلَيْمٍ فقال إني رأيت رَسُولَ اللَّهِ ε مُضْطَجِعًا فِي الْمَسْجِدِ يَتَقَلَّبُ ظَهْرًا لِبَطْنٍ وَأَظُنُّهُ جَائِعًا وَسَاقَ الحديث وقال فيه ثُمَّ أَكَلَ رسول اللَّـهِ ε وأبو طَلْحَةَ وَأُمُّ سُلَيْمٍ وَأَنَسُ بن مَالِكٍ وَفَضَلَتْ فَضْلَةٌ فَأَهْدَيْنَاهُ لِجِيرَانِنَا.**

8501 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن يەنە مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ تەلھە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەسجىدتە ئوڭدىسىغا ياتقانلىقىنى كۆردى ـ دە، ئۇمۇ سۇلەيمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسجىدتە ئۇيان ـ بۇيانغا ئۆرۈلۈپ ياتقانلىقىنى كۆردۇم، ئۇنىڭ قورسىقى ئاچمىكىن دەيمەن، ـ دېدى... ھەدىسىنىڭ داۋامى يۇقىرىدىكىدەك بولۇپ، داۋامىدا مۇنداق كەلگەن: (جامائەت يەپ بولغاندىن كېيىن) ئەبۇ تەلھە، ئۇممۇ سۇلەيم، ئەنەس ئىبنى مالىكلەر يېدى. تاماق يەنە ئېشىپ قالدى، شۇنىڭ بىلەن، قوشنىلارغا تارقىتىپ بېرىلدى.

(مۇسلىم: 2040)

8502 ــ **عن مُجَاهِد أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ كَانَ يَقُولُ أَللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِنْ كُنْتُ لَأَعْتَمِدُ بِكَبِدِي عَلَى الْأَرْضِ مِنْ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لَأَشُدُّ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنْ الْجُوعِ وَلَقَدْ قَعَدْتُ يَوْمًا عَلَى طَرِيقِهِمْ الَّذِي يَخْرُجُونَ مِنْهُ فَمَرَّ أَبُو بَكْرٍ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ وَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي عُمَرُ فَسَأَلْتُهُ عَنْ آيَةٍ مِنْ**

كِتَابِ اللَّهِ مَا سَأَلْتُهُ إِلَّا لِيُشْبِعَنِي فَمَرَّ فَلَمْ يَفْعَلْ ثُمَّ مَرَّ بِي أَبُو الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَبَسَّمَ حِينَ رَآنِي وَعَرَفَ مَا فِي نَفْسِي وَمَا فِي وَجْهِي ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْحَقْ وَمَضَى فَتَبِعْتُهُ فَدَخَلَ فَاسْتَأْذَنَ فَأَذِنَ لِي فَدَخَلَ فَوَجَدَ لَبَنًا فِي قَدَحٍ فَقَالَ مِنْ أَيْنَ هَذَا اللَّبَنُ قَالُوا أَهْدَاهُ لَكَ فُلَانٌ أَوْ فُلَانَةُ قَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْحَقْ إِلَى أَهْلِ الصُّفَّةِ فَادْعُهُمْ لِي قَالَ وَأَهْلُ الصُّفَّةِ أَضْيَافُ الْإِسْلَامِ لَا يَأْوُونَ إِلَى أَهْلٍ وَلَا مَالٍ وَلَا عَلَى أَحَدٍ إِذَا أَتَتْهُ صَدَقَةٌ بَعَثَ بِهَا إِلَيْهِمْ وَلَمْ يَتَنَاوَلْ مِنْهَا شَيْئًا وَإِذَا أَتَتْهُ هَدِيَّةٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِمْ وَأَصَابَ مِنْهَا وَأَشْرَكَهُمْ فِيهَا فَسَاءَنِي ذَلِكَ فَقُلْتُ وَمَا هَذَا اللَّبَنُ فِي أَهْلِ الصُّفَّةِ كُنْتُ أَحَقُّ أَنَا أَنْ أُصِيبَ مِنْ هَذَا اللَّبَنِ شَرْبَةً أَتَقَوَّى بِهَا فَإِذَا جَاءَ أَمَرَنِي فَكُنْتُ أَنَا أُعْطِيهِمْ وَمَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَنِي مِنْ هَذَا اللَّبَنِ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُدٌّ فَأَتَيْتُهُمْ فَدَعَوْتُهُمْ فَأَقْبَلُوا فَاسْتَأْذَنُوا فَأَذِنَ لَهُمْ وَأَخَذُوا مَجَالِسَهُمْ مِنْ الْبَيْتِ قَالَ يَا أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ خُذْ فَأَعْطِهِمْ قَالَ فَأَخَذْتُ الْقَدَحَ فَجَعَلْتُ أُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَأُعْطِيهِ الرَّجُلَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ فَيَشْرَبُ حَتَّى يَرْوَى ثُمَّ يَرُدُّ عَلَيَّ الْقَدَحَ حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ رَوِيَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ فَأَخَذَ الْقَدَحَ فَوَضَعَهُ عَلَى يَدِهِ فَنَظَرَ إِلَيَّ فَتَبَسَّمَ فَقَالَ أَبَا هِرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ بَقِيتُ أَنَا وَأَنْتَ قُلْتُ صَدَقْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ اقْعُدْ فَاشْرَبْ فَقَعَدْتُ فَشَرِبْتُ فَقَالَ اشْرَبْ فَشَرِبْتُ فَمَا زَالَ يَقُولُ اشْرَبْ حَتَّى قُلْتُ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَجِدُ لَهُ مَسْلَكًا قَالَ فَأَرِنِي فَأَعْطَيْتُهُ الْقَدَحَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَسَمَّى وَشَرِبَ الْفَضْلَةَ.

8502 ـ مۇجاھىدتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئۆزىدىن باشقا ھېچ ئىلاھ بولمىغان الله تائالانىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئاچلىقتىن قورسىقىمنى زېمىنغا چاپلايتتىم، بەزىدە تاش تېڭىۋېلىشقا مەجبۇر بولاتتىم. بىر كۈنى (نامازدىن كېيىن) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلەرنىڭ ئۆتەر يولى ئۈستىدە ئولتۇردۇم. يېنىمدىن ئەبۇ بەكرى ئۆتتى. ئۇنىڭ مېنى ئۆيىگە تەكلىپ قىلىشىنى تەمە قىلغان ھالدا، اللهنىڭ كىتابىدىن بىر

ئايەت توغرۇلۇق سوردىم، لېكىن ئۇ ئۆتۈپ كەتتى، مەن كۈتكەندەك مېنى ئۆيگە تەكلىپ قىلمىدى. ئاندىن ھەزرىتى ئۆمەر كەلدى. ئۇنىڭمۇ مېنى ئۆيگە تەكلىپ قىلىشىنى تەمە قىلغان ھالدا اللەنىڭ كىتابىدىن بىر ئايەت توغرۇلۇق سوردىم. لېكىن ئۇمۇ مەن تەمە قىلغان تەكلىپنى بەرمەيلا ئۆتۈپ كەتتى. ئاندىن ئەبۇلقاسىم سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كەلدى. ئۇ مەندىكى ھالسىزلىقنى كۆرۈپ كۈلۈمسىرىدى. چىرايىمدىن روھىي ھالىتىمنى ئەينەن بىلىپ يەتكەندى. ماڭا:

ــ ئەي ئەبۇ ھۇرەيرە! ـ دېدى. مەن:

ــ خوش، ئەي رەسۇلۇللاھ! ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ قېنى، مەن بىلەن ماڭغىن! ــ دېدى. ئارقىسىغا چۈشۈپ، ئۆيگە باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھۇجرىسىغا كىرىپ كەتتى، ئاندىن مېنى كىرىشكە چاقىردى. بىر قاچىدىكى سۈتنى كۆرۈپ:

ــ بۇ سۈت نەدىن كەلدى؟ ـ دەپ سورىغاندى:

ــ پالانچى ئەر (ياكى ئايال) ساڭا (سوۋغا قىلىپ) ئېلىپ كەلگەنىكەن، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! ـ دېدى. مەن يەنە:

ــ خوش، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ چىقىپ، ئەھلى سۇففەنى چاقىرىپ كىرگىن! ــ دېدى. ئەھلى سۇففە ئىسلامنىڭ مېھمانلىرى بولۇپ، نە ئايال ـ بالىلىرى، نە بارارغا ئۆيي ـ جايلىرى يوق ئىدى. لېكىن ئۇلار باشقىلاردىن بىر نەرسە تىلەپ ئالىدىغا بارمايتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سەدىقە مېلى كەلسە، ھەممىنى ئۇلارغا بۆلۈپ بېرەتتى. سوۋغاتلىق كەلسە، ئۆزىگىمۇ ئايرىپ قېلىپ، قالغىنىنى تارقىتىپ بېرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ تەكلىپى ماڭا ئانچە خۇشياقمىدى. چۈنكى سۈت ئاز ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇ سۈتنى ئىچىپ، بىر ئاز ئوڭشىلىۋېلىشقا بەكمۇ موھتاج ئىدىم، ھەم بۇنىڭغا ھەممىدىن لايىق ئىدىم. ئەھلى سۇففە شۇنچە جىق كىشى تۇرسا، ئازغىنە سۈت كىمگە يېتەتتى؟ ھەقچان،

رەسۇلۇللاھ ھېلى مېنى ئۇلارغا سۈت قۇيۇپ بېرىشكە بۇيرۇيدۇ. ئۇنداق بولغاندا، ماڭا ئۇ سۈتتىن نېمىمۇ قالار؟! لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا ئىتائەت قىلماي بولمايدۇ ـ دە!

(شۇ خىياللار بىلەن بېرىپ) ئەھلى سۇففەنى چاقىردىم. ئۇلار كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كىرىشكە رۇخسەت سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇخسەت بەرگەندىن كېيىن، ئىچىگە كىرىپ ئولتۇرۇشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەي ئەبۇ ھۇرەيرە! ـ دەپ چاقىردى. مەن:

ـ خوش، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېدىم.

ـ سۈتنى بىر ـ بىرلەپ سۇنۇشقا باشلا! ـ دېدى. بىر باشتىن سۇنغىلى باشلىدىم. قاچىنى بىرىنىڭ قولىغا سۇناتتىم، ئۇ قانغۇچە ئىچكەندىن كېيىن، ماڭا قايتۇرۇپ بېرەتتى. يەنە بىرىگە بېرەتتىم، ئۇمۇ ئىچىپ بولۇپ، قايتۇرۇپ بېرەتتى. شۇنداق ئايلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا يېتىپ باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! ـ دېدى. مەن:

ـ خوش، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېسەم:

ـ (سۈت ئىچمىگەن) ئىككىمىزلا قالدۇق، ـ دېدى. مەن:

ـ شۇنداق، توغرا ئېيتتىڭ، ـ دېدىم. ماڭا:

ـ قېنى، سەنمۇ ئولتۇرۇپ ئىچكىن! ـ دېدى. قانغۇچە ئىچتىم. يەنە:

ـ ئىچكىن! ـ دېدى. يەنە ئىچتىم. يەنە:

ـ ئىچكىن! ـ دېدى. يەنە ئىچتىم. يەنە ئىچىشكە ئۇندىگەنىدى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سېنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن اللە تائالاغا قەسەم قىلىمەنكى، ئەمدى ئىچكۈدەك يېرىم قالمىدى، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنداقتا، قاچىنى ماڭا بەرگىن! ـ دېدى. قاچىنى بەرگەنىدىم، اللە تائالاغا ھەمدۇ سانا ئېيتقاندىن كېيىن، "بىسمىللاھ" دەپ، سۈتنىڭ قالغىنىنى ئىچىۋەتتى.

(بۇخارى: 6452)

8503 ــ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثِينَ وَمِائَةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ فَعُجِنَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌّ طَوِيلٌ بِغَنَمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْعًا أَمْ عَطِيَّةً أَوْ قَالَ أَمْ هِبَةً قَالَ لَا بَلْ بَيْعٌ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً فَصُنِعَتْ وَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَوَادِ الْبَطْنِ أَنْ يُشْوَى وَايْمُ اللَّهِ مَا فِي الثَّلَاثِينَ وَالْمِائَةِ إِلَّا قَدْ حَزَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ حُزَّةً مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ وَإِنْ كَانَ غَائِبًا خَبَأَ لَهُ فَجَعَلَ مِنْهَا قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلُوا أَجْمَعُونَ وَشَبِعْنَا فَفَضَلَتْ الْقَصْعَتَانِ فَحَمَلْنَاهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ.

8503 ـ ئابدۇررااھمان ئىبنى ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: 130 كىشى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەپەرگە چىقتۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ قايسىڭلاردا يېگۈدەك بىر نەرسە بار؟ ـ دەپ سورىغاندى، بىر ئادەمنىڭ يېنىدىن بىر سا ياكى شۇنىڭغا يېقىن ئۇن چىقتى. ئۇن يۇغۇرۇلدى. دەل شۇ ئەسنادا، يېنىمىزدىن چاچلىرى پاخپىيىپ كەتكەن، ئېگىز بويلۇق بىر مۇشرىك بىر توپ قوينى ھەيدەپ ئۆتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن:

ـ قويلىرىڭنى ھەدىيە قىلغىلى ئېلىپ ماڭدىڭمۇ، ساتقىلىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پادىچى:

ـ ساتىمەن، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قويدىن بىرنى سېتىۋېلىپ بوغۇزلىدى ۋە جىگىرىنى ئېلىپ، كاۋاپ قىلدى. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، 130 كىشى ئىچىدىن جىگەر كاۋىپى يېمىگەن بىرمۇ ئادەم قالمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ يەرده بارلارغا بېرىپ، يوقلارغا ئېلىپ قويدى. قوي گۆشىدىن يوغان ئىككى تاۋاق تائام چىقتى. ھەممىمىز گۆشتىن تويغۇدەك يېدۇق، لېكىن يەنه ئىككى تاۋاق (تاماق) ئېشىپ قالغانىدى، (قاچىغا ئېلىپ) تۆگىلىرىمىزگە ئارتىۋالدۇق.

(بۇخارى: 2618)

8504 ــ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَتَدَاوَلُ فِي قَصْعَةٍ مِنْ غُدْوَةٍ حَتَّى اللَّيْلِ يَقُومُ عَشَرَةٌ وَيَقْعُدُ عَشَرَةٌ قُلْنَا فَمَا كَانَتْ تُمَدُّ قَالَ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ تَعْجَبُ مَا كَانَتْ تُمَدُّ إِلَّا مِنْ هَاهُنَا وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى السَّمَاءِ.

8504 ـ سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئىدۇق، بىر قاچا تاماقنى ئەتىگەندىن كەچكىچە ئوندىن، ئوندىن بولۇپ، نۆۋەتلىشىپ يېيدۇق، ـ دېگەنىدى بىز:

ـ (ئەتىگەندىن كەچكىچە يېيسىمۇ) تۇگىمەيدىغان قانداق تاماق ئۇ؟ قانداق قىلىپ شۇنچە ئاۋۇپ كېتىدۇ؟ ـ دەپ سوريغانىدۇق، سەمۇرە:

ـ نېمىگە بۇنچىۋالا ئەجەپلىنىسىلەر؟! ئەنە ئاۋۇ يەردىن كېلەتتى (ئۇنداق بولغانىكەن، تۇگەپ قالاتتىمۇ؟!)، ـ دېدى ۋە قولى بىلەن ئاسماننى ئىشارەت قىلدى[1].

(تىرمىزى: 3625)

8505 ــ و حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ أَعْيَنَ حَدَّثَنَا مَعْقِلٌ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَطْعِمُهُ فَأَطْعَمَهُ شَطْرَ وَسْقِ شَعِيرٍ فَمَا زَالَ الرَّجُلُ يَأْكُلُ مِنْهُ وَامْرَأَتُهُ وَضَيْفُهُمَا حَتَّى كَالَهُ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَوْ لَمْ تَكِلْهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ وَلَقَامَ لَكُمْ.

8505 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ، تاماق تەلەپ قىلغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا يېرىم ۋەسەق ئارپا بەردى. ئۇ ئادەم ئارپىنى ئېلىپ بېرىپ، ئايالى بىلەن يېدى ۋە مېھمانلىرىغا يېگۈزدى. ئەمما (ئېشىپ قالغان) ئارپىنى كەملەپ ئېلىپ قويدى، ئۇزاق ئۆتمەيلا تۇگەپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئەھۋالنى ئېيتقانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

[1] ئەلبانى (2866): سەھىھ ـ دېگەن.

ـ ئەگەر ئارپىنى كەملىمەي يەۋەرگەن بولسىڭلار، ئۇ سىلەر ئۈچۈن تۇگىمەس رىزىق بولغان بولاتتى، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2281)

8506 ــ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ أُمَّ مَالِكٍ كَانَتْ تُهْدِي لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي عُكَّةٍ لَهَا سَمْنًا فَيَأْتِيهَا بَنُوهَا فَيَسْأَلُونَ الْأُدْمَ وَلَيْسَ عِنْدَهُمْ شَيْءٌ فَتَعْمِدُ إِلَى الَّذِي كَانَتْ تُهْدِي فِيهِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَجِدُ فِيهِ سَمْنًا فَمَا زَالَ يُقِيمُ لَهَا أُدْمَ بَيْتِهَا حَتَّى عَصَرَتْهُ فَأَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَصَرْتِيهَا قَالَتْ نَعَمْ قَالَ لَوْ تَرَكْتِيهَا مَا زَالَ قَائِمًا.

8506 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۇممۇ مالىك پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر قاچىدا سېرىق مايى ئەكىلىپ بېرىپ، تۇلۇمنى قۇرۇق ئېلىپ كېتەتتى. بالىلىرى ئۇنىڭدىن تاتلىق ـ تۇرۇم تەلەپ قىلغاندا، ئۆيىدە ئۇنداق نەرسە بولمىسا، دەرھال تۇلۇمغا قارايتتى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدە سېرىق مايى تۇرغانلىقىنى كۆرەتتى. بىر كۈنى، ئۇ ئايال بالىلىرىغا يېمەكلىك بەرمەكچى بولۇپ، تۇلۇمنى سىقتى ۋە شۇندىن ئېتىبارەن تۇلۇمدىن سېرىق مايى چىقمايدىغان بولۇپ قالدى. بېرىپ ئەھۋالنى بىلدۈرگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئايالدىن:

ـ تۇلۇمنى سىققانمىدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. ئايال:

ـ ھەئە، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەگەر تۇلۇمنى سىقمىغان بولساڭ، ئۇنىڭ ئىچىدە داۋاملىق بىر نەرسە بولاتتى ۋە ئەسلا تۈگەپ قالمايتتى، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2280)

8507 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَمَرَاتٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ فِيهِنَّ بِالْبَرَكَةِ فَضَمَّهُنَّ ثُمَّ دَعَا لِي فِيهِنَّ بِالْبَرَكَةِ فَقَالَ خُذْهُنَّ وَاجْعَلْهُنَّ فِي مِزْوَدِكَ هَذَا أَوْ فِي هَذَا الْمِزْوَدِ كُلَّمَا أَرَدْتَ أَنْ تَأْخُذَ مِنْهُ شَيْئًا فَأَدْخِلْ فِيهِ

يَدَكَ فَخُذْهُ وَلَا تَنْثُرْهُ نَثْرًا فَقَدْ حَمَلْتُ مِنْ ذَلِكَ التَّمْرِ كَذَا وَكَذَا مِنْ وَسْقٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَكُنَّا نَأْكُلُ مِنْهُ وَنُطْعِمُ وَكَانَ لَا يُفَارِقُ حِقْوِي حَتَّى كَانَ يَوْمُ قَتْلِ عُثْمَانَ فَإِنَّهُ انْقَطَعَ.

8507 ــ ئەبــۇ هــۇرەيرە رەزىيەللاهــۇ ئەنهــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيهى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا بىر قانچە تال خورما ئېلىپ كەلدىم ۋە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇلارنىڭ بەرىكەتلىك بولۇشى ئۈچۈن دۇئا قىلىپ قويغىن! ــ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام خورمىلارنى قولىغا ئېلىپ، مەن ئۈچۈن بەرىكەتلىك بولۇشىغا دۇئا قىلدى. ئاندىن:

ــ بۇلارنى سەپەر خالتاڭغا سالغىن. قاچانكى ئۇنىڭدىن يېمەكچى بولساڭ، قولۇڭنى (خالتاڭغا) سالساڭلا بولىدۇ. ئەمما خورمىلارنى ئارىلاشتۇرما، چېچىۋەتمە! ــ دېدى. ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلدىم، اللە يولىدا (بۇ خورمىلاردىن) بىر قانچە ۋەسەق ئىشلەتتىم، ئۆزەممۇ يېدىم، باشقىلارغىمۇ يېگۈزدۈم. تاكى ئوسمان رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ شېھىد قىلىنغانغا قەدەر ئۇ خورمىلارنى بېلىمدىن ئايرىمىغانىدىم[1].

(تىرمىزى: 3839)

8508 ــ **عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فِيهِمْ رَهْطٌ كُلُّهُمْ يَأْكُلُ الْجَذَعَةَ وَيَشْرَبُ الْفَرَقَ قَالَ فَصَنَعَ لَهُمْ مُدًّا مِنْ طَعَامٍ فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا قَالَ وَبَقِيَ الطَّعَامُ كَمَا هُوَ كَأَنَّهُ لَمْ يُمَسَّ ثُمَّ دَعَا بِغُمَرٍ فَشَرِبُوا حَتَّى رَوَوْا وَبَقِيَ الشَّرَابُ كَأَنَّهُ لَمْ يُمَسَّ أَوْ لَمْ يُشْرَبْ فَقَالَ يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِنِّي بُعِثْتُ لَكُمْ خَاصَّةً وَإِلَى النَّاسِ بِعَامَّةٍ وَقَدْ رَأَيْتُمْ مِنْ هَذِهِ الْآيَةِ مَا رَأَيْتُمْ فَأَيُّكُمْ يُبَايِعُنِي عَلَى أَنْ يَكُونَ أَخِي وَصَاحِبِي قَالَ فَلَمْ يَقُمْ إِلَيْهِ أَحَدٌ قَالَ فَقُمْتُ إِلَيْهِ وَكُنْتُ أَصْغَرَ الْقَوْمِ قَالَ فَقَالَ اجْلِسْ قَالَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ كُلُّ ذَلِكَ أَقُومُ إِلَيْهِ فَيَقُولُ لِي اجْلِسْ حَتَّى كَانَ فِي الثَّالِثَةِ ضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى يَدِي.**

[1] ئەلبانى (3015): سەنەدى سەھىھ ــ دېگەن.

8508 ــ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئابدۇلمۇتتەلىب جەمەتىنى يىغىپ، ئۇلارغا ئازراق تاماق تەييارلىدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىر پاقلاننى پۈتۈن يەۋېتىدىغان، بىر كوزا سۈنى يالغۇز ئىچىۋېتىدىغانلار بار ئىدى. ئۇلار تاماقتىن تويغۇچە يېدى، لېكىن تاماق قول تېگمەي باقمىغاندەك (شۇ پېتى) تۇراتتى. كىچىك بىر نوگايدا سۇ كەلتۈرۈلدى، ھەممىسى قانغىچە ئىچتى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئابدۇلمۇتتەلىب ئەۋلادلىرى! مەن خۇسۇسەن سىلەرگە، ئاندىن پۈتۈن ئىنسانلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلدىم. بۇ مۆجىزىنى ھەممىڭلار كۆردۈڭلار، قايسىڭلار مېنىڭ قېرىندىشىم ۋە ساھابەم بولۇشقا بەيئەت قىلىسىلەر؟ ــ دېدى. ھېچكىم قىمىرلاپمۇ قويمىدى، مەن ئورنۇمدىن تۇردۇم. ھالبۇكى، يېشىم ھەممىدىن كىچىك ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

ــ ئولتۇرغىن! ــ دېدى. ئاندىن يۇقىرىقى سۆزىنى تەكرارلىدى. لېكىن يەنە مەندىن باشقا ھېچكىم ئورنىدىن تۇرمىدى. ئۇچىنچى قېتىمدىمۇ شۇنداق بولدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولۇمنىڭ ئۈستىگە قويدى (يەنى بەيئىتىمنى قوبۇل قىلدى)[1].

(ئەھمەد: 1371)

8509 ــ عَنْ أَبِي رَافِعٍ قَالَ صُنِعَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ فَأُتِيَ بِهَا فَقَالَ لِي يَا أَبَا رَافِعٍ نَاوِلْنِي الذِّرَاعَ فَنَاوَلْتُهُ فَقَالَ يَا أَبَا رَافِعٍ نَاوِلْنِي الذِّرَاعَ فَنَاوَلْتُهُ ثُمَّ قَالَ يَا أَبَا رَافِعٍ نَاوِلْنِي الذِّرَاعَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَهَلْ لِلشَّاةِ إِلَّا ذِرَاعَانِ فَقَالَ لَوْ سَكَتَّ لَنَاوَلْتَنِي مِنْهَا مَا دَعَوْتُ بِهِ قَالَ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْجِبُهُ الذِّرَاعُ.

[1] ھەيسەمى (14109): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ــ دېگەن.

8509 ـ ئەبۇ رافىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر قوي كاۋاپ قىلىنىپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا قويۇلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەي ئەبۇ رافىئ! قولىنى سۈنۈپ بەرگىن! ـ دېدى. سۈنۈپ بەردىم. بىر ئازدىن كېيىن يەنە:

ـ ئى ئەبۇ رافىئ، قولىنى سۈنۈپ بەرگىن! ـ دېدى. يەنە بىر قولىنى سۈنۈپ بەردىم. ئۈچىنچى قېتىم يەنە:

ـ ئى ئەبۇ رافىئ، قولىنى سۈنۈپ بەرگىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! قويىنىڭ ئىككىلا قولى بولىدىغۇ؟! ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ شۈك تۇرغان بولساڭ، تاكى مەن تەلەپ قىلىشتىن توختىغانغا قەدەر سۈنۈپ بېرىۋەرگەن بولاتتىڭ، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قويىنىڭ قولىغا ئامراق ئىدى[1].

(ئەھمەد: 23859؛ «ئەلكەبىر»)

8510 ــ عَنْ سَلَمَةَ السَّكُونِيِّ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ قَالَ قَائِلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ أُتِيتَ بِطَعَامٍ مِنْ السَّمَاءِ قَالَ نَعَمْ أُتِيتُ بِطَعَامٍ قَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ هَلْ كَانَ فِيهِ مِنْ فَضْلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَمَا فُعِلَ بِهِ قَالَ رُفِعَ إِلَى السَّمَاءِ.

8510 ــ سەلەمە سۈكۇنى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا تۇرساق، بىرسى:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! (ساڭا) ئاسماندىن تائام كەلتۈرۈلدىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، كەلتۈرۈلدى، ـ دېدى.

[1] ھەيسەمى (14133): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدى ھەسەندۇر. بۇنى يەنە تەبەرانىمۇ بىر قانچە سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدىدە: ''رەسۇلۇللاھ سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنىڭ ئۇنىڭغا بىر قوينى كاۋاپ قىلىپ بېرىشىمنى بۇيرىغان ئىدى، ئۇنىڭغا كاۋاپ قىلىپ بەردىم'' دەپ كەلگەن، ـ دېگەن.

ـــ ئـى رەسـۇلۇللاھ! ئۇنىڭـدىن بـــرەر نەرسـە ئاشـتىمۇ؟ ـ دەپ سورىغانـدى، پەيغەمبـەر ئەلـەيھـىسسالام:

ـ ھەئە، ئاشتى، ـ دېدى.

ـ ئۇ (ئېشىپ قالغـنى) قانداق بولدى؟ ـ دەپ سورىغانـدى:

ـ تەكـرار ئاسـمانغا كۆتۈرۈلدى، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(دارىمى: 55)

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولۇشى ۋە دۈشمەنلىرىدىن ساقلىنىشى

8511 ــ **عن أَنَسٍ رضي الله عنه قال كان رَجُلٌ نَصْرَانِيًّا فَأَسْلَمَ وَقَرَأَ الْبَقَرَةَ وَآلَ عِمْرَانَ فَكَانَ يَكْتُبُ لِلنَّبِيِّ ε فَعَادَ نَصْرَانِيًّا فَكَانَ يقول ما يَدْرِي مُحَمَّدٌ إلا ما كَتَبْتُ له فَأَمَاتَهُ الله فَدَفَنُوهُ فَأَصْبَحَ وقد لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَقَالُوا هذا فِعْلُ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ لَمَّا هَرَبَ منهم نَبَشُوا عن صَاحِبِنَا فَأَلْقَوْهُ فَحَفَرُوا له فَأَعْمَقُوا فَأَصْبَحَ وقد لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَقَالُوا هذا فِعْلُ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِ نَبَشُوا عن صَاحِبِنَا لَمَّا هَرَبَ منهم فَأَلْقَوْهُ فَحَفَرُوا له وَأَعْمَقُوا له في الأرض ما اسْتَطَاعُوا فَأَصْبَحَ قد لَفَظَتْهُ الْأَرْضُ فَعَلِمُوا أَنَّهُ ليس من الناس فَأَلْقَوْهُ.**

8511 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خرىستىئانلاردىن بىرى مۇسۇلمان بولۇپ، سۈرە بەقەرە بىلەن ئالى ئىمرانىنى ئوقۇشنى ئۆگەنىدى. ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە كەلگەن ۋەھىيلەرنى يازاتتى. كېيىن ئۇ قايتا خرىستىئان بولۇپ كېتىپ:

ــ مۇھەممەد مەن يېزىپ بەرگەندىن باشقىنى بىلمەيدۇ، ــ دەپ جۆيلۈشكە باشلىدى. كۆپ ئۆتمەي، الله ئۇنىڭ جېنىنى ئالدى. ناسارالار ئۇنى كۆمۈپ قويغانىدى، يەر ئۇنى قويىنىغا ئالماي، ئەتىسىلا ئۈستىگە چىقىرىۋەتتى. ناسارالار:

ــ بۇ، مۇھەممەد ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئىشى. بۇ ئادەم ئۇلارنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرىگەچكە، بۇنىڭ قەبرىسىنى قېزىپ، يەر ئۈستىگە تاشلىۋېتىپتۇ، ــ دېيىشىپ، يەرنى تېخىمۇ چوڭقۇر كولاپ، قايتا كۆمۈپ قويۇشتى. ئەتىسى يەر ئۇنى يەنە ئۈستىگە تاشلىۋەتكەن ئىدى. ئۇلار يەنە:

ـ بۇ، مۇھەممەد ۋە ئۇنىڭ ساھابىلىرىنىڭ ئىشى. بۇ ئادەم ئۇلارنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرىگەچكە، ئۇلار بۇنى قەبىرە سىرتىغا تاشلىۋەتكەن، ـ دېيىشتى ۋە يەرنى كولىغىنىچە چوڭقۇر كولاپ كۆمۈپ قويۇشتى. ئەتىسى (ئۇلار كەلگەندە) زېمىن ئۇنى ئاللىبۇرۇن ئوستىگە تاشلىۋەتكەن ئىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار بۇنىڭ ئادەم (يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابىلىرى) نىڭ ئىشى ئەمەس ئىكەنلىكىنى بىلىپ، ئۇنىڭ جەسىدىنى تاشلىۋەتتى.

(بۇخارى: 3617)

8512 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ تُوُفِّيَ وَتَرَكَ عَلَيْهِ ثَلَاثِينَ وَسْقًا لِرَجُلٍ مِنْ الْيَهُودِ فَاسْتَنْظَرَهُ جَابِرٌ فَأَبَى أَنْ يُنْظِرَهُ فَكَلَّمَ جَابِرٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَشْفَعَ لَهُ إِلَيْهِ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَلَّمَ الْيَهُودِيَّ لِيَأْخُذَ ثَمَرَ نَخْلِهِ بِالَّذِي لَهُ فَأَبَى فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّخْلَ فَمَشَى فِيهَا ثُمَّ قَالَ لِجَابِرٍ جُدَّ لَهُ فَأَوْفِ لَهُ الَّذِي لَهُ فَجَدَّهُ بَعْدَمَا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَوْفَاهُ ثَلَاثِينَ وَسْقًا وَفَضَلَتْ لَهُ سَبْعَةَ عَشَرَ وَسْقًا فَجَاءَ جَابِرٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُخْبِرَهُ بِالَّذِي كَانَ فَوَجَدَهُ يُصَلِّي الْعَصْرَ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَخْبَرَهُ بِالْفَضْلِ فَقَالَ أَخْبِرْ ذَلِكَ ابْنَ الْخَطَّابِ فَذَهَبَ جَابِرٌ إِلَى عُمَرَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ لَقَدْ عَلِمْتُ حِينَ مَشَى فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُبَارَكَنَّ فِيهَا.

8512 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇنىڭ ئاتىسى ئۆلۈپ كېتىپ، بىر يەھۇدىيغا تۆلىنىدىغان 30 ۋەسەق خورما قەرزى جابىرنىڭ زىممىسىگە قالغانىدى. جابىر (قەرزنى كېچىكتۈرۈپ تۆلەش ئۈچۈن) يەھۇدىيدىن مۆھلەت تەلەپ قىلغان بولسىمۇ، يەھۇدي مۆھلەت بەرگىلى ئۇنىمىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېلىشتۈرۈپ قويۇشىنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدىيغا:

ـ جابىر خورمىدىن چىققان مەھسۇلاتتىن تۆلەپ بەرسۇن! ـ دېدى. لېكىن يەھۇدىي بۇنىڭغىمۇ ئۇنىمىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جابىرنىڭ خورمىلىق بېغىغا كىرىپ، ئۇياقتا ـ بۇياقتا ماڭغاندىن كېيىن:

ــ ئى جابىر! بۇنىڭ قەرزىنى تۆلىۋەتكىن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايتىپ كەتكەندىن كېيىن، جابىر 30 ۋەسەق خورما يىغىپ، يەھۇدىيغا قەرزىنى بېرىۋەتتى. ئۇنىڭغا يەنە 17 ۋەسەق خورما ئېشىپ قالغانىدى. جابىر بۇ ئەھۋالنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدىگەر ئوقۇۋاتاتتى. نامازدىن كېيىن، 17 ۋەسەق خورما ئېشىپ قالغانلىقىنى ئېيتقانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇنى ئۆمەر ئىبنى خەتتابقىمۇ ئېيتىپ بەرگىن! ـ دېدى. جابىر بېرىپ، ئۆمەرگە ئېيتقانىدى، ئۆمەر:

ــ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ خورمىلىق بېغىغىدا بەركەت تىلەپ ئۇياقتا ـ بۇياقتا مېڭىشىدىنلا مۇشۇنداق بولىدىغانلىقىنى بىلگەنىدىم، ـ دېدى.

(بۇخارى: 2396)

8513 ــ وفي رواية: **فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِذَا جَدَدْتَهُ فَوَضَعْتَهُ فِي الْمِرْبَدِ آذَنْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَجَلَسَ عَلَيْهِ وَدَعَا بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ قَالَ ادْعُ غُرَمَاءَكَ فَأَوْفِهِمْ فَمَا تَرَكْتُ أَحَدًا لَهُ عَلَى أَبِي دَيْنٌ إِلَّا قَضَيْتُهُ وَفَضَلَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ وَسْقًا سَبْعَةٌ عَجْوَةٌ وَسِتَّةٌ لَوْنٌ أَوْ سِتَّةٌ عَجْوَةٌ وَسَبْعَةٌ لَوْنٌ.**

8513 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئەھۋالنى ئېيتقانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ خورمىنى ئۈزۈپ، بورىنىڭ ئۈستىگە يىغقىن. ئاندىن ماڭا خەۋەر بەرگىن! ـ دېدى. مەن ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلىپ، خەۋەر بەرگەنىدىم،

ئۆمەر ۋە ئەبۇ بەكرى بىلەن بىللە يېتىپ كەلدى. خورمىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، بەرىكىتى ئۈچۈن دۇئا قىلغاندىن كېيىن:

ــ ئەمدى قەرز ئىگىلىرىنىى چاقىرىپ، بۇنىڭدىن قەرزىڭنى تۆلىگىن! ــ دېدى. دادامدا قەرزى بارلارنىڭ ھەممىسىنى چاقىرىپ، قەرزنى تولۇق قايتۇرۇپ بەردىم. ماڭا يەنە 13 ۋەسەق خورما ئېشىپ قالغان بولۇپ، يەتتە ۋەسەق ئالىي سورتلۇق، قالغان ئالتە ۋەسەق باشقا سورتتىن ئىدى ياكى ئالتە ۋەسەق ئالىي سورتلۇق، قالغان يەتتە ۋەسەق باشقا سورتتىن ئىدى.

(بۇخارى: 2709)

8514 ــ **وفي رواية: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْتَ أَنَّ وَالِدِي اسْتُشْهِدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ دَيْنًا كَثِيرًا وَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ يَرَاكَ الْغُرَمَاءُ قَالَ اذْهَبْ فَبَيْدِرْ كُلَّ تَمْرٍ عَلَى نَاحِيَتِهِ فَفَعَلْتُ ثُمَّ دَعَوْتُهُ فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَيْهِ أُغْرُوا بِي تِلْكَ السَّاعَةَ فَلَمَّا رَأَى مَا يَصْنَعُونَ أَطَافَ حَوْلَ أَعْظَمِهَا بَيْدَرًا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ جَلَسَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ ادْعُ أَصْحَابَكَ فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَدَّى اللَّهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَأَنَا وَاللَّهِ رَاضٍ أَنْ يُؤَدِّيَ اللَّهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَلَا أَرْجِعَ إِلَى أَخَوَاتِي بِتَمْرَةٍ فَسَلِمَ وَاللَّهِ الْبَيَادِرُ كُلُّهَا حَتَّى أَنِّي أَنْظُرُ إِلَى الْبَيْدَرِ الَّذِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّه لَمْ يَنْقُصْ تَمْرَةً وَاحِدَةً.**

8514 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا بىرىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۆزۈڭ بىلىسەن، ئاتام ئۇھۇد كۈنى شېھىد بولدى، گەدىنىدە نۇرغۇن قەرز بار ئىدى. قەرز ئىگىلىرى بىلەن بىر كۆرۈشۈپ، گەپ قىلىپ قويغان بولساڭ، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سەن قايتىپ بېرىپ، ھەر سورتلۇق خورمىنى ئايرىم ـ ئايرىم يىغقىن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىدەك قىلغاندىن كېيىن، خەۋەر بەردىم. لېكىن قەرز ئىگىلىرى خورمىنى ئاز كۆرۈپ، ماڭا ئېسىلىۋېلىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ قىلغىنىنى

كۆرۈپ، خورمىسى كۆپەرەك بىر دۆۋىنىڭ ئەتراپىنى ئوچ قېتىم ئايلانغاندىن كېيىن، يېنىغا ئولتۇردى. ئاندىن:

ـ ئۇلارنى چاقىرغىن! ـ دېدى ۋە ئۇلارغا بىر ـ بىرلەپ كەمچەنلەپ بېرىشكە باشلىدى. شۇنداق قىلىپ، ئاتامنىڭ قەرزى پۈتۈنلەي تۆلىنىپ بولدى. مەن ئاتامنىڭ قەرزىنى ئادا قىلۇالسامىلا، سىڭىللىرىمغا قۇرۇق قول قايتسامۇ رازى بولۇپ كېتەتتىم. لېكىن، اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، خورما دۆۋىلىرى خۇددى بىر تالمۇ ئېلىنمىغاندەك ئۆز پېتىچە تۇراتتى.

(بۇخارى: 2781)

8515ــ عن أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ كُنْتُ أَدْعُو أُمِّي إِلَى الْإِسْلَامِ وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فَدَعَوْتُهَا يَوْمًا فَأَسْمَعَتْنِي فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَكْرَهُ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَبْكِي قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أَدْعُو أُمِّي إِلَى الْإِسْلَامِ فَتَأْبَى عَلَيَّ فَدَعَوْتُهَا الْيَوْمَ فَأَسْمَعَتْنِي فِيكَ مَا أَكْرَهُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَهْدِيَ أُمَّ أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ اهْدِ أُمَّ أَبِي هُرَيْرَةَ فَخَرَجْتُ مُسْتَبْشِرًا بِدَعْوَةِ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا جِئْتُ فَصِرْتُ إِلَى الْبَابِ فَإِذَا هُوَ مُجَافٌ فَسَمِعَتْ أُمِّي خَشْفَ قَدَمَيَّ فَقَالَتْ مَكَانَكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ وَسَمِعْتُ خَضْخَضَةَ الْمَاءِ قَالَ فَاغْتَسَلَتْ وَلَبِسَتْ دِرْعَهَا وَعَجِلَتْ عَنْ خِمَارِهَا فَفَتَحَتْ الْبَابَ ثُمَّ قَالَتْ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ قَالَ فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْتُهُ وَأَنَا أَبْكِي مِنْ الْفَرَحِ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَبْشِرْ قَدْ اسْتَجَابَ اللَّهُ دَعْوَتَكَ وَهَدَى أُمَّ أَبِي هُرَيْرَةَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَقَالَ خَيْرًا قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُحَبِّبَنِي أَنَا وَأُمِّي إِلَى عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ وَيُحَبِّبَهُمْ إِلَيْنَا قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ حَبِّبْ عُبَيْدَكَ هَذَا يَعْنِي أَبَا هُرَيْرَةَ وَأُمَّهُ إِلَى عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ وَحَبِّبْ إِلَيْهِمْ الْمُؤْمِنِينَ فَمَا خُلِقَ مُؤْمِنٌ يَسْمَعُ بِي وَلَا يَرَانِي إِلَّا أَحَبَّنِي.

8515 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئانام مۇشرىك ئىدى. مەن ئۇنى ئىسلامغا دەۋەت قىلاتتىم.

بىر كۈنى يەنە دەۋەت قىلغانىدىم، ئۇ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەققىدە ھاقارەتلىك سۆزلەرنى قىلدى. مەن يىغلىغان پېتى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا بېرىپ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇگۈنمۇ ئانامنى ئىسلامغا دەۋەت قىلغانىدىم، سېنى ھاقارەتلەيدىغان سۆزلەرنى قىلدى. ئەبۇ ھۇرەيرەنىڭ ئانىسىنىڭ ھىدايىتىگە دۇئا قىلىپ قويساڭ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئاللا! ئەبۇ ھۇرەيرەنىڭ ئانىسىغا ھىدايەت ئاتا قىلغىن! ــ دەپ دۇئا قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى بىلەن خۇشخەۋەر ئۈمىد قىلغان ھالدا ئۆيگە قايتتىم. ئىشىك تاقاق ئىدى. ئانام ئايال ئاۋازىمنى ئاڭلاپ:

ــ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! بىر ئاز ساقلاپ تۇرغىن! ــ دېدى. ئانام يۇيۇنۇپ، كىيىملىرىنى كىيىپ، بېشىغا ياغلىق ئارتىپ چىقتى ۋە:

ــ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە! مەن بىر ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ بەرھەق يوقلۇقىغا ۋە مۇھەممەدنىڭ ئاللاھ تائالانىڭ بەندىسى ۋە ھەقىقىي پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ دېدى. مەن خۇشاللىقتىن يىغلىغان ھالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا باردىم ۋە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! خۇشخەۋەر، ئاللاھ دۇئايىڭنى ئىجابەت قىلىپ، ئەبۇ ھۇرەيرەنىڭ ئانىسىنى ھىدايەت قىلدى، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاھقا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتتى ۋە:

ــ ياخشى بوپتۇ، ـ دېدى. مەن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مۇئمىن بەندىلەرنىڭ مېنى ۋە ئانامنى قىزغىن سۆيۈشىگە، بىزنىڭمۇ ئۇلارنى قىزغىن سۆيۈشىمىزگە دۇئا قىلساڭ، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئاللا! مۇئمىن بەندىلىرىڭگە ئەبۇ ھۇرەيرە ۋە ئانىسىنى قىزغىن سۆيدۈرگىن. ئۇلارغىمۇ مۇئمىن بەندىلىرىڭنى قىزغىن سۆيدۈرگىن! ــ دەپ دۇئا قىلدى. شۇڭا مېنى كۆرگەن ياكى ئاڭلىغان ھەرقانداق مۇئمىن كىشى مېنى قىزغىن دوست تۇتاتتى.

(مۇسلىم: 2491)

8516 ــ **عَنْ الْجُعَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَأَيْتُ السَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ ابْنَ أَرْبَعٍ وَتِسْعِينَ جَلْدًا مُعْتَدِلًا فَقَالَ قَدْ عَلِمْتُ مَا مُتِّعْتُ بِهِ سَمْعِي وَبَصَرِي إِلَّا بِدُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ خَالَتِي ذَهَبَتْ بِي إِلَيْهِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي شَاكٍ فَادْعُ اللَّهَ لَهُ قَالَ فَدَعَا لِي.**

8516 ـ جۈئەيد ئىبنى ئابدۇرەھماندىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن سائىب ئىبنى يەزىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ 94 ياشقا كىرىپمۇ ناھايىتى تىمەن ۋە ساغلام تۇرغانلىقىنى كۆردۈم. ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دۇئاسىنىڭ بەرىكىتىدىنلا مۇشۇنداق تۇرۇۋاتىمەن. ھامام مېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بېرىپ: ”ئى رەسۇلۇللاھ! جىيەنىمنىڭ بېقىنىغا سانجىق تۇرۇپ قېلىۋاتىدۇ، ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ قويساڭ“ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا دۇئا قىلىپ قويدى.

(بۇخارى: 3540)

8517 ــ **عن أَبِي زَيْدِ بْنُ أَخْطَبَ قَالَ مَسَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ عَلَى وَجْهِي وَدَعَا لِي قَالَ عَزْرَةُ إِنَّهُ عَاشَ مِائَةً وَعِشْرِينَ سَنَةً وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ إِلَّا شَعَرَاتٌ بِيضٌ.**

8517 ــ ئەبۇ زەيد ئىبنى ئەختەب مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يۈزۈمنى سىلاپ قويدى ۋە مەن ئۇچۇن دۇئا قىلدى. ئەزرە مۇنداق دېگەن: ئۇ (يەنى ئەبۇ زەيد) 120 ياشقىچە ياشىغان بولسىمۇ، چېچىغا بىر تالمۇ ئاق كىرمىگەنىدى[1].

(تىرمىزى: 3629)

[1] ئەلبانى (2869): سەھىھ ـ دېگەن.

8518 ــ **جابر: بينما نحن مع النبى صلى الله عليه وسلم بالسوق إذا امرأة قالت بارسول الله إن زوجى لايقربنى ففرق بينى و بينه ومر زوجها فدعاه صلى الله عليه وسلم وأخبره قال: يارسول الله إن عهدى بها لهذه الليلة. فبكت المرأة و قالت: كذب فرق بينى وبينه فإنه أبغض خلق الله إلي فتبسم صلى الله عليه وسلم. ثم أخذ برأسه ورأسها فجمع بينهما وقال: اللهم أدن كل واحد من صاحبه فلبثنا ماشاء الله ثم مر صلى الله عليه وسلم بالسوق فإذا نحن بالمرأة. فلما رأته أقبلت إليه فقالت: يارسول الله والذى بعثك بالحق ما خلق بشر أحب إلي منه الآن.**

8518 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە بازاردا ئولتۇرساق، بىر ئايال كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئېرىم ماڭا يېقىنلاشمايدۇ، بىزنى ئايرىۋەتكەن (يەنى ئاجراشتۇرۇۋەتكەن)! ـ دېدى. دەل شۇ پەيتتە، ئۇ ئايالنىڭ ئېرى ئۇ يەردىن ئۆتۈپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى چاقىرىپ، ئەھۋالنى ئېيتقانىدى، ئۇ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ساڭا ئىنئام قىلغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئايالىم بىلەن تېخى بۇ كېچە بىللە بولدۇم، ـ دېدى. ئۇ ئايال يىغلاپ تاشلىدى ۋە:

ـ يالغان ئېيتىۋاتىدۇ، ئىككىمىزنى ئايرىۋەتكەن. چۈنكى اللهنىڭ مەخلۇقلىرى ئىچىدە ھەممىدىن بەك بۇ ئادەمدىن نەپرەتلىنىمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۈلۈمسىرەپ قويۇپ، ئىككىسىنىڭ بېشىنى بىر يەرگە ئەكەلدى ـ دە:

ــ ئى الله! بۇلارنى بىر ـ بىرىگە يېقىنلاشتۇرغىن، بىر ـ بىرىنى سۆيدۈرگىن! ــ دەپ دۇئا قىلدى. ئاردىدىن بىر قانچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە بازاردا ئولتۇرساق، ئۇ ئايال يەنە كەلدى ۋە:

ــ ئــى رەســۇلۇللاھ! ســېنى ھەق بــىلەن ئەۋەتــكەن زاتقــا قەســەم قىلىمەنكى، ھازىر ماڭا نىسبەتەن ئۇنىڭدىنمۇ سۆيۈملۈك بىرى يوق، - دېدى[1].

(مەۋسىلى: 1868)

8519 ــ عن أبي هُرَيْرَةَ قال قال أبو جَهْلٍ هل يُعَفِّرُ مُحَمَّدٌ وَجْهَهُ بين أَظْهُرِكُمْ قال فَقِيلَ نعم فقال وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى لَئِنْ رَأَيْتُهُ يَفْعَلُ ذلك لَأَطَأَنَّ على رَقَبَتِهِ أو لَأُعَفِّرَنَّ وَجْهَهُ في التُّرَابِ قال فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ ε وهو يُصَلِّي زَعَمَ لِيَطَأَ على رَقَبَتِهِ قال فما فَجِئَهُمْ منه إلا وهو يَنْكُصُ على عَقِبَيْهِ وَيَتَّقِي بِيَدَيْهِ قال فَقِيلَ له مالك فقال إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ لَخَنْدَقًا من نَارٍ وَهَوْلًا وَأَجْنِحَةً فقال رسول اللَّهِ ε لو دَنَا مِنِّي لَاخْتَطَفَتْهُ الْمَلَائِكَةُ عُضْوًا عُضْوًا قال فَأَنْزَلَ الله عز وجل لَا نَدْرِي في حديث أبي هُرَيْرَةَ أو شَيْءٌ بَلَغَهُ) كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى إِنَّ إلى رَبِّكَ الرُّجْعَى أَرَأَيْتَ الذي يَنْهَى عَبْدًا إذا صلى أَرَأَيْتَ إن كان على الْهُدَى أو أَمَرَ بِالتَّقْوَى أَرَأَيْتَ إن كَذَّبَ وَتَوَلَّى (يَعْنِي أَبَا جَهْلٍ) أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى كَلَّا لَئِنْ لم يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ كَلَّا لَا تُطِعْهُ.

8519 ــ ئەبــۇ ھــۇرەيرە رەزىيەللاھــۇ ئەنھــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ جەھل:

ــ مۇھەممەد ئاراڭلاردا سەجدە قىلامدۇ؟ - دەپ سورىدى، ئۇنىڭغا:

ــ ھەئە، - دەپ جاۋاب بېرىلگەندى، ئۇ:

ــ لات ۋە ئــۇززا بــىلەن قەســەمكى، مەن ئۇنــىڭ سەجدە قىلغىنىنى كۆرسەم، گەدىنىگە دەسسەپ، يۈزىنى يەرگە سۈرۈۋېتىمەن، - دېدى. (بىر كۈنى) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نامــاز ئوقۇۋاتقــان چاغــدا، ئەبۇ جەھل كېلىپ قالدى - دە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ گەدىنىگە

[1] ھەيسەمى (13999): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىلىرىدۇر. لېكىن سەنەدىدىكى يۈسۈف ئىبنى مۇھەممەد مۇنكەدىر بەزىلەر تەرىپىدىن ھەدىسى زەئىپ دەپ قارالغان، ئەبۇ زۇرئە ئۇنىڭ ھەدىسى ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرگەن، - دېگەن.

دەسسىمەكچى بولدى. لېكىن ئۇ قوللىرىنى شىلتىگەن ھالدا كەينىگە داجىدى. ئۇنىڭدىن:

ـ ساڭا نېمە بولدى؟ ـ دەپ سورالغانىدى:

ـ مۇھەممەد بىلەن مېنىڭ ئارامدا بىر ئوتلۇق ھاڭ پەيدا بولدى، ئاندىن قورقۇنچلۇق قاناتلار (نىڭ ماڭا قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى) كۆردۈم، ـ دەپ جاۋاب بەردى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ئەگەر ئۇ ماڭا يېقىنلاشقان بولسا، پەرىشتىلەر ئۇنى قىيما ـ چىيما قىلىۋەتكەن بولاتتى، ـ دېدى. ئۇزۇن ئۆتمەي، الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنۇ ئايەتلەرنى نازىل قىلدى. ﴿شەك ـ شۇبھىسىز ئىنسان ئۆزىنى باي ساناپ (اللهقا بويسۇنۇشتىن باش تارتىپ)، راستلا ھەددىدىن ئاشىدۇ. (ئى ئىنسان!) باردىغان يېرىڭ پەرۋەردىگارىڭنىڭ دەرگاھىدۇر (قىلمىشىڭغا قاراپ جازاغا ياكى مۇكاپاتقا ئېرىشىسەن). نامراز ئوقۇۋاتقان بەندىنى (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى) توسقان ئادەمنىڭ (ھالىنى) ماڭا ئېيتىپ بەرسەڭچۇ؟ ماڭا (ئۇنىڭ ھالىنى) ئېيتىپ بەرسەڭچۇ؟ ئەگەر ئۇ (ھەددىدىن ئاشقۇچى) (نامازنى توسۇشنىڭ ئورنىغا) توغرا يولدا بولغان بولسا، ياكى تەقۋادارلىققا ئەمر قىلغان بولسا، (بۇ ئۇنىڭ ئۆزى ئۈچۈن ياخشى بولماسمىدى؟) ماڭا ئېيتىپ بەرسەڭچۇ؟ ئەگەر ئۇ (قۇرئاننى) ئىنكار قىلسا، ئىماندىن (يۈز ئۆرۈسە)، اللهنىڭ (ئۇنى) كۆرۈپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلمىدىمۇ؟ ئۇ گۇمراھلىقتىن يانسۇن، ئەگەر ئۇ بۇنىڭدىن يانمىسا، چوقۇم ئۇنىڭ كوكۇلىسىدىن ـ يالغانچى گۇناھكارنىڭ كوكۇلىسىدىن تۇتۇپ (جەھەننەمگە) سۆرەيمىز، ئۇ ئۆزىنىڭ سورۇنداشلىرىنى ياردەمگە چاقىرسۇن! بىز زابانىيىلەر (يەنى جەھەننەمنىڭ كۈچلۈك ـ قاتتىق قول پەرىشتىلىرى)نى چاقىرىمىز. (بۇ فاجىر گۇمراھلىقتىن) يانسۇن! ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلمىغىن، (اللهقا) سەجدە قىلغىن (شۇنىڭ بىلەن اللهقا) يېقىنلىق ھاسىل قىلغىن﴾[1].

(مۇسلىم: 2797)

[1] سۈرە ئەلەق، 6 ـ دىن 19 ـ ئايەتكىچە.

8520 ــ **عن جَابِرِ بن عبد اللَّهِ قال غَزَوْنَا مع رسول اللَّهِ ε غَزْوَةً قِبَلَ نَجْدٍ فَأَدْرَكَنَا رسول اللَّهِ ε في وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَنَزَلَ رسول اللَّهِ ε تَحْتَ شَجَرَةٍ فَعَلَّقَ سَيْفَهُ بِغُصْنٍ من أَغْصَانِهَا قال وَتَفَرَّقَ الناس في الْوَادِي يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ قال فقال رسول اللَّهِ ε إِنَّ رَجُلًا أَتَانِي وأنا نَائِمٌ فَأَخَذَ السَّيْفَ فَاسْتَيْقَظْتُ وهو قَائِمٌ على رَأْسِي فلم أَشْعُرْ إلا وَالسَّيْفُ صَلْتًا في يَدِهِ فقال لي من يَمْنَعُكَ مِنِّي قال قلت الله ثُمَّ قال في الثَّانِيَةِ من يَمْنَعُكَ مِنِّي قال قلت الله قال فَشَامَ السَّيْفَ فَهَا هو ذَا جَالِسٌ ثُمَّ لم يَعْرِضْ له رسول اللَّهِ ε.**

8520 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە نەجد تەرەپكە يۈرۈش قىلدۇق. بىز قويۇق بىر دەرەخزارلىققا يېتىپ بېرىپ، ئارام ئېلىۋاتقىنىمىزدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارقىمىزدىن يېتىشىپ كەلدى ۋە بىر تۇپ دەرەخنىڭ ئاستىغا چۈشۈپ، قىلىچىنى دەرەخ شېخىغا ئىلىپ قويدى. باشقىلارمۇ سايىداش ئۈچۈن بىردىن دەرەخ ئاستىغا كەتتى... ھەدىسنىڭ ئاخىرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سۆزلىرى بىلەن داۋاملىشىدۇ: ئۇخلاۋاتسام، بىرى كېلىپ، قىلىچىمنى قولىغا ئېلىۋالدى. ئويغىنىپ كېتىپ قارىسام، قىلىچىم ئۇنىڭ قولىدا پارقىراپ تۇرغۇدەك. ئۇ:

ــ ئەمدى سېنى كىم قۇتۇلدۇرالايدۇ؟ ــ دەپ سورىدى، مەن:

ــ الله، ــ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ قىلىچنى قىنىغا سالدى. ئەنە ئاۋۇ يەردە ئولتۇرغان ئادەم شۇ، ــ دېدى ۋە ئۇنى كەچۈرۈۋەتتى.

(مۇسلىم: 843)

8521 ــ **عن جابر بن عبد الله عن النبي ε قال دخلت البيت فاذا شيطان خلف الباب فخنقته حتى وجدت برد لسانه على يدي فلولا دعوة العبد الصالح لاصبح مربوطا يراه الناس.**

8521 ــ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كەئبىگە كىرسەم، ئىشىكنىڭ كەينىدە شەيتان تۇرۇپتۇ. دەرھال ئۇنىڭ گېلىنى سىققانىدىم، تىلىنىڭ سوغۇقىنى (قولۇمدا) ھېس قىلىدىم. بىر سالىھ بەندىنىڭ (يەنى سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ) دۇئاسى بولمىغان بولسا ئىدى، ئۇنى باغلاپ قويىاتتىم ۋە ئەتىسى ئىنسانلار ئۇنى شۇ ھالەتتە كۆرگەن بولاتتى»[1].

((ئەلئەۋسەت»: 5491)

[1] ھەيسەمى (13877): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ئەھلى كىتابنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن سورىغان سوئاللىرى ۋە ئۇلارنىڭ (ئۆزلىرىگە) بېرىلگەن جاۋابنى تەستىقلىشى

8522 ــ عن ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُنْتُ قَائِمًا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ حِبْرٌ مِنْ أَحْبَارِ الْيَهُودِ فَقَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ فَدَفَعْتُهُ دَفْعَةً كَادَ يُصْرَعُ مِنْهَا فَقَالَ لِمَ تَدْفَعُنِي فَقُلْتُ أَلَا تَقُولُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ إِنَّمَا نَدْعُوهُ بِاسْمِهِ الَّذِي سَمَّاهُ بِهِ أَهْلُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اسْمِي مُحَمَّدٌ الَّذِي سَمَّانِي بِهِ أَهْلِي فَقَالَ الْيَهُودِيُّ جِئْتُ أَسْأَلُكَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيَنْفَعُكَ شَيْءٌ إِنْ حَدَّثْتُكَ قَالَ أَسْمَعُ بِأُذُنَيَّ فَنَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعُودٍ مَعَهُ فَقَالَ سَلْ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ أَيْنَ يَكُونُ النَّاسُ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُمْ فِي الظُّلْمَةِ دُونَ الْجِسْرِ قَالَ فَمَنْ أَوَّلُ النَّاسِ إِجَازَةً قَالَ فُقَرَاءُ الْمُهَاجِرِينَ قَالَ الْيَهُودِيُّ فَمَا تُحْفَتُهُمْ حِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَالَ زِيَادَةُ كَبِدِ النُّونِ قَالَ فَمَا غِذَاؤُهُمْ عَلَى إِثْرِهَا قَالَ يُنْحَرُ لَهُمْ ثَوْرُ الْجَنَّةِ الَّذِي كَانَ يَأْكُلُ مِنْ أَطْرَافِهَا قَالَ فَمَا شَرَابُهُمْ عَلَيْهِ قَالَ مِنْ عَيْنٍ فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ قَالَ وَجِئْتُ أَسْأَلُكَ عَنْ شَيْءٍ لَا يَعْلَمُهُ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ رَجُلٌ أَوْ رَجُلَانِ قَالَ يَنْفَعُكَ إِنْ حَدَّثْتُكَ قَالَ أَسْمَعُ بِأُذُنَيَّ قَالَ جِئْتُ أَسْأَلُكَ عَنْ الْوَلَدِ قَالَ مَاءُ الرَّجُلِ أَبْيَضُ وَمَاءُ الْمَرْأَةِ أَصْفَرُ فَإِذَا اجْتَمَعَا فَعَلَا مَنِيُّ الرَّجُلِ مَنِيَّ الْمَرْأَةِ أَذْكَرَا بِإِذْنِ اللَّهِ وَإِذَا عَلَا مَنِيُّ الْمَرْأَةِ مَنِيَّ الرَّجُلِ آنَثَا بِإِذْنِ اللَّهِ قَالَ الْيَهُودِيُّ لَقَدْ صَدَقْتَ وَإِنَّكَ لَنَبِيٌّ ثُمَّ انْصَرَفَ فَذَهَبَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ سَأَلَنِي هَذَا عَنْ الَّذِي سَأَلَنِي عَنْهُ وَمَا لِي عِلْمٌ بِشَيْءٍ مِنْهُ حَتَّى أَتَانِيَ اللَّهُ بِهِ.

8522 - پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئازادگەردىسى سەۋبان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا تۇراتتىم. يەھۇدىيلارنىڭ ئالىملىرىدىن بىرى كېلىپ:

ــ ئەسسالامۇ ئەلەيكە، ئى مۇھەممەد! ــ دېدى. مەن ئۇنى شۇنداق قاتتىق ئىتتىرىدىمكى، ئۇ سەنتۈرۈلۈپ كەتتى. ئاندىن ماڭا:

ــ مېنى نېمىشقا ئىتتىرىسەن؟ - دېدى. مەن:

ــ نېمىشقا: "ئى اللهنىڭ پەيغەمبىرى!" دېمەيسەن؟ - دېگەنىدىم، ئۇ:

ــ بىز ئۇنى ئاتا - ئانىسى قويغان ئىسىم بىلەن چاقىرىمىز، - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ:

ــ توغرا، ئاتا - ئانام ماڭا "مۇھەممەد" دەپ ئىسىم قويغان، - دېدى. ئۇ يەھۇدىي:

ــ مەن سەندىن سوئال سورىغىلى كەلدىم، - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بەرگەن جاۋابىمنىڭ ساڭا پايدىسى بولامدۇ؟ - دەپ سورىدى. ئۇ يەھۇدىي:

ــ قۇلاق سېلىپ ئاڭلايمەن، - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىدىكى تاياق بىلەن يەرگە جىجىغاندىن كېيىن:

ــ قېنى سورىغىن! - دېدى.

ــ زېمىنمۇ باشقا بىر زېمىنغا، ئاسمانلارمۇ باشقا بىر ئاسمانلارغا ئايلىنىپ كېتىدىغان كۈندە ئىنسانلار نەدە بولىدۇ؟

ــ پىلىسىرات كۆۋرۈكىنىڭ يېنىدا، قاراڭغۇلۇقتا بولىدۇ.

ــ (ئۇنىڭدىن) تۇنجى بولۇپ كىم ئۆتىدۇ؟

ــ مۇھاجىرلارنىڭ پېقىرلىرى ئۆتىدۇ.

ــ ئۇلار جەننەتكە كىرگەندە، مۇكاپاتى نېمە بولىدۇ؟

ــ بېلىقنىڭ جىگىرى (بولىدۇ).

ــ ئۇندىن كېيىنكى غىزاسىچۇ؟

ـ ئۇلارغا جەننەتنىڭ ئوت ـ چۆپلىرىدىن يېگەن جەننەت بۇقىسى بوغۇزلىنىدۇ.

ـ (ئۇلارنىڭ) ئىچىملىكىچۇ؟

ـ سەلسەبىل دەپ ئاتىلىدىغان بۇلاقتىن بولىدۇ.

ـ راست ئېيتتىڭ. مەن ئەمدى سەندىن يەر يۈزىدە پەقەت پەيغەمبەر ۋە بىر ياكى ئىككى كىشىلا بىلىدىغان ئىش توغرۇلۇق سورايمەن.

ـ بەرگەن جاۋابىمنىڭ ساڭا پايدىسى بولارمۇ؟

ـ قۇلاق سېلىپ ئاڭلايمەن. سوئالىم شۇ: بالا قانداق پەيدا بولىدۇ؟

ـ ئەرنىڭ ئىسپېرمىسى ئېقىش، ئاياللىنىڭ سارغۇچ بولىدۇ. ئۇ ئىككىسى قوشۇلغاندا، ئەرنىڭ ئىسپېرمىسى ئۈستۈن كەلسە، تۆرەلمە اللەنىڭ ئىزنى بىلەن ئوغۇل بولىدۇ. ئاياللىنىڭ ئىسپېرمىسى ئۈستۈن كەلسە، تۆرەلمە اللەنىڭ ئىزنى بىلەن قىز بولىدۇ. بۇنى ئاڭلىغان يەھۇدىي:

ـ راست ئېيتتىڭ، سەن ھەقىقىي پەيغەمبەر ئىكەنسەن، دېدى ـ ده، قايتىپ كەتتى. ئۇ كەتكەندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ يەھۇدىي سورىغان سوئاللار ھەققىدە ھېچنېمە بىلمەيتتىم، اللە ماڭا شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدىلا ئۆگەتتى، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 315)

8523 ــ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ قَالَ قَالَ يَهُودِيٌّ لِصَاحِبِهِ اذْهَبْ بِنَا إِلَى هَذَا النَّبِيِّ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ لَا تَقُلْ نَبِيٌّ لَوْ سَمِعَكَ كَانَ لَهُ أَرْبَعَةُ أَعْيُنٍ فَأَتَيَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَأَلَاهُ عَنْ تِسْعِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَقَالَ لَهُمْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِقُوا وَلَا تَزْنُوا وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا تَمْشُوا بِبَرِيءٍ إِلَى ذِي سُلْطَانٍ وَلَا تَسْحَرُوا وَلَا تَأْكُلُوا الرِّبَا وَلَا تَقْذِفُوا الْمُحْصَنَةَ وَلَا تَوَلَّوْا يَوْمَ الزَّحْفِ وَعَلَيْكُمْ خَاصَّةً يَهُودُ أَنْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ فَقَبَّلُوا يَدَيْهِ وَرِجْلَيْهِ وَقَالُوا نَشْهَدُ أَنَّكَ نَبِيٌّ قَالَ فَمَا يَمْنَعُكُمْ أَنْ تَتَّبِعُونِي قَالُوا إِنَّ دَاوُدَ دَعَا بِأَنْ لَا يَزَالَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ نَبِيٌّ وَإِنَّا نَخَافُ إِنْ اتَّبَعْنَاكَ أَنْ تَقْتُلَنَا يَهُودُ.

8523 ــ سەفۋان ئىبنى ئەسسال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر يەھۇدىي ھەمراھىغا:

ــ شۇ پەيغەمبەرنىڭ يېنىغا بېرىپ باقايلى! ـ دېگەندى، ھەمراھى ئۇنىڭغا:

ــ ئۇنى پەيغەمبەر دېمىگىن. ئۇ ئاڭلاپ قالسا، بەكمۇ خۇرسەن بولۇپ كېتىدۇ، ـ دېدى. ئۇ ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ، مۇسا ئەلەيھىسسالامغا بېرىلگەن توققۇز مۆجىزە توغرۇلۇق سوراندى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا جاۋاب بېرىپ بولغاندىن كېيىن:

ــ اللەقا ھېچقانداق نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەڭلار، ئوغرىلىق قىلماڭلار، زىنا قىلماڭلار، ناھەق ئادەم ئۆلتۈرمەڭلار، گۇناھسىز ئادەمنى پادىشاھقا چاقماڭلار، سېھىرگەرلىك قىلماڭلار، جازانە يېمەڭلار، ئىپپەتلىك ئاياللارغا قارا چاپلىماڭلار، جىھاد كۈنى قېچىپ كەتمەڭلار، بولۇپمۇ سىلەر يەھۇدىيلار شەنبە كۈنىدە اللەنىڭ چەكلىمىسىدىن چىقىپ كەتمەڭلار! ــ دېدى. بۇلارنى ئاڭلىغان ئىككى يەھۇدىي پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پۇت ـ قوللىرىنى سۆيۈپ كەتتى ۋە:

ــ بىز سېنىڭ ھەقىقىي پەيغەمبەر ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمىز، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سىلەرنىڭ ماڭا ئەگىشىشىڭلارغا نېمە توسالغۇ بولۇۋاتىدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇلار:

ــ داۋۇد ئەلەيھىسسالام پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەمىشە ئۆز ئەۋلادىدىن چىقىشىنى تىلىگەنىدى، بىز ساڭا ئەگەشسەك، (باشقا) يەھۇدىيلارنىڭ بىزنى ئۆلتۈرۈۋېتىشىدىن قورقىمىز، ـ دېيىشتى[1].

(نەسائى: 4078)

8524 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَلَغَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَلَامٍ مَقْدَمُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ ثَلَاثٍ لَا يَعْلَمُهُنَّ إِلَّا نَبِيٌّ قَالَ

[1] ئەلبانى (275): زەئىپ، ـ دېگەن.

مَا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ وَمَا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ وَمِنْ أَيِّ شَيْءٍ يَنْزِعُ الْوَلَدُ إِلَى أَبِيهِ وَمِنْ أَيِّ شَيْءٍ يَنْزِعُ إِلَى أَخْوَالِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَبَّرَنِي بِهِنَّ آنِفًا جِبْرِيلُ قَالَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ ذَاكَ عَدُوُّ الْيَهُودِ مِنْ الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا أَوَّلُ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ فَنَارٌ تَحْشُرُ النَّاسَ مِنْ الْمَشْرِقِ إِلَى الْمَغْرِبِ وَأَمَّا أَوَّلُ طَعَامٍ يَأْكُلُهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ فَزِيَادَةُ كَبِدِ حُوتٍ وَأَمَّا الشَّبَهُ فِي الْوَلَدِ فَإِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَشِيَ الْمَرْأَةَ فَسَبَقَهَا مَاؤُهُ كَانَ الشَّبَهُ لَهُ وَإِذَا سَبَقَ مَاؤُهَا كَانَ الشَّبَهُ لَهَا قَالَ أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْيَهُودَ قَوْمٌ بُهُتٌ إِنْ عَلِمُوا بِإِسْلَامِي قَبْلَ أَنْ تَسْأَلَهُمْ بَهَتُونِي عِنْدَكَ فَجَاءَتْ الْيَهُودُ وَدَخَلَ عَبْدُ اللَّهِ الْبَيْتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ رَجُلٍ فِيكُمْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ قَالُوا أَعْلَمُنَا وَابْنُ أَعْلَمِنَا وَأَخْبَرُنَا وَابْنُ أَخْيَرِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفَرَأَيْتُمْ إِنْ أَسْلَمَ عَبْدُ اللَّهِ قَالُوا أَعَاذَهُ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ إِلَيْهِمْ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَقَالُوا شَرُّنَا وَابْنُ شَرِّنَا وَوَقَعُوا فِيهِ.

8524 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەدىنىگە يېتىپ كەلگەنلىكىدىن خەۋەر تاپقان ئابدۇللاھ ئىبنى سالام پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كېلىپ:

ــ مەن سەندىن پەيغەمبەردىن باشقا كىشى بىلمەيدىغان ئۈچ مەسىلە توغرىسىدا سورىماقچى. قىيامەتنىڭ دەسلەپكى ئالامىتى قايسى؟ جەننەت ئەھلى دەسلەپتە يەيدىغان تائام قايسى؟ نېمە سەۋەبتىن بالا ئاتىسىغا ئوخشايدۇ ۋە بەزىدە ئانا تەرەپ تاغلىرىغا ئوخشاپ قالىدۇ؟ ـ دەپ سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ تېخى بايىلا جىبرىئىل بۇ سوئاللارنىڭ جاۋابىنى ئېيتىپ بەرگەنىدى، ـ دېدى. ئابدۇللاھ ئىبنى سالام:

ـ ئۇ (يەنى جىبرىئىل) يەھۇدىيلار دۈشمەن كۆرىدىغان پەرىشتىدۇر، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قىيامەتنىڭ ئەڭ دەسلەپكى ئالامىتى شۇكى، پۈتۈن ئىنسانلارنى شەرقتىن غەربكە سۈرىدىغان بىر پارچە ئوت پەيدا بولىدۇ؛ جەننەت ئەھلى دەسلەپ يەيدىغان تائام بېلىق جىگىرىدۇر؛ بالىنىڭ كىمگە ئوخشىشىغا كەلسەك، ئەر كىشى ئايال كىشى بىلەن بىللە بولغاندا، مەنىيسى ئايالىنىڭكىدىن بۇرۇن كەلسە، بالا ئەرگە ئوخشايدۇ. ئايالىنىڭ بۇرۇن كەلسە، بالا ئايالغا ئوخشايدۇ، ـ دېدى. ئابدۇللاھ ئىبنى سالام بۇنى ئاڭلاپ:

ـ مەن سېنىڭ اللهنىڭ رەسۇلى ئىكەنلىكىڭگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ دېدى. ئاندىن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! يەھۇدىيلار بەكمۇ يالغانچى ۋە بوھتانچى مىللەت. سەن ئۇلاردىن مېنىڭ كىملىكىمنى سوراپ بولغىچە، مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلدۈرمىگىن. بولمىسا ئۇلار مېنى سېنىڭ ھۇزۇرۇڭدا قارىلايدۇ، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنداق قىلماقچى بولدى. كۆپ ئۆتمەي، يەھۇدىيلار يېتىپ كەلدى، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام يوشۇرۇنۇۋالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەھۇدىيلاردىن:

ـ ئابدۇللاھ ئىبنى سالام قانداقراق كىشى؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇلار:

ـ ئۇ بىزنىڭ ئەڭ بىلىملىك كىشىمىز ھەم ئەڭ بىلىملىك كىشىمىزنىڭ ئوغلى. شۇنداقلا ئەڭ ئېسىل كىشىمىز ۋە ئەڭ ئېسىل كىشىمىزنىڭ ئوغلى، ـ دەپ جاۋاب بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەگەر ئۇ مۇسۇلمان بولسا، بۇنىڭغا قانداق قارايسىلەر؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇلار:

ـ اللهنىڭ ئۇنداق بولۇپ قېلىشتىن ساقلىغاي! ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام (يوشۇرۇنۇۋالغان يېرىدىن) چىقىپ:

ـ ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ! ـ دەپ شاھادەت ئېيتىۋىدى، ئۇلار:

ـ بۇ بىزنىڭ ئاربىمىزدىكى ئەڭ ئوسال كىشى ۋە ئەڭ ئوسال كىشىنىڭ ئوغلى، ـ دەپ تىللاشقا باشلىدى.

(بۇخارى: 3329)

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھەرخىل مۆجىزىلىرى، ئۇنىڭ ۋە بالىلىرى ھەققىدىكى بايانلار

8525 ــ عن جابر: سِرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى نَزَلْنَا وَادِيًا أَفْيَحَ فَذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْضِي حَاجَتَهُ فَاتَّبَعْتُهُ بِإِدَاوَةٍ مِنْ مَاءٍ فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَرَ شَيْئًا يَسْتَتِرُ بِهِ فَإِذَا شَجَرَتَانِ بِشَاطِئِ الْوَادِي فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى إِحْدَاهُمَا فَأَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا فَقَالَ انْقَادِي عَلَيَّ بِإِذْنِ اللَّهِ فَانْقَادَتْ مَعَهُ كَالْبَعِيرِ الْمَخْشُوشِ الَّذِي يُصَانِعُ قَائِدَهُ حَتَّى أَتَى الشَّجَرَةَ الْأُخْرَى فَأَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا فَقَالَ انْقَادِي عَلَيَّ بِإِذْنِ اللَّهِ فَانْقَادَتْ مَعَهُ كَذَلِكَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْمَنْصَفِ مِمَّا بَيْنَهُمَا لَأَمَ بَيْنَهُمَا يَعْنِي جَمَعَهُمَا فَقَالَ الْتَئِمَا عَلَيَّ بِإِذْنِ اللَّهِ فَالْتَأَمَتَا قَالَ جَابِرٌ فَخَرَجْتُ أُحْضِرُ مَخَافَةَ أَنْ يُحِسَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقُرْبِي فَيَبْتَعِدَ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ فَيَتَبَعَّدَ فَجَلَسْتُ أُحَدِّثُ نَفْسِي فَحَانَتْ مِنِّي لَفْتَةٌ فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُقْبِلًا وَإِذَا الشَّجَرَتَانِ قَدْ افْتَرَقَتَا فَقَامَتْ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا عَلَى سَاقٍ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ وَقْفَةً فَقَالَ بِرَأْسِهِ هَكَذَا وَأَشَارَ أَبُو إِسْمَعِيلَ بِرَأْسِهِ يَمِينًا وَشِمَالًا ثُمَّ أَقْبَلَ فَلَمَّا انْتَهَى إِلَيَّ قَالَ يَا جَابِرُ هَلْ رَأَيْتَ مَقَامِي قُلْتُ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَانْطَلِقْ إِلَى الشَّجَرَتَيْنِ فَاقْطَعْ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا غُصْنًا فَأَقْبِلْ بِهِمَا حَتَّى إِذَا قُمْتَ مَقَامِي فَأَرْسِلْ غُصْنًا عَنْ يَمِينِكَ وَغُصْنًا عَنْ يَسَارِكَ قَالَ جَابِرٌ فَقُمْتُ فَأَخَذْتُ حَجَرًا فَكَسَرْتُهُ وَحَسَرْتُهُ فَانْذَلَقَ لِي فَأَتَيْتُ الشَّجَرَتَيْنِ فَقَطَعْتُ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا غُصْنًا ثُمَّ أَقْبَلْتُ أَجُرُّهُمَا حَتَّى قُمْتُ مَقَامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسَلْتُ غُصْنًا عَنْ يَمِينِي وَغُصْنًا عَنْ يَسَارِي ثُمَّ لَحِقْتُهُ فَقُلْتُ قَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَعَمَّ ذَاكَ قَالَ إِنِّي مَرَرْتُ

بِقَبْرَيْنِ يُعَذَّبَانِ فَأَحْبَبْتُ بِشَفَاعَتِي أَنْ يُرَفَّهَ عَنْهُمَا مَا دَامَ الْغُصْنَانِ رَطْبَيْنِ قَالَ فَأَتَيْنَا الْعَسْكَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا جَابِرُ نَادِ بِوَضُوءٍ فَقُلْتُ أَلَا وَضُوءَ أَلَا وَضُوءَ أَلَا وَضُوءَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا وَجَدْتُ فِي الرَّكْبِ مِنْ قَطْرَةٍ وَكَانَ رَجُلٌ مِنْ الْأَنْصَارِ يُبَرِّدُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَاءَ فِي أَشْجَابٍ لَهُ عَلَى حِمَارَةٍ مِنْ جَرِيدٍ قَالَ فَقَالَ لِيَ انْطَلِقْ إِلَى فُلَانِ ابْنِ فُلَانٍ الْأَنْصَارِيِّ فَانْظُرْ هَلْ فِي أَشْجَابِهِ مِنْ شَيْءٍ قَالَ فَانْطَلَقْتُ إِلَيْهِ فَنَظَرْتُ فِيهَا فَلَمْ أَجِدْ فِيهَا إِلَّا قَطْرَةً فِي عَزْلَاءِ شَجْبٍ مِنْهَا لَوْ أَنِّي أُفْرِغُهُ لَشَرِبَهُ يَابِسُهُ فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَمْ أَجِدْ فِيهَا إِلَّا قَطْرَةً فِي عَزْلَاءِ شَجْبٍ مِنْهَا لَوْ أَنِّي أُفْرِغُهُ لَشَرِبَهُ يَابِسُهُ قَالَ اذْهَبْ فَأْتِنِي بِهِ فَأَتَيْتُهُ بِهِ فَأَخَذَهُ بِيَدِهِ فَجَعَلَ يَتَكَلَّمُ بِشَيْءٍ لَا أَدْرِي مَا هُوَ وَيَغْمِزُهُ بِيَدَيْهِ ثُمَّ أَعْطَانِيهِ فَقَالَ يَا جَابِرُ نَادِ بِجَفْنَةٍ فَقُلْتُ يَا جَفْنَةَ الرَّكْبِ فَأُتِيتُ بِهَا تُحْمَلُ فَوَضَعْتُهَا بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ فِي الْجَفْنَةِ هَكَذَا فَبَسَطَهَا وَفَرَّقَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ وَضَعَهَا فِي قَعْرِ الْجَفْنَةِ وَقَالَ خُذْ يَا جَابِرُ فَصُبَّ عَلَيَّ وَقُلْ بِاسْمِ اللَّهِ فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ وَقُلْتُ بِاسْمِ اللَّهِ فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَفُورُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ فَارَتْ الْجَفْنَةُ وَدَارَتْ حَتَّى امْتَلَأَتْ فَقَالَ يَا جَابِرُ نَادِ مَنْ كَانَ لَهُ حَاجَةٌ بِمَاءٍ قَالَ فَأَتَى النَّاسُ فَاسْتَقَوْا حَتَّى رَوُوا قَالَ فَقُلْتُ هَلْ بَقِيَ أَحَدٌ لَهُ حَاجَةٌ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ مِنْ الْجَفْنَةِ وَهِيَ مَلْأَى وَشَكَا النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُوعَ فَقَالَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يُطْعِمَكُمْ فَأَتَيْنَا سِيفَ الْبَحْرِ فَزَخَرَ الْبَحْرُ زَخْرَةً فَأَلْقَى دَابَّةً فَأَوْرَيْنَا عَلَى شِقِّهَا النَّارَ فَاطَّبَخْنَا وَاشْتَوَيْنَا وَأَكَلْنَا حَتَّى شَبِعْنَا قَالَ جَابِرٌ فَدَخَلْتُ أَنَا وَفُلَانٌ وَفُلَانٌ حَتَّى عَدَّ خَمْسَةً فِي حِجَاجِ عَيْنِهَا مَا يَرَانَا أَحَدٌ حَتَّى خَرَجْنَا فَأَخَذْنَا ضِلَعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَقَوَّسْنَاهُ ثُمَّ دَعَوْنَا بِأَعْظَمِ رَجُلٍ فِي الرَّكْبِ وَأَعْظَمِ جَمَلٍ فِي الرَّكْبِ وَأَعْظَمِ كِفْلٍ فِي الرَّكْبِ فَدَخَلَ تَحْتَهُ مَا يُطَأْطِئُ رَأْسَهُ.

8525ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن مېڭىپ پايانسىز بىر ۋادىدا توختىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

تاھارىتىنى سۇندۇرۇش ئۈچۈن ماڭدى، مەنمۇ بىر ئۇرىقتا سۇ ئىلىپ، ئۇنىڭ كەينىدىن ماڭدىم. ئەتراپتا دالدىلانغۇدەك بىر نەرسە كۆرۈنمەيتتى. بىردىنلا ۋادىنىڭ نېرىسىدىكى ئىككى تۈپ دەرەخنى كۆردى ـ دە، ئۇ دەرەخلەرنىڭ يېنىغا بېرىپ، بىرىنىڭ شېخىنى تۈتۈپ:

ـ اللەنىڭ ئىزنى بىلەن بويسۇنغىن! ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ شاخ بۇرنىغا چۈلۈك سېلىنغان ۋە ئىگىسىگە تازا كۆندۈرۈلمىگەن تۆگىدەك ئېگىلدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە بىر تۈپ دەرەخنىڭ شېخىدىن بىرنى تۈتۈپ، ئۇنىڭغىمۇ:

ـ اللەنىڭ ئىزنى بىلەن بويسۇنغىن! ـ دېدى. ئۇمۇ شۇنداق قىلدى. ئىككىسى ئېگىلىپ يېرىم بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ گىرەلىشىڭلار! ـ دېدى. ئىككى شاخ گىرەلىشىپ، ئەتراپنى پۈتۈنلەي توسىدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مېنىڭ يېقىندا ئىكەنلىكىمنى بىلىپ، يىراقلاپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ يۈگۈرۈپ كەتتىم ۋە بىر يەردە ئولتۇرۇپ، ئۆز ـ ئۆزۈمگە گەپ قىلىشقا باشلىدىم. بىر ئازدىن كېيىن، كۆزۈمگە غىل ـ پال بىر نەرسە كۆرۈنگەندەك قىلدى، قارىسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېلىۋاتقانىكەن. دەرەخ شاخلىرى بىر ـ بىرىدىن ئايرىلىپ، ئەسلى ھالىتىگە قايتىپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېقىنلىشىپ كېلىپ، بىر يەردە توختىدى ۋە پەسكە بىرەدەم قارىۋەتكەندىن كېيىن:

ـ ئى جابىر! ھازىر تۈرغان ئورنۇمنى كۆردۈڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ ھەئە، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ شۇ دەرەخلەرنىڭ قېشىغا بېرىپ، ھەر بىرىدىن بىردىن شاخ كەسكىن. ئاندىن ھازىر مەن تۈرغان جايغا ئېلىپ كېلىپ، بىرىنى ئوڭ تەرەپكە، يەنە بىرىنى سول تەرەپكە تىكىپ قويغىن! ـ دېدى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، بىر تال تاشنى قولۇمغا ئالدىم ۋە ئۇنى چېقىپ، (سۇركەپ) ئىتتىكلەتتىم. ئاندىن دەرەخنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئىككى تال شاخ كەستىم. ئاندىن ئۇ ئىككىسىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

تۇرغان جايغا ئېلىپ بېرىپ، ئوڭ تەرەپكە بۇرنى، سول تەرەپكە يەنە بۇرنى تىكتىم. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېتىشۈپلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەمرىڭنى بىجا كەلتۈردۈم. مېنى نېمە ئۈچۈن ئۇنداق قىلىشقا بۇيرىدىڭ؟ ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ مەن ئۇ يەردە ئىچىدىكىلەر ئازابلىنىۋاتقان ئىككى قەبرىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالدىم. مېنىڭ شاپائىتىم بىلەن ئۇلارنىڭ (سەن تىككەن) ھۆل شاخلار قۇرۇپ كەتكىچە بولسىمۇ ئازام تېپىپ قېلىشىنى ئۈمىد قىلدىم، ـ دېدى. يولىمىزنى داۋاملاشتۇرۇپ، ئەسكەرلەر يىغىلغان يەرگە يېتىپ باردۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى جابىر! سۇ ئەكەلگىن! ـ دېدى. مەن:

ـ دەققەت! تاھارەت سۈيى بارمۇ؟ ـ دەپ ئۇچ قېتىم توۋلىدىم. لېكىن ھېچكىمدىن سادا چىقمىدى. ئەنسارىيلاردىن بىرى بىر تال ياغاچ ئاسقۇغا ئېسىۋالغان كونا تۇلۇمدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۇ سوۋۇتۇپ بېرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (ئۇنى يادىغا ئېلىپ):

ــ ئۇ ئەنسارىينىڭ يېنىغا بېرىپ باققىن! بەلكىم ئۇنىڭدا سۇ بولۇشى مۇمكىن، ـ دېدى. ئۇنىڭ يېنىغا باردىم، تۇلۇمنىڭ ئاستىدا ئازغىنە سۇ قالغانىكەن، ئۇ سۇنى قاچىغا قۇيسام، تۇلۇمنىڭ قۇرۇپ كەتكەن يەرلىرىنىڭ ئۇ سۇنى سۈمۈرۈۋېلىشىدىن ئەنسىرىدىم ـ دە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا قايتىپ بېرىپ، ئەھۋالنى ئېيتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ تۇلۇمنى يېنىمغا ئېلىپ كەلگىن! ــ دېدى. تۇلۇمنى ئېلىپ كەلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تۇلۇمنى مۇبارەك قولىغا ئېلىپ، مەن بىلمەيدىغان دۇئالارنى قىلغاندىن كېيىن سىقتى، ئاندىن:

ـ ئى جابىر! چوڭ قاچا كەلتۈرگىن! ـ دېدى. مەن دەرھال:

ـ ئى قوشۇنىنىڭ سۇچىسى! ــ دەپ ۋارقىرىدىم. دەرھال چوڭ قاچا كەلتۈرۈلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك قولىنى ئۇ قاچىغا سېلىپ، بارماقلىرىنى ئاچقان ھالدا تېگىگە تەگكۈزدى. ئاندىن:

ـ ئى جابىر! تۆلۈمدىكى سۈنى ''بىسمىللاھ'' دەپ بۇنىڭغا تۆككىن! ـ دېدى. ''بىسمىللاھ'' دەپ تۆكۈشكە باشلىدىم، سۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدىن خۇددى بۇلاقتىن چىققاندەك ئېتىلىپ چىقىشقا باشلىدى ۋە بىردەمنىڭ ئىچىدە چوڭ قاچا لىق تولدى. ئاندىن:

ـ ئى جابىر! سۇغا ئېھتىياجى بارلارنى چاقىرغىن! ـ دېدى. ھەممەيلەن دۇررىدە يېتىپ كەلدى ۋە سۇدىن قانغۇچە ئىچتى.

ـ سۇ ئىچمىگەنلەر بارمۇ؟ ـ دەپ ۋارقىرىدىم، ھېچكىم جاۋاب بەرمىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى قاچىدىن چىقاردى. قاچا يەنە لىپمۇ لىق تولراتتى.

كېيىن، كىشىلەر ئاچلىقتىن شىكايەت قىلىشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ الله پات يېقىندا سىلەرگە تائام ئاتا قىلغاي! ـ دېدى. نىھايەت، دېڭىز بويىغا يېتىپ باردۇق. دېڭىز دولقۇنلىرى ناھايىتى يوغان بىر مەخلۇقنى ساھىلغا چىقىرىپ تاشلىدى. ئۇنىڭ يېرىمىغا ئوت يېقىپ پىشۇردۇق ۋە تويغۇچە يېدۇق. مەن، پالانچى ۋە پالانچى (بەش كىشىنىڭ ئىسمىنى ئاتىدى) ئۇنىڭ كۆز سۆڭىكىنىڭ ئىچىگە كىرىپ ئولتۇرساق، بىزنى ھېچكىم كۆرەلمىدى. قوۋۇرغىلىردىن بىرىنى ئاجرىتىپ، يا شەكىلدە تىكلىدۇق. ئاندىن ئىچىمىزدىكى ئەڭ بەستىلىك ئادەمنى ئەڭ يوغان تۆگىگە مىندۇرۇپ، ئۇنىڭ ئاستىدىن ئۆتكۈزدۇق. ئۇ بېشىنى ئەگمەيلا ئۆتۈپ كەتتى.

(مۇسلىم: 3015)

8526 ــ وفي رواية: **فَرَكِبْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَسُولُ اللَّهِ بَيْنَنَا كَأَنَّمَا عَلَيْنَا الطَّيْرُ تُظِلُّنَا فَعَرَضَتْ لَهُ امْرَأَةٌ مَعَهَا صَبِيٌّ لَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي هَذَا يَأْخُذُهُ الشَّيْطَانُ كُلَّ يَوْمٍ ثَلَاثَ مِرَارٍ قَالَ فَتَنَاوَلَ الصَّبِيَّ فَجَعَلَهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ مُقَدَّمِ الرَّحْلِ ثُمَّ قَالَ اخْسَأْ عَدُوَّ اللَّهِ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْسَأْ عَدُوَّ اللَّهِ أَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثًا ثُمَّ دَفَعَهُ إِلَيْهَا فَلَمَّا قَضَيْنَا سَفَرَنَا مَرَرْنَا بِذَلِكَ**

الْمَكَانِ فَعَرَضَتْ لَنَا الْمَرْأَةُ مَعَهَا صَبِيُّهَا وَمَعَهَا كَبْشَانِ تَسُوقُهُمَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّـهِ اقْبَلْ مِنِّي هَدِيَّتِي فَوَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عَادَ إِلَيْهِ بَعْدُ فَقَالَ خُذُوا مِنْهَا وَاحِـدًا وَرُدُّوا عَلَيْهَا الْآخَرَ.

8526 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: (ئىككى تال شاخنى يەرگە تىككەندىن كېيىن) ئۇلاغلىرىمىزغا مىنىپ، يولغا چىقتۇق. بالىسىنى قۇچىقىغا ئېلىۋالغان بىر ئايال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىنى توسۇپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ بالامغا ھەر كۈنى ئۈچ قېتىم جىن چاپلىشىدۇ، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بالىنى قولىغا ئېلىپ، ئۆزى بىلەن ئىگەرنىڭ ئارىسىغا قويدى ۋە ئۈچ قېتىم:

ـ ئى اللەنىڭ دۈشمىنى، خارلانغان ھالدا چىقىپ كەت! مەن اللەنىڭ پەيغەمبىرىدۇرمەن، ـ دېدى. ئاندىن بالىنى ئانىسىغا قايتۇرۇپ بەردى. سەپىرىمىزنى ئاياغلاشتۇرۇپ قايتقىنىمىزدا، يەنە شۇ جايدىن ئۆتتۇق. ئۇ ئايال يەنە ئالدىمىزنى توستى، بالىسى يېنىدا ئىدى. ئۆزلىرى بېقىۋاتقان ئىككى تۈياق قوچقارنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ سۈغىتىمنى قوبۇل قىلغىن. سېنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، شۇندىن بېرى جىن بالامغا قايتا چاپلاشمىدى، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قويلاردىن بىرنى ئېلىپ، بىرنى قايتۇرۇپ بېرىڭلار! ـ دېدى.

(دارىمى: 17)

8527 ــ **عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَمَّا أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَفْرِ الْخَنْدَقِ عَرَضَتْ لَهُمْ صَخْرَةٌ حَالَتْ بَيْنَهُمْ وَبَـيْنَ الْحَفْـرِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَخَذَ الْمِعْوَلَ وَوَضَعَ رِدَاءَهُ نَاحِيَةَ الْخَنْدَقِ وَقَالَ تَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ فَنَدَرَ ثُلُثُ الْحَجَرِ وَسَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ قَائِمٌ يَنْظُرُ فَبَرَقَ مَعَ ضَرْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَرْقَةٌ ثُمَّ**

ضَرَبَ الثَّانِيَةَ وَقَالَ تَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ فَنَدَرَ الثُّلُثُ الْآخَرُ فَبَرَقَتْ بَرْقَةٌ فَرَآهَا سَلْمَانُ ثُمَّ ضَرَبَ الثَّالِثَةَ وَقَالَ تَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ فَنَدَرَ الثُّلُثُ الْبَاقِي وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذَ رِدَاءَهُ وَجَلَسَ قَالَ سَلْمَانُ يَا رَسُولَ اللَّهِ رَأَيْتُكَ حِينَ ضَرَبْتَ مَا تَضْرِبُ ضَرْبَةً إِلَّا كَانَتْ مَعَهَا بَرْقَةٌ قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا سَلْمَانُ رَأَيْتَ ذَلِكَ فَقَالَ إِي وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَإِنِّي حِينَ ضَرَبْتُ الضَّرْبَةَ الْأُولَى رُفِعَتْ لِي مَدَائِنُ كِسْرَى وَمَا حَوْلَهَا وَمَدَائِنُ كَثِيرَةٌ حَتَّى رَأَيْتُهَا بِعَيْنَيَّ قَالَ لَهُ مَنْ حَضَرَهُ مِنْ أَصْحَابِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَفْتَحَهَا عَلَيْنَا وَيُغَنِّمَنَا دِيَارَهُمْ وَيُخَرِّبَ بِأَيْدِينَا بِلَادَهُمْ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ ثُمَّ ضَرَبْتُ الضَّرْبَةَ الثَّانِيَةَ فَرُفِعَتْ لِي مَدَائِنُ قَيْصَرَ وَمَا حَوْلَهَا حَتَّى رَأَيْتُهَا بِعَيْنَيَّ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَفْتَحَهَا عَلَيْنَا وَيُغَنِّمَنَا دِيَارَهُمْ وَيُخَرِّبَ بِأَيْدِينَا بِلَادَهُمْ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ ثُمَّ ضَرَبْتُ الثَّالِثَةَ فَرُفِعَتْ لِي مَدَائِنُ الْحَبَشَةِ وَمَا حَوْلَهَا مِنْ الْقُرَى حَتَّى رَأَيْتُهَا بِعَيْنَيَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ دَعُوا الْحَبَشَةَ مَا وَدَعُوكُمْ وَاتْرُكُوا التُّرْكَ مَا تَرَكُوكُمْ.

8527 ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىدىن بىرى مۇنداق رىۋايەت قىلغان: خەندەك ئۇرۇشى بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەندەك كولاشقا بۇيرىدى. ساھابىلەر يەرنى كولاۋېتىپ، غايەت زور بىر تاشقا دۇچ كېلىپ قالدى ـ دە، ھەرقانچە قىلىپمۇ ئۇنى مەدرلىتالماي، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئەھۋالنى بىلدۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ، قولىغا بازغانىنى ئالدى ۋە يەكتەكنى خەندەكنىڭ قىرىغا قويۇپ: ﴿پەرۋەردىگارىڭنىڭ سۆزى ناھايىتى راستتۇر، ناھايىتى توغرىدۇر، ئۇنىڭ سۆزىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان ھېچ كىشى يوقتۇر. الله (بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئەھۋالىنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر﴾[1] دېگەن ئايەتنى

[1] سۈرە ئەنئام، 115 ـ ئايەت.

ئوقۇغاندىن كېيىن، تاشنى بازغانلىغاندى، تاشنىڭ ئۈچتىن بىرى يېمىرىلىپ چۈشتى. سەلمان فارسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بېشىدا قاراپ تۇراتتى، ئۇ تاشتىن چاقناپ چىققان نۇرنى كۆردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككىنچى قېتىم: ﴿پەرۋەردىگارىڭنىڭ سۆزى ناھايىتى راستتۇر، ناھايىتى توغرىدۇر، ئۇنىڭ سۆزىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان ھېچ كىشى يوقتۇر. الله (بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئەھۋالىنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر﴾ دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ (تاشنى) بازغانلىغاندى، تاشنىڭ يەنە ئۈچتىن بىرى يېمىرىلىپ چۈشتى. سەلمان فارسى تاشتىن يەنە بىر قېتىم نۇر چاقناپ چىققانلىقىنى كۆردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچىنچى قېتىم يەنە: ﴿پەرۋەردىگارىڭنىڭ سۆزى ناھايىتى راستتۇر، ناھايىتى توغرىدۇر، ئۇنىڭ سۆزىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان ھېچ كىشى يوقتۇر. الله (بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئەھۋالىنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر﴾ دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ بازغانلىغاندى، تاشنىڭ قالغان ئۈچتىن بىرىمۇ پۈتۈنلەي كۆكۈم ـ تالقان بولۇپ كەتتى. سەلمان تاشتىن يەنە نۇر چاقنىغىنىنى كۆردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەندەكتىن چىقىپ، تونىنى ئېلىپ ئولتۇردى. سەلمان:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! تاشقا ھەر بىر ئۇرغىنىڭدا بىر نۇرنىڭ چاقناپ چىققانلىقىنى كۆردۇم، ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى سەلمان! نۇرنى كۆردۈڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، سەلمان:

ـ ھەئە، سېنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇ نۇرنى كۆردۇم، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بىرىنچى قېتىم ئۇرغىنىمدا، كىسرانىڭ شەھەرلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەر ـ يېزىلار ماڭا كۆرسىتىلدى، مەن ئۈلارنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۇم، ـ دېدى. ئەتراپىتا تۇرغان ساھابىلەر:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىزنىڭ ئۇ يەرلەرنى فەتھ قىلىشىمىز، ئۈلارنىڭ يۇرتلىرىنى ئېلىشىمىز ۋە ئۈلارنى ئۆز قوللىرىمىز بىلەن خانۇەيران

قىلىۋېتىشىمىز ئۈچۈن الله تائالاغا دۇئا قىلغىن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئىككىنچى قېتىم ئۇرغىنىمدا ماڭا قەيسەرنىڭ شەھەرلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى شەھەرلەر كۆرسىتىلدى، مەن ئۇلارنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم، ـ دېدى. ساھابىلەر يەنە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىزنىڭ ئۇ يەرلەرنى فەتھ قىلىشىمىز، ئۇلارنىڭ يۇرتلىرىنى ئېلىشىمىز ۋە ئۇلارنى ئۆز قوللىرىمىز بىلەن خانۇۋەيران قىلىۋېتىشىمىز ئۈچۈن الله تائالاغا دۇئا قىلغىن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلدى. ئاندىن:

ـ ئۈچىنچى قېتىم ئۇرغىنىمدا، ھەبەشىستان ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى يېزا ـ قىشلاقلار كۆرسىتىلدى، مەن ئۇلارنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم. ئەمما ھەبەشىستانلىقلار سىلەرگە چېقىلمىسىلا، ئۇلارغا چېقىلماڭلار. شۇنداقلا تۈركلەرمۇ سىلەرگە چېقىلمىسىلا، سىلەرمۇ ئۇلارغا چېقىلماڭلار! ـ دېدى[1].

(نەسائى: 3176)

8528 ـ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّـهِ ـصلى الله عليه وسلمـ بِمِنًى إِذَا انْفَلَقَ الْقَمَرُ فِلْقَتَيْنِ فَكَانَتْ فِلْقَةٌ وَرَاءَ الْجَبَلِ وَفِلْقَةٌ دُونَهُ فَقَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ـصلى الله عليه وسلمـ «اشْهَدُوا».**

8528 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مىنادا تۇرساق، ئاي ئىككىگە بۆلۈندى. بىر پارچىسى تاغنىڭ ئارقا تەرىپىدە، يەنە بىر پارچىسى ئالدى تەرىپىدە ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇنىڭغا گۇۋاھ بولۇڭلار! ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2800)

[1] ئەلبانى (2976): ھەسەن، ـ دېگەن.

8529 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ حَدَّثَهُمْ أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً فَأَرَاهُمْ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ.**

8529 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەككە مۇشرىكلىرى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئۆزلىرىگە بىر مۆجىزە كۆرسىتىشىنى تەلەپ قىلغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا ئايىنىڭ يېرىلىشىنى كۆرسەتتى.

(بۇخارى: 3637)

8530 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ انْشَقَّ الْقَمَرُ وَنَحْنُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَارَ فِرْقَتَيْنِ. فَقَالُوا سَحَرَنَا مُحَمَّدٌ فقال بَعْضُهُمْ لَئِنْ كان سَحَرَنَا ما يَسْتَطِيعُ أَنْ يَسْحَرَ الناس كُلَّهُمْ. زاد رزين: فكانو يتلقون الركبان فيخبرونهم بأنهم قد رأوه فيكذبونهم.**

8530 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا ئاي ئىككىگە بۆلۈنگەنىدى.

(بۇخارى: 4865)

شۇنىڭ بىلەن قۇرەيشلەر:

ـ مۇھەممەد بىزنى سېھىرلىدى، ـ دېدى. بەزىلەر:

ــ بىزنى سېھىرلىگەن بولسىمۇ، ھەممە ئادەمنى سېھىرلەپ بولالمايدۇ، ـ دېدى.

(ئەھمەد: 16308)

رەزىن مۇنداق رىۋايەت قىلغان: ئۇلار (يەنى قۇرەيشلەر) مەككىگە كەلگەن كارۋانلارنى كۈتۈۋېلىپ، ئۇلاردىن (ئايىنىڭ بۆلۈنۈشى توغرۇلۇق) سوربغانىدى، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئايىنىڭ بۆلۈنگەنلىكىنى كۆرگەنلىكىنى ئېيتتى. لېكىن قۇرەيشلەر ئۇلارغىمۇ ئىشەنمىدى.

8531 ــ عن أَسْمَاءَ بنتِ عُمَيْسٍ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم صلى الظُّهْرَ بالصَّهْبَاءِ ثُمَّ أَرْسَلَ عَلِيًّا في حَاجَةٍ فَرَجَعَ وقد صلى النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم الْعَصْرَ فَوَضَعَ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم رَأْسَهُ في حِجْرِ عَلِيٍّ فَنَامَ فلم يُحَرِّكُهُ حتى غَابَتِ الشَّمْسُ فقال النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم اللَّهُمَّ ان عَبْدَكَ عَلِيًّا احْتَبَسَ بنفْسِهِ على نَبِيِّهِ فَرُدَّ عليه الشمس قالت فَطَلَعَتْ عليه الشَّمْسُ حتى رُفِعَتْ على الْجِبَالِ وَعَلَى الأَرْضِ وَقَامَ عَلِيٌّ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ غَابَتْ وَذَلِكَ بالصَّهْبَاءِ.

8531 ـ ئەسما بىنتى ئۇمەيس رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پېشىن نامىزىنى سەھبادا ئوقۇپ بەرگەندىن كېيىن، ئەلىنى بىر ئىشقا ئەۋەتتى. ئەلى قايتىپ كەلگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەسىر نامىزىنى ئوقۇۋاتاتتى. نامازدىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىنى ئەلىنىڭ قۇچىقىغا قويۇپ ئۇخلاپ قالدى ۋە كۈن ئولتۇرغىچە ئورنىدىن تۇرمىدى. (ئويغانغاندىن) كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى اللە! بەندەڭ ئەلى ئۆزىنى پەيغەمبىرىڭ ئۈچۈن تۇتۇپ بەردى، شۇڭا قۇياشىنى ئۇنىڭغا قايتۇرۇپ بەرگىن! ـ دېدى. قۇياش كەينىگە قايتىپ، تاغ ۋە زېمىنغا نۇر چاچتى. ئەلى دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ، ئەسىر نامىزىنى ئوقۇۋالدى. شۇنىڭدىن كېيىن، قۇياش قايتىدىن پاتتى، بۇ ئىش سەھبادا يۈز بەرگەنىدى.[1]

(«ئەلكەبىر»: 144/24، 145)

8532 ــ وفي رواية: كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم إذا نَزَلَ عليه الْوَحْيُ كَادَ يُغْشَى عليه فَأُنْزِلَ عليه يَوْمًا وهو في حِجْرِ عَلِيٍّ فقال له رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم صَلَّيْتَ الْعَصْرَ يا عَلِيُّ قال لا يا رَسُولَ اللَّهِ فَدَعَا اللَّهَ فَرَدَّ عليه

[1] ھەيسەمى (14097): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى بىر قانچە سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىبراھىم ئىبنى ھەسەندىن قىلىنغان رىۋايىتىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئىبنى ھىببان: ''ئىبراھىم ئىبنى ھەسەن ئىشەنچلىك كىشىدۇر'' دېگەن. ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى فاتىمەنىڭ تەرجىمھالىنى بىلمەيمەن، ـ دېگەن.

الشَّمْسَ حتى صلى الْعَصْرَ قالت فَرَأَيْتُ الشَّمْسَ طَلَعَتْ بعد ما غَابَتْ حين رُدَّتْ حتى صلى الْعَصْرَ.

8532 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋەھيى نازىل بولغاندا، ھوشىدىن كەتكىلى تاس قالاتتى. بىر كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەزرىتى ئەلىنىڭ قۇچىقىغا بېشىنى قويۇپ ياتاتتى، شۇ ئەسنادا ۋەھيى نازىل بولدى. (ۋەھيى توختىغاندىن كېيىن) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (بېشىنى كۆتۈرۈپ):

ــ ئى ئەلى! ئەسىر نامىزىنى ئوقۇدۇڭمۇ؟ ــ دەپ سورىدى. ئەلى:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئوقۇمىدىم، ــ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام اللهقا دۇئا قىلىپ، ئەلى ئەسىر نامىزىنى ئوقۇپ بولغۇچە، قۇياشنى كەينىگە قايتۇرۇشىنى سورىدى.. مەن (ئەسما) قۇياشنىڭ ئولتۇرۇپ بولغاندىن كېيىن (قايتا) چىقىپ، ئەلى ئەسىر نامىزىنى ئوقۇپ بولغىچە (كۈتۈپ) تۇرغانلىقىنى كۆردۈم[1].

(«ئەلكەبىر»: 152/24)

8533 ــ عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ كَانَ لِآلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَحْشٌ فَإِذَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعِبَ وَاشْتَدَّ وَأَقْبَلَ وَأَدْبَرَ فَإِذَا أَحَسَّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ دَخَلَ رَبَضَ فَلَمْ يَتَرَمْرَمْ مَا دَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْبَيْتِ كَرَاهِيَةَ أَنْ يُؤْذِيَهُ.

8533 ــ مۇجاھىددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىدە بىر ھايۋان بار بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىقىپ كەتسە، ئۇ ھايۋان ئۇۋي ئىچىنى بېشىغا كىيىپ، توختىماي سەكرەپ ئويناياتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كىرگەنلىكىنى تۇيسا، دەرھال ئېغىلىغا

[1] ھەيسەمى: يۇقىرىقىدەكىگە ئوخشاش باھا بېرىلگەن.

كىرىپ كېتەتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيدىلا بولسا، ئۇنى بىئارام قىلماسلىق ئۈچۈن مىدىر ـ سىدىر قىلمايتتى[1].

(ئەھمەد: 24297؛ مەۋسىلى، بەززار ۋە «ئەلئەۋسەت»)

8534 ــ **عن ابن عَبَّاسٍ قال أَقَامَ رسول اللَّهِ ε بِمَكَّةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً يُوحَى إليه وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرًا وَمَاتَ وهو بن ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ سَنَةً.**

8534 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە 13 يىل تۇردى، بۇ جەريانىدا ئۇنىڭغا ۋەھيى نازىل بولۇپ تۇردى، مەدىنىدە 10 يىل تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 63 يېشىدا ۋاپات بولدى.

(مۇسلىم: 2351)

8535 ــ **عن ابن عَبَّاسٍ قال أَقَامَ رسول اللَّهِ ε بِمَكَّةَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً يَسْمَعُ الصَّوْتَ وَيَرَى الضَّوْءَ سَبْعَ سِنِينَ ولا يَرَى شيئا وَثَمَانَ سِنِينَ يُوحَى إليه وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرًا.**

8535 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە 15 يىل تۇردى. يەتتە يىل جەريانىدا غايىبتىن ئاۋاز ئاڭلايتتى ۋە كۆزىگە نۇر كۆرۈنەتتى. قالغان سەككىز يىلدا ھېچ نېمە كۆرۈنمىدى. لېكىن ئۇنىڭغا ۋەھيى نازىل قىلىندى. مەدىنىدە 10 يىل تۇردى.

(مۇسلىم: 2353)

8536 ــ **عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بُعِثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَرْبَعِينَ سَنَةً فَمَكُثَ بِمَكَّةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً يُوحَى إِلَيْهِ ثُمَّ أُمِرَ بِالْهِجْرَةِ فَهَاجَرَ عَشْرَ سِنِينَ وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ.**

[1] ھەيسەمى (14152): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلاردىن ئەنەسنىڭ جىيەنى ھەفس ئىشەنچلىك، قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8536 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 40 يېشىدا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلدى ۋە مەككىدە 13 يىلنى ئۆتكۈزدى، بۇ جەريانداا ۋەھيى نازىل بولۇپ تۇردى. ئاندىن ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇلۇپ، مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى ۋە مەدىنىدە 10 يىل تۇرۇپ، 63 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتتى.

(بۇخارى: 3902)

8537 ــ عَنْ عَمْرٍو قَالَ قُلْتُ لِعُرْوَةَ كَمْ لَبِثَ النَّبِيُّ ــصلى الله عليه وسلمــ بِمَكَّةَ قَالَ عَشْرًا. قُلْتُ فَإِنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ بِضْعَ عَشْرَةَ. قَالَ فَغَفَّرَهُ وَقَالَ إِنَّمَا أَخَذَهُ مِنْ قَوْلِ الشَّاعِرِ.

8537 ـ ئەمرىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئۇرۋەدىن:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەككىدە قانچىلىك تۇردى؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ــ 10 يىل، ـ دېدى. مەن:

ــ ئىبنى ئاببىاسنىڭ 10 نەچچە يىل دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم، ـ دېسەم، ئۇ ئىبنى ئاببىاسقا اللە تائالادىن مەغپىرەت تىلىگەندىن كېيىن:

ــ ئىبنى ئاببىاس بۇنى شائىرنىڭ سۆزىدىن ئالغان، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2350)

8538 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ وَأَبُو بَكْرٍ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ وَعُمَرُ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ.

8538 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم 63 يېشىدا ۋاپات بولدى، ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەرمۇ ھەم 63 يېشىدا قەبزى روھ قىلىندى.

(مۇسلىم: 2348)

8539 ــ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَخْطُبُ يَقُولُ مَاتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَنَا ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ.

8539 ـ تىرمىزى جەرىردىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خۇتبە سۆزلەۋاتقىنىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام 63 يېشىدا ۋاپات بولدى، ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرمۇ شۇ ياشتا ۋاپات بولدى، مەنمۇ (بۇ يىل) 63 ياشتا، ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان[1].

(تىرمىزى: 3653)

8540 ــ عن ابن عباس قال: إن قريشا تواصت بينهما بالتمادى فى الغنى والكفر فقال بعضهم: الذى نحن عليه أحق مما هو عليه الصنبور المنبتر. فأنزل الله تعالى ((إنا أعطيناك الكوثر فصل لربك وانحر)) إلى أخرها وأتاه بعد ذلك خمسة أولاد ذكور أربعة من خديجة عبد الله وهو أكبرهم. و قيل إن الطاهر هو عبد الله فهم ثلاثة والطيب والقاسم و إبراهيم من مارية و كان له صلى الله عليه وسلم أربع بنات منهن زينب التى كانت تحت أبى العاص بن الربيع ورقية وأم كلثوم كانتا تحت عتبة وعتيبة ابنى أبى لهب. فلما نزلت ((تبت يدا أبى لهب)) أمرهما بفراقهما وتزوج عثمان أولا رقية وهاجرت معه إلى أرض الحبشة. وولدت هناك عبد الله وبه كان يكنى ثم ماتت وتزوج بعدها أم كلثوم وفاطمة كانت تحت على وولدت له حسنا وحسينا ومحسنا وزينب كانت تحت عبد الله بن جعفر وأم كلثوم زوجها على من عمر. رواه رزين.

8540 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: قۇرەيشلەر ئۆز ئارىلىرىدا كۆپۈرلۈق ۋە ئازغۇنلۇقتا چېكىگە يەتتى. ھەتتا بىرى:

ـ بىزنىڭ تۇتۇپ ماڭغان يولىمىز نام ـ نىشانى قالمايدىغان بۇ ئادەمنىڭ يولىدىن توغرىدۇر، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن الله تائالا: ﴿بىز ساڭا ھەقىقەتەن نۇرغۇن ياخشىلىقلارنى ئاتا قىلدۇق. پەرۋەردىگارىڭ ئۈچۈن

[1] ئەلبانى (2887): سەھىھ. ـ دېگەن.

نامـــاز ئوقـــۇغـن ۋە قۇربـــانلـق قـلغـــن. ھەقـــقەتەن ســـېنـلـڭ دۈشمـنـلـىڭنـلـڭ نام ـ نـشانى قالمايدۇ﴾[1] دېگەن سۈرىنى نازىل قىلدى. كۆپ ئۆتمەي، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەش ئوغلى بولدى. تۆتى خەدىچە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن بولۇپ، ئۇلار: ئابدۇللاھ (ئەڭ چوڭىنىڭ ئىسمى)، تاھىر (بەزىلىرىگە كۆرە تاھىر ئەسلى ئابدۇللاھ)، تەييىب ۋە قاسىم قاتارلىقلار. بەشىنچىسى ماريەدىن بولۇپ، ئۇنىڭ ئىسمى ئىبراھىم ئىدى. ئۇلاردىن باشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ (زەينەب، رۇقىيە، ئۇممۇ گۈلسۈم ۋە فاتىمە ئىسىملىك) تۆت قىزى بار ئىدى. زەينەب رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئەبۇلئاسنىڭ ئەمرىدە ئىدى. رۇقىيە ۋە ئۇممۇ گۈلسۈملەر ئەبۇ لەھەبنىڭ ئوغۇللىرى ئۇتبە ۋە ئۇتەيبەنىڭ ئەمرىدە ئىدى. سۈرە مەسەد نازىل بولغاندىن كېيىن، ئەبۇ لەھەب ئىككى ئوغلىغا بېسىم قىلىپ، ئاياللىرىنى قويغۇزۇۋەتتى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ باشتا رۇقىيەنى ئەمرىگە ئالدى. ئىككىسى بىللە ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلدى ۋە ئۇ يەردە (ئۇلارنىڭ ئوغلى) ئابدۇللاھ تۇغۇلدى. شۇندىن كېيىن، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئوغلى ئابدۇللاھنىڭ ئىسمى بىلەن كۇنىيە ئالدى. رۇقىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئوسمان ئۇممۇ گۈلسۈم رەزىيەللاھۇ ئەنھانى نىكاھىغا ئالدى. ھەزرىتى فاتىمە ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئەمرىدە ئىدى. فاتىمەدىن ھەسەن، ھۈسەين، مۇھسىن، زەينەب ۋە ئۇممۇ گۈلسۈملەر دۇنياغا كەلدى. زەينەب ئابدۇللاھ ئىبنى جەئفەرگە ياتلىق بولدى. ئەلى ئۇممۇ گۈلسۈمنى ئۆمەرگە ياتلىق قىلىپ قويدى.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8541 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ ابْنِي وَإِنَّهُ مَاتَ فِي الثَّدْيِ وَإِنَّ لَهُ لَظِئْرَيْنِ تُكَمِّلَانِ رَضَاعَهُ فِي الْجَنَّةِ.**

8541 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] سۈرە كەۋسەر.

«ئوغلۇم ئىبراھىم تېخى ئەمچەكتىن ئايرىلماي تۇرۇپ ئۆلۈپ كەتتى. جەننەتتە ئۇنىڭ ئىككى ئېنىكئانىسى بار بولۇپ، ئۇلار ئىبراھىمنىڭ ئىككى يىللىق (ئەمچەك) سۈتىنى تولۇقلايدۇ. چۈنكى ئۇ مېنىڭ ئوغلۇم».

(مۇسلىم: 2316)

8542 ــ **عن إِسْمَاعِيل قُلْتُ لِابْنِ أَبِي أَوْفَى رَأَيْتَ إِبْرَاهِيمَ ابْنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَاتَ صَغِيرًا وَلَوْ قُضِيَ أَنْ يَكُونَ بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيٌّ عَاشَ ابْنُهُ وَلَكِنْ لَا نَبِيَّ بَعْدَهُ.**

8542 ـ ئىسمائىلدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئىبنى ئەبۇ ئەۋفا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئوغلى ئىبراھىمنى كۆرگەنمىدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ ئىبراھىم كىچىكىدە ئۆلۈپ كەتكەن. ناۋادا مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن كېيىن پەيغەمبەر كېلىشكە ھۆكۈم قىلىنغان بولسا ئىدى، (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ) بالىسى ياشىغان بولاتتى، لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ، ـ دېدى.

(بۇخارى: 6194)

ساھابىلەرنىڭ ئورتاق پەزىلەتلىرى (الله ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن)

8543 ــ **عن عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ لَا أَدْرِي أَذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدُ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةً قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ وَيَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ وَيَنْذِرُونَ وَلَا يَفُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمْ السِّمَنُ.**

8543 ــ ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئىنسانلارنىڭ ئەڭ خەيرلىكى مېنىڭ دەۋرىمدىكىلەر (يەنى ساھابىلەر)دۇر. ئۇنىدىن قالسا، ئۇلاردىن كېيىن كېلىدىغانلار (يەنى تابىئىنلار)، ئۇنىدىن قالسا، ئۇلاردىن كېيىن كېلىدىغانلار (تابىئى تابىئىنلار)دۇر». ئىمران پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى ياكى ئۈچ ئەسىرنى تىلغا ئالغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزى مۇنداق داۋاملىشىدۇ:

«ئۇلاردىن كېيىن شۇنداق بىر قەۋم كېلىدۇكى، ئۇلاردىن گۇۋاھلىق تەلەپ قىلىنمىسىمۇ، يالغان گۇۋاھلىق بېرىدۇ، (ئامانەتكە) خىيانەت قىلىدۇ، ھېچكىم ئۇلارغا ئىشەنمەيدۇ. (نەزرە ئۈچۈن) ئاتاق (مال) ئاتايدۇ، لېكىن نەزرىسىنى ئادا قىلمايدۇ. ئۇلارنىڭ ئىچىدە سېمىز ئادەملەر كۆپ بولىدۇ».

(بۇخارى: 2651)

8544 ــ عن جَابِرِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تَمَسُّ النَّارُ مُسْلِمًا رَآنِي أَوْ رَأَى مَنْ رَآنِي قَالَ طَلْحَةُ فَقَدْ رَأَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ و قَالَ مُوسَى وَقَدْ رَأَيْتُ طَلْحَةَ قَالَ يَحْيَى وَقَالَ لِي مُوسَى وَقَدْ رَأَيْتنِي وَنَحْنُ نَرْجُو اللَّهَ.

8544 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «مېنى كۆرگەن مۇسۇلمانغا ياكى مېنى كۆرگەنلەرنى كۆرگەن مۇسۇلمانغا جەھەننەم ئوتى يېقىنلاشمايدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم. تەلھە: مەن جابىر ئىبنى ئابدۇللاھنى كۆردۇم، ـ دېگەن. مۇسا: مەنمۇ تەلھەنى كۆردۇم، ـ دېگەن.

يەھيا مۇنداق دېگەن: مۇسا ماڭا: سەن مېنى كۆردۇڭ. بىز (مۇشۇ ئارقىلىق) اللەنىڭ رەھمىتىگە ئېرىشىپ قېلىشىمىزنى ئۈمىد قىلىمىز، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3858)

8545 ــ عن أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيُّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنْ النَّاسِ فَيَقُولُونَ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ ثُمَّ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنْ النَّاسِ فَيُقَالُ هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ ثُمَّ يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ فَيَغْزُو فِئَامٌ مِنْ النَّاسِ فَيُقَالُ هَلْ فِيكُمْ مَنْ صَاحَبَ مَنْ صَاحَبَ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيُفْتَحُ لَهُمْ.

8545 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:

[1] ئەلبانى (807): زەئىپ، ـ دېگەن.

«شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، بىر توپ كىشى غازاتقا چىقىدۇ. ئۇلاردىن:

ــ ئاراڭلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرگەنلەر بارمۇ؟ ـ دەپ سورىلىدۇ، ئۇلار:

ــ ھەئە، بار، ـ دەيدۇ. شۇنىڭ پەزىلىتى بىلەن، ئۇلارغا فەتىھ مۇيەسسەر قىلىنىدۇ.

ئاندىن كېيىن بىر زامان كېلىدۇكى، يەنە بىر توپ كىشى غازاتقا چىقىدۇ. ئۇلاردىن:

ـ ئاراڭلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىگە ھەمراھ بولغانلار بارمۇ؟ ـ دەپ سورىلىدۇ، ئۇلار:

ــ ھەئە، بار، ـ دەيدۇ. شۇنىڭ پەزىلىتى بىلەن، ئۇلارغىمۇ فەتىھ مۇيەسسەر قىلىنىدۇ. ئۇندىن كېيىن يەنە بىر زامان كېلىدۇكى، يەنە بىر تۈركۈم كىشى غازاتقا چىقىدۇ. ئۇلاردىن:

ـ ئاراڭلاردا ساھابىلەرگە ھەمراھ بولغانلارغا ھەمراھ بولغانلار بارمۇ؟ ـ دەپ سورىلىدۇ، ئۇلار:

ــ ھەئە، بار، ـ دەيدۇ. شۇنىڭ پەزىلىتى بىلەن، ئۇلارغىمۇ فەتىھ مۇيەسسەر قىلىنىدۇ».

(بۇخارى: 3649)

8546 ــ **وفي رواية بنحوه، وزاد: ثُمَّ يَكُونُ الْبَعْثُ الرَّابِعُ فَيُقَالُ انْظُرُوا هَلْ تَرَوْنَ فِيهِمْ أَحَدًا رَأَى من رَأَى أَحَدًا رَأَى أَصْحَابَ النبي ε فَيُوجَدُ الرَّجُلُ فَيُفْتَحُ لهم بِهِ.**

8546 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: ئاندىن تۆتىنچى تۈركۈم كىشىلەر جىھادقا چىقىدۇ. ئۇلاردىن:

ـ ئاراڭلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىغا ھەمراھ بولغانلارغا ھەمراھ بولغانلار بارمۇ؟ ـ دەپ سورىلىدۇ، ئۇلار:

ـ ھەئە، بار، ـ دەپ جاۋاب بېرىدۇ، شۇنىڭ پەزىلىتى بىلەن، ئۇلارغا فەتىھ مۇيەسسەر قىلىنىدۇ.

(مۇسلىم: 2532)

8547 ــ **عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ كَانَ بَيْنَ خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ وَبَيْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ شَيْءٌ فَسَبَّهُ خَالِدٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَسُبُّوا أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِي فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَوْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا مَا أَدْرَكَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ.**

8547 ــ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خالىد ئىبنى ۋەلىد بىلەن ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف ئىككىسى جېدەللىشىپ قېلىپ، خالىد ئابدۇراھماننى تىللىدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ مېنىڭ ساھابىلىرىمنى تىللىماڭلار، بىرىڭلار ئۇھۇد تېغىچىلىك ئالتۇن سەدىقە قىلسىمۇ، ئۇلاردىن بىرى سەدىقە قىلغان بىر مۇد چاغلىق نەرسىنىڭ ساۋابىغا، ھەتتا ئۇنىڭ يېرىمىغىمۇ ئېرىشەلمەيدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2541)

8548 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهَ اللَّهَ فِي أَصْحَابِي اللَّهَ اللَّهَ فِي أَصْحَابِي لَا تَتَّخِذُوهُمْ غَرَضًا بَعْدِي فَمَنْ أَحَبَّهُمْ فَبِحُبِّي أَحَبَّهُمْ وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِبُغْضِي أَبْغَضَهُمْ وَمَنْ آذَاهُمْ فَقَدْ آذَانِي وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ وَمَنْ آذَى اللَّهَ يُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ.**

8548 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مۇغەففەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ساھابىلىرىمنىڭ ھەققى ـ ھۆرمىتىنى ساقلاشتا اللەتتىن قورقۇڭلار. مەندىن كېيىن ئۇلارنى تىللىماڭلار. كىم ئۇلارنى ياخشى كۆرسە، مېنى ياخشى كۆرگەنلىكىدىن ياخشى كۆرگەن بولىدۇ. كىم ئۇلاردىن نەپرەتلەنسە، مەندىن نەپرەتلەنگەنلىكى ئۈچۈن نەپرەتلەنگەن بولىدۇ. كىم ئۇلارغا ئەزىيەت بەرسە، ماڭا ئەزىيەت بەرگەن بولىدۇ. كىم

ماڭا ئەزىيەت بەرسە، اللهقا ئەزىيەت بەرگەن بولىدۇ. كىم اللهقا ئەزىيەت بېرىدىكەن، الله ئۇنى پات ئارىدا جازالايدۇ»[1].

(تىرمىزى: 3862)

8549 ــ **عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَيْتُمْ الَّذِينَ يَسُبُّونَ أَصْحَابِي فَقُولُوا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى شَرِّكُمْ.**

8549 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مېنىڭ ساھابىلىرىمنى تىللاۋاتقانلارنى كۆرسەڭلار، ئۇلارغا: ''سىلەرگە اللهنىڭ لەنىتى بولسۇن!'' دەڭلار!»[2]

(تىرمىزى: 3866)

8550 ــ **عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَتْ لِي عَائِشَةُ يَا ابْنَ أُخْتِي أُمِرُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِأَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَبُّوهُمْ.**

8550 ـ ھىشام ئىبنى ئۇرۋە دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ماڭا:

ــ ئى ھەمشىرەمنىڭ ئوغلى! ئۇلار (قۇرئاندا) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرى ئۈچۈن ئىستىغپار ئېيتىشقا بۇيرۇلغان ئىدى، لېكىن ئۇلارنى تىللاۋاتىدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 3022)

8551 ــ **جابر قيل لعائشة: إن ناسا يتناولون أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم حتى أبا بكر وعمر فقالت: ما تعجبون من هذا؟ انقطع عنهم العمل فأحب الله أن لايقطع عنهم الأجر.** رزين.

[1] ئەلبانى (808): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (811): ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

8551 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاغا:

ـــ بەزىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىغا، ھەتتا ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرگىمۇ تىل تەگكۈزىۋاتىدۇ، ـ دېيىلگەنىدى، ھەزرىتى ئائىشە:

ـ نېمىدىن ئەجەبلىنىسىلەر؟ ئۇلارنىڭ ئەمەللىرى ئۈزۈلۈپ قالدى. لېكىن اللهتىن (بۇ ئارقىلىق) ئۇلارنىڭ ئەجرىنىڭ ئۈزۈلۈپ قالماسلىقىنى تىلەيمەن، ـ دېدى.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8552 ــ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ صَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قُلْنَا لَوْ جَلَسْنَا حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَهُ الْعِشَاءَ قَالَ فَجَلَسْنَا فَخَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ مَا زِلْتُمْ هَاهُنَا قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّيْنَا مَعَكَ الْمَغْرِبَ ثُمَّ قُلْنَا نَجْلِسُ حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَكَ الْعِشَاءَ قَالَ أَحْسَنْتُمْ أَوْ أَصَبْتُمْ قَالَ فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ وَكَانَ كَثِيرًا مِمَّا يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقَالَ النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِلسَّمَاءِ فَإِذَا ذَهَبَتْ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ وَأَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي فَإِذَا ذَهَبْتُ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ.

8552 ـ ئەبۇ بۇردە دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: بىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن نامازشامنى ئوقۇدۇق، ئاندىن خۇپتەننىمۇ (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن) ئوقۇماقچى بولۇپ، ئولتۇردۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چىقىپ:

ـ تېخىچە بۇ يەردە ئولتۇرۇپسىلەرغۇ؟ ـ دەپ سورىدى. بىز:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سەن بىلەن نامازشامنى ئوقۇدۇق، خۇپتەننىمۇ سەن بىلەن بىللە ئوقۇماقچى بولۇپ ئولتۇردۇق، ـ دېدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياخشى قىلىپسىلەر، ـ دېدى. ئاندىن بېشىنى كۆتۈرۈپ، ئاسمانغا قارىدى، ئۇ كۆپىنچە ھاللاردا شۇنداق قىلاتتى. ئاندىن:

ــ يۇلتۇزلار ئاسمانىنىڭ قوغدىغۇچىلىرى، ئەگەر ئۇلار (يوقىلىپ) كەتسە، ئاسمان ھالاكەتكە ئۇچرايدۇ. مەن ساھابىلىرىمنىڭ قوغدىغۇچىلىرىمەن، مەن كەتسەم، ساھابىلىرىمنىڭ بېشىغا ۋەدە قىلىنغان (قورقۇنچلۇق) ئىش كېلىدۇ. ساھابىلىرىم ئۈممىتىمنىڭ قوغدىغۇچىلىرى، ئۇلار كەتسە، ئۈممىتىمنىڭ بېشىغا ۋەدە قىلىنغان (قورقۇنچلۇق) ئىش كېلىدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2531)

8553 ــ **عَنْ بُرَيْدَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ أَصْحَابِي يَمُوتُ بِأَرْضٍ إِلَّا بُعِثَ قَائِدًا وَنُورًا لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.**

8553 ـ بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ساھابىلىرىمدىن بىرى بىر يەردە ئۆلۈپ كەتسە، (قىيامەت كۈنى) ئۇ شۇ يەردىكىلەر ئۈچۈن باشلامچى ۋە نۇر بولۇپ تىرىلدۈرۈلىدۇ»[1].

(تىرمىزى: 3568)

8554 – **عمر رفعه: سألت ربي عن اختلاف أصحابي من بعدي فأوحى إلي: يا محمد إن أصحابك عندي بمنزلة النجوم من السماء بعضها أقوى من بعض ولكل نور فمن أخذ بشئ مما هم عليه من اختلافهم فهو عندي على هدى. وقال: أصحابي كالنجوم بأيهم اقتديتم اهتديتم. رزين.**

8554 ــ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«رەببىمدىن ساھابىلىرىمنىڭ (مەندىن كېيىنكى) ئىختىلاپى توغرۇلۇق سورىدىم. ماڭا مۇنداق ۋەھيى قىلىندى: ''ئى مۇھەممەد! ساھابىلىرىڭ مېنىڭ نەزەرىمدە خۇددى نۇرى بىر ـ بىرىدىن كۈچلۈك يۇلتۇزلارغا ئوخشايدۇ، ھەممىسىنىڭ ئۆزىگە خاس نۇرى بولىدۇ. كىمكى ئۇلاردىن بىرىنىڭ تۇتقان يولىغا ئەگەشسە، ئۇ، مېنىڭ دەرگاھىمدا

[1] ئەلبانى (810): زەئىپ، ـ دېگەن.

ھىدايەت ئۈستىدە بولىدۇ"». ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە مۇنداق دېدى: «مېنىڭ ساھابىلىرىم يۇلتۇزلارغا ئوخشاش بولۇپ، مەيلى قايسىسىغا ئەگەشمەكلار، ھىدايەت تاپىسىلەر».

(رەزىن رىۋايەت قىلغان، لېكىن بۇ توقۇلما سۆز)

8555 ــ **سَعِيد بن زَيْدٍ سمع من يَسُبُّ عَلِيًّا قال ألا أَرَى أَصْحَابَ رسول اللَّهِ ε يُسَبُّونَ عِنْدَكَ ثُمَّ لَا تُنْكِرُ ولا تُغَيِّرُ أنا سمعت رَسُولَ اللَّهِ ε يقول وَإِنِّي لَغَنِيٌّ أَنْ أَقُولَ عليه ما لم يَقُلْ فَيَسْأَلَنِي عنه غَدًا إذا لَقِيتُهُ أبو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ وَسَاقَ مَعْنَاهُ ثُمَّ قال لَمَشْهَدُ رَجُلٍ منهم مع رسول اللَّهِ ε يَغْبَرُّ فيه وَجْهُهُ خَيْرٌ من عَمَلِ أَحَدِكُمْ عُمُرَهُ وَلَوْ عُمِّرَ عُمُرَ نُوحٍ.**

8555 ـ سەئىد ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋالىلاردىن بىرىنىڭ يېنىدا بىرەيلەننىڭ ھەزرىتى ئەلىگە تىل تەگكۈزۈۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قالدى ـ دە، ۋالىيغا:

ــــ مەن سېنىڭ ھۇزۇرۇڭدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىغا تىل تەگكۈزۈلۈۋاتقانلىقىنى ئاڭلاۋاتىمەنا؟ سەن ئۇن چىقماي تۇرسەنغۇ؟ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم: «ئەبۇ بەكرى جەننەتتە، ئۆمەر جەننەتتە، ئوسمان جەننەتتە، ئەلى جەننەتتە، تەلھە جەننەتتە، زۇبەير ئىبنى ئاۋام جەننەتتە، سەئد ئىبنى مالىك جەننەتتە، ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف جەننەتتە، ئەبۇ ئۇبەيدە جەننەتتە». ئونىنچىسىغا كەلگەندە، سەئىد جىم تۇرۇپ قالدى، ئۇنىڭدىن:

ـ ئونىنچىسى كىم؟ ـ دەپ سوراشتى. ئۇ:

ـ سەئىد ئىبنى زەيد (يەنى ئۆزىنى دېمەكچى). ئۇلارنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر قېتىم غازاتقا قاتنىشىپ، يۇزىگە توپا قوندۇرۇشنىڭ ئۆزىلا بىرىڭلارنىڭ نۇھ ئەلەيھىسسالامدەك

(950 يىل) ياشاپ، (پۈتۈن ئۆمرى بويىچە) ئەمەل ـ ئىبادەت قىلىشىدىنمۇ ئەۋزەلدۇر، ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4649)

8556 ــ وفي رواية: فَعَدَّ هَؤُلَاءِ التِّسْعَةَ وَسَكَتَ عَنْ الْعَاشِرِ فَقَالَ الْقَوْمُ نَنْشُدُكَ اللَّهَ يَا أَبَا الْأَعْوَرِ مَنْ الْعَاشِرُ قَالَ نَشَدْتُمُونِي بِاللَّهِ أَبُو الْأَعْوَرِ فِي الْجَنَّةِ.

8556 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: سەئىد يۇقىرىقى توققۇزنى ساناپ بولۇپ، ئۇنىڭچىسىدا شۈك تۇردى. ئۇلار:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمىزكى، ئۇنىڭچىسى كىم؟ ـ دېگەنىدى. ئۇ:

ـ سىلەر اللەنىڭ نامى بىلەن سوردىڭلار، مەنمۇ جەننەتتە (يەنى ئۇنىڭچىسى مەن)، ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3748)

8557 ــ عن سَعِيدِ بن الْمُسَيَّبِ أخبرني أبو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ أَنَّهُ تَوَضَّأَ في بَيْتِهِ ثُمَّ خَرَجَ فقال لَأَلْزَمَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ε وَلَأَكُونَنَّ معه يَوْمِي هذا قال فَجَاءَ الْمَسْجِدَ فَسَأَلَ عن النبي ε فَقَالُوا خَرَجَ وَجَّهَ ها هنا قال فَخَرَجْتُ على أَثَرِهِ أَسْأَلُ عنه حتى دخل بِئْرَ أَرِيسٍ قال فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ وَبَابُهَا من جَرِيدٍ حتى قَضَى رسول اللَّهِ ε حَاجَتَهُ وَتَوَضَّأَ فَقُمْتُ إليه فإذا هو قد جَلَسَ على بِئْرِ أَرِيسٍ وَتَوَسَّطَ قُفَّهَا وَكَشَفَ عن سَاقَيْهِ وَدَلَّاهُمَا في الْبِئْرِ قال فَسَلَّمْتُ عليه ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ فقلت لَأَكُونَنَّ بَوَّابَ رسول اللَّهِ ε الْيَوْمَ فَجَاءَ أبو بَكْرٍ فَدَفَعَ الْبَابَ فقلت من هذا فقال أبو بَكْرٍ فقلت على رِسْلِكَ قال ثُمَّ ذَهَبْتُ فقلت يا رَسُولَ اللَّهِ هذا أبو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ فقال ائْذَنْ له وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ قال فَأَقْبَلْتُ حتى قلت لِأَبِي بَكْرٍ ادْخُلْ وَرَسُولُ اللَّهِ ε يُبَشِّرُكَ بِالْجَنَّةِ قال فَدَخَلَ أبو بَكْرٍ فَجَلَسَ عن يَمِينِ رسول اللَّهِ ε معه في الْقُفِّ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ في الْبِئْرِ

[1] ئەلبانى (3886): سەھىھ. ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (4014): سەھىھ. ـ دېگەن.

كما صَنَعَ النبي ε وَكَشَفَ عن سَاقَيْهِ ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ وقد تَرَكْتُ أَخِي يَتَوَضَّأُ وَيَلْحَقُنِي فقلت إن يُرِدْ الله بِفُلَانٍ يُرِيدُ أَخَاهُ خَيْرًا يَأْتِ بِهِ فإذا إنْسَانٌ يُحَرِّكُ الْبَابَ فقلت من هذا فقال عُمَرُ بن الْخَطَّاب فقلت على رِسْلِكَ ثُمَّ جِئْتُ إلى رسول اللَّهِ ε فَسَلَّمْتُ عليه وَقُلْتُ هذا عُمَرُ يَسْتَأْذِنُ فقال ائْذَنْ له وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَجِئْتُ عُمَرَ فقلت أَذِنَ وَيُبَشِّرُكَ رسول اللَّهِ ε بِالْجَنَّةِ قال فَدَخَلَ فَجَلَسَ مع رسول اللَّهِ ε في الْقُفِّ عن يَسَارِهِ وَدَلَّى رِجْلَيْهِ في الْبِئْرِ ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ فقلت إن يُرِدْ الله بِفُلَانٍ خَيْرًا يَعْنِي أَخَاهُ يَأْتِ بِهِ فَجَاءَ إنْسَانٌ فَحَرَّكَ الْبَابَ فقلت من هذا فقال عُثْمَانُ بن عَفَّانَ فقلت على رِسْلِكَ قال وَجِئْتُ النبي ε فَأَخْبَرْتُهُ فقال ائْذَنْ له وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ مع بَلْوَى تُصِيبُهُ قال فَجِئْتُ فقلت ادْخُلْ وَيُبَشِّرُكَ رسول اللَّهِ ε بِالْجَنَّةِ مع بَلْوَى تُصِيبُكَ قال فَدَخَلَ فَوَجَدَ الْقُفَّ قد مُلِئَ فَجَلَسَ وِجَاهَهُمْ من الشِّقِّ الْآخَرِ قال شَرِيكٌ فقال سَعِيدُ بن الْمُسَيَّبِ فَأَوَّلْتُهَا قُبُورَهُمْ.

8557 ـ سەئىد ئىبنى مۇسەييەبتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن تاھارەت ئېلىپ، ئۆيدىن چىقتىم ۋە: ”بۈگۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولىمەن، ئۇنىڭدىن بىر قەدەممۇ ئايرىلمايمەن“ دەپ ئويلاپ، مەسجىدكە بېرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سورىسام، ئۇنىڭ چىقىپ كەتكەنلىكىنى ۋە قايسى تەرەپكە كەتكەنلىكىنى ئېيتىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئىزدەپ يۈرۈپ، ئەرىس قۇدۇقىنىڭ يېنىغا كەلدىم ۋە خورما شاخلىرىدىن ياسالغان ئىشىكى ئالدىدا ساقلاپ تۇردۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھاجىتىنى راۋا قىلىپ چىقىپ، تاھارەت ئالدى. ئاندىن يېنىغا بېرىپ قارىسام، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پۇشقىقىنى تۆرۈۋېتىپ، پۇتلىرىنى قۇدۇقنىڭ ئىچىگە ساڭگلىتىپ ئولتۇرۇپتۇ. ئۇنىڭغا سالام بەرگەندىن كېيىن، ئىشىك ئالدىغا كېلىپ ئولتۇردۇم. ئىچىمدە: ”بۈگۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قاراۋۇللىقىنى قىلىمەن“ دەپ ئويلىدىم. ئاردىدىن كۆپ ئۆتمەي، ئەبۇ بەكرى كېلىپ، ئىشىكنى قاقتى.

ـ كىم سەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم:

ـ مەن ئەبۇ بەكرى، ـ دېدى.

ـ بىر ئاز كۈتۈپ تۇرغىن! ـ دېدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەبۇ بەكرى كەلدى، ئىچىگە كىرىش ئۈچۈن ئىجازەت سوراۋاتىدۇ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ رۇخسەت قىلغىن ۋە ئۇنىڭغا جەننەت بىلەن خۇش بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. ئىشىك ئالدىغا بېرىپ:

ـ ئى ئەبۇ بەكرى! قېنى كىرگىن! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساڭا جەننەت بىلەن خۇش بېشارەت بەردى، ـ دېدىم. ئەبۇ بەكرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا بىردى ۋە پۇچقاقلىرىنى تۇرۇۋېتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوڭ تەرىپىدە پۈتلىرىنى قۇدۇققا ساڭگىلىتىپ ئولتۇردى. مەن جايىمغا قايتىپ بېرىپ ئولتۇردۇم. قېرىندىشىم ئۆيدە تاھارەت ئېلىپ قالغانىدى، ئۇنىڭغا ئارقامدىن كېلىشىنى ئېيتقانىدىم. ئۆز ـ ئۆزەمگە: ”ئەگەر الله تائالا پالانچىغا (يەنى قېرىندىشىمغا) ياخشىلىق ئاتا قىلماقچى بولسا، ئۇنى بۇ يەرگە كەلتۈرىدۇ“ دەپ ئويلىدىم. كۆپ ئۆتمەي، ئۆمەر كېلىپ ئىشىكنى قاقتى.

ـ كىم سەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم:

ـ مەن ئۆمەر، ـ دېدى.

ـ بىر ئاز تەخىر قىلىپ تۇرغىن! ـ دېدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۆمەر كەلدى، ئىچىگە كىرىش ئۈچۈن ئىجازەت سوراۋاتىدۇ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ رۇخسەت قىلغىن ۋە ئۇنىڭغا جەننەت بىلەن خۇش بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. ئىشىك ئالدىغا بېرىپ:

ـ ئى ئۆمەر! قېنى كىرگىن! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساڭا جەننەت بىلەن خۇش بېشارەت بەردى، ـ دېدىم. ئۆمەر پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا باردى ۋە پۈچقاقلىرىنى تۇرۇۋېتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سول تەرىپىدە پۈتلىرىنى قۇدۇققا ساڭگىلىتىپ ئولتۇردى. مەن يەنە ئورنۇمغا قايتىپ بېرىپ ئولتۇردۇم، يەنە خىيالىمدا: ''ئەگەر الله تائالا پالانچىغا (يەنى قېرىندىشىمغا) ياخشىلىق ئاتا قىلماقچى بولسا، ئۇنى بۇ يەرگە كەلتۈرىدۇ'' دەپ ئويلىدىم. يەنە بىرى ئىشكىنى قاقتى.

ـ كىم سەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم:

ـ مەن ئوسمان، ـ دېدى.

ـ بىر ئاز تەخىر قىلىپ تۇرغىن! ـ دېدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئوسمان كەلدى، ئىچىگە كىرىش ئۈچۈن ئىجازەت سوراۋاتىدۇ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ رۇخسەت قىلغىن ۋە ئۇنىڭغا بىر بالاغا يولۇققانىدىن كېيىن جەننەتكە كىرىدىغانلىقىدىن خۇش بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. دەرھال ئىشىك ئالدىغا بېرىپ:

ـ ئى ئوسمان! قېنى كىرگىن! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سېنىڭ بىر بالاغا يولۇققانىدىن كېيىن جەننەتكە كىرىدىغانلىقىڭدىن خۇش بېشارەت بەردى، ـ دېدىم. ئوسمان كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى يېنىدىن بوش ئورۇن تاپالمايلا، ئۇلارنىڭ ئۇدۇلىغا ئۆتۈپ ئولتۇردى.

سەئىد مۇنداق دېگەن: مەن بۇنى ئۇلارنىڭ قەبرىسىنىڭ شۇنداق بولىدىغانلىقىنىڭ بېشارىتى ئىكەن دەپ چۈشەندىم، چۈنكى (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر) ئۇچىنىڭ قەبرىسى يانمۇ يان، ئوسماننىڭ قەبرىسى ئايرىم قويۇلغان.

(مۇسلىم: 2403)

8558 ــ **و فى رواية قلت: لأكونن اليوم بواب النبى صلى الله عليه وسلم ولم يأمرنى.**

8558 ــــ يەنە بىر رىۋايەتتە: مەن بۇگۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەرۋازىنى بولىمەن، ۋەھالەنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى ئۇنداق قىلىشقا بۇيرىمىغان ئىدى، ـ دەپ كەلگەن.

8559 ــ **عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ حَائِطًا وَأَمَرَنِي بِحِفْظِ بَابِ الْحَائِطِ فَجَاءَ رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَأْذِنُ فَقَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ فَإِذَا عُمَرُ ثُمَّ جَاءَ آخَرُ يَسْتَأْذِنُ فَسَكَتَ هُنَيْهَةً ثُمَّ قَالَ ائْذَنْ لَهُ وَبَشِّرْهُ بِالْجَنَّةِ عَلَى بَلْوَى سَتُصِيبُهُ فَإِذَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وعَنْ أَبِي مُوسَى بِنَحْوِهِ وَزَادَ فِيهِ عَاصِمٌ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ قَاعِدًا فِي مَكَانٍ فِيهِ مَاءٌ قَدْ انْكَشَفَ عَنْ رُكْبَتَيْهِ أَوْ رُكْبَتِهِ فَلَمَّا دَخَلَ عُثْمَانُ غَطَّاهَا.**

8559 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قىلىنغان يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر باغقا كىرىپ، مېنى باغ ئىشىكىنى بېقىشقا بۇيرىدى. بىرى كېلىپ ئىجازەت سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئىجازەت قىلغىن ۋە ئۇنىڭغا جەننەت بىلەن بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. قارىسام، ئۇ ئەبۇ بەكرى ئىكەن. ئاندىن يەنە بىرى كېلىپ ئىجازەت سورىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئىجازەت قىلغىن ۋە ئۇنىڭغىمۇ جەننەت بىلەن بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. قارىسام، ئۇ ئۆمەر ئىكەن. ئاندىن يەنە بىرى كېلىپ ئىجازەت سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەل جىم تۇرۇپلىپ، ئاندىن:

ــ ئىجازەت بەرگىن ۋە ئۇنىڭغا بىر بالاغا يولۇققاندىن كېيىن جەننەتكە كىرىدىغانلىقى بىلەن بېشارەت بەرگىن! ـ دېدى. قارىسام، ئۇ ئوسمان ئىكەن.

ئاسمىنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قۇدۇق بېشىدا ئىككى تىزنى ئېچىپ ئولتۇراتتى، ئوسمان كىرگەندە، تىزلىرىنى دەرھال يېپىۋالدى.

(بۇخارى: 3695)

8560 ــ وفي رواية: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَائِطٍ مِنْ حَائِطِ الْمَدِينَةِ وَهُوَ مُتَّكِئٌ يَرْكُزُ بِعُودٍ مَعَهُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ.

8560 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنە باغلىرىدىن بىرىنىڭ ئىچىدىكى سۇ بويىدا قولىدىكى تاياقنى سۇغا سانجىپ ئولتۇراتتى، ـ دەپ كەلگەن.

(مۇسلىم: 2403)

8561 ــ عن عَلِيّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ قَالَ سَمِعَتْ أُذُنِي مِنْ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ طَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ جَارَايَ فِي الْجَنَّةِ.

8561 ـ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «تەلھە بىلەن زۇبەير جەننەتتىكى قوشنىلىرىمدۇر» دېگەنلىكىنى ئۆز قۇلىقىم بىلەن ئاڭلىغانىدىم[1].

(تىرمىزى: 3741)

8562 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْجَنَّةَ لَتَشْتَاقُ إِلَى ثَلَاثَةٍ عَلِيٍّ وَعَمَّارٍ وَسَلْمَانَ.

8562 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەقىقەتەن جەننەت ئۈچ كىشىگە، يەنى ئەلىگە، ئەممارغا ۋە سەلمانغا تەقەززا بولماقتا»[2].

(تىرمىزى: 3797)

8563 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عَلَى حِرَاءٍ هُوَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَعَلِيٌّ وَطَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ فَتَحَرَّكَتْ الصَّخْرَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اهْدَأْ فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ.

[1] ئەلبانى (782): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (793): زەئىپ، ـ دېگەن.

8563 ــ ئەبــۇ هــۇرەيرە رەزىيەللاهــۇ ئەنهــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر، ئوسمان، ئەلى، تەلھە ۋە زۇبەير ھىرا (تېغى) نىڭ ئۈستىدە كېتىۋاتاتتى، بىر پارچە قۇرام تاش مىدىرلاپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ شۇك تۇرغىن! چۈنكى ئۈستۈڭدە پەيغەمبەر، سىددىق ۋە شېھىد بار، ــ دېدى.

(مۇسلىم: 2417)

8564 ــ وفي رواية: وسعد بن أبي وقاص رضي الله عنه.

8564 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە: سەئد ئىبنى ۋەققاس رەزىيەللاهۇ ئەنهۇمۇ بار ئىدى، ــ دېيىلگەن.

(مۇسلىم: 2417)

8565 ــ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُمْ قَالَ صَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّــهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُحُدًا وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَفَ وَقَالَ اسْكُنْ أُحُدُ أَظُنُّهُ ضَــرَبَهُ بِرِجْلِهِ فَلَيْسَ عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ.

8565 ــ ئەنەس رەزىيەللاهــۇ ئەنهــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىــدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر ۋە ئوسمانلار ئۇھۇد تېغىغا چىققاندا، تاغ تەۋرىگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئۇھۇد، تەۋرىمە! چۈنكى ئۈستۈڭدە بىر پەيغەمبەر، بىر سىددىق ۋە ئىككى شېھىد بار، ــ دېدى.

(بۇخارى: 3699)

8566 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْحَمُ أُمَّتِــي بِأُمَّتِي أَبُو بَكْرٍ وَأَشَدُّهُمْ فِي أَمْرِ اللَّهِ عُمَرُ وَأَصْدَقُهُمْ حَيَاءً عُثْمَانُ وَأَعْلَمُهُمْ بِالْحَلَالِ وَالْحَرَامِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَأَفْرَضُهُمْ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ وَأَقْرَؤُهُمْ أُبَيٌّ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينٌ وَأَمِينُ هَذِهِ الْأُمَّــةِ أَبُــو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ.

8566 ــ ئەنەس ئىبنىــى مالــك رەزىيەللاهــۇ ئەنهــۇدىن رىــۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئۈممىتىمنىڭ ئەڭ رەھىمدىلى ئەبۇ بەكرى، اللهنىڭ ئەمرىدە ئەڭ چىڭ تۇرىدىغىنى ئۆمەر، ئەڭ ھايالىقى ئوسمان، ھالال ۋە ھارامنى ئەڭ ياخشى بىلىدىغىنى مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئەڭ پەرھىزكارى زەيد ئىبنى سابىت، قۇرئاننى ئەڭ ياخشى ئوقۇيدىغىنى ئۇبەي ئىبنى كەئبدۇر. ھەر بىر ئۈممەتنىڭ ئامانەتدارى بولىدۇ، بۇ ئۈممەتنىڭ ئامانەتدارى ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەررالھتۇر»[1].

(تىرمىزى: 3790)

8567 ــ **عَنْ مَسْرُوقٍ ذَكَرَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ فَقَالَ لَا أَزَالُ أُحِبُّهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ خُذُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةٍ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَسَالِمٍ وَمُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ وَأُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ.**

8567 ـ مەسرۇقتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ يېنىدا ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدنىڭ گېپى بولۇۋېدى، ئۇ:

ــ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «قۇرئاننى تۆت كىشىدىن ئۆگىنىڭلار، ئۇلار: ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىم، ئۇبەي ئىبنى كەئب، مۇئاز ئىبنى جەبەل» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم، ـ دېدى.

(بۇخارى: 4999)

8568 ــ **عَنْ يَزِيدَ بْنِ عُمَيْرَةَ قَالَ لَمَّا حَضَرَ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ الْمَوْتُ قِيلَ لَهُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَوْصِنَا قَالَ أَجْلِسُونِي فَقَالَ إِنَّ الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ مَكَانَهُمَا مَنْ ابْتَغَاهُمَا وَجَدَهُمَا يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ وَالْتَمِسُوا الْعِلْمَ عِنْدَ أَرْبَعَةِ رَهْطٍ عِنْدَ عُوَيْمِرٍ أَبِي الدَّرْدَاءِ وَعِنْدَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ وَعِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَعِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ الَّذِي كَانَ يَهُودِيًّا فَأَسْلَمَ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّهُ عَاشِرُ عَشَرَةٍ فِي الْجَنَّةِ.**

[1] ئەلبانى (2981): سەھىھ ـ دېگەن.

8568 ـ يەزىد ئىبنى ئۇمەيرەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سەكراتقا چۈشۈپ قالغان چاغدا، ئۇنى يوقلاپ كىرىپ:

ـ بىزگە ۋەسىيەت قىلغىن! ـ دېدۇق. ئۇ:

ـ مېنى ئولتۇرغۇزۇڭلار! ـ دېدى. ئولتۇرغاندىن كېيىن:

ـ ھەقىقەتەن ئىلىم بىلەن ئىمان ئۆز ئورنىدا بولىدۇ. كىم ئىزدەنسە، ئۇنى تاپالايدۇ، ـ دېدى ۋە بۇ سۆزنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىدى. ئاندىن:

ـ ئىلىمنى تۆت كىشىدىن ئۆگىنىڭلار، ئۇلار: ئۇۋەيمىر ئەبۇ دەردا، سەلمان فارىسى، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى سالام قاتارلىقلار. ئابدۇللاھ ئىبنى سالام ئەسلى يەھۇدىي ئىدى، كېيىن مۇسۇلمان بولدى. مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئۇ (ئابدۇللاھ ئىبنى سالام) جەننەتتىكى ئون كىشىنىڭ ئوننىچىسى» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3804)

8569 ــ عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ أَبِي سَبْرَةَ قَالَ أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَسَأَلْتُ اللَّهَ أَنْ يُيَسِّرَ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَيَسَّرَ لِي أَبَا هُرَيْرَةَ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ إِنِّي سَأَلْتُ اللَّهَ أَنْ يُيَسِّرَ لِي جَلِيسًا صَالِحًا فَوُفِّقْتَ لِي فَقَالَ لِي مِمَّنْ أَنْتَ قُلْتُ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ جِئْتُ أَلْتَمِسُ الْخَيْرَ وَأَظُنُّهُ قَالَ أَلَيْسَ فِيكُمْ سَعْدُ بْنُ مَالِكٍ مُجَابُ الدَّعْوَةِ وَابْنُ مَسْعُودٍ صَاحِبُ طَهُورِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَعْلَيْهِ وَحُذَيْفَةُ صَاحِبُ سِرِّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَمَّارٌ الَّذِي أَجَارَهُ اللَّهُ مِنْ الشَّيْطَانِ عَلَى لِسَانِ نَبِيِّهِ وَسَلْمَانُ صَاحِبُ الْكِتَابَيْنِ قَالَ قَتَادَةُ وَالْكِتَابَانِ الْإِنْجِيلُ وَالْفُرْقَانُ.

8569 ـ خەيسەمە ئىبنى ئەبۇ سەبرەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەدىنىگە كېلىپ، الله تائالانىڭ ماڭا سالىھ ۋە يارىملىق سۆھبەتداش

[1] ئەلبانى (2991): سەھىھ. ـ دېگەن.

نېسىپ قىلىشىنى تىلىدىم. ماڭا ئەبۇ ھۇرەيرەنى نېسىپ قىلدى. ئەبۇ ھۇرەيرەنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ:

ـ اللەتىن بىر سالىھ ۋە ياراملىق سۆھبەتداش نېسىپ قىلىشىنى تىلىگەن ئىدىم. ماڭا سېنى نېسىپ قىلدى، ـ دېدىم. ئۇ:

ـ سەن نەدىن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ كۈفەدىن، بۇ يەرگە ئىلىم ئۆگەنگىلى كەلدىم، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا دۇئاسى ئىجابەتلىك سەئد ئىبنى مالىك، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تاھارەت سۇيى ۋە كەشىگە مەسئۇل بولغان ئىبنى مەسئۇد، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سىردىشى ھۇزەيفە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئېيتقىنىغا كۆرە، اللەنىڭ ياردىمى بىلەن شەيتاندىن ساقلانغان ئەممار ۋە ئىككى كىتاب ئەھلى سەلمان يوقمۇ؟ ـ دېدى.

قەتادە: ئىككى كىتاب دېگەن ئىبارىدىن ئىنجىل بىلەن قۇرئان كۆزدە تۇتۇلغان، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3811)

8570 ــ **عَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَحِمَ اللَّهُ أَبَا بَكْرٍ زَوَّجَنِي ابْنَتَهُ وَحَمَلَنِي إِلَى دَارِ الْهِجْرَةِ وَأَعْتَقَ بِلَالًا مِنْ مَالِهِ رَحِمَ اللَّهُ عُمَرَ يَقُولُ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا تَرَكَهُ الْحَقُّ وَمَا لَهُ صَدِيقٌ رَحِمَ اللَّهُ عُثْمَانَ تَسْتَحْيِيهِ الْمَلَائِكَةُ رَحِمَ اللَّهُ عَلِيًّا اللَّهُمَّ أَدِرْ الْحَقَّ مَعَهُ حَيْثُ دَارَ.**

8570 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە ئەبۇ بەكرىگە رەھمەت قىلسۇن! ئۇ قىزىنى ماڭا ياتلىق قىلدى، مېنى مەدىنىگە ئېلىپ كەلدى، بىلالنى ئۆز پۇلى بىلەن ئازاد قىلدى. اللە ئۆمەرگىمۇ رەھمەت قىلسۇن! ئۇ ئاچچىق بولسىمۇ (ھەمىشە) ھەقىقەتنى ئېيتىدۇ، ھەق سۆزلىگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنىڭ دوستى قالمىدى. اللە ئوسمانغا رەھمەت قىلسۇن! پەرىشتىلەر ئۇنىڭدىن

[1] ئەلبانى (2996): سەھىھ. ـ دېگەن.

هايا قىلىدۇ. الله ئەلىگىمۇ رەھمەت قىلسۇن! ئى الله! ئەلى قاياقتا بارسا، هەقنىمۇ شۇ جايدا قىلغىن!»[1].

(تىرمىزى: 3714)

8571 ــ عن حُذَيْفَةَ قال كنا جلوس عِنْدَ النبي ε فقال إني لَا أَدْرِي ما قَدْرُ بَقَائِي فِيكُمْ فَاقْتَدُوا بِاللَّذَيْنِ من بَعْدِي وَأَشَارَ إلى أبي بَكْرٍ وَعُمَرَ وَاهْتَدُوا بِهَدْيِ عَمَّارٍ وما حَدَّثَكُمْ بن مَسْعُودٍ فَصَدِّقُوهُ.

8571 ـ ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتۇق. ئۇ مۇنداق دېدى: «ئاراڭلاردا يەنە قانچىلىك تۇرىدىغانلىقىمنى بىلمەيمەن. مەندىن كېيىن ئىككى كىشىگە ئەگىشىڭلار (دەپ ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرگە ئىشارەت قىلدى). ئەممار باشلىغان يولدا مېڭىڭلار، ئىبنى مەسئۇدنىڭ ئېيتقانلىرىنى تەستىقلاڭلار»[2].

(تىرمىزى: 3799)

8572 ــ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ مَنْ رَأَى مِنْكُمْ رُؤْيَا فَقَالَ رَجُلٌ أَنَا رَأَيْتُ كَأَنَّ مِيزَانًا نَزَلَ مِنْ السَّمَاءِ فَوُزِنْتَ أَنْتَ وَأَبُو بَكْرٍ فَرَجَحْتَ أَنْتَ بِأَبِي بَكْرٍ وَوُزِنَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَرَجَحَ أَبُو بَكْرٍ وَوُزِنَ عُمَرُ وَعُثْمَانُ فَرَجَحَ عُمَرُ ثُمَّ رُفِعَ الْمِيزَانُ فَرَأَيْنَا الْكَرَاهِيَةَ فِي وَجْهِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8572 ـ ئەبۇ بەكرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بۈگۈن قايسىڭلار چۈش كۆردۈڭلار؟ ـ دەپ سورىغانىدى، بىرەيلەن:

ـ مەن كۆردۈم، ـ دېدى ۋە چۈشىنى ئاڭلىتىشقا باشلىدى:

ــ چۈشۈمدە ئاسماندىن بىر تارازا چۈشكەنلىكىنى كۆردۈم. ئەبۇ بەكرى ئىككىڭلار تارتىلغانىدىڭلار، سەن ئەبۇ بەكرىنى ئېغىر باستىڭ. ئاندىن ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر تارتىلغانىدى، ئەبۇ بەكرى ئۆمەرنى

[1] ئەلبانى (767): ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2988): سەھىھ، ـ دېگەن.

بېسىپ كەتتى. ئاندىن ئۆمەر بىلەن ئوسمان تارتىلغانىدى، ئۆمەر ئوسماننى بېسىپ كەتتى، ئاندىن تارازا كۆتۈرۈلۈپ كەتتى، - دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ (تارازا كۆتۈرۈلۈپ كەتتى دېگەن سۆزنى ئاڭلاپ) چىرايىنىڭ ئۆزگىرىپ كەتكەنلىكىنى كۆردۈق[1].

(تىرمىزى: 2287)

8573 ــ **عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُ كَأَنَّ دَلْوًا دُلِّيَ مِنْ السَّمَاءِ فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ فَأَخَذَ بِعَرَاقِيهَا فَشَرِبَ شُرْبًا ضَعِيفًا ثُمَّ جَاءَ عُمَرُ فَأَخَذَ بِعَرَاقِيهَا فَشَرِبَ حَتَّى تَضَلَّعَ ثُمَّ جَاءَ عُثْمَانُ فَأَخَذَ بِعَرَاقِيهَا فَشَرِبَ حَتَّى تَضَلَّعَ ثُمَّ جَاءَ عَلِيٌّ فَأَخَذَ بِعَرَاقِيهَا فَانْتَشَطَتْ وَانْتَضَحَ عَلَيْهِ مِنْهَا شَيْءٌ.**

8573 ــ سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! چۈشۈمدە ئاسماندىن بىر سوغا چۈشتى. ئەبۇ بەكرى كېلىپ، ئۇنىڭ ئىككى تەرىپىدىن تۇتۇپ، ئازغىنە سۇ ئىچتى. ئاندىن كېيىن ئۆمەر كېلىپ، ئىككى تەرىپىدىن تۇتۇپ تۇرۇپ، قانغۇچە ئىچتى. ئاندىن ئوسمان كېلىپ، ئۇنىڭ ئىككى تەرىپىدىن تۇتۇپ تۇرۇپ، قانغۇچە ئىچتى. ئاندىن ئەلى كەلدى. ئۇنىڭ ئىككى تەرىپىدىن تۇتۇپ، سۇ ئىچمەكچى بولغانىدى، سوغا سىلكىنىپ، ئەلىنىڭ ئۈستىگە ئازراق سۇ تۆكۈلۈپ كەتتى، - دېدى[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4673)

8574 ــ **عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِالرُّمَيْصَاءِ امْرَأَةِ أَبِي طَلْحَةَ وَسَمِعْتُ خَشَفَةً فَقُلْتُ**

[1] ئەلبانى (1864): سەھىھ. - دېگەن.

[2] ئەلبانى (1004): زەئىپ، - دېگەن.

مَنْ هَذَا فَقَالَ هَذَا بِلَالٌ وَرَأَيْتُ قَصْرًا بِفِنَائِهِ جَارِيَةٌ فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا فَقَالَ لِعُمَرَ فَأَرَدْتُ أَنْ أَدْخُلَهُ فَأَنْظُرَ إِلَيْهِ فَذَكَرْتُ غَيْرَتَكَ فَقَالَ عُمَرُ بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعَلَيْكَ أَغَارُ.

8574 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«مەن چۈشۈمدە جەننەتكە كىرىپتىمەن. قارىسام، ئەبۇ تەلھەنىڭ ئايالى رۇمەيسا تۇرغۇدەك. يەنە بىرىنىڭ ئايىق تۇتۇشىنى ئاڭلاپ قېلىپ: ”بۇ كىم؟“ دەپ سورىسام، پەرىشتە: ”بىلال“ دېدى. بىر قەسىرنى كۆردۈم، ھويلىسىدا بىر قىز تۇراتتى. ”بۇ قەسىر كىمنىڭ“؟ دەپ سورىسام، پەرىشتە: ”ئۆمەرنىڭ“ دېدى. كىرىپ كۆرۈپ باقماقچى بولدۇم ـ يۇ، سېنىڭ كۈندەشلىكىڭنى ئويلاپ قېلىپ كىرمىدىم» دېگەنىدى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن، سەندىنمۇ كۈنلەمدىمەن؟! ـ دەپ كەتتى.

(بۇخارى: 3679)

8575 ــ **عن أُسَامَةَ بْن زَيْدٍ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَ عَلِيٌّ وَالْعَبَّاسُ يَسْتَأْذِنَانِ فَقَالَا يَا أُسَامَةُ اسْتَأْذِنْ لَنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلِيٌّ وَالْعَبَّاسُ يَسْتَأْذِنَانِ فَقَالَ أَتَدْرِي مَا جَاءَ بِهِمَا قُلْتُ لَا أَدْرِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكِنِّي أَدْرِي فَأَذِنَ لَهُمَا فَدَخَلَا فَقَالَا يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْنَاكَ نَسْأَلُكَ أَيُّ أَهْلِكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ فَقَالَا مَا جِئْنَاكَ نَسْأَلُكَ عَنْ أَهْلِكَ قَالَ أَحَبُّ أَهْلِي إِلَيَّ مَنْ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتُ عَلَيْهِ أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ قَالَا ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ قَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ جَعَلْتَ عَمَّكَ آخِرَهُمْ قَالَ لِأَنَّ عَلِيًّا قَدْ سَبَقَكَ بِالْهِجْرَةِ.**

8575 ـ ئۇسامە ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىدا ئولتۇراتتىم، ئەلى بىلەن ئابباس ئىجازەت سوراپ:

ـــ ئـى ئۇسـامـە! پەيغەمـبـەر ئەلەيھىسسـالامدىن بـىـزگە ئىجـازەت ئالغىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەلى بىلەن ئابباس ئىجازەت سوراۋاتىدۇ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـــ ئـۇ ئىككىسـىنىڭ نېمىگە كەلگەنلىكىنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ بىلمەيمەن، ـ دېگەندىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ لېكىن مەن بىلىمەن، ئۇلارغا ئىجازەت بەرگىن! ـ دېدى. ئۇلار كىرىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىز سەندىن ئۆز ئەھلىڭدىن كىمنى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقىڭنى سوراش ئۈچۈن كەلگەنىدۇق، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مۇھەممەدنىڭ قىزى فاتىمەنى، ـ دېدى. ئۇلار:

ـــ بىز (ئۆز قېنىڭدىن بولغان) ئائىلەڭدىن ئەمەس، بەلكى يېقىنلىرىڭدىن كىمنى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقىڭنى سورىدۇق ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەم اللە ھەم مەن ئىنئام قىلغان كىشى ئۇسامە ئىبنى زەيدنى ئەڭ ياخشى كۆرىمەن، ـ دېدى. ئۇلار:

ـ ئاندىن قالسىچۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئاندىن قالسا، ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنى، ـ دېدى. ئابباس:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! تاغاڭنى ئاخىرىغا ئېلىپ قويدۇڭغۇ؟ ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ چۈنكى، ئەلى سەندىن بۇرۇن ھىجرەت قىلغان، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3819)

[1] ئەلبانى (800): زەئىپ، ـ دېگەن.

8576 ــ **عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِحُبِّ أَرْبَعَةٍ وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ سَمِّهِمْ لَنَا قَالَ عَلِيٌّ مِنْهُمْ يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثًا وَأَبُو ذَرٍّ وَالْمِقْدَادُ وَسَلْمَانُ أَمَرَنِي بِحُبِّهِمْ وَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ يُحِبُّهُمْ.**

8576 ــ ئىبنى بۇرەيدە دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ الله تائالا مېنى تۆت ئادەمنى دوست تۇتۇشقا بۇيرىدى ھەم ئۆزىنىڭمۇ ئۇلارنى دوست تۇتىدىغانلىقىنى بىلدۇردى، ـ دېدى. بىز:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇلار كىملەر؟ ـ دەپ سورىغانىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەلى (ئۇنىڭ ئىسمىنى ئۇچ قېتىم تەكرارلىدى)، ئەبۇزەر، مىقداد ۋە سەلمان. الله مېنى ئۇلارنى دوست تۇتۇشقا بۇيرىدى، شۇنداقلا ئۆزىنىڭمۇ ئۇلارنى دوست تۇتىدىغانلىقىنى بىلدۇردى، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3718)

8577 ــ **عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا فِي زَمَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا نَعْدِلُ بِأَبِي بَكْرٍ أَحَدًا ثُمَّ عُمَرَ ثُمَّ عُثْمَانَ ثُمَّ نَتْرُكُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا نُفَاضِلُ بَيْنَهُمْ.**

8577 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا ئەبۇ بەكرىگە ھېچكىمنى تەڭ قىلمايتتۇق. ئۇنىڭدىن قالسا ئۆمەرگە، ئۇنىڭدىن قالسا، ئوسمانغا تەڭ قىلمايتتۇق. ئۇلاردىن باشقىلارغا كەلسەك، بىرىنى يەنە بىرىدىن ئۈستۈن كۆرمەيتتۇق.

(بۇخارى: 3697)

8578 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعْمَ الرَّجُلُ أَبُو بَكْرٍ نِعْمَ الرَّجُلُ عُمَرُ نِعْمَ الرَّجُلُ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ نِعْمَ**

[1] ئەلبانى (771): زەئىپ، ـ دېگەن.

الرَّجُلُ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ نِعْمَ الرَّجُلُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ نِعْمَ الرَّجُلُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ نِعْمَ الرَّجُلُ مُعَاذُ بْنُ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ.

8578 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەبۇ بەكرى نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟! ئۆمەر نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟! ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەررا ھ نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟! ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟! سابىت ئىبنى قەيس نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟! مۇئاز ئىبنى جەبەل نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟! مۇئاز ئىبنى ئەمر جەمۇھ نېمىدىگەن ياخشى ئادەم؟!»[1]

(تىرمىزى: 3795)

8579 ــ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ كُلَّ نَبِيٍّ أُعْطِيَ سَبْعَةَ نُجَبَاءَ أَوْ نُقَبَاءَ وَأُعْطِيتُ أَنَا أَرْبَعَةَ عَشَرَ قُلْنَا مَنْ هُمْ قَالَ أَنَا وَابْنَايَ وَجَعْفَرُ وَحَمْزَةُ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَبِلَالٌ وَسَلْمَانُ وَالْمِقْدَادُ وَحُذَيْفَةُ وَعَمَّارٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ.

8579 ــ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ مەندىن باشقا پەيغەمبەرلەرگە يەتتىدىن سالىھ ھەمراھ بېرىلگەنىدى، ماڭا 14 ھەمراھ بېرىلدى، ـ دېدى. بىز:

ـ ئۇلار كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەلى، ئىككى ئوغلى (ھەسەن ۋە ھۈسەين)، ھەمزە، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر، مۈسئەب ئىبنى ئۇمەير، بىلال، سەلمان، مىقداد، ئەبۇ زەر، ئەممار ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد قاتارلىقلار، ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3785)

[1] ئەلبانى (2984): سەھىھ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (791): زەئىپ، ـ دېگەن.

8580 ــ قَالَ عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا مَعَهُ إِلَّا خَمْسَةُ أَعْبُدٍ وَامْرَأَتَانِ وَأَبُو بَكْرٍ.

8580 ــ ئەممار ئىبنى ياسىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تۇنجى كۆرگەن ۋاقتىمدا، ئۇنىڭ يېنىدا (مۇسۇلمان بولغان) بەش قۇل، ئىككى ئايال ۋە ئەبۇ بەكردىن باشقا ھېچكىم يوق ئىدى.

(بۇخارى: 3857)

8581 ــ عَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَتَى عَلَى سَلْمَانَ وَصُهَيْبٍ وَبِلَالٍ فِي نَفَرٍ فَقَالُوا وَاللَّهِ مَا أَخَذَتْ سُيُوفُ اللَّهِ مِنْ عُنُقِ عَدُوِّ اللَّهِ مَأْخَذَهَا قَالَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ أَتَقُولُونَ هَذَا لِشَيْخِ قُرَيْشٍ وَسَيِّدِهِمْ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ لَعَلَّكَ أَغْضَبْتَهُمْ لَئِنْ كُنْتَ أَغْضَبْتَهُمْ لَقَدْ أَغْضَبْتَ رَبَّكَ فَأَتَاهُمْ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ يَا إِخْوَتَاهْ أَغْضَبْتُكُمْ قَالُوا لَا يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ يَا أَخِي.

8581 ــ ئائىز ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ سۇفيان بىر توپ كىشى بىلەن سەلمان، سۇھەيب ۋە بىلالنىڭ قېشىغا كەلدى. ئۇلار:

ــ اللەنىڭ قىلىچلىرى اللەنىڭ بۇ دۈشمىنىنىڭ گەدىنىدىكى ئورنىنى تېخى ئالمىدى، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئەبۇ بەكرى:

ــ قۇرەيشنىڭ كاتتىسى ۋە خوجىسىغىمۇ مۇشۇنداق گەپ قىلامسىلەر؟ ـ دېدى. ئاندىن ئەبۇ بەكرى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ، بولۇنغان گەپلەرنى ئېيتقانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئۇلارنى ئاچچىقلاتتىپ قويمىغانسەن؟ ئۇنۇتمىغىنكى، ئۇلارنى ئاچچىقلاتتىپ قويغان بولساڭ، رەببىڭنى ئاچچىقلاتقان بولىسەن، ـ دېدى. ئەبۇ بەكرى دەرھال ئۇلارنىڭ يېنىغا بېرىپ:

ـ ئى قېرىنداشلىرىم! مەن سىلەرنى ئاچچىقلاتتىپ قويدۇممۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇلار:

ـ ياق. الله سېنى مەغپىرەت قىلسۇن! ـ دېدى.
(مۇسلىم: 2504)

8582 ــ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَمَعَهُ بِلَالٌ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ أَلَا تُنْجِزُ لِي مَا وَعَدْتَنِي فَقَالَ لَهُ أَبْشِرْ فَقَالَ قَدْ أَكْثَرْتَ عَلَيَّ مِنْ أَبْشِرْ فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي مُوسَى وَبِلَالٍ كَهَيْئَةِ الْغَضْبَانِ فَقَالَ رَدَّ الْبُشْرَى فَاقْبَلَا أَنْتُمَا قَالَا قَبِلْنَا ثُمَّ دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ وَمَجَّ فِيهِ ثُمَّ قَالَ اشْرَبَا مِنْهُ وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا وَأَبْشِرَا فَأَخَذَا الْقَدَحَ فَفَعَلَا فَنَادَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ أَنْ أَفْضِلَا لِأُمِّكُمَا فَأَفْضَلَا لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً.

8582 ـ ئەبۇ بۇرده ئاتىسى ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن جىئىرانە دېگەن جايغا يېتىپ باردۇق، بىلالمۇ ئارىمىزدا ئىدى. بىر ئەئرابى كېلىپ:

ــ ئى مۇھەممەد! ماڭا بەرگەن ۋەدەڭنى ئەمەلگە ئاشۇرمامسەن؟ ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (ھۇنەين غەنىمەتلىرىنى جىئىرانەدە تەقسىم قىلىشقا ۋەدە بەرگەنىدى) ئۇنىڭغا:

ـ ساڭا خۇش بېشارەت بېرەي، ـ دېگەنىدى، ئەئرابى:

ــ ماڭا خۇش بېشارەتنى كۆپ بېرىپ كەتتىڭ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاچچىقلانغانىدەك ئەبۇ مۇسا بىلەن بىلالغا قاراپ:

ـ بۇ ئادەم خۇش بېشارەتنى قايتۇرۇۋەتتى. سىلەر قوبۇل قىلىڭلار! ـ دېدى. ئۇلار:

ـ بىز قوبۇل قىلدۇق، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قاچا سۇ ئەكەلدۈرۈپ، ئۇنىڭدا ئىككى قولىنى ۋە يۈزىنى يۇيىدى، ئاندىن ئېغىزىغا سۇ ئېلىپ، قاچىغا پۈركىگەندىن كېيىن:

ــ سۆدىن ئىچىكىلار، يۈزۈكلارغا، مەيدەكلارغا سۈرۈكلار ۋە خۇش بېشارەت ئېيتىلىكلار! ــ دېدى. ئۇلار قاچىنى ئېيىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىدەك قىلدى. ئۇممۇ سەلەمە پەردىنىڭ كەينىدە تۇرۇپ:

ــ ئاناكلارغىمۇ (ئۆزىنى دېمەكچى) سۆدىن قالدۇرۇپ قويۇكلار! ــ دېدى. ئۇلار ئۇممۇ سەلەمەگە ئازراق سۇ ئېيىپ قويدى.

(بۇخارى: 4328)

8583 ــ **عَنْ أَنَس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَا مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَيْلَةٍ مُظْلِمَةٍ وَمَعَهُمَا مِثْلُ الْمِصْبَاحَيْنِ يُضِيئَانِ بَيْنَ أَيْدِيهِمَا فَلَمَّا افْتَرَقَا صَارَ مَعَ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا وَاحِدٌ حَتَّى أَتَى أَهْلَهُ.**

8583 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ساھابىلەردىن ئىككى كىشى كېچىدە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدىن چىقىپ، ئۆيلىرىگە قايتقانىدى، ئۇلارنىڭ ئالدىدا چىراغقا ئوخشاش ئىككى نۇر پەيدا بولۇپ، يولنى يورۇتۇپ ماڭدى. كېيىن ئۇلار ئايرىلغانىدى، نۇرمۇ ئايرىلىپ، ھەر بىرىنىڭ يولىنى تاكى ئۆيىگە كەلگىچە يورۇتۇپ بەردى.

(بۇخارى: 3639)

8584 ــ **وفي رواية: عَنْ أَنَسٍ كَانَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ وَعَبَّادُ بْنُ بِشْرٍ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ...**

8584 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە كېلىشىچە، ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير بىلەن ئەببات ئىبنى بىشر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىدا ئىدى، كېچىدە ئۇنىڭ يېنىدىن چىقتى... (داۋامى يۇقىرىقىغا ئوخشاش).

(بۇخارى: 3805)

8585 ــ عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَيْدَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عُمَرَ فَسَأَلَهُ عَنْ عُثْمَانَ فَذَكَرَ عَنْ مَحَاسِنِ عَمَلِهِ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوءُكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَرْغَمَ اللَّهُ بِأَنْفِكَ ثُمَّ سَأَلَهُ عَنْ عَلِيٍّ فَذَكَرَ مَحَاسِنَ عَمَلِهِ قَالَ هُوَ ذَاكَ بَيْتُهُ أَوْسَطُ بُيُوتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ لَعَلَّ ذَاكَ يَسُوءُكَ قَالَ أَجَلْ قَالَ فَأَرْغَمَ اللَّهُ بِأَنْفِكَ انْطَلِقْ فَاجْهَدْ عَلَيَّ جَهْدَكَ.

8585 ـ سەئد ئىبنى ئۇبەيدەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر ئادەم ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن ھەزرىتى ئوسمان توغرۇلۇق سورۇشتى، ئىبنى ئۆمەر ئۇنىڭغا ئوسمانىنىڭ ياخشى ئىش ـ ئىزلىرىنى سۆزلەپ بەرگەندىن كېيىن:

ـ بۇ سېنى بىئارام قىلدىغۇ دەيمەن؟ ـ دەپ سورىغان ئىدى، ئۇ ئادەم:

ـ شۇنداق، ـ دېدى. ئىبنى ئۆمەر:

ـ اللە بۇرنۇڭنى توپىغا مىلىۋەتسۇن، ـ دېدى. ئاندىن ھەزرىتى ئەلى توغرۇلۇق سورىدى. ئىبنى ئۆمەر ئەلىنىڭمۇ ياخشى ئىش ـ ئىزلىرىنى سۆزلەپ كېلىپ:

ـ ئەلى مانا مۇشۇنداق ئادەم ئىدى. ئۇنىڭ ئۆيى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇجرىلىرىنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئىدى. بۇمۇ سېنى بىئارام قىلدىغۇ دەيمەن؟ ـ دېگەن ئىدى، ئۇ ئادەم:

ـ شۇنداق، ـ دېۋىدى. ئىبنى ئۆمەر:

ـ اللە بۇرنۇڭنى توپىغا مىلىۋەتسۇن! كۆزۈمدىن يوقىلىپ، ماڭا (قارشى) قولۇڭدىن كەلگىنىنى قىل! ـ دېدى.

(بۇخارى: 3704)

8586 ــ عمرو بن العاص: هممت أن أبعث معاذ بن جبل و سالما مولى أبي حذيفة و أبي بن كعب و ابن مسعود إلى الأمم كما بعث عيسى الحواريين. فقال رجل: ألا تبعث أبا بكر وعمر فإنهما أبلغ؟ فقال: لاغنى لى عنهما إنما مترلتهما من الدين مترلة السمع و البصر. الكبير.

8586 ـ ئەمرى ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىم، ئۇبەي ئىبنى كەئىب ۋە ئىبنى مەسئۇد قاتارلىقلارنى ئىيسا ھاۋارييلارنى ئۇممەتلەرگە ئەۋەتكەندەك ئەۋەتمەكچى بولۇۋاتىمەن، ـ دېدى. بىر ئادەم:

ــ ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرنى ئەۋەتسەك بولمامدۇ؟ چۈنكى، ئۇ ئىككىسى پاساھەتلىكرەك، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئۇ ئىككىسىگە ئېھتىياجىم بار. ئۇ ئىككىسىنىڭ دىندىكى مەرتىۋىسى (ئىنسان يۈزىدىكى) قۇلاق بىلەن كۆزنىڭ ئورنىدا، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»)

8587 ــ **ابن عمر:لم يجلس أبو بكر فى مجلس النبى صلى الله عليه وسلم على المنبر حتى لقى الله ولم يجلس عمر فى مجلس أبى بكر حتى لقى الله ولم يجلس عثمان فى مجلس عمر حتى لقى الله. للأوسط.**

8587 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: ئەبۇ بەكرى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنبەردىكى ئورنىدا تاكى ئۇ (يەنى رەسۇلۇللاھ) اللەقا مۇلاقات بولغۇچە ئولتۇرمىدى. ئۆمەرمۇ ئەبۇ بەكرىنىڭ ئورنىدا تاكى ئۇ اللەقا مۇلاقات بولغۇچە ئولتۇرمىدى. ئوسمانمۇ ئۆمەرنىڭ ئورنىدا تاكى ئۇ اللەقا مۇلاقات بولغۇچە ئولتۇرمىدى[2].

(«ئەلئەۋسەت»)

8588 ــ **عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا رَاعٍ فِي غَنَمِهِ عَدَا الذِّئْبُ فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً فَطَلَبَهَا حَتَّى اسْتَنْقَذَهَا فَالْتَفَتَ**

[1] ھەيسەمى (14353) بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىسمى ئاتالمىغان بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14370) بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بەزى راۋىيلىرىگە ئوخشىمىغان باھا بېرىلگەن بولسىمۇ، راۋىيلىرى ئاساسەن ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

إِلَيْهِ الذِّئْبُ فَقَالَ لَهُ مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبُعِ لَيْسَ لَهَا رَاعٍ غَيْرِي فَقَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنِّي أُومِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا ثَمَّ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.

8588 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بىر پادىچى قويلىرىنى بېقىۋاتاتتى. بىر بۆرە ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم قىلىپ، قويدىن بىرنى ئېلىپ قاچتى. پادىچى بۆرىنىڭ كەينىدىن قوغلاپ بېرىپ، قويىنى قوتقۇزىۋالغان ئىدى، بۆرە پادىچىغا بۇرۇلۇپ: ”بۇنىڭغۇ مەندىن تارتىۋالدىڭ. مەندىن باشقا پادىچى قالمايدىغان يەتتە كۈندە (يەنى قىيامەت يېقىنلاشقاندا)، قويلارنى كىم قوغدايدۇ؟“ دېدى، ـ دېگەنىدى، بۇنى ئاڭلىغان كىشىلەر:

ــ سۇبھانەللاھ! (بۆرىمۇ سۆزلەمدۇ؟) ــ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇنىڭغا مەن ئىشىنىمەن، ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرمۇ ئىشىنىدۇ، ـ دېدى. ئۇ سورۇندا ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر يوق ئىدى.

(بۇخارى: 3690)

8589 ــ **وفي رواية: وَبَيْنَمَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً قَدْ حَمَلَ عَلَيْهَا فَالْتَفَتَتْ إِلَيْهِ فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَتْ إِنِّي لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا وَلَكِنِّي خُلِقْتُ لِلْحَرْثِ قَالَ النَّاسُ سُبْحَانَ اللَّهِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنِّي أُومِنُ بِذَلِكَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.**

8589 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بىر كىشى ئېغىر يۈك ئارتىلغان كالىنى ھەيدەپ كېتىۋاتاتتى، كالا ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ: ”مەن بۇنىڭ (يەنى يۈك توشۇش) ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى يەر ئاغدۇرۇش ئۈچۈن يارىتىلغان“ دېدى، ـ دېگەنىدى، كىشىلەر:

ــ سۇبھانەللاھ! كالىمۇ گەپ قىلامدۇ؟ ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن بۇنىڭغا ئىشىنىمەن، ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر ئىككىسىمۇ ئىشىنىدۇ، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3663)

8590 ــ **وفي رواية: بَيْنَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً إِذْ رَكِبَهَا فَضَرَبَهَا.**

وفيه: فَإِنِّي أُومِنُ بِهَذَا أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَمَا هُمَا ثَمَّ.

8590 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: بىر كىشى كالىنى مىنىپ كېتىۋېتىپ ئۇرغان ئىدى، كالا زۇۋانغا كېلىپ: ”مەن مىنىشكە يارىتىلغان ئەمەس“ دېدى. داۋامى يۇقىرىقى ھەدىسكە ئوخشاش.

بۇ رىۋايەتتە يەنە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن بۇنىڭغا ئىشىنىمەن، ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرمۇ ئىشىنىدۇ، ـ دېدى. ئۇ ئىككىسى ئۇ سورۇندا يوق ئىدى.

(بۇخارى: 3471)

8591 ــ **عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَهْلَ الدَّرَجَاتِ الْعُلَى لَيَرَاهُمْ مَنْ تَحْتَهُمْ كَمَا تَرَوْنَ النَّجْمَ الطَّالِعَ فِي أُفُقِ السَّمَاءِ وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ مِنْهُمْ وَأَنْعَمَا.**

8591 ـ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«يۇقىرى مەرتىۋىلىك جەننەت ئەھلىنى ئۇلاردىن تۆۋەندىكىلەر كۆرۈپ تۇرىدۇ. خۇددى سىلەر ئۇپۇقتىكى نۇرلۇق يۇلتۇزلارنى كۆرگەندەكلا كۆرىدۇ. ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرمۇ شۇلاردىن (يەنى يۇقىرى مەرتىۋىلىكلەردىن)، ھەتتا تېخىمۇ يۇقىرىدا بولىدۇ»[1].

(تىرمىزى: 3658)

[1] ئەلبانى (2892): سەھىھ ـ دېگەن.

8592 ــ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ طَلَعَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَانِ سَيِّدَا كُهُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنْ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ إِلَّا النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ يَا عَلِيُّ لَا تُخْبِرْهُمَا.

8592 ــ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئىدىم، ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر چىقىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بۇ ئىككىسى جەننەت ئەھلى ئىچىدە پەيغەمبەرلەردىن باشقا ئىلگىرىكى ۋە كېيىنكى ئۇممەتلەرنىڭ قىرانلىرىنىڭ سەردارلىرىدۇر. ئى ئەلى، بۇنى ئۇلارغا ئېيتمىغىن! ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3665)

8593 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ أَحَدُهُمَا عَنْ يَمِينِهِ وَالْآخَرُ عَنْ شِمَالِهِ وَهُوَ آخِذٌ بِأَيْدِيهِمَا وَقَالَ هَكَذَا نُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

8593 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى مەسجىدكە كىرىپ كەلدى. ئوڭ يېنىدا ئەبۇ بەكرى، سول يېنىدا ئۆمەر بار بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئىككىسىنىڭ قوللىرىنى تۇتۇۋالغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «قىيامەت كۈنى بىز مانا مۇشۇنداق قوپىمىز» دېدى[2].

(تىرمىزى: 3669)

8594 ــ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَخْرُجُ عَلَى أَصْحَابِهِ مِنْ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَهُمْ جُلُوسٌ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَلَا يَرْفَعُ إِلَيْهِ أَحَدٌ

[1] ئەلبانى (2897): سەھىھ. ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (755): زەئىپ. ـ دېگەن.

مِنْهُمْ بَصَرَهُ إِلَّا أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَإِنَّهُمَا كَانَا يَنْظُرَانِ إِلَيْهِ وَيَنْظُرُ إِلَيْهِمَا وَيَتَبَسَّمَانِ إِلَيْهِ وَيَتَبَسَّمُ إِلَيْهِمَا.

8594 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇھاجىر ۋە ئەنسارى ساھابىلىرىنىڭ يېنىغا چىقاتتى. ساھابىلەر ئىچىدە ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەردىن باشقا ھېچكىم بېشىنى كۆتۈرۈپ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قارىيالمايتتى. ئۇ ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارايتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ ئۇ ئىككىسىگە قارايتتى. ئۇ ئىككىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ كۈلۈمسىرەيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ ئۇ ئىككىسىگە قاراپ كۈلۈمسىرەيتتى[①].

(تىرمىزى: 3668)

8595 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا لَهُ وَزِيرَانِ مِنْ أَهْلِ السَّمَاءِ وَوَزِيرَانِ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَأَمَّا وَزِيرَايَ مِنْ أَهْلِ السَّمَاءِ فَجِبْرِيلُ وَمِيكَائِيلُ وَأَمَّا وَزِيرَايَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ.

8595 ــ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەر بىر پەيغەمبەرنىڭ ئاسمان ئەھلىدىن ئىككى، زېمىن ئەھلىدىن ئىككى ۋەزىرى بولىدۇ. مېنىڭ ئاسمان ئەھلىدىن بولغان ۋەزىرلىرىم جىبرىئىل بىلەن مىكائىل، زېمىن ئەھلىدىن بولغان ۋەزىرلىرىم ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەردۇر»[②].

(تىرمىزى: 3680)

[①] ئەلبانى (754): زەئىپ، ـ دېگەن.

[②] ئەلبانى (758): زەئىپ، ـ دېگەن.

8596 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا أَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ آتِي أَهْلَ الْبَقِيعِ فَيُحْشَرُونَ مَعِي ثُمَّ أَنْتَظِرُ أَهْلَ مَكَّةَ حَتَّى أُحْشَرَ بَيْنَ الْحَرَمَيْنِ.

8596 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«قىيامەت كۈنى، يەردىن تۇنجى بولۇپ مەن چىقىمەن. ئاندىن ئەبۇ بەكرى، ئاندىن ئۆمەر چىقىدۇ. ئاندىن كېيىن بەقىئ قەبرىستانلىقىغا كېلىمەن، ئۇلار مەن بىلەن ھەشرى قىلىنىدۇ. ئاندىن مەككە ئەھلىنى كۈتىمىز، ئۇلار ھەشر قىلىنغاندىن كېيىن، ئىككى ھەرەم ئارىسىغا يىغىلىمىز»[1].

(تىرمىزى: 3692)

8597 ــ عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ قُلْتُ ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ عُمَرُ قَالَ ثُمَّ خَشِيتُ أَنْ أَقُولَ ثُمَّ مَنْ فَيَقُولَ عُثْمَانُ فَقُلْتُ ثُمَّ أَنْتَ يَا أَبَةِ قَالَ مَا أَنَا إِلَّا رَجُلٌ مِنْ الْمُسْلِمِينَ.

8597 ــ مۇھەممەد ئىبنى ھەنەفىيىيەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن دادامدىن:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن قالسا، كىم ئەڭ ياخشى؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ــ ئەبۇبەكرى، ـ دېدى.

ــ ئاندىن قالسىچۇ؟

ــ ئۆمەر.

ــ ئاندىن قالسىچۇ؟ ـ دەپ سوربىدىم، ئەممۇ ئۇنىڭ: ''ئوسمان'' دېيىشىدىن ئەنسىرەپ:

ــ ئاندىن قالسا سەن، شۇنداقمۇ؟ ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ــ مەن پەقەت مۇسۇلمانلاردىن بىرىمەن، ـ دېدى[2].

[1] ئەلبانى (761): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3872): سەھىھ ـ دېگەن.

(ئەبۇ داۋۇد: 4629)

8598 ــ **عائشة: بيما رأس رسول الله صلى الله عليه وسلم فى حجرى فى ليلة ضاحية إذ قلت: يا رسول الله يكون لأحد من الحسنات عدد نجوم السماء؟ قال: نعم عمر قلت: فأين حسنات أبى بكر؟ قال: إنما جميع حسنات عمر كحسنة واحدة من حسنات أبى بكر.** رزين.

8598 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەيىن شامالليق بىر كېچە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بېشىنى قۇچىقىمغا قويۇپ ياتاتتى، مەن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بىر كىمنىڭ ئاسماندىكى يۇلتۇزلارنىڭ سانىچىلىك ساۋابى بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، ئۆمەرنىڭ بار، ـ دېدى. مەن:

ــ (دادام) ئەبۇ بەكرىنىڭ ساۋابلىرىچۇ؟! ــ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۆمەرنىڭ بارلىق ساۋابى ئەبۇ بەكرىنىڭ بىر ساۋابىغا (ئاران) توغرا كېلىدۇ، ـ دېدى.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8599 ــ **عن أَنَسٍ رضي اللَّهُ عنه قال قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وَسَلَّمْ السُّبَّاقُ أَرْبَعَةٌ أنا سَابِقُ الْعَرَبِ وَصُهَيْبٌ سَابِقُ الرُّومِ وَسَلْمَانُ سَابِقُ فَارِسَ وَبِلالٌ سَابِقُ الْحَبَشِ.**

8599 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئىسلامغا تۇنجى بولۇپ كىرگەن مۇنداق تۆت كىشى بار: مەن ئەرەبلەرنىڭ، سۇھەيب رىملىقلارنىڭ، سەلمان فارىسلارنىڭ، بىلال ھەبەشلەرنىڭ تۇنجىسى»[1].

[1] ھەيسەمى (15668): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئەمما ئۇماره ئىبنى زازانغا ھەرخىل باھا بېرىلگەن، ـ دېگەن.

(«ئەلكەبىر»: 7288)

8600 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ كَانَ أَوَّلَ مَنْ أَظْهَرَ إِسْلَامَهُ سَبْعَةٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعَمَّارٌ وَأُمُّهُ سُمَيَّةُ وَصُهَيْبٌ وَبِلَالٌ وَالْمِقْدَادُ فَأَمَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَنَعَهُ اللَّهُ بِعَمِّهِ أَبِي طَالِبٍ وَأَمَّا أَبُو بَكْرٍ فَمَنَعَهُ اللَّهُ بِقَوْمِهِ وَأَمَّا سَائِرُهُمْ فَأَخَذَهُمْ الْمُشْرِكُونَ وَأَلْبَسُوهُمْ أَدْرَاعَ الْحَدِيدِ وَصَهَرُوهُمْ فِي الشَّمْسِ فَمَا مِنْهُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ وَاتَاهُمْ عَلَى مَا أَرَادُوا إِلَّا بِلَالًا فَإِنَّهُ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فِي اللَّهِ وَهَانَ عَلَى قَوْمِهِ فَأَخَذُوهُ فَأَعْطَوْهُ الْوِلْدَانَ فَجَعَلُوا يَطُوفُونَ بِهِ فِي شِعَابِ مَكَّةَ وَهُوَ يَقُولُ أَحَدٌ أَحَدٌ.

8600 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆزلىرىنىڭ مۇسۇلمانلىقىنى تۇنجى ئاشكارا قىلغانلار يەتتە كىشى بولۇپ، ئۇلار پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەبۇ بەكرى، ئەممار، ئۇنىڭ ئانىسى سۇمەييە، سۇھەيب، بىلال ۋە مىقداد قاتارلىقلار. الله تائالا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى (ئۇنىڭ) تاغىسى ئەبۇ تالىبنىڭ ھمايىسىدە قوغدىدى. ئەبۇ بەكرىنى قەۋمىنىڭ ھمايىسىدە قوغداپ قالدى. قالغانلىرىغا كەلسەك، مۇشرىكلار ئۇلارنى تۆتۈۋېلىپ، پۈت ـ قوللىرىغا تۆمۇر ئىشكەللەرنى تاقاپ، قۇياشنىڭ قىزغىن تەپتىدە قىينىدى. مۇشرىكلارنىڭ ئەڭ ئېغىر قىيىن ـ قىستاقلىرىغا دۇچار بولغان كىشى بىلال ئىدى. بىلال بولسا، جېنىنى الله يولىغا ئاتىۋەتكەنىدى، ئۇنىڭ قەۋمى بولمىغاچقا، مۇشرىكلار ئۇنى بەك قاتتىق قىينىدى. ھەتتا بالىلارنىڭ ئارىسىغا ئېلىپ، مەككە كوچىلىرىنى ئايلاندۇردى (سازايى قىلدى). ئۇ بولسا:

ـ بىردۇر، بىردۇر... ـ دەپ، اللهنىڭ بىرلىكىنى جاكارلايتتى[1].

(ئىبنى ماجە: 150)

[1] ئەلبانى (122): ھەسەن، ـ دېگەن.

ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى

8601 ــ **عن عُرْوَةَ قال أبو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ اسْمُهُ عبد اللَّهِ بن عُثْمَانَ بن عَامِرِ بن عَمْرِو بن كَعْبِ بن سَعْدِ بن تَيْمِ بن مُرَّةَ شَهِدَ بَدْرًا مع رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم وَأُمُّ أبي بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه أُمُّ الْخَيْرِ سَلْمَى بنتُ صَخْرِ بن عَامِرِ بن عَمْرِو بن كَعْبِ.**

8601 ـ ئۇرۋەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ (ئەسلى) ئىسمى ئابدۇللاھ ئىبنى ئوسمان ئىبنى ئامىر ئىبنى ئەمر ئىبنى كەئب ئىبنى سەئد ئىبنى تەم ئىبنى مۇررەدۇر. ئۇنىڭ ئانىسى ئۇممۇلخەير ـ سەلما سەخر ئىبنى ئامىر ئىبنى كەئب ئىبنى سەئد ئىبنى ئىبنى مۇررە ئىبنى كەئبنىڭ قىزىدۇر[1].

(«ئەلكەبىر»)

8602 ــ **عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَنْتَ عَتِيقُ اللَّهِ مِنْ النَّارِ فَيَوْمَئِذٍ سُمِّيَ عَتِيقًا.**

8602 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كۈنى، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كىرگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا:

ـ سەن اللەنىڭ ئەتىقى (ئوتتىن ئازات قىلىنغان ئادەمى)سەن، ـ دېدى. ئەبۇ بەكرى شۇ كۈندىن تارتىپ ئەتىق دەپ ئاتالدى[2].

(تىرمىزى: 3679)

[1] ھەيسەمى (14288): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2905): سەھىھ ـ دېگەن.

8603 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لِأَحَدٍ عِنْدَنَا يَدٌ إِلَّا وَقَدْ كَافَيْنَاهُ مَا خَلَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا يَدًا يُكَافِيهِ اللَّهُ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَا نَفَعَنِي مَالُ أَحَدٍ قَطُّ مَا نَفَعَنِي مَالُ أَبِي بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا أَلَا وَإِنَّ صَاحِبَكُمْ خَلِيلُ اللَّهِ.

8603 ـ ئەبۇ ھۇرەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەبۇ بەكرىدىن باشقا بىزگە يارەدەم قولىنى سۇنغانلارنىڭ ھەممىسىنى مۇكاپاتلىدۇق. ئەبۇ بەكرىنى بولسا، الله تائالا قىيامەت كۈنى ئۆزى مۇكاپاتلايدۇ. ھېچكىمنىڭ مېلى ماڭا ئەبۇ بەكرىنىڭ پۇل ـ مېلىدەك ئەسقاتمىدى. مەن بىرىنى دوست تۇتماقچى بولسام، ئەلۋەتتە، ئەبۇ بەكرىنى تۇتقان بولاتتىم. بىلىڭلارکى، پېقىر اللهنىڭ دوستىدۇرمەن»[1].

(تىرمىزى: 3661)

وزاد رزين: ما عرضت الإسلام على أحد إلا و كانت له كبوة إلا أبو بكر فإنه لم يتلعثم فى قوله.

رەزىننىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق كەلگەن: «كىمنى ئىسلامغا دەۋەت قىلسام، ئىككىلىنىپ قالاتتى، لېكىن ئەبۇ بەكرى قىلچە ئىككىلەنمەيلا قوبۇل قىلدى».

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8604 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَرَانِي بَابَ الْجَنَّةِ الَّذِي تَدْخُلُ مِنْهُ أُمَّتِي فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَدِدْتُ أَنِّي كُنْتُ مَعَكَ حَتَّى أَنْظُرَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّكَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي.

[1] ئەلبانى (2894): سەھىھ ـ دېگەن.

8604 ــ ئەبــۇ هــۇرەيـر رەزىيـەللاهــۇ ئەنهــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ جىبرىئىــل يېنىمغــا كېلىــپ، قولۇمــدىن تۇتــۇپ، ئــۇممــتىم كــىرىدىغان جەننەتنىڭ ئىشىكىنى كۆرسەتتى، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئەبۇ بەكرى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! كاشكى ئۇ جەننەت ئىشىكىنى كۆرىدىغان ۋاقىتتا سەن بىلەن بىللە بولسام! ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئەبۇ بەكــرى! بىلگىنكى، سەن ئــۇممــتىم ئىچىــدە جەنــنەتكە تۇنجى بولۇپ كــىرىدىغان ئادەمسەن، ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4654)

8605 ــ **عن أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُــولُ مَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ مِنْ شَيْءٍ مِنْ الْأَشْيَاءِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ دُعِيَ مِنْ أَبْوَابِ يَعْنِي الْجَنَّةَ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا خَيْرٌ فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ وَمَنْ كَــانَ مِــنْ أَهْــلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَــنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصِّيَامِ وَبَابِ الرَّيَّانِ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَا عَلَــى هَــذَا الَّذِي يُدْعَى مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضَرُورَةٍ وَقَالَ هَلْ يُدْعَى مِنْهَا كُلِّهَا أَحَدٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ يَا أَبَا بَكْرٍ.**

8605 ــ ئەبــۇ هــۇرەيرە رەزىيـەللاهــۇ ئەنهــۇدىن مۇنــداق رىــۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ كىمكــى اللە يولــدا قوشــلاپ ســەرپ قىلســا، ئــۇ جەننەتنىــڭ ئىشــكىلىرىدىن: ”ئــى اللەنىــڭ بەندىســى، بــۇ يەر بەكمــۇ ياخشــى“ دەپ چاقىرىلىدۇ. كىمكى نامــاز ئەھلــى بولســا، نامــاز ئىشــكىدىن، جىهــاد ئەھلــى بولســا، جىهــاد ئىشــكىدىن، ســەدىقە ئەھلــى بولســا، ســەدىقە ئىشــكىدىن، روزا ئەھلــى بولســا، روزىنىــڭ رەييــان دېگــەن ئىشــكىدىن چاقىرىلىدۇ، ـ دېدى. ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

[1] ئەلبانى (1008): زەئىپ، ـ دېگەن.

ـ بىر كىشىنىڭ بىرلا ئىشكىتىن چاقىرىلىشى شەرتمۇ، يەنى بىر كىشىنىڭ ھەممە ئىشكىتىن چاقىرىلىش مۇمكىنچىلىكى يوقمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئەبۇ بەكرى! بار، مەن سېنىڭ شۇلارنىڭ قاتاردىن بولۇپ قېلىشىڭنى ئۈمىد قىلىمەن، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3666)

8606 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ صَائِمًا قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَا قَالَ فَمَنْ تَبِعَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ جَنَازَةً قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَا قَالَ فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مِسْكِينًا قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَا قَالَ فَمَنْ عَادَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَرِيضًا قَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا اجْتَمَعْنَ فِي امْرِئٍ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

8606 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بۈگۈن قايسىڭلار روزا تۇتتۇڭلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئەبۇ بەكرى:

ـ مەن، ـ دېدى.

ـ قايسىڭلار جىنازە نامىزىغا قاتناشتىڭلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئەبۇ بەكرى:

ـ مەن، ـ دېدى.

ـ قايسىڭلار بىر مىسكىنگە تائام بەردىڭلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئەبۇ بەكرى:

ـ مەن، ـ دېدى.

ــ قايسىڭلار كېسەل يوقلىدىڭلار؟ ـ دەپ سورىغاندى، يەنە ئەبۇ بەكرى:

ـ مەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ كىمكى مۇشۇ ئىشلارنى بىر كۈندە قىلغان بولسا، جەننەتكە كىرىدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 1028)

8607 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ إِنَّ عَبْدًا خَيَّرَهُ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا مَا شَاءَ وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ فَدَيْنَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا قَالَ فَعَجِبْنَا فَقَالَ النَّاسُ انْظُرُوا إِلَى هَذَا الشَّيْخِ يُخْبِرُ رَسُولُ اللَّهِ عَنْ عَبْدٍ خَيَّرَهُ اللَّهُ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا مَا شَاءَ وَبَيْنَ مَا عِنْدَ اللَّهِ وَهُوَ يَقُولُ فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ هُوَ الْمُخَيَّرُ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ هُوَ أَعْلَمَنَا بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَمَنِّ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الْإِسْلَامِ لَا تُبْقَيَنَّ فِي الْمَسْجِدِ خَوْخَةٌ إِلَّا خَوْخَةُ أَبِي بَكْرٍ.

8607 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنبەردە ئولتۇرۇپ:

ـ الله تائالا بىر بەندىگە دۇنيانىڭ نازۇ ـ نېمەتلىرىدىن خالىغانچە بەھرىمەن بولۇش ياكى ئۆزىنىڭ دەرگاھىدىكى نازۇ ـ نېمەتلەرنى تاللاش ئىختىيارلىقىنى بەرگەنىدى، ئۇ بەندە اللەنىڭ دەرگاھىدىكىنى تاللىدى، ـ دېدى. ئەبۇ بەكرى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئاتا ـ ئانىلىرىمىز ساڭا پىدا بولسۇن! ـ دېگەنىدى، ھەممەيلەن ھەيران قالدۇق. بەزىلەر:

ـــ بۇ مويسىپىتنىڭ سۆزىگە قارىمامدىغان؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە الله تائالانىڭ بىر بەندىگە دۇنيانىڭ نازۇ ــ نېمەتلىرىدىن خالىغانچە بەھرىمەن بولۇش ياكى ئۆزىنىڭ دەرگاھىدىكى نازۇ ـ نېمەتلەرنى تاللاش ئىختىيارلىقىنى بەرگەنلىكى توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرىۋاتسا، ئۇ قوپۇپ: ''ئاتا ـ ئانىمىز ساڭا پىدا بولسۇن'' دەۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى. ئەسلىدە تاللاش ئىختىيارلىقى بېرىلگەن كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەل ئۆزى بولۇپ، ئەبۇ بەكرى بۇنى بىزدىن بۇرۇن چۈشىنىپ بولغانىكەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـــ مەيلى ھەمراھ بولۇش ياكى مال ـ مۈلكىنى تەقدىم قىلىش جەھەتتە بولسۇن، ئىنسانلارنىڭ ئىچىدە ئەبۇ بەكرىدىن ئەڭ مىننەتدارمەن. ئەگەر دوست تۇتىدىغان بولسام، ئەلۋەتتە ئەبۇ بەكرىنى

تۇتقان بولاتتىم. لېكىن (ئارىمىزدا) ئىسلام قېرىنداشلىقى بار. مەسجىد ئىچىگە ئېچىلغان ئىشىكلەرنى تاقىۋېتىڭلار، ئەمما ئەبۇ بەكرىنىڭ ئوچۇق قالسۇن! - دېدى[1]

(تىرمىزى: 3660)

8608 ــ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَصَدَّقَ فَوَافَقَ ذَلِكَ عِنْدِي مَالًا فَقُلْتُ الْيَوْمَ أَسْبِقُ أَبَا بَكْرٍ إِنْ سَبَقْتُهُ يَوْمًا قَالَ فَجِئْتُ بِنِصْفِ مَالِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ قُلْتُ مِثْلَهُ وَأَتَى أَبُو بَكْرٍ بِكُلِّ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ قَالَ أَبْقَيْتُ لَهُمْ اللَّهَ وَرَسُولَهُ قُلْتُ وَاللَّهِ لَا أَسْبِقُهُ إِلَى شَيْءٍ أَبَدًا.

8608 - زەيد ئىبنى ئەسلەم دادىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنى سەدىقە قىلىشقا بۇيرۇدى. ئۇ كۈنلەردە قول ئىلكىمدە خېلى كۆپ مال بار ئىدى. ئىچىمدە: ”بۈگۈن ئەبۇ بەكرىدىن ئۆتۈپ كېتىشنىڭ بىردىنبىر پۇرسىتى“ دېدىم - دە، مېلىمنىڭ يېرىمىنى ئېلىپ كەلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئۆمەر! ئائىلەڭگە بىر نېمە ئېلىپ قويدۇڭمۇ؟ - دەپ سورىغانىدى، مەن:

ــ يەنە مۇشۇنچىلىك ئېلىپ قويدۇم، - دېدىم. كۆپ ئۆتمەي، ئەبۇ بەكرى بارلىق مېلىنى ئېلىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئەبۇ بەكرى! ئائىلەڭگە نېمە ئېلىپ قويدۇڭ؟ - دەپ سورىغانىدى، ئەبۇ بەكرى:

ـ الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنى ئېلىپ قويدۇم، - دەپ جاۋاب بەردى. بۇنى ئاڭلاپ: ”ئەبۇ بەكرىدىن ئېشىپ كېتىشىم مۇمكىن ئەمەس ئىكەن“ دەپ ئويلىدىم[2].

(تىرمىزى: 3675)

[1] ئەلبانى (2893): سەھىھ. - دېگەن.

[2] ئەلبانى (2902): ھەسەن، - دېگەن.

8609 ــ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَقْبَلَ أَبُو بَكْرٍ آخِذًا بِطَرَفِ ثَوْبِهِ حَتَّى أَبْدَى عَنْ رُكْبَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا صَاحِبُكُمْ فَقَدْ غَامَرَ فَسَلَّمَ وَقَالَ إِنِّي كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ ابْنِ الْخَطَّابِ شَيْءٌ فَأَسْرَعْتُ إِلَيْهِ ثُمَّ نَدِمْتُ فَسَأَلْتُهُ أَنْ يَغْفِرَ لِي فَأَبَى عَلَيَّ فَأَقْبَلْتُ إِلَيْكَ فَقَالَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ يَا أَبَا بَكْرٍ ثَلَاثًا ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ نَدِمَ فَأَتَى مَنْزِلَ أَبِي بَكْرٍ فَسَأَلَ أَثَمَّ أَبُو بَكْرٍ فَقَالُوا لَا فَأَتَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ فَجَعَلَ وَجْهُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَعَّرُ حَتَّى أَشْفَقَ أَبُو بَكْرٍ فَجَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ أَنَا كُنْتُ أَظْلَمَ مَرَّتَيْنِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي إِلَيْكُمْ فَقُلْتُمْ كَذَبْتَ وَقَالَ أَبُو بَكْرٍ صَدَقَ وَوَاسَانِي بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَهَلْ أَنْتُمْ تَارِكُوا لِي صَاحِبِي مَرَّتَيْنِ فَمَا أُوذِيَ بَعْدَهَا.

8609 ـ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇردا ئولتۇراتتىم، ئەبۇ بەكرى كىيىمىنى تىزغىچە تۇرگەن ھالدا ئالدىراش يېتىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ بۇرادىرىڭلار بىرى بىلەن جېدەللىشىپ قالغان ئوخشايدۇ، ـ دېدى. ئەبۇ بەكرى سالامدىن كېيىن:

ـ ئۆمەر بىلەن ئارىمىزدا ئازراق كۆڭۈلسىزلىك بولۇپ ئۆتتى، مەن ئىتتىكلىك قىلىپ قويۇپ، كېيىن پۇشايمان قىلىپ ئۇنىڭدىن كەچۈرۈم سورىسام، ئۇ مېنى كەچۈرۈشتىكىلى ئۇنمىدى، شۇڭا سېنىڭ ھۇزۇرۇڭغا كەلدىم، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچ قېتىم:

ـ اللە سېنى مەغفىرەت قىلسۇن، ئى ئەبۇ بەكرى! ـ دېدى. كېيىن ئۆمەرمۇ پۇشايمان قىلىپ، ئەبۇ بەكرىدىن كەچۈرۈم سوراش ئۈچۈن ئۆيىگە باردى، ئەبۇ بەكرى ئۆيىدە يوق ئىدى. ئۆمەر ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ سالام قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چىرايىدىن غەزەپلەنگەنلىكى چىقىپ تۇراتتى. ئەبۇ بەكرى ئۆمەرگە بىر نەرسە بولۇپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ، قايتا ـ قايتا:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇ ئىشتا مەن ئورۇنسىزلىق قىلىدىم، ـ دەپ يالۋۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆمەرگە:

ــ الله مېنى سىلەرگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتسە، سىلەر ماڭا: ''يالغان سۆزلىدىڭ'' دېدىڭلار. لېكىن ئەبۇ بەكرى: ''راست ئېيتتىڭ'' دەپ تەستىقلىدى. ئۇ گاھ جېنىنى، گاھ مېلىنى ئاتاپ، ماڭا يار ـ يۆلەك بولۇپ كەلدى، بۇرادىرىمگە نېمىشقا ئازار بېرىسىلەر؟ ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ سۆزىدىن كېيىن، ھېچكىم ئەبۇ بەكرىگە ئازار بېرىپ باقمىدى.

(بۇخارى: 3661)

8610 ــ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَنْبَغِي لِقَوْمٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَؤُمَّهُمْ غَيْرُهُ.

8610 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«جامائەت ئىچىدە ئەبۇ بەكرى بار تۇرۇپ، باشقا بىرىنىڭ (جامائەتكە) ئىمام بولۇشى لايىق ئەمەس»[1].

(تىرمىزى: 36739)

8611 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ قَالَ لَمَّا اسْتُعِزَّ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا عِنْدَهُ فِي نَفَرٍ مِنْ الْمُسْلِمِينَ دَعَاهُ بِلَالٌ إِلَى الصَّلَاةِ فَقَالَ مُرُوا مَنْ يُصَلِّي لِلنَّاسِ فَخَرَجَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ زَمْعَةَ فَإِذَا عُمَرُ فِي النَّاسِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ غَائِبًا فَقُلْتُ يَا عُمَرُ قُمْ فَصَلِّ بِالنَّاسِ فَتَقَدَّمَ فَكَبَّرَ فَلَمَّا سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَهُ وَكَانَ عُمَرُ رَجُلًا مُجْهِرًا قَالَ فَأَيْنَ أَبُو بَكْرٍ يَأْبَى اللَّهُ ذَلِكَ وَالْمُسْلِمُونَ يَأْبَى اللَّهُ ذَلِكَ وَالْمُسْلِمُونَ فَبَعَثَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَجَاءَ بَعْدَ أَنْ صَلَّى عُمَرُ تِلْكَ الصَّلَاةَ فَصَلَّى بِالنَّاسِ.

[1] ئەلبانى (757): ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

8611 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى زەمئە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل بولۇپ قالغاندا، مەن قاتارلىق بىر توپ جامائەت ئۇنىڭ يېنىدا ئىدۇق. بىلال كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى نامازغا چاقىرغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بىرەيلەننى جامائەتكە ئىمام بولۇپ بېرىشى ئۈچۈن چاقىرىڭلار! ـ دېدى. سىرتقا چىقىپ قارىسام، ئۆمەر تۇرغانىكەن، ئەتراپىتا ئەبۇ بەكرى كۆرۈنمەيتتى. ئۆمەرگە:

ـ ئى ئىبنى خەتتاب! جامائەتكە ئىمام بولغىن! ـ دېدىم. ئۇ مېھرابقا چىقىپ، نامازغا تۇردى. ئۆمەرنىڭ ئاۋازى بەكمۇ جاراڭلىق ئىدى، ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ئەبۇ بەكرى قېنى؟ اللهۇ بۇنىڭغا رازى بولمايدۇ، مۇسۇلمانلارمۇ ئۇنىمايدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئەبۇ بەكرى چاقىرىپ كېلىندى. ئۆمەر سالام بېرىپ بولغاندىن كېيىن، ئەبۇ بەكرى (نامازنى) قايتىدىن ئوقۇدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4660)

8612 ــ وفي رواية: **لَمَّا سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَ عُمَرَ قَالَ ابْنُ زَمْعَةَ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَطْلَعَ رَأْسَهُ مِنْ حُجْرَتِهِ ثُمَّ قَالَ لَا لَا لِيُصَلِّ لِلنَّاسِ ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ يَقُولُ ذَلِكَ مُغْضَبًا.**

8612 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆمەرنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ھۇجرىدىن بېشىنى چىقاردى ـ دە، ئاچچىق بىلەن:

ـ ياق، ياق، ياق. ئەبۇ بەكرى ئىمام بولسۇن! ـ دېدى[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4661)

[1] ئەلبانى (3895): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3896): سەھىھ ـ دېگەن.

8613 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمَّا قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ الْأَنْصَارُ مِنَّا أَمِيرٌ وَمِنْكُمْ أَمِيرٌ فَأَتَاهُمْ عُمَرُ فَقَالَ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أَمَرَ أَبَا بَكْرٍ أَنْ يُصَلِّيَ بِالنَّاسِ فَأَيُّكُمْ تَطِيبُ نَفْسُهُ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَبَا بَكْرٍ قَالُوا نَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ نَتَقَدَّمَ أَبَا بَكْرٍ.

8613 ـ ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن، ئەنسارىلار:

ــ بىزدىن بىر، سىلەردىن بىرخەلىپە بولسۇن، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەبۇ بەكرىنى جامائەتكە ئىمام بولۇشقا بۇيرىغانلىقىنى بىلمەمسىلەر؟ قايسىڭلارنىڭ كۆڭلى ئەبۇ بەكرىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈشكە ئۇنايدۇ؟ ـ دېدى. ئۇلار:

ــ ئەبۇ بەكرىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈشتىن اللهقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمىز، ـ دېيىشتى[1].

(نەسائى: 777)

8614 ــ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي مَرَضِهِ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ يُصَلِّي بِالنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ قُلْتُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعْ النَّاسَ مِنْ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ فَقَالَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ قَالَتْ عَائِشَةُ لِحَفْصَةَ قُولِي لَهُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ إِذَا قَامَ فِي مَقَامِكَ لَمْ يُسْمِعْ النَّاسَ مِنْ الْبُكَاءِ فَمُرْ عُمَرَ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ فَفَعَلَتْ حَفْصَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَهْ إِنَّكُنَّ لَأَنْتُنَّ صَوَاحِبُ يُوسُفَ مُرُوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ لِلنَّاسِ قَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ مَا كُنْتُ لِأُصِيبَ مِنْكِ خَيْرًا.

[1] ئەلبانى (749): سەنەدى ھەسەن، ـ دېگەن.

8614ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېسەل تارتىپ يېتىپ قالدى ۋە:

ـ ئەبۇ بەكرىنى بۇيرۇڭلار، جامائەتكە ئىمام بولسۇن، ـ دېدى. مەن:

ـــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەبۇ بەكرى سېنىڭ ئورنۇڭغا چىقسا، (ھاياجاندىن) يىغا تۇتۇپ، ئاۋازىنى جامائەتكە ئاڭلىتالمايدۇ، شۇڭا ئۆمەرنى ئىمام بولۇشقا بۇيرىغان بولساڭ، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەبۇ بەكرىنى بۇيرۇڭلار، جامائەتكە ئۇ ئىمام بولسۇن! ـ دېدى. ئاندىن مەن ھەفسەگە:

ـــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ''ئەبۇ بەكرى سېنىڭ ئورنۇڭغا چىقسا، يىغا تۇتۇپ، ئاۋازىنى جامائەتكە ئاڭلىتالمايدۇ، شۇڭا ئۆمەرنى ئىمام بولۇشقا بۇيرىغان بولساڭ'' دېگىن! ـ دېدىم. ھەفسە دېگىنىمدەك قىلغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قاتتىق نارازى بولغان كەيپىياتتا:

ـ سىلەر ھەزرىتى يۇسۇفكە ھىيلە ئىشلەتكەن خوتۇنلارنىڭ ئۆزى ئىكەنسىلەر. ئەبۇ بەكرىنى بۇيرۇڭلار، جامائەتكە ئىمام بولسۇن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ھەفسە ماڭا:

ـ سەندىن ياخشىلىق كۆرمەيدىغان ئوخشايمەن، ـ دېدى.

(بۇخارى: 716)

8615 ـــ **قالت لقد رَاجَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ε في ذلك وما حَمَلَني علـى كَثْـرَةِ مُرَاجَعَتِهِ إلا أَنَّهُ لم يَقَعْ في قَلْبِي أَنْ يُحِبَّ الناس بَعْدَهُ رَجُلًا قام مَقَامَهُ أَبَدًا وَإِلَّا أَنِّي كنت أَرَى أَنَّهُ لَنْ يَقُومَ مَقَامَهُ أَحَدٌ إلا تَشَاءَمَ الناس بِهِ فَأَرَدْتُ أَنْ يَعْدِلَ ذلك رسول اللَّـهِ ε عن أبي بَكْرٍ.**

8615 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: بۇ ھەقتە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر قانچە قېتىم ئېغىز ئاچتىم. بۇنداق قىلىشىمنىڭ سەۋەبى، كىشىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى

ۋەسەللەم ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ ئورنىغا ئۆتكەن كىشىدىن شۇملۇق ھېس قىلىپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ۋاپات بولغاندىن كېيىن، خەلق تەرىپىدىن ياقتۇرۇلماي قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتىم. شۇڭا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەبۇ بەكردىن ۋاز كېچىشىنى ئۈمىد قىلاتتىم.

(مۇسلىم: 418)

8616 ــ **عَنِ ابن عَبَّاسٍ رضي اللَّهُ عنهما قال أَسْلَمَتْ أُمُّ أبي بَكْرٍ وَأُمُّ عُثْمَانَ وَأُمُّ طَلْحَةَ وَأُمُّ الزُّبَيْرِ وَأُمُّ عبد الرحمن بن عَوْفٍ وَأُمُّ عَمَّارِ بن يَاسِرٍ رضي اللَّهُ عَنْهُمْ وَيُقَالُ عَتِيقُ بن عُثْمَانَ وانما سُمِّيَ عَتِيقًا لِحُسْنِ وَجْهِهِ.**

8616 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ بەكرىنىڭ ئانىسى، ئوسمانىنىڭ ئانىسى، تەلھەنىڭ ئانىسى، زۇبەيرنىڭ ئانىسى، ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋفنىڭ ئانىسى ۋە ئاممار ئىبنى ياسىرنىڭ ئانىسى (يەنى ھەممىسى) مۇسۇلمان بولدى. ئەبۇ بەكرىنىڭ يۈزى بەكمۇ چىرايلىق بولغاچقا، "ئەتىيىق" دەپ ئاتالغانىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 3)

8617 ــ **عن أبي هريرة قال قال رسول الله ε لما عرج بي إلى السماء ما مررت بسماء إلا وجدت فيها اسمي محمد رسول الله ε وأبو بكر الصديق من خلفي.**

8617 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئاسمانغا كۆتۈرۈلگەن ۋاقتىمدا، قايسىبىر ئاسماندىن ئۆتسەم، ئۇنىڭدا ئىسمىمنىڭ: "مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ" دەپ يېزىلغانلىقىنى،

[1] ھەيسەمى (14291): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇللاھ ئىبنى شەببىب ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

ئارقىدىنلا ئەبۇ بەكرى سىددىقنىڭ ئىسمىنىڭ يېزىلغانلىقىنى كۆردۈم»[1].

(مەۋسىلى: 6607؛ «ئەلئەۋسەت»)

8618 ــ **عن مُوسَى بن عُقْبَةَ قال لا نَعْلَمُ أَرْبَعَةً ادركوا النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم وَأَبْنَاؤُهُمْ الا هَؤُلاءِ الأَرْبَعَةَ أبو قُحَافَةَ وأبو بَكْرٍ وَعَبْدُ الرحمن بن أبي بَكْرٍ وأبو عَتِيقِ بن عبد الرحمن وَاسْمُ أبي عَتِيقٍ مُحَمَّدٌ.**

8618 ــ مۇسا ئىبنى ئۇقبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى بىر ئائىلىدىن پەقەت تۆت ئەجدادنىڭ كۆرگەنلىكىنى بىلىمىز، ئۇلار: ئەبۇ قۇھافە، (ئۇنىڭ ئوغلى) ئەبۇ بەكرى، (ئۇنىڭ ئوغلى) ئابدۇراھمان ئىبنى ئەبۇ بەكرى ۋە (ئۇنىڭ ئوغلى) ئەبۇ ئەتىق ئىبنى ئابدۇراھمان (بولۇپ، ئەسلى ئىسمى مۇھەممەد)دۇر[2].

(«ئەلكەبىر»: 11)

8619 ــ **عن عَائِشَةَ رضي اللَّهُ عنها قالت تُوُفِّيَ أبو بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه لَيْلَةَ الثُّلاثَاءِ وَدُفِنَ لَيْلا.**

8619 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ بەكرى سىيشەنبە كېچىسى ۋاپات بولدى ۋە شۇ كېچىسى دەپنە قىلىندى[3].

(«ئەلكەبىر»: 40)

8620 ــ **الْهَيْثَمُ بن عِمْرَانَ قال سمعت جَدِّي يقول تُوُفِّيَ أبو بَكْرٍ رضي اللَّهُ عنه وَبِهِ طَرَفٌ مِنَ السُّلِ وَوَلِيَ سَنَتَيْنِ وَنِصْفًا.**

---

[1] ھەيسەمى (14296): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەددە ئابدۇللاھ ئىبنى ئىبراھىم غىفارى ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14344): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەددىكى مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇرراھمان ئىبنى قاسىم ئىبنى مۇھەممەد دېگەن كىشىنى تونۇمايمەن، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (14395): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8620 ــ ھەيسەم ئىبنى ئىمراندىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ بۇۋىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: ئەبۇ بەكرى ئۆپكە كېسىلى بىلەن ۋاپات بولدى. ئۇنىڭ خەلىپىلىكى ئىككى يېرىم يىل داۋاملاشتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 41)

[1] ھەيسەمى (14396): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى

8621 ــ عَنِ بن إِسْحَاقَ: عُمَرُ بن الْخَطَّابِ بن نُفَيْلِ بن عبد الْعُزَّى بن رَبَاحِ بن عبد اللَّهِ بن قُرْطِ بن رَزَاحِ بن عَدِيِّ بن كَعْبِ بن لُؤَيِّ بن غَالِبِ بن فِهْرِ بن مَالِكٍ يُكَنَّى أَبَا حَفْصٍ رضي اللَّهُ عنه وَأُمُّهُ حَنْتَمَةُ بنتُ هِشَامِ بن الْمُغِيرَةِ بن عبد اللَّهِ بن عَمْرِو بن مَخْزُومٍ.

8621 ـ ئىبنى ئىسھاق مۇنداق دېگەن: ئۆمەر ــ خەتتاب ئىبنى نۇفەيل ئىبنى ئابدۇلئۇززا ئىبنى رەباھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى رەزاھ ئىبنى ئەدىي ئىبنى كەئىب ئىبنى لۇئەينىڭ ئوغلى؛ ئانىسى بولسا، ھەنتەمە بىنتى ھىشام ئىبنى مۇغىرە ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئەمر ئىبنى مەخزۇمدۇر[1].

(«ئەلكەبىر»: 49)

8623 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ أَعِزَّ الْإِسْلَامَ بِأَحَبِّ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ إِلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ أَوْ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ وَكَانَ أَحَبَّهُمَا إِلَيْهِ عُمَرُ.

8623 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئى اللە! ئىسلامنى شۇ ئىككى كىشى، يەنى ئەبۇ جەھەل ۋە ئۆمەر ئىبنى خەتتابتىن ساڭا ئەڭ يېقىن بولغىنى بىلەن كۈچلەندۈرگىن!» دەپ دۇئا قىلدى. (ئۇ ئىككىسىدىن) ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ اللە تائالاغا ئەڭ يېقىنى بولۇپ چىقتى[2].

---

[1] ھەيسەمى (14397): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى سەھىھتۇر، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2907): سەھىھ ـ دېگەن.

(تىرمىزى: 3681)

8624 ــ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَمَّا أَسْلَمَ عُمَرُ اجْتَمَعَ النَّاسُ عِنْدَ دَارِهِ وَقَالُوا صَبَا عُمَرُ وَأَنَا غُلَامٌ فَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِي فَجَاءَ رَجُلٌ عَلَيْهِ قَبَاءٌ مِنْ دِيبَاجٍ فَقَالَ قَدْ صَبَا عُمَرُ فَمَا ذَاكَ فَأَنَا لَهُ جَارٌ قَالَ فَرَأَيْتُ النَّاسَ تَصَدَّعُوا عَنْهُ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا الْعَاصِ بْنُ وَائِلٍ.

8624 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: (دادام) ئۆمەر مۇسۇلمان بولغان چاغدا، مۇشرىكلار ئىشىك ئالدىغا يىغىلىپ:

ــ ئۆمەر ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىدىن يېنىپتۇ، ـ دېيىشتى. ئۇ چاغلاردا مەن تېخى كىچىپ بالا بولۇپ، ئۆگزىگە چىقىۋالغانىدىم. يىپەك تون كىيگەن بىر ئادەم كېلىپ:

ــ ئۆمەر ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىدىن يېنىۋالسا نېمە بوپتۇ، مانا مەن ئۇنىڭ ھامىيسى، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، مۇشرىكلار تارقىلىپ كەتتى. مەن:

ــ بۇ كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ماڭا:

ــ بۇ، ئاس ئىبنى ۋائىل بولىدۇ، ـ دېيىشتى.

(بۇخارى: 3865)

8625 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ و قَالَ ابْنُ عُمَرَ مَا نَزَلَ بِالنَّاسِ أَمْرٌ قَطُّ فَقَالُوا فِيهِ وَقَالَ فِيهِ عُمَرُ أَوْ قَالَ ابْنُ الْخَطَّابِ فِيهِ شَكَّ خَارِجَةُ إِلَّا نَزَلَ فِيهِ الْقُرْآنُ عَلَى نَحْوِ مَا قَالَ عُمَرُ.

8625 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە ھەقنى ئۆمەرنىڭ تىلىدا ۋە دىلىدا قىلدى». ئىبنى ئۆمەر مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانلار بىرەر مەسىلىگە دۇچ كەلگەندە، باشقىلار بىر خىل پىكىرنى، ئۆمەر باشقا بىر خىل پىكىرنى ئوتتۇرىغا قويسا،

ئۆمەرنىڭ پىكرى (مەزكۇر مەسىلە ھەققىدە نازىل بولغان) ئايەتلەرنىڭ ھۆكمىگە ئۇدۇل چىقىپ قالاتتى[1].

(تىرمىزى: 3682)

8626 ــ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ قَدْ كَانَ يَكُونُ فِي الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ مُحَدَّثُونَ فَإِنْ يَكُنْ فِي أُمَّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ فَإِنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ مِنْهُمْ.

8626 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئىلگىرىكى ئۈممەتلەردە پەيغەمبەر ئەمەس تۇرۇپ ئىلھام بېرىلىدىغان بەزى كىشىلەر بولغانىدى، ئەگەر مېنىڭ ئۈممىتىمدىمۇ شۇنداق بىرى بار دېيىلسە، شۈبھىسىزكى، ئۆمەر شۇلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر».

(مۇسلىم: 2398)

8627 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا زِلْنَا أَعِزَّةً مُنْذُ أَسْلَمَ عُمَرُ.

8627 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېدى: ئۆمەر مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن، بىز (مۇسۇلمانلار) كۈچلىنىپ كەتتۇق.

(بۇخارى: 3863)

8628 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ وَعَلَيْهِمْ قُمُصٌ مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثُّدِيَّ وَمِنْهَا مَا دُونَ ذَلِكَ وَعُرِضَ عَلَيَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قَمِيصٌ يَجُرُّهُ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الدِّينَ.

[1] ئەلبانى (2908): سەھىھ ـ دېگەن.

8628 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرىي رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ چۈشۈمدە كىشىلەر بىر ـ بىرلەپ ئالدىمدىن ئۆتكۈزۈلدى. ھەممىسىنىڭ ئۈچىسىدا كۆڭلەك بار بولۇپ، بەزىلىرىنىڭ كۆڭلىكى كۆكرىكىنى ئاران ياپسا، بەزىلىرىنىڭ ئۇنىڭدىن سەل ئۇزۇنراق ئىدى. ئۆمەر ئىبنى خەتتابمۇ ئالدىمدىن ئۆتتى، ئۇنىڭ كۆينىكى (ئۇزۇنلۇقىدىن) يەرگە سۆرۈلۈپ قالغانىدى، ـ دېدى. ساھابىلەر:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ نېمىنىڭ بېشارىتى (يەنى بۇ چۈشكە قانداق تەبىر بەردىڭ)؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ دىننىڭ (بېشارىتى)، ـ دېدى.

(بۇخارى: 23)

8629 ــ **عن ابْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ أُتِيتُ بِقَدَحِ لَبَنٍ فَشَرِبْتُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرِّيَّ يَخْرُجُ فِي أَظْفَارِي ثُمَّ أَعْطَيْتُ فَضْلِي عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالُوا فَمَا أَوَّلْتَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْعِلْمَ.**

8629 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ چۈشۈمدە ماڭا بىر قاچا سۈت كەلتۈرۈلدى، سۈتتىن قانغۇچە ئىچتىم، ھەتتا سۈت تىرناقلىرىمنىڭ ئاستىدىن تېشىپ چىققۇدەك بولدى. ئاندىن ئېشىپ قالغىنىنى ئۆمەر ئىبنى خەتتابقا بەردىم، ـ دېدى. ساھابىلەر:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ نېمىنىڭ بېشارىتى؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئىلىمنىڭ (بېشارىتى)، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 82)

8630 ــ **عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلِيبٍ عَلَيْهَا دَلْوٌ فَنَزَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ**

أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَنَزَعَ بِهَا ذَنُوبًا أَوْ ذَنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ وَاللَّهُ يَغْفِرُ لَهُ ضَعْفَهُ ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرْبًا فَأَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنْ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطَنٍ.

8630 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«چۈشۈمدە ئۆزۈمنى بىر قۇدۇقنىڭ بېشىدا كۆردۈم. قۇدۇق بېشىدا بىر سوغا (ياغاچ چېلەك) تۇراتتى. سوغىنى قولۇمغا ئېلىپ، الله خالىغان مىقداردا سۇ تارتتىم. ئاندىن سوغىنى ئەبۇ قۇھافەنىڭ ئوغلى (يەنى ئەبۇ بەكرى) ئېلىپ، بىر ياكى ئىككى قېتىم سۇ تارتتى، ئۇ سۇنى كۈچسىز تارتاتتى، الله ئۇنىڭ ئاجىزلىقىنى مەغپىرەت قىلغاي! ئۇندىن كېيىن سوغا يوغىناپ كەتتى، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب كېلىپ سوغىنى قولىغا ئالدى. مەن ئۆمەردەك كۈچلۈك ۋە تېز سۇ تارتىدىغان ئەزىمەتتىن بىرنى كۆرۈپ باقمىدىم. (سۇدىن قانغىچە ئىچكەن) مۇسۇلمانلار ئارام ئېلىش ئۈچۈن قۇدۇق ئەتراپىدىكى ئوتلاققا تارقالدى».

(بۇخارى: 3664)

8631 ــ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعُمْرَةِ فَأَذِنَ لِي وَقَالَ لَا تَنْسَنَا يَا أُخَيَّ مِنْ دُعَائِكَ فَقَالَ كَلِمَةً مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا الدُّنْيَا.

8631 ــ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئۆمرە قىلىش ئۈچۈن ئىجازەت سورىغانىدىم، ماڭا ئىجازەت بەرگەندىن كېيىن:

ــ ئى قېرىندىشىم! بىزنى دۇئادا ئۇنتۇپ قالمىغىن! ــ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا شۇنداق بىر سۆزنى قىلدىكى، ماڭا پۈتۈن دۇنيا بېرىلسىمۇ، ئۇ سۆزگە ھەرگىز تېگىشمەيمەن[1].

[1] ئەلبانى (322): زەئىپ، ـ دېگەن.

(ئەبۇ داۋۇد: 1498)

8632 ــ عن بُرَيْدَةَ يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ فَلَمَّا انْصَرَفَ جَاءَتْ جَارِيَةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ نَذَرْتُ إِنْ رَدَّكَ اللَّهُ سَالِمًا أَنْ أَضْرِبَ بَيْنَ يَدَيْكَ بِالدُّفِّ وَأَتَغَنَّى فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كُنْتِ نَذَرْتِ فَاضْرِبِي وَإِلَّا فَلَا فَجَعَلَتْ تَضْرِبُ. فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عَلِيٌّ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عُثْمَانُ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عُمَرُ فَأَلْقَتِ الدُّفَّ تَحْتَ اسْتِهَا ثُمَّ قَعَدَتْ عَلَيْهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ــصلى الله عليه وسلمــ « إِنَّ الشَّيْطَانَ لَيَخَافُ مِنْكَ يَا عُمَرُ إِنِّى كُنْتُ جَالِسًا وَهِيَ تَضْرِبُ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عَلِيٌّ وَهِيَ تَضْرِبُ ثُمَّ دَخَلَ عُثْمَانُ وَهِيَ تَضْرِبُ فَلَمَّا دَخَلْتَ أَنْتَ يَا عُمَرُ أَلْقَتِ الدُّفَّ».

8632 ـ بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم غازاتتىن قايتىپ كەلگەندە، بىر قارا چۆرە ئالدىغا چىقىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! اللە سېنى ئامان ـ ئېسەن قايتۇرۇپ كەلسە، داپ چېلىپ، ناخشا ئېيتىشقا نەزىر قىلغان ئىدىم، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نەزىر قىلغان بولساڭ مەيلى (چالغىن)، بولمىسا چالمىغىن، ـ دېدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ داپ چېلىشقا باشلىدى. ئەبۇ بەكرى كىرگەنىدى، ئۇ توختىماي چېلىۋەردى. ئاندىن ئەلى كىرگەنىدى، يەنە چېلىۋەردى. ئاندىن ئوسمان كىرگەنىدى، يەنە چېلىۋەردى. ئاندىن ئۆمەر كىرگەنىدى، داپنى قوينىغا قويۇپ ئولتۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئۆمەر! سەندىن شەيتانمۇ قورقىدىكەن. مەن ئولتۇرسام، بۇ قىز داپ چېلىشقا باشلىدى. ئەبۇ بەكرى كىرىۋىدى، يەنە چېلىۋەردى. ئەلى

كىرىۋىدى، يەنە چېلىۋەردى. ئوسمان كىرىۋىدى، يەنە چېلىۋەردى. سەن كىرىۋىدىڭ، داپنى تاشلىۋەتتى، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3690)

8633 ــ **عَنْ عَائِشَةَ ذكرت قصة لعب الحبشة وفيه قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي لَأَنْظُرُ إِلَى شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ قَدْ فَرُّوا مِنْ عُمَرَ.**

8633 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ھەبەشلىكلەرنىڭ ئويۇنىنى رىۋايەت قىلىپ دەيدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «مەن ئىنسى ــ جىن شايا‌تۇنلىرىنىڭ ئۆمەردىن قېچىۋاتقانلىقىنى كۆرۈۋاتىمەن» دېگەن[2].

(تىرمىزى: 3691)

8634 ــ **عن سَعْد بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَهُ عَالِيَةً أَصْوَاتُهُنَّ فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ قُمْنَ يَبْتَدِرْنَ الْحِجَابَ فَأَذِنَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُ فَقَالَ عُمَرُ أَضْحَكَ اللَّهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي فَلَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ قَالَ عُمَرُ فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كُنْتَ أَحَقَّ أَنْ يَهَبْنَ ثُمَّ قَالَ أَيْ عَدُوَّاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلَا تَهَبْنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَ نَعَمْ أَنْتَ أَفَظُّ وَأَغْلَظُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيَكَ الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجًّا إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ.**

8634 ـ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كىرىشكە ئىجازەت سورىدى. (دەل شۇ

[1] ئەلبانى (2913): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2914): سەھىھ ـ دېگەن.

پەيتىتە) قۇرەيش ئاياللىرىدىن بىر قانچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭدىن يۇقىرى ئاۋازدا بىر نېمىلەرنى سوراۋاتاتتى. ئۇلار ئۆمەرنىڭ (ئىجازەت سورىغان) ئاۋازىنى ئاڭلاپ، پەردىنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋېلىشتى. ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىجازەتتىن كېيىن ھۇجرىغا كىردى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئاياللارنىڭ قىلىقىغا قاراپ كۈلۈپ ئولتۇراتتى. ئۆمەر:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! اللە سېنى ئۆمۈر بويى كۈلدۈرسۇن، نېمىگە بۇنچىۋالا كۈلۈپ كەتتىڭ؟ ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بۇ ئاياللارنىڭ قىلىقىغا ھەيران قېلىۋاتىمەن، ئۇلار سېنىڭ ئاۋازىڭنى ئاڭلاپ، ئۆزلىرىنى دالدىغا ئېلىشتى، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ــ ئى ئۆز نەپسىگە دۈشمەنلىك قىلغۇچىلار! سىلەر اللەنىڭ پەيغەمبىرىدىن ئەيمەنمەي، مەندىن ئەيمىنىۋاتامسىلەر؟ ـ دەپ سورىدى. ئاياللار:

ـ شۇنداق، چۈنكى سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارىغاندا تولۇق، قوپال ئادەمسەن، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى ئۆمەر! جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، شەيتان سەن بىلەن بىر يولدا ئۈچرىشىپ قالسا، چوقۇم باشقا تەرەپكە بۇرۇلۇپ كېتىدۇ، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3294)

8635 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَافَقْتُ رَبِّي فِي ثَلَاثٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اتَّخَذْنَا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى فَنَزَلَتْ وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَآيَةُ الْحِجَابِ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَمَرْتَ نِسَاءَكَ أَنْ يَحْتَجِبْنَ فَإِنَّهُ يُكَلِّمُهُنَّ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْحِجَابِ وَاجْتَمَعَ نِسَاءُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْغَيْرَةِ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُنَّ عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ فَنَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ.

8635 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئۇچ ئىش ھەققىدىكى سۆزۈم پەرۋەردىگارىمنىڭ ھۆكمىگە توغرا كېلىپ قالدى. بىرىنچىسى، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ماقامى ئىبراھىمنى نامىاز ئوقۇيدىغان جاي قىلغان بولساق، ـ دېدىم. كۆپ ئۆتمەي: ﴿ماقامى ئىبراھىم بار جاينى نامازگاھ قىلىڭلار!﴾[1] دېگەن ئايەت نازىل بولدى. ئىككىنچىسى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئاياللىرىڭنىڭ يېنىغا ياخشى ـ يامان ھەممە ئادەم كىرىپ، گەپ قىلىۋېرىدىكەن، شۇڭا ئۇلارنى ھىجابلىنىشقا بۇيرىغان بولساڭ، ـ دېدىم، يەنە كۆپ ئۆتمەي، ھىجاب ھەققىدىكى ئايەت نازىل بولدى. ئۇچىنچىسى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئاياللىرى بىرلىشىۋېلىپ كۇندەشلىك قىلغاندا، ئۇلارغا:

ــ ئەگەر ئۇ سىلەرنى قويۇۋەتسە، اللە تائالا ئورنۇڭلارغا سىلەردىنمۇ ياخشى ئاياللارنى بېرىشى مۇمكىن، ـ دېدىم. دەرۋەقە، بۇ ھەقتە ئايەت نازىل بولدى.

(بۇخارى: 402)

8636 ــ **وفي رواية: حَتَّى أَتَيْتُ إِحْدَى نِسَائِهِ قَالَتْ يَا عُمَرُ أَمَا فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا يَعِظُ نِسَاءَهُ حَتَّى تَعِظَهُنَّ أَنْتَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ الْآيَةَ.**

8636 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىدىن بىرىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ نەسىھەت قىلغانىدىم، ئۇ ماڭا:

[1] سۈرە بەقەرە، 125 ـ ئايەت.

ــ ئــى ئــۆمــەر! پەيغەمــبــەر ســەللاللاھۇ ئەلەيھــى ۋەســەللەمنىڭ ئايالىلىرىغا قىلغۇدەك نەسىھىتى قالماي، سەن نەسىھەت قىلىۋاتامسەن؟ ــ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، الله تائالا: ﴿ئەگەر ئــۇ ســىلەرنى قويۇۋەتسە، پەرۋەردىگارى سىلەرنىڭ ئورنۇغلارغا، سىلەردىن ياخشى، (اللهنىڭ ۋە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئەمرىگە) بويسۇنغۇچى، (اللهقا ۋە پەيغەمبەرگە) ئىمان ئېيتقۇچى، ئىتائەت قىلغۇچى، گۇناھلاردىن تەۋبە قىلغۇچى، ئىبادەت قىلغۇچى، روزا تۇتقۇچى چوكانلارنى ۋە قىزلارنى ئۆزىڭىغا بېرىشى مۇمكىن﴾[1] دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.
(بۇخارى: 4483)

8637 ــ **عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ عُمَرُ وَافَقْتُ رَبِّي فِي ثَلَاثٍ فِي مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ وَفِي الْحِجَابِ وَفِي أُسَارَى بَدْرٍ.**

8637 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئۇچ تۈرلۈك ئىش ھەققىدە ئېيتقانلىرىم الله تائالانىڭ ھۆكمىگە ئۇدۇل كەلدى. بىرى، ماقامى ئىبراھىم؛ ئىككىنچىسى، ھىجاب؛ ئۈچىنچىسى، بەدرى غازىتىدىكى ئەسىرلەر.

(مۇسلىم: 2399)

8638 ــ **عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ كَانَ يَحْمِلُ فِي الْعَامِ الْوَاحِدِ عَلَى أَرْبَعِينَ أَلْفِ بَعِيرٍ يَحْمِلُ الرَّجُلَ إِلَى الشَّامِ عَلَى بَعِيرٍ وَيَحْمِلُ الرَّجُلَيْنِ إِلَى الْعِرَاقِ عَلَى بَعِيرٍ فَجَاءَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ فَقَالَ احْمِلْنِي وَسُحَيْمًا فَقَالَ لَهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ نَشَدْتُكَ اللَّهَ أَسُحَيْمٌ زِقٌّ قَالَ لَهُ نَعَمْ.**

8638 ـ يەھيا ئىبنى سەئىد مۇنداق دېگەن: ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يىلىغا قىرىق مىڭ تۆگىنى ئۈلاغ سوراپ كەلگەنلەرگە بېرەتتى، شامغا بارىدىغان بىر ئادەمگە بىر تۆگە، ئىراققا

[1] سۈرە تەھرىم، 5 ـ ئايەت.

باربدىغانلاردىن ئىككى ئادەمگە بىر تۆگە بېرەتتى. ئىراقلىق بىر ئادەم كېلىپ:

ـ سۇھەيم ئىككىمىزگە ئۇلاغ بەرگىن، ـ دېدى. ئۆمەر ئۇنىڭ ھېيلە ئىشلەتكەنلىكىنى سېزىپ قېلىپ:

ـ سۇھەيم دېگەن تۇلۇمغۇ دەيمەن؟ ـ دېگەندى، ئۇ:

ـ ھەئە، ـ دېدى.

(مالىك: 1010)

8639 ــ عَنْ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ لَمَّا طُعِنَ عُمَرُ جَعَلَ يَأْلَمُ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَكَأَنَّهُ يُجَزِّعُهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَلَئِنْ كَانَ ذَاكَ لَقَدْ صَحِبْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ ثُمَّ صَحِبْتَ أَبَا بَكْرٍ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُ ثُمَّ فَارَقْتَهُ وَهُوَ عَنْكَ رَاضٍ ثُمَّ صَحِبْتَ صَحَبَتَهُمْ فَأَحْسَنْتَ صُحْبَتَهُمْ وَلَئِنْ فَارَقْتَهُمْ لَتُفَارِقَنَّهُمْ وَهُمْ عَنْكَ رَاضُونَ قَالَ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرِضَاهُ فَإِنَّمَا ذَاكَ مَنٌّ مِنْ اللَّهِ تَعَالَى مَنَّ بِهِ عَلَيَّ وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ صُحْبَةِ أَبِي بَكْرٍ وَرِضَاهُ فَإِنَّمَا ذَاكَ مَنٌّ مِنْ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ مَنَّ بِهِ عَلَيَّ وَأَمَّا مَا تَرَى مِنْ جَزَعِي فَهُوَ مِنْ أَجْلِكَ وَأَجْلِ أَصْحَابِكَ وَاللَّهِ لَوْ أَنَّ لِي طِلَاعَ الْأَرْضِ ذَهَبًا لَافْتَدَيْتُ بِهِ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَبْلَ أَنْ أَرَاهُ.

8639 ـ مىسۋەر ئىبنى مەخرەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سۇيىقەستكە ئۇچرىغاندا قاتتىق ئازابلانغانىدى، ئىبنى ئابباس ئۇنىڭغا تەسەللىي بەرگەن ئاھاڭدا:

ــ ئى مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرى! بېشىڭغا كەلگەن ئىشقا قارىمامدىغان؟ سەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ياخشى ھەمراھ بولدۇڭ، ئۇنىڭغا قارشى قىلچىلىك خاتالىق ئۆتكۈزمىدىڭ. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەندىن رازى بولغان ھالدا بۇ دۇنيادىن ئايرىلدى. ئاندىن ئەبۇ بەكرىگىمۇ شۇنداق ياخشى ھەمراھ بولدۇڭ ۋە ئۇنىڭغا قىلچىلىك يامانلىق قىلمىدىڭ. شۇڭا ئەبۇ بەكرىمۇ سەندىن

رازى بولغان هالدا بۇ دۇنيادىن ئايرىلدى. ئاندىن ساهابىلەرگىمۇ شۇنداق ياخشى ھەمراھ بولدۇڭ، ئەمدى ئۇلاردىن ئايرىلساڭمۇ، چوقۇم ئۇلار سەندىن رازى بولغان هالدا ئايرىلىسەن، ـ دېگەنىدى، ئۆمەر رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ:

ــ مېنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاهۇ ئەلەيهى ۋەسەللەمگە ياخشى ھەمراھ بولغانلىقىم ۋە ئۇنىڭ مەندىن رازى بولغانلىقىغا كەلسەك، بۇ اللهنىڭ ماڭا قىلغان نېئمىتى. ئەبۇ بەكرىگە ياخشى ھەمراھ بولغانلىقىم ۋە ئۇنىڭ مەندىن رازى بولغانلىقىغا كەلسەك، بۇمۇ اللهنىڭ ماڭا قىلغان ئېهسانى ۋە ئىنئامى. لېكىن سەن ۋە ھەمراھلىرىڭدىن ئەنسىرەپ تۇرغانلىقىم ئۈچۈن ئازابلىنىۋاتىمەن. اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، زېمىنغا لىق كەلگۈدەك ئالتۇنۇم بولغان بولسا، اللهنىڭ ئازابى كېلىشتىن بۇرۇن، (ئۇ ئازابتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن) بارلىق ئالتۇنۇمنى (اللە يولىدا) سەدىقە قىلىۋەتكەن بولاتتىم، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3692)

8640 ــ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ وُضِعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عَلَى سَرِيرِهِ فَتَكَنَّفَهُ النَّاسُ يَدْعُونَ وَيُثْنُونَ وَيُصَلُّونَ عَلَيْهِ قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ وَأَنَا فِيهِمْ قَالَ فَلَمْ يَرُعْنِي إِلَّا بِرَجُلٍ قَدْ أَخَذَ بِمَنْكِبِي مِنْ وَرَائِي فَالْتَفَتُّ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ عَلِيٌّ فَتَرَحَّمَ عَلَى عُمَرَ وَقَالَ مَا خَلَّفْتَ أَحَدًا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ مِنْكَ وَايْمُ اللَّهِ إِنْ كُنْتُ لَأَظُنُّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللَّهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ وَذَاكَ أَنِّي كُنْتُ أُكَثِّرُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ جِئْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَدَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَإِنْ كُنْتُ لَأَرْجُو أَوْ لَأَظُنُّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللَّهُ مَعَهُمَا.

8640 ـ ئىبنى مۇلەيكەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاهۇ ئەنهۇمانىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: ئۆمەر تاۋۇتقا قويۇلدى، كىشىلەر ئۇنىڭغا دۇئا قىلىشاتتى. تاۋۇت كۆتۈرۈلمەي تۇرۇپلا نامىزى چۈشۈرۈلدى، مەنمۇ ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىدىم. بىرىنىڭ قولىنى

مۇرەمگە قويۇشى بىلەن چۆچۈپ ئارقامغا قارىغانىدىم، ئەلى ئىكەن. ئۇ ئۆمەرگە ئىچ ئاغرىتقان ھالدا مۇنداق دېدى:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، الله تائالاغا سېنىڭ ئەمىلىڭدەك ئەمەل بىلەن مۇلاقات بولۇشنى تولىمۇ ئارزۇلايمەن ۋە الله تائالانىڭ سېنى ئىككى ھەمراھىڭ بىلەن بىللە قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمەن. چۈنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «مەن، ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر ئۈچىمىز بىللە ماڭدۇق. مەن ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر ئۈچىمىز بىللە كىردۇق. مەن، ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر ئۈچىمىز بىللە چىقتۇق» دېگىنىنى كۆپ ئاڭلايتتىم. الله تائالانىڭ سېنى ئۇلار بىلەن بىللە قىلىشىنى ئۈمىد قىلىمەن ۋە شۇنداق قىلىدىغانلىقىغا چوڭقۇر ئىشىنىمەن.

(مۇسلىم: 2389)

8641 ــ عَنِ بن شِهَابٍ قال قال عُمَرُ بن عبد الْعَزِيزِ لأَبِي بَكْرِ بن سُلَيْمَانَ بن أبي حَثْمَةَ من أَوَّلِ من كَتَبَ من عبد اللَّهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فقال أَخْبَرَتْنِي الشِّفَاءُ بنتُ عبد اللَّهِ وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الأُوَلِ أَنَّ لَبِيدَ بن رَبِيعَةَ وَعَدِيَّ بن حَاتِمٍ قَدِمَا الْمَدِينَةَ وَأَتَيَا الْمَسْجِدَ فَوَجَدَا عَمْرَو بن الْعَاصِ فَقَالا يا بن الْعَاصِ اسْتَأْذِنْ لنا على أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فقال أَنْتُمَا وَاللَّهِ أَصَبْتُمَا اسْمَهُ هو الأَمِيرُ وَنَحْنُ الْمُؤْمِنُونَ فَدَخَلَ عَمرٌو على عُمَرَ فقال السَّلامُ عَلَيْكَ يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فقال له عُمَرُ ما هذا فقال أنت الأَمِيرُ وَنَحْنُ الْمُؤْمِنُونَ فَجَرَى الْكِتَابُ من يَوْمَئِذٍ.

8641 ـ ئىبنى شىھابتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر ئىبنى ئابدۇلئەزىز ئەبۇ بەكرى ئىبنى سۇلايماندىن:

ـ قايسى خەلىپە تۇنجى بولۇپ ''ئەمىرۇلمۇئمىنىن'' دەپ ئاتالغان؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەردى:

ــ تۇنجى تۇركۈمدە ھىجرەت قىلغان ئايالاردىن شىفا بىنتى ئابدۇللاھ ماڭا مۇنداق دەپ بەرگەنىدى: لۇبەيد ئىبنى رەبىئە بىلەن

ئەدىي ئىبنى ھاتەم مەدىنىگە كېلىپ، مەسجىدكە كىردى ۋە ئەمىر ئىبنى ئاسنى كۆرۈپ:

ـ ئى ئىبنى ئاس! بىزگە ئەمرۇلمۇئمىنىندىن ئىجازەت ئېلىپ بەرگىن! ـ دېدى. ئىبنى ئاس ئۇلارغا:

ـ بەكمۇ توغرا ئېيتتىڭلار. ئۇ ئەمىر، بىز مۇئمىنلەرمىز، ـ دېدى. ئاندىن ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېشىغا كىرىپ:

ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ئى ئەمرۇلمۇئمىنىن! ـ دېگەندى، ئۆمەر:

ـ بۇ نېمە دېگىنىڭ؟ ـ دەپ سوردى، ئىبنى ئاس:

ـ سەن ئەمىر، بىز مۇئمىنلەرمىز، ـ دېدى. ئەنە شۇ كۈندىن تارتىپ ھەزرىتى ئۆمەر ''ئەمرۇلمۇئمىنىن'' دەپ ئاتىلىشقا باشلىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 48)

8642 ــ عن عبد اللَّهِ قال رَكِبَ عُمَرُ بن الْخَطَّابِ رضي اللَّهُ عنه فَرَسًا فَرَكَضَهُ فَانْكَشَفَتْ فَخِذُهُ فَرَأَى أَهْلُ نَجْرَانَ على فَخِذِهِ شامة سَوْدَاءَ فَقَالُوا هذا الذي نَجِدُ في كِتَابِنَا أَنَّهُ يُخْرِجُنَا من أَرْضِنَا.

8642 ــ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئۆمەر ئېتىغا مىنىپ دېۋىتتى، ئات چاپچىپ كەتكەندى، ئۆمەرنىڭ يوتىسى ئېچىلىپ قالدى. نەجران ئەھلى ئۇنىڭ يوتىسىدىكى قارا مەڭنى كۆرۈپ: بۇ بىزنىڭ كىتابلىرىمىزدا تىلغا ئېلىنغان كىشى ئىكەن، ئۇ بىزنى زېمىنىمىزدىن قوغلاپ چىقىرىدۇ، ـ دېيىشتى[2].

(«ئەلكەبىر»: 53)

8643 ــ عمر: كُنْتُ أَشَدَّ النَّاسِ عَلَى رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَبَيْنَا أَنَا فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ فِي بَعْضِ طُرُقِ مَكَّةَ إِذْ رَآنِي رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ، فَقَالَ: أَيْنَ تَذْهَبُ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ؟ قُلْتُ: أُرِيدُ هَذَا الرَّجُلَ، فَقَالَ: يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، قَدْ دَخَلَ عَلَيْكَ هَذَا

[1] ھەيسەمى (14399): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14400): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

الأَمْرُ فِي مَنْزِلِكَ وَأَنْتَ تَقُولُ هَكَذَا، فَقُلْتُ: وَمَا ذَاكَ؟ فَقَالَ: إِنَّ أُخْتَكَ قَدْ ذَهَبَتْ إِلَيْهِ، قَالَ: فَرَجَعْتُ مُغْتَضِبًا حَتَّى قَرَعْتُ عَلَيْهَا الْبَابَ، وَكَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم إِذَا أَسْلَمَ بَعْضُ مَنْ لاَ شَيْءَ لَهُ ضَمَّ الرَّجُلَ وَالرَّجُلَيْنِ إِلَى الرَّجُلِ يُنْفِقُ عَلَيْهِ، قَالَ: وَكَانَ ضَمَّ رَجُلَيْنِ مِنْ أَصْحَابِهِ إِلَى زَوْجِ أُخْتِي، قَالَ: فَقَرَعْتُ الْبَابَ، فَقِيلَ لِي: مَنْ هَذَا؟ قُلْتُ: أَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَقَدْ كَانُوا يَقْرَءُونَ كِتَابًا فِي أَيْدِيهِمْ، فَلَمَّا سَمِعُوا صَوْتِي قَامُوا حَتَّى احْتَبَئُوا فِي مَكَانٍ وَتَرَكُوا الْكِتَابَ، فَلَمَّا فَتَحَتْ لِي أُخْتِيَ الْبَابَ، قُلْتُ: أَيَا عَدُوَّةَ نَفْسِهَا أَصَبَوْتِ؟ قَالَ: وَأَرْفَعُ شَيْئًا فَأَضْرِبُ بِهِ عَلَى رَأْسِهَا، فَبَكَتِ الْمَرْأَةُ، وَقَالَتْ لِي: يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، اصْنَعْ مَا كُنْتَ صَانِعًا فَقَدْ أَسْلَمْتُ، فَذَهَبْتُ فَجَلَسْتُ عَلَى السَّرِيرِ، فَإِذَا بِصَحِيفَةٍ وَسَطَ الْبَابِ، فَقُلْتُ: مَا هَذِهِ الصَّحِيفَةُ هَا هُنَا؟ فَقَالَتْ لِي: دَعْنَا عَنْكَ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ فَإِنَّكَ لاَ تَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ، وَلاَ تَتَطَهَّرُ، وَهَذَا لاَ يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ، فَمَا زِلْتُ بِهَا حَتَّى أَعْطَتْنِيهَا فَإِذَا فِيهَا بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَلَمَّا قَرَأْتُ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ تَذَكَّرْتُ مِنْ أَيْنَ اشْتُقَ، ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى نَفْسِي، فَقَرَأْتُ فِي الصَّحِيفَةِ سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ، فَكُلَّمَا مَرَرْتُ بِاسْمٍ مِنْ أَسْمَاءِ اللهِ ذَكَرْتُ اللَّهَ، فَأَلْقَيْتُ الصَّحِيفَةَ مِنْ يَدِي، قَالَ: ثُمَّ أَرْجِعُ إِلَى نَفْسِي، فَأَقْرَأُ فِيهَا سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ حَتَّى بَلَغَ آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ، قَالَ: قُلْتُ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، فَخَرَجَ الْقَوْمُ مُبَادِرِينَ فَكَبَّرُوا اسْتَبْشَارًا بِذَلِكَ، ثُمَّ قَالُوا لِي: أَبْشِرْ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، فَإِنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم دَعَا يَوْمَ الاثْنَيْنِ، فَقَالَ: اللَّهُمَّ أَعِزَّ الدِّينَ بِأَحَبِّ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ إِلَيْكَ، إِمَّا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَإِمَّا أَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ وَأَنَا نَرْجُو أَنْ تَكُونَ دَعْوَةُ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم لَكَ، فَقُلْتُ: دُلُّونِي عَلَى رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم أَيْنَ هُوَ؟ فَلَمَّا عَرَفُوا الصِّدْقَ مِنِّي دَلُّونِي عَلَيْهِ فِي الْمَنْزِلِ الَّذِي هُوَ فِيهِ، فَجِئْتُ حَتَّى قَرَعْتُ الْبَابَ، فَقَالَ: مَنْ هَذَا؟ فَقُلْتُ: عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، وَقَدْ عَلِمُوا شِدَّتِي عَلَى رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم وَلَمْ يَعْلَمُوا بِإِسْلاَمِي، فَمَا اجْتَرَأَ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَنْ يَفْتَحَ لِي حَتَّى قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه

وسلم: افْتَحُوا لَهُ، فَإِنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يَهْدِهِ قَالَ: فَفُتِحَ لِي الْبَابُ، فَأَخَذَ رَجُلانِ بِعَضُدِي حَتَّى دَنَوْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: أَرْسِلُوهُ فَأَرْسَلُونِي، فَجَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَأَخَذَ بِمَجَامِعِ قَمِيصِي ثُمَّ قَالَ: أَسْلِمْ يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، اللَّهُمَّ اهْدِهِ فَقُلْتُ: أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّكَ رَسُولُ اللهِ، قَالَ: فَكَبَّرَ الْمُسْلِمُونَ تَكْبِيرَةً سُمِعَتْ فِي طُرُقِ مَكَّةَ، قَالَ: وَقَدْ كَانُوا سَبْعِينَ قَبْلَ ذَلِكَ، وَكَانَ الرَّجُلُ إِذَا أَسْلَمَ فَعَلِمَ بِهِ النَّاسُ يَضْرِبُونَهُ وَيَضْرِبُهُمْ، قَالَ: فَجِئْتُ إِلَى رَجُلٍ فَقَرَعْتُ عَلَيْهِ الْبَابَ فَقَالَ: مَنْ هَذَا؟ قُلْتُ: عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَخَرَجَ إِلَيَّ، فَقُلْتُ لَهُ: أَعَلِمْتَ أَنِّي قَدْ صَبَوْتُ؟ قَالَ: أَوَ فَعَلْتَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ: لاَ تَفْعَلْ، قَالَ: وَدَخَلَ الْبَيْتَ فَأَجَافَ الْبَابَ دُونِي، قَالَ: فَذَهَبْتُ إِلَى رَجُلٍ آخَرَ مِنْ قُرَيْشٍ فَنَادَيْتُهُ فَخَرَجَ، فَقُلْتُ لَهُ: أَعَلِمْتَ أَنِّي قَدْ صَبَوْتُ، فَقَالَ: أَوَ فَعَلْتَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: لاَ تَفْعَلْ وَدَخَلَ الْبَيْتَ وَأَجَافَ الْبَابَ دُونِي، فَقُلْتُ: مَا هَذَا بِشَيْءٍ، قَالَ: فَإِذَا أَنَا لاَ أُضْرَبُ وَلاَ يُقَالُ لِي شَيْءٌ، فَقَالَ الرَّجُلُ أَتُحِبُّ أَنْ يُعْلَمَ إِسْلامُكَ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: إِذَا جَلَسَ النَّاسُ فِي الْحِجْرِ فَأْتِ فُلانًا فَقُلْ لَهُ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ: أَشَعَرْتَ أَنِّي قَدْ صَبَوْتُ فَإِنَّهُ قَلَّ مَا يَكْتُمُ الشَّيْءَ، فَجِئْتُ إِلَيْهِ وَقَدِ اجْتَمَعَ النَّاسُ فِي الْحِجْرِ فَقُلْتُ لَهُ فِيمَا بَيْنِي وَبَيْنَهُ: أَشَعَرْتَ أَنِّي قَدْ صَبَوْتُ؟ قَالَ: فَقَالَ: أَفَعَلْتَ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ أَلا إِنَّ عُمَرَ قَدْ صَبَا، قَالَ: فَثَارَ إِلَيَّ أُولَئِكَ النَّاسُ فَمَا زَالُوا يَضْرِبُونِي وَأَضْرِبُهُمْ، حَتَّى أَتَى خَالِي فَقِيلَ لَهُ: إِنَّ عُمَرَ قَدْ صَبَا، فَقَامَ عَلَى الْحِجْرِ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ: أَلا إِنِّي قَدْ أَجَرْتُ ابْنَ أُخْتِي فَلا يَمَسُّهُ أَحَدٌ، قَالَ: فَانْكَشَفُوا عَنِّي فَكُنْتُ لاَ أَشَاءُ أَنْ أَرَى أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ يُضْرَبُ إِلاَّ رَأَيْتُهُ فَقُلْتُ: مَا هَذَا بِشَيْءٍ، إِنَّ النَّاسَ يُضْرَبُونَ وَأَنَا لاَ أُضْرَبُ، وَلاَ يُقَالُ لِي شَيْءٌ فَلَمَّا جَلَسَ النَّاسُ فِي الْحِجْرِ جِئْتُ إِلَى خَالِي فَقُلْتُ: اسْمَعْ، جِوَارُكَ عَلَيْكَ رَدٌّ، قَالَ: لاَ تَفْعَلْ، قَالَ: فَأَبَيْتُ فَمَا زِلْتُ أُضْرَبُ وَأَضْرِبُ حَتَّى أَظْهَرَ اللَّهُ الإِسْلامَ. البزار.

8643 ـ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن (ئىمان ئېيتىشتىن بۇرۇن) پەيغەمبەر (سەللاللاھۇ

ئەلەيھىسسالام)گە ئەڭ ئەشەددىي دۈشمەنلىك قىلىدىغان ئادەم ئىدىم. ھاۋا ئىنتايىن ئىسسىق بىر كۈنى، مەككىنىڭ كوچىلىرىدىن بىرىدە كېتىۋاتسام، قۇرەيشلىك بىرى ئۈچراپ قېلىپ:

ـ ئى ئۆمەر! نەگە ماڭدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ شۇ ئاتا ـ بوۋىسىنىڭ دىنىدىن يۈز ئۆرۈگەن مۇھەممەدنىڭ يېنىغا كېتىۋاتىمەن، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ سەن ئۇنداق دېگەن بىلەن، بۇ دىن سېنىڭ ئائىلەڭگە كىرىپ بولدى، ـ دېدى. مەن:

ـ بۇ نېمە گەپ؟ ـ دېسەم، ئۇ:

ـ سىڭلىڭ سەندىن بۇرۇن ئۇنىڭ يېنىغا بېرىپ مۇسۇلمان بولدى، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلاپ، ئاچچىغىمدا دەرھال كەينىمگە قايتتىم ۋە ئۇدۇل سىڭلىمنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئىشىكنى قاقتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يوقسۇل مۇسۇلمانلاردىن بىر ياكى ئىككىنى ئۇلارغا يارەم قىلالىغۇدەك بىرىگە ھەمراھ قىلىپ قويىاتتى، سىڭلىمنىڭ ئېرىگىمۇ ئىككى ئادەمنى ھەمراھ قىلىپ قويغانىكەن. ئىشىكنى قېقىشىمغا ئىچىدىن:

ـ كىمسەن؟ ـ دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى.

ـ مەن ئۆمەر، ـ دېدىم. ئۇلار قۇرئان ئوقۇۋاتقانىكەن، ئاۋازىمنى ئاڭلاپ، كىتابلىرىنى تېقىپ مۆكۈۋېلىشتى. سىڭلىم ئىشىكنى ئاچتى، مەن:

ـ ئەي ئۆز نەفسىنىڭ دۈشمىنى، سەنمۇ مۇسۇلمان بولدۇڭمۇ؟ ـ دېدىم ۋە بېشىغا ئۇرۇشقا باشلىدىم. ئۇ يىغلىغىنىچە:

ـ ئى ئۆمەر! خالىغىنىڭنى قىل، مەن مۇسۇلمان بولدۇم، ـ دېدى. سەل پەسكويغا چۈشۈپ، سۈپىغا بېرىپ ئولتۇردۇم، ئۇ يەردە بىر ۋاراق تۇراتتى. مەن:

ـ بۇ نېمە؟ ـ دەپ سوريغانىدىم، سىڭلىم:

ـ سەن جۇنۇبلۇقتىن يۇيۇنمايسەن ۋە پاكلانمايسەن ياكى تاھارەت ئالمايسەن. ھالبۇكى بۇنى پاك كىشىلەرلا قولىغا ئالالايدۇ، ـ دېدى. چىڭ تۇرۇۋالغانىدىم، ئاخىرى ۋاراقنى ماڭا بەردى، قولۇمغا ئېلىپ ئوقۇشقا

باشلىدىم. ''بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم'' بىلەن باشلانغانىدى، ئىچىمدە: ''رەھمان بىلەن رەھىم'' نەدىن كەلگەنىدۇ؟ - دەپ ئويلىدىم. شۇنداقتىمۇ ئۆزۈمنى بېسىۋېلىپ: ﴿ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىنىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى اللهقا تەسبىھ ئېيتىتى، الله غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾ دېگەن ئايەتتىن تارتىپ ئوقۇشقا باشلىدىم، اللهنىڭ ئىسمىنى ھەر ئوقۇغىنىمدا، اللهنى ئەسلەيتتىم. قولۇمدىكى ۋاراقنى تاشلىۋەتتىم، ئارقىدىنلا يەنە ئۆزۈمنى بېسىۋېلىپ ئوقۇشقا باشلىدىم ۋە: ﴿اللهقا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان كەلتۈرۈڭلار، الله سىلەرنى ئىگە قىلغان ماللاردىن سەدىقە قىلىڭلار﴾[1] دېگەن ئايەتكە كەلگەندە:

ــ شاھادەت ئېيتىمەنكى، اللهتىن باشقا ھېچبىر ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد اللهنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر، - دەپ ئىمان ئېيتتىم. مۆكۈنىۋالغانلار بۇنى ئاڭلاپ يۇگۈرۈپ چىقتى ۋە تەكبىر ئېيتتى. ئاندىن ئۇلار:

ــ ئى ئۆمەر! خۇش بېشارەت بولسۇن، دۇشەنبە كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى الله! ئۆمەر ياكى ئەبۇ جەھەل ئىككىسىدىن ساڭا نىسبەتەن ئەڭ يېقىن ۋە قەدىرلىكرەك بولغان بىرى بىلەن ئىسلام دىنىنى كۈچلەندۇرگىن!» دەپ دۇئا قىلغانىدى. بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولۇشىنى ۋە ئۇ كىشىنىڭ سېپىنىڭ بولۇپ قېلىشىڭنى بەكمۇ ئۇمىد قىلغانىدۇق، - دېيىشتى. مەن:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قەيەردە؟ - دەپ سورىدىم، ئۇلار مېنىڭ سەممىيلىكىمنى بىلىپ، ئۇ تۇرۇۋاتقان جايىنى ئېيتىپ بەردى. مەن ئۇدۇل بېرىپ ئىشىكنى قاقتىم. ئىچىدىن:

ــ كىمسەن؟ - دېگەن ئاۋاز كەلدى.

ــ مەن ئۆمەر، - دېدىم. ئۇلار مېنىڭ پەيغەمبەرگە قاتتىق دۇشمەن ئىكەنلىكىمنى بىلەتتى، لېكىن، مېنىڭ تېخى مۇسۇلمان

[1] سۈرە ھەدىد، 7 - ئايەت.

بولغانلىقىمدىن بىخەۋەر ئىدى. شۇڭا ھېچكىم ئىشىكنى ئېچىشقا جۈرئەت قىلالمىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئىشىكنى ئېچىڭلار، الله ئۈنىڭغا ياخشىلىق ئىرادە قىلغان بولسا، ھىدايەتكە ئېرىشتۈرىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىشىك ئېچىلىپ، ئىككىيلەن ئىككى بىلىكىمدىن تۇتقىنىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بارماقچى بولدى. بۇنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قويۇپ بېرىڭلار! ـ دېگەنىدى، قويۇپ بەردى. ئۈنىڭغا ھۆرمەت ۋە ئىشتىياق بىلەن يېقىنلاشتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆڭلىكىمنىڭ پېشىدىن تۇتۇپ تۇرۇپ:

ـ ئى ئۆمەر، مۇسۇلمان بولغىن! ئى الله، ئۇنى ھىدايەت قىلغىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللاللاھۇ ۋە ئەشھەنىدۇئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋە رەسۇلۇھۇ، ـ دەپ شاھادەت ئېيتتىم. بۇنى ئاڭلىغان مۇسۇلمانلار شۇنداق يۇقىرى ئاۋازدا تەكبىر توۋلىدىكى، مەككە كوچىلىرى ياڭراپ كەتتى. ئۇ چاغدا، مۇسۇلمانلار 70 كىشى ئىدى.

مۇشرىكلار بىر ئادەمنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى بىلسە، ئۇنى ئۇراتتى، مۇسۇلمان بولغان كىشىمۇ ئۇلارغا قول يانداۋراتتى. مەن مۇشرىكلاردىن بىرىنىڭ ئىشىكنى قاقتىم، ئۇ:

ـ كىمسەن؟ ـ دېدى.

ـ مەن ئۆمەر، ـ دېگەنىدىم، ئىشىكنى ئاچتى. ئۈنىڭغا:

ـ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ راستىنلا شۇنداق قىلدىڭمۇ؟ ـ دېدى ۋە (ئەپسۇسلانغىنىچە) ئىشىكنى يۈزۈمگە يېپىۋېتىپ كىرىپ كەتتى. يەنە بىر قۇرەيشنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇنى توۋلىدىم. ئىشىكنى ئاچقاندىن كېيىن:

ـ مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدىم، ئۇ:

ـ راستىنلا شۇنداق قىلدىڭمۇ؟ ـ دېدى ۋە ئىشىكنى يېپىپ كىرىپ كەتتى. يەنە ئىككىيلەننىڭ ئۆيىگە باردىم، ئۇلارمۇ ئوخشاش قىلدى. شۇنداق قىلىپ يۈرسەم، بىرەيلەن:

ــ سەن مۇسۇلمان بولغانلىقىڭنى ھەممەيلەنگە ئوچۇق ئېلان قىلماقچىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ ھەئە، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ــ ھىجرىنىڭ قېشىغا بارغىن ۋە پالانچى دوستۇڭغا ئۆزەڭنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىڭنى ئېيتقىن. ئۇ بۇنى دەرھال ئېلان قىلىۋېتىدۇ، ــ دېدى. ئۇنىڭ دېگىنىدەك ھىجرىنىڭ قېشىغا باردىم. قۇرەيش كاتتىلىرى ھىجرىنىڭ ئەتراپىدا ئولتۇراتتى، پالانچىغا ئۆزەمنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى ئېيتقانىدىم، ئۇ:

ـ راستىنلا شۇنداق قىلدىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ ھەئە، ـ دېدىم. ئۇ دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ:

ــ ئى خالايىق! ئاڭلىدىڭلارمۇ، ئۆمەر مۇسۇلمان بوپتۇ، ـ دەپ ۋارقىرىدى. بۇنى ئاڭلىغان مۇشرىكلار تەرەپ ـ تەرەپتىن ئېتىلىپ كېلىپ، مېنى ئۇرۇشقا باشلىدى. مەنمۇ ئۇلارغا قول يانداۋردۇم. دەل شۇ پەيتتە تاغام كېلىپ قالدى، خالايىق ئۇنىڭغا:

ـ ئۆمەر ئاتا ـ بوۋىلىرىنىڭ دىنىدىن ۋاز كېچىپ مۇسۇلمان بوپتۇ، ـ دېيىشتى. تاغام يۈقىرى ئاۋازدا:

ــ سىڭلىمنىڭ ئوغلىنى ئۆز ھىمايەمگە ئالدىم، ئۇنىڭغا چېقىلماڭلار! ـ دەپ ۋارقىرىدى. شۇنىڭ بىلەن، مۇشرىكلار تارقىلىپ كەتتى.

مۇشرىكلار ماڭا چېقىلالمىغان بىلەن، باشقا مۇسۇلمانلارنى كۆرگەنلا يەردە ئۇرۇپ ـ دۇمبالايتتى. بۇنىڭغا چىداپ تۇرالماي، تاغامنىڭ يېنىغا باردىم ۋە:

ـ مەن ھىمايەڭدىن چىقىپ كېتىمەن، ـ دېدىم. تاغام:

ــ ئۇنداق قىلمىغىن! ــ دەپ شۇنچە يالۋۇرغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ ھامىيلىقىنى قەتئىي رەت قىلدىم. شۇندىن تارتىپ مۇشرىكلار بىلەن

توختىماي جېدەل قىلدىم ۋە بۇ ئارقىلىق ئىسلام دىنى ئوچۇق - ئاشكارا ئېلان قىلىنغان بولدى[1].

(بەززار رىۋايەت قىلغان)

8644 ــ **عن عِصْمَةَ قال قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم لو كان نَبِيٌّ بَعْدِي لَكَانَ عُمَرَ بن الْخَطَّابِ.**

8644 ــ ئىسىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ناۋادا مەندىن كېيىن پەيغەمبەر كەلگەن بولسا ئىدى، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب (پەيغەمبەر بولغان) بولاتتى»[2].

(«ئەلكەبىر»: 180/17)

8645 ــ **عن أبي هريرة عن رسول الله: إن الله عز وجل باهى ملائكته بعبيده عشية عرفة عامة وباهى بعمر بن الخطاب خاصة.**

8645 - ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە ئەززە ۋەجەللە ئەرافات كۈنى كەچتە ئومۇم مۇسۇلمانلارنى پەرىشتىلەرگە كۆرسىتىپ پەخىرلەندى، ئەمما ئۆمەر بىلەن ئالاھىدە پەخىرلەندى»[3].

(«ئەلئەۋسەت»: 1251)

---

[1] ھەيسەمى (14413): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئۇسامە ئىبنى زەيد ئىبنى ئەسلەم ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، - دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14433): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە فەزل ئىبنى مۇختار ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، - دېگەن.

[3] ھەيسەمى (14440): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇررااھمان ئىبنى ئىبراھىم قاس ئىسىملىك بىرى بار. كۆپچىلىك ئۇلىمالار ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرسە، ئىمام ئەھمەد ئۇنىڭ ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان، - دېگەن.

8646 ــ **عبد الرحمن بن يَسَارٍ قال شَهِدْتُ مَوْتَ عُمَرَ بن الْخَطَّابِ رضي اللَّهُ عنه فَانْكَسَفَتِ الشَّمْسُ يَوْمَئِذٍ.**

8646 ـ ئابدۇراھمان ئىبنى يەسار مۇنداق دېگەن: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋاپات بولغان كۈنى قۇياشنىڭ تۇتۇلغانلىقىنى كۆردۇم[1].

(«ئەلكەبىر»: 79)

8647 ــ **عن عُرْوَةَ قال لَمَّا قُتِلَ عُمَرُ رضي اللَّهُ عنه مَحَا الزُّبَيْرُ اسْمَهُ مِنَ الدِّيوَانِ.**

8647 ـ ئۇرۋە مۇنداق دېگەن: ئۆمەر قەتل قىلىنغاندا، زۇبەير ئۇنىڭ ئىسمىنى دىۋاندىن ئۆچۈرۈۋەتتى[2].

(«ئەلكەبىر»: 240)

8648 ــ **عَنِ الْمِسْوَرِ بن مَخْرَمَةَ قال وَلِيَ عُمَرُ بن الْخَطَّابِ رضي اللَّهُ عنه عَشْرَ سِنِينَ ثُمَّ تُوُفِّيَ.**

8648 ـ مىسۋەر ئىبنى مەخرەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: ئۆمەر ئىبنى خەتتاب خەلىپىلىكتە ئون يىل تۇرۇپ، ۋاپات بولدى[3].

(«ئەلكەبىر»: 63)

8649 ــ **عن سَالِمِ بن عبد اللَّهِ أَنَّ عُمَرَ رضي اللَّهُ عنه قُبِضَ وهو بن خَمْسٍ وَخَمْسِينَ.**

8649 ـ سالىم ئىبنى ئابدۇللاھ مۇنداق دېگەن: ئۆمەر 55 يېشىدا قەبرى روھ قىلىنغان[4].

(«ئەلكەبىر»: 69)

[1] ھەيسەمى (14475): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.
[2] ھەيسەمى (14476): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.
[3] ھەيسەمى (14477): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.
[4] ھەيسەمى (14481): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8650 ــ عن أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ هَلْ تَدْرِي مَا قَالَ أَبِي لِأَبِيكَ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَإِنَّ أَبِي قَالَ لِأَبِيكَ يَا أَبَا مُوسَى هَلْ يَسُرُّكَ إِسْلَامُنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِجْرَتُنَا مَعَهُ وَجِهَادُنَا مَعَهُ وَعَمَلُنَا كُلُّهُ مَعَهُ بَرَدَ لَنَا وَأَنَّ كُلَّ عَمَلٍ عَمِلْنَاهُ بَعْدَهُ نَجَوْنَا مِنْهُ كَفَافًا رَأْسًا بِرَأْسٍ فَقَالَ أَبِي لَا وَاللَّهِ قَدْ جَاهَدْنَا بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَلَّيْنَا وَصُمْنَا وَعَمِلْنَا خَيْرًا كَثِيرًا وَأَسْلَمَ عَلَى أَيْدِينَا بَشَرٌ كَثِيرٌ وَإِنَّا لَنَرْجُو ذَلِكَ فَقَالَ أَبِي لَكِنِّي أَنَا وَالَّذِي نَفْسُ عُمَرَ بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنَّ ذَلِكَ بَرَدَ لَنَا وَأَنَّ كُلَّ شَيْءٍ عَمِلْنَاهُ بَعْدُ نَجَوْنَا مِنْهُ كَفَافًا رَأْسًا بِرَأْسٍ فَقُلْتُ إِنَّ أَبَاكَ وَاللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَبِي.

8650 ـ ئەبۇ بۇردە ئىبنى ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مەندىن:

ــ دادام (ئۆمەر)نىڭ داداڭ (ئەبۇ مۇسا)غا نېمە دېگەنلىكىنى بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ ياق، بىلمەيمەن، ـ دېگەنىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ دادام داداڭغا: ”ئەي ئەبۇ مۇسا! پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىدا ئېيتقان ئىمانىمىز، ئۇنىڭ بىلەن قىلغان ھىجرەت، جىھادلىرىمىز ۋە ئىلگىرى قىلغان بارلىق ياخشى ئەمەللىرىمىز بىزنىڭ ئاخىرەتتە ئەجىر ئېلىشىمىز ئۈچۈن قالدۇرۇلۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن قىلغان بارلىق ياخشى ئەمەللىرىمىز قىلغان گۇناھلىرىمىزغا ئۇدۇللىنىپ كەتسە، بۇ سېنى خۇش قىلامدۇ؟“ دېگەنىدى، داداڭ ئەبۇ مۇسا: ”اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن كۆپ جىھاد قىلدۇق، نامماز ئوقۇدۇق، روزا تۇتتۇق، نۇرغۇنلىغان ياخشى ئەمەللەرنى قىلدۇق، نۇرغۇن كىشى بىزنىڭ قولىمىزدا مۇسۇلمان بولدى. بىز چوقۇم ئەشۇ ئەمەللىرىمىزنىڭ ئەجرىنى ئۈمىد قىلىمىز“ دېدى. دادام: ”لېكىن ئۆمەرنىڭ جېنى ئىلكىدە بولغان زات بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن ئەشۇ ياخشى ئەمەللىرىمىز بىزنىڭ ئاخىرەتتە ئەجىر

ئېلىشىمىز ئۈچۈن قالدۇرۇلۇپ، ئۇنىڭدىن كېيىنكى بارلىق ياخشى ئەمەللىرىمىز گۇناھلىرىمىزغا ئۈدۈللىنىپ كەتسەكەن دەيمەن'' دېدى.

مەن ئىبنى ئۆمەرگە:

ـ اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، داداڭ (ئۆمەر) دادام (ئەبۇ مۇسا)دىن ياخشى ئىدى، ـ دېدىم.

(بۇخارى: 3915)

8651 ــ **عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلُ مَنْ يُصَافِحُهُ الْحَقُّ عُمَرُ وَأَوَّلُ مَنْ يُسَلِّمُ عَلَيْهِ وَأَوَّلُ مَنْ يَأْخُذُ بِيَدِهِ فَيُدْخِلُهُ الْجَنَّةَ.**

8651 ــ ئۇبەي ئىبنى كەئىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەق تۇنجى بولۇپ ئۆمەر بىلەن كۆرۈشىدۇ ۋە ئۇنىڭغا سالام بېرىدۇ. تۇنجى بولۇپ ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ جەننەتكە كىرگۈزىدۇ»[1].

(ئىبنى ماجە: 104)

[1] ئەلبانى (20): قەتئىي مۇنكەر، ـ دېگەن.

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى

8652 ــ **مُصْعَبُ بن عبد اللَّهِ بن الزُّبَيْرِ قال: عُثْمَانُ بن عَفَّانَ بن أبي الْعَاصِ بن أُمَيَّةَ بن عبد شَمْسِ بن عبد مَنَافِ بن قُصَيِّ بن كِلابِ بن مُرَّةَ بن كَعْبِ بن لُؤَيِّ بن غَالِبِ بن فِهْرٍ يُكَنَّى أَبَا عَمْرٍو وَيُقَالُ أَبَا عبد اللَّهِ وَأُمُّ عُثْمَانَ بن عَفَّانَ أَرْوَى بنتُ كَرِيزِ بن رَبِيعَةَ بن حَبِيبِ بن عبد شَمْسٍ وَأُمُّ أَرْوَى أُمُّ حَكِيمٍ الْبَيْضَاءُ بنتُ عبد الْمُطَّلِبِ عَمَّةُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم.**

8652 ـ مۇسئەب ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير مۇنداق دېگەن: ئوسمان ـ ئاففان ئىبنى ئەبۇلئاس ئىبنى ئۇمەييە ئىبنى ئابد شەمس ئىبنى ئابدۇمانا‌ف ئىبنى قۇسەينىڭ ئوغلى؛ (ئۇنىڭ) ئانىسى ــ كەرىز ئىبنى رەبىئە ئىبنى ھەبىب ئىبنى ئابد شەمسنىڭ قىزى ئەرۋا بولۇپ، ئەرۋانىڭ ئانىسى ئۇممۇلھەكەم ئەلبەيزا ئابۇلمۇتتەلىبنىڭ قىزى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھامما ئاچىسىدۇر[1].

(«ئەلكەبىر»: 90)

8653 ــ **عن عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعُثْمَانَ حَدَّثَاهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ اسْتَأْذَنَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشِهِ لَابِسٌ مِرْطَ عَائِشَةَ فَأَذِنَ لِأَبِي بَكْرٍ وَهُوَ كَذَلِكَ فَقَضَى إِلَيْهِ حَاجَتَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ ثُمَّ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ فَأَذِنَ لَهُ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ فَقَضَى إِلَيْهِ حَاجَتَهُ ثُمَّ انْصَرَفَ قَالَ عُثْمَانُ ثُمَّ اسْتَأْذَنْتُ عَلَيْهِ فَجَلَسَ وَقَالَ لِعَائِشَةَ اجْمَعِي عَلَيْكِ ثِيَابَكِ فَقَضَيْتُ إِلَيْهِ حَاجَتِي ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَالِي لَمْ أَرَكَ فَزِعْتَ لِأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَمَا**

[1] ھەيسەمى (14489): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

فَزِعْتَ لِعُثْمَانَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ عُثْمَانَ رَجُلٌ حَيِيٌّ وَإِنِّي خَشِيتُ إِنْ أَذِنْتُ لَهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ أَنْ لَا يَبْلُغَ إِلَيَّ فِي حَاجَتِهِ

وفي رواية قال لها: ألا أَسْتَحِي من رَجُلٍ تَسْتَحِي منه الْمَلَائِكَةُ.

8653 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېپىنچامنى ياپقان ھالدا، مېنىڭ ئورنۇمدا ياتاتتى، ئەبۇ بەكرى كېلىپ، ھۇجرىغا كىرىش ئۈچۈن ئىجازەت سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىجازەت بەردى، ئەبۇ بەكرى كىرىپ، ئىشىنى تۈگىتىپ چىقىپ كەتتى. ئاندىن ئۆمەر كېلىپ، ئىجازەت سورىدى، ئۇنىڭغا ئىجازەت بەردى. ئۇمۇ كىرىپ، ئىشىنى تۈگىتىپ چىقىپ كەتتى. ئاندىن ئوسمان كېلىپ، ئىجازەت سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەرھال ئۆزىنى تۈزەشتۈردى، ماڭمۇ:

ـ ئۇستى ـ بېشىڭنى تۈزەشتۈرۈپ، كىيىملىرىڭنى ئوڭشىغىن! ـ دېدى. ئاندىن ئوسمان كىرىپ، ئىشىنى ھەل قىلىپ چىقىپ كەتتى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر كىرسە، جايىڭدىن مىدىرلىمىدىڭ ـ يۇ، ئوسمان كىرسە، جىددىيلىشىپ كەتتىڭغۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئوسمان بەكمۇ ئۇياتچان ئادەم. ئۇ مېنى بۇ ھالەتتە كۆرگەن بولسا، ھاجىتىنى ئېيتىشتىن ۋاز كەچكەن بولاتتى، شۇڭا ئۆزەمنى تۈزەشتۈرۈپ ئولتۇردۇم، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(مۇسلىم: 2402)

يەنە بىر رىۋايەتتە: «پەرىشتىلەر ھايا قىلىدىغان ئادەمدىن مەن ھايا قىلمامدىمەن؟» دەپ كەلگەن.

8654 ــ **عن عُثْمَان بْنُ مَوْهَبٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ مِصْرَ حَجَّ الْبَيْتَ فَرَأَى قَوْمًا جُلُوسًا فَقَالَ مَنْ هَؤُلَاءِ الْقَوْمُ فَقَالُوا هَؤُلَاءِ قُرَيْشٌ قَالَ فَمَنْ الشَّيْخُ فِيهِمْ قَالُوا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ قَالَ يَا ابْنَ عُمَرَ إِنِّي سَائِلُكَ عَنْ شَيْءٍ فَحَدِّثْنِي هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ عُثْمَانَ فَرَّ يَوْمَ**

أُحُدٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَدْرٍ وَلَمْ يَشْهَدْ قَالَ نَعَمْ قَالَ تَعْلَمُ أَنَّهُ تَغَيَّبَ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَمْ يَشْهَدْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ قَالَ ابْنُ عُمَرَ تَعَالَ أُبَيِّنْ لَكَ أَمَّا فِرَارُهُ يَوْمَ أُحُدٍ فَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ عَفَا عَنْهُ وَغَفَرَ لَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَدْرٍ فَإِنَّهُ كَانَتْ تَحْتَهُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَتْ مَرِيضَةً فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لَكَ أَجْرَ رَجُلٍ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا وَسَهْمَهُ وَأَمَّا تَغَيُّبُهُ عَنْ بَيْعَةِ الرِّضْوَانِ فَلَوْ كَانَ أَحَدٌ أَعَزَّ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ عُثْمَانَ لَبَعَثَهُ مَكَانَهُ فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُثْمَانَ وَكَانَتْ بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ عُثْمَانُ إِلَى مَكَّةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ الْيُمْنَى هَذِهِ يَدُ عُثْمَانَ فَضَرَبَ بِهَا عَلَى يَدِهِ فَقَالَ هَذِهِ لِعُثْمَانَ فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمَرَ اذْهَبْ بِهَا الْآنَ مَعَكَ.

8654 ـ ئوسمان ئىبنى مەۋھەبتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھەج قىلىشقا كەلگەن مىسىرلىق بىر ئادەم، (كەئبىنىڭ يېنىدا) ئولتۇرغان بىر توپ كىشىنى كۆرۈپ:

ـ بۇ ئولتۇرغانلار كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇنىڭغا:

ـ ئۇلار قۇرەيشلەر، ـ دەپ جاۋاب بېرىشتى. ئۇ ئادەم:

ـ ئۇلارنىڭ ئاقساقلى كىم؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇنىڭغا:

ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر، ـ دېيىشتى. ئۇ ئادەم:

ـ ئى ئىبنى ئۆمەر! سەندىن بىر ئىشنى سورايمەن، ماڭا جاۋاب بەرگىن. ئوسمانىنىڭ ئۇھۇد غازىتىدىن قاچقانلىقىنى بىلەمسەن؟ ـ دېۋىدى، ئىبنى ئۆمەر:

ـ ھەئە، بىلىمەن، ـ دېدى.

ـ ئۇنىڭ بەدر غازىتىغا قاتناشمىغانلىقىنىمۇ بىلەمسەن؟ ـ دەپ سورىۋىدى، ئىبنى ئۆمەر:

ـ ھەئە، ئۇنىمۇ بىلىمەن، ـ دېدى.

ـ ئۇ رىزۋان بەيئىتىگىمۇ قاتناشمىدى، شۇنداقمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، ئىبنى ئۆمەر:

ـ ھەئە، شۇنداق، ـ دەپ جاۋاب بېرىۋىدى، ئۇ ئادەم:

ـ اللە ئەكبەر! ـ دەپ تەكبىر تۇۋلىدى. ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر ئۇ ئادەمگە:

ـ يېنىمغا كەلگىن، ئۇنىڭ نېمىشقا بۇ (مۇھىم) ئىشلارغا قاتناشمىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ قويساي، ـ دېدى ۋە چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى:

ـ ئوسمانىڭ ئۇھۇد غازىتىدىن قاچقىنى راست. لېكىن گۇناھلىق بېرىمەنكى، اللە تائالا ئۇنىڭ بۇ قىلمىشىنى مەغپىرەت قىلىۋەتكەن. بەدر غازىتىغا قاتناشمىغانلىقىنىڭ سەۋەبى شۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قىزى (رۇقىيە) ئۇنىڭ نىكاھىدا بولۇپ، (رۇقىيە) ئاغرىپ قالغان ئىدى. شۇڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوسماننى قوشۇندىن قالدۇرۇپ: «ساڭا بەدر غازىتىغا قاتناشقان كىشىدەك ئەجىر ۋە غەنىمەت بېرىلىدۇ» دېدى. ئەمدى ئۇنىڭ رىزۋان بەيئىتىگە قاتناشماسلىقىنىڭ سەۋەبىگە كەلسەك، ئەگەر مەككە تەۋەلىكىدە ئوسماندىنمۇ ئەزىزرەك بىرسى بولغان بولسا ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنى مەككىگە ئەۋەتكەن بولاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوسماننى مەككىگە ئەۋەتىۋەتكەندىن كېيىن، باشقىلاردىن رىزۋان بەيئىتى ئالدى. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوڭ قولىنى سول قولىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ تۇرۇپ: «مانا بۇ ئوسماننىڭ قولى، بۇ بەيئەت ئوسمان ئۈچۈن» دېدى.

ئاخىردا، ئىبنى ئۆمەر: تېگىشلىك مەلۇماتلارنى ئېيتىپ بەردىم، ئەمدى كەتسەڭ بولىدۇ، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3698)

8655 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ كَثِيرٍ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ جَاءَ عُثْمَانُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَلْفِ دِينَارٍ قَالَ الْحَسَنُ بْنُ وَاقِعٍ وَكَانَ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ مِنْ كِتَابِي فِي كُمِّهِ حِينَ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَيَنْثُرُهَا فِي حِجْرِهِ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَلِّبُهَا فِي حِجْرِهِ وَيَقُولُ مَا ضَرَّ عُثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ الْيَوْمِ مَرَّتَيْنِ.

8655 ـ ئابدۇراھمان ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تەبۈك غازىتى ئۈچۈن قوشۇن تەييارلىغاندى، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مىڭ دىنار ئالتۇن ئېلىپ كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا قويدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنارلارنى قۇچىقىغا قويۇپ، ئۆرۈپ ـ چۆرۈگەن ھالدا (ئىككى قېتىم):

ـ بۈگۈندىن تارتىپ ھېچبىر ئىش ئوسمانغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم[1].

(تىرمىزى: 3701)

8656 ــ **عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ خَبَّابٍ قَالَ شَهِدْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَحُثُّ عَلَى جَيْشِ الْعُسْرَةِ فَقَامَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ مِائَةُ بَعِيرٍ بِأَحْلَاسِهَا وَأَقْتَابِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ حَضَّ عَلَى الْجَيْشِ فَقَامَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ مِائَتَا بَعِيرٍ بِأَحْلَاسِهَا وَأَقْتَابِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ حَضَّ عَلَى الْجَيْشِ فَقَامَ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَيَّ ثَلَاثُ مِائَةِ بَعِيرٍ بِأَحْلَاسِهَا وَأَقْتَابِهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَنَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ عَنْ الْمِنْبَرِ وَهُوَ يَقُولُ مَا عَلَى عُثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ هَذِهِ مَا عَلَى عُثْمَانَ مَا عَمِلَ بَعْدَ هَذِهِ.**

8656 ـ ئابدۇراھمان ئىبنى خەببابب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەلقنى تەبۈك غازىتىغا چىقماقچى بولغان قوشۇننى قوراللاندۇرۇشقا رىغبەتلەندۈرگەندى، ھەزرىتى ئوسمان ئورنىدىن تۇرۇپ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن الله يولدا پۈتۈن ئىگەر ـ توقۇم ۋە جابدۇقلىرى بىلەن يۈز تۆيا تۆگە بېغىشلايمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەلقنى يەنە رىغبەتلەندۈرگەندى، ھەزرىتى ئوسمان ئورنىدىن تۇرۇپ:

[1] ئەلبانى (2920): ھەسەن، ـ دېگەن.

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ئىككى يۇز تۆياق تۆگە بېغىشلايمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە رىغبەتلەندۈرگەنىدى، يەنە ھەزرىتى ئوسمان ئورنىدىن تۇرۇپ:

ـــ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن الله يولىدا پۈتۈن ئىگەر ـ توقۇم ۋە جابدۇقلىرى بىلەن ئۈچ يۇز تۆياق تۆگە بېغىشلايمەن، ـ دېدى. كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنبەردىن چۈشۈۋېتىپ:

ـــ بۇندىن كېيىن، ئوسمان مەيلى نېمە ئىش قىلسا قىلسۇن، ھەرگىز جاۋابكارلىققا تارتىلمايدۇ. بۇندىن كېيىن، ئوسمان مەيلى نېمە ئىش قىلسا قىلسۇن، ھەرگىز جاۋابكارلىققا تارتىلمايدۇ، ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم[1].

(تىرمىزى: 3700)

8657 ــ عَنْ طَلْحَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكُلِّ نَبِيٍّ رَفِيقٌ وَرَفِيقِي يَعْنِي فِي الْجَنَّةِ عُثْمَانُ.

8657 ــ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەربىر پەيغەمبەرنىڭ بىر ھەمراھى بولىدۇ، مېنىڭ جەننەتتىكى ھەمراھىم ئوسماندۇر»[2].

(تىرمىزى: 3698)

8658 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِيَ عُثْمَانَ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا عُثْمَانُ هَذَا جِبْرِيلُ أَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ قَدْ زَوَّجَكَ أُمَّ كُلْثُومٍ بِمِثْلِ صَدَاقِ رُقَيَّةَ عَلَى مِثْلِ صُحْبَتِهَا.

8658 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەسجىد ئىشىكىدە ئوسماننى ئۇچرىتىپ، ئۇنىڭغا:

[1] ئەلبانى (764): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (763): زەئىپ، ـ دېگەن.

ـ ئى ئوسمان! جىبرىئىل ھىلىلا كېلىپ، الله تائالانىڭ سېنىڭ ئۈممۈڭ گۈلسۈمنى رۇقىيەنىڭ تويلۇقى مىقدارىدا تويلۇق بېرىپ نىكاھىڭغا ئېلىشىڭغا ھۆكۈم قىلغانلىقىنى ۋە ئۇنىڭ سەن بىلەن رۇقىيەچىلىك مۇددەت ئۆتۈپ تۈتىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلدى، ـ دېدى[1].

(ئىبنى ماجە: 119)

8659 ــ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ صُهْبَانَ قَالَ سَمِعْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ يَقُولُ مَا تَغَنَّيْتُ وَلَا تَمَنَّيْتُ وَلَا مَسِسْتُ ذَكَرِي بِيَمِينِي مُنْذُ بَايَعْتُ بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8659 ــ ئۇقبە ئىبنى سۇھباندىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ ئوسمانىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بەيئەت قىلغاندىن بېرى ناخشا ئېيتىپ باقمىدىم، بىلىپ تۇرۇپ يالغان سۆزلىمىدىم، ئەۋرىتىمنى ئوڭ قولۇم بىلەن (ھەرگىز) تۇتمىدىم[2].

(ئىبنى ماجە: 311)

8660 ــ عَنْ الْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ خَرَجْنَا حُجَّاجًا فَقَدِمْنَا الْمَدِينَةَ وَنَحْنُ نُرِيدُ الْحَجَّ فَبَيْنَا نَحْنُ فِي مَنَازِلِنَا نَضَعُ رِحَالَنَا إِذْ أَتَانَا آتٍ فَقَالَ إِنَّ النَّاسَ قَدْ اجْتَمَعُوا فِي الْمَسْجِدِ وَفَزِعُوا فَانْطَلَقْنَا فَإِذَا النَّاسُ مُجْتَمِعُونَ عَلَى نَفَرٍ فِي وَسَطِ الْمَسْجِدِ وَفِيهِمْ عَلِيٌّ وَالزُّبَيْرُ وَطَلْحَةُ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ فَإِنَّا لَكَذَلِكَ إِذْ جَاءَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَيْهِ مُلَاءَةٌ صَفْرَاءُ قَدْ قَنَّعَ بِهَا رَأْسَهُ فَقَالَ أَهَاهُنَا طَلْحَةُ أَهَاهُنَا الزُّبَيْرُ أَهَاهُنَا سَعْدٌ قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ يَبْتَاعُ مِرْبَدَ بَنِي فُلَانٍ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ فَابْتَعْتُهُ بِعِشْرِينَ أَلْفًا أَوْ بِخَمْسَةٍ وَعِشْرِينَ أَلْفًا فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اجْعَلْهُ فِي مَسْجِدِنَا وَأَجْرُهُ لَكَ قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ

[1] ئەلبانى (22): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (65): ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ ابْتَاعَ بِئْرَ رُومَةَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ فَابْتَعْتُهَا بِكَذَا وَكَذَا فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ قَدْ ابْتَعْتُهَا بِكَذَا وَكَذَا قَالَ اجْعَلْهَا سِقَايَةً لِلْمُسْلِمِينَ وَأَجْرُهَا لَكَ قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَظَرَ فِي وُجُوهِ الْقَوْمِ فَقَالَ مَنْ يُجَهِّزُ هَؤُلَاءِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ يَعْنِي جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَجَهَّزْتُهُمْ حَتَّى لَمْ يَفْقِدُوا عِقَالًا وَلَا خِطَامًا فَقَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ اشْهَدْ اللَّهُمَّ اشْهَدْ اللَّهُمَّ اشْهَدْ.

8660 ـ ئەھنەف ئىبنى قەيستىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھەج قىلىش مەقسىتى بىلەن (يولغا چىقىپ) مەدىنىگە كېلىپ چۈشتۈق. يۈك ـ تاقىلىرىمىزنى قويۇپ تۇرۇشىمىزغا بىر توپ كىشىنىڭ مەسجىدكە يىغىلىۋاتقانلىقى توغرىسىدا خەۋەر يېتىپ كەلدى. (بىرەر ئىش يۈز بېرىپ قېلىشىدىن) ئەنسىرەپ مەسجىدكە قاراپ يۈگۈردۇق. قارىساق، مەسجىدنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر نەچچە ئادەم توپلىشىپ تۇرۇپتۇ، ئارىسىدا ئەلى، تەلھە، زۇبەير ۋە سەئد ئىبنى ۋەققاسلامۇ بار ئىدى. ئۇلارغا قاراپ تۇرساق، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يېتىپ كەلدى، ئۇنىڭ ئۇستىدە سېرىق يېپىنچا بار بولۇپ، ئۇنىڭ بىلەن بېشىنى يۆگىۋالغان ئىدى. ئۇ:

ـ ئەلى، تەلھە، زۇبەير، سەئدلەر بۇ يەردىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا:

ـ ھەئە، بۇ يەردە، ـ دەپ جاۋاب بېرىلگەندىن كېيىن، ئۇ:

ـ مەن سىلەردىن اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «پالانى قەۋمنىڭ يېرىنى سېتىۋالغان كىشىنى الله مەغپىرەت قىلىدۇ» دېگەنده، مەن ئۇ يەرنى 20 مىڭ ياكى 25 مىڭغا سېتىۋېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇ يەرنى سېتىۋالغانلىقىمنى بىلدۈرگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ يەرنى مەسجىدىمىزگە ئاتىۋەتكىن، ئەجرى ساڭا بولسۇن!» دېمىگەنمىدى؟! ـ دېدى، ئۇلار:

ـ شۇنداق، ـ دېيىشتى. ئوسمان يەنە:

ـ مەن سىلەردىن اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «كىم رۇمە قۇدۇقىنى سېتىۋالسا، الله

ئۇنى مەغپىرەت قىلىدۇ» دېگەندە، مەن ئۇنى مۇنچىلىك پۇلغا سېتىۋېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا (ئۇ قۇدۇقنى سېتىۋالغانلىقىمنى) ئېيتقانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇنى مۇسۇلمانلارنىڭ سۇ بىلەن تەمىنلىنىدىغان جايى قىلغىن، ئەجرى ساڭا بولسۇن!» دېمىدىمۇ؟ ـ دېگەندى، ئۇلار:

ـ شۇنداق، ـ دېيىشتى. ئوسمان يەنە:

ـ مەن سىلەردىن اللهنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىشىلەرگە: «كىم قوشۇنغا ئەسكەر جابدۇسا، الله ئۇنى مەغپىرەت قىلىدۇ» دېگەندە، مەن ئەسكەر جابدۇمىدىمۇ؟ ـ دېگەندى، ئۇلار:

ـ شۇنداق قىلدىڭ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ ئى الله، گۇۋاھ بولغىن! ئى الله، گۇۋاھ بولغىن! ئى الله، گۇۋاھ بولغىن! ـ دېدى[1].

(نەسائى: 3182)

8661 ـ عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ حَزْنٍ الْقُشَيْرِيِّ قَالَ شَهِدْتُ الدَّارَ حِينَ أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ عُثْمَانُ فَقَالَ ائْتُونِي بِصَاحِبَيْكُمْ اللَّذَيْنِ أَلَّبَاكُمْ عَلَيَّ قَالَ فَجِيءَ بِهِمَا فَكَأَنَّهُمَا جَمَلَانِ أَوْ كَأَنَّهُمَا حِمَارَانِ قَالَ فَأَشْرَفَ عَلَيْهِمْ عُثْمَانُ فَقَالَ أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ وَالْإِسْلَامِ بنحوه.

وزاد: أَنْشُدُكُمْ بِاللَّهِ وَالْإِسْلَامِ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عَلَى ثَبِيرِ مَكَّةَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَأَنَا فَتَحَرَّكَ الْجَبَلُ حَتَّى تَسَاقَطَتْ حِجَارَتُهُ بِالْحَضِيضِ قَالَ فَرَكَضَهُ بِرِجْلِهِ وَقَالَ اسْكُنْ ثَبِيرُ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ نَبِيٌّ وَصِدِّيقٌ وَشَهِيدَانِ قَالُوا اللَّهُمَّ نَعَمْ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ شَهِدُوا لِي وَرَبِّ الْكَعْبَةِ أَنِّي شَهِيدٌ ثَلَاثًا.

8661 ـ سۇمامە ئىبنى ھەزەن ئەلقۇرەشى مۇنداق دېگەن: كىشىلەرنىڭ ئوسمانىنىڭ ئۆيىنى قورشۇۋالغانلىقىنى كۆردۈم. ئوسمان:

[1] ئەلبانى (204): زەئىپ، ـ دېگەن.

ـ ماڭا سۈيىقەست قىلىش ئۈچۈن سىلەرنى توپلىغان ئۇ ئىككى ئادەمنىڭلارنى چاقىرىڭلار! ـ دېدى. ئۇ ئىككىسى چاقىرىلدى. ئۇ ئىككىسى خۇددى تۆگىدەك (ياكى ئېشەكتەك) كۆرۈنەتتى. ھەزرىتى ئوسمان ئۆلارغا بىر نەزەر تاشلىغاندىن كېيىن:

ـ مەن سىلەردىن اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندە، رۇمە قۇدۇقىنىڭ سۈيىدىن باشقا (ئىچكۈدەك) تاتلىق سۇ يوق ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كىم رۇمە قۇدۇقىنى سېتىۋېلىپ، ئۇنى مۇسۇلمانلارغا ئاتىۋەتسە، جەننەتتە ئۇنىڭغا ئەجىر بېرىلىدۇ» دېگەندە، مەن ئۇنى ئۆز پۇلۇمغا سېتىۋالمىدىمۇ؟! ـ دەپ سورىغاندى، ئۆلار:

ـ شۇنداق، ـ دېيىشتى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يەنە:

ـ سىلەردىن اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەبۇ بەكرى، ئۆمەر ۋە مەن مەككىدىكى تاغ ئۇستىدە تۇرغىنىمىزدا، تاغ سىلكىنىپ كېتىپ، تاشلىرى دۇملاشقا باشلىغاندى. شۇ چاغدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاغنى تېپىپ تۇرۇپ: «جىم تۇرغىن! ئۇستىڭدە بىر پەيغەمبەر، بىر سىددىق ۋە ئىككى شېھىد بار» دېمىگەنمىدى؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۆلار:

ـ ھەئە، شۇنداق دېگەنىدى، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇلار ماڭا گۇۋاھلىق بەردى. مەن شېھىد بولمەن، ـ دەپ ئۈچ قېتىم توۋلىدى[1].

(تىرمىزى: 3703)

8663 ـ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِتْنَةً فَقَالَ يُقْتَلُ فِيهَا هَذَا مَظْلُومًا لِعُثْمَانَ.

8663 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر پىتنىنى تىلغا ئېلىپ،

[1] ئەلبانى (2921): ھەسەن، ـ دېگەن.

ئۇنىڭدا ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ زۇلۇمغا ئۇچراپ، ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىنى بايان قىلغان[1].

(تىرمىزى: 3708)

8664 ــ عن عُبَيْد اللَّهِ بْنَ عَدِيِّ بْنِ الْخِيَارِ أَخْبَرَهُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْأَسْوَدِ بْنِ عَبْدِ يَغُوثَ قَالَا مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تُكَلِّمَ عُثْمَانَ لِأَخِيهِ الْوَلِيدِ فَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِيهِ فَقَصَدْتُ لِعُثْمَانَ حَتَّى خَرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ قُلْتُ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً وَهِيَ نَصِيحَةٌ لَكَ قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ قَالَ مَعْمَرٌ أُرَاهُ قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ فَانْصَرَفْتُ فَرَجَعْتُ إِلَيْهِمْ إِذْ جَاءَ رَسُولُ عُثْمَانَ فَأَتَيْتُهُ فَقَالَ مَا نَصِيحَتُكَ فَقُلْتُ إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ وَكُنْتَ مِمَّنْ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَهَاجَرْتَ الْهِجْرَتَيْنِ وَصَحِبْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَأَيْتَ هَدْيَهُ وَقَدْ أَكْثَرَ النَّاسُ فِي شَأْنِ الْوَلِيدِ قَالَ أَدْرَكْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ لَا وَلَكِنْ خَلَصَ إِلَيَّ مِنْ عِلْمِهِ مَا يَخْلُصُ إِلَى الْعَذْرَاءِ فِي سِتْرِهَا قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ اللَّهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ فَكُنْتُ مِمَّنْ اسْتَجَابَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ وَآمَنْتُ بِمَا بُعِثَ بِهِ وَهَاجَرْتُ الْهِجْرَتَيْنِ كَمَا قُلْتَ وَصَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَايَعْتُهُ فَوَاللَّهِ مَا عَصَيْتُهُ وَلَا غَشَشْتُهُ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ مِثْلُهُ ثُمَّ عُمَرُ مِثْلُهُ ثُمَّ اسْتُخْلِفْتُ أَفَلَيْسَ لِي مِنْ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي لَهُمْ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَمَا هَذِهِ الْأَحَادِيثُ الَّتِي تَبْلُغُنِي عَنْكُمْ أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ شَأْنِ الْوَلِيدِ فَسَنَأْخُذُ فِيهِ بِالْحَقِّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ دَعَا عَلِيًّا فَأَمَرَهُ أَنْ يَجْلِدَهُ فَجَلَدَهُ ثَمَانِينَ.

8664 ـ ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى ئەدىي ئىبنى خىياردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مىسۋەر ئىبنى مەخرەمە بىلەن ئابدۇررەھمان ئىبنى ئەسۋەد ئىبنى ئەبد يەغۇس ئىككىسى ماڭا:

ــ نېمە ئۈچۈن ئوسمانغا ئۇنىڭ (ئانا بىر) قېرىندىشى ۋەلىد توغرۇلۇق گەپ قىلمايسەن؟ خەلق ئۇنىڭ ئۈستىدىن كۆپ شىكايەت

[1] ئەلبانى (2529): سەنەدى ھەسەن، ـ دېگەن.

قىلىۋاتىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئوسمانىنىڭ مەسجىدكە چىقىشىنى كۈتۈپ تۇرۇپ، ئۇنىڭغا:

ـ سەن بىلەن ئازراق ئىشىم بار، ئەسلىدە ساڭا نەسىھەت قىلماقچى ئىدىم، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ ئى ئىنسان! اللهقا سېغىنىپ سەندىن پاناھ تىلەيمەن، ـ دېدى. مەن ئوسمانىنىڭ ھۇزۇرىدىن چىقىپ، ئۇ ئىككىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ باردىم. كەينىمدىن ئوسمانىنىڭ ئەلچىسى كېلىپ، (ئوسمانىنىڭ) مېنى چاقىرىۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. قايتىپ بارسام:

ـ قانداق نەسىھىتىڭ بار ئىدى؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـــ اللە مۇھەممەدنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى ۋە ئۇنىڭغا قۇرئاننى نازىل قىلدى. سەن پەيغەمبەرنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، ئىككى قېتىم ھىجرەت قىلدىڭ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇپ، ئۇنىڭ تۈتقان يولىدىن ماڭدىڭ. لېكىن كىشىلەر ۋەلىدىنىڭ ئۈستىدىن كۆپ پىكىر قىلىۋاتىدۇ (چۈنكى ئۇ ھاراق ئىچەتتى)، ـ دېسەم، ئوسمان:

ـ سەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆرگەنمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ ياق، لېكىن ئۇنىڭ ئىلمىدىن ماڭا روپاش قىزغا يەتكەنچىلىك (يەنى ئاز بولسىمۇ) يەتتى، ـ دەپ جاۋاب بەردىم. ئوسمان:

ـــ ئەمدى مەقسىتىكە كەلسەك، اللە مۇھەممەدنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. سەن ئېيتقاندەك، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، ئىككى قېتىم ھىجرەت قىلدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ھەمراھ بولۇپ، ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدىم. ئۇنىڭغا بىرەر قېتىمۇ بويۇنتاۋلىق قىلىپ باقمىدىم، خىيانەتمۇ قىلمىدىم. ئاندىن ئەبۇ بەكرىگىمۇ، ئۆمەرگىمۇ شۇنداق قىلدىم. ئۇلاردىن كېيىن خەلىپە بولۇپ سايلاندىم. ئەجىبا، ئۇلارنىڭ قانداق ھەق ـ ھوقۇقلىرى بولغان بولسا، مېنىڭمۇ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردا شۇنداق ھوقۇقۇم يوقمۇ؟ ـ دېۋىدى. مەن:

ـ ئەلۋەتتە بار، ـ دېدىم. ئۇ:

ـ ئەمىسە، نېمىشقا بۇنچىۋالا سۆز ـ چۆچەك قىلىسىلەر؟ ۋەلىدىنىڭ ئىشىغا كەلسەك، ئۇنىڭ شەرئىي ھۆكمى نېمە بولسا، شۇ بويىچە بىر تەرەپ قىلىمىز، ـ دېدى. ئاندىن ئەلىنى چاقىرىپ، ۋەلىدنى قامچىلاشقا بۇيرىدى، ئەلى ئۇنى 80 قامچا ئۇردى.

(بۇخارى: 3696)

8665 ــ عن عبد الله بن سلام: أنه دخل على عثمان وهو محصور فقال السلام عليك يا أمير المؤمنين فقال وعليك السلام ما جاء بك يا عبد الله بن سلام قال جئت لأثبت حتى أستشهد أو يفتح الله لك ولا أرى هؤلاء القوم إلا قاتلوك فإن يقتلوك فذاك خير لك وشر لهم فقال عثمان أسئلك بالذي لي عليك من الحق لما خرجت إليهم خير يسوقه الله بك وشر يدفعه بك الله فسمع وأطاع فخرج عليهم فلما رأوه إجتمعوا وظنوا أنه قد جاءهم ببعض ما يسرون به فقام خطيبا فحمد الله وأثنى عليه ثم قال أما بعد فإن الله عز وجل بعث محمدا ε بشيرا ونذيرا يبشر بالجنة من أطاعه وينذر بالنار من عصاه وأظهر من إتبعه على الدين كله ولو كره المشركون ثم إختار له المساكن فإختار له المدينة فجعلها دار الهجرة وجعلها دار الإيمان فوالله ما زالت الملائكة حافين بالمدينة مذ قدمها رسول الله ε إلى اليوم وما زال سيف الله مغمودا عنكم مذ قدمها رسول الله ε إلى اليوم ثم قال إن الله بعث محمدا ε بالحق فمن إهتدى فإنما يهتدي بهدى الله ومن ضل فإنما يضل بعد البيان والحجة وإنه لم يقتل نبي فيما مضى إلا قتل به سبعون ألف مقاتل كلهم يقتل به ولا قتل خليفة قط إلا قتل به خمسة وثلاثون ألف مقاتل كلهم يقتل به فلا تعجلوا على هذا الشيخ بقتل فوالله لا يقتله رجل منكم إلا لقي الله يوم القيامة ويده مقطوعة مشلولة وإعلموا أنه ليس لولد على والد حق إلا ولهذا الشيخ عليكم مثله قال فقاموا فقالوا كذبت اليهود كذبت اليهود فقال كذبتم والله وأنتم آثمون ما أنا بيهودي وإني لأحد المسلمين يعلم الله بذلك ورسوله والمؤمنون وقد أنزل الله في القرآن (قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم ومن عنده علم الكتاب) وقد أنزل الآية الآخرى (قل أرأيتم إن كان من عند الله وكفرتم به

وشهد شاهد من بني إسرائيل على مثله فآمن واستكبرتم) قال فقاموا فدخلوا على عثمان فذبحوه كما يذبح الحلان. قال عثمان لكثير بن الصلت يا كثير أنا والله مقتول غدا قال بل يعلي الله كعبك ويكبت عدوك قال ثم أعادها الثالثة فقال مثل ذلك قال عم تقول يا أمير المؤمنين قال رأيت رسول الله ε ومعه أبو بكر وعمر فقال لي يا عثمان أنت عندنا غدا وأنت مقتول غدا فأنا والله مقتول قال فقتل فخرج عبدالله بن سلام إلى القوم قبل أن يتفرقوا فقال يا أهل مصر يا قتلة عثمان قتلتم أمير المؤمنين أما والله لا يزال عهد منكوث ودم مسفوح ومال مقسوم لا سقيتم. (رواه الطبراني ورجاله ثقات).

8665 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى سالام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ قورشاۋدا قالغان ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىغا كىرىپ، سالام بەردى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭ سالمىنى ئىلىك ئالغاندىن كېيىن:

ـ ئى ئابدۇللاھ! نېمە ئۈچۈن كەلدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى، ئابدۇللاھ:

ــ سەن بىلەن بىللە شېھىد بولغۇچە ياكى سەن غەلىبە قازانغۇچە يېنىڭدىن ئايرىلماسلىق ئۈچۈن كەلدىم. بۇ خەلق سېنى ئۆلتۈرۈۋېتىدىغاندەك تۇرىدۇ، ئەگەر شۇنداق قىلسا، سەن كاتتا مەرتىۋىگە ئېرىشىپ، ئۇلار ئېغىر تالاپەتكە دۇچار بولىدۇ، ـ دېدى. ئوسمان:

ــ مەن سېنىڭ ئۈستۈڭدىكى ھەققىم ئۈچۈن ئۆتۈنۈپ قالايكى، سەن ئۇلارنىڭ قېشىغا چىققىن. بەلكىم الله سەن ئارقىلىق بىرەر ياخشىلىققا يەتكۈزەر ياكى بىزدىن بىرەر يامانلىقنى دەپئى قىلار، ـ دېدى. ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەزرىتى ئوسماننىڭ سۆزىگە بويسۇنۇپ، سىرتقا چىقتى. ئۇنىڭ چىققىنىنى كۆرگەن توپىلاڭچىلار: ''بىرەر خۇش خەۋەر يەتكۈزۈپ قالار'' دېگەن ئۈمىدته ئۇنىڭ ئەترايىنى ئورىۋالدى. ئابدۇللاھ ئۇلارغا ۋەز ئېيتماقچى بولۇپ، ئاۋۋال الله ھەمدۇ سانا ئېيتقاندىن كېيىن مۇنداق دېدى:

ــ الله ئەززە ۋە جەللە مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى بېشارەتچى ۋە ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئەۋەتتى. ئۇ، ئىتائەت قىلغۇچىغا

جەننەت بىلەن بېشارەت بەرسە، ئاسىيلىق قىلغانلارنى دوزاخ بىلەن ئاگاھلاندۇردى. الله ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنى مۇشىرىكلارنىڭ يامان كۆرۈشىگە قارىماي پۈتۈن دىنلار ئۈستىدىن غالىب قىلدۇردى، ئاندىن مەدىنىنى پەيغەمبىرى ئۈچۈن ھىجرەت دىيارى قىلىپ تاللاپ، ئۇنىڭغا تۇرالغۇ جاي قىلىپ بەردى ۋە مەدىنىنى ئىمان دىيارى قىلدى. اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىگە كەلگەندىن بۇيان پەرىشتىلەر مەدىنە ئەتراپىنى چۆرىدەپ تۇرماقتا، رەسۇلۇللاھ كەلگەندىن بۇيان، اللهنىڭ قىلىچى سىلەرگە تەگمەي كېلىۋاتىدۇ. الله تائالا مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ھەق دىن بىلەن ئەۋەتتى. كىم ھىدايەت تاپسا، ئۇ اللهنىڭ ھىدايەت قىلىشى بىلەن ھىدايەت تاپىدۇ؛ كىم ئازسا، دەلىل ـ ئىسپات تۇرغۇزۇلۇپ بولغاندىن كېيىن ئازغان بولىدۇ. ھەرقانداق بىر پەيغەمبەر ئۆلتۈرۈلسە، ئۇنىڭ قىساسى ئۈچۈن 70 مىڭ تۇپىلاڭچى؛ بىر خەلىپە ئۆلتۈرۈلسە، ئۇنىڭ قىساسى ئۈچۈن 35 مىڭ تۇپىلاڭچى ئۆلتۈرۈلۈپ كەلدى. شۇڭا سىلەر بۇ ئاقساقالنى ئۆلتۈرۈشكە ئالدىرىماڭلار! اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، كىم ئۇنى ئۆلتۈرسە، قىيامەت كۈنى ئۇ اللهنىڭ ئالدىغا قولى كېسىلگەن، ياردار ھالەتتە بارىدۇ. شۇنى بىلىپ قېلىڭلاركى، ھەرقانداق ئاتىنىڭ ئۆز بالىسى ئۈستىدە ھەققى بولغاندەك، بۇ ئاقساقالنىڭمۇ سىلەرنىڭ ئۈستۈڭلاردا ھەقلىرى بار.

ئۇنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلىغان توپىلاڭچىلار باشلىرىنى تولغىشىپ:

ـ بۇ يەھۇدي يالغان ئېيتىۋاتىدۇ، ـ دېيىشتى. ئابدۇللاھ ئۇلارغا:

ـ اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئەمەلىيەتتە سىلەر يالغان ئېيتىۋاتىسىلەر. مەن يەھۇدي ئەمەس، بەلكى مۇسۇلمانلارنىڭ بىرىمەن. بۇنى الله، اللهنىڭ رەسۇلى ۋە مۇئمىنلەر ئوبدان بىلىدۇ. الله تائالا بۇ ھەقتە: ﴿ئېيتقىنكى، «راستىلىقىمغا سىلەر بىلەن مېنىڭ ئوتتۇرامدا اللهنىڭ گۇۋاھلىقى ۋە اللهنىڭ كىتابىنى بىلىدىغانلار (يەنى ئەھلى كىتاب ئۆلىمالىرىدىن ئىمان ئېيتقانلار)نىڭ گۇۋاھلىقى

يېتەرلىكتۇر»﴾[1] ۋە: ﴿ئى مۇھەممەد! مۇشرىكلارغا) ئېيتقىنكى، «سىلەر ئېيتىپ بېقىڭلارچۇ! قۇرئان الله تەرىپىدىن نازىل بولغان تۇرسا، سىلەر ئۇنىڭغا ئىشەنمىسەڭلار (ھالىڭلار قانداق بولىدۇ؟) ئىسرائىل ئەۋلادىدىن بىر گۇۋاھچى (يەنى ئابدۇللاھ ئىبنى سالام) قۇرئاننىڭ الله تەرىپىدىن نازىل بولغانلىقىغا گۇۋاھلىق بېرىپ ئىمان كەلتۈرسە، سىلەر تەكەببۇرلۇق قىلىپ (ئىماندىن) باش تارتساڭلار (ھالىڭلار قانداق بولىدۇ؟) شۈبھىسىزكى، الله زالىم قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ»﴾[2] دېگەن ئايەتلەرنى نازىل قىلغان، ـ دېدى. لېكىن توپىلاڭچىلار ئۇنىڭ سۆزلىرىگە پىسەنت قىلماي، ھەزرىتى ئوسماننىڭ قېشىغا باستۇرۇپ كىردى ۋە ئۇنى خۇددى قوزىنى بوغۇزلىغاندەك بوغۇزلىۋەتتى.

رىۋايەت قىلىنىشىچە، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كەسىر ئىبنى سەلتكە:

ـــ ئى كەسىر! الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئەتە ئۆلتۈرۈلىمەن، ـ دېگەن، كەسىر:

ـ ياق، الله سېنى غالىب قىلىپ، دۈشمەنلەرنى تارمار قىلغاي ـ دېگەن بولسىمۇ، ھەزرىتى ئوسمان بۇ سۆزنىى ئۇچ قېتىم تەكرارلىغان. شۇنىڭ بىلەن، كەسىر:

ـ ئى مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرى! نېمىگە ئاساسەن بۇنداق دەيسەن؟ ـ دەپ سورىغىنىدا، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ مەن (چۈشۈمدە) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەرلەر بىلەن بىللە كۆردۈم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: «ئى ئوسمان! ئەتە قېشىمىزدا بولىسەن. چۈنكى ئەتە ئۆلتۈرۈلىسەن» دېدى. شۇڭا الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئەتە ئۆلتۈرۈلىمەن، ـ دېگەنىدى. دەرۋەقە، ئۇ ئەتىسى ئۆلتۈرۈلدى.

ئابدۇللاھ ئىبنى سالام تۆگىسىگە مىنىپ، توپىلاڭچىلارغا:

[1] سۈرە رەئد، 43 ـ ئايەت.

[2] سۈرە ئەھقاف، 10 ـ ئايەت.

ـ ئى مىسىر خەلقى! ئى ئوسمانىنىڭ قاتىللىرى! مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرىنى ئۆلتۈرۈۋەتتىڭلار. اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇندىن كېيىن ئەھدە بۇزۇلىدۇ، قانلار تۆكۈلىدۇ، مال ـ مۈلۈك (دۆلەت) پارچىلىنىدۇ. الله سىلەرنى سۇسىز قويغاي! ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»)

8666 ــ عن يَزِيدَ بن أبي حَبِيبٍ أَنَّ عَامَّةَ الرَّكْبِ الَّذِينَ سَارُوا إلى عُثْمَانَ جُنُّوا.

8666 ـ يەزىد ئىبنى ئەبۇ ھەبىب رىۋايەت قىلىدۇكى، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا قارشى تۇپىلاڭ كۆتۈرگەنلەرنىڭ كۆپىنچىسى كېيىنكى چاغلاردا سارىڭ بولۇپ قالغان[2].

(«ئەلكەبىر»: 134)

8667 ــ مَالِك بن أنس يقول: قُتِلَ عُثْمَانُ رضي اللَّهُ عنه فَأَقَامَ مَطْرُوحًا على كُنَاسَةِ بني فُلانٍ ثَلاثًا فَأَتَاهُ اثْنَا عَشَرَ رَجُلا فِيهِمْ جَدِّي مَالِكُ بن أبي عَامِرٍ وَحُوَيْطِبُ بن عبد الْعُزَّى وَحَكِيمُ بن حِزَامٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بن الزُّبَيْرِ وَعَائِشَةُ بنتُ عُثْمَانَ مَعَهُمْ مِصْبَاحٌ في حِقٍّ فَحَمَلُوهُ على بَابٍ وَإِنَّ رَأْسَهُ يقول على الْبَابِ طَقْ طَقْ حتى أَتَوْا بِهِ الْبَقِيعَ فَاخْتَلَفُوا في الصَّلاةِ عليه فَصَلَّى عليه حَكِيمُ بن حِزَامٍ أو حُوَيْطِبُ بن عبد الْعُزَّى شَكَّ عبد الرحمن ثُمَّ أَرَادُوا دَفْنَهُ فَقَامَ رَجُلٌ من بني مَازِنٍ فقال وَاللَّهِ لَئِنْ دَفَنْتُمُوهُ مع الْمُسْلِمِينَ لأُخْبِرَنَّ الناس فَحَمَلُوهُ حتى أَتَوْا بِهِ إلى حَشِّ كَوْكَبٍ فلما دَلُّوهُ في قَبْرِهِ صَاحَتْ عَائِشَةُ بنتُ عُثْمَانَ فقال لها بن الزُّبَيْرِ أسكتي فَوَاللَّهِ لَئِنْ عُدْتِ لأَضْرِبَنَّ الذي فيه عَيْنَاكِ فلما دَفَنُوهُ وَسَوَّوْا عليه التُّرَابَ قال لها بن الزُّبَيْرِ صِيحِي ما بَدَا لَكِ أَنْ تَصِيحِي قال مَالِكٌ وكان عُثْمَانُ بن عَفَّانَ رضي اللَّهُ عنه قبل ذلك يَمُرُّ بِحُشِّ كَوْكَبٍ فيقول لَيُدْفَنَنَّ ها هنا رَجُلٌ صَالِحٌ قال أبو الْقَاسِمِ الْحُشُّ الْبُسْتَانُ.

[1] ھەيسەمى (14547): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.
[2] ھەيسەمى (14553): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

8667 ـ مالىك ئىبنى ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلتۈرۈلۈپ، (جەسىدى) بىرنىڭ ئەخلەتخانىسىدا ئۈچ كۈنگىچە تاشلىنىپ تۇردى. ئاندىن (جەسەتنى ئالغىلى) 12 ئادەم كەلدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بۈۋام مالىك ئىبنى ئامىر، ھۇۋەيتىب ئىبنى ئابدۇلئۇززا، ھەكىم ئىبنى ھىزام، ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير ۋە ئوسمانىنىڭ قىزى ئائىشە قاتارلىقلارمۇ بار بولۇپ، قوللىرىدا چىراغ تۇتۇۋالغانىدى. ئۇلار ھەزرىتى ئوسمانىنىڭ جەسىدىنى ئىشىككە قويۇپ ئېلىپ ماڭغانىدى، بەقىئ مازارلىقىغا ئېلىپ بارغانغا قەدەر ئۇنىڭ بېشى تاق، تاق قىلىپ ئىشىككە تىگىپ تۇردى. نامىزىنى كىمنىڭ چۈشۈرۈشى توغرىسىدا ئىختىلاپ قىلىشىپ قالدى. ئاخىرى، ھەكىم ئىبنى ھىزام ياكى ھۇۋەيتىب ئىبنى ئابدۇلئۇززا چۈشۈردى. ئاندىن يەرلىككە قويماقچى بولۇپ تۇراتتى، مازىن جەمەتىدىن بىرسى:

ـ ئۇنى مۇسۇلمانلارنىڭ يېنىغا دەپنە قىلساڭلار، ئەتە باشقىلارغا ئېيتىپ قويىمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇنى كۆتۈرۈپ، ھەششى كەۋكەب دەپ ئاتىلىدىغان بىر باغقا ئېلىپ باردى. جەسەدنى گۆرگە ئېلىپ كىرىۋاتقاندا، ئائىشە تووالاشقا باشلىغانىدى، ئىبنى زۇبەير ئۇنىڭغا:

ـــ جىم تۇر، يەنە مۇشۇنداق قىلىدىغان بولساڭ، كۆزۈڭنى قۇيۇۋېتىمەن، ـ دېدى. ئوسماننى دەپنە قىلىپ، قەبرىنى تۈزلەپ بولغاندىن كېيىن، ئىبنى زۇبەير ئائىشەگە:

ـ ئەمدى خالىغانچە توۋلىساڭ بولىدۇ، ـ دېدى.

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بۇرۇن بۇ باغنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ:

ـــ بۇ يەردە سالىھ بەندىلەردىن بىرى دەپنە قىلىنىدۇ، ـ دېگەن ئىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 109)

[1] ھەيسەمى (14558): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8668 ــ عن مُسْلِمٍ أبي سَعِيدٍ مولى عُثْمَانَ بن عَفَّانَ ان عُثْمَانَ بن عَفَّانَ اعتق عِشْرِينَ مَمْلُوكاً وَدَعَا بِسَرَاوِيلَ فَشَدَّهَا عليه ولم يَلْبَسْهَا في جَاهِلِيَّةٍ وَلاَ إِسْلاَمٍ وقال اني رأيت رسول اللَّهِ ε الْبَارِحَةَ في الْمَنَامِ وَرَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ رضي الله عنهما وأنهم قالوا لي اصْبِرْ فَإِنَّكَ تُفْطِرُ عِنْدَنَا الْقَابِلَةَ ثُمَّ دَعَا بِمُصْحَفٍ فَنَشَرَهُ بين يَدَيْهِ فَقُتِلَ وهو بين يَدَيْهِ.

8668 ــ ئوسمانىڭ ئازادگەردىسى مۇسلىمدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ (قورشاۋدىكى چاغدا) 20 قۇلنى ئازاد قىلدى. (كېيىن) بىر شالۋار كەلتۈرۈپ كىيدى. مەيلى جاھىلىيەت دەۋرىدە ياكى مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن بولسۇن، بۇنداق كىيىمنى پەقەتلا كىيىپ باقمىغانىدى. ئاندىن:

ــ مەن چۈشۈمدە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر بىلەن بىللە كۆردۈم. ئۇلار ماڭا: «سەۋر قىلغىن. ئەتە كەچتە بىز بىلەن بىللە ئىپتار قىلىسەن» دېدى، ــ دېدى. ئاندىن قۇرئان كەلتۈرۈپ، ئالدىغا ئېچىپ قويدى. ئۇ، ئەنە شۇ قۇرئان ئالدىدا شېھىد قىلىندى[1].

(ئەھمەد: 526)

8669 ــ عن زَهْدَمٍ الْجَرْمِي قال خَطَبَنَا بن عَبَّاسٍ رضي اللَّهُ عنهما فقال لو أَنَّ الناس لم يَطْلُبُوا بِدَمِ عُثْمَانَ لَرُجِمُوا بِالْحِجَارَةِ مِنَ السَّمَاءِ.

8669 ــ زەھدەم جۇرۇمى مۇنداق دېگەن: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بىزگە خۇتبە سۆزلەپ:

ــ خەلق ئوسمانىڭ خۇن ھەققىنى تەلەپ قىلمىسا، ئۇلارغا ئاسماندىن تاش ياغىدۇ، ــ دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 122)

---

[1] ھەيسەمى (14563): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا ۋە ئىمام ئەھمەدنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىككىلىسىنىڭ راۋيىلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ــ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14565): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋيىلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋيىلىرىدۇر، ــ دېگەن.

8670 ــ عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِتْنَةً فَقَرَّبَهَا فَمَرَّ رَجُلٌ مُقَنَّعٌ رَأْسُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا يَوْمَئِذٍ عَلَى الْهُدَى فَوَثَبْتُ فَأَخَذْتُ بِضَبْعَيْ عُثْمَانَ ثُمَّ اسْتَقْبَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ هَذَا قَالَ هَذَا.

8670 ــ كەئب ئىبنى ئۇجرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر پىتنە توغرۇلۇق سۆز قىلىپ، ئۇنىڭ پات يېقىندا بولىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بېرىۋاتاتتى، دەل شۇ پەيتتە، يېنىمىزدىن بېشىنى يۆگۈۋالغان بىر ئادەم ئۆتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپ:

ــ ئۇ كۈنى، بۇ ئادەم ھىدايەت ئۈستىدە بولىدۇ، ــ دېدى (ئۇ ئوسمان ئىدى). مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، ئوسماننىڭ بېلىدىن تۇتۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردىم ۋە:

ــ مۇشۇمۇ؟ ــ دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ھەئە، ــ دېدى[1].

(ئىبنى ماجە: 111)

8671 ــ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا عُثْمَانُ إِنْ وَلَّاكَ اللَّهُ هَذَا الْأَمْرَ يَوْمًا فَأَرَادَكَ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تَخْلَعَ قَمِيصَكَ الَّذِي قَمَّصَكَ اللَّهُ فَلَا تَخْلَعْهُ يَقُولُ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ النُّعْمَانُ فَقُلْتُ لِعَائِشَةَ مَا مَنَعَكِ أَنْ تُعْلِمِي النَّاسَ بِهَذَا قَالَتْ أُنْسِيتُهُ.

8671 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دېدى: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەزرىتى ئوسمانغا: «ئى ئوسمان! ئەگەر كۈنلەرنىڭ بىرىدە، اللە تائالا ساڭا بۇ ۋەزىپىنى (يەنى خەلىپىلىكنى) بېرىپ، مۇناپىقلار (خەلىپىلىك) كۆڭلىكىڭنى سالدۇرۇۋالماقچى بولسا،

[1] ئەلبانى (89): سەھىھ ــ دېگەن.

(كۆڭلىكىڭنى) ھەرگىز سالمىغىن!» دېدى ۋە بۇ سۆزىنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىدى. نۇئمان ئىبنى بەشىر:

ــ ئى ئائىشە! بۇنى نېمىشقا ئىنسانلارغا بىلدۈرمەيسەن؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا:

ـ ئۇنتۇپ قاپتىمەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(ئىبنى ماجە: 112)

8672 ــ **عن الْحَسَنَ: أُخِذَ الْفَاسِقُ محمد بن أبي بَكْرٍ في شِعْبٍ من شِعَابِ مِصْرَ فَأُدْخِلَ في جَوْفِ حِمَارٍ فَأُحْرِقَ.**

8672 ــ ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: (ھەزرىتى ئوسمانىنىڭ قاتىللىرىدىن بىرى بولغان) مۇھەممەد ئىبنى ئەبۇ بەكىر دېگەن پاسىق مىسىر يوللىرىدىن بىرىدە قولغا چۈشتى ۋە ئېشەكنىڭ قارنىغا تىقىپ كۆيدۈرۈۋېتىلدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 123)

8673 ــ **عن عبد اللَّهِ بن سَعِيدٍ عن أبيه قال كنا جُلُوسًا عِنْدَ عَلِيٍّ بن أبي طَالِبٍ رضي اللَّهُ عنه وَعَنْ يَمِينِهِ عَمَّارُ بن يَاسِرٍ وَعَنْ يَسَارِهِ محمد بن أبي بَكْرٍ إذْ جاء غُرَابُ بن فُلانٍ الصَّيْدَنِيُّ فقال يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ما تَقُولُ في عُثْمَانَ فَبَدَرَهُ الرَّجُلانِ فَقَالا عَمَّ تَسْأَلُ عن رَجُلٍ كَفَرَ بِاللَّهِ من بَعْدِ إيمَانِهِ وَنَافَقَ فقال الرَّجُلُ لَهُمَا لَسْتُ إيَّاكُمَا أَسْأَلُ وَلا إلَيْكُمَا جِئْتُ فقال له عَلِيّ لَسْتُ أَقُولُ ما قَالا فَقَالا له جميعا فَلِمَ قَتَلْنَاهُ إذًا قال وُلِّيَ عَلَيْكُمْ فَأَسَاءَ الْوَلايَةَ في آخِرِ أَيَّامِهِ وَجَزِعْتُمْ فَأَسَأْتُمُ الْجَزَعَ وَاللَّهِ إني لأَرْجُو أَنْ أَكُونَ أنا وَعُثْمَانُ كما قال اللَّهُ عز وجل (وَنَزَعْنَا ما في صُدُورِهِمْ من غِلٍّ إخْوَانًا على سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ).**

8673 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى سەئىد دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: بىز ئەلىنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتۇق، ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىدە ئەممار ئىبنى

[1] ئەلبانى (90): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14568): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ياسىر، سول تەرىپىدە (ھەزرىتى ئوسماننىڭ قاتىللىرىدىن بىرى بولغان) مۇھەممەد ئىبنى ئەبۇ بەكرى بار ئىدى. غۇراب ئىسىملىك بىرى كېلىپ:

ـ ئى مۇئمىنلەرنىڭ ئەمىرى! ئوسمان ھەققىدە قانداق قارايسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئەلىنىڭ ئىككى يېنىدا ئولتۇرغانلار دەرھال جاۋاب بېرىپ:

ـ ئىمان كەلتۈرگەندىن كېيىن، اللهنى ئىنكار قىلغان ۋە مۇناپىقلىق قىلغان ئادەم ھەققىدە سوراۋاتامسەن؟ ـ دېيىشتى. لېكىن غۇراب:

ـ مەن سىلەردىن سورىمىدىم ھەم سىلەردىن سورىغىلى كەلمىدىم، ـ دېدى. ئاندىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ مەن بۇلاردەك دېمەيمەن (يەنى ئويلىمايمەن)، ـ دېدى. ئۇ ئىككىسى بىردەك:

ـ ئۇنداقتا، ئۇنى نېمە ئۈچۈن ئۆلتۈردۈق؟ ـ دەپ سوراشقانىدى، ئەلى:

ـ ئوسمان سىلەرگە باش بولدى ۋە ئاخىرقى كۈنلەردە سىلەرگە يامان مۇئامىلە قىلدى، سىلەرمۇ ئاچچىقىڭلارغا ھاي بەرمەي، ئۇنىڭغا يامانلىق قىلدىڭلار. اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئوسمان ئىككىمىزنىڭ الله تائالانىڭ ئايىتىدە: ﴿ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكى دۈشمەنلىكنى چىقىرىپ تاشلايمىز، ئۇلار ئۆز ئارا قېرىنداش بولغان ھالدا تەختىلەر ئۈستىدە بىر ـ بىرىگە قارىشىپ ئولتۇرىدۇ﴾ دەپ تەسۋىرلەنگەنلەردىن بولۇشمىزنى ئۈمىد قىلىمەن، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 111)

8674 ــ وَثَّابٌ: ثُمَّ جَاءَ مُحَمَّدُ بن أَبِي بَكْرٍ فِي ثَلاثَةَ عَشَرَ رَجُلا حَتَّى انْتَهَوْا إِلَى عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، فَأَخَذَ بِلِحْيَتِهِ، فَقَالَ بِهَا، وَقَالَ بِهَا، حَتَّى سَمِعْتُ وَقْعَ أَضْرَاسِهِ، وَقَالَ مَا أَغْنَى عَنْكَ مُعَاوِيَةُ، مَا أَغْنَى عَنْكَ ابْنُ عَامِرٍ، مَا أَغْنَى عَنْكَ كُتُبُكَ،

[1] ھەيسەمى (14566): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇلمۇئىم ئىبنى بەشىر ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

قَالَ: أَرْسِلْ لِحْيَتِي يَا ابْنَ أَخِي، أَرْسِلْ لِحْيَتِي يَا ابْنَ أَخِي، قَالَ: فَأَنَا رَأَيْتُهُ اسْتَدْعَى رَجُلا مِنَ الْقَوْمِ بِعَيْنِهِ فَقَامَ إِلَيْهِ بِمِشْقَصٍ حَتَّى وَجَأَهُ بِهِ فِي رَأْسِهِ، قُلْتُ: ثُمَّ مَهْ، قَالَ: ثُمَّ تَعَانُوا عَلَيْهِ، وَاللَّهِ حَتَّى قَتَلُوهُ.

8674 ـ ۋەسسابتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مۇھەممەد ئىبنى ئەبۇ بەكرى 13 ئادەم بىلەن ھەزرىتى ئوسمانىنىڭ قېشىغا باستۇرۇپ كىردى ۋە ئۇنىڭ ساقلىنى تۇتۇپ تۇرۇپ سىلكىگەندى، ئۇنىڭ ئېغىز چىشلىرىنىڭ غۇچۇرلىغان ئاۋازى ئاڭلاندى. ئاندىن ئۇ:

ــ ئى ئوسمان! سېنى قولۇمدىن مۇئاۋىيەمۇ، ئىبنى ئامىرمۇ، مەكتۇبلىرىڭمۇ قۇتۇلدۇرالمايدۇ، ـ دېدى. ئوسمان:

ـ ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى، ساقلىمنى قويۇۋەتكىن! ـ دېدى. لېكىن مۇھەممەد ئىبنى ئەبۇ بەكرى بىرىگە كۆز ئىشارىتى قىلغانىدى، ئۇ قولىغا قايچا ئالدى ۋە ھەزرىتى ئوسمانىنىڭ بېشىغا توختىماي ئۇردى (سانجىدى). ئاندىن باشقىلارمۇ كېلىپ، ھەممەيلەن بىرلىكتە ئۇنى ئۆلتۈردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 118)

8675 ــ يحيى بن بُكَيْرٍ قال كَانَتِ الشُّورَى فَاجْتَمَعَ الناس على عُثْمَانَ رضي اللَّهُ عنه لِثَلاثٍ بَقِينَ من ذِي الْحِجَّةِ سَنَةَ ثَلاثٍ وَعِشْرِينَ ثُمَّ قُتِلَ عُثْمَانُ يوم الْجُمُعَةِ لِثَمَانِ عَشْرَةَ خَلَتْ من ذِي الْحِجَّةِ تَمَامَ سَنَةِ خَمْسٍ وَثَلاثِينَ وسنة ثَمَانٍ وَثَمَانُونَ سَنَةً وكان يُصَفِّرُ لِحْيَتَهُ وَكَانَتْ وِلايَةُ عُثْمَانَ رضي اللَّهُ عنه اثنتي عَشْرَةَ سَنَةً.

8675 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيىنىڭ 23 ـ يىلى زۇلھەججە ئېيىنىڭ 3 ـ كۈنى مەسلىھەت كېڭىشى تەرىپىدىن خەلىپىلىككە تەيىنلەندى ۋە ھىجرىيىنىڭ 35 ـ يىلى زۇلھەججە ئېيىنىڭ 18 ـ كۈنى، 88 يېشىدا

[1] ھەيسەمى (14551): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان. سەنەدىدە ئىسمى ئېيتىلمىغان بىرى بار بولۇپ، ئۇ ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قاتىلى ئىدى. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

شېھىد قىلىندى. ئۇ ساقلىنى سېرىق بويايتتى، ئۇنىڭ خەلىپىلىكى 12 يىل داۋاملاشتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 107)

8676 ــ عن الزبير: قال قتل النبي يوم بدر رجلا من قريش صبرا ثم قال لا يقتل قرشي بعد هذا اليوم صبرا إلا رجل قتل عثمان بن عفان فاقتلوه فإن لا تفعلوا تقتلوا قتل الشاة.

8676 ـ زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەدر غازىتىدا، قۇرەيشلىكتىن بىرىنى باغلاپ تۇرغۇزۇپ قويۇپ، قارىغا ئېلىپ ئېتىپ ئۆلتۈرۈشكە بۇيرىدى، ئاندىن مۇنداق دېدى: «بۇگۈندىن ئېتىبارەن ھېچبىر قۇرەيشلىك بۇ ئۇسۇلدا ئۆلتۈرۈلمەيدۇ. پەقەتلا ئوسمان ئىبنى ئەففاننى ئۆلتۈرگەن كىشىنىلا شۇنداق ئۆلتۈرۈڭلار، ئۇنداق قىلمىساڭلار، خۇددى قوي بوغۇزلانغاندەك بوغۇزلىنىسىلەر»[2].

(«ئەلئەۋسەت»: 1674).

8677 ــ عن إبراهيم بن عبد اللَّهِ بن فَرُّوخَ عن أبيه قال شَهِدْتُ عُثْمَانَ بن عَفَّانَ دُفِنَ في ثِيَابِهِ بِدِمَائِهِ ولم يُغَسَّلْ.

8777 ـ ئىبراھىم ئىبنى ئابدۇللاھ دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: مەن ئوسمانىڭ يۇيۇلماي، كىيىملىرى بىلەنلا دەپنە قىلىنغانلىقىنى كۆردۈم.

(ئەھمەد: 532)

[1] ھەيسەمى (14573): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر. ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14581): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، تەبەرانى سەنەدىدە ئەبۇ خەيسەمە مۇسئەب ئىبنى سەئىد ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار. بەززارنىڭ سەنەدىدىمۇ ئابدۇللاھ ئىبنى شەببە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار. ـ دېگەن.

ئىمام ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى

8678 ــ عن جابر قال سمعت رسول الله ε يقول الناس من شجر شتى وانا وعلي من شجرة واحدة.

8678 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «بارلىق ئىنسانلار باشقا ـ باشقا دەرەخلەردىن، لېكىن ئەلى ئىككىمىز بىر دەرەختىنمىز (يەنى باشقىلارنىڭ يىلتىزلىرى باشقا ـ باشقا، ئەلى ئىككىمىزنىڭ يىلتىزى بىر)» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم[①].

(«ئەلئەۋسەت»: 4150)

8679 ــ للكبير: عَلِيِّ بن أبي طَالِبِ بن عبد الْمُطَّلِبِ بن هَاشِمِ. قال الزُّبَيْرُ بن بَكَّارٍ: أُمُّ عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ رضي اللَّهُ عنه فَاطِمَةُ بنتُ أَسَدِ بن هَاشِمِ بن عبد مَنَافِ بن قُصَيٍّ وَيُقَالُ إِنَّهَا أَوَّلُ هَاشِمِيَّةٍ وَلَدَتْ لِهَاشِمِيٍّ وقد أَسْلَمَتْ وَهَاجَرَتْ إلى رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم بِالْمَدِينَةِ وَمَاتَتْ وَدَفَنَهَا رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم.

8679 ـ تەبەرانىنىڭ رىۋايەتىدە مۇنداق كەلگەن: ئەلى ــ ئەبۇ تالىب ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب ئىبنى ھاشىمنىڭ ئوغلى؛ (ئۇنىڭ) ئانىسى ـ فاتىمە بىنتى ئەسەد ئىبنى ھاشىم ئىبنى ئابدۇمانافنىڭ بولۇپ، ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئۇ ھاشىمىي جەمەتىگە تەۋە تۇنجى پەرزەنتكە كۆزى يورۇغان ئايال ئىدى. ئۇ مۇسۇلمان بولۇپ، مەدىنىگە ھىجرەت

[①] ھەيسەمى (14582): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

قىلغان ۋە شۇ يەردە ئۆلۈپ كەتكەن. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى ئۆز قولى بىلەن (مەدىنىگە) دەپنە قىلغان[1].

(«ئەلكەبىر»: 151)

8680 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ بُعِثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ وَصَلَّى عَلِيٌّ يَوْمَ الثُّلَاثَاءِ.

8680 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە دۈشەنبە كۈنى پەيغەمبەرلىك بېرىلدى. ئەلى سىيشەنبە كۈنى (يەنى ئەتىسى) نامازغا ئوقۇدى[2].

(تىرمىزى: 3728)

8681 ــ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ رَجُلٍ مِنْ الْأَنْصَارِ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ يَقُولُ أَوَّلُ مَنْ أَسْلَمَ عَلِيٌّ قَالَ عَمْرُو بْنُ مُرَّةَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِإِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ فَأَنْكَرَهُ فَقَالَ أَوَّلُ مَنْ أَسْلَمَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ.

8681 ــ ئەبۇ ھەمزە ئەنسارى مۇنداق دەيدۇ: مەن زەيد ئىبنى ئەرقەمنىڭ: ئەڭ دەسلەپتە ئەلى مۇسۇلمان بولغان، ـ دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان.

ئەمر ئىبنى مۇررە مۇنداق دېگەن: مەن بۇنى ئىبراھىم نەخەئىگە ئېيتقانىدىم، ئۇ بۇنى رەت قىلىپ: ئەڭ دەسلەپ ئەبۇ بەكرى مۇسۇلمان بولغان، ـ دېدى[3].

(تىرمىزى: 3735)

[1] ھەيسەمى (14585): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەھىھتۇر، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (779): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (2937): سەنەدى سەھىھ، ـ دېگەن.

8682 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ آخَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَصْحَابِهِ فَجَاءَ عَلِيٌّ تَدْمَعُ عَيْنَاهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ آخَيْتَ بَيْنَ أَصْحَابِكَ وَلَمْ تُؤَاخِ بَيْنِي وَبَيْنَ أَحَدٍ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْتَ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

8682 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلىرىنى بىر - بىرىگە قېرىنداش قىلىپ قويدى. ھەزرىتى ئەلى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا يىغلامسىرىغا ھالدا كېلىپ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! سەن ساھابىلىرىڭنى بىر - بىرىگە قېرىنداش قىلىپ قويۇپسەن - يۇ، مېنى ھېچكىم بىلەن قېرىنداش قىلماپسەن، - دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئەلى! سەن مېنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىك قېرىندىشىم سەن، - دېدى[1].

(تىرمىزى: 3720)

8683 ــ عن عَامِرِ بن سَعْدِ بن أبي وَقَّاصٍ عن أبيه قال أَمَرَ مُعَاوِيَةُ بن أبي سُفْيَانَ سَعْدًا فقال ما مَنَعَكَ ان تَسُبَّ أَبَا التُّرَابِ فقال أَمَّا ما ذَكَرْتُ ثَلَاثًا قَالَهُنَّ له رسول اللَّهِ ε فَلَنْ اسبه لان تَكُونَ لي وَاحِدَةٌ مِنْهُنَّ أَحَبُّ الي من حُمْرِ النَّعَمِ سمعت رَسُولَ اللَّهِ ε يقول له خَلَّفَهُ في بَعْضِ مَغَازِيهِ فقال له عَلِيٌّ يا رَسُولَ اللَّهِ خَلَّفْتَنِي مع النِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ فقال له رسول اللَّهِ ε أَمَا تَرْضَى ان تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ من مُوسَى الا انه لَا نُبُوَّةَ بَعْدِي وَسَمِعْتُهُ يقول يوم خَيْبَرَ لَأُعْطِيَنَّ الرَّايَةَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ الله وَرَسُولُهُ قال فَتَطَاوَلْنَا لها فقال ادْعُوا لي عَلِيًّا فَأُتِيَ بِهِ ارمد فَبَصَقَ في عَيْنِهِ وَدَفَعَ الرَّايَةَ إليه فَفَتَحَ الله عليه وَلَمَّا نَزَلَتْ هذه الْآيَةُ) فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ (دَعَا رسول اللَّهِ ε عَلِيًّا وَفَاطِمَةَ وَحَسَنًا وَحُسَيْنًا فقال اللهم هَؤُلَاءِ أَهْلِي.

[1] ئەلبانى (772): زەئىپ، - دېگەن.

8683 ـ ئامىر ئىبنى سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاستىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سۇفيان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ـ نېمە ئۈچۈن ئەلنى تىللىمايسەن؟ ـ دەپ سوربغاندى، ئۇ:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلى ھەققىدە ئېيتقان ئۈچ خىسلەت يادىمدىلا بولىدىكەن، ئۇنى ھەرگىز تىللىمايمەن. ئەنە شۇ ئۈچ خىسلەتنىڭ بىرىنىڭ مەندە بولۇپ قېلىشى مەن ئۈچۈن قىزىل تۆگەم بولۇشىدىنمۇ ئەۋزەلدۇر.

(ئۇ ئۈچ خىسلەت مۇنداق) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر غازاتقا ئاتلاندى ۋە ھەزرىتى ئەلنى ئۆز ئورنىغا نائىب سايلاپ قويدى. لېكىن ئەلى:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى ئايال ـ بالىلار بىلەن مەدىنىدە قويۇپ قويامسەن؟ ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مۇسا ئۈچۈن ھارۇننىڭ ئورنى قانداق بولسا، مەن ئۈچۈن سېنىڭ ئورنىڭمۇ شۇنداق. سەن بۇنىڭغا رازى ئەمەسمۇ؟ ئەپسۇسكى، مەندىن كېيىن پەيغەمبەرلىك يوق، ـ دېدى.

خەيبەر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ بۈگۈن تۇغنى شۇنداق بىرىنىڭ قولىغا بېرىمەنكى، ئۇ الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنى دوست تۇتىدۇ، الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىمۇ ئۇنى دوست تۇتىدۇ، ـ دېدى. ھەممىمىز ئۇ تۇغنى قولىمىزغا ئېلىشقا تىرىشاتتۇق. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەلنى چاقىرىڭلار! ـ دېدى. ئەلىنىڭ كۆزى ئاغرىپ قالغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇبارەك تۈكۈرۈكىنى ئۇنىڭ كۆزىگە سۈرۈپ قويدى (شۇنىڭ بىلەن، ئەلىنىڭ كۆزى ساقىيىپ كەتتى). الله تائالا ئەلىنىڭ قولى بىلەن مۇسۇلمانلارغا فەتھىنى مۇيەسسەر قىلدى.

﴿«كېلىڭلار، ئوغۇللىرىمىزنى ۋە ئوغۇللىرىڭلارنى، ئاياللىرىمىزنى ۋە ئاياللىرىڭلارنى، ئۆزلىرىمىزنى ۋە ئۆزلىرىڭلارنى يىغىپ، الله‌نىڭ لەنىتى يالغانچىلارغا بولسۇن دەپ الله‌قا يالۋۇرۇپ دۇئا قىلايلى»

دېگىن﴾[1] دېگەن ئايەت نازىل بولغان چاغدا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلى، فاتىمە، ھەسەن ۋە ھۈسەينلەرنى يېنىغا چاقىرىپ:

ـ مانا بۇلار مېنىڭ ئائىلەم، ـ دېگەنىدى.

(مۇسلىم: 2404)

8684 ــ عَنْ حُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيٌّ مِنِّي وَأَنَا مِنْ عَلِيٍّ وَلَا يُؤَدِّي عَنِّي إِلَّا أَنَا أَوْ عَلِيٌّ.

8684 ــ ھۇبشى ئىبنى جۇنادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەلى مەندىن، مەن ئەلىدىن. مەن (تۇزگەن ئەھدىلەرنى) پەقەت مەن ياكى ئەلىلا ئادا قىلالايدۇ»[2].

(تىرمىزى: 3719)

8685 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كَانَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَيْرٌ فَقَالَ اللَّهُمَّ ائْتِنِي بِأَحَبِّ خَلْقِكَ إِلَيْكَ يَأْكُلُ مَعِي هَذَا الطَّيْرَ فَجَاءَ عَلِيٌّ فَأَكَلَ مَعَهُ.

8685 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا قۇش گۆشى بار ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئى الله! مەخلۇقلىرىڭ ئىچىدە سەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بىرىنى (يېنىمغا) ئەۋەتكىن، ئۇ مەن بىلەن بۇ گۆشنى يېسۇن» دەپ دۇئا قىلدى. كۆپ ئۆتمەي، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يېتىپ كەلدى، شۇنىڭ بىلەن، ئىككىيلەن قۇش گۆشنى يېدى[3].

(تىرمىزى: 3721)

[1] سۈرە ئال ئىمران، 61 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

[2] ئەلبانى (2931): ھەسەن، ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (773): زەئىپ، ـ دېگەن.

8686 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ لَأُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ مَا أَحْبَبْتُ الْإِمَارَةَ إِلَّا يَوْمَئِذٍ قَالَ فَتَسَاوَرْتُ لَهَا رَجَاءَ أَنْ أُدْعَى لَهَا قَالَ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا وَقَالَ امْشِ وَلَا تَلْتَفِتْ حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ عَلَيْكَ قَالَ فَسَارَ عَلِيٌّ شَيْئًا ثُمَّ وَقَفَ وَلَمْ يَلْتَفِتْ فَصَرَخَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَى مَاذَا أُقَاتِلُ النَّاسَ قَالَ قَاتِلْهُمْ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَقَدْ مَنَعُوا مِنْكَ دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ.

8686 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خەيبەر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ بۈگۈن بۇ تۇغنى اللە ۋە اللەنىڭ رەسۇلىنى دوست تۇتىدىغان، اللە ئۇنىڭ قولىدا مۇسۇلمانلارغا فەتىھنى مۇيەسسەر قىلىدىغان ئادەمگە بېرىمەن، ــ دېدى.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېدى:

ــ ئەنە شۇ كۈنى ئەمىر (قوماندان) بولۇپ قېلىشىمنى بەكمۇ ئارزۇلاپ كەتتىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى چاقىرىپ قالارمىكىن دېگەن ئۈمىدتە، بوينۇمنى ئۇ تەرەپكە سوزدۇم. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلىنى چاقىرىپ، تۇغنى ئۇنىڭ قولىغا تۇتقۇزدى ۋە:

ــ قېنى ئاتالان، اللە ساڭا فەتىھنى مۇيەسسەر قىلمىغىچە ئوڭ ــ سولۇڭغا باقمىغىن! ــ دېدى. ئەلى ئاتالاندى، ئازراق ماڭغاندىن كېيىن توختاپ، ئارقىغا بۇرالمايلا:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇلار بىلەن نېمە مەقسەتتە ئۇرۇش قىلىمەن؟ ــ دەپ توۋلىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ اللەتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا ۋە مۇھەممەدنىڭ اللەنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە شاھادەت كەلتۈرگىچە ئۇرۇشقىن. ئەگەر شاھادەت كەلتۈرسە، سەندىن ھەم جانلىرىنى ھەم مالىلىرىنى

قۇتۇلدۇرۇپ قالىدۇ. ئەمما ئىسلامنىڭ ھەققىدىن قۇتۇلالمايدۇ[1]. قالغان ھېسابىنى الله ئۆزى ئالىدۇ، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(مۇسلىم: 2405)

8687 ــ **عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ إِنَّا كُنَّا لَنَعْرِفُ الْمُنَافِقِينَ نَحْنُ مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ بِبُغْضِهِمْ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ.**

8687 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: بىز ئەنسارىيلار مۇناپىقلارنىڭ مۇناپىقلىقىنى ئۇلارنىڭ ئەلىدىن نەپرەتلىنىش ۋە ئۇنىڭغا ئۆچمەنلىك قىلىشلىرىدىن بىلەتتۇق[2].

(تىرمىزى: 3717)

8688 ــ **عن الْمُسَاوِرِ الْحِمْيَرِيِّ عن أُمِّهِ قالت دَخَلْتُ على أُمِّ سَلَمَةَ فَسَمِعْتُهَا تَقُولُ كان رسول اللَّهِ ε يقول لَا يُحِبُّ عَلِيًّا مُنَافِقٌ ولا يَبْغَضُهُ مُؤْمِنٌ.**

8688 ـ مۇساۋىر ھىمىيەرى ئانىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: مەن ئۇمۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يېنىغا كىرگىنىمدە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «مۇناپىقلار ئەلىنى دوست تۇتمايدۇ، مۇئمىنلەر ئەلىگە دۈشمەنلىك قىلمايدۇ» دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم[3].

(تىرمىزى: 3718)

8689 ــ **عَنِ ابن عَبَّاسٍ قال قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أنا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهِ من بَابِهِ.**

8689 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] يەنى بىرەر جىنايەت سادىر قىلسا، ئىسلامدا بەلگىلەنگەن جازاسىنى تارتىدۇ.

[2] ئەلبانى (769): سەنەدى ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (780): زەئىپ، ـ دېگەن.

«مەن ئىلىمنىڭ شەھىرى، ئەلى ئۇ شەھەرنىڭ دەرۋازىسى بولىدۇ. كىم ئىلىمنى مەقسەت قىلىدىكەن، ئۇنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرسۇن»[1].

(«ئەلكەبىر»: 11061)

8690 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ يَا عَلِيُّ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يُجْنِبَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ غَيْرِي وَغَيْرُكَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْمُنْذِرِ قُلْتُ لِضِرَارِ بْنِ صُرَدٍ مَا مَعْنَى هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ يَسْتَطْرِقُهُ جُنُبًا غَيْرِي وَغَيْرُكَ.

8690 ــ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«ئى ئەلى! ئىككىمىزدىن باشقا ئادەمنىڭ بۇ مەسجىدتىن جۇنۇبلۇق ھالەتتە ئۆتۈشى توغرا ئەمەس» دېگەن[2].

(تىرمىزى: 3727)

8691 ــ عَنْ جَابِرٍ قَالَ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا يَوْمَ الطَّائِفِ فَانْتَجَاهُ فَقَالَ النَّاسُ لَقَدْ طَالَ نَجْوَاهُ مَعَ ابْنِ عَمِّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا انْتَجَيْتُهُ وَلَكِنَّ اللَّهَ انْتَجَاهُ.

8691 ــ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: تائىف (غازىتى) كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلىنى چاقىرىپ، ئۇنىڭ بىلەن پىچىرلاشتى. شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر:

ــ رەسۇلۇللاھ جىيەنى بىلەن ئۇزۇن پىچىرلاشتى، ــ دېيىشتى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئۇنىڭ بىلەن مەن ئەمەس، بەلكى اللە پىچىرلاشتى، ــ دېدى[3].

(تىرمىزى: 3726)

---

[1] ھەيسەمى (14670): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇسسالام ئىبنى سالىھ ھەرەۋى ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ــ دېگەن.

[2] ئەلبانى (778): زەئىپ، ــ دېگەن.

[3] ئەلبانى (777): زەئىپ، ــ دېگەن.

8692 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِسَدِّ الْأَبْوَابِ إِلَّا بَابَ عَلِيٍّ.

8692 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (مەسجىد ئىچىگە ئېچىلىدىغان ئىشىكلەردىن) ئەلنىڭ ئىشىكىدىن باشقىسىنى تاقىۋېتىشكە بۇيرۇدى[1].

(تىرمىزى: 3732)

8693 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَطَبَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَاطِمَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهَا صَغِيرَةٌ فَخَطَبَهَا عَلِيٌّ فَزَوَّجَهَا مِنْهُ.

8693 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى بۇرەيدە دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالار فاتىمەگە ئۆيلەنمەكچى بولغانىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككىلىسىگە:

ـ ئۇ تېخى كىچىك، ـ دەپ جاۋاب بەردى. لېكىن ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەلچى كىرگۈزگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (قىزى) فاتىمەنى ئۇنىڭغا ياتلىق قىلدى[2].

(نەسائى: 3221)

8694 ــ عن عَبْد اللَّهِ بْنُ نُجَيٍّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ لِي عَلِيٌّ كَانَتْ لِي مَنْزِلَةٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ تَكُنْ لِأَحَدٍ مِنْ الْخَلَائِقِ فَكُنْتُ آتِيهِ كُلَّ سَحَرٍ فَأَقُولُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَإِنْ تَنَحْنَحَ انْصَرَفْتُ إِلَى أَهْلِي وَإِلَّا دَخَلْتُ عَلَيْهِ.

8694 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى نۇجەي دادىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى

[1] ئەلبانى (2935): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3020): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن.

ۋەسەللەمنىڭ نەزىرىدە ئالاھىدە ئېتىبارىم بار ئىدى. ھەر كۈنى سەھەر ھۇجرىسىنىڭ ئالدىغا كېلىپ، سالام بېرەتتىم، ئەگەر ئۇ يۆتەلسە، ھۇجرامغا قايتىپ كېتەتتىم. ئۇنداق قىلمىسا، يېنىغا كىرەتتىم[1].

8695 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَرَاءَةَ مَعَ أَبِي بَكْرٍ ثُمَّ دَعَاهُ فَقَالَ لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يُبَلِّغَ هَذَا إِلَّا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِي فَدَعَا عَلِيًّا فَأَعْطَاهُ إِيَّاهَا.

8695 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇ بەكرىنى چاقىرىپ، سۈرە تەۋبەنى (باشقىلارغا تەبلىغ قىلىشى ئۈچۈن) تاپشۇردى. ئاندىن ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىپ: «بۇنى تەبلىغ قىلىش پەقەت مېنىڭ ئائىلەمدىن بىرىگە خاس» دېدى ۋە ئەلىنى چاقىرىپ، سۈرىنى ئۇنىڭغا تاپشۇردى[2].

(تىرمىزى: 3090)

8696 ــ عن أُمِّ عَطِيَّةَ قَالَتْ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْشًا فِيهِمْ عَلِيٌّ قَالَتْ فَسَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ رَافِعٌ يَدَيْهِ يَقُولُ اللَّهُمَّ لَا تُمِتْنِي حَتَّى تُرِيَنِي عَلِيًّا.

8696 ـ ئۇممۇ ئەتىيىە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر يەرگە قوشۇن ئەۋەتتى، ئەلىمۇ ئۇ قوشۇندا ئىدى. قوشۇن يولغا چىققاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئى اللە! ئەلىنى ماڭا كۆرسەتمىگۈچە، مېنى قەبزى روھ قىلمىغىن!» دەپ دۇئا قىلغانلىقىنى ئاڭلىدىم[3].

(تىرمىزى: 3727)

---

[1] ئەلبانى (60): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2467): سەنەدى ھەسەن، ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (781): زەئىپ، ـ دېگەن.

8697 ــ محمد بن كعب: افتخر علي وعباس وشيبة بن عثمان فقال العباس انا أفضلكم انا أسقي حجاج بيت الله وقال شيبة أنا أعمر مسجد الله وقال علي انا هاجرت مع رسول الله ε وأجاهد معه في سبيل الله فأنزل الله عز وجل (الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله) إلى قوله (نعيم مقيم) 20 التوبة.

8697 ــ مۇھەممەد ئىبنى كەئىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەلى، ئابباس ۋە شەيبە ئىبنى ئوسمان قاتارلىقلار ئۆزلىرىدىن پەخىرلىنىپ، ماختىنىشقا باشلىدى ۋە ئابباس مۇنداق دېدى:

ــ مەن ئەڭ ئەۋزىلىڭلار بولىمەن، چۈنكى مەن اللەنىڭ بەيتىگە كەلگەن ھاجىلارنى سۇ بىلەن تەمىنلەيمەن، ـ دېدى. شەيبە:

ـ مەن اللەنىڭ مەسجىدىنى ئاۋات قىلىمەن، ـ دېدى. ئەلى بولسا:

ــ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ھىجرەت قىلدىم ھەم ئۇنىڭ بىلەن بىللە اللە يولىدا جىھاد قىلىمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن اللە تائالا: ﴿سىلەر ھاجىلارنى سۇ بىلەن تەمىنلەشنى، مەسجىدى ھەرامنى ئاۋات قىلىشنى اللەقا، ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتقان ۋە اللە يولىدا جىھاد قىلغانلار(نىڭ ئىمانى)غا ئوخشاش ھېسابلامسىلەر؟ اللەنىڭ نەزىرىدە ئۇلار ئوخشاش ئەمەس، اللە زالىم قەۋمنى ھىدايەت قىلمايدۇ﴾[1] دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8698 ــ ذُؤَيْبٌ أَنّ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم لَمَّا حَضَرَ قالت صَفِيَّةُ يا رَسُولَ اللَّهِ لِكُلِّ امْرَأَةٍ من نِسَائِكَ أَهْلٌ يُلْجَأُ إِلَيْهِمْ وَإِنَّكَ أَجْلَيْتَ أَهْلِي فَإِنْ حدث حَدَثَ فَإِلَى من قال إلى عَلِيٍّ بن أبي طَالِبٍ رضي اللَّهُ عنه

8698 ـ زۇئەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، سەفىيە كېلىپ:

[1] سۈرە تەۋبە، 19 ـ ئايەت.

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مەندىن باشقا ئاياللىرىڭنىڭ پاناھلىنىدىغان ئورۇق - تۇغقانلىرى بار، لېكىن مېنىڭ ھېچنېمەم يوق. ئەگەر ياخشى كۆنۈنۈڭ يامىنى بولۇپ قالسا، كىمدىن پاناھلىق تىلەيمەن، - دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ شۇنداق بولۇپ قالسا، ئەلىدىن پاناھلىق تىلىگىن! ــ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 4214)

8699 ــ عن ابن عباس قال كنا نتحدث: أن النبي صلى الله عليه و سلم عهد إلى سبعين عهدا لم يعهدها إلى غيره.

8699 - ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: بىز ئۆز ئارىمىزدا: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھېچكىمگە قىلمىغان 70 ئەھدىنى ئەلىگە قىلدى، - دېيىشەتتۇق[2].

(«ئەلسەغىر»: 956)

8700 ــ عن أنس أن رسول الله قال من سيد العرب قالوا أنت يا رسول الله قال أنا سيد ولد آدم وعلي سيد العرب.

8700 - ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ئەرەبلەرنىڭ سەردارى كىم؟ - دەپ سورىدى، ساھابىلەر:

ــ سەن، - دەپ جاۋاب بەرگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ مەن ئىنسانلارنىڭ سەردارى، ئەلى ئەرەبلەرنىڭ سەردارى، - دېدى[3].

(«ئەلكەبىر»: 1491)

---

[1] ھەيسەمى (14663): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، - دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14664): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان كىشىلەر بار، - دېگەن.

[3] ھەيسەمى (14682): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە خاقان ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئەھمەم ئىسىملىك بىرى بار. ئەبۇ داۋۇد ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرگەن، - دېگەن.

8701 ــ عن عبد اللَّهِ عَنِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم قال: النَّظَــرُ إلى وَجْــهِ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ.

8701 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئەلىنىڭ يۈزىگە قاراشمۇ ئىبادەتتۇر» دېگەن[1].

(«ئەلكەبىر»: 10006)

8702 ــ عن طارق بن محمد: رأيت عِمْرَانَ بن حُصَيْنٍ يُحِدُّ النَّظَرَ إلى عَلِــيٍّ فَقِيلَ له فقال سمعت رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يقول النَّظَرُ إلى عَلِيٍّ رَضِي اللَّــهُ عنه عِبَادَةٌ.

8702 ـ تارىق ئىبنى مۇھەممەدتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئەلىگە تىكلىپ قاراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، بۇنىڭ سەۋەبىنى سورىغانىدىم، ئۇ:

ــ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئەلىگە قاراشمۇ ئىبادەتتۇر» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم، ـ دەپ جاۋاب بەردى[2].

(«ئەلكەبىر»: 109/18)

8703 ــ عن علي قيل له: نراك في الشتاء وعليك ثياب الصيف وفي الصــيف وعليك ثياب الشتاء فقال علي: إن رسول الله كان بعثني وأنا أرمد فبزق في عــيني ثم قال افتح عينيك ففتحتهما فما اشتكيتهما حتى الساعة ودعا لي فقال اللهم اذهب عنه الحر والبرد فما وجدت حرا ولا بردا حتى يومي هذا.

8703 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

[1] ھەيسەمى (14694): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئەھمەد ئىبنى بۇدەيل يامى ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپرەك بىرى بار، قالغان راۋىلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىلىرىدۇر، ـ دېگەن..

[2] ھەيسەمى (14695): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىمران ئىبنى خالىد خۇزائى ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

ـ قىشتا يازلىق، يازدا قىشلىق كىيىم كىيۈالمدىكەنسىەنغۇ؟ ـ دەپ سورالغاندا، ئۇ مۇنداق دەپ جاۋاب بەرگەن:

ـ كۆزۈم ئاغرىپ قالغاندا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كۆزۈمگە تۈكۈرۈكىنى سۈرۈپ قويۇپ: «كۆزۈڭنى ئاچ» دېۋىدى، كۆزۈمنى دەرھال ئاچتىم، شۇندىن بۇيان تاكى ھازىرغىچە كۆزۈم ئاغرىپ باقمىدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا دۇئا قىلىپ: «ئى الله! ئۇنىڭدىن ئىسسىق ـ سوغۇقنىڭ دەردىنى كۆتۈرۈۋەتكىن!» دېگەنىدى، بۇگۈنگە قەدەر يا ئىسسىق ياكى سوغۇقتىن بىئارام بولۇپ باقمىدىم[1].

(«ئەلئەۋسەت»: 2286)

8704 ــ **عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنِّي لَأَرْبُطُ الْحَجَرَ عَلَى بَطْنِي مِنْ الْجُوعِ وَإِنَّ صَدَقَتِي الْيَوْمَ لَأَرْبَعُونَ أَلْفًا.**

8704 ـ مۇھەممەد ئىبنى كەئب قۇرەزىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئەينى چاغدا مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن ئاچلىقتىن قورسىقىمىزغا تاش تېڭىۋالغان ئىدۇق، مانا بۇگۈن مېنىڭ سەدىقەم قىرىق مىڭ دىنارغا يېتىپتۇ.

(ئەھمەد: 1371)

8705 ــ **وعنه: وَإِنَّ صَدَقَةَ مَالِي لَتَبْلُغُ أَرْبَعِينَ أَلْفَ دِينَارٍ.**

8705ــ مۇھەممەد ئىبنى كەئب قۇرەزى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن قىلىنغان يەنە بىر رىۋايەتتە: مېلىمنىڭ زاكىتى قىرىق مىڭ دىنارغا يېتىپتۇ، ـ دەپ كەلگەن[2].

(ئەھمەد: 1371)

[1] ھەيسەمى (14707): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14711): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى شەرىك ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى نەخەئىنىڭ رىۋايىتى ھەسەن، قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8706 ــ قال عَلِيٌّ أنا عبد اللَّهِ وَأَخُو رَسُولِهِ ε وأنا الصِّدِّيقُ الْأَكْبَرُ لَا يَقُولُهَا بَعْدِي إلا كَذَّابٌ صَلَّيْتُ قبل الناس لسبع سِنِينَ.

8706 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن اللەنىڭ بەندىسى، رەسۇلىنىڭ قېرىندىشى، (ئۇممەتنىڭ) ئەڭ راستچىلىمەن. كىم بۇ سۆزنى مەندىن كېيىن (ئۆزى ئۇچۇن) ئېيتسا، ئۇ چوقۇم كاززابتۇر. مەن باشقىلاردىن يەتتە يىل بۇرۇن (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە) نامаз ئوقۇغان[1].

(ئىبنى ماجە: 120)

8707ــ عَنْ أَبِي رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رفعه في شأن علي: مَنْ أَبْغَضَهُ فَقَدْ أَبْغَضَنِي، وَمَنْ أَبْغَضَنِي فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ، وَمَنْ أُحَبَّهُ فَقَدْ أَحَبَّنِي، وَمَنْ أَحَبَّنِي فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ.

8707ـ ئەبۇ رافىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەققىدە مۇنداق دېگەن:

«كىم ئۇنىڭغا ئۆچمەنلىك قىلسا، ماڭا ئۆچمەنلىك قىلغان بولىدۇ. ماڭا ئۆچمەنلىك قىلغان كىشى اللەقا ئۆچمەنلىك قىلغان بولىدۇ. كىم ئۇنى ياخشى كۆرسە، مېنى ياخشى كۆرگەن بولىدۇ. مېنى ياخشى كۆرگەن كىشى اللە تائالانى ياخشى كۆرگەن بولىدۇ»[2].

(بەززار: 2562)

8708 ــ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ لِي أَيُسَبُّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيكُمْ قُلْتُ مَعَاذَ اللَّهِ أَوْ سُبْحَانَ اللَّهِ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ سَبَّ عَلِيًّا فَقَدْ سَبَّنِي.

[1] ئەلبانى (23): ناتوغرا، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14737): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ھەدىسى زەئىپ كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

8708 ــ ئەبـۇ ئابـدۇللاھ جەدەلـى مۇنـداق دېـگەن: ئۇمـمـۇ سـەلـەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانـاڭ يېنـىغا كـىرسەم، مەندىن:

ــ ئـاراڭلاردا پەيغەمـبەر سـەللاللاھۇ ئەلەيھـى ۋەسـەللەمگە تـىل تەگكۈزىدىغانلار بار ئىكەنغۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ الله قا سېغىنىپ بۇنىڭدىن پاناھ تىلەيمىز، ـ دېسەم، ئـۇ مۇنـداق دېدى:

ـ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنـاڭ: «كـىم ئەلـگە تـىل تەگكۈزسـە، ماڭـا تـىل تەگكـۈزگەن بولـدۇ» دېگـىنـى ئاڭلىغانىدىم[1].

(ئەھمەد: 26028)

8709 ــ عن أم سلمة رفعته: علي مع القرآن والقرآن مع علـي لا يفترقـان حتى يردا على الحوض.

8709 ـ ئۇمـمـۇ سەلەمە رەزىيەللاھـۇ ئەنھـادىن رىـۋايەت قىلىنـىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

»ئەلى قۇرئان بىلەن، قۇرئانمۇ ئەلى بىلەن بىللە بولىدۇ. ئـۇلار تـاكى ھەۋزى كەۋسىرىمگە كەلگىچە بىر ـ بىرىدىن ئايرىلمايدۇ«[2].

(»ئەلئەۋسەت«: 4880؛ »ئەلسەغىر«: 720)

8710 ــ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم لِعَلِيٍّ: يَا عَلِيُّ، مَنْ فَارَقَنِي فَارَقَهُ اللَّهُ، وَمَنْ فَارَقَكَ يَا عَلِيُّ فَارَقَنِي.

8710 ــ ئەبـۇ زەر رەزىيەللاھـۇ ئەنھـۇدىن رىـۋايەت قىلىنـىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ھەيسەمى (14740): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ئەبۇ ئابدۇللاھ جەدەلىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، لېكىن ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14767): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە سالىھ ئىبنى ئەبۇ ئەسۋەد ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

«ئى ئەلى! كىم مەندىن ئايرىلسا، الله ئۇنىڭدىن ئايرىلىدۇ. كىم سەندىن ئايرىلسا، ئۇ مەندىن ئايرىلغان بولىدۇ»[1].

(بەززار: 2565)

8711 ــ عن أبي سعيد قال قال رسول الله ε يا علي معك يوم القيامة عصا من عصي الجنة تذود بها المنافقين عن حوضي.

8711 ـ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئى ئەلى! قىيامەت كۈنى سېنىڭ قولۇڭدا جەننەت ھاسىلىرىدىن بىرى بولىدۇ، سەن ئۇنىڭ بىلەن مۇناپىقلارنى مېنىڭ ھەۋزى كەۋسىرىمدىن قوغلايسەن»[2].

(«ئەلسەغىر»: 1014)

8712 ــ عن صُهَيْبٍ عَنِ النبي صلى اللَّهُ عليه وَسَلَّمْ أَنَّهُ قال يَوْمًا لِعَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنه من أَشْقَى الأَوَّلِينَ قال الذي عَقَرَ النَّاقَةَ يا رَسُولَ اللَّهِ قال صَدَقْتَ فَمَنْ أَشْقَى الآخَرِينَ قال لا عَلِمَ لي يا رَسُولَ اللَّهِ قال الذي يَضْرِبُكَ على هذه وَأَشَارَ النبي صلى اللَّهُ عليه وَسَلَّمْ بيده إلى يَافُوخِهِ فَكَانَ عَلِيٌّ رضي اللَّهُ عنه يقول لأَهْلِ الْعِرَاقِ أَمَا وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنَّهُ قَدِ ابْتَعَثَ أَشْقَاكُمْ فَخَضَبَ هذه يَعْنِي لِحْيَتَهُ من هذه وَوَضَعَ يَدَهُ على مُقَدَّمِ رَأْسِهِ.

8712 ـ سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ــ بۇرۇنقى ئۈممەتنىڭ ئەڭ بەدبەختىسى كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئەلى:

[1] ھەيسەمى (14771): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14772): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە سالام ئىبنى سۇلايمان مەدائىنى ۋە زەيد ئۈممي ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ ئىككى كىشى بار، قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

ـــ ئـــى رەســـۇلۇللاھ! (ســـالـــھ ئەلەيھـــســـالامـنـاڭ) تۆگـســـنـى بوغۇزلـغان كـشى، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ توغرا ئېيتتىڭ. ئۇنداقتا، كېيىنكى ئۈممەتنىڭ ئەڭ بەدبەختى كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئەلى:

ـــ ئـــى رەســـۇلۇللاھ! بـــۇنى بىلمەيـــمەن، ـ دېـــدى. پەيغەمـــبەر ئەلەيھىسسالام (ئەلىنىڭ ئېڭىكىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ):

ـ مۇنۇ يېرىڭگە ئۇرىدىغانلاردۇر، ـ دېدى.

كېيىن، ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىراق خەلقىگە مۇنداق دەيتتى: ســـــلەرنىڭ ئەڭ ئەســـــكى ۋە ئەڭ بەدبەختىڭلارنـــــىڭ چىقـــــىپ، (پېشانىسىدىن ئېڭىكىگىچە كۆرســـتىپ تـــۇرۇپ) بـــۇ يەردىـــن بـــۇ يېرىمگىچە قانغا بويىۋېتىشىنى ئارزۇ قىلماقتىمەن[1].

(«ئەلكەبىر»: 7311)

8713 ــ **عن إِسْمَاعِيل بن رَاشِدٍ: أن ابن مُلْجَمٍ لَعَنَهُ اللَّهُ وَالْبَرْكَ بن عبد اللَّـــهِ وَعَمْرَو بن بَكْرٍ التَّمِيمِيَّ اجتمعوا بمكة فذكروا أمر الناس وعابوا عمل ولاتهم ثم ذكروا أهل النهر فترحموا عليهم فقالوا والله ما نصنع بالبقاء بعدهم شيئا إخواننا الذين كـــانوا دعاة الناس لعبادة ربهم الذين كانوا لا يَخَافُونَ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لائِمٍ فَلَوْ شَـــرَيْنَا أَنْفُسَـــنَا فَأَتَيْنَا أَئِمَّةَ الضَّلالَةِ فَالْتَمَسْنَا قَتْلَهُمْ فَأَرَحْنَا مِنْهُمُ الْبِلادَ وَثَأَرْنَا بِهِمْ إِخْوَانَنَا قال بن مُلْجَمٍ وكان من أَهْلِ مِصْرَ أنا أَكْفِيكُمْ عَلِيَّ بن أبي طَالِبٍ وقال الْبَرْكُ بن عبد اللَّهِ أنا أَكْفِيكُمْ مُعَاوِيَةَ بن أبي سُفْيَانَ وقال عَمْرُو بن بَكْرٍ التَّمِيمِيُّ أنا أَكْفِيكُمْ عَمْـــرَو بـــن الْعَـــاصِ فَتَعَاهَدُوا وَتَوَاثَقُوا بِاللَّهِ لا يَنْكُصُ رَجُلٌ منهم عن صَاحِبِهِ الذي تَوَجَّهَ إليه حتى يَقْتُلَهُ أو يَمُوتَ دُونَهُ فَأَخَذُوا أَسْيَافَهُمْ فَسَمُّوها وَاتَّعَدُوا لِسَبْعَ عَشْرَةَ من شَهْرِ رَمَضَانَ أَنْ يَثِـــبَ كُلُّ رَجُلٍ منهم على صَاحِبِهِ الذي تَوَجَّهَ إليه، فَخَرَجَ عَلِيٌّ رضي اللَّهُ عنه لِصَلاةِ الْغَدَاةِ فَجَعَلَ يُنَادِي الصَّلاةَ الصَّلاةَ فَشَدَّ عليه بن مُلْجَمٍ فَضَرَبَهُ بِالسَّيْفِ فِي قَرْنِهِ وأُخِـــذَ بـــن**

[1] ھەيسەمى (14776): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى رەشىدەين ئىبنى سەئد ئىسمىلىك كىشىنى بەزىلەر ئىشەنچلىك دەپ قارىغان. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

مُلْجَمٍ فَأُدْخِلَ على عَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنه قال يا عَدُوَّ اللَّهِ أَلَمْ أُحْسِنْ إِلَيْكَ أَلَمْ أَفْعَلْ بِكَ قال بَلَى قال فما حَمَلَكَ على هذا قال شَحَذْتُهُ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا فَسَأَلْتُ اللَّهَ أَنْ يَقْتُلَ بِهِ شَرَّ خَلْقِهِ قال له عَلِيٌّ رضي اللَّهُ عنه ما أُرَاكَ إِلا مَقْتُولا بِهِ وما أُرَاكَ إِلا من شَرِّ خَلْقِ اللَّهِ فقال عَلِيٌّ لِلْحَسَنِ رضي اللَّهُ عنهما إن بَقِيتُ رأيت فيه رَأْيِي وَإِنْ هَلَكْتُ من ضَرْبَتِي هذه فَاضْرِبْهُ ضَرْبَةً وَلا تُمَثِّلْ بِهِ فَإِنِّي سمعت رَسُولَ الله صلى اللَّهِ عليه وسلم يَنْهَى عَنِ الْمُثْلَةِ وَلَوْ بِالْكَلْبِ الْعَقُورِ فلما قُبِضَ عَلِيٌّ رضي اللَّهُ عنه بَعَثَ الْحَسَنُ رضي اللَّهُ عنه إلى بن مُلْجَمٍ فادخل عليه فقال له بن مُلْجَمٍ هل لك في خَصْلَةٍ إني وَاللَّهِ ما أَعْطَيْتُ اللَّهَ عَهْدًا إلا وَفَّيْتُ بِهِ إني كنت إعطيت اللَّهَ عَهْدًا أَنْ أَقْتُلَ عَلِيًّا وَمُعَاوِيَةَ أو أَمُوتَ دُونَهُمَا فَإِنْ شِئْتَ خَلَّيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَلَكَ اللَّهَ عَلَيَّ إن لم أقتله أَنْ اتيك حتى أَضَعَ يَدِي في يَدِكَ فقال له الْحَسَنُ رضي اللَّهُ عنه لا وَاللَّهِ أو تُعَاينُ النَّارَ فَقَدَّمَهُ فَقَتَلَهُ ثُمَّ أَخَذَهُ الناس فَأَدْرَجُوهُ في بَوَارِي ثُمَّ أَحْرَقُوهُ بِالنَّارِ. وَأَمَّا الْبَرْكُ بن عبد اللَّهِ فَقَعَدَ لِمُعَاوِيَةَ رضي اللَّهُ عنه فَخَرَجَ لِصَلاةِ الْغَدَاةِ فَشَدَّ عليه بِسَيْفِهِ وَأَدْبَرَ مُعَاوِيَةُ هَارِبًا فَوَقَعَ السَّيْفُ في إِلْيَتِهِ فقال إِنَّ عِنْدِي خَبَرًا أُبَشِّرُكَ بِهِ فَإِنْ أَخْبَرْتُكَ أَنَافِعِي ذلك عِنْدَكَ قال وما هو قال إِنَّ أَخًا لي قَتَلَ عَلِيًّا في هذه اللَّيْلَةِ قال فَلَعَلَّهُ لم يَقْدِرْ عليه قال بَلَى إِنَّ عَلِيًّا يَخْرُجُ ليس معه أَحَدٌ يَحْرُسُهُ فَأَمَرَ بِهِ مُعَاوِيَةُ رضي اللَّهُ عنه فَقُتِلَ فَبَعَثَ إلى الطَّبِيبِ فَنَظَرَ إليه فقال إن ضَرْبَتَكَ مَسْمُومَةٌ فَاخْتَرْ مِنِّي إِحْدَى خَصْلَتَيْنِ إِمَّا أَنْ أَحْمِيَ حَدِيدَةً فَأَضَعَهَا مَوْضِعَ السَّيْفِ وَإِمَّا أَسْقِيَكَ شَرْبَةً تَقْطَعُ مِنْكَ الْوَلَدَ وَتَبْرَأُ منها فإن ضَرْبَتَكَ مَسْمُومَةٌ فقال له مُعَاوِيَةُ أَمَّا النَّارُ فَلا صَبْرَ لي عليها وَأَمَّا انْقِطَاعُ الْوَلَدِ فإن في يَزِيدَ وَعَبْدِ اللَّهِ وَوَلَدِهِمَا ما تَقَرُّ بِهِ عَيْنَيَّ فَسَقَاهُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ الشَّرْبَةَ فَبَرَأَ فلم يُولَدْ بَعْدُ له فَأَمَرَ مُعَاوِيَةُ رضي اللَّهُ عنه بَعْدَ ذلك بِالْمَقْصُورَاتِ وَقِيَامِ الشُّرَطِ على رَأْسِهِ.

وَأَمَّا عَمْرُو بن بَكْرٍ فَقَعَدَ لِعَمْرِو بن الْعَاصِ رَحِمَهُ اللَّهُ في تِلْكَ اللَّيْلَةِ التي ضُرِبَ فيها مُعَاوِيَةُ فلم يَخْرُجْ وكان اشْتَكَى بَطْنَهُ فَأَمَرَ خَارِجَةَ بن أبي حَبِيبٍ فَخَرَجَ يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَشَدَّ عليه وهو يَرَى أَنَّهُ عَمْرُو بن الْعَاصِ فَضَرَبَهُ بِالسَّيْفِ فَقَتَلَهُ فَأُخِذَ وَأُدْخِلَ على عَمْرٍو فلما رَآهُمْ يُسَلِّمُونَ عليه بالأمرة قال من هذا قالوا عَمْرُو بن الْعَاصِ قال

فَمَنْ قَتَلْتُ قالوا خَارِجَةَ قال أَمَا وَاللَّهِ يا فَاسِقُ ما عمدتُ غَيْرَكَ قال عَمْـرٌو أَرَدْتَنِـي وَاللَّهُ أَرَادَ خَارِجَةَ فَقَدَّمَهُ فَقَتَلَهُ.

8713 ـ ئىسمائىل ئىبنى راشىدتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: (ھەزرىتى ئەلىنىڭ قاتىلى) لەنەتتەككۇر ئىبنى مۇلجەم، بەرك ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە ئەمر ئىبنى بەكر تەمىيمى قاتارلىقلار مەككىدە يىغىلىپ، خەلقىقە خەلىپىلەرنىڭ ئۆستىدىن ئەرز ـ شىكايەت قىلدى ۋە:

ـ ئەلى، اللە يولىدا ھېچنېمىدىن قورقمىغان ھالدا خەلقنى اللەقا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرغان نەھرىۋانلىق قېرىنداشلىرىمىزنى قىرىپ تاشلىغاندىن بېرى بۇ دۇنيانىڭ ھېچبىر لەززىتى قالمىدى. بىز زالالەت ئىچىدىكى ئۇ ئەمىرلەرنى ئۆلتۈرۈپ، ئۆزىمىزمۇ خاتىرجەم بولايلى، خەلقنىڭمۇ كۆڭلى ئارام تاپسۇن، ـ دېيىشتى.

شۇنىڭ بىلەن، مىسىرلىق لەنەتتەككۇر ئىبنى مۇلجەم:

ـ ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنى ماڭا قويۇپ بېرىڭلار، ئۇنى مەن بىر تەرەپ قىلاي، ـ دېدى. بەرك ئىبنى ئابدۇللاھ:

ـ مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سۇفيانىنى مەن بىر تەرەپ قىلىۋېتەي، ـ دېدى. ئەمر ئىبنى بەكر تەمىيمى:

ـ ئەمر ئىبنى ئاسنى مەن جايلىۋېتەي، ـ دېدى. شۇنداق قىلىپ، ئۈلار ئەھدىلەشتى ۋە شەمشەرلىرىنى زەھەرگە چىلاپ بىلىدى. ئاندىن رامىزانىڭ 17 ـ كۈنى سەھەردە ئۇچىگە تەڭلا تۇتۇش قىلماقچى بولۇپ ئەھدىلەشتى.

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بامدات نامىزىغا چىقىپ:

ـ ھەييەئەسسالاھ (نامازغا كېلىڭلار!)، ـ دەپ توۋلاۋاتقانىدا، لەنەتتەككۇر ئىبنى مۇلجەم ئېتىلىپ بېرىپ، ئۇنىڭ چوققىسىغا قىلىچ ئۇردى. ئىبنى مۇلجەم قولغا چۈشۈپ، ھەزرىتى ئەلىنىڭ قېشىغا ئېلىپ كىرىلگەندە، ئەلى:

ـ ئى اللەنىڭ دۈشمىنى! مەن ساڭا ياخشىلىق قىلمىدىممۇ؟ ھالىڭدىن خەۋەر ئالمىدىممۇ؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇ:

ـ شۇنداق قىلدىڭ، ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئەلى:

ـ ئۇنداقتا، نېمە ئۈچۈن بۇنداق قىلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇ:

ـ مەن بۇ شەمشەرنى قىرىق سەھەر بىلىدىم ۋە اللەتتىن ئۇنىڭ بىلەن ئەڭ ياماق مەخلۇقىنى ئۆلتۈرۈشنى تىلىدىم، ـ دېدى. ئەلى:

ـ سەن چوقۇم شۇ شەمشەر بىلەن ئۆلتۈرۈلىسەن، چۈنكى مەن سېنى اللەنىڭ ئەڭ ياماق مەخلۇقى دەپ قارايمەن، ـ دېدى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئوغلى ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا:

ـ ئەگەر ھايات قالسام، ئۇنى ئۆزۈم بىر تەرەپ قىلىمەن. ئەگەر ئۆلۈپ كەتسەم، ئۇنى بىرلا چېپىپ قىساس ئالغىن، ئەزالىرىنى قالايمىقان كېسىپ قىينىمىغىن. چۈنكى مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ غالجىر ئىتىنىمۇ قالايمىقان كېسىپ قىيناشتىن توسقانلىقىنى ئاڭلىغان ئىدىم، ـ دەپ تاپىلىدى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋاپات بولغاندىن كېيىن، ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ لەنەتتەككۇر ئىبنى مۇلجەمنى كەلتۈردى. ئىبنى مۇلجەم ئۇنىڭغا:

ـ ساڭا بىر تەكلىۋىم بار. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بىر ئىش ئۈچۈن ئەھدە بەرسەم، ئۇنى قىلماي قويمايمەن. مەن اللەقا: ”ئەلى بىلەن مۇئاۋىيەنى ئۆلتۈرمەي قويمايمەن، ئەگەر ئۆلتۈرەلمىسەم، مۇشۇ يولدا ئۆلىمەن“ دەپ ئەھدە بەرگەن ئىدىم. خالىساڭ مېنى قويۇۋەت، بېرىپ مۇئاۋىيەنى ئۆلتۈرەي. ئەگەر ئۆلتۈرەلمىسەم، اللەنىڭ نامى بىلەن ئەھدە بېرىمەنكى، كېلىپ ئۆزۈمنى ساڭا تاپشۇرىمەن، ـ دېدى. ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا:

ـ ياق، اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، دوزاخنى كۆرگەيسەن، ـ دەپ ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىشقا بۇيرىدى. ئۇ ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن، خەلق جەسىدىنى بوريغا يۆگەپ، ئوت قويۇپ كۆيدۈرىۋەتتى.

بەرك ئىبنى ئابدۇللاھ مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ماربلاپ ئولتۇردى. مۇئاۋىيە بامدات نامىزىغا چىققاندا، شەمشىرى بىلەن ئېتىلىپ بېرىپ قول سالدى، لېكىن مۇئاۋىيە قېچىشقا ئۈرۈنغاچقا، قىلىچ كاسىسىغا تەگدى. بەرك ئىبنى ئابدۇللاھ مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا:

ـ مېنىڭ ساڭا خۇش خەۋىرىم بار، مەن ساڭا ئۇ خەۋەرنى دەپ بەرسەم، مېنى كەچۈرىۋېتەمسەن؟ ـ دېدى، مۇئاۋىيە:

ـ ئۇ قانداق خەۋەر؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇ:

ـ مېنىڭ بىر قېرىندىشىم بۈگۈن كېچە ئەلىنى ئۆلتۈردى، ـ دېدى. مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ بەلكى ئۆلتۈرەلمەي قالغاندۇ، ـ دېدى. ئۇ:

ـ ياق، ئۇ چوقۇم ئۆلتۈردى، چۈنكى ئەلى (نامازغا) مۇھاپىزەتچىسىز چىقىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىشقا بۇيرىدى، ئۇ ئۆلتۈرۈلدى. ئاندىن مۇئاۋىيە تۇيۇقسىز چاقىرتقانىدى، تۇيۇقسىز ئۇنىڭغا:

ـــ ئىككىنىڭ بىرىنى تاللىغىن. يا تۆمۈرنى قىزىتىپ قىلىچ ئۇرۇلغان يەرنى داغلايمەن ياكى شەربەت ئىچكۈزىمەن، لېكىن پەرزەنت كۆرەلمەيدىغان بولۇپ ساقىيىسەن، ـ دېگەنىدى، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـــ ئوت بىلەن داۋالىساق، بەرداشلىق بېرەلمەيمەن. پەرزەت كۆرەلمىسەم مەيلى، ئوغۇللىرىم يەزىد بىلەن ئابدۇللاھ ۋە ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرى ماڭا كۈپايە، ئۇلار بىلەن كۆڭلۈم توق، ـ دېدى، شۇنىڭ بىلەن، تۇيۇقسىز ئۇنىڭغا شۇ كېچىسى شەربەت ئىچكۈزدى. ئۇ ساقايدى، لېكىن شۇنىڭدىن كېيىن، پەرزەنت كۆرەلمىدى. شۇندىن ئېتىبارەن مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئالاھىدە ھۇجرا ياسىتىپ، مۇھاپىزەتچى بەلگىلەپ ئۆزىنى قوغدايدىغان بولدى.

مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ياربلاندۇرۇلغان كېچىسى، ئەمر ئىبنى بەكر ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ چىقىشىنى پايلاپ ئولتۇردى. لېكىن ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قورسىقى ئاغرىپ قالغانلىقتىن نامازغا چىقماي، ئورنىغا خارىجە ئىبنى ئەبۇ ھەبىبنى جامائەتكە ئىمام بولۇشقا بۇيرىدى. ئەمر ئىبنى بەكر ئۇنى ئەمر ئىبنى ئاس دەپ ئويلاپ، قىلىچ بىلەن چېپىۋەتتى. ئۇ تۇتۇلۇپ، ئەمر ئىبنى ئاسنىڭ ھۆزۈرىغا ئېلىپ كىرىلگەندە، كىشىلەرنىڭ:

ـ ئەمىر! ـ دەپ سالام بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ:
ـ بۇ كىم بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، كىشىلەر:
ـ ئەمىر ئىبنى ئاس بولىدۇ، ـ دېدى. ئەمىر ئىبنى بەكر:
ـ ئۇنداقتا، مەن كىمنى ئۆلتۈردۈم؟ ـ دەپ سورىغانىدى، كىشىلەر:
ـ خارىجەنى ئۆلتۈردۈڭ، ـ دېيىشتى. ئۇ:
ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئى پاسىق! مەن سەندىن باشقىسىنى ئۆلتۈرمەكچى ئەمەس ئىدىم، ـ دېدى. ئەمىر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:
ـ سەن مېنى قەستلىدىڭ، ئەمما اللە خارىجەنى ئىرادە قىلدى، ـ دەپ ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىشقا بۇيرىدى، ئۇ ئۆلتۈرۈلدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 168)

8714 ــ عن جَعْفَرِ بن مُحَمَّدٍ عن أبيه قال تُوُفِّيَ عَلِيٌّ وهو بن ثَمَانٍ وَخَمْسِينَ.

8714 ـ مۇھەممەد ئىبنى ھۇسەين مۇنداق دېگەن: ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ 58 يېشىدا ۋاپات بولغان[2].

(«ئەلكەبىر»: 166)

8715 ــ يحيى بن بُكَيْرٍ قال قُتِلَ عَلِيُّ بن أبي طَالِبٍ يوم الْجُمُعَةِ يوم سَبْعَةَ عَشَرَ من شَهْرِ رَمَضَانَ سَنَةَ أَرْبَعِينَ.

8715 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيىنىڭ 40 ــ يىلى رامىزان ئېيىنىڭ 17 ــ كۈنى شېھىد قىلىندى[3].

(«ئەلكەبىر»: 164)

[1] ھەيسەمى (14793): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.
[2] ھەيسەمى (14794): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئۇزۇن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.
[3] ھەيسەمى (14795): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8716 ــ أبو بَكْرِ بن أبي شَيْبَةَ قال قُتِلَ عَلِيٌّ سَنَةَ أَرْبَعِينَ وَكَانَتْ خِلافَتُهُ خَمْسَ سِنِينَ وَسِتَّةَ أَشْهُرٍ.

8716 ــ ئەبۇ بەكرى ئىبنى ئەبۇ شەيبە مۇنداق دېگەن: ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيىنىڭ 40 ـ يىلى شېھىد قىلىندى. ئۇنىڭ خەلىپىلىك مۇددىتى بەش يىل ئالتە ئاي بولدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 172)

[1] ھەيسەمى (14796): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

جەننەت بىلەن خۇش بېشارەت بېرىلگەن ئون ساھابىنىڭ قالغانلىرى

8717 ــ **عن أبي عبيدة معمر بن المثنى قال: طلحة بن عبيد الله بن عثمان بن عامر بن كعب بن سعد بن تيم بن مرة بن كعب. وأمه الصعبة بنت الحضرمي بن عامر بن ربيعة بن كندة.**

8717 ـ ئەبۇ ئۇبەيدە مۇئەممەر ئىبنى ئەلمۇسەننا مۇنداق دېگەن: تەلھە ـ ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى ئوسمان ئىبنى ئامىر ئىبنى كەئب ئىبنى سەئدى ئىبنى مۇررە ئىبنى كەئبنىڭ ئوغلى بولۇپ، (ئۇنىڭ) ئانىسى ــ ھەزرەمى ئىبنى ئامىر ئىبنى رەبىئە ئىبنى كىندەنىڭ قىزى سەئبەدۇر[1].

(«ئەلكەبىر»: 187)

8718 ــ **قال جَابِرُ بن عبد اللَّهِ سمعت رَسُولَ اللَّهِ ε يقول من سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إلى شَهِيدٍ يَمْشِي على وَجْهِ الأرض فَلْيَنْظُرْ إلى طَلْحَةَ بن عُبَيْدِ اللَّهِ.**

8718 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: «كىمكى زېمىندا مېڭىپ يۈرگەن شېھىدنى كۆرۈشنى خالىسا، تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھقا قارىسۇن»[2].

(تىرمىزى: 3739)

[1] ھەيسەمى (14800): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2940): سەھىھ ـ دېگەن.

8719 ــ عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ قَالَ كَانَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِرْعَانِ يَوْمَ أُحُدٍ فَنَهَضَ إِلَى الصَّخْرَةِ فَلَمْ يَسْتَطِعْ فَأَقْعَدَ طَلْحَةَ تَحْتَهُ فَصَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِ حَتَّى اسْتَوَى عَلَى الصَّخْرَةِ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَوْجَبَ طَلْحَةُ.

8719 ـ زۇبەير ئىبنى ئەۋۋام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۇھۇد (غازىتى) كۈنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۈچىسىدا ئىككى ساۋۇت بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر پارچە قىيا تاشنىڭ ئۈستىگە چىقماقچى بولدى ـ يۇ، چىقالمىدى. تەلھە دەرھال ئېگىلىپ تۇرۇپ بەرگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ دۇمبىسىگە دەسسەپ تۇرۇپ، تاشنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالدى. ئۇ ئەسنادا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «تەلھەگە جەننەت ۋاجىب بولدى» دېگىنىنى ئاڭلىدىم[1].

(تىرمىزى: 1692)

8720 ــ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ رَأَيْتُ يَدَ طَلْحَةَ الَّتِي وَقَى بِهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ شَلَّتْ.

8720 ـ قەيس ئىبنى ئەبۇ ھازىمدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ (ئۇھۇد غازىتىدا) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى قوغداش يولىدا زەخمىلەنگەن قولىنىڭ پالەچ بولۇپ قالغانلىقىنى كۆردۇم.

(بۇخارى: 3724)

8721 ــ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ لَمْ يَبْقَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ تِلْكَ الْأَيَّامِ الَّتِي قَاتَلَ فِيهِنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ عَنْ حَدِيثِهِمَا.

[1] ئەلبانى (2939): ھەسەن، ـ دېگەن.

8721 ــ ئەبۇ ئوسمان مۇنداق دېگەن: (ئۇھۇد كۈنى) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا تۇرۇپ، دۈشمەنگە قارشى ئۇرۇش قىلغان كۈندىن بۇگۈنگىچە تەلھە بىلەن سەئدتىن باشقىلىرى ئۆلۈپ تۈگىدى.

(بۇخارى: 3723)

8722 ــ **عن طَلْحَةَ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا لِأَعْرَابِيٍّ جَاهِلٍ سَلْهُ عَمَّنْ قَضَى نَحْبَهُ مَنْ هُوَ وَكَانُوا لَا يَجْتَرِئُونَ هُمْ عَلَى مَسْأَلَتِهِ يُوَقِّرُونَهُ وَيَهَابُونَهُ فَسَأَلَهُ الْأَعْرَابِيُّ فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ سَأَلَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهُ ثُمَّ إِنِّي اطَّلَعْتُ مِنْ بَابِ الْمَسْجِدِ وَعَلَيَّ ثِيَابٌ خُضْرٌ فَلَمَّا رَآنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَيْنَ السَّائِلُ عَمَّنْ قَضَى نَحْبَهُ قَالَ الْأَعْرَابِيُّ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ هَذَا مِمَّنْ قَضَى نَحْبَهُ.**

8722 ــ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ساھابىلەر نادان ئەئرابىدىن بىرىگە:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن (سۈرە ئەھزاب 23 ــ ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان) ئەھدىنى ئەملىگە ئاشۇرغانلار توغرۇلۇق سوراپ باققىن! ــ دېيىشتى. ساھابىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بولغان ھۆرمىتى يۈزىسىدىن سوئال سوراشتىن ئەيمىنەتتى. ئەئرابى كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئۇ سوئالنى سورىغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن يۈزىنى ئۆرۈۋالدى. يەنە سورىغاندى، يۈزىنى يەنە ئۆرۈۋالدى. شۇ ئەسنادا مەن مەسجىدنىڭ ئىشىكىدىن قارىغانىدىم، ئۇچامدا يېشىل تون بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى كۆرۈپ:

ــ بايىاتىن سوئال سورىغان ئادەم قېنى؟ ــ دەپ سورىغاندى، ئەئرابى:

ــ مانا مەن، ــ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ:

ــ مانا بۇ، ئەھدىنى ئەملىگە ئاشۇرغانلاردىندۇر، ــ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3742)

[1] ئەلبانى (2942): ھەسەن ۋە سەھىھ ــ دېگەن.

8723 ــ عن طَلْحَةَ بن عُبَيْدِ اللَّهِ رضي اللَّهُ عنه قال سَمَّانِي رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يوم أُحُدٍ طَلْحَةَ الْخَيْرِ وفي غَزْوَةِ ذِي الْعَشِيرَةِ طَلْحَةَ الْفَيَّاضَ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ طَلْحَةَ الْجُودِ.

8723 ـ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى ئۇھۇد كۈنى: "ياخشىلىقنىڭ تەلھەسى"، زىلئەشىر غازىتىدا: "ساخاۋەتنىڭ تەلھەسى"، ھۇنەين كۈنى: "سېخىيلىقنىڭ تەلھەسى" دەپ ئاتىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 197)

8724 ــ عن قَبِيصَةَ بن جَابِرٍ قال ما رأيت رَجُلا قَطُّ أَعْطَى لِجَزِيلٍ مِنَ الْمَالِ من غَيْرِ مَسْأَلَةٍ من طَلْحَةَ بن عُبَيْدِ اللَّهِ قال سُفْيَانُ وكان أَهْلُهُ يَقُولُونَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم سَمَّاهُ الْفَيَّاضَ.

8724 ـ قەبىسە ئىبنى جابىر مۇنداق دېگەن: مەن تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن باشقا بىرىنىڭ سورىمىغان ئادەمگىمۇ كۆپلەپ پۇل ـ مال بەرگىنىنى كۆرۈپ باقمىدىم. ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر دائىم مۇنداق دەيتتى: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تەلھەنى "ساخاۋەتچى" دەپ ئاتايتتى[2].

(«ئەلكەبىر»: 194)

8725 ــ عن أبي هريرة رفعه: ألا أخبركم عن يوم أحد لقد رأيتني وما معي إلا جبريل عن يميني وطلحة عن يساري.

8725 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ھەيسەمى (14804): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغانلار بار. ئۇندىن باشقا سۆلايمان ئىبنى ئەييۇب تەلھى ئىسىملىك ھەرخىل باھا بېرىلگەن بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14803): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

«مەن سىلەرگە ئۇھۇد غازىتى كۈنىدە بولغان ۋەقەنى سۆزلەپ بېرەيمۇ؟ ئوڭ تەرىپىمدە جىبرىئىل، سول تەرىپىمدە تەلھە بار ئىدى (ئۇلاردىن باشقىسى قالمىغانىدى)»[1].

(«ئەلئەۋسەت»: 5816)

8726 ــ يحيى بن بُكَيْرٍ قال قُتِلَ طَلْحَةُ بن عُبَيْدِ اللَّهِ رضي اللَّهُ عنه يوم الْجَمَلِ في جُمَادَى سَنَةَ سِتٍّ وَثَلاثِينَ وسنة اثْنَتَانِ وخمسين سَنَةً أو أَرْبَعٌ وخمسين سَنَةً.

8726 ــ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تۆگە ۋەقەسى كۈنى، يەنى ھىجرىيىنىڭ 36 ـ يىلى 52 ياكى 54 يېشىدا شېھىد قىلىندى[2].

(«ئەلكەبىر»: 200)

8727 ــ قَيْسِ بن أبي حَازِمٍ قال رأيت مَرْوَانَ بن الْحَكَمِ حين رُمِيَ طَلْحَةُ يَوْمَئِذٍ بِسَهْمٍ فَوَقَعَ في عَيْنِ رُكْبَتِهِ فما زَالَ يُسَيِّحُ إلى أَنْ مَاتَ.

8727 ـ قەيس ئىبنى ئەبۇ ھازىم مۇنداق دەيدۇ: تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ لېپىكىگە ئوق تېگىپ يارىلانغاندا، ئۇ ئۆلۈپ قالغانغا قەدەر مەرۋان ئىبنى ھەكەم تەسبىھ ئېيتىپ ئولتۇردى[3].

(«ئەلكەبىر»: 201)

8728 ــ عن طَلْحَةَ بن مُصَرِّفٍ أَنَّ عَلِيًّا رضي اللَّهُ عنه انْتَهَى إلى طَلْحَةَ بن عُبَيْدِ اللَّهِ وقد مَاتَ فَنَزَلَ عن دَابَّتِهِ وَأَجْلَسَهُ فَجَعَلَ يَمْسَحُ الْغُبَارَ عن وَجْهِهِ وَلِحْيَتِهِ وهو يَتَرَحَّمُ عليه وَيَقُولُ لَيْتَنِي مِتُّ قبل هذا الْيَوْمِ بِعِشْرِينَ سَنَةً.

---

[1] ھەيسەمى (14811): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە قەئقا ئىبنى زەكەرىيا تەلھى ئىسىملىك مەن تونۇمايدىغان بىرى بار، قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14821): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى يەھيادىن مۇشۇنداق رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (14822): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8728 ـ تەلھە ئىبنى مۇسەررىفتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يېتىپ كەلگەندە، تەلھە جان ئۈزگەنىدى. ئەلى ئۇلىغىدىن چۈشۈپ، بىر تەرەپتىن تەلھەنىڭ يۈز ـ كۆزىنى سۈرتسە، يەنە بىر تەرەپتىن كۆز يېشى قىلغاچ:

ــ كاشكى بۇنىدىن 20 يىل بۇرۇن ئۆلۈپ كەتكەن بولسامچۇ؟ ـ دەيتتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 202)

8729 ــ **الزبير بن العوام بن خويلد بن أسد بن عبد العزى بن قصي بن كلاب. وأمه صفية بنت عبد المطلب عمة رسول الله صلى الله عليه و سلم.**

8729 ـ زۇبەير ـ ئەۋۋام ئىبنى خۇۋەيلىد ئىبنى ئابدۇلئۇززا ئىبنى قۇسەي ئىبنى كىلابنىڭ ئوغلى؛ ئانىسى ــ سەفىيە بىنتى ئابدۇلمۇتتەلىب بولۇپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھامما ئاچىسىدۇر[2].

(«ئەلكەبىر»: 220)

8730 ــ **عن جَابِرٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينَا بِخَبَرِ الْقَوْمِ فَقَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيَّ وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ.**

8730 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەھزاب ئۇرۇشىدا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ كىم ماڭا دۈشمەننىڭ ئەھۋالىدىن مەلۇمات ئېلىپ كېلىدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، زۇبەير:

ـ مەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە:

[1] ھەيسەمى (14823): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14825): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان.

ـ كىم ماڭا دۇشمەننىڭ ئەھۋالىدىن مەلۇمات ئېلىپ كېلىدۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، يەنە زۇبەير:

ـ مەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇچىنچى قېتىم:

ـ كىم ماڭا دۇشمەننىڭ ئەھۋالىدىن مەلۇمات ئېلىپ كېلىدۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، زۇبەيرمۇ ئۇچىنچى قېتىم:

ـ مەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ھەر بىر پەيغەمبەرنىڭ خاس يارەمچىسى بولىدۇ، مېنىڭ يارەمچىم زۇبەيردۇر، ـ دېدى.

(بۇخارى: 4113)

8731 ـ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ كُنْتُ يَوْمَ الْأَحْزَابِ جُعِلْتُ أَنَا وَعُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ فِي النِّسَاءِ فَنَظَرْتُ فَإِذَا أَنَا بِالزُّبَيْرِ عَلَى فَرَسِهِ يَخْتَلِفُ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا فَلَمَّا رَجَعْتُ قُلْتُ يَا أَبَتِ رَأَيْتُكَ تَخْتَلِفُ قَالَ أَوَهَلْ رَأَيْتَنِي يَا بُنَيَّ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ يَأْتِ بَنِي قُرَيْظَةَ فَيَأْتِينِي بِخَبَرِهِمْ فَانْطَلَقْتُ فَلَمَّا رَجَعْتُ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَوَيْهِ فَقَالَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي.

8731 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەھزاب غازىتىدا، ئۆمەر ئىبنى ئەبۇ سەلەمە ئىككىمىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئايالىلىرىغا قاراشقا قالدۇرۇپ قويۇلدۇق. بىر چاغدا، دادام زۇبەيرنىڭ ئات چاپتۇرغىنىچە بەنى قۇرەيزەگە بىر نەچچە قېتىم بېرىپ كەلگەنلىكىنى كۆردۈم. ئۇ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن:

ـ ئى ئاتا! سېنىڭ بەنى قۇرەيزەگە بېرىپ ـ كېلىپ يۈرگەنلىكىڭنى كۆردۈمغۇ؟ ـ دېگەنىدىم، دادام:

ـ ئى ئوغلۇم! مېنى راستىنلا كۆردۈڭمۇ؟ ـ دەپ سوردى، مەن:

ـ ھەئە، ـ دېگەنىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «كىم بەنى قۇرەيزەگە بېرىپ، ئەھۋالىنى ئۇقۇپ كېلىدۇ؟» دېگەن ئىدى. مەن بېرىپ ئۇقۇپ كەلدىم. قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناھايىتى مەمنۇن بولغانلىقى ئۈچۈن، ئاتا ـ ئانىسىنى تىلغا ئېلىپ تۇرۇپ: «ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن» دېدى.

(بۇخارى: 3720)

8732 ــ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ قَالَ أَوْصَى الزُّبَيْرُ إِلَى ابْنِهِ عَبْدِ اللَّهِ صَبِيحَةَ الْجَمَلِ فَقَالَ مَا مِنِّي عُضْوٌ إِلَّا وَقَدْ جُرِحَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى انْتَهَى ذَاكَ إِلَى فَرْجِهِ.

8732 ــ ھىشام ئىبنى ئۇرۋەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تۆگە ۋەقەسى يۈز بەرگەن كۈنى ئوغلى ئابدۇللاھقا ۋەسىيەت قىلىپ مۇنداق دېگەن: ”پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئۇرۇش قىلىش جەريانىدا جاراھەتلەنمىگەن بىرمۇ ئەزايىم قالمىدى، ھەتتا زەكىرىمۇ جاراھەتلەندى“[1].

(تىرمىزى: 3746)

8733 ــ عن مَرْوَان بْن الْحَكَمِ قَالَ أَصَابَ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ رُعَافٌ شَدِيدٌ سَنَةَ الرُّعَافِ حَتَّى حَبَسَهُ عَنْ الْحَجِّ وَأَوْصَى فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ قَالَ اسْتَخْلِفْ قَالَ وَقَالُوهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ فَسَكَتَ فَدَخَلَ عَلَيْهِ رَجُلٌ آخَرُ أَحْسِبُهُ الْحَارِثَ فَقَالَ اسْتَخْلِفْ فَقَالَ عُثْمَانُ وَقَالُوا فَقَالَ نَعَمْ قَالَ وَمَنْ هُوَ فَسَكَتَ قَالَ فَلَعَلَّهُمْ قَالُوا الزُّبَيْرَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ لَخَيْرُهُمْ مَا عَلِمْتُ وَإِنْ كَانَ لَأَحَبَّهُمْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8733 ــ مەرۋان ئىبنى ھەكەمدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: (ھىجرىيەنىڭ 31 ـ يىلى) بۇرۇن قاناش كېسىلى تارقالدى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمۇ بۇ كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ، ھەج يولىدىن قېلىپ

[1] ئەلبانى (2945): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن.

قالدى ۋە ئۆلۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرەپ، ۋەسىيەت قىلىپمۇ ئۇلگۈردى. ئۇنىڭ قېشىغا قۇرەيشلىك بىر ئادەم كېرىپ:

ـ ئى ئوسمان! ئورنۇڭغا بىرىنى تەيىنلەپ قويغىن! ـ دېدى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ ھەممەيلەن مۇشۇنداق ئويلامدۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇ ئادەم:

ـ ھەئە، ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ ئۇنداقتا، كىمنى تەيىنلەپ بېرىمەن؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇنىڭدىن ئۇن ـ تىن چىقمىدى. ئارقىدىن يەنە بىر كىشى (مەنچە ئۇ ھارىس ئىبنى ھەكەم بولۇشى مۇمكىن) كېرىپ، يۇقىرىقىدەك دېدى ۋە ئۇمۇ ئوسمانىنىڭ ئاخىرقى سوئالىغا جاۋاب بېرەلمىدى. ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا:

ـ ھەقچان زۇبەيرنى دەيدىغانسىلەر؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇ:

ـ شۇنداق، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ بىلىشىمچە، زۇبەير بۇ ئۈممەتنىڭ ئەڭ خەيرلىكىدۇر. شۇڭا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3717)

8734 ــ **عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا لِلزُّبَيْرِ يَوْمَ الْيَرْمُوكِ أَلَا تَشُدُّ فَنَشُدَّ مَعَكَ فَقَالَ إِنِّي إِنْ شَدَدْتُ كَذَبْتُمْ فَقَالُوا لَا نَفْعَلُ فَحَمَلَ عَلَيْهِمْ حَتَّى شَقَّ صُفُوفَهُمْ فَجَاوَزَهُمْ وَمَا مَعَهُ أَحَدٌ ثُمَّ رَجَعَ مُقْبِلًا فَأَخَذُوا بِلِجَامِهِ فَضَرَبُوهُ ضَرْبَتَيْنِ عَلَى عَاتِقِهِ بَيْنَهُمَا ضَرْبَةٌ ضُرِبَهَا يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ عُرْوَةُ كُنْتُ أُدْخِلُ أَصَابِعِي فِي تِلْكَ الضَّرَبَاتِ أَلْعَبُ وَأَنَا صَغِيرٌ قَالَ عُرْوَةُ وَكَانَ مَعَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ يَوْمَئِذٍ وَهُوَ ابْنُ عَشْرِ سِنِينَ فَحَمَلَهُ عَلَى فَرَسٍ وَوَكَّلَ بِهِ رَجُلًا.**

8734 ــ ئۇرۋە ئاتىسى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: يەرمۇك جېڭىدا ساھابىلەر زۇبەيرگە:

ــ سەن ھۇجۇم باشلىساڭ، بىزمۇ ئارقاڭدىن ھۇجۇم قىلساق، ـ دېۋىدى، زۇبەير:

ـ مەن ھۇجۇم قىلىمەن، لېكىن سىلەر سۆزۈڭلاردا تۇرمايسىلەر، ـ دېدى. ئۇلار:

ـ سۆزىمىزدە چوقۇم تۇرىمىز، ـ دەپ تۇرۇۋالدى. شۇنىڭ بىلەن، زۇبەير رۇم ئەسكەرلىرىگە قاراپ ئېتىلدى ۋە دۇشمەن سېپىنى بۆسۈپ، ئارقا تەرەپكە ئۆتۈپ كەتتى. دەرۋەقە، ھېچكىم ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ماڭمىدى. زۇبەير كەينىگە بۇرۇلۇپ، يەنە دۇشمەن سېپىگە ئېتىلىپ كىردى. بۇ قېتىم دۇشمەنلەر ئۇلىغىنىڭ چۈلۈۋۈرىدىن تۇتۇۋېلىپ، زۇبەيرنىڭ بوينى بىلەن مۇرىسىنىڭ ئارىلىقىغا ئىككى زەربە ئۇرۇۋەتتى. زۇبەير بەدر كۈنى دەل شۇ يېرىگە بىر زەربە يېگەن ئىدى. مەن كىچىك چاغلىرىمدا شۇ يارىلاردىن قالغان تاتۇقلارغا بارماقلىرىمنى تىقىپ ئويناياتتىم. يەرمۇك جېڭىدا، (دادام) زۇبەير ئەمدىلا ئون ياشقا كىرگەن (ئاكام) ئابدۇللاھنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىۋالغان بولۇپ، ئۇنى ئاتقا مىندۈرۈپ، بىر ئادەمنىڭ قولىغا تاپشۇرغانىدى.

(بۇخارى: 3975)

8735 ــ قال عُرْوَةُ وقال لي عبد الْمَلِكِ بن مَرْوَانَ حين قُتِلَ عبد اللَّهِ بن الزُّبَيْرِ يا عُرْوَةُ هل تَعْرِفُ سَيْفَ الزُّبَيْرِ قلت نعم قال فما فيه قلت فيه فَلَّةٌ فُلَّهَا يوم بَدْرٍ قال صَدَقْتَ:

بِهِنَّ فُلُولٌ من قِرَاعِ الْكَتَائِبِ

ثُمَّ رَدَّهُ على عُرْوَةَ قال هِشَامٌ فَأَقَمْنَاهُ بَيْنَنَا ثَلَاثَةَ آلَافٍ وَأَخَذَهُ بَعْضُنَا وَلَوَدِدْتُ أَنِّي كنت أَخَذْتُهُ.

8735 ـ ئۇرۋەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئاكام ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير ئۇلتۇرۇلگەن چاغدا، ئابدۇلمەلىك ئىبنى مەرۋان ماڭا:

ـ ئى ئۇرۋە! زۇبەيرنىڭ قىلىچىنى تونۇمسەن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ــ ھەئە، ـ دېسەم، ئۇ:

ـ قانداق بەلگىسى بار؟ ـ دېدى، مەن:

ـ بەدر غازىتىدا بىسى ئۇچۇپ كەتكەن، ـ دېدىم. ئۇ:

ـ راست ئېيتتىڭ، ـ دېدى ۋە:

"قىلىچلىرىنىڭ بىسلىرى ئۇچۇپ كەتكەن لەشكەرلەر بىلەن ئېلىشىپ"...

دېگەن شېئىرنى ئوقۇدى، ئاندىن ئۇ قىلىچنى ماڭا قايتۇرۇپ بەردى.

(ئۇرۇھنىڭ ئوغلى) ھىشام مۇنداق دېگەن: ئۇ قىلىچنى ئۇچ مىڭ دەرھەم باھالىدۇق، ئۇنى ئارىمىزدىن بىرەيلەن ئالدى. مەن "ئۇ قىلىچنى مەن ئالسام بوپتىكەن" دەپ بەكمۇ ئارزۇ قىلىپ كەتتىم.

(بۇخارى: 3974)

8736 ــ **عُمَرَ بن الْخَطَّاب رضي اللَّهُ عنه يقول وَاللَّهِ لو عَهِدْتُ عَهْدًا أو تَرَكْتُ تَرِكَةً لَكَانَ أَحَبَّ إِلي من أَنْ اجعلها إليه الزُّبَيْرُ بن الْعَوَّامِ فإنه رُكْنٌ من أَرْكَانِ الدِّينِ.**

8736 ــ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: (قالدۇرۇپ قويغۇدەك) ۋەسىيەت ياكى مىراسىم بولغان بولسا، ئۇنى زۇبەير ئىبنى ئاۋۋامغا قالدۇرغان بولاتتىم. چۈنكى، ئۇ دىنىڭ رۇكۇنلىرىدىن بىرىدۇر[1].

(«ئەلكەبىر»: 232)

8737 ــ **عن أبي الأَسْوَدِ قال أَسْلَمَ الزُّبَيْرُ بن الْعَوَّامِ وهو بن ثَمَانِ سِنِينَ وَهَاجَرَ وهو بن ثَمَانَ عَشْرَةَ وكان عَمُّ الزُّبَيْرِ يُعَلِّقُ الزُّبَيْرَ في حَصِيرٍ وَيُدَخِّنُ عليه بِالنَّارِ وهو يقول ارْجِعْ إلى الْكُفْرِ فيقول الزُّبَيْرُ لا أَكْفُرُ أَبَدًا.**

8737 ــ ئەبۇ ئەسۋەد مۇنداق دېگەن: زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سەككىز يېشىدا مۇسۇلمان بولغان، 18 يېشىدا ھىجرەت قىلغان. تاغىسى ئۇنى بورىغا يۆگەپ ئېسىپ قويۇپ، ئاستىدىن ئوت قالايتتى ۋە:

[1] ھەيسەمى (14832): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ـ كۆپۈرغا يانغىن! ـ دەيتتى، لېكىن زۇبەير:
ـ مەن قەتئىي يانمايمەن، ـ دەيتتى[1].
(«ئەلكەبىر»: 239)

8738 ــ يحيى بن بُكَيْرٍ قال: قُتِلَ الزُّبَيْرُ بن الْعَوَّامِ رضي اللَّهُ عنه يوم الْجَمَلِ في جُمَادَى لا أَدْرِي الأُولَى أَوِ الآخِرَةِ سَنَةَ سِتٍّ وَثَلاثِينَ وأَسْلَمَ وهو بن ثَمَانِ سِنِينَ وكان يُكَنَّى أَبَا عبد اللَّهِ فَإِنْ كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَقَامَ بِمَكَّةَ ثَلاثَ عَشْرَةَ فَهُوَ يوم قُتِلَ بن سَبْعٍ وَخَمْسِينَ وَإِنْ كان أَقَامَ عَشْرَ سِنِينَ فَالزُّبَيْرُ بن أَرْبَعٍ وَخَمْسِينَ سَنَةً.

8738 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيەنىڭ 36 ـ يىلى جۇمادىيەلئەۋۋەلنىڭ بىرىنچى ياكى ئىككىنچى كۈنى، يەنى تۆگە ۋەقەسى كۈنى شېھىد قىلىندى. ئۇ سەككىز يېشىدا مۇسۇلمان بولغان بولۇپ، ئەبۇ ئابدۇللاھ دېگەن كۈنىيە بىلەن ئاتىلاتتى. ئەگەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەككىدە تۇرغان مۇددىتىنى 13 يىل دەپ ھېسابلىساق، زۇبەير 57 يېشىدا ۋاپات بولغان بولىدۇ. ئەگەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدە 10 يىل تۇرغان بولسا، ئۇنداقتا، زۇبەير 54 يېشىدا ۋاپات بولغان بولىدۇ[2].

(«ئەلكەبىر»: 238)

8739 ــ عن سَعْدٍ رضي اللَّهُ عنه أَنَّهُ جاء إلى النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال يا رَسُولَ اللَّهِ من أنا قال سَعْدُ بن مَالِكِ بن أَهْيَبَ بن عبد مَنَافِ بن زُهْرَةَ من قال غير ذلك فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ.

8739 ـ سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ:

[1] ھەيسەمى (14833): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.
[2] ھەيسەمى (14843): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ـــ ئـــى رەســـۇلۇللاھ! مـەن كـــىم؟ ـ دېگەنـــدىم، پەيغەمـــبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سـەن سـەئد ئىبنـى مالـك ئىبنـى ئەھـيەب ئىبنـى ئابـدۇمانـاف ئىبنـى زۇھـرە بولـسەن. كـىم بۇنـىڭدىن باشـقىنى دەيـدىكەن، ئۇنـىڭغا اللەنـىڭ لەنـىتى بولسۇن! ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 289)

8740 ـــ **مُصْعَبُ بن عبد اللَّهِ الزُّبَيْرِيُّ قال: أُمُّ سَعْدِ بن أبي وَقَّاصٍ حَمْنَةُ بنتُ أبي سُفْيَانَ بن أُمَيَّةَ بن عبد شَمْسِ بن عبد مَنَافٍ.**

8740 ـ مۇسئەب ئىبنى ئابدۇللاھ زۇبەيرى مۇنداق دېگەن: سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋاققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئانىسى ـ ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ئۇمەييە ئىبنى ئابدىشەمس ئىبنى ئابدۇمانافنىڭ قىزى ھەمنەدۇر[2].

(«ئەلكەبىر»: 292)

8741 ـــ **حَدَّثَنَا يَسَرَةُ بْنُ صَفْوَانَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَمَعَ أَبَوَيْهِ لِأَحَدٍ إِلَّا لِسَعْدِ بْنِ مَالِكٍ فَإِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ يَوْمَ أُحُدٍ يَا سَعْدُ ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي.**

8741 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سەئد ئىبنى مالىكتىن باشقا بىرىگە: «ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن!» دېگىنىنى ئاڭلاپ باقمىدىم. ئۇھۇد كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توختىماي: «ئى سەئد! ئاتقىن، ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن» دېگەنىدى.

(بۇخارى: 4059)

[1] ھەيسەمى (14847): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار مۇسنەد ھەم مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، مۇسنەدنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14848): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

8742 ــ عن سَعْد بْن أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ مَا أَسْلَمَ أَحَدٌ إِلَّا فِي الْيَوْمِ الَّذِي أَسْلَمْتُ فِيهِ وَلَقَدْ مَكُثْتُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَإِنِّي لَثُلُثُ الْإِسْلَامِ.

8742 ـ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن مۇسۇلمان بولغان كۈنگە قەدەر ھېچكىم مۇسۇلمان بولمىغان ئىدى. مەن مۇسۇلمان بولۇپ يەتتە كۈنگىچە مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ ئۈچىنچىسى بولۇپ تۇردۇم.

(بۇخارى: 3858)

8743 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَقْبَلَ سَعْدٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا خَالِي فَلْيُرِنِي امْرُؤٌ خَالَهُ.

قال الترمذي: وَكَانَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ وَكَانَتْ أُمُّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَنِي زُهْرَةَ فَلِذَلِكَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا خَالِي.

8743 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتىم، سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كىرىپ كەلگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مانا بۇ، مېنىڭ ئانا تەرەپ تاغام بولىدۇ. كىمنىڭ (بۇنىڭدەك) تاغىسى بولسا، ماڭا كۆرسەتسۇن! ـ دېدى. سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس زۇھرە جەمەتىدىن بولۇپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئانىسىمۇ شۇ جەمەتتىن ئىدى[1].

(تىرمىزى: 3752)

8744 ــ مُصْعَبُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ نَزَلَتْ فِيهِ آيَاتٌ مِنَ الْقُرْآنِ ــ قَالَ ــ حَلَفَتْ أُمُّ سَعْدٍ أَنْ لاَ تُكَلِّمَهُ أَبَدًا حَتَّى يَكْفُرَ بِدِينِهِ وَلاَ تَأْكُلَ وَلاَ تَشْرَبَ. قَالَتْ زَعَمْتَ أَنَّ اللَّهَ وَصَّاكَ بِوَالِدَيْكَ وَأَنَا أُمُّكَ وَأَنَا آمُرُكَ بِهَذَا. قَالَ مَكَثَتْ ثَلاَثًا حَتَّى غُشِيَ عَلَيْهَا

[1] ئەلبانى (2951): سەھىھ ـ دېگەن.

مِنَ الْجَهْدِ فَقَامَ ابْنٌ لَهَا يُقَالُ لَهُ عُمَارَةُ فَسَقَاهَا فَجَعَلَتْ تَدْعُو عَلَى سَعْدٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْقُرْآنِ هَذِهِ الآيَةَ (وَوَصَّيْنَا الإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا) (وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي) وَفِيهَا (وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا) قَالَ وَأَصَابَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم غَنِيمَةً عَظِيمَةً فَإِذَا فِيهَا سَيْفٌ فَأَخَذْتُهُ فَأَتَيْتُ بِهِ الرَّسُولَ صلى الله عليه وسلم فَقُلْتُ نَفِّلْنِي هَذَا السَّيْفَ فَأَنَا مَنْ قَدْ عَلِمْتَ حَالَهُ. فَقَالَ « رُدُّهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ ». فَانْطَلَقْتُ حَتَّى إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أُلْقِيَهُ فِي الْقَبَضِ لاَمَتْنِي نَفْسِي فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقُلْتُ أَعْطِنِيهِ. قَالَ فَشَدَّ لِي صَوْتَهُ « رُدُّهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ». قَالَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنْفَالِ) قَالَ وَمَرِضْتُ فَأَرْسَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم فَأَتَانِي فَقُلْتُ دَعْنِي أَقْسِمْ مَالِي حَيْثُ شِئْتُ. قَالَ فَأَبَى. قُلْتُ فَالنِّصْفَ. قَالَ فَأَبَى. قُلْتُ فَالثُّلُثَ. قَالَ فَسَكَتَ فَكَانَ بَعْدُ الثُّلُثُ جَائِزًا. قَالَ وَأَتَيْتُ عَلَى نَفَرٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرِينَ فَقَالُوا تَعَالَ نُطْعِمْكَ وَنَسْقِيكَ خَمْرًا. وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ تُحَرَّمَ الْخَمْرُ ـ قَالَ ـ فَأَتَيْتُهُمْ فِي حَشٍّ ـ وَالْحَشُّ الْبُسْتَانُ ـ فَإِذَا رَأْسُ جَزُورٍ مَشْوِيٌّ عِنْدَهُمْ وَزِقٌّ مِنْ خَمْرٍ ـ قَالَ ـ فَأَكَلْتُ وَشَرِبْتُ مَعَهُمْ ـ قَالَ ـ فَذُكِرَتِ الأَنْصَارُ وَالْمُهَاجِرُونَ عِنْدَهُمْ فَقُلْتُ الْمُهَاجِرُونَ خَيْرٌ مِنَ الأَنْصَارِ ـ قَالَ ـ فَأَخَذَ رَجُلٌ أَحَدَ لَحْيَيِ الرَّأْسِ فَضَرَبَنِي بِهِ فَجَرَحَ بِأَنْفِي فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَأَخْبَرْتُهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيَّ ـ يَعْنِي نَفْسَهُ ـ شَأْنَ الْخَمْرِ (إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنْصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ).

8744 ـ مۇسائەب ئىبنى سائىدتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، سائىد مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ھەققىمدە بىر قانچە ئايەت نازىل بولدى. مەن ئىمان ئېيتقاندىن كېيىن، ئانام مېنىڭ ئىسلامدىن يانمىسام، ئۆزىنىڭ ھېچنېمە يېمەيدىغان ـ ئىچمەيدىغانلىقىنى ۋە ماڭا گەپ ـ سۆز قىلمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ قەسەم ئىچتى. ئۇ ماڭا: ”سەن اللەنىڭ ئاتا ـ ئانىغا ياخشىلىق قىلىشقا تەۋسىيە قىلغانلىقىنى ئېيتمۇاتاتتىڭ، مەن سېنىڭ ئاناڭ بولۇش سۈپىتىم بىلەن سېنى دىنىدىن يېنىشقا بۇيرۇيمەن“ دەپ تۇرۇۋالاتتى. مەن ئىسلامدىن

يانمىغاچقا، ئۇ ئۇچ كىچە - كۈندۈزگىچە يېمەي - ئىچمەي، ھوشىدىن كەتتى. ئانامنىڭ ئۈمارە دەيدىغان بالىسى سۇ ئىچۈرگەنىدى، (ئانام ھوشىغا كېلىپ) ماڭا بەددۇئا قىلىشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، الله تائالا مۇنۇ ئايەتلەرنى نازىل قىلدى: ﴿ئەگەر ئاتا - ئاناڭ سېنى سەن بىلمەيدىغان نەرسىنى ماڭا شېرىك كەلتۈرۈشكە زورلىسا، ئۇلارغا ئىتائەت قىلمىغىن، ئۇلارغا دۇنيادا ياخشى مۇئامىلىدە بولغىن (يەنى ئۇنىڭغا زىيان يەتمەيدىغان ئاساستا ياخشىلىق قىلغىن)، ماڭا تائەت بىلەن قايتقان ئادەمنىڭ يولىغا ئەگەشكىن، ئاندىن مېنىڭ دەرگاھىمغا قايتىسىلەر، سىلەرگە قىلمىشىڭلارنى ئېيتىپ بېرىمەن﴾[1]. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم غازاتتا نۇرغۇن غەنىمەت ئالدى. ئۇ غەنىمەتلەرنىڭ ئارىسىدا بىر قىلىچ بار ئىدى. ئۇنى قولۇمغا ئېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا باردىم ۋە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇنى ماڭا بەرگىن، سەن مېنىڭ ئەھۋالىمنى بىلىسەن، - دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنى نەدىن ئالغان بولساڭ، شۇ يەرگە ئاپىرىپ قويغىن، - دېدى. قىلىچنى جايىغا قويۇپ قويىدىغان ۋاقتىتا، نەپسىم يەنە ئۇستۈن كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا قايتا باردىم ۋە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇنى ماڭا بەرگىن! ــ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالدىنقى قېتىمقىدىنمۇ قاتتىق تەلەپپۇزدا:

ـ ئۇنى جايىغا ئاپىرىپ قويغىن! - دېدى. كۆپ ئۆتمەي، الله تائالا مۇنۇ ئايەتنى نازىل قىلدى: ﴿(ئى مۇھەممەد! ساھابىلىرىڭ) غەنىمەتلەر (نى قانداق تەقسىم قىلىشىڭ) توغرۇلۇق سەندىن سورىشىدۇ، (ئۇلارغا) ئېيتقىنكى، «غەنىمەتلەر (توغرىسىدىكى ھۆكۈم چىقىرىش) الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە خاستۇر، الله‌تىن قورقۇڭلار، (ئىختىلاپ قىلىشماي، ئىتتىپاق بولۇپ) ئاراڭلارنى تۈزەڭلار، ئەگەر سىلەر مۇئمىن بولساڭلار، الله ۋە الله‌نىڭ پەيغەمبىرىگە ئىتائەت قىلىڭلار»﴾[2].

[1] سۈرە لوقمان، 15 - ئايەت.

[2] سۈرە ئەنفال، 1 - ئايەت.

كېيىن، كېسەل تارتىپ يېتىپ قالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چاقىرتقانىدىم، مېنى يوقلاپ كەلدى. ئۇنىڭغا:

ــ مېنى ئۆز مەيلىمگە قويۇپ بەرگىن، مېلىمنى سەدىقە قىلىۋېتەي، ـ دېدىم. ئۇ ئۇنىمىدى. ئاندىن:

ـ ئۇنداقتا، يېرىمىنى سەدىقە قىلاي، ـ دېدىم. يەنە ئۇنىمىدى.

ــ ئۇنداقتا، ئۈچتىن بىرىنى سەدىقە قىلاي، ـ دېگەنىدىم، ئۇ چىقمىدى. شۇنىڭ بىلەن، مالنىڭ ئۈچتىن بىرىنى سەدىقە قىلىش جائىز بولدى.

بىر كۈنى، ئەنسارى ۋە مۇھاجىرلاردىن بىر توپ ئادەمنىڭ يېنىغا بارغانىدىم، ئۇلار:

ـ كەل، سېنى تائام ۋە شاراب بىلەن مېھمان قىلايلى، ـ دېيىشتى. بۇ، ھاراق ھارام قىلىنىشتىن بۇرۇن ئىدى. ئۇلار بىلەن بىللە باردىم، قارىسام، كاۋاب قىلىنغان تۆگىنىڭ بېشى بىلەن بىر كومزەك ھاراق تۇراتتى. گۆشتىن تويغۇدەك يەپ، ھاراقتىن قانغۇدەك ئىچكەنىدىن كېيىن، ئارىمىزدا مۇھاجىر ۋە ئەنسارىلار توغرۇلۇق تالاش ـ تارتىش باشلاندى. مەن:

ـ مۇھاجىرلار ئەنسارىلاردىن ياخشى، ـ دېگەنىدىم، بىرسى تۆگىنىڭ ئېگىكەك سۆڭىكىدىن بىر پارچە ئالدى ۋە باش ـ كۆزۈمگە ئۇرۇپ، بۇرنۇمنى يېرىۋەتتى. دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلدىم. دەل شۇ چاغدا، الله تائالا: ﴿ئى مۇئمىنلەر! ھاراق ئىچىش، قىمارئويناش، بۇتلار (يەنى چۇقۇنۇش ئۈچۈن تىكلەنگەن تاشلار)غا چوقۇنۇش، پال ئوقلىرى بىلەن پال سېلىش شەيتاننىڭ ئىشى، پاسكىنا قىلىقلاردۇر، بەختكە ئېرىشىشىڭلار ئۈچۈن شەيتاننىڭ ئىشىدىن يىراق بولۇڭلار﴾ دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى[1].

(مۇسلىم: 1748)

[1] سۈرە مائىدە، 90- ئايەت.

8745 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ شَكَا أَهْلُ الْكُوفَةِ سَعْدًا إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَعَزَلَهُ وَاسْتَعْمَلَ عَلَيْهِمْ عَمَّارًا فَشَكَوْا حَتَّى ذَكَرُوا أَنَّهُ لَا يُحْسِنُ يُصَلِّي فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَقَالَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ إِنَّ هَؤُلَاءِ يَزْعُمُونَ أَنَّكَ لَا تُحْسِنُ تُصَلِّي قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ أَمَّا أَنَا وَاللَّهِ فَإِنِّي كُنْتُ أُصَلِّي بِهِمْ صَلَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَخْرِمُ عَنْهَا أُصَلِّي صَلَاةَ الْعِشَاءِ فَأَرْكُدُ فِي الْأُولَيَيْنِ وَأُخِفُّ فِي الْأُخْرَيَيْنِ قَالَ ذَاكَ الظَّنُّ بِكَ يَا أَبَا إِسْحَاقَ فَأَرْسَلَ مَعَهُ رَجُلًا أَوْ رِجَالًا إِلَى الْكُوفَةِ فَسَأَلَ عَنْهُ أَهْلَ الْكُوفَةِ وَلَمْ يَدَعْ مَسْجِدًا إِلَّا سَأَلَ عَنْهُ وَيُثْنُونَ مَعْرُوفًا حَتَّى دَخَلَ مَسْجِدًا لِبَنِي عَبْسٍ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُ أُسَامَةُ بْنُ قَتَادَةَ يُكْنَى أَبَا سَعْدَةَ قَالَ أَمَّا إِذْ نَشَدْتَنَا فَإِنَّ سَعْدًا كَانَ لَا يَسِيرُ بِالسَّرِيَّةِ وَلَا يَقْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ وَلَا يَعْدِلُ فِي الْقَضِيَّةِ قَالَ سَعْدٌ أَمَا وَاللَّهِ لَأَدْعُوَنَّ بِثَلَاثٍ اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ عَبْدُكَ هَذَا كَاذِبًا قَامَ رِيَاءً وَسُمْعَةً فَأَطِلْ عُمْرَهُ وَأَطِلْ فَقْرَهُ وَعَرِّضْهُ بِالْفِتَنِ وَكَانَ بَعْدُ إِذَا سُئِلَ يَقُولُ شَيْخٌ كَبِيرٌ مَفْتُونٌ أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعْدٍ قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ فَأَنَا رَأَيْتُهُ بَعْدُ قَدْ سَقَطَ حَاجِبَاهُ عَلَى عَيْنَيْهِ مِنْ الْكِبَرِ وَإِنَّهُ لَيَتَعَرَّضُ لِلْجَوَارِي فِي الطُّرُقِ يَغْمِزُهُنَّ.

8745 ــ جابىر ئىبنى سەمۇرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: كۇفە خەلقى سەئد ئۈستىدىن ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا شىكايەت قىلغانىدى، ئۆمەر ئۇنى ئەمىلىدىن ئېلىپ، ئورنىغا ئەممارنى قويدى. ئىشنىڭ جەريانى مۇنداق ئىدى: كۇفە خەلقى سەئدنىڭ ئۈستىدىن بىر قاتار ئىشلارنى شىكايەت قىلىپ، شۇ قاتاردا نامازنى ياخشى ئوقۇپ بەرمەيدىغانلىقىنى ئېيتىشتى. ئۆمەر ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇنى چاقىرتىپ كەلدى ۋە:

ــ ئەي ئەبۇ ئىسھاق! كۇفەلىكلەر سېنىڭ نامازنى ياخشى ئوقۇپ بەرمەيدىغانلىقىڭنى ئېيتىشىۋاتىدىغۇ؟ ــ دەپ سورىغانىدى، ئەبۇ ئىسھاق:

ــ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزگە قانداق ئۆگەتكەن بولسا، مەنمۇ شۇنداق قىلدىم، (مەسىلەن) خۇپتەن نامىزىنىڭ ئالدىنقى ئىككى رەكئىتىنى ئۇزۇن،

كېيىنكى ئىككى رەكئىتىنى قىسقا قىلىپ ئوقۇپ بەردىم، - دېدى. ئۆمەر:

ـ دېمەك ئۇلار ئۇستۇڭدىن يامان گۇمان قىلىپ كەپتۇ - دە؟ - دېدى ۋە ھەقىقىي ئەھۋالنى ئىگەللەپ كېلىش ئۈچۈن، بىر قانچە كىشىنى سەئدكە قوشۇپ، كۇفەگە يوللىدى. ئۇلار كۇفەدىكى مەسجىدلەرنىڭ ھەممىسىگە بىر - بىرلەپ كىرىپ، سەئد توغرۇلۇق سورىۋىدى، ھەممىسى ئۇنىڭ ياخشى گېپىنى قىلدى. ئاخىردا، بەنى ئەبەسنىڭ مەسجىدىگە كىرگەندى، ئۇسامە ئىبنى قەتادە ئىسىملىك (ئەبۇ سەئد دەپمۇ ئاتىلاتتى) بىر ئادەم:

ـ مادامكى، الله تائالانىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ سورىدىڭلار، مەن سىلەرگە ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېيتاي. سەئد قوشۇن بىلەن بىللە ئۇرۇشقا چىقمايدۇ، غەنىمەتنى تەڭ تەقسىم قىلمايدۇ، ئادىل ھۆكۈم چىقارمايدۇ، - دېدى. بۇنى ئاڭلىغان سەئد:

ـ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مۇشۇ ئېيتقانلىرىڭ ئۈچۈن سېنى ئۈچ دۇئا بىلەن قارغايمەن. ئى الله! ئەگەر بۇ بەندەڭ ئۆزىنى كۆرسەتىپ قويۇش ۋە رىيا قىلىش مەقسىتىدە يالغان گەپ قىلغان بولسا، ئۆمرىنى ئۇزۇن قىلىپ، پېقىرلىق ۋە پىتنىگە مۇبتىلا قىلغىن! - دېدى. دەرۋەقە ئۇ ئادەمنىڭ ئۆمرى ئۇزۇن بولدى ۋە پىتنىگە قالدى، ئۇنىڭدىن سەۋەبى سورالغاندا:

ـ مەن سەئدنىڭ قارغىشىغا قالغان ئادەممەن، - دەپ جاۋاب بېرەتتى.

(راۋىي) ئابدۇلمەلىك ئىبنى ئۇمەير مۇنداق دېگەن: مەن ئۇ ئادەمنىڭ قېرىلىقتىن ئىككى قېشى ئىككى كۆزىگە ساڭگىلاپ قالغان تۇرۇقلۇق يولدىن ئۆتكەن قىزلارغا قاش ئېتىپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرگەنىدىم.

(بۇخارى: 755)

8746 ــ عَنْ سَعْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ لِسَعْدٍ إِذَا دَعَاكَ.

8746 ــ سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئى اللە! سەئد دۇئا قىلسا، ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلغىن» دەپ دۇئا قىلغان[1].

(تىرمىزى: 3751)

8747 ــ **عن قَيْس قَال سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ إِنِّي أَوَّلُ رَجُلٍ مِنْ الْعَرَبِ رَمَى بِسَهْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا نَغْزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا لَنَا طَعَامٌ إِلَّا الْحُبْلَةَ وَهَذَا السَّمُرَ حَتَّى إِنَّ أَحَدَنَا لَيَضَعُ كَمَا تَضَعُ الشَّاةُ ثُمَّ أَصْبَحَتْ بَنُو أَسَدٍ يُعَزِّرُونِي فِي الدِّينِ لَقَدْ خِبْتُ إِذًا وَضَلَّ عَمَلِي.**

8747 ـ قەيستىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ سەئد ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: مەن اللە يولىدا تۇنجى ئوق ئاتقان ئەرەب بولىمەن. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن غازاتقا چىقاتتۇق، پۇرچاق يوپۇرمىقىدىن باشقا يېگۈدەك نەرسىمىز بولمىغاچقا، چوڭ تەرتىمىز خۇددى تۆگە ياكى قوي مايىقىدەك قاتتىق ۋە قۇرۇق كېلەتتى. مانا ئەمدى بەنى ئەسەد قەبىلىسىدىكىلەر مېنىڭ دىيانىتىمنى ئەيىبلەۋاتىدۇ، ئەگەر ئۇلارنىڭ سۆزىگە كىرىدىغان بولسام، يولدىن ئېزىپ، پۈتۈنلەي تۆگىشىمەن[2].

(تىرمىزى: 2366)

8748 ــ **عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَرِقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ لَيْتَ رَجُلًا صَالِحًا مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ قَالَتْ وَسَمِعْنَا صَوْتَ السِّلَاحِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ هَذَا قَالَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ جِئْتُ أَحْرُسُكَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى سَمِعْتُ غَطِيطَهُ.**

[1] ئەلبانى (2950): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (1928): سەھىھ ـ دېگەن.

8748 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كېچىسى ئۇخلىيالمىدى ۋە:

ـ كاشكى ساھابىلىرىمدىن سالىھ بىرى كېلىپ، مېنى قوغدىغان بولسىچۇ؟! ـ دېدى. بىردەمدىن كېيىن، قورالنىڭ شىرىقلىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ كىمسەن؟ ـ دەپ ۋارقىرىغانىدى، ئۇ:

ـ مەن سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس بولىمەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نېمە ئۈچۈن كەلدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇ:

ـ ئۆز كۆڭلۈمدە اللهنىڭ پەيغەمبىرىدىن ئەنسىرەش ھېسسىي تۇغۇلدى ـ دە، بېرىپ ئۇنى قوغداي دەپ كەلدىم، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا دۇئا قىلدى، ئاندىن خاتىرجەم ھالدا ئۇيقۇغا كەتتى.

(مۇسلىم: 2410)

8749 ــ **أحمد بن حنبل: تُوُفِّيَ وهو بن ثَلاثٍ وَثَمَانِينَ وَمَاتَ على عَشْرَةِ أَمْيَالٍ في الْمَدِينَةِ فَحُمِلَ على رِقَابِ الرِّجَالِ إلى الْمَدِينَةِ وكان مَرْوَانُ يَوْمَئِذٍ الْوَالِيَ عليها وَأَسْلَمَ وهو بن تِسْعَ عَشْرَةَ سَنَةً.**

8749 ـ ئەھمەد ئىبنى ھەنبەلدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ 83 يېشىدا، مەدىنىدىن ئون مىل يىراقلىقتىكى بىر جايدا ۋاپات بولدى. كىشىلەر ئۇنىڭ جەسىدىنى مۇرىلىرىدە كۆتۈرگىنىچە مەدىنىگە ئېلىپ كەلدى. ئۇ ۋاقىتلاردا، مەرۋان مەدىنىنىڭ ۋالىيسى ئىدى. سەئد 19 يېشىدا مۇسۇلمان بولغانىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 300)

[1] ھەيسەمى (14870): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

8750 ــ الزُّبَيْرُ بن بَكَّارٍ قال: مَاتَ سَعْدٌ بِالْعَقِيقِ فِي قَصْرِهِ على عَشْرَةِ أَمْيَالٍ مِنَ الْمَدِينَةِ بنحوه.

8750 ـ زۇبەير ئىبنى بەككاردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەدىنىدىن ئون مىل يىراقلىققا جايلاشقان ئەقىق دېگەن يەردىكى ئۆيىدە جان ئۈزدى. مۇسۇلمانلار ئۇنى مۇرىلىرىدە كۆتۈرۈپ مەدىنىگە ئېلىپ كەلدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 302)

8751 ــ شَبَابُ الْعُصْفُرِيُّ قال: سَعِيدُ بن زَيْدِ بن عَمْرِو بن نُفَيْلِ بن عبد الْعُزَّى بن رَبَاحِ بن عبد اللَّهِ بن قُرْطِ بن رَزَاحِ بن عَدِيِّ بن كَعْبٍ يُكَنَّى أَبَا الأَعْوَرِ وَأُمُّهُ فَاطِمَةُ بنتُ نَعْجَةَ بن أُمَيَّةَ بن خُوَيْلِدٍ من خُزَاعَةَ.

8751 ـ شەباب ئۇسفۇرى مۇنداق دېگەن: سەئىد ـ زەيد ئىبنى ئەمر ئىبنى نۇفەيل ئىبنى ئابدۇلئۇززا ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى قەرت ئىبنى رەزاھ ئىبنى ئەدىي ئىبنى كەئبنىڭ ئوغلى؛ ئانىسى فاتىمە ــ نەئجە ئىبنى ئۇمەييە ئىبنى خۇزەيلىدنىڭ قىزى بولۇپ، ئۇ بەنى خۇزائە قەبىلىسىدىن ئىدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 355)

8752 ــ عن قَيْس قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ يَقُولُ لِلْقَوْمِ لَوْ رَأَيْتُنِي مُوثِقِي عُمَرُ عَلَى الْإِسْلَامِ أَنَا وَأُخْتُهُ وَمَا أَسْلَمَ وَلَوْ أَنَّ أُحُدًا انْقَضَّ لِمَا صَنَعْتُمْ بِعُثْمَانَ لَكَانَ مَحْقُوقًا أَنْ يَنْقَضَّ.

8752 ـ قەيستىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن سەئد ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ كۇفە مەسجىدىدە مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم: ھەزرىتى ئۆمەر مۇسۇلمان بولۇشتىن بۇرۇن، سىڭلىسى بىلەن ئىككىمىزنى (مۇسۇلمان بولغانلىقىمىز ئۈچۈن) باغلاپ

[1] ھەيسەمى (14873): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.
[2] ھەيسەمى (14874): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

قويغانىدى. سىلەرنىڭ ئوسمانغا قىلغىنىڭلارغا ئۇھۇد تېغى ئۆرۈلۈپ چۈشسىمۇ ھەقلىقتۇر.

(بۇخارى: 3867)

8753 ــ **يحيى بن بُكَيْرٍ قال تُوُفِّيَ سَعِيدُ بن زَيْدِ بن عَمْرِو بن نُفَيْلٍ سَنَةَ إِحْدَى وَخَمْسِينَ وَسَنَةَ بِضْعٍ وسبعين وَدُفِنَ بِالْمَدِينَةِ وَمَاتَ بِالْعَقِيقِ وَنَزَلَ فِي قَبْرِهِ سَعْدُ بن أبي وَقَّاصٍ.**

8753 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: سەئىد ئىبنى زەيد ئىبنى ئەمر ئىبنى نۇفەيل ھىجرىيىنىڭ 51 ـ يىلى، 73 يېشىدا ئەقىقە ئالەمدىن ئۆتتى ۋە مەدىنىگە دەپنە قىلىندى. ئۇنى سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋاققاس گۆرگە قويدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 240)

8754 ــ **عن أبي عُبَيْدَةَ مَعْمَرِ بن الْمُثَنَّى قال عبد الرحمن بن عَوْفِ بن عبد عَوْفِ بن عبد الْحَارِثِ بن زُهْرَةَ بن كِلابٍ.**

8754 ـ ئەبۇ ئۇبەيدە مۇئەممەر ئىبنى مۇسەننا مۇنداق دېگەن: ئابدۇراھمان ـ ئەۋف ئىبنى ئابدۇئەۋف ئىبنى ئابدۇلھارىس ئىبنى زۇھرە ئىبنى كىلابنىڭ ئوغلىدۇر[2].

(«ئەلكەبىر»: 252)

8755 ــ **عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ إِنَّ أَمْرَكُنَّ مِمَّا يُهِمُّنِي بَعْدِي وَلَنْ يَصْبِرَ عَلَيْكُنَّ إِلَّا الصَّابِرُونَ قَالَ ثُمَّ تَقُولُ عَائِشَةُ فَسَقَى اللَّهُ أَبَاكَ مِنْ سَلْسَبِيلِ الْجَنَّةِ تُرِيدُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ وَكَانَ قَدْ وَصَلَ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَالٍ يُقَالُ بِيعَتْ بِأَرْبَعِينَ أَلْفًا.**

8755 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئايالليرىغا: «سىلەرنىڭ

[1] ھەيسەمى (14879): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14882): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

مەندىن كېيىنكى تۇرمۇش ئەھۋالىگىلار مېنى بەكمۇ ئويلاندۇرىدۇ. ئەگەر سەۋرچان كىشىلەرلا سىلەرنىڭ ھالىگىلاردىن خەۋەر ئېلىپ تۇرىدۇ» دەيتتى. كېيىن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋفنىڭ ئوغلى (ئەبۇ سەلەمەگە):

ـ الله داداڭنى سەلسەبىل جەننىتىدىن سۇغارغاي، ـ دېدى، چۈنكى ئابدۇراھمان بىر بېغىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرى ئۈچۈن ۋەقىپە قىلىۋەتكەن بولۇپ، بۇ باغ كېيىن 40 مىڭ دەرھەمگە سېتىلغانىدى[1].

(تىرمىزى: 3749)

8756 ــ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ أَوْصَى بِحَدِيقَةٍ لِأُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِيعَتْ بِأَرْبَعِ مِائَةِ أَلْفٍ

8756 ـ ئەبۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىشىچە، ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف مۇئمىنلەرنىڭ ئانىلىرىغا (يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرىغا) ۋەقىپە قىلىۋەتكەن باغ 400 مىڭ دەرھەمگە سېتىلغان[2].

(تىرمىزى: 3750)

8757 ــ يحيى بن بُكَيْرٍ قال: وُلِدُ عبد الرحمن بن عَوْفٍ رضي اللَّهُ عنه بَعْدَ الْفِيلِ بِعَشْرِ سِنِينَ وَمَاتَ سَنَةَ إِحْدَى أو سَنَةَ اثْنَتَيْنِ وَثَلاثِينَ وسنة خَمْسٌ وَسَبْعونَ وَصَلَّى عليه عُثْمَانُ بن عَفَّانَ رضي اللَّهُ عنهما.

8757 ــ يەھيا ئىبنى بۇكەيردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پىل ۋەقەسىدىن ئون يىل كېيىن تۇغۇلغان. ئۇ ھىجرىيەنىڭ 31 ـ يىلى 32 ـ يىلى 75 يېشىدا ئۆلۈپ كەتكەن بولۇپ، نامىزىنى ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ چۈشۈرگەن[3].

[1] ئەلبانى (2948): ھەسەن، ـ دېگەن.
[2] ئەلبانى (2946): سەنەدى ھەسەن، ـ دېگەن.
[3] ھەيسەمى (14906): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

(«ئەلكەبىر»: 262)

8758 ــ عَنِ بن إِسْحَاقَ قال: أبو عُبَيْدَةَ بن الْجَرَّاحِ هو عَامِرُ بن عبد اللَّهِ بن الْجَرَّاحِ بن هِلالِ بن وهيب بن ضَبَّةَ بن الْحَارِثِ بن فِهْرٍ لم يُعَقِّبْ وَأُمُّ أبي عُبَيْدَةَ أُمُّ غَنْمٍ بنتُ جَابِرِ بن عبد بن الْعَلاءِ بن عَامِرِ بن عَمِيرَةَ بن وَدِيعَةَ بن الْحَارِثِ بن فِهْرٍ.

8758 ـ ئىبنى ئىسھاق مۇنداق دېگەن: ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەررا ھ ـ ئامىر ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى جەررا ھ ئىبنى ھىلال ئىبنى ۋەھب ئىبنى زۇببە ئىبنى ھارىس ئىبنى فىھرنىڭ ئوغلى؛ ئانىسى ئۇممۇ غەنەم ـ جابىر ئىبنى ئابدۇلئەلا ئىبنى ئامىر ئىبنى ئۇمەيرە ئىبنى ۋەدىئە ئىبنى ھارىس ئىبنى فىھرنىڭ قىزىدۇر[1].

(«ئەلكەبىر»: 358)

8759 ــ عن أَنَس بْن مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَمِينًا وَإِنَّ أَمِينَنَا أَيَّتُهَا الْأُمَّةُ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ.

8759 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھەربىر ئۇممەتنىڭ بىر ئامانەتدار كىشىسى بولىدۇ. ئەي ئۇممىتىم! بىزنىڭ ئامانەتدار كىشىمىز ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەررا ھتۇر».

(بۇخارى: 3744)

8760 ــ عن أَنَسٍ أَنَّ أَهْلَ الْيَمَنِ قَدِمُوا على رسول اللَّهِ ε فَقَالُوا ابْعَثْ مَعَنَا رَجُلًا يُعَلِّمْنَا السُّنَّةَ وَالْإِسْلَامَ قال فَأَخَذَ بِيَدِ أبي عُبَيْدَةَ فقال هذا أَمِينُ هذه الْأُمَّةِ.

8760 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: يەمەن ئەھلى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ:

[1] ھەيسەمى (14907): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ـ بىزگە سۇننەت ۋە ئىسلامنى ئۆگىتىدىغان بىر ئادەمنى قوشۇپ ئەۋەتكىن، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ ئۇبەيدەنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ:

ـ بۇ، مۇشۇ ئۇممەتنىڭ ئامانەتدار ئادىمىدۇر، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2419)

8761ـ وزاد رزين في الأولى وفيه نزل {لا تجد قوما يؤمنون بالله واليوم الآخر يُوَادُّون من حادَّ الله ورسوله، ولو كانوا آباءهم أو أبناءهم...} الآية وكان قَتَلَ أباه ـ وهو من جملة أُسارى بدر ـ بيده، لما سمع منه في رسولِ الله ـصلى الله عليه وسلمـ ما يكره، ونهاه فلم يَنْتَهِ.

8761 ـ الله تائالا ئەبۇ ئۇبەيدە ھەققىدە: ﴿اللهقا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدىغان بىر قەۋمنىڭ الله بىلەن ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى بىلەن قارشىلاشقانلارنى (ئۇلارنىڭ ئانىلىرى، ئوغۇللىرى، يا قېرىنداشلىرى، يا ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرى بولغان تەقدىردىمۇ) دوست تۇتقانلىقىنى كۆرمەيسەن (يەنى ئۇلارنى دوست تۇتۇشى مۇمكىن ئەمەس)، ئەنە شۇلارنىڭ دىللىرىدا الله ئىمانىنى مەھكەم قىلدى ۋە ئۆز دەرگاھىدىن بولغان روھ بىلەن ئۇلارنى كۈچەيتتى، الله ئۇلارنى ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇلار جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ، الله ئۇلاردىن رازى بولىدۇ، الله‌تىن ئۇلارمۇ مەمنۇن بولىدۇ، ئەنە شۇلار الله‌نىڭ قوشۇنىدۇر، بىلىڭلار كى، الله‌نىڭ قوشۇنى مەقسەدكە ئېرىشكۈچىلەردۇر﴾[1] دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى. چۈنكى ئۇنىڭ دادىسى بەدر غازىتىدا (مۇشرىكلار بىلەن بىللە) ئەسىر ئېلىنغان بولۇپ، شۇنچە توسقۇنلۇققا قارىماي، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە توختىماي تىل ـ ھاقارەت ياغدۇرغانلىقى ئۈچۈن، (ئەبۇ ئۇبەيدە دادىسىنى) ئۆز قولى بىلەن ئۆلتۈرۈۋەتكەنىدى.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

[1] سۈرە مۇجادىلە، 22 ـ ئايەت.

8762 ــ **عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ وَرَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ وَغَيْرِهِمَا قَالُوا لَمَّا بَلَغَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَرَغَ حُدِّثَ أَنَّ بِالشَّامِ وَبَاءً شَدِيدًا قَالَ بَلَغَنِي أَنَّ شِدَّةَ الْوَبَاءِ فِي الشَّامِ فَقُلْتُ إِنْ أَدْرَكَنِي أَجَلِي وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ حَيٌّ اسْتَخْلَفْتُهُ فَإِنْ سَأَلَنِي اللَّهُ لِمَ اسْتَخْلَفْتَهُ عَلَى أُمَّةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ أَمِينًا وَأَمِينِي أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ.**

8762 ــ شۇرەيھ ئىبنى ئۇبەيد بىلەن راشىد ئىبنى سەئد ئىككىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما سەرەغ دېگەن جايغا يېتىپ بارغاندا، شامدا ۋابا كېسىلى تارقالغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى ـ دە، مۇنداق دېدى:

ـ ماڭا شامدا ۋابا كېسىلى تارقالغانلىقى خەۋەر قىلىندى. ئەگەر ئەجەل ماڭا يېتىپ، ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھ ھايات بولسا، ئۇ مېنىڭ ئىزباسارىم بولىدۇ. ئاللاھ مەندىن: ”نېمىشقا ئۇنى ئۆممەتى مۇھەممەدكە خەلىپە قىلدىڭ؟“ دەپ سورىسا، مەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ھەر بىر پەيغەمبەرنىڭ بىر ئامانەتدار ئادىمى بولىدۇ. مېنىڭ ئامانەتدار ئادىمىم ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەرراھتۇر» دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم، ـ دەيمەن[1].

(ئەھمەد: 109)

8763 ــ **يحيى بن بُكَيْرٍ قال مَاتَ أبو عُبَيْدَةَ رضي اللَّهُ عنه في طَاعُونِ عَمْوَاسٍ سَنَةَ ثَمَانَ عَشْرَةَ وهو بن ثَمَانٍ وَخَمْسِينَ سَنَةً وَشَهِدَ بَدْرًا وهو بن إِحْدَى وَأَرْبَعِينَ سَنَةً وَيُقَالُ صلى عليه مُعَاذُ بن جَبَلٍ.**

8763 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: ئەبۇ ئۇبەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيەنىڭ 18 ــ يىلى 58 يېشىدا، ئەمۋاستا تارقالغان ۋابادا

[1] ھەيسەمى (14912): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى راشىد بىلەن شۇرەيھ ئىككىسى ئۆمەر بىلەن ئۇچراشمىغان، ـ دېگەن.

ئۆلۈپ كەتتى. ئۇ، 41 يېشىدا بەدرى غازىتىغا قاتناشقاندى. ئۇنىڭ نامىزىنى مۇئاز ئىبنى جەبەلنىڭ چۈشۈرگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ[1].

(«ئەلكەبىر»: 363)

8764 ــ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ جَاءَ الْعَاقِبُ وَالسَّيِّدُ صَاحِبَا نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدَانِ أَنْ يُلَاعِنَاهُ قَالَ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ لَا تَفْعَلْ فَوَاللَّهِ لَئِنْ كَانَ نَبِيًّا فَلَاعَنَّا لَا نُفْلِحُ نَحْنُ وَلَا عَقِبُنَا مِنْ بَعْدِنَا قَالَا إِنَّا نُعْطِيكَ مَا سَأَلْتَنَا وَابْعَثْ مَعَنَا رَجُلًا أَمِينًا وَلَا تَبْعَثْ مَعَنَا إِلَّا أَمِينًا فَقَالَ لَأَبْعَثَنَّ مَعَكُمْ رَجُلًا أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ فَاسْتَشْرَفَ لَهُ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ قُمْ يَا أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ فَلَمَّا قَامَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا أَمِينُ هَذِهِ الْأُمَّةِ.

8764 ـ ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: نەجران قەبىلىسىنىڭ ۋەكىللىرىدىن ئاقىب بىلەن سەييىد ئىككىسى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن لەنەتلىشىش مەقسىتىدە كەلدى. بىرى يەنە بىرىگە:

ــ ئۇنداق قىلمايلى، اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئەگەر ئۇ راستىنلا پەيغەمبەر بولۇپ قالسا ۋە بىز ئۇنىڭ بىلەن لەنەت ئېيتىشساق، ھەم بىز ھەم بىزدىن كېيىنكى ئەۋلاتلىرىمىز نىجات تاپالمايدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار (مۇسۇلمان بولماي تۇرۇپ بېرىشكە سۈلھى تۈزۈپ، قايتىش ئالدىدا):

ـ بىز ساڭا تەلەپ قىلغان نەرسىلىرىڭنى بېرىمىز. لېكىن سەن بىز بىلەن ئەمىن بىر ئادەم ئەۋەتكىن، ئۇ چوقۇم ئەڭ ئىشەنچلىكى بولسۇن، ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سىلەرگە ئەڭ ئەمىن ۋە ئەڭ ئىشەنچلىك بىرىنى ئەۋەتىمەن، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ساھابىلەر (پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزلىرىنى تاللىشى ئۈچۈن) بويۇنلىرىنى سوزۇپ قاراشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

[1] ھەيسەمى (14917): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

ـ ئەي ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەررا‌ھ! ئورنىڭدىن تۇرغىن! ـ دېدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام:

ـ مانا بۇ، ئۈممىتىمنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ئامانەتدار ئادەمدۇر، ـ دېدى.

(بۇخارى: 4380)

ئابباس، جەئفەر، ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8765 ــ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ بْنُ رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَنَّ الْعَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُغْضَبًا وَأَنَا عِنْدَهُ فَقَالَ مَا أَغْضَبَكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَنَا وَلِقُرَيْشٍ إِذَا تَلَاقَوْا بَيْنَهُمْ تَلَاقَوْا بِوُجُوهٍ مُبْشِرَةٍ وَإِذَا لَقُونَا لَقُونَا بِغَيْرِ ذَلِكَ قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى احْمَرَّ وَجْهُهُ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَدْخُلُ قَلْبَ رَجُلٍ الْإِيمَانُ حَتَّى يُحِبَّكُمْ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ثُمَّ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ آذَى عَمِّي فَقَدْ آذَانِي فَإِنَّمَا عَمُّ الرَّجُلِ صِنْوُ أَبِيهِ.

8765 ـ ئابدۇلمۇتتەلىبتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتىم، ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب غەزەپلەنگەن ھالدا كىرىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن:

ـ نېمىگە بۇنچىۋالا غەزەپلەندىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! قۇرەيش ئەھلىدىن بەزى ئادەملەر ئۆز ئارىلىرىدا شۇنداق خۇشخۇي مۇئامىلە قىلىدۇ ـ يۇ، بىزنى كۆرگەندە قاپاقلىرىدىن مۇز ياغىدۇ، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قاتتىق غەزەپلەندى، ھەتتا غەزەپتىن يۈزى قىزىرىپ كەتتى. ئاندىن:

ـ جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، كىمكى سىلەرنى اللە ۋە اللەنىڭ رەسۇلى ئۈچۈن دوست تۇتمىغىچە، ئۇنىڭ قەلبىگە ئىمان كىرمەيدۇ، ـ دېدى. ئاندىن باشقىلارغا بۇرۇلۇپ مۇنداق دېدى:

ـ ئى خالايىق! كىم مېنىڭ تاغامغا ئازار بېرىدىكەن، ماڭا ئازار بەرگەن بولىدۇ. شۇنىسى مۇھەققەقكى، بىر ئادەمنىڭ تاغىسى (ئۇنىڭ) دادىسىنىڭ ئورنىدا بولىدۇ[1].

(تىرمىزى: 3758)

8766 ــ **عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبَّاسِ إِذَا كَانَ غَدَاةَ الِاثْنَيْنِ فَأْتِنِي أَنْتَ وَوَلَدُكَ حَتَّى أَدْعُوَ لَكَ بِدَعْوَةٍ يَنْفَعُكَ اللَّهُ بِهَا وَوَلَدَكَ فَغَدَا وَغَدَوْنَا مَعَهُ وَأَلْبَسَنَا كِسَاءً ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْعَبَّاسِ وَوَلَدِهِ مَغْفِرَةً ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً لَا تُغَادِرُ ذَنْبًا اللَّهُمَّ احْفَظْهُ فِي وَلَدِهِ.**

8766 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئابباسقا:

ــ ئى تاغا! دۈشەنبە كۈنى سەھەردە بالاڭنى ئېلىپ قېشىمغا كەلگىن. مەن ساڭا ۋە بالاڭغا پايدىلىق دۇئا قىلىپ قويايي، ـ دېدى. (دۈشەنبە كۈنى) سەھەردە ئۇنىڭ يېنىغا باردۇق، بىزگە كىيىم بەردى. ئاندىن:

ــ ئى الله! ئابباس ۋە بالىسىنىڭ ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن بارلىق گۇناھلىرىنى مەغپىرەت قىلغىن، ئۇلارنىڭ (مەغپىرەت قىلىنمىغان) ھېچبىر گۇناھى قالمىسۇن. ئى الله! ئۇنى بالىلىرىنىڭ بەختى ئۈچۈن قوغدىغىن، ـ دەپ دۇئا قىلدى[2].

(تىرمىزى: 3762)

8767 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَخْرُجُ مِنْ خُرَاسَانَ رَايَاتٌ سُودٌ لَا يَرُدُّهَا شَيْءٌ حَتَّى تُنْصَبَ بِإِيلِيَاءَ.**

8767 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ئەلبانى (784): زەئىپ، ـ دېگەن.
[2] ئەلبانى (2963): ھەسەن، ـ دېگەن.

«خۇراساندىن قارا ئەلەملەر چىقىدۇ، ئۇ ئەلەملەر تاكى ئىيلىياغا تىكلەنمىگۈچە، ھېچنېمە توسقۇنلۇق قىلالمايدۇ»[1].

(تىرمىزى: 3769)

8768 ــ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبَّاسِ هَذَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ أَجْوَدُ قُرَيْشٍ كَفًّا وَأَوْصَلُهَا.

8768 ــ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋاققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئاببباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب قۇرەيشلەرنىڭ ئەڭ سېخىيسى، قولى ئوچۇقى ۋە ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىغا ئەڭ كۆپ سىلە ـ رەھىم قىلغۇچىسىدۇر»[2].

(ئەھمەد: 1610)

8769 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُ جَعْفَرًا يَطِيرُ فِي الْجَنَّةِ مَعَ الْمَلَائِكَةِ.

8769 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن جەئفەرنىڭ جەننەتتە پەرىشتىلەر بىلەن پەرۋاز قىلىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم»[3].

(تىرمىزى: 3763)

8770 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَقُولُونَ أَكْثَرَ أَبُو هُرَيْرَةَ وَإِنِّي كُنْتُ أَلْزَمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشِبَعِ بَطْنِي حَتَّى لَا آكُلُ الْخَمِيرَ وَلَا

---

[1] ئەلبانى (395): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15470): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد، بەززار، ئەبۇ يەئلا ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇھەممەد ئىبنى تەلھە يەتمى ئىسىملىك ھەدىسى ئىشەنچلىك بىرى بار. ئىمام ئەھمەد ۋە ئەبۇ يەئلانىڭ قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (2963): سەھىھ ـ دېگەن.

أَلْبَسُ الْحَبِيرَ وَلَا يَخْدُمُنِي فُلَانٌ وَلَا فُلَانَةُ وَكُنْتُ أُلْصِقُ بَطْنِي بِالْحَصْبَاءِ مِنْ الْجُوعِ وَإِنْ كُنْتُ لَأَسْتَقْرِئُ الرَّجُلَ الْآيَةَ هِيَ مَعِي كَيْ يَنْقَلِبَ بِي فَيُطْعِمَنِي وَكَانَ أَخْيَرَ النَّاسِ لِلْمِسْكِينِ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ كَانَ يَنْقَلِبُ بِنَا فَيُطْعِمُنَا مَا كَانَ فِي بَيْتِهِ حَتَّى إِنْ كَانَ لَيُخْرِجُ إِلَيْنَا الْعُكَّةَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَيْءٌ فَنَشُقُّهَا فَنَلْعَقُ مَا فِيهَا.

8770 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: كىشىلەر: ''ئەبۇ ھۇرەيرە نېمانچە كۆپ ھەدىس رىۋايەت قىلىدىغاندۇ؟!'' دېيىشىدۇ. مەن قورسىقىمنى تويغۇزۇش ئۈچۈن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئايرىلمايتتىم، ھەتتا خېمىر تامىقى تېپىپ يېيەلمەيتتىم، ئېسىل كىيىم كىيەلمەيتتىم. نە قۇل، نە دېدەك خىزمىتىمنى قىلىپ باقمىدى. ئاچلىقتىن قورسىقىمغا تاش تېڭىۋالغان ۋاقىتلارمۇ بولاتتى. بىرەرسىنىڭ مېنى ئۆيىگە ئاپىرىپ تاماق بېرىشىنى ئۈمىد قىلغان ھالدا، ئۇنىڭدىن بىرەر ئايەتنى ئۆگىتىپ قويۇشىنى تەلەپ قىلاتتىم، ئەمەلىيەتتە مەن ئۇ ئايەتنى بىلەتتىم. مىسكىنلەرگە ئەڭ كۆپ خەير ـ ئېھسان قىلىدىغىنى جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىب ئىدى. ئۇ بىزنى ئۆيىگە ئاپىرىپ، نېمە تاپسا شۇنى يېگۈزەتتى. ھەتتا بەزىدە ئىچى قۇرۇق ياغ تۇلۇمىنى ئېلىپ چىقاتتى، ئۇنى يىرتىپ، بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىدا قالغان ياغلارنى يالىۋالاتتۇق.

(بۇخارى: 3708)

8771 ــ **وفي رواية: وَكَانَ جَعْفَرٌ يُحِبُّ الْمَسَاكِينَ وَيَجْلِسُ إِلَيْهِمْ وَيُحَدِّثُهُمْ وَيُحَدِّثُونَهُ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْنِيهِ بِأَبِي الْمَسَاكِينِ.**

8771 ــ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: جەئفەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پېقىر ـ مىسكىنلەرنى دوست تۇتاتتى، ئۇلار بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى. شۇڭا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنى: ''ئەبۇ مەساكىن'' (مىسكىنلەرنىڭ ئاتىسى) دەپ ئاتايتتى[1].

(تىرمىزى: 3766)

[1] ئەلبانى (786): ئىنتايىن زەئىپ، ـ دېگەن.

8772 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا احْتَذَى النِّعَالَ وَلَا انْتَعَلَ وَلَا رَكِبَ الْمَطَايَا وَلَا رَكِبَ الْكُورَ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ مِنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ.

8772 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: چىرايلىق ئاياغلارنى كىيىش، ئېسىل تۆگىگە مىنىش ۋە سەرخىل ئىگەر ـ جابدۇق ئىشلىتىش جەھەتتە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن قالسىلا جەئفەرگە يېتىدىغىنى يوق ئىدى[1].

(تىرمىزى: 3766)

8773 ــ عَنْ عَامِرٍ قَالَ كَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا حَيَّا ابْنَ جَعْفَرٍ قَالَ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ ذِي الْجَنَاحَيْنِ.

8773 ـ ئامىردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما جەئفەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئوغلىغا:

ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ئى قوش قاناتلىقنىڭ ئوغلى! ـ دەپ سالام قىلاتتى.

(بۇخارى: 4264)

8774 ــ وعن ابن عباس قال بينما رسول الله ε جالس وأسماء بنت عميس قريبة منه ثم رد السلام قال يا أسماء هذا جعفر بن أبي طالب مع جبريل وميكائيل صلى الله عليهما مروا فسلموا علينا فرددت عليهم السلام وأخبرني أنه لقي المشركين يوم كذا وكذا فاصبت في جسدي من مقاديمي ثلاثا وسبعين بين طعنة وضربة ثم أخذت اللواء بيدي فقطعت ثم أخذته باليسار فقطعت فعوضني الله من يدي جناحين أطير بهما مع جبريل وميكائيل في الجنة أنزل بهما حيث شئت وآكل من ثمارها.

8774 ـ ئىبنى ئاببىاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەسما بىنتى ئۇمەيس پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە يېقىن بىر جايدا ئولتۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

[1] ئەلبانى (4035): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن.

ئۆزىگە بېرىلگەن سالامنى ئىلىك ئالغاندىن كېيىن، ئەسىماغا قاراپ مۇنداق دېدى:

ـ ئى ئەسما! جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىپ جىبرىئىل ۋە مىكائىل بىلەن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ سالام قىلغان ئىدى، ئۇلارنىڭ سالىمىغا سالام قايتۇرىدۇم. جەئفەر ماڭا مۇنداق دېدى: ''پالانى كۈنى مۇشرىكلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىپ، بەدىنىمىنىڭ ئالدى تەرىپىدىن 73 يەرگە زەربە يېدىم. بايراقنى ئوڭ قولۇمغا ئالغانىدىم، مۇشرىكلار ئوڭ قولۇمنى كېسىۋەتتى. ئاندىن سول قولۇمغا ئالغانىدىم، سول قولۇمنىمۇ كېسىۋەتتى. شۇڭا الله ئىككى قولۇمنىڭ ئورنىغا ئىككى قانات بەردى، مەن ئاشۇ ئىككى قانات ئارقىلىق جىبرىئىل ۋە مىكائىل بىلەن جەننەتنىڭ خالىغان يېرىدە ئايلىنىپ يۈرىمەن''[1].

(«ئەلئەۋسەت»: 6936)

8775 ــ عَنْ الْبَرَاءِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْصَرَ حَسَنًا وَحُسَيْنًا فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُحِبُّهُمَا فَأَحِبَّهُمَا.

8775 ـ بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەسەن بىلەن ھۈسەينىنى كۆرۈپ: «ئى الله! مەن بۇ ئىككىسىنى ياخشى كۆرىمەن، سەنمۇ ئۇلارنى ياخشى كۆرگىن!» دەپ دۇئا قىلدى[2].

(تىرمىزى: 3782)

8776 ــ عن أَنَس بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ أَهْلِ بَيْتِكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَكَانَ يَقُولُ لِفَاطِمَةَ ادْعِي لِيَ ابْنَيَّ فَيَشُمُّهُمَا وَيَضُمُّهُمَا إِلَيْهِ.

[1] ھەيسەمى (15495): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە سەئىدان ئىبنى ۋەلىد ئىسىملىك مەن تونۇمايدىغان بىرى بار. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2976): سەھىھ ـ دېگەن.

8776 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ــ ئەھلى بەيتىكىدىن (يەنى ئائىلەكىدىن) كىمنى ئەكىۋ ياخشى كۆرىسەن؟ ـ دەپ سورالغاندا:

ــ ھەسەن بىلەن ھۈسەينىنى، ـ دەپ جاۋاب بېرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھاغا:

ــ ئۇ ئىككى بالامنى (نەۋرەمنى) چاقىرغىن! ــ دەيتتى ۋە (ئۇلار كەلگەندە) ئىككىسىنى باغرىغا بېسىپ، ھىدىنى پۇرايتتى[1].

(تىرمىزى: 3772)

8777 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ قال خَرَجْتُ مع رسول اللَّهِ ε في طَائِفَةٍ من النَّهَارِ لَا يُكَلِّمُنِي ولا أُكَلِّمُهُ حتى جاء سُوقَ بَنِي قَيْنُقَاعَ ثُمَّ انْصَرَفَ حتى أتى خِبَاءَ فَاطِمَةَ فقال أَثَمَّ لُكَعُ أَثَمَّ لُكَعُ يَعْنِي حَسَنًا فَظَنَنَّا أَنَّهُ إنما تَحْبِسُهُ أُمُّهُ لِأَنْ تُغَسِّلَهُ وَتُلْبِسَهُ سِخَابًا فلم يَلْبَثْ أَنْ جاء يَسْعَى حتى اعْتَنَقَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ فقال رسول اللَّهِ ε اللهم إني أُحِبُّهُ فَأَحِبَّهُ وَأَحْبِبْ من يُحِبُّهُ.**

8777 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سىرتقا چىقتىم. يولدا ماڭا گەپ قىلمىدى، مەنمۇ ئۇنىڭغا ئېغىز ئاچمىدىم. شۇ ماڭغانچە قەينۇقا بازىرىغا يېتىپ باردۇق. ئاندىن بۇرۇلۇپ، فاتىمەنىڭ ئۆيىگە باردى ۋە:

ــ بالام بارمۇ، بالام بارمۇ (ھەسەننى دېمەكچى)؟ ـ دەپ سورىدى. قارىساق، ئانىسى ئۇنى يۇيۇپ، بوينىغا خۇش پۇراق تۈگۈنى ئېسىۋاتقانىكەن. ئۇزاق ئۆتمەي ھەسەن چىقىپ كەلدى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن قۇچاقلىشىپ كۆرۈشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

[1] ئەلبانى (788): زەئىپ، ـ دېگەن.

ــ ئى الله! مەن ھەسەننى ياخشى كۆرىمەن. سەنمۇ ھەم ھەسەننى ھەم ئۇنى ياخشى كۆرگەنلەرنى ياخشى كۆرگىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى.
(مۇسلىم: 2421)

8778 ــ عَنْ خَالِدٍ قَالَ وَفَدَ الْمِقْدَامُ بْنُ مَعْدِي كَرِبَ وَعَمْرُو بْنُ الْأَسْوَدِ وَرَجُلٌ مِنْ بَنِي أَسَدٍ مِنْ أَهْلِ قِنَّسْرِينَ إِلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ لِلْمِقْدَامِ أَعَلِمْتَ أَنَّ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ تُوُفِّيَ فَرَجَّعَ الْمِقْدَامُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَتَرَاهَا مُصِيبَةً قَالَ لَهُ وَلِمَ لَا أَرَاهَا مُصِيبَةً وَقَدْ وَضَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حِجْرِهِ فَقَالَ هَذَا مِنِّي وَحُسَيْنٌ مِنْ عَلِيٍّ فَقَالَ الْأَسَدِيُّ جَمْرَةٌ أَطْفَأَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ فَقَالَ الْمِقْدَامُ أَمَّا أَنَا فَلَا أَبْرَحُ الْيَوْمَ حَتَّى أُغَيِّظَكَ وَأُسْمِعَكَ مَا تَكْرَهُ ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاوِيَةُ إِنْ أَنَا صَدَقْتُ فَصَدِّقْنِي وَإِنْ أَنَا كَذَبْتُ فَكَذِّبْنِي قَالَ أَفْعَلُ قَالَ فَأَنْشُدُكَ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لُبْسِ الذَّهَبِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنْشُدُكَ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَنْشُدُكَ بِاللَّهِ هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ لُبْسِ جُلُودِ السِّبَاعِ وَالرُّكُوبِ عَلَيْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَوَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ هَذَا كُلَّهُ فِي بَيْتِكَ يَا مُعَاوِيَةُ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ قَدْ عَلِمْتُ أَنِّي لَنْ أَنْجُوَ مِنْكَ يَا مِقْدَامُ قَالَ خَالِدٌ فَأَمَرَ لَهُ مُعَاوِيَةُ بِمَا لَمْ يَأْمُرْ لِصَاحِبَيْهِ وَفَرَضَ لِابْنِهِ فِي الْمِائَتَيْنِ فَفَرَّقَهَا الْمِقْدَامُ فِي أَصْحَابِهِ قَالَ وَلَمْ يُعْطِ الْأَسَدِيُّ أَحَدًا شَيْئًا مِمَّا أَخَذَ فَبَلَغَ ذَلِكَ مُعَاوِيَةُ فَقَالَ أَمَّا الْمِقْدَامُ فَرَجُلٌ كَرِيمٌ بَسَطَ يَدَهُ وَأَمَّا الْأَسَدِيُّ فَرَجُلٌ حَسَنُ الْإِمْسَاكِ لِشَيْئِهِ.

8778 ـ خالىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مىقدام ئىبنى مەئدى كەرىب، ئەمر ئىبنى ئەسۋەد ۋە قىنىنەسرىنلىك ئەسىەد جەمەتىدىن بىر كىشى مۇئاۋىيەنىڭ يېنىغا كەلدى. مۇئاۋىيە مىقدامغا:

ـ ھەسەن ئىبنى ئەلىنىڭ ئۆلۈپ كەتكەنلىكىنى بىلدىڭمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، مىقدام:

ـ ئىننا لىللاھى ۋە ئىننا ئىلەيھى راجىئۇن (ھەممىز اللەنىڭ ئىلكىدىمىز، يەنە اللەنىڭ دەرگاھىغا قايتىمىز)، ـ دېدى. مۇئاۋىيە:

ـ سەن بۇنى مۇسىبەت دەپ قارامسەن؟ ـ دېگەندى، مىقدام:

ـــ مەن نېمە ئۈچۈن مۇسىبەت دەپ قارىمىغۇدەكمەن؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىپ: «بۇ (ھەسەن) مەندىن، ھۈسەين ئەلىدىن» دېگەن تۇرسا؟ ـ دېدى. ھېلىقى ئەسەد جەمەتىلىك ئادەم:

ـ ئۇ دېگەن، اللە ئۆچۈرگەن ئوت، ـ دېگەندى، مىقدام ئۇنىڭغا:

ـــ مەن سېنىڭ ئىچىڭنى سىقىپ، ساڭا سەن يامان كۆرىدىغان گەپلەرنى ئاڭلاتمىغۇچە ئورنۇمدىن مىدىرلىمايمەن، ـ دېدى. ئاندىن مۇئاۋىيەگە:

ـــ ئى مۇئاۋىيە! مەن راست گەپ قىلسام، مېنى تەستىقلىغىن. يالغان گەپ قىلسام، رەت قىلغىن، بولامدۇ؟ ـ دېگەندى، مۇئاۋىيە:

ـ بولىدۇ، ـ دېدى. مىقدام:

ـــ سەندىن اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالتۇن بۇيۇملارنى ئىشلىتىشتىن توسقانلىقىنى بىلمەمسەن؟ ـ دەپ سوردى. مۇئاۋىيە:

ـ ئاڭلىغانىدىم، ـ دېدى.

ـ سەندىن اللەنىڭ نامى بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېپەك كىيىم كىيىشتىن توسقانلىقىنى بىلمەمسەن؟

ـ بىلمەن.

ـــ سەندىن اللەنىڭ نامى بىلەن يەنە سورايمەنكى، يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ تېرىلىرىدىن كىيىم كىيىش ۋە ئۇلارنى ئاستىغا قويۇپ ئولتۇرۇشتىن چەكلىگەنلىكىنى بىلمەمسەن؟

ـ ئۇنىمۇ بىلمەن.

ـــ ئى مۇئاۋىيە! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇلارنىڭ ھەممىسىنى سېنىڭ ئۆيۈڭدە كۆردۈم. مۇئاۋىيە:

ـ مەن سەندىن قۇتۇلالمايدىغانلىقىمنى بىلگەن ئىدىم، ـ دېدى ۋە مىقدامغا باشقا ئىككىسىگە قىلغاندىن جىقراق ئىنئام قىلغاندىن سىرت، ئوغلىغىمۇ 200 (دەرھەم) ئايرىم بەردى. مىقدام ئۆزىگە ھېچنېمە ئېلىپ قالماي، ھەممىنى ھەمراھلىرىغا بۆلۈپ بېرىۋەتتى. ئەسەد جەمەتىلىك ئادەم بولسا، ھېچكىمگە بىر نەرسە بەرمىدى. مۇئاۋىيە بۇنىڭدىن خەۋەر تېپىپ:

ـ مىقدام سېخىي ئادەم بولغاچقا، قولىنى ئوچۇق تۇتتى. لېكىن ئەسەدلىك ئادەم پىخسىق، بىركىمگە بىر نەرسە بېرىشكە كۆزى قىيمايدىغان بىرىدۇر، ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4131)

8779 ــ عَنْ يَعْلَى بْنِ مُرَّةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُسَيْنٌ مِنِّي وَأَنَا مِنْ حُسَيْنٍ أَحَبَّ اللَّهُ مَنْ أَحَبَّ حُسَيْنًا حُسَيْنٌ سِبْطٌ مِنْ الْأَسْبَاطِ.

8779ــ يەئلا ئىبنى مۇررە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ھۈسەين مەندىن، مەنمۇ ھۈسەيندىن. كىم ھۈسەينىنى ياخشى كۆرسە، الله ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ. ھۈسەين ياخشىلىقتا پۈتۈن بىر ئۈممەتكە باراۋەر»[2].

(تىرمىزى: 3775)

8780 ــ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

8780 ــ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ئەلبانى (3479): سەھىھ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2970): ھەسەن، ـ دېگەن.

«ھەسەن بىلەن ھۈسەين ئەھلى جەننەت ياشلىرىنىڭ سەردارلىرىدۇر»[1].

(تىرمىزى: 3768)

8781 ــ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نُعْمٍ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الْعِرَاقِ سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ يُصِيبُ الثَّوْبَ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ انْظُرُوا إِلَى هَذَا يَسْأَلُ عَنْ دَمِ الْبَعُوضِ وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنْ الدُّنْيَا.

8781 ــ ئابدۇراھمان ئىبنى ئەبۇ نۇئمىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: ئىراق ئەھلىدىن بىرى ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن (ئېھرامدا تۇرۇپ) پاشا ئۆلتۈرگەن كىشىنىڭ ھۆكمىنى سورىغاندى، ئىبنى ئۆمەر:

ــ ماۋۇ ئادەمگە قاراڭلار! بۇلار پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ھەسەن بىلەن ھۈسەين دۇنيالىقتا (خۇشھىدىنى پۇرايدىغان) رەيھان گۈللىرىمدۇر» دەپ ئاتىغان نەۋرىلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىپ، ئەمدى پاشىنىڭ قېنى توغرىسىدا ھۆكۈم سوراۋاتىدۇ، ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3770)

8782 ــ عن ابْنَ أَبِي نُعْمٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ وَسَأَلَهُ عَنْ الْمُحْرِمِ قَالَ شُعْبَةُ أَحْسِبُهُ يَقْتُلُ الذُّبَابَ فَقَالَ أَهْلُ الْعِرَاقِ يَسْأَلُونَ عَنْ الذُّبَابِ وَقَدْ قَتَلُوا ابْنَ ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُمَا رَيْحَانَتَايَ مِنْ الدُّنْيَا.

8782 ـ ئىبنى ئەبۇ نۇئمىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: ئىراقلىقلار ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن:

[1] ئەلبانى (2965): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2967): سەھىھ ـ دېگەن.

ـ ئىبھرام باغلىغان كىشى چۈشۈن ئۆلتۈرسە قانداق بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىغان ئىدى، ئابدۇللاھ:

ـــ ئىراقلىقلار ئۆز ۋاقتىدا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «بۇ ئىككىسى (ھەسەن بىلەن ھۈسەينىنى دېمەكچى) دۇنيادىكى رەيھانلىرىم» دەپ ئاتىغان نەۋرىلىرىنى ئۆلتۈرىۋېتىپ، ئەمدىلىكتە چۈشۈن ئۆلتۈرۈشنىڭ ھۆكمىنى سوراۋاتقىنى نېمىسى؟! ـ دېدى.

(بۇخارى: 3753)

8783 ــ وفي رواية: ما أَسْأَلَكُمْ عن الصَّغِيرَةِ وَأَرْكَبَكُمْ لِلْكَبِيرَةِ.

8783 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە كېلىشىچە: سىلەر چوڭ گۇناھلارنى كۆپ قىلىپ تۇرۇپ، كىچىك گۇناھلارنىڭ ھۆكمى توغرۇلۇق كۆپ سورايسىلەر، ـ دېگەن.

(مۇسلىم: 2905)

8784 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي إِحْدَى صَلَاتَيْ الْعِشَاءِ وَهُوَ حَامِلٌ حَسَنًا أَوْ حُسَيْنًا فَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَهُ ثُمَّ كَبَّرَ لِلصَّلَاةِ فَصَلَّى فَسَجَدَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ صَلَاتِهِ سَجْدَةً أَطَالَهَا قَالَ أَبِي فَرَفَعْتُ رَأْسِي وَإِذَا الصَّبِيُّ عَلَى ظَهْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ سَاجِدٌ فَرَجَعْتُ إِلَى سُجُودِي فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّلَاةَ قَالَ النَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ سَجَدْتَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْ صَلَاتِكَ سَجْدَةً أَطَلْتَهَا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ قَدْ حَدَثَ أَمْرٌ أَوْ أَنَّهُ يُوحَى إِلَيْكَ قَالَ كُلُّ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ وَلَكِنَّ ابْنِي ارْتَحَلَنِي فَكَرِهْتُ أَنْ أُعَجِّلَهُ حَتَّى يَقْضِيَ حَاجَتَهُ.

8784 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى شەددات دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبەن نامازلىرىنىڭ بىرىدە ھەسەن ياكى ھۈسەينىنى كۆتۈرۈپ چىقتى ۋە ئۇنى مىھرابقا قويۇپ، قۇلاق قېقىپ نامازغا تۇردى. سەجدىدە شۇنداق ئۇزۇن تۇردىكى، (تەخىر

قىلالماي) بېشىمنى كۆتۈرۈپ قارىسام، دۈمبىسىدە بىر كىچىك بالا ئولتۇرۇپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، سەجدىگە قايتتىم. نامازدىن كېيىن، جامائەت:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بەك ئۇزۇن سەجدە قىلدىڭىز؟ بىز بىر ئىش بولغانمىدۇ ياكى ۋەھىي نازىل قىلىنغانمىدۇ دەپ ئويلىدۇق، ـ دېيىشكەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياق، ئېيتقانلىرىڭلارنىڭ ھېچبىرى يوز بەرمىدى. بەلكى سەجدە قىلىۋاتسام، بۇ بالام (نەۋرەم) ئۈستۈمگە مىنىۋالدى. شۇڭا ئۇ ئۆزى چۈشۈپ كەتكىچە، بېشىمنى سەجدىدىن كۆتۈرۈشنى خالىمىدىم، ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(نەسائى: 1141)

8785 ــ عن بُرَيْدَةَ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُنَا إِذْ جَاءَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا قَمِيصَانِ أَحْمَرَانِ يَمْشِيَانِ وَيَعْثُرَانِ فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ الْمِنْبَرِ فَحَمَلَهُمَا وَوَضَعَهُمَا بَيْنَ يَدَيْهِ ثُمَّ قَالَ صَدَقَ اللَّهُ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ فَنَظَرْتُ إِلَى هَذَيْنِ الصَّبِيَّيْنِ يَمْشِيَانِ وَيَعْثُرَانِ فَلَمْ أَصْبِرْ حَتَّى قَطَعْتُ حَدِيثِي وَرَفَعْتُهُمَا.

8785 ـ بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خۇتبە سۆزلەۋاتاتتى، ھەسەن ـ ھۈسەين ئىككىسى قىزىل كۆينەك كىيگەن ھالدا يېقىلىپ ـ قوپۇپ كىرىپ كەلدى. بۇنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنبەردىن چۈشۈپ، ئۇ ئىككىسىنى كۆتۈرۈپ مۇنبەرگە ئېلىپ چىقىپ، ئالدىدا قويۇپ مۇنداق دېدى:

ـ اللە: ﴿مال ۋە بالا ـ چاقىلىرىڭلار سىلەر ئۈچۈن پىتنە (ئىمتىھان ۋە سىناق)دۇر﴾[2] دەپ توغرا ئېيتىدۇ، بۇ ئىككىسىنىڭ يېقىلىپ ـ

[1] ئەلبانى (1093): سەھىھ. ـ دېگەن.

[2] سۈرە تەغابۇن، 15ـ ئايەت.

قوپۇپ كىرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۆزۈمنى تۇتالمىدىم ۋە سۆزۈمنى توختىتىپ، ئۇلارنى بۇ يەرگە ئېلىپ چىقتىم[1].

(تىرمىزى: 3774)

8786 ــ **عَنْ عَلِيٍّ قَالَ الْحَسَنُ أَشْبَهُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَيْنَ الصَّدْرِ إِلَى الرَّأْسِ وَالْحُسَيْنُ أَشْبَهُ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كَانَ أَسْفَلَ مِنْ ذَلِكَ.**

8786 ــ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھەسەن (بەدەن قۇرۇلۇشى جەھەتتىن) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بېشىدىن تارتىپ كۆكرەك قىسمىغىچە ئوخشايدۇ، ھۈسەين ئۇنىڭ قالغان قىسمىغا ئوخشايدۇ[2].

(تىرمىزى: 3779)

8787 ــ **عن سَلْمَى قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ وَهِيَ تَبْكِي فَقُلْتُ مَا يُبْكِيكِ قَالَتْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعْنِي فِي الْمَنَامِ وَعَلَى رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ التُّرَابُ فَقُلْتُ مَا لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ شَهِدْتُ قَتْلَ الْحُسَيْنِ آنِفًا.**

8787 ــ ئەنسارلاردىن سەلما رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا كىرسەم، ئۇ يىغلاپ ئولتۇرغانكەن. ئۇنىڭدىن:

ــ نېمە ئۈچۈن يىغلايسەن؟ ــ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ چۈشۈمدە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆردۈم. چاچ ــ ساقاللىرىنى توپا ــ چاڭ بېسىپ كەتكەنىدى، ئۇنىڭدىن: ”ئى رەسۇلۇللاھ! ساڭا نېمە بولدى؟“ دەپ سورىغانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «شۇ ئاندا ھۈسەيننىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۈم» دەپ جاۋاب بەردى[3].

(تىرمىزى: 3771)

[1] ئەلبانى (2968): سەھىھ، ــ دېگەن.

[2] ئەلبانى (789): زەئىپ، ــ دېگەن.

[3] ئەلبانى (787): زەئىپ، ــ دېگەن.

8788 ــ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ قَالَتْ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ زِيَادٍ فَجِيءَ بِرَأْسِ الْحُسَيْنِ فَجَعَلَ يَقُولُ بِقَضِيبٍ لَهُ فِي أَنْفِهِ وَيَقُولُ مَا رَأَيْتُ مِثْلَ هَذَا حُسْنًا قَالَ قُلْتُ أَمَا إِنَّهُ كَانَ مِنْ أَشْبَهِهِمْ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8788 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئىبنى زىيادنىڭ يېنىدا تۇراتتىم، ھۈسەيىننىڭ بېشى كەلتۈرۈلدى. ئۇ قولىدىكى ھاسىسى بىلەن ھۈسەيىننىڭ بۇرنىنى يەڭگىل نوقۇپ تۇرۇپ:

ــ ھاياتىمدا بۇنداق چىرايلىق بۇرۇن كۆرۈپ باقمىدىم، ـ دېدى. مەنمۇ:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئەڭ ئوخشايدىغىنى ھۈسەين ئىدى، ـ دېدىم[1].

(تىرمىزى: 3778)

8789 ــ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ قَالَ لَمَّا جِيءَ بِرَأْسِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زِيَادٍ وَأَصْحَابِهِ نُضِّدَتْ فِي الْمَسْجِدِ فِي الرَّحَبَةِ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِمْ وَهُمْ يَقُولُونَ قَدْ جَاءَتْ قَدْ جَاءَتْ فَإِذَا حَيَّةٌ قَدْ جَاءَتْ تَخَلَّلُ الرُّءُوسَ حَتَّى دَخَلَتْ فِي مَنْخَرَيْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زِيَادٍ فَمَكَثَتْ هُنَيْهَةً ثُمَّ خَرَجَتْ فَذَهَبَتْ حَتَّى تَغَيَّبَتْ ثُمَّ قَالُوا قَدْ جَاءَتْ قَدْ جَاءَتْ فَفَعَلَتْ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا.

8789 ــ ئۇمارە ئىبنى ئۇمەيردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى زىياد ۋە ھەمراھلىرىنىڭ بېشى كەلتۈرۈلۈپ، مەسجىدنىڭ سەيناسىدا قويۇلدى. ئۇلارنىڭ يېنىغا بىرىپ تۇرۇشۇمغا، كىشىلەر:

ــ كەلدى، كەلدى، ـ دېيىشتى. قارىسام، بىر يىلان ئۇ باشلارنى ئارىلاپ بېرىپ، ئۇبەيدۇللاھنىڭ بۇرنىغا كىرىپ كەتتى ۋە بىردەم

[1] ئەلبانى (2973): سەھىھ ـ دېگەن.

تۇرغاندىن كېيىن قايتىپ چىقىپ، كۆزدىن غايىب بولدى. كىشىلەر يەنە ئىككى - ئۈچ قېتىم:

ـ كەلدى، كەلدى، - دېيىشتى. دەرۋەقە، يىلان ئۇنىڭ بۇرنىغا ئىككى - ئۈچ قېتىم كىرىپ چىقتى[1].

(تىرمىزى: 3780)

8790 ــ **عن أم سلمة: قال جبريل للنبي صلى الله عليه وسلم: تُحِبُّهُ قلت أَمَّا مِنَ الدُّنْيَا فَنَعَمْ قال إِنَّ أُمَّتَكَ سَتَقْتُلُ هذا بِأَرْضٍ يُقَالُ لها كَرْبَلاءُ فَتَنَاوَلَ جِبْرِيلُ عليه السَّلامُ من تُرْبَتِهَا فَأَرَاهَا النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فلما أُحِيطَ بحسين حين قُتِلَ قال ما اسْمُ هذه الأَرْضِ قالوا كَرْبَلاءُ قال صَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَرْضُ كَرْبٍ وَبَلاءٍ.**

8790 - ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھۇسەين ھەققىدە مۇنداق دېگەن: «جىبرىئىل كېلىپ، مەندىن:

ـ ئۇنى ياخشى كۆرەمسەن؟ - دەپ سورىغانىدى، مەن:

ـ شۇنداق، دۇنيالىقتىن شۇنى ياخشى كۆرىمەن، - دېدىم. ماڭا:

ـ ئەپسۇسكى، ئۇممىتىڭ ئۇنى كەربالا دېگەن يەردە ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ، - دېدى. ئاندىن ئۇ يەرنىڭ توپىسىدىن كەلتۈرۈپ، ماڭا كۆرسەتتى».

ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قورشاۋدا قالغاندا:

ـ بۇ يەرنىڭ ئىسمى نېمە؟ - دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا:

ـ (بۇ يەرنىڭ ئىسمى) كەربالا، - دېيىشكەنىدى، ھۇسەين:

ــ الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى راست ئېيتتى. بۇ يەر ھەقىقەتەن كەرب (مۇسىبەت) ۋە بالا يېرى ئىكەن، - دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 2819)

---

[1] ئەلبانى (2974): سەنەدى سەھىھ - دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15116): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى بىر قانچە سەنەدى بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، - دېگەن.

8791 ــ عن عَائِشَة رفعته: إِنَّ جِبْرِيلَ عليه السَّلامُ أخبرني أَنَّ الْحُسَيْنَ ابْنِي مَقْتُولٌ فِي أَرْضِ الطَّفِّ وإن أُمَّتِي سَتُفْتَتَنُ بَعْدِي.

8791 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«جىبرىئىل كېلىپ، ئوغلۇم ھۈسەينىنىڭ تەۋە دېگەن جايدا ئۆلتۈرۈلىدىغانلىقىنى ۋە ئۈممىتىمنىڭ مەندىن كېيىن پىتنىگە قالىدىغانلىقىنى بىلدۈردى»[1].

(«ئەلكەبىر»: 2814)

8792 ــ محمد بن الْحَسَنِ قال لَمَّا نَزَلَ عُمَرُ بن سَعْدٍ بِحُسين وَأَيْقَنَ أَنَّهُمْ قَاتِلُوهُ وَقَامَ فِي أَصْحَابِهِ خَطِيبًا فَحَمِدَ اللَّهَ ورغبهم في لقاء الله ونفرهم من الحياة مع الظالمين وقتل الْحُسَيْنُ رضي اللَّهُ عنه بِالطَّفِّ بِكَرْبَلاءَ.

8792 ـ مۇھەممەد ئىبنى ھەسەن مۇنداق دېگەن: ئۆمەر ئىبنى سەئد ھۈسەينىنىڭ ئەتراپىنى قورشىۋالغاندا، ھۈسەين ئۆزىنىڭ ئۆلتۈرىلىدىغانلىقىنى بىلىپ، ئادەملىرىگە نۇتۇق سۆزلىدى. نۇتقىدا اللەقا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتقاندىن كېيىن، ئۇلارنى اللەنىڭ دەرگاھىغا يول ئېلىشقا رىغبەتلەندۈرۈپ، زالىملار بىلەن بىللە ياشاشتىن نەپرەتلەندۈردى، ھۈسەين كەربالادىكى تۇۋ دېگەن جايدا ئۆلتۈرۈلدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 2842)

8793 ــ وعن الشعبي قال لما أراد الحسين بن علي أن يخرج لقي ابن عمر فقال له إني أريد العراق فقال لا تفعل فإن رسول الله ε قال خيرت بين أن أكون ملكا نبيا

[1] ھەيسەمى (15114): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدىدە ئىبنى لۇھەيئە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار. يەنە بىر سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15135): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇھەممەد ئىبنى ھەسەن ئىبنى زەبىلە ئىسىملىك ھەدىسى مەتروك بىرى بار، ـ دېگەن.

أو نبيا عبدا فقيل لي تواضع فاخترت أن أكون نبيا عبدا وإنك بضعة من رسول الله ε فلا تخرج قال فأبى فودعه وقال أستودعك الله من مقتول (بزار والأوسط).

8793 ـ شەئبى رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ھۇسەين ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما خەلىپىگە قارشى چىقماقچى بولۇپ، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ قېشىغا كەلدى ۋە:

ــ مەن ئىراق تەرەپكە يۈرۈش قىلماقچىمەن، ـ دېگەندى، ئىبنى ئۆمەر ئۇنىڭغا:

ـ ئۇنداق قىلمىغىن، چۈنكى مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ماڭا پادىشاھ پەيغەمبەر ياكى بەندە پەيغەمبەر بولۇش ئىختىيارلىقى بېرىلگەندى، مەن بەندە پەيغەمبەر بولۇشنى تاللىدىم» دېگىنىنى ئاڭلىدىم. سەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىر پارچىسى بولىسەن، شۇڭا خەلىپىگە قارشى چىقمىغىن، ـ دەپ نەسىھەت قىلغان بولسىمۇ، ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭ نەسىھىتىگە قۇلاق سالمىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ئۇنىڭ بىلەن خوشلىشىپ:

ـ ئى مەقتۇل (يەنى قەتلى قىلىنغۇچى)! سېنى اللەقا تاپشۇردۇم، ـ دېدى[1].

(بەززار؛ «ئەلئەۋسەت»)

8794 ــ **قال بن عَبَّاسٍ اسْتَأْذَنَنِي حُسَيْنٌ فِي الْخُرُوجِ فقلت لَوْلا أَنْ يُزْرِيَ ذلك بِي أو بِكَ لَشَبَكْتُ بِيَدِي فِي رَأْسِكَ قال فَكَانَ الذي رَدَّ عَلَيَّ أَنْ قال لأَنْ أُقْتَلَ بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا أَحَبُّ إلي من أَنْ يُسْتَحَلَّ بِي حَرَمُ اللَّهِ وَرَسُولِهِ قال فَذَلِكَ الذي سَلَى بنفْسِي عنه.**

[1] ھەيسەمى (15130): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانىي رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بەززارنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8794 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۇسەين ئىراققا بېرىش ئۈچۈن مەندىن ئىجازەت سورىغىلى كەلدى. مەن:

ــ ئەگەر ئىككىمىزدىن بىرىمىزگە زەرەر يەتمەيدىغانلىقىنى بىلسەم، قولۇم بىلەن بوينۇڭغا گىرە سېلىۋېلىپ، سېنى قويۇپ بەرمىگەن بولاتتىم، ـ دېدىم. ئۇ:

ــ مېنىڭ سەۋەبىمدىن اللە ۋە رەسۇلىنىڭ ھەرىمى دەپسەندە قىلىنغاندىن، پالانچى ـ پۇستانچى يەردە ئۆلگىنىم ياخشى، ـ دېدى. ئۇ ئەنە شۇ سۆزى ئارقىلىق ئۆزىگە تەسەللىي تاپقانىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 2859)

8795 ــ **عن عُثْمَانَ الْحِزَامِيُّ قال خَرَجَ الْحُسَيْنُ بن عَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنهما إلى الْكُوفَةِ سَاخِطًا لِوِلايَةِ يَزِيدَ بن مُعَاوِيَةَ فَكَتَبَ يَزِيدُ بن مُعَاوِيَةَ إلى عُبَيْدِ اللَّهِ بن زِيَادٍ وهو وَالِيهِ على الْعِرَاقِ إنه قد بَلَغَنِي أَنَّ حُسَيْنًا قد سَارَ إلى الْكُوفَةِ وَقَدِ ابتلى بِهِ زَمَانُكَ من بَيْنِ الأَزْمانِ وَبَلَدُكَ من بَيْنِ الْبُلْدَانِ وابْتُلِيتَ بِهِ من بَيْنِ الْعُمَّالِ وَعِنْدَهَا يُعْتَقُ أو يَعُودُ عَبْدًا كما يُعْتَبَدُ الْعَبِيدُ فَقَتَلَهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بن زِيَادٍ وَبَعَثَ بِرَأْسِهِ إليه فلما وُضِعَ بين يَدَيْهِ تَمَثَّلَ بِقَوْلِ الْحُسَيْنِ بن الْحُمَامِ نُفَلِّقُ هَامًا من رِجَالٍ أَحِبَّةٍ إِلَيْنَا وَهُمْ كَانُوا أَعَقَّ وَأَظْلَمَا**

8795 ــ زەھھاك ئىبنى ئوسماندىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۇسەين ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيەنىڭ خەلىپىلىكىدىن نارازى بولۇپ، كۇفەگە چىقىپ كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيە ئىراق ۋالىيسى ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى زىيادقا مۇنداق مەكتۇب يوللىدى: ”خەۋەر تېپىشىمچە، ھۇسەين كۇفەگە قاراپ يولغا چىقىپتۇ، ۋالىلىرىم ئارىسىدىن بۇ مۇسىبەت سېنىڭ بېشىڭغا كەپتۇ، شۇڭا سەن بۇ ئىشنىڭ چارىسىنى قىلمىساڭ، ئۆزەڭ ئەسىرگە چۈشۈپ قۇل بولىسەن“. شۇنىڭ بىلەن، ئۇبەيدۇللاھ ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنى ئۆلتۈرۈپ، كاللىسىنى يەزىدكە ئەۋەتىپ بەردى. يەزىد ئالدىغا

[1] ھەيسەمى (15131): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

كەلتۈرۈلگەن كاللىنى كۆرۈپ، ھۈسەين ئىبنى ھامامنىڭ مۇنۇ شېئىرنى ئوقۇدى:

دوست بۇرادەرلىرىمىزمۇ گەر قىلسا ئاسىيلىق،
رەھىم قىلماستىن جۇدا قىلىمىز تېنىدىن كاللىسىنى[1].
(«ئەلكەبىر»: 2846)

8796 ــ **الزُّبَيْرُ بن بَكَّارٍ قال وُلِدَ الْحُسَيْنُ بن عَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنه لِخَمْسِ لَيَالٍ خَلَوْنَ من شَعْبَانَ سَنَةَ أَرْبَعٍ مِنَ الْهِجْرَةِ وَقُتِلَ يوم الْجُمُعَةِ يوم عَاشُورَاءَ في الْمُحَرَّمِ سَنَةَ إِحْدَى وَسِتِّينَ وقتله سِنَانُ بن أبي أَنَسٍ النَّخَعِيُّ وأَجْهَزَ عليه خَوْلِيُّ بن يَزِيدَ الأَصْبَحِيُّ من حِمْيَرَ وَحَزَّ رَأْسَهُ وَأَتَى بِهِ عُبَيْدَ اللَّهِ بن زِيَادٍ فقال سِنَانُ بن أَنَسٍ:**

أَوْقِرْ رِكَابِي فِضَّةً وَذَهَبَا أنا قَتَلْتُ الْمَلِكَ الْمُحَجَّبَا
قَتَلْتُ خَيْرَ الناس اما وَأَبَا.

8796 ــ زۇبەير ئىبنى بەككاردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۈسەين ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ھىجرىيىنىڭ 4 ــ يىلى شەئبان ئېيىدا تۇغۇلغان بولۇپ، 61 ــ يىلى مۇھەررەمنىڭ 10 ــ كۈنى جۈمە كۈنىدە ئۆلتۈرۈلگەن. ئۇنى سىنان ئىبنى ئەنەس نەخەئى ئۆلتۈردى، خەۋلى ئىبنى يەزىد ئەسبەھى ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىپ، ئۇبەيدۇللاھ ئىبنى زىيادنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. شۇنىڭ بىلەن، سىنان ئىبنى ئەنەس مۇنۇ شېئىرنى ئوقۇدى:

بېزىگىن ئۇزەڭگەمنى ئالتۇن ۋە كۈمۈش بىلەن،
چۈنكى مەن ئۆلتۈردۈم تەختىراۋانلىق شاھزادىنى،
ئۇممەتنىڭ ئەڭ ئەۋزىلىدۇر ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسى[2].
(«ئەلكەبىر»: 2852)

[1] ھەيسەمى (15137): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.
[2] ھەيسەمى (15144): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8797 ــ يحيى بن بُكَيْرٍ حدثني اللَّيْثُ قال أَبَى الْحُسَيْنُ بن عَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنهما أَنْ يُسْتَأْسَرَ فَقاتَلُوهُ فَقَتَلُوهُ وَقَتَلُوا ابْنَيْهِ وَأَصْحَابَهُ الَّذِينَ قَاتَلُوا معه بِمَكَانٍ يُقَالُ له الطَّفُّ وَانْطُلِقَ بِعَلِيِّ بن حُسَيْنٍ وَفَاطِمَةَ بنتِ حُسَيْنٍ وَسُكَيْنَةَ بنتِ حُسَيْنٍ إلى عُبَيْدِ اللَّهِ بن زِيَادٍ وَعَلِيٌّ يَوْمَئِذٍ غُلامٌ قد بَلَغَ فَبَعَثَ بِهِمْ إلى يَزِيدَ بن مُعَاوِيَةَ فَأَمَرَ بِسُكَيْنَةَ فَجَعَلَهَا خَلْفَ سَرِيرِهِ لِئَلا تَرَى رَأْسَ أَبِيهَا وذوي قَرابَتِهَا وَعَلِيُّ بن الْحُسَيْنِ رضي اللَّهُ عنهما في غُلٍّ فَوَضَعَ رَأْسَهُ فضرب فَضَرَبَ على ثَنِيَّتَيِ الْحُسَيْنِ رضي اللَّهُ عنه فقال:

نُفَلِّقُ هَامًا من رِجَالٍ أَحِبَّةٍ إِلَيْنَا وَهُمْ كَانُوا أَعَقَّ وَأَظْلَمَا.

فقال عَلِيُّ بن الْحُسَيْنِ رضي اللَّهُ عنه: (ما أَصَابَ من مُصِيبَةٍ في الأَرْضِ وَلا في أَنْفُسِكُمْ إلا في كِتَابٍ من قبل أن نَبْرَأَهَا إِنَّ ذلك على اللَّهِ يَسِيرٌ) فَثَقُلَ على يَزِيدَ أَنْ يَتَمَثَّلَ بِبَيْتِ شِعْرٍ وَتَلا عَلِيٌّ آيَةً من كِتَابِ اللَّهِ عز وجل فقال يَزِيدُ بَلْ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عن كَثِيرٍ فقال عَلِيٌّ رضي اللَّهُ عنه أَمَا وَاللَّهِ لو رَآنَا رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم مَغْلُولِينَ لأَحَبَّ أَنْ يُخَلِّيَنَا مِنَ الْغُلِّ قال صَدَقْتَ فَخَلُّوهُمْ مِنَ الْغُلِّ قال وَلَوْ وَقَفْنَا بين يَدَيْ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم على بُعْدٍ لأَحَبَّ أَنْ يُقَرِّبَنَا قال صَدَقْتَ فَقَرِّبُوهُمْ فَجَعَلَتْ فَاطِمَةُ وَسُكَيْنَةُ يَتَطَاوَلانِ لتريا رَأْسَ أَبِيهِمَا وَجَعَلَ يَزِيدُ يَتَطَاوَلُ في مَجْلِسِهِ لِيَسْتُرَ عنهما رَأْسَ أَبِيهِمَا ثُمَّ أَمَرَ بِهِمْ فَجُهِّزُوا وأصلح إِلَيْهِمْ وَأُخْرِجُوا إلى الْمَدِينَةِ.

8797 ـ لەيس ئىبنى سەئدتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۈسەين ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ئەسىر بولۇشقا ئۇنىمىغاچقا، ئۇرۇش باشلىنىپ، ھەزرىتى ھۈسەين، ئوغۇللىرى ۋە ھەمراھلىرى تەف دېگەن جايدا ئۆلتۈرۈلدى. تېخى ئەمدى بالاغەتكە يەتكەن ئوغلى ئەلى بىلەن قىزلىرى فاتىمە ۋە سەكىنە ئەسىرگە ئېلىنىپ، ئىبنى زىيادقا ئېلىپ بېرىلدى. ئىبنى زىياد ئۇلارنى يەزىدكە ئەۋەتتى. يەزىد سەكىنەنى دادىسىنىڭ ۋە باشقىلارنىڭ كاللىرىنى كۆرۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن تەختىنىڭ كەينىدە تۇرۇشقا بۇيرىدى. ئەلىنىڭ پۇت ـ قوللىرىغا زەنجىر

سىلىنغاندى. ھەزرىتى ھۇسەيننىڭ بېشى يەزىدنىڭ ئالدىغا قويۇلغاندا، يەزىد ھۇسەيننىڭ ئۇدۇل چىشىغا ئۇرۇپ تۇرۇپ:

دوست بۇرادەرلىرىمىزمۇ گەر قىلسا ئاسىيلىق،

رەھىم قىلماستىن جۇدا قىلىمىز تېنىدىن كاللىسىنى، -

دېگەن شېئىرنى ئوقۇدى، بۇنى ئاڭلىغان ئەلى ئىبنى ھۇسەين:

ــ ﴿يەر يۈزىدىكى بارلىق ھادىسىلەر ۋە ئۆزەڭلار ئۈچرىغان مۇسىبەتلەر بىز ئۈلارنى يارىتىشتىن بۇرۇن لەۋھۇلمەھفۇزغا يېزىلغان، بۇ (ئىش) شۇبھىسىزكى، اللهقا ئاساندۇر﴾[1] دېگەن ئايەتنى ئوقۇغانىدى، يەزىد ئۇنىڭغا:

ـ ﴿سىلەرگە (يەنى جېنىڭلار ياكى مېلىڭلارغا) ھەرقانداق بىر مۇسىبەت يەتسە، ئۇ سىلەرنىڭ قىلغان گۇناھىڭلار تۈپەيلىدىن كەلگەن بولىدۇ، اللە نۇرغۇن گۇناھىڭلارنى ئەپۇ قىلىدۇ (ئەپۇ قىلمايدىغان بولسا، بالا ۋە مۇسىبەتتىن ھېچ قۇتۇلالماس ئىدىڭلار)﴾[2] دېگەن ئايەت بىلەن جاۋاب بەردى. ئەلى ئىبنى ھۇسەين:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى بۇ ھالەتتە كۆرگەن بولسا، (زەنجىر - كىشەننى) دەرھال يەشكۈزىۋەتكەن بولاتتى، - دېگەنىدى، يەزىد:

ـ توغرا ئېيتتىڭ، - دېدى ۋە ئۈلارنى يېشىۋەتتى. ئەلى يەنە:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن يىراق تۇرۇپ قالساق، بىزنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇراتتى، - دېگەنىدى، يەزىد:

ـ توغرا ئېيتتىڭ، - دېدى ۋە ئۈلارنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇردى. فاتىمە بىلەن سەكىنە ئىككىسى دادىسىنىڭ كاللىسىنى كۆرۈش ئۈچۈن بويۇنلىرىنى سوزۇپ قاراشتى، يەزىدمۇ ئۈلارنى توسۇشقا تىرىشاتتى. ئاندىن ئۈلارنى ئوبدان جابدۇپ، مەدىنىگە يولغا سېلىپ قويدى[3].

(«ئەلكەبىر»: 2806)

---

[1] سۈرە ھەدىد، 22 - ئايەت.

[2] سۈرە شۈرا، 30 - ئايەت.

[3] ھەيسەمى (15148): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، - دېگەن.

8798 ــ **عَنِ الشَّعْبِيِّ قال رأيت في النَّوْمِ كَأَنَّ رِجَالا نَزَلُوا مِنَ السَّمَاءِ مَعَهُمْ حِرابٌ يَتَتَبَّعُونَ قَتَلَةَ الْحُسَيْنِ رضي اللَّهُ عنه فما لَبِثْتُ أَنْ نَزَلَ الْمُخْتَارُ فَقَتَلَهُمْ.**

8798 ـ شەئبى مۇنداق دېگەن: چۈشۈمده قوللىرىدا نەيزە تۇتقان بىر توپ كىشىنىڭ ئاسماندىن چۈشۈپ، ھۈسەيىننىڭ قاتىللىرىنى ئىزدىگەنلىكىنى كۆردۈم. ئۇلارنى چاقىرىپ، ئۇلارنى (قاتىللارنى) ئۆلتۈردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 2833)

8799 ــ **عَنِ ابن شِهَاب قال ما رُفِعَ بِالشَّامِ حَجَرٌ يوم قُتِلَ الْحُسَيْنُ بن عَلِيٍّ إِلا عن دَمٍ رضي اللَّهُ عنه.**

8799 ـ ئىبنى شىھاب مۇنداق دېگەن: ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلتۈرۈلگەن كۈنى، شامدا قانداق بىر تاش كۆتۈرۈلسىلا، تېگىدىن ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قېنى چىققانىدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 2835)

8800 ــ **عَنِ الزُّهْرِيِّ قال:لم يُرْفَعْ حَجَرٌ بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ إِلا وُجِدَ تَحْتَهُ دَمٌ عَبِيطٌ.**

8800 ـ زۇھرى مۇنداق دېگەن: (ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ شېھىد قىلىنغان كۈنى) بەيتۇلمۇقەددەستىكى ھەر قانداق تاش كۆتۈرۈلسە، ئاستىدىن ئېقىپ تۇرغان قان كۆرۈلەتتى[3].

(«ئەلكەبىر»: 2856)

8801 ــ **عن أبي قَبِيلٍ قال لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ بن عَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنه انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ كَسْفَةً حتى بَدَتِ الْكَوَاكِبُ نِصْفَ النَّهَارِ حتى ظَنَنَّا أَنها هِيَ.**

---

[1] ھەيسەمى (15151): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15160): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15159): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8801 ـ ئەبۇ قەبىل مۇنداق دېگەن: ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قەتىل قىلىنغاندا، كۈندۈزى كۈن تۇتۇلۇپ، چۈش ۋاقتىدا يۇلتۇزلار كۆرۈلدى. ھەتتا بىز ئۇلارنى راست يۇلتۇزمىكىن دەپ قالغانىدۇق[1].

(«ئەلكەبىر»: 2838)

8802 ــ **اللَّيْثُ بن سَعْدٍ: قُتِلَ مع الْحُسَيْن الْعَبَّاس بن عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ وَأُمُّهُ أُمُّ الْبَنِينَ عَامِرِيَّةٌ وَجَعْفَرُ بن عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ وَعَبْدُ اللَّهِ بن عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ وَعُثْمَانُ بن عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ وأبو بَكْرِ بن عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ وَأُمُّهُ لَيْلَى بنتُ مَسْعُودٍ نَهْشَلِيَّةٌ وَعَلِيُّ بن الْحُسَيْنِ بن عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ الأَكْبَرُ وَأُمُّهُ لَيْلَى ثَقَفِيَّةٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بن الْحُسَيْنِ وَأُمُّهُ الرَّبَابُ بنتُ امْرِئِ الْقَيْسِ كَلْبِيَّةٌ وأبو بَكْرِ بن الْحُسَيْنِ لأُمِّ وَلَدٍ وَالْقَاسِمُ بن الْحَسَنِ لأُمِّ وَلَدٍ وَعَوْنُ بن عبد اللَّهِ بن جَعْفَرِ بن أبي طَالِبٍ وَجَعْفَرُ بن عَقِيلِ بن أبي طَالِبٍ وَمُسْلِمُ بن عَقِيلِ بن أبي طَالِبٍ وَسُلَيْمَانُ مولى الْحُسَيْنِ وَعَبْدُ اللَّهِ رَضِيعُ الْحُسَيْنِ رضي اللَّهُ عَنْهُمْ.**

8802 ـ لەيس ئىبنى سەئدتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن بىللە ئۆلتۈرۈلگەنلەر مۇنۇلار ئىدى: ئابباس ئىبنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب ۋە ئۇنىڭ ئانىسى (ئامىر قەبىلىسىدىن) ئۇممۇ بەنىين؛ جەئفەر ئىبنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب؛ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب؛ ئوسمان ئىبنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب؛ ئەبۇ بەكرى ئىبنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب ۋە ئۇنىڭ ئانىسى (نەھشەل قەبىلىسىدىن) لەيلا بىنتى مەسئۇد؛ ئەلى ئىبنى ھۈسەين ئىبنى ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىب ۋە ئۇنىڭ ئانىسى (سەقىيفە قەبىلىسىدىن) لەيلا؛ ئابدۇللاھ ئىبنى ھۈسەين ۋە ئۇنىڭ ئانىسى (كەلب قەبىلىسىدىن) رەباب بىنتى ئىمرىئۇلقەيس؛ ئەبۇ بەكرى ئىبنى ھۈسەين ۋە ئۇنىڭ ئانىسى (دېدەك ئىدى)؛ قاسىم ئىبنى ھۈسەين ۋە ئۇنىڭ ئانىسى (دېدەك ئىدى)، ئەۋن ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى جەئفەر ئىبنى ئەبۇ تالىب؛ جەئفەر

[1] ھەيسەمى (15163): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ئىبنى ئەقىل ئىبنى ئەبۇ تالىب، مۇسلىم ئىبنى ئەقىل ئىبنى ئەبۇ تالىب؛ ھۇسەيننىڭ ئازادگەردىسى سۆلايمان ۋە ھۇسەيننىڭ سۈت دادىسى (ئېنىكئانىسىنىڭ ئېرى) ئابدۇللاھ[1].

(«ئەلكەبىر»: 2803)

8803 ــ **محمد بن الْحَنَفِيَّةِ: قُتِلَ معه سَبْعَةَ عَشَرَ شَابًّا كُلُّهُمُ ارتكض في رَحِمِ فَاطِمَةَ رضي اللَّهُ عنها.**

8803 ــ مۇھەممەد ئىبنى ھەنەفىيىە مۇنداق دېگەن: شۇ كۈنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن 17 يىگىت ئۆلتۈرۈلگەن بولۇپ، ھەممىسى فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئەۋلادى ئىدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 2855)

8804 ــ **عن أبي قَبِيلٍ قال لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ بن عَلِيٍّ رضي اللَّهُ عنهما إحتزوا رَأْسَهُ وَقَعَدُوا في أَوَّلِ مَرْحَلَةٍ يَشْرَبُونَ النَّبِيذَ يَتَحَيَّوْنَ بِالرَّأْسِ فَخَرَجَ عليهم قَلَمٌ من حَدِيدٍ من حَائِطٍ فَكَتَبَ بِسَطْرِ دَمٍ**

أَتَرْجُو أُمَّةٌ قَتَلَتْ حُسَيْنًا شَفَاعَةَ جَدِّهِ يوم الْحِسَابِ

فَهَرَبُوا وَتَرَكُوا الرَّأْسَ ثُمَّ رَجَعُوا.

8804 ــ ئەبۇ قەبىل مۇنداق دېگەن: ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ قەتلى قىلىنغاندىن كېيىن، قاتىللار ئۇنىڭ كاللىسىنى كەستى ۋە بۇنى تەبرىكلەش ئۈچۈن شاراپ ئىچىشىپ ئولتۇرغانىدى، ئۇلارنىڭ يېنىدىكى تامدىن بىر تۆمۈر قەلەم چىقىپ، قان بىلەن:

ھۇسەينىنى ئۆلتۈرگەنلەر ھېساب كۈنىدە،

ئەجدادىنىڭ شاپائىتىنى ئارزۇ قىلالامدۇ؟

دېگەن بېيىت يېزىلىۋىدى، ئۇلار قورقۇپ كېتىپ، كاللىنى تاشلاپ قاچتى ۋە كېيىن يەنە قايتىپ كەلدى[1].

---

[1] ھەيسەمى (15169): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15170): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

(«ئەلكەبىر»: 2873)

8805 ــ **عن أُمِّ سَلَمَةَ: أن رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه قال لأُمِّ سَلَمَةَ لا تَدَعِي أَحَدًا يَدْخُلُ فَجَاءَ الْحُسَيْنُ رضي اللَّهُ عنه فأَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ فَأَخَذَتْهُ فلما إشتد في الْبُكَاءِ خَلَّتْ عنه فَدَخَلَ حتى جَلَسَ في حِجْرِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال جِبْرِيلُ صلى اللَّهُ عليه وسلم إِنَّ أُمَّتَكَ سَتَقْتُلُ ابْنَكَ هذا فقال النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم يَقْتُلُونَهُ وَهُمْ مُؤْمِنُونَ بِي قال نعم فَخَرَجَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال: إِنَّ أُمَّتِي يَقْتُلُونَ هذا وفي الْقَوْمِ أبو بَكْرٍ وَعُمَرُ رضي اللَّهُ عنهما وَكَانَا أَجْرَأَ الْقَوْمِ عليه فَقَالا يا نَبِيَّ اللَّهِ يَقْتُلُونَهُ وَهُمْ مُؤْمِنُونَ قال نعم** (**للكبير**:8096 **مطولا**).

8805 ــ ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ يېنىمغا ھېچكىمنى كىرگۈزمىگىن! ــ دەپ تاپىلىدى. كۆپ ئۆتمەي، ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ كىرمەكچى بولۇۋدى، ئۇنى تۇتۇۋالدىم، ئۇ يىغلاشقا باشلىدى، شۇنداقتىمۇ قويۇپ بەرمەي، چىڭ تۇتۇۋالدىم. ئۇ تېخىمۇ كۈچەپ يىغلىغىلى تۇرغانىدى، ئامالسىز قويۇپ بەردىم. ئۇ ئۇدۇل كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇچىقىدا ئولتۇردى. جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام:

ــ ئۇممىتىڭ بۇ بالىنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ، ــ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئۇلار ماڭا ئىشەنگەن تۇرۇپ، بۇنى ئۆلتۈرۈۋېتەمدۇ؟ ــ دەپ سورىغانىدى، جىبرىئىل:

ــ ھەئە، ــ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىرتقا چىقىپ:

---

[1] ھەيسەمى (15177): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان بىرى بار، ــ دېگەن.

ـ ئۇممىتىم بۇ بالامنى ئۆلتۈرىدىكەن، ـ دېدى. جامائەت ئىچىدە ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەرمۇ بار ئىدى. ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سوئال سوراشتا باشقىلاردىن كۆپ جۈرئەتلىك ئىدى. ئىككىيلەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇلار مۇسۇلمان تۇرۇپ بۇنى ئۆلتۈرۈۋېتەمدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، شۇنداق قىلىدۇ، ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 8096)

[1] ھەيسەمى (15119): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئاساسەن ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

زەيد ئىبنى ھارىسە ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئۇسامە، ئەممار ئىبنى ياسىر، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ۋە ئەبۇ زەر غىفارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8806 ــ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَدِمَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ الْمَدِينَةَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِي فَأَتَاهُ فَقَرَعَ الْبَابَ فَقَامَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُرْيَانًا يَجُرُّ ثَوْبَهُ وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُهُ عُرْيَانًا قَبْلَهُ وَلَا بَعْدَهُ فَاعْتَنَقَهُ وَقَبَّلَهُ.

8806 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: زەيد ئىبنى ھارىسە مەدىنىگە كېلىپ، ھۇجرامنىڭ ئىشىكىنى قاقتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قېشىمدا ئىدى، ئۇنىڭ قېشىغا كىيىمىنى سۆرىگىنىچە يېرىم ـ يالىڭاچ ھالدا چىقتى. مەن بۇنداق ئىلگىرى ياكى كېيىن، ئۇنى يېرىم ـ يالىڭاچ كۆرۈپ باقمىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى باغرىغا بېسىپ سۆيدى[1].

(تىرمىزى: 2732)

8807 ــ عن جَبَلَة بْن حَارِثَةَ أَخُو زَيْدٍ قَالَ قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْعَثْ مَعِي أَخِي زَيْدًا قَالَ هُوَ ذَا قَالَ فَإِنْ انْطَلَقَ مَعَكَ لَمْ أَمْنَعْهُ قَالَ زَيْدٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ لَا أَخْتَارُ عَلَيْكَ أَحَدًا قَالَ فَرَأَيْتُ رَأْيَ أَخِي أَفْضَلَ مِنْ رَأْيِي.

8807 ـ (زەيدنىڭ بىر تۇغقىنى) جەبەلە ئىبنى ھارىسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

[1] ئەلبانى (516): زەئىپ، ـ دېگەن.

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! قەبرىندىشىم زەيدنى مەن بىلەن كەتكىلى قوي، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇ ئەنە، ئۆزى خالىسا، ئېلىپ كەتكىن، مەن توسمايمەن، ـ دېدى. بېرىپ زەيدكە ئېيتقانىدىم، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن سېنى ھېچكىمگە تەڭ قىلمايمەن، ـ دېدى. كېيىنچە، ئۇنىڭ پىكرىنىڭ مېنىڭكىدىن توغرا ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتىم[1].

(تىرمىزى: 3825)

8808 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْثًا وَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ فَطَعَنَ بَعْضُ النَّاسِ فِي إِمَارَتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَطْعُنُوا فِي إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِي إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ وَايْمُ اللَّهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلْإِمَارَةِ وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ بَعْدَهُ.

8808 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇسامە ئىبنى زەيد قوماندانلىقىدا بىر روتا ئەسكەر ئەۋەتتى. لېكىن بەزىلەر زەيدنىڭ قوماندانلىقىغا نارازى بولۇپ، سۆز ـ چۆچەك قىلىشقا باشلىغانىدى، بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى: «ئاڭلىشىمچە، ئۇسامىنىڭ قوماندان بولغانلىقىغا نارازى بولۇپسىلەر. سىلەر ئۇنىڭ ئاتىسىنىڭ قوماندان بولۇشىغىمۇ نارازى بولغان ئىدىڭلار. اللھنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇنىڭ ئاتىسى ھەقىقەتەنمۇ قوماندان بولۇشقا لايىقەتلىك ئىدى ۋە مېنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈك كىشىلىرىمدىن بىرى ئىدى. ئۇسامەمۇ خۇددى ئاتىسىدەك مېنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈك كىشىلىرىمدىندۇر».

[1] ئەلبانى (2998): ھەسەن، ـ دېگەن.

(بۇخارى: 3730)

8809 ــ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَمَّا ثَقُلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَبَطْتُ وَهَبَطَ النَّاسُ الْمَدِينَةَ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَصْمَتَ فَلَمْ يَتَكَلَّمْ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضَعُ يَدَيْهِ عَلَيَّ وَيَرْفَعُهُمَا فَأَعْرِفُ أَنَّهُ يَدْعُو لِي.

8809 ـ مۇھەممەد ئىبنى ئۇسامەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇنىڭ دادىسى مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەكراتقا چۈشكەندە، قول ئاستىمدىكى قوشۇننى باشلاپ مەدىنگە قايتىپ كەلدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىردىم. گەپ قىلىشتىنمۇ قالغانىدى، قولىنى ئۈستۈمگە قويۇپ، ئاندىن كۆتۈردى. ئۇنىڭ ماڭا دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشەندىم[1].

(تىرمىزى: 3817)

8810 ــ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ عَثَرَ أُسَامَةُ بِعَتَبَةِ الْبَابِ فَشُجَّ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمِيطِي عَنْهُ الْأَذَى فَتَقَذَّرْتُهُ فَجَعَلَ يَمُصُّ عَنْهُ الدَّمَ وَيَمُجُّهُ عَنْ وَجْهِهِ ثُمَّ قَالَ لَوْ كَانَ أُسَامَةُ جَارِيَةً لَحَلَّيْتُهُ وَكَسَوْتُهُ حَتَّى أُنَفِّقَهُ.

8810 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۇسامە ئىشىكنىڭ بوسۇغۇسىدا تېيىلىپ كېتىپ، يۈزى يېرىلىپ كەتتى ۋە قان ئېقىشقا باشلىدى. ئۇنى كۆرگەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (ماڭا):

ـ ئۇنىڭ يۈزىنى سۈرتىۋەتكىن! ـ دېدى. مەن قاندىن سەسكىنىپ، ئۇنىڭغا يېقىن بارالمىدىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۆزى يېقىنلاپ كەلدى ۋە يۈزىدىكى قانىنى سۈمۈرۈپ، سىرتقا تۈكۈردى. ئاندىن:

[1] ئەلبانى (3000): ھەسەن، ـ دېگەن.

ــ ئەگەر ئۇسامە قىز بولۇپ قالغان بولسا، مەن ئۇنى چىرايلىق ياساندۇرۇپ قوياتتىم، ھەتتا ياتلىق بولغاندىمۇ بارلىق خىراجىتىنى كۆتۈرگەن بولاتتىم، ـ دېدى[1].

(ئىبنى ماجە: 1976)

8811 ــ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ قَالَتْ أَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُنَحِّيَ مُخَاطَ أُسَامَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ دَعْنِي حَتَّى أَكُونَ أَنَا الَّذِي أَفْعَلُ قَالَ يَا عَائِشَةُ أَحِبِّيهِ فَإِنِّي أُحِبُّهُ.

8811 ـ مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇسامەنىڭ بۇرنىنى تازىلماقچى بولغانىدى:

ــ مەن قىلاي، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئائىشە، ئۇنىڭغا كۆيۈنگىن! چۈنكى مەن ئۇنىڭغا ئامراق، ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3818)

8812 ــ عَنْ عُمَرَ أَنَّهُ فَرَضَ لِأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فِي ثَلَاثَةِ آلَافٍ وَخَمْسِ مِائَةٍ وَفَرَضَ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ فِي ثَلَاثَةِ آلَافٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ لِأَبِيهِ لِمَ فَضَّلْتَ أُسَامَةَ عَلَيَّ فَوَاللَّهِ مَا سَبَقَنِي إِلَى مَشْهَدٍ قَالَ لِأَنَّ زَيْدًا كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَبِيكَ وَكَانَ أُسَامَةُ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْكَ فَآثَرْتُ حُبَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حُبِّي.

8812 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇسامەگە 3500 (دەرھەم)، ماڭا (يەنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەرگە) 3000 (دەرھەم) مائاش بەلگىلىدى. مەن بۇنىڭغا ئېتىراز بىلدۇرۇپ:

[1] ئەلبانى (1607): سەھىھ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3001): ھەسەن، ـ دېگەن.

ـ نېمە ئۈچۈن ئۇسامەنى مەندىن ئارتۇق كۆرىسەن؟ اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇ ھېچبىر غازاتقا مەندىن بۇرۇن قاتناشمىغان، ـ دېگەنىدىم، ئۆمەر:

ـ چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (ئۇسامەنىڭ دادىسى) زەيدنى (داداڭ) ئۆمەردىنمۇ ياخشى كۆرەتتى، (ئۇنىڭ ئوغلى) ئۇسامەگىمۇ سەندىن بەكرەك ئامراق ئىدى. شۇڭا ئۇنى سەندىن ئارتۇق كۆردۈم، ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(تىرمىزى: 3813)

8813 ــ عن عَبْد اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ نَظَرَ ابْنُ عُمَرَ يَوْمًا وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ إِلَى رَجُلٍ يَسْحَبُ ثِيَابَهُ فِي نَاحِيَةٍ مِنْ الْمَسْجِدِ فَقَالَ انْظُرْ مَنْ هَذَا لَيْتَ هَذَا عِنْدِي قَالَ لَهُ إِنْسَانٌ أَمَا تَعْرِفُ هَذَا يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ هَذَا مُحَمَّدُ بْنُ أُسَامَةَ قَالَ فَطَأْطَأَ ابْنُ عُمَرَ رَأْسَهُ وَنَقَرَ بِيَدَيْهِ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ قَالَ لَوْ رَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَحَبَّهُ.

8813 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى دىناردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر كۈنى، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مەسجىدنىڭ چېتىدە كىيىمىنى سۆرىگەن پېتى ئايلىنىپ يۈرگەن بىرىنى كۆرۈپ قېلىپ:

ـ قاراپ بېقىڭلار، كىمكەن ئۇ؟ مېنىڭ ئالدىمغا كەلگەن بولسا، ئۇنىڭغا گەپ قىلىپ قويماتتىم، ـ دېدى. بىر ئادەم ئۇنىڭغا:

ـ ئى ئەبۇ ئابدۇررا ھمان! ئۇ كىشىنى تونۇمامسەن؟! ئۇ ئۇسامەنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ئەمەسمۇ؟ ـ دېۋىدى، ئىبنى ئۆمەر بېشىنى ساڭگىلىتىپ، قولى بىلەن يەرنى جىجىدى، ئاندىن:

ـ ئەگەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (ھايات) بولغان بولسا، ئۇنى چوقۇم ياخشى كۆرگەن بولاتتى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3734)

8814 ــ ابن شهاب قال: أول من أسلم زيد بن حارثة.

[1] ئەلبانى (799): زەئىپ، ـ دېگەن.

8814 ـ ئىبنى شىھاب مۇنداق دېگەن: زەيد ئىبنى ھارىسە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ تۇنجى مۇسۇلمان بولغان كىشى ئىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 4653)

8815 ــ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ جَاءَ عَمَّارٌ يَسْتَأْذِنُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ائْذَنُوا لَهُ مَرْحَبًا بِالطَّيِّبِ الْمُطَيَّبِ.

8815 ـ ئەلىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەممار پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئىجازەت سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياخشىلارنىڭ ياخشىسىغا ئىجازەت بېرىڭلار! ـ دېدى.[2]

(تىرمىزى: 3798)

8816 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْشِرْ عَمَّارُ تَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِية.

8816 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەممارغا:

«ئى ئەممار! ساڭا خۇش بېشارەت، سېنى زالىم پىرقە ئۆلتۈرىدۇ» دېگەن[3].

(تىرمىزى: 3800)

8817 ــ وزاد رزين: واستسقى يوم صفين، فأتي بقعب فيه لبن، فلما نظر إليه كبر ثم قال: أخبرني رسول اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أن آخر رزقي من الدنيا صياح لبن في مثل هذا القعب، ثم حمل فلم ينش حتى قتل.

[1] ھەيسەمى (15509): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2986): سەھىھ ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (2898): سەھىھ ـ دېگەن.

8817 ـ رەزىننىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق كەلگەن: سىففىن جېڭىدە ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇسسۇلۇق تەلەپ قىلىۋىدى، بىر جامدا سۆت كەلتۈرۈلدى. ئۇ سۆتكە قاراپ تەكبىر ئېيتقاندىن كېيىن:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا دۇنيادىكى ئاخىرقى رىزقىمنىڭ مۇشۇنداق جامدا كەلتۈرۈلگەن سۆت بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان ئىدى، ـ دېدى ـ ده، دۇشمەن سېپىگە هۇجۇم قىلىپ، ئۇزۇن ئۆتمەيلا شېھىد بولدى.

8818 ــ **عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لَهُ وَلِعَلِيِّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ائْتِيَا أَبَا سَعِيدٍ فَاسْمَعَا مِنْ حَدِيثِهِ فَأَتَيْنَاهُ وَهُوَ وَأَخُوهُ فِي حَائِطٍ لَهُمَا يَسْقِيَانِهِ فَلَمَّا رَآنَا جَاءَ فَاحْتَبَى وَجَلَسَ فَقَالَ كُنَّا نَنْقُلُ لَبِنَ الْمَسْجِدِ لَبِنَةً لَبِنَةً وَكَانَ عَمَّارٌ يَنْقُلُ لَبِنَتَيْنِ لَبِنَتَيْنِ فَمَرَّ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَسَحَ عَنْ رَأْسِهِ الْغُبَارَ وَقَالَ وَيْحَ عَمَّارٍ تَقْتُلُهُ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ عَمَّارٌ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ وَيَدْعُونَهُ إِلَى النَّارِ.**

8818 ـ ئىكرىمەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما ئوغلى ئەلى بىلەن ماڭا:

ــ ئىككىڭلار ئەبۇ سەئىدنىڭ يېنىغا بېرىپ، ئۇنىڭدىن ھەدىس ئاڭلاپ كېلىڭلار! ـ دېدى. بارساق، ئۇ قېرىندىشى بىلەن بىللە بىر باغقا سۇ باشلاۋاتقان ئىكەن. ئۇ يەكتىكىگە ئورۇنۇپ، ئىككى قولى بىلەن ئىككى تىزىنى قامالاپ ئولتۇرۇپ، بىزگە ھەدىس سۆزلەپ بېرىشكە باشلىدى ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەسجىدىنىڭ قۇرۇلۇشىنى تىلغا ئېلىپ مۇنداق دېدى:

ــ بىز كېسەكنى بىردىن ـ بىردىن كۆتۈرسەك، ئەممار ئىككى ـ ئىككىدىن كۆتۈرەتتى. ئەممارنى كۆرگەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ بېشىدىكى چاڭ ـ توزاڭنى قېقىپ تۇرۇپ: «بىچار ئەممار! ئۇنى توپىلاڭچىلار ئۆلتۈرىدۇ. ئەممار ئۇلارنى جەننەتكە چاقىرىپ تۇرسا، ئۇلار ئۇنى دوزاخقا چاقىرىدۇ» دېگەنىدى.

(بۇخارى: 2812)

8819 ــ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا خُيِّرَ عَمَّارٌ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَرْشَدَهُمَا.

8819 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەممار قاچانكى ئىككى ئىشتىن بىرىنى تاللاشقا دۇچ كەلسە، چوقۇم ئەڭ توغرىسىنى تاللاپ كەلدى»[1].

(تىرمىزى: 3799)

8820 ــ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُلِئَ عَمَّارٌ إِيمَانًا إِلَى مُشَاشِهِ.

8820 ـ بىر ساھابىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەممارنىڭ پۈتكۈل ۋۇجۇدى ئىمان بىلەن تولغان»[2].

(نەسائى: 5007)

8821 ــ على رفعه: دم عمار ولحمه حرام أن تطعمه على النار.

8821 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەممارنىڭ قېنىمۇ، گۆشىمۇ دوزاخقا ھارامدۇر»[3].

(بەززار: 2684)

8822 ــ عَنْ بِلَالِ بْنِ يَحْيَى، قَالَ: لَمَّا قُتِلَ عُثْمَانُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَتَى حُذَيْفَةُ، فَقِيلَ: يَا أَبَا عَبْدِ اللهِ، قُتِلَ هَذَا الرَّجُلُ فَقَدِ اخْتَلَفَ النَّاسُ فَمَا تَقُولُ؟ فَقَالَ: أَسْنِدُونِي

[1] ئەلبانى (2987): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (4634): سەھىھ ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15603): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

فَأَسْنَدُوهُ إِلَى صَدْرِ رَجُلٍ، فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ: أَبُو الْيَقْظَانِ عَلَى الْفِطْرَةِ أَبُو الْيَقْظَانِ عَلَى الْفِطْرَةِ لاَ يَدَعُهَا حَتَّى يَمُوتَ أَوْ يَمَسَّهُ الْهَرَمُ.

8822 ـ بىلال ئىبنى يەھيادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلتۈرۈلگەندە، كىشىلەر ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ـ ئەي ئەبۇ ئابدۇللاھ! بۇ خەلىپە ئۆلتۈرۈلدى. ئىنسانلار (كىمنىڭ توغرا يولدا ئىكەنلىكىدە) ئىختىلاپ قىلىشىۋاتىدۇ، سەن بۇ ھەقتە نېمە دەيسەن؟ ـ دەپ سوراشقانىدى، ئۇ:

ـ مېنى يۆلەڭلار! ـ دېدى، كىشىلەر ئۇنى بىرەيلەنىڭ مەيدىسىگە يۆلەپ ئولتۇرغۇزۇپ قويدى. ئاندىن ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئەبۇ يەقزان (يەنى ئەممار ئىبنى ياسىر) توغرا يولدا بولىدۇ، ئەبۇ يەقزان توغرا يولدا بولىدۇ. ئۇ تاكى ئۆلگىچە ياكى قېرىپ كەتكىچە توغرا يولدىن ئايرىلمايدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم[1].

(بەززار: 2687؛ «ئەلئەۋسەت»)

8823 ــ عن عُثْمَان رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَقْبَلْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آخِذًا بِيَدِي نَتَمَشَّى فِي الْبَطْحَاءِ حَتَّى أَتَى عَلَى أَبِيهِ وَأُمِّهِ وَعَلَيْهِ يُعَذَّبُونَ فَقَالَ أَبُو عَمَّارٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ الدَّهْرَ هَكَذَا فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اصْبِرْ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِآلِ يَاسِرٍ.

8823 ــ ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىككىمىز قول تۇتۇشقان ھالدا بەتھا دېگەن جايدىن ئۆتۈپ، ئەممارنىڭ ئائىلىسىنىڭ قېشىغا كەلدۇق، مۇشرىكلار ئۇلارنى قىيناۋاتقانىكەن، ئەممارنىڭ دادىسى:

[1] ھەيسەمى (15605): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىككىلىسىنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ــ ئى رەسۇلاللاھ! زامان مۇشۇنداق بولامدۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

ـ سەۋر قىلغىن! ـ دېگەندىن كېيىن:

ــ ئى اللە! ياسىر ئائىلىسىنى مەغپىرەت قىلغىن! ــ دەپ دۇئا قىلدى[1].

(ئەھمەد: 441)

8824 ــ **للكبير: اصْبِرُوا آلَ يَاسِرٍ مَوْعِدُكُمُ الْجَنَّةُ.**

8824 ــ «ئەلكەبىر»دە مۇنداق دېيىلگەن: «ئى ياسىرنىڭ ئائىلىسى! سەۋر قىلىڭلار، بارار جايىڭلار جەننەتتۇر»[2].

(«ئەلكەبىر»: 303/24)

8825 ــ **عن الحسن قال كان عمار يقول قاتلت مع رسول الله ع الجن والإنس أرسلني إلى بئر بدر فلقيت الشيطان في صورة الإنس فصارعني فصرعته فجعلت أدقه بفهر معي أو حجر معي فقال رسول الله ع عمار لقي الشيطان عند البئر فقاتله فما عدا أن رجعت فأخبرته فقال ذاك الشيطان.**

8825 ـ ھەسەن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن ئىنسى ـ جىنلارغا قارشى ئۇرۇش قىلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى بەدر قۇدۇقىغا ئەۋەتتى، قۇدۇق بېشىدا ئىنسان سىياقىغا كىرىۋالغان شەيتان بىلەن دوقۇرۇشۇپ قېلىپ، ئېلىشىشقا باشلىدىم. ئاخىرى، ئۇنى يېقىتىپ، بېشىنى تاش بىلەن ئەزدىم. دەل شۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

[1] ھەيسەمى (15589): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15591): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ـ ئەمما قۇدۇق بېشىدا شەيتانغا ئۇچراپ قېلىپ، ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشتى، ـ دېگەن ئىكەن. قايتىپ بېرىپ، قۇدۇق بېشىدا بولغان ۋەقەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتىپ بەرگەنىدىم، ماڭا:

ـ سەن شەيتان بىلەن ئېلىشتىڭ، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»)

8826 ــ **خالد بن الوليد رفعه: من يَحْقِرُ عَمَّارًا يَحْقِرُهُ اللَّهُ وَمَنْ يَسُبُّ عَمَّارًا يَسُبَّهُ اللَّهُ وَمَنْ يَنْتَقِصُ عَمَّارًا يَنْتَقِصُهُ اللَّهُ.**

8826 ــ خالىد ئىبنى ۋەلىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى ئەمارغا ھاقارەت قىلىدىكەن، الله ئۇنىڭغا ھاقارەت قىلىدۇ. كىمكى ئەمارنى تىللايدىكەن، الله ئۇنى تىللايدۇ. كىمكى ئەمارنى كەمسىتىدىكەن، الله ئۇنى كەمسىتىدۇ»[2].

(«ئەلكەبىر»: 3832)

8827 ــ **وفي رواية: إنه من يُعَادِي عَمَّارًا يُعَادِيهِ اللَّهُ.**

8827 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: «كىم ئەمارغا دۈشمەنلىك قىلىدىكەن، الله ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك قىلىدۇ»[3].

(«ئەلكەبىر»: 3831)

---

[1] ھەيسەمى (15594): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئۆستازى يەئقۇب ئىبنى ئىسھاق مەخزۇمىدىن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئۇ كىشىنى تونۇمايمەن. راۋىيلىرىدىن يەنە ھەكەم ئىبنى ئەتىيىيەگە ھەرخىل باھا بېرىلگەن. قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15596): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى بىر قانچە سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىنىڭ بەزىلىرى ئىمام ئەھمەدنىڭ سەنەدىگە ئوخشايدۇ. بۇ سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىك، باشقا سەنەدلىرىنىڭ بەزىسى مۇرسەل، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15595): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8828 ــ عمرو ابن العاص وقد أتاه رجلان يختصمان فى دم عمار وسلبه. فقال عمرو: خليا عنه. فإنى سمعت النبى صلى الله عليه وسلم يقول: قاتل عمار وسلبه فى النار.

8828 ــ ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئىككى ئادەم ئۇنىڭ قېشىغا: ”ئەممارنىڭ قاتىلىمەن“ دەپ، ئولجىسىنى تەلەپ قىلىپ كەلگەندى، ئەمر ئۇلارغا:

ــ بولدى قىلىڭلار، مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئەممارنىڭ قاتىلى ۋە نەرسە ـ كېرەكلىرىنى ئولجا ئالغۇچى دوزاختا بولىدۇ» دېگىنىنى ئاڭلىغان ئىدىم» دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»)

8829 ــ عن عبد اللَّهِ بن الْحَارِثِ أَنَّ عَمْرَو بن الْعَاصِ قال لِمُعَاوِيَةَ يا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يقول حين كان يَبْنِي الْمَسْجِدَ لِعَمَّارٍ إِنَّكَ لَحَرِيصٌ على الْجِهَادِ وَإِنَّكَ لِمَنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَلَتَقْتُلُكَ الْفِئَةُ الْبَاغِيَةُ قال بَلَى قال فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُ قال وَاللَّهِ ما تَزَالُ تَدْحَضُ في بَوْلِكَ أَنَحْنُ قَتَلْنَاهُ إنما قَتَلَهُ الذي جاء بِهِ.

8829 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ھارىستىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ــ ئى ئەمرۇلمۇئمىنىن! سەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مەسجىد سېلىۋاتقاندا ئەممارغا: «سەن جىھادقا ھېرىسمەن ئادەمسەن، سەن جەننەت ئەھلىدۇرسەن، سېنى زالىم پىرقە ئۆلتۈرىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىمىغانمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، مۇئاۋىيە:

ـ ئاڭلىغان ئىدىم، ـ دېدى. ئەمر:

ـ ئەمسە ئۇنى نېمە ئۈچۈن ئۆلتۈردۈڭلار؟ ـ دېۋىدى، مۇئاۋىيە:

[1] ھەيسەمى (15619): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن

ـ سەن تېخىچە سۆيدۈكىڭگە تېيىلىپ يۈرگەن ئادەم ئىكەنسەن، ئۇنى بىز ئۆلتۈرمىدۇق، بەلكى ئۇنى ئۇرۇشقا ئېلىپ چىققان كىشى ئۆلتۈردى، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 330/19)

8830 ــ وعن كلثوم بن جبر: قيل لقاتل عمار: كيف كان أمر عمار؟ قال كنا نعد عمارا من خيارنا حتى سمعته يوما في مسجد قباء يقع في عثمان فلو خلصت إليه لوطئته برجلي فما صليت بعد ذلك صلاة إلا قلت اللهم لقني عمارا فلما كان يوم صفين استقبلني رجل يسوق الكتيبة فاختلفت أنا وهو ضربتين فبدرته فضربته فكبا لوجهه ثم قتلته.

8830 ـ كۆلسۇم ئىبنى جەبردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەممار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قاتىلىدىن:

ـ ئەممار قانداق ئۆلتۈرۈلدى؟ ـ دەپ سورالغانىدى، ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ بىز ئەممارنى ئەڭ ياخشى كىشىلىرىمىزدىن دەپ بىلەتتۇق. بىر كۈنى، ئۇنىڭ قۇبا مەسجىدىدە ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يامان گېپىنى قىلغانلىقىنى ئاڭلاپ قالدىم ـ دە، ئۆزۈمگە: ''ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن يۈز كۆرۈشەلىسەم، ئۇنى پۈتۈم بىلەن يانچىۋەتكەن بولاتتىم'' دېدىم ۋە شۇندىن ئېېتىبارەن ھەر نامازدىن كېيىن: ''ئى الله! مېنى ئەممارغا ئوچراشتۇرغىن'' دەپ دۇئا قىلىدىغان بولدۇم. سەففىن جېڭى بولغان كۈنى، ئاتلىق قوشۇننى باشلاپ كېتىۋاتقان بىرىنى كۆرۈپ قالدىم. ئىككىمىز بىر ـ بىرىمىزگە قاراپ بىردىن قىلىچ ئوردۇق. ئىككىنچى قېتىمدا مەن ئۇنىڭدىن چاققان چىقىپ، قىلىچىم بىلەن بىر چېپىۋىدىم، ئۇ دۈم چۈشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋەتتىم[2].

(«ئەلكەبىر»: 363/22)

---

[1] ھەيسەمى (15621): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15627): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئىمام ئەھمەدنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھمۇ قىسقارتىپ رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

8831 ــ **عن عَلِيٍّ قال قال رسول اللَّهِ ε لو كنت مُؤَمِّرًا أَحَدًا من غَيْرِ مَشُورَةٍ منهم لَأَمَّرْتُ عليهم بن أُمِّ عَبْدٍ.**

8831 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەگەر مەسلىھەتسىز بىر كىمنى باش قىلىدىغان بولسام، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدنى كىشىلەرگە ئەمىر قىلىپ قويغان بولاتتىم»[1].

(تىرمىزى: 3808)

8832 ــ **عن عبد الرحمن بن يَزِيدَ قال سَأَلْنَا حُذَيْفَةَ عن رَجُلٍ قَرِيبِ السَّمْتِ وَالْهَدْيِ من النبي ε حتى نَأْخُذَ عنه فقال ما أَعْرِفُ أَحَدًا أَقْرَبَ سَمْتًا وَهَدْيًا وَدَلًّا بِالنَّبِيِّ ε من بن أُمِّ عَبْدٍ.**

8832 ـ ئابدۇررراھمان ئىبنى يەزىدتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ـ تەققى ـ تۇرقى ۋە يۇرۇش ـ تۇرۇشى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئەڭ ئوخشايدىغان بىرىنى كۆرسىتىپ قويساڭ، (ئىلمىنى) ئۇنىڭدىن ئۆگەنگەن بولساق، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ تەققى ـ تۇرقى ۋە يۇرۇش ـ تۇرۇشى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇممۇ ئەبدىنىڭ ئوغلىدىنمۇ (يەنى ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدتىنمۇ) بەكرەك ئوخشايدىغان بىرىنى بىلمەيمەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 3762)

8833 ــ **عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَدِمْتُ أَنَا وَأَخِي مِنْ الْيَمَنِ فَمَكُثْنَا حِينًا مَا نُرَى إِلَّا أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَا نَرَى مِنْ دُخُولِهِ وَدُخُولِ أُمِّهِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.**

[1] ئەلبانى (796): زەئىپ، ـ دېگەن.

8833 ـ ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: قېرىندىشىم ئىككىمىز يەمەندىن مەدىنىگە كۆچۈپ كەلگەنىدۇق. خېلى بىر زامانلارغىچە ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد بىلەن ئۇنىڭ ئانىسىنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئائىلىسىدىن ئوخشايدۇ دەپ يۈرۈپتۇق. چۈنكى ئۇلار ھەر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆيىگە بىمالال كىرىپ ـ چىقىپ يۈرەتتى.

(بۇخارى: 3763)

8834 ــ **عن أَبِي الْأَحْوَصِ قَالَ شَهِدْتُ أَبَا مُوسَى وَأَبَا مَسْعُودٍ حِينَ مَاتَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَقَالَ أَحَدُهُمَا لِصَاحِبِهِ أَتُرَاهُ تَرَكَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ فَقَالَ إِنْ قُلْتَ ذَاكَ إِنْ كَانَ لَيُؤْذَنُ لَهُ إِذَا حُجِبْنَا وَيَشْهَدُ إِذَا غِبْنَا.**

8834 ـ ئەبۇ ئەھۋەستىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئەبۇ مۇسا بىلەن ئەبۇ مەسئۇدنى كۆردۇم. ئىبنى مەسئۇد ئۆلۈپ كەتكەندە، ئۇ ئىككىسىدىن بىرى يەنە بىرىگە:

ـ ئەجىبا، ئۇ ئۆزىگە ئوخشاش بىرىنى قالدۇرۇپ كەتكەنمىدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، يەنە بىرى:

ـ تۇغرا ئېيتتىڭ. بىزگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈن ئىجازەت بېرىلمىگەن بىلەن، ئۇنىڭغا بېرىلەتتى. بىز يوق چاغلاردىمۇ، ئۇ ھەمىشە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىدا بولاتتى، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2461)

8835 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ بَشَّرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْرَأَ الْقُرْآنَ غَضًّا كَمَا أُنْزِلَ فَلْيَقْرَأْهُ عَلَى قِرَاءَةِ ابْنِ أُمِّ عَبْدٍ.**

8835 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەبۇ بەكرى بىلەن ئۆمەر ئىككىسى ئۇنىڭغا پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالامنىڭ: «كىم قۇرئاننى نازىل قىلىنغان پېتى ئوقۇشنى خالىسا، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇدنىڭ قىرائىتىدە ئوقۇسۇن» دېگەن مۇبارەك سۆزنىنى يەتكۈزگەن[1].

(ئىبنى ماجە: 138)

8836 ــ عَنِ بن مَسْعُودٍ قال لقد رَأَيْتُنِي سَادِسَ سِتَّةٍ ما علــى ظَهْــرِ الأَرْضِ مُسْلِمٌ غَيْرُنَا.

8836 ــ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن ئالتىنچى بولۇپ مۇسۇلمان ئېيتتىم، يەر يۈزىدە بىزدىن باشقا مۇسۇلمان يوق ئىدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 8406)

8837 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ خَرَجْنَا مِنْ قَوْمِنَــا غِفَــارٍ وَكَانُوا يُحِلُّونَ الشَّهْرَ الْحَرَامَ فَخَرَجْتُ أَنَا وَأَخِي أُنَيْسٌ وَأُمُّنَا فَنَزَلْنَا عَلَــى خَــالٍ لَنَــا فَأَكْرَمَنَا خَالُنَا وَأَحْسَنَ إِلَيْنَا فَحَسَدَنَا قَوْمُهُ فَقَالُوا إِنَّكَ إِذَا خَرَجْتَ عَنْ أَهْلِــكَ خَــالَفَ إِلَيْهِمْ أُنَيْسٌ فَجَاءَ خَالُنَا فَنَثَا عَلَيْنَا الَّذِي قِيلَ لَهُ فَقُلْتُ أَمَّا مَا مَضَى مِنْ مَعْرُوفِــكَ فَقَــدْ كَدَّرْتَهُ وَلَا جِمَاعَ لَكَ فِيمَا بَعْدُ فَقَرَّبْنَا صِرْمَتَنَا فَاحْتَمَلْنَا عَلَيْهَا وَتَغَطَّى خَالُنَا ثَوْبَهُ فَجَعَلَ يَبْكِي فَانْطَلَقْنَا حَتَّى نَزَلْنَا بِحَضْرَةِ مَكَّةَ فَنَافَرَ أُنَيْسٌ عَنْ صِرْمَتِنَا وَعَنْ مِثْلِهَا فَأَتَيَا الْكَاهِنَ فَخَيَّرَ أُنَيْسًا فَأَتَانَا أُنَيْسٌ بِصِرْمَتِنَا وَمِثْلِهَا مَعَهَا قَالَ وَقَدْ صَلَّيْتُ يَا ابْنَ أَخِي قَبْلَ أَنْ أَلْقَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلَاثِ سِنِينَ قُلْتُ لِمَنْ قَالَ لِلَّهِ قُلْتُ فَأَيْنَ تَوَجَّهُ قَــالَ أَتَوَجَّهُ حَيْثُ يُوَجِّهُنِي رَبِّي أُصَلِّي عِشَاءً حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ أُلْقِيتُ كَأَنِّي خِفَاءٌ حَتَّى تَعْلُوَنِي الشَّمْسُ فَقَالَ أُنَيْسٌ إِنَّ لِي حَاجَةً بِمَكَّةَ فَاكْفِنِي فَانْطَلَقَ أُنَيْسٌ حَتَّى أَتَــى مَكَّةَ فَرَاثَ عَلَيَّ ثُمَّ جَاءَ فَقُلْتُ مَا صَنَعْتَ قَالَ لَقِيتُ رَجُلًا بِمَكَّةَ عَلَى دِينِكَ يَــزْعُمُ أَنَّ

[1] ئەلبانى (114): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15550): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىككىلىسىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

اللَّهَ أَرْسَلَهُ قُلْتُ فَمَا يَقُولُ النَّاسُ قَالَ يَقُولُونَ شَاعِرٌ كَاهِنٌ سَاحِرٌ وَكَانَ أُنَيْسٌ أَحَدَ الشُّعَرَاءِ قَالَ أُنَيْسٌ لَقَدْ سَمِعْتُ قَوْلَ الْكَهَنَةِ فَمَا هُوَ بِقَوْلِهِمْ وَلَقَدْ وَضَعْتُ قَوْلَهُ عَلَى أَقْرَاءِ الشِّعْرِ فَمَا يَلْتَئِمُ عَلَى لِسَانِ أَحَدٍ بَعْدِي أَنَّهُ شِعْرٌ وَاللَّهِ إِنَّهُ لَصَادِقٌ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ قَالَ قُلْتُ فَاكْفِنِي حَتَّى أَذْهَبَ فَأَنْظُرَ قَالَ فَأَتَيْتُ مَكَّةَ فَتَضَعَّفْتُ رَجُلًا مِنْهُمْ فَقُلْتُ أَيْنَ هَذَا الَّذِي تَدْعُونَهُ الصَّابِئَ فَأَشَارَ إِلَيَّ فَقَالَ الصَّابِئَ فَمَالَ عَلَيَّ أَهْلُ الْوَادِي بِكُلِّ مَدَرَةٍ وَعَظْمٍ حَتَّى خَرَرْتُ مَغْشِيًّا عَلَيَّ قَالَ فَارْتَفَعْتُ حِينَ ارْتَفَعْتُ كَأَنِّي نُصُبٌ أَحْمَرُ قَالَ فَأَتَيْتُ زَمْزَمَ فَغَسَلْتُ عَنِّي الدِّمَاءَ وَشَرِبْتُ مِنْ مَائِهَا وَلَقَدْ لَبِثْتُ يَا ابْنَ أَخِي ثَلَاثِينَ بَيْنَ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ مَا كَانَ لِي طَعَامٌ إِلَّا مَاءُ زَمْزَمَ فَسَمِنْتُ حَتَّى تَكَسَّرَتْ عُكَنُ بَطْنِي وَمَا وَجَدْتُ عَلَى كَبِدِي سُخْفَةَ جُوعٍ قَالَ فَبَيْنَا أَهْلِ مَكَّةَ فِي لَيْلَةٍ قَمْرَاءَ إِضْحِيَانَ إِذْ ضُرِبَ عَلَى أَسْمِخَتِهِمْ فَمَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ أَحَدٌ وَامْرَأَتَيْنِ مِنْهُمْ تَدْعُوَانِ إِسَافًا وَنَائِلَةَ قَالَ فَأَتَتَا عَلَيَّ فِي طَوَافِهِمَا فَقُلْتُ أَنْكِحَا أَحَدَهُمَا الْأُخْرَى قَالَ فَمَا تَنَاهَتَا عَنْ قَوْلِهِمَا قَالَ فَأَتَتَا عَلَيَّ فَقُلْتُ هَنٌ مِثْلُ الْخَشَبَةِ غَيْرَ أَنِّي لَا أَكْنِي فَانْطَلَقَتَا تُوَلْوِلَانِ وَتَقُولَانِ لَوْ كَانَ هَاهُنَا أَحَدٌ مِنْ أَنْفَارِنَا قَالَ فَاسْتَقْبَلَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا هَابِطَانِ قَالَ مَا لَكُمَا قَالَتَا الصَّابِئُ بَيْنَ الْكَعْبَةِ وَأَسْتَارِهَا قَالَ مَا قَالَ لَكُمَا قَالَتَا إِنَّهُ قَالَ لَنَا كَلِمَةً تَمْلَأُ الْفَمَ وَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى اسْتَلَمَ الْحَجَرَ وَطَافَ بِالْبَيْتِ هُوَ وَصَاحِبُهُ ثُمَّ صَلَّى فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ قَالَ أَبُو ذَرٍّ فَكُنْتُ أَنَا أَوَّلَ مَنْ حَيَّاهُ بِتَحِيَّةِ الْإِسْلَامِ قَالَ فَقُلْتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ مَنْ أَنْتَ قَالَ قُلْتُ مِنْ غِفَارٍ قَالَ فَأَهْوَى بِيَدِهِ فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي كَرِهَ أَنْ انْتَمَيْتُ إِلَى غِفَارٍ فَذَهَبْتُ آخُذُ بِيَدِهِ فَقَدَعَنِي صَاحِبُهُ وَكَانَ أَعْلَمَ بِهِ مِنِّي ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ مَتَى كُنْتَ هَاهُنَا قَالَ قُلْتُ قَدْ كُنْتُ هَاهُنَا مُنْذُ ثَلَاثِينَ بَيْنَ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ قَالَ فَمَنْ كَانَ يُطْعِمُكَ قَالَ قُلْتُ مَا كَانَ لِي طَعَامٌ إِلَّا مَاءُ زَمْزَمَ فَسَمِنْتُ حَتَّى تَكَسَّرَتْ عُكَنُ بَطْنِي وَمَا أَجِدُ عَلَى كَبِدِي سُخْفَةَ جُوعٍ قَالَ إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ إِنَّهَا طَعَامُ طُعْمٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ ائْذَنْ لِي فِي طَعَامِهِ اللَّيْلَةَ فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَانْطَلَقْتُ مَعَهُمَا فَفَتَحَ أَبُو بَكْرٍ بَابًا فَجَعَلَ يَقْبِضُ لَنَا مِنْ زَبِيبِ

الطَّائِفِ وَكَانَ ذَلِكَ أَوَّلَ طَعَامٍ أَكَلْتُهُ بِهَا ثُمَّ غَبَرْتُ مَا غَبَرْتُ ثُمَّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ وُجِّهَتْ لِي أَرْضٌ ذَاتُ نَخْلٍ لَا أُرَاهَا إِلَّا يَثْرِبَ فَهَلْ أَنْتَ مُبَلِّغٌ عَنِّي قَوْمَكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَنْفَعَهُمْ بِكَ وَيَأْجُرَكَ فِيهِمْ فَأَتَيْتُ أُنَيْسًا فَقَالَ مَا صَنَعْتَ قُلْتُ صَنَعْتُ أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدَّقْتُ قَالَ مَا بِي رَغْبَةٌ عَنْ دِينِكَ فَإِنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدَّقْتُ فَأَتَيْنَا أُمَّنَا فَقَالَتْ مَا بِي رَغْبَةٌ عَنْ دِينِكُمَا فَإِنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدَّقْتُ فَاحْتَمَلْنَا حَتَّى أَتَيْنَا قَوْمَنَا غِفَارًا فَأَسْلَمَ نِصْفُهُمْ وَكَانَ يَؤُمُّهُمْ أَيْمَاءُ بْنُ رَحَضَةَ الْغِفَارِيُّ وَكَانَ سَيِّدَهُمْ وَقَالَ نِصْفُهُمْ إِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ أَسْلَمْنَا فَقَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ فَأَسْلَمَ نِصْفُهُمْ الْبَاقِي وَجَاءَتْ أَسْلَمُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِخْوَتُنَا نُسْلِمُ عَلَى الَّذِي أَسْلَمُوا عَلَيْهِ فَأَسْلَمُوا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غِفَارُ غَفَرَ اللَّهُ لَهَا وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ.

8837 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى سامىتتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئانام ۋە قېرىندىشىم ئۇنەيس بىلەن ھارام قىلىنغان ئايىنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىمىغان قەۋمىمىز (غىفار)دىن يېنىپ چىقىپ، بىر تاغىمىزنىڭ يېنىغا بارىدۇق. تاغىمىز بىزنى ناھايىتى ئوبدان كۆتۈپ، ئىززەت ـ ئىكرام قىلدى. لېكىن قەۋمى بىزدىن ھەسەت قىلىپ، تاغامغا:

ــ سەن سىرتقا چىقىپ كەتكەندە، ئۇنەيس ئايالىڭنىڭ يېنىغا كىرىپ چىقىۋاتىدۇ، ـ دەپتۇ. تاغام ئۆيگە كېلىپ، ئۇلارنىڭ سۆزلىرىنى ئېغىزىدىن چىقىرىپ قويدى. مەن:

ـ ئەي تاغا! بىزگە قىلغان بارلىق ياخشىلىقىڭنى يوققا چىقاردىڭ، ـ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن ئۇلاغلىرىمىزنى تەييارلاپ، يولۇڭ ـ تاقلىرىمىزنى ئارتىپ يولغا چىقتۇق. تاغىمىز يۈزىنى كېيىمگە يۆگەپ، ئارقىمىزدىن ھۆركىرەپ يىغلىغىنىچە قېلىپ قالدى. شۇ ماڭغانچە، مەككىگە يېقىن بىر يەرگە بېرىپ چۈشتۇق. ئۇنەيس باشقىلار بىلەن قوشاق ئېيتىشىش ئۈچۈن بارلىق تۆگىمىزنى دوغا تىكتى ۋە ئۇلار بىلەن بىر كاھىنىڭ يېنىغا كەتتى. ئۇنەيس قوشاقتا ئۇلارنى

يېڭىۋالغاچقا، بىزنىڭ تۆگىلىرىمىزنىڭ بىر باراۋىرىدە تۆگە بىلەن قايتىپ كەلدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن يۈز كۆرۈشۈشتىن ئۈچ يىل بۇرۇنلا ناماز ئوقۇشقا باشلىغانىدىم.

(راۋىي مۇنداق دەيدۇ) مەن ئۇنىڭدىن:

ـ كىم ئۇچۇن ئوقۇيتتىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ الله ئۈچۈن، ـ دېدى.

ـ نەگە يۈزلىنەتتىڭ؟ ـ دەپ سورىسام:

ـ الله قاياققا يۈزلەندۈرسە، شۇ تەرەپكە قاراپ ئوقۇيتتىم. خۇپتەن نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ، ئەتىسى كۈن تىكلەنگۈچە خۇددى ئىچى قۇرۇق تاغاردەك ئۇخلاپ كېتەتتىم، ـ دېدى.

(ئەبۇ زەرنىڭ سۆزى مۇنداق داۋاملىشىدۇ) قېرىندىشىم ئۇنەيس:

ـ مېنىڭ مەككىدە ئىشىم بار. نەرسە ـ كېرەكلىرىمگە كۆز ـ قۇلاق بولۇپ قويغىن، ـ دەپ قويۇپ كەتتى ۋە خېلى ئۇزۇندا قايتىپ كەلدى. ئۇنىڭدىن:

ـ بۇ چاغقىچە نېمە ئىش قىلدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم ئۇ:

ـ مەككىدە سېنىڭ دىنىڭغا ئېتىقاد قىلمىدىغان بىر ئادەمنى ئۇچراتتىم. ئۇ ئۆزىنى الله ئەۋەتكەن پەيغەمبەر دەپ ئاتايدىكەن، ـ دېدى. مەن:

ـ خەلقچۇ؟ خەلق ئۇنىڭغا قانداق قارايدىكەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ خەلق ئۇنى شائىر، كاھىن ۋە سېھرىگەر دەپ قارايدىكەن. مەن كاھىنلارنىڭ سۆزلىرىنى كۆپ ئاڭلىغانىمەن، ئۇنىڭ سۆزلىرى كاھىنلارنىڭكىگە پەقەتلا ئوخشىمايدۇ. (ئۇنەيس خېلىلا يېتىلگەن شائىر ئىدى) شېئىر ۋەزىنلىرىگىمۇ سېلىپ باقتىم، لېكىن ئۇ سۆزلەرنى شېئىر دېيىشكە قەتئىي تىلىم بارمىدى. الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇ راستچىل، خەلق يالغانچى ئىكەن، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلاپ:

ــ مەنمۇ بېرىپ (ئەھۋال ئىگەللەپ) كېلەي، سەن مېنىڭ نەرسىلىرىمگە كۆز ـ قۇلاق بولۇپ تۇرغىن! ـ دېدىم ۋە مەككىگە كىرىپ، ئاجىزراق بىر كىشىنى تېپىپ:

ـ سىلەر "ئازغۇن" دەپ قارايدىغان ئۇ ئادەمنى قەيەردە؟ ـ دەپ سورىدىم. ئۇ ئادەم:

ـ دېمەك، سەنمۇ ئازغۇن ئىكەنسەن، سەنمۇ ئازغۇن ئىكەنسەن، ـ دەپ ۋارقىراشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئەتراپتىكى خەلق يىغىلىپ كېلىپ، قولىغا چىققان چالما ـ كېسەك بىلەن باش ـ كۆزۈمنى يېرىپ ئايلاندۇرۇۋەتتى. ھوشۇمغا كەلگىنىمدە، باش ـ كۆزۈم ۋە كىيىم ـ كېچىكمىنىڭ قانغا بويالغانلىقىنى كۆردۈم. ئورنۇمدىن تۇرۇپ، زەمزەمنىڭ يېنىغا باردىم ۋە ئۇستى ـ بېشىمدىكى قانىنى يۇغاندىن كېيىن، سۇدىن قانغىچە ئىچتىم. ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى! 30 كېچە ـ كۈندۈزگىچە زەمزەم سۇيىدىن باشقا تائام يوق ھالدا ياشىدىم. سۇنى ئىچىۋېرىپ شۇنداق سېمىرىپ كەتتىمكى، قورسىقىم كۆپۈپ ئېتىلىپ كېتەي دەپ قالغانىدى، پەقەتلا ئاچلىق ھېس قىلمايتتىم. بىر ئايدىڭ كېچىسى، كەئبىدە ئىككى ئايالدىن باشقا تاۋاب قىلىدىغان ھېچكىم يوق ئىدى. قارىغۇدەك بولسام، ئۇ ئىككى ئايال ئىساف بىلەن نائىلەگە دۇئا قىلىۋېتىپتۇ. ئۇلار مېنىڭ يېنىمغا كەلگەنىدى، مەن:

ــ ئۇلارنى نىكاھلاپ قويساڭلار بولمامدۇ؟ ـ دېدىم. لېكىن ئۇلار سۆزۈمگە پەرۋا قىلماي دۇئاسىنى داۋاملاشتۇردى. بىر كەمدىن كېيىن، يېنىمغا يەنە كەلگەنىدى، مەن:

ـ ئۇلار ئوتۇنغىلا ئوخشايدىكەن، ـ دېدىم. ئىككىسى غەزەپلىنىپ:

ـ ئەرلىرىمىز بۇ يەردە بولغان بولسا، كۆرگۈلۈكۈڭنى كۆرەتتىڭ، ـ دېيىشكىنىچە ئۆيلىرىگە قايتتى. يولدا ئۇلارغا يۇقىرىدىن كەئبىگە قاراپ كېلىۋاتقان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى ئۇچرىشىپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نېمە بولدۇڭلار؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ـ كەئبە يوپۇقىنىڭ ئىچىگە بىر دىنىز كىرىۋاپتۇ، ـ دېيىشتى.

ـ ئۇ سىلەرگە نېمە دېدى؟ ـ دەپ سورىغانىدى:

ـــ ئېغىزغا ئالغۇسىز گەپلەرنى قىلدى، ـ دەپ جاۋاب بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى كېلىپ، ھەجەرى ئەسۋەدنى سىلىغاندىن كېيىن، كەئبىنى تاۋاپ قىلدى، ئاندىن نامازغا ئوقۇدى. نامىزىنى ئوقۇپ بولۇشىغا مۇسۇلمانلارنىڭ سالىمى بىلەن:

ـــ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم، ئى رەسۇلۇللاھ! ـــ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام ۋە رەھمەتۇللاھى، كىم بولىسەن؟ ـ دېدى.

ـ غىفار قەبىلىسىدىن بولىمەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنى ئاڭلاپ، قولىنى پېشانىسىگە قويدى. مېنىڭ غىفار قەبىلىسىدىن ئىكەنلىكىمنى ياقتۇرمىغانىدەك تۇراتتى. ئۇنىڭ قولىدىن تۇتماقچى بولغانىدىم، ئەبۇ بەكرى مېنى توسۇۋالدى. ئەبۇ بەكرى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەندىن ياخشى بىلەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىنى كۆتۈرۈپ:

ـ سەن قاچاندىن بېرى بۇ يەردە؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ 30 كۈن بولدى، ـ دېدىم.

ـ كىم ساڭا تائام بەردى؟

ـ زەمزەمدىن باشقا نەرسە ئىچمىدىم. سۈنى ئىچىۋېرىپ، تۇلۇمدەك سېمىرىپ كەتتىم. قورسىقىم كۆپۈپ ئېتىلىپ كېتەي دەپ قالدى.

ـ زەمزەم بەرىكەتلىك سۇ، قورساقنى توق تۇتىدۇ. ئەبۇ بەكرى سۆز قىلدى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەگەر ئىجازەت بەرسەڭ، بۇ كېچە بۇنىڭغا تائام بەرسەم، ـ دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئەبۇ بەكرى ئىككىسى (سىرتقا) ماڭدى، مەنمۇ ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ماڭدىم. ئەبۇ بەكرى بىر ئىشىكنى ئېچىپ، ئالدىمىزغا تائىفنىڭ قۇرۇق ئۈزۈمىدىن ئەكەلدى. بۇ مېنىڭ مەككىدىكى تۇنجى تامىقىم ئىدى. ئاردىدىن ئازراق ۋاقىت ئۆتكەندىن

كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ماڭا خورمىزارلىق بىر يەر كۆرسىتىلدى. ئۇنى مەدىنە دەپ قارايمەن. سەن ئۆز قەۋمىڭگە قايتىپ، ئۇلارغا مېنىڭ ناممدا تەبلىغ قىلغىن. الله سېنىڭ ۋەسىلەڭ بىلەن ئۇلارنى ھىدايەتكە ئېرىشتۈرۈپ قالسا، ساڭا كاتتا ئەجىر بولىدۇ، ـ دېدى.

دەرھال (قېرىندىشىم) ئۇنەيسنىڭ يېنىغا قايتتىم، ئۇ:

ـ قانداق بولدى؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ مەن مۇسۇلمان بولدۇم ۋە ئىمان كەلتۈردۇم، ـ دېدىم. ئۇ:

ــ سېنىڭ دىنىڭدىن يۈز ئۆرۈگۈم يوق. شۇڭا مەنمۇ مۇسۇلمان بولۇپ، ئىمان ئېيتاي، ـ دېدى. ئاندىن ئانىمىزنىڭ يېنىغا باردۇق. ئۇمۇ:

ــ مېنىڭ سىلەرنىڭ دىنىڭلاردىن يۈز ئۆرۈگۈم يوق، مەنمۇ مۇسۇلمان بولۇپ، ئىمان كەلتۈرىمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلاغلىرىمىزغا مىنىپ، قەۋمىمىزگە قايتتۇق. قەۋمىنىڭ يېرىمى ئىمان ئېيتىپ، مۇسۇلمان بولدى. ئۇلارغا ئەيما ئىبنى رەھەزە غىفارى ئىمامەتچىلىك قىلدى، چۈنكى ئۇ قەۋمىنىڭ ئاقساقلى ئىدى. قالغان يېرىمى:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندە مۇسۇلمان بولىمىز، ــ دېيىشتى. دەرۋەقە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلگەندە، قالغان يېرىمىمۇ مۇسۇلمان بولدى. كۆپ ئۆتمەي، ئەسلەم قەبىلىسى يېتىپ كېلىپ:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! قېرىنداشلىرىمىز ئېتىقاد قىلغانغا بىزمۇ ئېتىقاد قىلىمىز، ـ دېدى ۋە مۇسۇلمان بولدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ الله تائالا غىفار قەبىلىسىنى مەغپىرەت قىلسۇن ۋە ئەسلەم قەبىلىسىنى سالامەت قىلسۇن! ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2461)

8838 ــ وفي رواية: أن أَبَا ذَرٍّ تَزَوَّدَ وَحَمَلَ شَنَّةً لَهُ فِيهَا مَاءٌ حَتَّى قَدِمَ مَكَّةَ فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَالْتَمَسَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا يَعْرِفُهُ وَكَرِهَ أَنْ يَسْأَلَ عَنْهُ حَتَّى أَدْرَكَهُ يَعْنِي اللَّيْلَ فَاضْطَجَعَ فَرَآهُ عَلِيٌّ فَعَرَفَ أَنَّهُ غَرِيبٌ فَلَمَّا رَآهُ تَبِعَهُ فَلَمْ يَسْأَلْ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ احْتَمَلَ قِرْبَتَهُ وَزَادَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ فَظَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَلَا يَرَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَمْسَى فَعَادَ إِلَى مَضْجَعِهِ فَمَرَّ بِهِ عَلِيٌّ فَقَالَ مَا أَنَى لِلرَّجُلِ أَنْ يَعْلَمَ مَنْزِلَهُ فَأَقَامَهُ فَذَهَبَ بِهِ مَعَهُ وَلَا يَسْأَلُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّالِثِ فَعَلَ مِثْلَ ذَلِكَ فَأَقَامَهُ عَلِيٌّ مَعَهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَلَا تُحَدِّثُنِي مَا الَّذِي أَقْدَمَكَ هَذَا الْبَلَدَ قَالَ إِنْ أَعْطَيْتَنِي عَهْدًا وَمِيثَاقًا لَتُرْشِدَنِّي فَعَلْتُ فَفَعَلَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ فَإِنَّهُ حَقٌّ وَهُوَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا أَصْبَحْتَ فَاتَّبِعْنِي فَإِنِّي إِنْ رَأَيْتُ شَيْئًا أَخَافُ عَلَيْكَ قُمْتُ كَأَنِّي أُرِيقُ الْمَاءَ فَإِنْ مَضَيْتُ فَاتَّبِعْنِي حَتَّى تَدْخُلَ مَدْخَلِي فَفَعَلَ فَانْطَلَقَ يَقْفُوهُ حَتَّى دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدَخَلَ مَعَهُ فَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ وَأَسْلَمَ مَكَانَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْجِعْ إِلَى قَوْمِكَ فَأَخْبِرْهُمْ حَتَّى يَأْتِيَكَ أَمْرِي فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَصْرُخَنَّ بِهَا بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ فَخَرَجَ حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَثَارَ الْقَوْمُ فَضَرَبُوهُ حَتَّى أَضْجَعُوهُ فَأَتَى الْعَبَّاسُ فَأَكَبَّ عَلَيْهِ فَقَالَ وَيْلَكُمْ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ مِنْ غِفَارٍ وَأَنَّ طَرِيقَ تُجَّارِكُمْ إِلَى الشَّامِ عَلَيْهِمْ فَأَنْقَذَهُ مِنْهُمْ ثُمَّ عَادَ مِنْ الْغَدِ بِمِثْلِهَا وَثَارُوا إِلَيْهِ فَضَرَبُوهُ فَأَكَبَّ عَلَيْهِ الْعَبَّاسُ فَأَنْقَذَهُ.

8838 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئوزۇق ـ تۇلۇك تەييارلاپ، بىر تۇلۇم سۇنى ئېلىپ، مەككىگە كەلدى. كەئبىگە كىرىپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئىزدىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تونۇمايتتى. ئەمما بىر كىمدىن سوراشنى خالىمىدى. شۇنداق قىلىپ، كەچ كىرىپ كەتتى، بىر يەرنى تېپىپ ياتتى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى كۆرۈپ، مۇساپىر ئىكەنلىكىنى بىلدى. ئەبۇ زەرمۇ ئەلىنى كۆرۈپ، ئارقىسىدىن ماڭدى، يول بويى بىر ـ بىرىگە گەپ ـ سۆز قىلىشمىدى. ئەتىسى سەھەردە، ئەبۇ

زەر يەنە ئوزۇقلۇقى بىلەن سۈيىنى ئېلىپ، مەسجىد (كەئبە)گە كەلدى. لېكىن ئۇ كۈنمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى تاپالماي، كەچ بولۇپ كەتتى. تۈنۈگۈن كەچتە ياتقان يېرىگە قايتىپ باردى. ئەلى ئۈنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ:

ـ بۇ ئادەم ئۆيىنى تاپالماي، يەنە مۈشۈ يەردە ياتقان ئوخشىمامدۇ؟ ـ دېدى ۋە ئۈنى ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ، بىللە ئېلىپ ماڭدى. ئىككىسى يەنە بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلىشمىدى. ئۇچىنچى كۈنمۇ شۇنداق بولدى. ئەلى ئۈنى ئورنىدىن تۇرغۇزۇپ، بىللە ئېلىپ ماڭدى ۋە:

ـ بۇ يۇرتقا نېمە ئۈچۈن كەلگەنلىكىڭنى ئېيتىپ بەرمەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى. ئەبۇ زەر:

ـ ماڭا تۇغرا يولنى كۆرسىتىشكە ۋەدە بەرسەڭ، ئاندىن ئېيتىپ بېرىمەن، ـ دېدى. ئەلى شۇنداق ۋەدە بەردى، ئۇ مەقسىدىنى ئېيتقاندىن كېيىن ئەلى ئۈنىڭغا:

ــ ئۇ ھەقىقەتەن پەيغەمبەر، ئەتە سەھەردە مېنىڭ كەينىمدىن ئەگىشىپ ماڭغىن. ئەنسىرىگۈدەك بىرەر ئىش كۆرسەم، سىيگەن بولۇپ تۇرۇۋالمەن. ماڭسام، يەنە كەينىمدىن ماڭ ۋە مەن كىرگەن يەرگە كىرگىن! ـ دېدى. ئەبۇ زەر ئەلىنىڭ دېگىنى بويىچە قىلدى ۋە ئاخىرى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كىرىپ، سۆزلىرىنى ئاڭلىدى ـ دە، شۇ يەردىلا ئىمان ئېيتىپ، مۇسۇلمان بولدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈنىڭغا:

ـ مەندىن بىر خەۋەر كەلگۈچە، قەۋمىڭنىڭ يېنىغا قايتىپ، ئۇلارغا مېنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىمنى تەبلىغ قىلىپ تۇرغىن! ـ دېدى. ئەبۇ زەر:

ــ جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئوچۇق بىر يەرگە چىقىپ، (مۇسۇلمان بولغانلىقىمنى) ئاشكارا جاكارلايمەن، ـ دېدى. ئاندىن ئۇدۇل مەسجىدكە بېرىپ، بار ئاۋازى بىلەن:

ــ مەن بىر اللەتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا ۋە مۇھەممەدنىڭ اللەنىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ

دەپ ۋارقىرىدى. بۇنى ئاڭلىغان مۇشرىكلار تۇشمۇ تۇشتىن كېلىپ، ئۇنى ئۇرۇپ يىقىتتى. ئاببباس كېلىپ، ئۆزىنى ئۇنىڭ ئۈستىگە تاشلىدى ـ دە، مۇشرىكلارغا:

ــ ئۇنىڭ غەفار قەبىلىسىدىن ئىكەنلىكىنى بىلمەمسىلەر؟ تىجارەت ئۈچۈن شامغا ماڭغاندا، بۇلارنىڭ يېنىدىن ئۆتمەمسىلەر؟ ئەگەر غەفار قەبىلىسى بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپسا، سىلەرنى بوش قويۇپ بېرەمدۇ؟ ـ دېدى ۋە ئەبۇ زەرنى ئۇلارنىڭ قولىدىن قۇتۇلدۇرۇپ قالدى. ئەبۇ زەر ئەتىسى يەنە شۇنداق قىلغانىدى، مۇشرىكلار يەنە ئۇرغىلى تۇردى. ئاببباس كېلىپ ئۇنى يەنە قۇتۇلدۇرىۋالدى.

(مۇسلىم: 2474)

8839 ــ **عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ أَبُو ذَرٍّ إِنِّي لَأَقْرَبُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ أَقْرَبَكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ خَرَجَ مِنْ الدُّنْيَا كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ تَرَكْتُهُ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ وَاللَّهِ مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ تَشَبَّثَ مِنْهَا بِشَيْءٍ غَيْرِي.**

8839 ــ ئىراك ئىبنى مالىك رىۋايەت قىلىدۇكى، ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن قىيامەت كۈنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ھەممىڭلاردىن يېقىن تۇرىدىغان كىشىمەن، چۈنكى مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «قىيامەت كۈنى ماڭا ھەممىڭلاردىن يېقىن تۇرىدىغان كىشى مەندىن كېيىن تاكى ۋاپات بولغانغا قەدەر مەندىن ئايرىلغان چاغدىكى ھالىتىنى پەقەتلا ئۆزگەرتمىگەن كىشىدۇر» دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ھەممىڭلار دۇنيادىن بىرەر نەرسە قامالاپ قالدىڭلار، پەقەت مەنلا قۇرۇق قول ئايرىلدىم[1].

(ئەھمەد: 21496)

[1] ھەيسەمى (15808): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر. ئەمما مېنىڭچە ئىراك ئىبنى مالىك دېگەن كىشى ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ھەدىس ئاڭلاپ باقمىغان. تەبەرانىمۇ مۇشۇنىڭغا يېقىنراق مەزمۇندا رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

8840 ــ أبو ذَرٍّ يقول لقد رَأَيْتُنِي رَبْعَ الإِسْلامِ لم يُسْلِمْ قَبْلِي إلا النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم وأبو بَكْرٍ وَبِلالٌ رَضِيَ اللَّهُ عنهما.

8840 ــ ئەبـۇ زەر رەزىيەللاھـۇ ئەنھـۇ مۇنـداق دېـگەن: مەن ئىـمـان ئېيـتـىپ، مۇسۇلمانلارنىڭ تۆتـىنچـىسى بولدۇم. چۈنكى مەندىن ئىلگىرى پەقەتلا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم، ئەبـۇ بەكـرى ۋە بـىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇلا مۇسۇلمان بولغانـكەن[1].

(«ئەلكەبىر»: 1618)

8841 ــ عَنْ إِبْرَاهِيمَ يَعْنِي ابْنَ الْأَشْتَرِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ أَبَا ذَرٍّ حَضَرَهُ الْمَوْتُ وَهُـوَ بِالرَّبَذَةِ فَبَكَتْ امْرَأَتُهُ فَقَالَ مَا يُبْكِيكِ قَالَتْ أَبْكِي لَا يَدَ لِي بِنَفْسِكَ وَلَيْسَ عِنْدِي ثَوْبٌ يَسَعُكَ كَفَنًا فَقَالَ لَا تَبْكِي فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ وَأَنَا عِنْدَهُ فِي نَفَرٍ يَقُولُ لَيَمُوتَنَّ رَجُلٌ مِنْكُمْ بِفَلَاةٍ مِنْ الْأَرْضِ يَشْهَدُهُ عِصَابَةٌ مِنْ الْمُـؤْمِنِينَ قَالَ فَكُلُّ مَنْ كَانَ مَعِي فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ مَاتَ فِي جَمَاعَةٍ وَفُرْقَةٍ فَلَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ غَيْرِي وَقَدْ أَصْبَحْتُ بِالْفَلَاةِ أَمُوتُ فَرَاقِبِي الطَّرِيقَ فَإِنَّكِ سَوْفَ تَرَيْنَ مَا أَقُولُ فَإِنِّي وَاللَّهِ مَـا كَذَبْتُ وَلَا كُذِبْتُ قَالَتْ وَأَنَّى ذَلِكَ وَقَدْ انْقَطَعَ الْحَاجُّ قَالَ رَاقِبِي الطَّرِيقَ قَالَ فَبَيْنَا هِيَ كَذَلِكَ إِذَا هِيَ بِالْقَوْمِ تَخُدُّ بِهِمْ رَوَاحِلُهُمْ كَأَنَّهُمْ الرَّخَمُ فَأَقْبَلَ الْقَوْمُ حَتَّى وَقَفُوا عَلَيْهَـا فَقَالُوا مَا لَكِ قَالَتْ امْرُؤٌ مِنْ الْمُسْلِمِينَ تُكَفِّنُونَهُ وَتُؤْجَرُونَ فِيهِ قَالُوا وَمَنْ هُوَ قَالَتْ أَبُو ذَرٍّ فَفَدَوْهُ بِآبَائِهِمْ وَأُمَّهَاتِهِمْ وَوَضَعُوا سِيَاطَهُمْ فِي نُحُورِهَا يَبْتَدِرُونَهُ فَقَالَ أَبْشِرُوا أَنْـتُمْ النَّفَرُ الَّذِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيكُمْ مَا قَالَ أَبْشِرُوا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَا مِنْ امْرَأَيْنِ مُسْلِمَيْنِ هَلَكَ بَيْنَهُمَا وَلَـدَانِ أَوْ ثَلَاثَـةٌ فَاحْتَسَبَا وَصَبَرَا فَيَرَيَانِ النَّارَ أَبَدًا ثُمَّ قَدْ أَصْبَحْتُ الْيَوْمَ حَيْثُ تَرَوْنَ وَلَوْ أَنَّ ثَوْبًـا مِـنْ ثِيَابِي يَسَعُنِي لَمْ أُكَفَّنْ إِلَّا فِيهِ فَأَنْشُدُكُمْ اللَّهَ أَنْ لَا يُكَفِّنَنِي رَجُلٌ مِنْكُمْ كَـانَ أَمِـيرًا أَوْ عَرِيفًا أَوْ بَرِيدًا فَكُلُّ الْقَوْمِ كَانَ قَدْ نَالَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا إِلَّا فَتًى مِنْ الْأَنْصَارِ كَـانَ مَـعَ

[1] ھەيسەمى (15813): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدى مۇتتەسىل ۋە راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

الْقَوْمِ قَالَ أَنَا صَاحِبُكَ ثَوْبَانِ فِي عَيْبَتِي مِنْ غَزْلِ أُمِّي وَأَجِدُ ثَوْبَيَّ هَذَيْنِ اللَّذَيْنِ عَلَيَّ قَالَ أَنْتَ صَاحِبِي فَكَفِّنِّي.

8841 ـ ئىبراھىم ئىبنى ئەشتەر دادىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رەبەزەدە سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، ئايالى يىغلاشقا باشلىغاندى، ئەبۇ زەر:

ـ نېمىگە يىغلايسەن؟ ـ دەپ سورىدى. ئايالى:

ـ نېمىشقا يىغلىماي؟ مەن سېنى يالغۇز جېنىمغا يۇيۇپ دەپنە قىلالمايمەن. ساڭا كېپەنلىك قىلغۇدەك بىرەر قۇر (چوڭ) كىيىمىمۇ يوق، ـ دېدى. ئۇ:

ـ يىغلىما. چۈنكى مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئاراڭلاردىن بىر كىشى چۆلدە ۋاپات بولىدۇ. ئۇنىڭ جىنازا نامىزىغا بىر گۇرۇھ مۇسۇلمان قاتنىشىدۇ» دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم. شۇ سورۇندا بولغان ساھابىلاردىن مەندىن باشقا ھەممىسى جامائەت ئاربىسىدا ۋاپات بولدى. مانا مەن چۆلدە يالغۇز قالدىم، شۇڭا يولغا قاراپ تۇرغىن. سەن چوقۇم مەن سۆزلەپ بەرگەن بىر گۇرۇھ مۇسۇلماننى كۆرىسەن. چۈنكى اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مەن يالغان ئېيتمىدىم، ماڭمۇ يالغان ئېيتىلمىدى، ـ دېدى. ئايالى:

ـ ھاجىلار توختاپ بولغان تۇرسا، قانداقمۇ ئادەم ئۇچرىسۇن؟ ـ دېۋىدى، ئۇ:

ـ يولغا قاراپ تۇرغىن! ـ دېدى. شۇ ئەسنادا بىر توپ مۇسۇلمان يېتىپ كەلدى ۋە ئەبۇ زەرنىڭ ئايالىدىن:

ـ ساڭا نېمە بولدى؟ ـ دەپ سورىدى. ئايال:

ـ مۇسۇلمانلاردىن بىرى سەكراتتا ياتىدۇ، ئۇنى كېپەنلەپ، يەرلىككە قويۇپ بەرسەڭلار، كاتتا ساۋاب ئالاتتىڭلار، ـ دېدى. ئۇلار:

ـ ئۇ كىم بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىدى، ئايال:

ـ ئەبۇ زەر بولىدۇ، ـ دېۋىدى، ئۇلار:

ـ ئاتا ـ ئانىمىز ئۇنىڭغا پىدا بولسۇن! ـ دېگىنىچە ئەبۇ زەرگە قاراپ يۇگۇرۇشتى. ئەبۇ زەر ئۇلارغا:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سىلەردىن ئالدىن بېشارەت بەرگەنىدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «بىر ئەر - خوتۇننىڭ ئىككى ياكى ئۈچ بالىسى ئۆلۈپ كەتسە، ئاندىن ئۇلار اللەتىن ساۋاب ئۈمىد قىلىپ، سەۋر قىلسا، ھەرگىز دوزاختا كىرمەيدۇ» دېگەنلىكىنى ئەڭلىغانىدىم، سىلەر ھالىمنى كۆرۈپ تۇرۇپ سىلەر، كىيىملىرىم مېنىڭ كېپەنلىكىمگە يەتكەن بولسا، ئۆزەمنىڭ كىيىمدە كېپەنلەنگەن بولاتتىم، اللەنىڭ نامى بىلەن شۇنى سورايمەنكى، ئاراڭلاردا (مۇسۇلمانلارغا) ئەمىر ياكى (بىرەر قەۋمگە) رەئىس بولغان ۋەياكى پوچتىكەشلىك قىلغان كىشى بولسا، مەن ئۇنىڭ رەختىدە كېپەنلەنمەي! - دېدى. يولۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئەنە شۇ ئىشلار بىلەن ئازدۇر - كۆپتۇر مەشغۇل بولغانىدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بىر ئەنسارى يىگىت:

ــ مانا مەن سېنىڭ ئىزدىگەن ئادىمىڭ بولىمەن، خورجۇنۇمدا ئانام يىپ ئىگىرىپ توقۇپ بەرگەن ئىككى پارچە رەخت بار، ئۆزۈم كىيىشكە ئۇچامدىكى ئىككى قۇر كىيىمىم بار، - دېدى. ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا:

ــ سەن ھەقىقەتەن مەن ئىزدىگەن ئادەم ئىكەنسەن، شۇڭا سەن كېپەنلىگىن! - دېدى[1].

(ئەھمەد: 21505)

[1] ھەيسەمى (15829): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بۇ سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. يەنە بىر سەنەددە ئىبراھىم ئەشتەر دېگەن كىشىدىن، ئۇ ئۈمۇ زەردىن قىسقارتىپ رىۋايەت قىلغان. بەززارمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش قىسقارتىپ رىۋايەت قىلغان، - دېگەن.

ھۇزەيفە ئىبنى يەمان، سەئد ئىبنى مۇئاز، ئىبنى ئابباس، ئىبنى ئۆمەر ۋە ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8842 ــ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ سَأَلَتْنِي أُمِّي مَتَى عَهْدُكَ تَعْنِي بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ مَا لِي بِهِ عَهْدٌ مُنْذُ كَذَا وَكَذَا فَنَالَتْ مِنِّي فَقُلْتُ لَهَا دَعِينِي آتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُصَلِّيَ مَعَهُ الْمَغْرِبَ وَأَسْأَلُهُ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لِي وَلَكِ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّيْتُ مَعَهُ الْمَغْرِبَ فَصَلَّى حَتَّى صَلَّى الْعِشَاءَ ثُمَّ انْفَتَلَ فَتَبِعْتُهُ فَسَمِعَ صَوْتِي فَقَالَ مَنْ هَذَا حُذَيْفَةُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ مَا حَاجَتُكَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ وَلِأُمِّكَ قَالَ إِنَّ هَذَا مَلَكٌ لَمْ يَنْزِلْ الْأَرْضَ قَطُّ قَبْلَ هَذِهِ اللَّيْلَةِ اسْتَأْذَنَ رَبَّهُ أَنْ يُسَلِّمَ عَلَيَّ وَيُبَشِّرَنِي بِأَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَأَنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

8842 ـ ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئانام مەندىن:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆرمىگىلى قانچە كۈن بولدى؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ مۇنچە كۈن بولدى، ـ دېگەنىدىم، ماڭا تاپا ـ تەنە قىلدى.

ـ ئۇنداقتا، بۈگۈن شام نامىزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئوقۇپ كېلىشىمگە رۇخسەت قىلغىن. مەن ئۇنىڭدىن ئۆزۈمگە ۋە ساڭا اللەتىن مەغپىرەت تىلىشىنى سورايمەن، ـ دېدىم ۋە ئۇ كۈنى نامازشامنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئوقۇدۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازشامدىن كېيىن نەفلە نامىزى ئوقۇدى، ئاندىن خۇپتەننىمۇ ئوقۇپ، ئۆيىگە قايتتى، مەنمۇ كەينىدىن ماڭدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاۋازىمنى ئاڭلىدى ـ دە:

ـ كىمسەن، ھۇزەيفەمۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ ھەئە، ـ دېدىم.

ـ بىرەر ئىشىڭ بارمىدى؟ الله سېنى ۋە ئانىڭنى مەغپىرەت قىلسۇن. قارا، بۇ پەرىشتە بۇندىن ئىلگىرى زېمىنغا چۈشۈپ باقمىغانىكەن، ئۇ ماڭا فاتىمەنىڭ جەننەت ئاياللىرىنىڭ خانىشى؛ ھەسەن بىلەن ھۈسەينىنىڭ بولسا، جەننەت ياشلىرىنىڭ سەردارلىرى ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن پەرۋەردىگارىدىن ئىجازەت ئېلىپ كەپتۇ، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3871)

8843 ـ **عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اسْتَخْلَفْتَ قَالَ إِنْ أَسْتَخْلِفْ عَلَيْكُمْ فَعَصَيْتُمُوهُ عُذِّبْتُمْ وَلَكِنْ مَا حَدَّثَكُمْ حُذَيْفَةُ فَصَدِّقُوهُ وَمَا أَقْرَأَكُمْ عَبْدُ اللَّهِ فَاقْرَءُوهُ.**

8843 ـ ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن يەنە مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ساھابىلەر پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بىرەيلەننى ئورنۇڭغا خەلىپە تەيىنلەپ قويغان بولساڭ، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ مەن سىلەرگە بىر كىمنى خەلىپە تەيىنلەپ قويسام، سىلەر ئۇنىڭغا ئاسىيلىق قىلىپ، ئازابقا دۇچار بولۇپ كېتىسىلەر. ئەمما ھۇزەيفە سۆزلەپ بەرگەن ھەدىسكە ئىشىنىڭلار. ئىبنى مەسئۇد قۇرئانىنى قانداق ئوقۇسا، سىلەرمۇ شۇنداق ئوقۇڭلار! ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3812)

8844 ـ **عَنْ أَبِي إِسْحَقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ يَقُولُ أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُلَّةُ حَرِيرٍ فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَلْمِسُونَهَا وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا فَقَالَ أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ لَمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا وَأَلْيَنُ.**

[1] ئەلبانى (2975): سەھىھ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (798): زەئىپ، ـ دېگەن.

8844 ـ ئەبۇ ئىسھاقتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر پارچە يىپەك رەخت ھەدىيە قىلىندى. ساھابىلەر رەختنى سىلاپ كۆرۈپ، يۇمشاقلىقىدىن ھەيران قېلىشتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇلارغا:

ــ بۇنىڭ يۇمشاقلىقىدىن ئەجەبلىنىۋاتامسىلەر؟! سەئد ئىبنى مۇئازنىڭ جەننەتتىكى قول ياغلىقلىرى بۇنىڭدىنمۇ يۇمشاق، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2468)

8845 ــ **عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اهْتَزَّ الْعَرْشُ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ وَعَنْ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ فَقَالَ رَجُلٌ لِجَابِرٍ فَإِنَّ الْبَرَاءَ يَقُولُ اهْتَزَّ السَّرِيرُ فَقَالَ إِنَّهُ كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ الْحَيَّيْنِ ضَغَائِنُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اهْتَزَّ عَرْشُ الرَّحْمَنِ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ.**

8845 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىندۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «سەئد ئىبنى مۇئازنىڭ ئۆلۈمىدىن ئەرش تەۋرەپ كەتتى» دېدى. بۇنى ئاڭلىغان بىر كىشى جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا:

ـ مەن بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ: ''تاۋۇت تەۋرەپ كەتتى'' دېگىنىنى ئاڭلىدىمغۇ؟ ـ دېگەندى، جابىر ئۇنىڭغا:

ــ بۇ ئىككى قەبىلە (يەنى ئەۋس بىلەن خەزرەج) ئوتتۇرىسىدا ئەزەلدىن بېرى بىر ـ بىرىنى كۆرەلمەسلىك ۋە ئۆچمەنلىك بار، (مەن خەزرەج قەبىلىسىدىن تۇرۇپ، سەئدنىڭ پەزىلىتىنى بايان قىلغان بۇ سۆزنى ئەينەن يەتكۈزىۋاتسام، بەرا سەئدنىڭ قەبىلىسى بولغان ئەۋستىن تۇرۇپ، ئۇنىڭ نېمە دېگىنى بۇ). مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «سەئد ئىبنى مۇئازنىڭ ئۆلۈمىدىن رەھمانىنىڭ ئەرشى تەۋرەپ كەتتى» دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3803)

8846 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمْهُ الْكِتَابَ.

8846 ــ ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ: «ئى اللە! ئۇنى قۇرئانغا ئالىم قىلغايسەن» دېدى.

(بۇخارى: 75)

8847 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ ضَمَّنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى صَدْرِهِ وَقَالَ اللَّهُمَّ عَلِّمْهُ الْحِكْمَةَ.

8847 ـ ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن يەنە مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى باغرىغا بېسىپ تۇرۇپ: «ئى اللە! ئۇنىڭغا ھېكمەت ئاتا قىلغايسەن» دېدى.

(بۇخارى: 3756)

8848 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ الْخَلَاءَ فَوَضَعْتُ لَهُ وَضُوءًا قَالَ مَنْ وَضَعَ هَذَا فَأُخْبِرَ فَقَالَ اللَّهُمَّ فَقِّهْهُ فِي الدِّينِ.

8848 ــ ئىبنى ئاببباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاجەتخانىغا كىرىپ كېتىۋىدى، تاھارەت ئېلىشى ئۈچۈن سۇ قويۇپ قويدۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چىقىپ:

ـ بۇنى كىم قويۇپ قويدى؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇنىڭغا سۇنى مېنىڭ قويۇپ قويغانلىقىم ئېيتىلغانىدى:

ـ ئى اللە! ئۇنى دىنىي ئىلىمگە باي قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى.

(بۇخارى: 143)

8849 ــ عن أُمّ الْفَضْلِ بنتُ الْحَارِثِ قالت بَيْنَا أنا مَارَّةٌ وَالنَّبِيُّ صلى اللَّهُ عليه وسلم فِي الْحِجْرِ فقال يا أُمَّ الْفَضْلِ قلت لَبَّيْكَ يا رَسُولَ اللَّهِ قال إِنَّكِ حَامِلٌ بِغُلَامٍ...

فإذا وَضَعْتِيهِ فأتيني بِهِ فلما وَضَعَتْهُ أَتَتْ بِهِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَسَمَّاهُ عَبْدَ اللَّهِ وألباه من رِيقِهِ ثُمَّ قال إذهبي بِهِ فَلَتَجِدِنَّهُ كَيِّسًا.

8849 ــ ئۇممۇ فەزل رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھىجرىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى كۆرۈپ:

ـ ئى ئۇممۇ فەزل! ـ دەپ چاقىردى. مەن:

ـ خوش، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېدىم. ماڭا:

ـ سەن بىر ئوغۇلغا ھامىلدار ئىكەنسەن، بالا تۇغۇلغاندا يېنىمغا ئېلىپ كەلگىن! ـ دېدى. دەرۋەقە، بىر ئوغۇل تۇغدۇم ۋە ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا ''ئابدۇللاھ'' دەپ ئىسىم قويدى ۋە ئۆزىنىڭ مۇبارەك تۈكۈرۈكىنى ئۇنىڭغا سۈرۈپ قويدى. ئاندىن:

ـ ئەمدى ئېلىپ كەتسەڭ بولىدۇ. قاراپ تۇرغىن، بۇ بالا كەلگۈسىدە ئاجايىپ ئەقىللىق يىگىت بولىدۇ، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 10580)

8850 ــ عَنِ ابن عَبَّاسٍ قال: دَعَا لِي رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال نِعْمَ التُّرجمانُ أنت وَدَعَا لِي جِبْرِيلُ مَرَّتَيْنِ.

8850 ــ ئىبنى ئاببىاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا دۇئا قىلدى ۋە: «سەن قۇرئاننىڭ مۇپەسسىرى» دېدى. جىبرىئىلمۇ ماڭا ئىككى قېتىم دۇئا قىلدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 11108)

[1] ھەيسەمى (15514): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15516): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇللاھ ئىبنى خەررائىش ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

8851 ــ عن سَعِيدِ بن جُبَيْرٍ قال مَاتَ ابن عَبَّاسٍ بِالطَّائِفِ فَشَهِدْتُ جَنَازَتَهُ فَجَاءَ طَيْرٌ أَبْيَضُ لم يُرَ على خُلَّتِهِ حتى دخل في نَعْشِهِ ثُمَّ لم يُرَ خَارِجًا منه فلما دُفِنَ تُلِيَتْ هذه الآيَةُ على شَفِيرِ الْقَبْرِ لم نَدْرِ من تَلاهَا (يا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إلى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي في عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي).

8851 ـ سەئىد ئىبنى جۇبەيردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما تائىفتا ۋاپات بولدى. ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر ئاق قۇش كېلىپ ئۇنىڭ تاۋۇتىغا كىرىپ كەتتى. ئۇنىڭ قايتىپ چىققىنىنى ھېچكىم كۆرمىدى (يەنى قايتىپ چىقمىدى). دەپنە قىلىنىۋاتقاندا: ﴿ئى ئارام تاپقۇچى جان! سەن پەرۋەردىگارىڭدىن مەمنۇن، پەرۋەردىگارىڭ سەندىن رازى بولغان ھالدا ئۇنىڭ دەرگاھىغا قايتقىن!﴾[1] دېگەن ئايەت ئوقۇلدى. لېكىن بۇ ئايەتنى كىمنىڭ ئوقۇغانلىقىنى ھېچكىم بىلمىدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 10581)

8852 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الرَّجُلُ فِي حَيَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى رُؤْيَا قَصَّهَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَمَنَّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا أَقُصُّهَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُنْتُ غُلَامًا شَابًّا أَعْزَبَ وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النَّارِ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ وَإِذَا لَهَا قَرْنَانِ كَقَرْنَيْ الْبِئْرِ وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ فَجَعَلْتُ أَقُولُ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ النَّارِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ النَّارِ فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ آخَرُ فَقَالَ لِي لَنْ تُرَاعَ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ لَوْ كَانَ يُصَلِّي بِاللَّيْلِ قَالَ سَالِمٌ فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ لَا يَنَامُ مِنْ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا.

[1] سۈرە فەجر، 28 ــ 30 ــ ئايەت.

[2] ھەيسەمى (15535): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8852 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھايات ۋاقتىدا كىشىلەر بىرەر چۈش كۆرسە، چۈشىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسالامغا سۆزلەپ بېرەتتى. ئۇ چاغلاردا تېخى ياش، بويتاق بالا ئىدىم ۋە مەسجىدتە يېتىپ قوپاتتىم. مەنمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتىپ بەرگۈدەك بىرەر چۈش كۆرۈشنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتىم. بىر كۈنى، مۇنداق بىر چۈش كۆردۈم: ئىككى پەرىشتە كېلىپ، مېنى دوزاخنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردى. دوزاخنىڭ چۆرىسى خۇددى قۇدۇقنىڭكىدەك قوپۇرۇلغان بولۇپ، ئۈستىدە خۇددى قۇدۇقنىڭكىدەك توغرىسىغا قويۇلغان ئىككى تال ياغاچ بار ئىكەن. قارىسام، ئۇ يەردە مەن تونۇيدىغان كىشىلەرمۇ بار ئىكەن. شۇنىڭ بىلەن مەن: ''اللھقا سېغىنىپ دوزاختىن پاناھ تىلەيمەن، اللھقا سېغىنىپ دوزاختىن پاناھ تىلەيمەن'' دېيىشكە باشلىدىم. ئۈچىنچى بىر پەرىشتە يېنىمىزغا كېلىپ: ''قورقمىغىن، قورقمىغىن!'' دېدى.

(ئويغىنىپ) چۈشۈمنى ھەفسەگە ئېيتىپ بەرگەنىدىم، ھەفسە بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئابدۇللاھ نېمىدېگەن ياخشى بىرى. ئەگەر كېچىلىرى نامازغا قوقۇغان بولسا، تېخىمۇ ياخشى بولغان بولاتتى، ـ دېدى.

سالىم مۇنداق دېگەن: شۇندىن كېيىن، ئابدۇللاھ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما كېچىنىڭ كۆپ قىسمىنى ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزىدىغان بولدى.

(بۇخارى: 3738)

8853 ــ **عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ فِي يَدِي سَرَقَةً مِنْ حَرِيرٍ لَا أَهْوِي بِهَا إِلَى مَكَانٍ فِي الْجَنَّةِ إِلَّا طَارَتْ بِي إِلَيْهِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ أَخَاكِ رَجُلٌ صَالِحٌ أَوْ قَالَ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَجُلٌ صَالِحٌ.**

8853 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن قىلىنغان يەنە بىر رىۋايەتتە چۈشى مۇنداق بايان قىلىنغان: قولۇمدا بىر پارچە يىپەك رەخت بار بولۇپ، جەننەتنىڭ قەيىرىگە بارماقچى بولسام، ئۇ يىپەك رەخت مەن بىلەن بىللە شۇ يەرگە ئۇچاتتى.

بۇ چۈشۈمنى ھەفسەگە سۆزلەپ بەرگەندىم، ھەفسە ئۇنى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئېيتقانكەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

ـ قېرىندىشىڭ (ئابدۇللاھ) نېمىدېگەن ياخشى ئادەم ـ ھە؟! ـ دەپتۇ. (بۇخارى: 7016)

8854 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ إِنَّ رِجَالًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانُوا يَرَوْنَ الرُّؤْيَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُصُّونَهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَأَنَا غُلَامٌ حَدِيثُ السِّنِّ وَبَيْتِي الْمَسْجِدُ قَبْلَ أَنْ أَنْكِحَ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي لَوْ كَانَ فِيكَ خَيْرٌ لَرَأَيْتَ مِثْلَ مَا يَرَى هَؤُلَاءِ فَلَمَّا اضْطَجَعْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ قُلْتُ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ فِيَّ خَيْرًا فَأَرِنِي رُؤْيَا فَبَيْنَمَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ جَاءَنِي مَلَكَانِ فِي يَدِ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ يُقْبِلَانِ بِي إِلَى جَهَنَّمَ وَأَنَا بَيْنَهُمَا أَدْعُو اللَّهَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهَنَّمَ ثُمَّ أُرَانِي لَقِيَنِي مَلَكٌ فِي يَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ فَقَالَ لَنْ تُرَاعَ نِعْمَ الرَّجُلُ أَنْتَ لَوْ كُنْتَ تُكْثِرُ الصَّلَاةَ فَانْطَلَقُوا بِي حَتَّى وَقَفُوا بِي عَلَى شَفِيرِ جَهَنَّمَ فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبِئْرِ لَهُ قُرُونٌ كَقَرْنِ الْبِئْرِ بَيْنَ كُلِّ قَرْنَيْنِ مَلَكٌ بِيَدِهِ مِقْمَعَةٌ مِنْ حَدِيدٍ وَأَرَى فِيهَا رِجَالًا مُعَلَّقِينَ بِالسَّلَاسِلِ رُءُوسُهُمْ أَسْفَلَهُمْ عَرَفْتُ فِيهَا رِجَالًا مِنْ قُرَيْشٍ فَانْصَرَفُوا بِي عَنْ ذَاتِ الْيَمِينِ فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ.. بنحوه.

8854 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم زامانىدا، بەزى ساھابىلەر كۆرگەن چۈشلىرىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۆزلەپ بېرەتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ چۈشىگە تەبىر بېرەتتى. ئۇ

چاغلاردا، مەن تېخى يېشىم كىچىك، بويتاق يىگىت بولغاچقا، مەسجىدتە يېتىپ قوپاتتىم. مەن ئۆز - ئۆزەمگە: ''ئەگەر سەندە ياخشىلىق بولغان بولسا، ئۇلاردەك چۈشلەرنى كۆرەتتىڭ'' دەيتتىم. بىر كېچىسى: ''ئى الله! ئەگەر مەندە ياخشىلىق بولسا، ماڭا بىر چۈش كۆرسەتكىن'' دەپ دۇئا قىلىپ ئۇخلاپ قالدىم ۋە شۇ كېچىسى مۇنداق چۈش كۆردۈم: ئىككى پەرىشتە يېنىمغا كەلدى. قوللىرىدا بىردىن تۆمۈر توقماق بار ئىدى. ئۇلار مېنى دوزاخقا ئېلىپ بارىدى، مەن ئۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىدا تۇرۇپ: ''ئى الله! مېنى جەھەننەمدىن پاناھلاندۇرغىن'' دەپ دۇئا قىلىشقا باشلىدىم. شۇ چاغدا، قولىدا تۆمۈر توقماق تۇتقان ئۇچىنچى بىر پەرىشتە يېتىپ كېلىپ: ''قورقما، سەن ياخشى ئادەمسەن. نامازنى كۆپ ئوقۇغان بولساڭ، تېخىمۇ ياخشى بولاتتى'' دېدى. ئاندىن ئۇلار مېنى دوزاخنىڭ گىرۋىكىگە تۇرغۇزۇپ قويدى. دوزاخنىڭ چۆرىسى خۇددى قۇدۇقنىڭكىدەك قويۇرۇلغان بولۇپ، ئۇستىدە خۇددى قۇدۇقنىڭكىدەك توغرىسىغا قويۇلغان ياغاچلار بار ئىدى، ھەر ئىككى ياغاچنىڭ ئارىسىدا بىردىن پەرىشتە توقماق تۇتقان ھالدا تۇراتتى. ئۇ يەردە بەشى تۆۋەن قىلىپ ئېسىپ قويۇلغان كىشىلەرنى كۆردۈم ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بەزى قۇرەيشلىك كىشىلەرنى تونۇپ قالدىم. ئاندىن پەرىشتىلەر مېنى ئوڭ تەرەپتىن ئېلىپ كېتىشتى.

مەن بۇ چۈشۈمنى ھەفسەگە سۆزلەپ بەردىم... داۋامى يۇقىرىقى ھەدىسكە ئوخشاش.

(بۇخارى: 7016)

8855 ــ **عن ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ وَكَانَ بَيْنَهُمَا شَيْءٌ فَغَدَوْتُ عَلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ أَتُرِيدُ أَنْ تُقَاتِلَ ابْنَ الزُّبَيْرِ فَتُحِلَّ حَرَمَ اللَّهِ فَقَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ ابْنَ الزُّبَيْرِ وَبَنِي أُمَيَّةَ مُحِلِّينَ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أُحِلُّهُ أَبَدًا قَالَ قَالَ النَّاسُ بَايِعْ لِابْنِ الزُّبَيْرِ فَقُلْتُ وَأَيْنَ بِهَذَا الْأَمْرِ عَنْهُ أَمَّا أَبُوهُ فَحَوَارِيُّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ الزُّبَيْرَ وَأَمَّا جَدُّهُ فَصَاحِبُ الْغَارِ يُرِيدُ أَبَا بَكْرٍ وَأُمُّهُ فَذَاتُ النِّطَاقِ يُرِيدُ أَسْمَاءَ وَأَمَّا خَالَتُهُ فَأُمُّ الْمُؤْمِنِينَ يُرِيدُ عَائِشَةَ**

وَأَمَّا عَمَّتُهُ فَزَوْجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ خَدِيجَةَ وَأَمَّا عَمَّةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَدَّتُهُ يُرِيدُ صَفِيَّةَ ثُمَّ عَفِيفٌ فِي الْإِسْلَامِ قَارِئٌ لِلْقُرْآنِ وَاللَّهِ إِنْ وَصَلُونِي وَصَلُونِي مِنْ قَرِيبٍ وَإِنْ رَبُّونِي رَبُّونِي أَكْفَاءٌ كِرَامٌ فَآثَرَ التُّوَيْتَاتِ وَالْأُسَامَاتِ وَالْحُمَيْدَاتِ يُرِيدُ أَبْطُنًا مِنْ بَنِي أَسَدٍ بَنِي ثُوَيْتٍ وَبَنِي أُسَامَةَ وَبَنِي أَسَدٍ إِنَّ ابْنَ أَبِي الْعَاصِ بَرَزَ يَمْشِي الْقُدَمِيَّةَ يَعْنِي عَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ مَرْوَانَ وَإِنَّهُ لَوَّى ذَنَبَهُ يَعْنِي ابْنَ الزُّبَيْرِ.

8855 ـ ئىبنى ئەبۇ مۇلەيكەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بىلەن ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانىڭ ئارىسىدا ئازراق ئىختىلاپ بولۇپ قالدى. (بىر كۈنى) سەھەردە ئىبنى ئابباسنىڭ يېنىغا بېرىپ:

ــ سەن الله تائالانىڭ چەكلىمىسىدىن ھالقىپ، ھەرەمدە ئىبنى زۇبەير بىلەن ئۇرۇشماقچىمۇ؟ ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـ الله ئۈنداق ئىشتىن پاناھلىق بەرگەي! لېكىن الله ئىبنى زۇبەير بىلەن ئۇمەييە جەمەتىنى ھەرەمدە ئۇرۇش قىلىشنى ھالال سانىغۇچى قىلىپ تەقدىر قىلىپتۇ. الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ھەرەمدە ئۇرۇشۇشنى مەڭگۈ ھالال دەپ قارىمايمەن. ئىبنى زۇبەير جەمەتىدىكىلەر ماڭا: ”ئىبنى زۇبەيرگە بەيئەت قىلغىن“ دېيىشىۋاتىدۇ، مەن ئۇلارغا مۇنداق جاۋاب بەردىم: خەلىپىلىك ئىشى ئۇنىڭغا ئانچە يېراق ئەمەس (يەنى ئۇ خەلىپە بولۇشقا لايىق). چۈنكى ئۇنىڭ ئاتىسى (زۇبەير) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ياردەمچىسى؛ بوۋىسى (ئەبۇ بەكرى) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غاردىكى ھەمراھى؛ ئانىسى (ئەسما) ئىككى بەلباغ ئىگىسى؛ بىر ھامىسى (ئائىشە) مۇئمىنلەرنىڭ ئانىسى؛ يەنە بىر ھامىسى (خەدىچە) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى؛ چوڭ ئانىسى (سەفىيە) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھامىسىدۇر. ئۆزىگە كەلسەك، ئۇ ئېتىقادى پاك، قۇرئاننى ياخشى بىلىدىغان قارىيدۇر. الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئەگەر ئۇلار (ئۇمەييە جەمەتى) ماڭا سىلە ـ رەھىم قىلسا، يېقىن تۇغقانچىلىق جەھەتتىن قىلىدۇ. مېنى تەربىيىلىسە، ئېسىل، تەڭتۇشلۇق سالاھىيىتى بىلەن

تەربىيىلەيدۇ. ئۇ (ئىبنى زۇبەير) ھوقۇق تۇتۇپ بەنى ئەسەد ئايمىقىنىڭ تۇۋەيت، ئۇسامە ۋە ھۇمەيد جەمەتلىرىنى ئەتىۋارلاپ، بىزنى تاشلاپ قويدى. ھالبۇكى، ئىبنى ئەبۇ ئاسنىڭ ئوغلى (ئابدۇل مەلىك ئىبنى مەرۋان ئىبنى ھەكەم) ئۇنىڭ ئالدىغا ئۆتۈپ، يۇقىرى ئۆرلەپ كەتتى، ئۇ (ئىبنى زۇبەير) بولسا، قۇيرۇقىنى يۆگەپ، ئارقىدا قالدى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 4665)

8856 ــ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِرِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُمَا قَالَا خَرَجَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ حِينَ هَاجَرَتْ وَهِيَ حُبْلَى بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ فَقَدِمَتْ قُبَاءً فَنُفِسَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بِقُبَاءٍ ثُمَّ خَرَجَتْ حِينَ نُفِسَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُحَنِّكَهُ فَأَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا فَوَضَعَهُ فِي حَجْرِهِ ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَكَثْنَا سَاعَةً نَلْتَمِسُهَا قَبْلَ أَنْ نَجِدَهَا فَمَضَغَهَا ثُمَّ بَصَقَهَا فِي فِيهِ فَإِنَّ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ بَطْنَهُ لَرِيقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَتْ أَسْمَاءُ ثُمَّ مَسَحَهُ وَصَلَّى عَلَيْهِ وَسَمَّاهُ عَبْدَ اللَّهِ ثُمَّ جَاءَ وَهُوَ ابْنُ سَبْعِ سِنِينَ أَوْ ثَمَانٍ لِيُبَايِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرَهُ بِذَلِكَ الزُّبَيْرُ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ رَآهُ مُقْبِلًا إِلَيْهِ ثُمَّ بَايَعَهُ.

8856 ـ ئۇرۋە ئىبنى زۇبەير بىلەن فاتىمە بىنتى مۇنزىر ئىبنى زۇبەيردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: (ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى) ئەسمائ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندا، ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەيرگە ھامىلدار ئىدى. قۇباغا يېتىپ كەلگەندە، ئابدۇللاھنى يەتكۈدى ۋە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ خورما بىلەن ئېغىزلاندۇرۇپ قويۇشى ئۈچۈن ئېلىپ كېلىپ، قۇچىقىغا قويدى. بىز خېلى ۋاقىتقىچە خورما ئىزدەپ يۈردۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خورمىنى چاينىپ، بوۋاقنىڭ ئېغىزىغا سالدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇنىڭ قورسىقىغا كىرگەن تۇنجى تائام پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تۈكۈرۈكى بولدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ باش ـ كۆزىنى سىلاپ، ئۇنىڭغا دۇئا قىلدى ۋە ''ئابدۇللاھ'' دەپ ئىسىم قويدى.

ئابدۇللاھ يەتتە ـ سەككىز يېشىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەيئەت قىلغىلى كەلدى. دادىسى زۇبەير ئۇنى شۇنداق قىلىشقا بۇيرىغانىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ كىچىك ۋاقتىنىنى كۆرۈپ كۆلۈمسىرىدى. ئابدۇللاھ (كىچىك) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەيئەت قىلدى.

(مۇسلىم: 2146)

بىلال ئىبنى رەباھ، ئۇبەي ئىبنى كەئىب، ئەبۇ تەلھە ئەنسارى، مىقداد ئىبنى ئەمر ۋە ئەبۇ قەتادە ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8857 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِبِلَالٍ عِنْدَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ يَا بِلَالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمِلْتَهُ عِنْدَكَ فِي الْإِسْلَامِ مَنْفَعَةً فَإِنِّي سَمِعْتُ اللَّيْلَةَ خَشْفَ نَعْلَيْكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ قَالَ بِلَالٌ مَا عَمِلْتُ عَمَلًا فِي الْإِسْلَامِ أَرْجَى عِنْدِي مَنْفَعَةً مِنْ أَنِّي لَا أَتَطَهَّرُ طُهُورًا تَامًّا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطُّهُورِ مَا كَتَبَ اللَّهُ لِي أَنْ أُصَلِّيَ.

8857 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلالدىن:

ـ ئى بىلال! بۇگۈن كېچە جەننەتتە ئاياغ تىۋىشىڭنى ئاڭلىدىم. سەن الله تائالادىن ئەڭ كۆپ ساۋاب ئۇمىد قىلىنىدىغان قايسى ئەمەلنى قىلغانىدىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، بىلال رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق جاۋاب بەردى:

ـ مەيلى كېچە ياكى كۈندۈز بولسۇن، تاھارەت ئالسامىلا، شۇ تاھارەت بىلەن مەيلى ئاز ياكى كۆپ بولسۇن، نامىز ئوقۇمىاي قالمىدىم. الله تائالادىن ئەڭ كۆپ ساۋاب ئۇمىد قىلىدىغان ئەمىلىم ئەنە شۇدۇر.

(مۇسلىم: 2458)

8858 ــ عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ عُمَرُ يَقُولُ أَبُو بَكْرٍ سَيِّدُنَا وَأَعْتَقَ سَيِّدَنَا يَعْنِي بِلَالًا.

8858 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيتتى: ئەبۇ بەكرى خوجىمىزدۇر. ئۇ، خوجىمىز (بىلال)نى ئازاد قىلدى.

(بۇخارى: 3754)

8859 ــ عَنْ سَالِمٍ أَنَّ شَاعِرًا مَدَحَ بِلَالَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ بِلَالُ بْنُ عَبْدِ اللَّــهِ خَيْرُ بِلَالٍ فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ كَذَبْتَ لَا بَلْ بِلَالُ رَسُولِ اللَّهِ خَيْرُ بِلَالٍ.

8859 ـ سالىم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: شائىردىن بىرسى بىلال ئىبنى ئابدۇللاھنى مەدھىيەلەپ:

ـ بىلال ئىبنى ئابدۇللاھ ئەڭ ياخشى بىلالدۇر، ـ دېگەنىدى، ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما:

ـ يالغان ئېيتتىڭ. بەلكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىلالى ئەڭ ياخشى بىلالدۇر، ـ دېدى[1].

(ئىبنى ماجە: 152)

8860 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْــهِ وَسَــلَّمَ لِأُبَيٍّ إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ أَقْرَأَ عَلَيْكَ لَمْ يَكُنْ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ وَسَــمَّانِي قَالَ نَعَمْ فَبَكَى.

8860 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇبەي ئىبنى كەئبكە:

ـ الله مېنى ساڭا: ﴿لەم يەكۈنىللەزىينە كەفەرۇ﴾ سۈرىسىنى ئوقۇپ بېرىشكە بۇيرۇدى، ـ دېگەنىدى، ئۇبەي:

ـــ الله ئىســـمـمـنى ئاتـــدىمۇ؟ ـ دەپ ســـوردى. پەيغەمـــبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، ـ دېگەنىدى، ئۇبەي يىغلاپ كەتتى.

(بۇخارى: 3809)

8861 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَــلَّمَ فَقَالَ إِنِّي مَجْهُودٌ فَأَرْسَلَ إِلَى بَعْضِ نِسَائِهِ فَقَالَتْ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى أُخْرَى فَقَالَتْ مِثْلَ ذَلِكَ حَتَّى قُلْنَ كُلُّهُنَّ مِثْلَ ذَلِكَ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ

[1] ئەلبانى (29): زەئىپ، ـ دېگەن.

مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ فَقَالَ مَنْ يُضِيفُ هَذَا اللَّيْلَةَ رَحِمَهُ اللَّهُ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْ الْأَنْصَارِ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ هَلْ عِنْدَكِ شَيْءٌ قَالَتْ لَا إِلَّا قُوتُ صِبْيَانِي قَالَ فَعَلِّلِيهِمْ بِشَيْءٍ فَإِذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا فَأَطْفِئْ السِّرَاجَ وَأَرِيهِ أَنَّا نَأْكُلُ فَإِذَا أَهْوَى لِيَأْكُلَ فَقُومِي إِلَى السِّرَاجِ حَتَّى تُطْفِئِيهِ قَالَ فَقَعَدُوا وَأَكَلَ الضَّيْفُ فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ قَدْ عَجِبَ اللَّهُ مِنْ صَنِيعِكُمَا بِضَيْفِكُمَا اللَّيْلَةَ.

8861 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ــ بەكمۇ موھتاجمەن (قورسىقىممۇ ئاچ)، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئايالىلىرىدىن بىرىگە خەۋەر يوللىغانىدى، "مەندە سۇدىن باشقا (يېگۈدەك) نەرسە يوق" دېگەن جاۋاب كەلدى. ئاندىن يەنە بىر ئايالىغا خەۋەر يوللىغانىدى، ئۇنىڭىدىنمۇ شۇنداق جاۋاب كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (نۆۋەت بىلەن) ھەممە ئايالىغا خەۋەر يوللىغان بولسىمۇ، ھېچكىمدىن يېگۈدەك بىر نەرسە چىقمىدى. شۇنىڭ بىلەن:

ـ بۇ ئادەمنى بۇ كېچە مېھمان قىلىدىغان بىرى بارمۇ؟ الله ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن، ـ دېگەنىدى، ئەنسارىلاردىن بىرى:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن مېھمان قىلاي، ـ دېدى ۋە ئۇ ئادەمنى ئېلىپ كەتتى. ئۆيگە بېرىپ، ئايالىدىن:

ـ يېگۈدەك بىر نەرسە بارمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئايالى:

ـ بالىلارنىڭ تامىقىدىن باشقا بىر نەرسە يوق، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

ـ بالىلارغا بىر ئامال قىلغىن. مېھمان ئۆيى ئىچىگە كىرگەندە، خۇددى تاماق يەپ ئولتۇرغاندەك تۇس بەرگىن. ئۇ تاماق يېيىشكە باشلىغاندا، چىراغنى ئوڭشىغان بولۇۋېلىپ ئۆچۈرۈۋەتكىن، ـ دېدى. ئايالى ئۇنىڭ ئېيتقىنىدەك قىلدى. مېھمان كىرىپ تاماق يېدى، ئۇلار ئاچ قورساق تۇنىدى. ئەتىسى ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ الله (ئەر ـ ئايال) ئىككىڭلارنىڭ بۇ كېچە مېھمىنىڭلارغا قىلغان ئىشىڭلاردىن ئەجەبلەندى، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2054)

8862 ــ وفي رواية: فَأَنْزَلَ اللَّهُ وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمْ الْمُفْلِحُونَ.

8862 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: شۇنىڭ بىلەن الله تائالا: ﴿ئۇلار موھتاج تۇرۇقلۇق (مۇھاجىرلارنىڭ مەنپەئىتىنى) ئۆزلىرىنىڭ (مەنپەئىتى) دىن ئەلا بىلىدۇ، ئۆز نەفسىنىڭ بېخىللىقىدىن ساقلانغانلار مەقسەدكە ئېرىشكۈچىلەردۇر﴾[1] دېگەن ئايەتنى نازىل قىلدى.

(بۇخارى: 3798)

8863 ــ عَنْ الْمِقْدَادِ قَالَ أَقْبَلْتُ أَنَا وَصَاحِبَانِ لِي وَقَدْ ذَهَبَتْ أَسْمَاعُنَا وَأَبْصَارُنَا مِنْ الْجَهْدِ فَجَعَلْنَا نَعْرِضُ أَنْفُسَنَا عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْهُمْ يَقْبَلُنَا فَأَتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَانْطَلَقَ بِنَا إِلَى أَهْلِهِ فَإِذَا ثَلَاثَةُ أَعْنُزٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَلِبُوا هَذَا اللَّبَنَ بَيْنَنَا قَالَ فَكُنَّا نَحْتَلِبُ فَيَشْرَبُ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنَّا نَصِيبَهُ وَنَرْفَعُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَصِيبَهُ قَالَ فَيَجِيءُ مِنْ اللَّيْلِ فَيُسَلِّمُ تَسْلِيمًا لَا يُوقِظُ نَائِمًا وَيُسْمِعُ الْيَقْظَانَ قَالَ ثُمَّ يَأْتِي الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّي ثُمَّ يَأْتِي شَرَابَهُ فَيَشْرَبُ فَأَتَانِي الشَّيْطَانُ ذَاتَ لَيْلَةٍ وَقَدْ شَرِبْتُ نَصِيبِي فَقَالَ مُحَمَّدٌ يَأْتِي الْأَنْصَارَ فَيُتْحِفُونَهُ وَيُصِيبُ عِنْدَهُمْ مَا بِهِ حَاجَةٌ إِلَى هَذِهِ الْجُرْعَةِ فَأَتَيْتُهَا فَشَرِبْتُهَا فَلَمَّا أَنْ وَغَلَتْ فِي بَطْنِي وَعَلِمْتُ أَنَّهُ لَيْسَ إِلَيْهَا سَبِيلٌ قَالَ نَدَّمَنِي الشَّيْطَانُ فَقَالَ وَيْحَكَ مَا صَنَعْتَ أَشَرِبْتَ شَرَابَ مُحَمَّدٍ فَيَجِيءُ فَلَا يَجِدُهُ فَيَدْعُو عَلَيْكَ فَتَهْلِكُ فَتَذْهَبُ دُنْيَاكَ وَآخِرَتُكَ وَعَلَيَّ شَمْلَةٌ إِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى قَدَمَيَّ خَرَجَ رَأْسِي وَإِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى رَأْسِي خَرَجَ قَدَمَايَ وَجَعَلَ لَا يَجِيئُنِي النَّوْمُ وَأَمَّا صَاحِبَايَ فَنَامَا وَلَمْ يَصْنَعَا مَا صَنَعْتُ قَالَ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ كَمَا كَانَ يُسَلِّمُ ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى ثُمَّ أَتَى

[1] سۈرە ھەشر، 9 ـ ئايەت.

شَرَابَهُ فَكَشَفَ عَنْهُ فَلَمْ يَجِدْ فِيهِ شَيْئًا فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقُلْتُ الْآنَ يَدْعُو عَلَيَّ فَأَهْلِكُ فَقَالَ اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي وَأَسْقِ مَنْ أَسْقَانِي قَالَ فَعَمَدْتُ إِلَى الشَّمْلَةِ فَشَدَدْتُهَا عَلَيَّ وَأَخَذْتُ الشَّفْرَةَ فَانْطَلَقْتُ إِلَى الْأَعْنُزِ أَيُّهَا أَسْمَنُ فَأَذْبَحُهَا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هِيَ حَافِلَةٌ وَإِذَا هُنَّ حُفَّلٌ كُلُّهُنَّ فَعَمَدْتُ إِلَى إِنَاءٍ لِآلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كَانُوا يَطْمَعُونَ أَنْ يَحْتَلِبُوا فِيهِ قَالَ فَحَلَبْتُ فِيهِ حَتَّى عَلَتْهُ رَغْوَةٌ فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَشَرِبْتُمْ شَرَابَكُمْ اللَّيْلَةَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اشْرَبْ فَشَرِبَ ثُمَّ نَاوَلَنِي فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اشْرَبْ فَشَرِبَ ثُمَّ نَاوَلَنِي فَلَمَّا عَرَفْتُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ رَوِيَ وَأَصَبْتُ دَعْوَتَهُ ضَحِكْتُ حَتَّى أُلْقِيتُ إِلَى الْأَرْضِ قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِحْدَى سَوْآتِكَ يَا مِقْدَادُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَ مِنْ أَمْرِي كَذَا وَكَذَا وَفَعَلْتُ كَذَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا هَذِهِ إِلَّا رَحْمَةٌ مِنْ اللَّهِ أَفَلَا كُنْتَ آذَنْتَنِي فَنُوقِظَ صَاحِبَيْنَا فَيُصِيبَانِ مِنْهَا قَالَ فَقُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أُبَالِي إِذَا أَصَبْتَهَا وَأَصَبْتُهَا مَعَكَ مَنْ أَصَابَهَا مِنْ النَّاسِ.

8863 ـ مىقداد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىككى ھەمراھىم بىلەن بىللە يېتىپ كەلدىم. ئاچلىقتىن كۆزلىرىمىز كۆرمەس، قۇلاقلىرىمىز ئاڭلىماس بولۇپ كەتكەنىدى. ساھابىلەرنىڭ ئالدىغا بارغانىدۇق، ھېچكىم بىزنى قوبۇل قىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا باردۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى ئۆيىگە باشلاپ باردى. ئىشىكى ئالدىدا ئۈچ چىشى ئۆچكە تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بۇلارنى سېغىڭلار، سۈتىنى بۆلۈشۈپ ئىچەرمىز، ـ دېدى. ئۆچكىلەرنى سېغىپ، ھەممىمىز ئىچتۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭمۇ نېسىۋىسىنى ئايرىپ قويدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېچىلىرى چىقىپ، سالام بېرەتتى. ئۇخلاۋاتقانلار ئويغىنىپ كەتمەيتتى، (ئۇنىڭ) ئاۋازىنى پەقەت ئويغاقلارلا تۇيىاتتى. ئاندىن مەسجىدكە كىرىپ، نامراز ئوقۇيتتى. ئاندىن چىقىپ، ئۆز

نېسىۋىسىنى (يەنى سۈتنى) ئىچەتتى. بىر كېچىسى، نېسىۋەمنى ئىچىپ بولۇشۇمغا، شەيتان كېلىپ:

ــ ئەنسارىلار مۇھەممەدنى يوقلاپ، يېمەك ـ ئىچمەك ئىنئام قىلىدۇ. شۇڭا بۇ سۈتكە ئېھتىياجى يوق، ـ دېدى. مەن شەيتاننىڭ گېپىگە كىرىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈتىنىمۇ ئىچىۋەتتىم. سۈت گېلىمدىن ئۆتۈپ بولغاندىن كېيىن، شەيتان كېلىپ، مېنى پۇشايمان قىلدۇرغىلى تۇردى:

ــ ۋاي ساڭا! نېمە ئىش قىلدىڭ؟ مۇھەممەدنىڭ نېسىۋىسىنى ئىچىۋەتتىڭغۇ؟ ئۇ كېلىپ، سۈتىنى تاپالمىسا، ساڭا بەددۇئا قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ھالاك بولسەن، دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىكىڭ پۈتۈنلەي يوققا چىقىدۇ، ـ دېدى.

ئۇستۇمدە بىر يېپىنچا بار ئىدى، پۈتۈمنى يۆگىسەم بېشىم، بېشىمنى يۆگىسەم پۈتۈم ئېچىلىپ قالاتتى. ئۇيقۇم قېچىپ، ھەرقانچە قىلىپمۇ ئۇخلىيالمىدىم. ئىككى ھەمراھىم بۇ ئىشلاردىن بىخەۋەر بولغاچقا، غەرق ئۇيقۇغا كەتكەنىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېلىپ ئادىتى بويىچە سالام بەرگەندىن كېيىن، مەسجىدكە كىرىپ نامىز ئوقۇدى. ئاندىن مەسجىدتىن چىقتى ۋە نېسىۋىسىنى ئىچمەكچى بولۇپ قاچىنىڭ ئاغزىنى ئاچتى ـ دە، قاچىنىڭ قۇيقۇرۇق تۇرغانلىقىنى كۆردى. شۇنىڭ بىلەن، بېشىنى ئاسمانغا كۆتۈردى. مەن ئۆز ـ ئۆزەمگە: ”ئەمدى ماڭا بەددۇئا قىلىدۇ، ھالاك بولىدىغان بولدۇم“ دەيتتىم. لېكىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى الله! ماڭا تائام بەرگەنلەرگە سەنمۇ تائام بەرگىن، ماڭا ئۇسسۇلۇق بەرگەنلەرگە سەنمۇ ئۇسسۇلۇق بەرگىن! ــ دەپ دۇئا قىلدى. مەن يېپىنچامنى ئۇستۇمگە ئارتىپ، قولۇمغا بىر پىچاق ئالدىم ـ دە، ئۆچكىلەرنىڭ ئەڭ سېمىزىنى بوغۇزلىماقچى بولدۇم. لېكىن ئۆچكىلەرنىڭ يېلىنىدىن سۈت تېشىپ تۇراتتى. سۈت ساغىدىغان قاچىنى ئەكېلىپ، ئۇچىلى ئۆچكىنى ساغدىم ۋە بىر قاچىغا قۇيۇپ،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ باردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇگۈن سۈتۈڭلارنى ئىچتىڭلارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ ئىچتۇق، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۈتتىن بىر ئاز ئىچكەندىن كېيىن، ماڭا تەڭلىدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! يەنە ئىچكىن! ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە ئازراق ئىچىپ، ماڭا تەڭلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۈتكە تويغانىدى، قولىنى كۆتۈرۈپ ماڭا دۇئا قىلدى. ئۇنىڭ دۇئاسىغا ئېرىشكىنىم ئۈچۈن خۇشاللىقتىن (قىلىق تاپالمايلا) يەرلەردە ئېغناپ كەتكىلى تاسلا قالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى مىقداد! دىققەت قىل، ئەۋرىتىڭ ئېچىلىپ قالمىسۇن! ـ دېدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يۈز بەرگەن ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئېيتىپ بەرگەندىم، ئۇ:

ـ بۇ پەقەت اللە تائالانىڭ مەرھەمىتى. مەندىن سورىساڭ بولماسمىدى؟ ئىككى ھەمراھىڭنىمۇ ئويغاتساڭ، ئۇلارمۇ بۇ سۈتتىن ئىچكەن بولسا ياخشى بولاتتى، ـ دېدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سېنى ھەق بىلەن ئەۋەتكەن زات بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن سەن بىلەن بىللە سۈت ئىچمۇالدىم، باشقىلارنىڭ ئىچكەن ـ ئىچمىگىنى بىلەن كارىم يوق، ـ دېدىم.

(مۇسلىم: 2055)

8864 ــ **عن أَبي قَتَادَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي سَفَرٍ لَهُ فَعَطِشُوا فَانْطَلَقَ سَرْعَانُ النَّاسِ فَلَزِمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِلْكَ اللَّيْلَةَ فَقَالَ حَفِظَكَ اللَّهُ بِمَا حَفِظْتَ بِهِ نَبِيَّهُ.**

8864 ـ ئەبۇ قەتادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر سەپەرگە چىقتۇق. سەپەرداشلىرىمىز چاڭقاپ كەتكەچكە، سۇ ئىزدەپ ھەر تەرەپكە كەتتى.

لېكىن مەن شۇ كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىن بىر قەدەممۇ ئايرىلمىدىم. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سەن اللهنىڭ پەيغەمبىرىنى مۇھاپىزەت قىلغاندەك، الله سېنىمۇ مۇھاپىزەت قىلسۇن! ـ دېدى[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 5228)

[1] ئەلبانى (4356): سەھىھ. ـ دېگەن.

سەلمان، ئەبۇ مۇسا، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام ۋە ئۇنىڭ ئوغلى يۈسۈف، جەرىر، جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ دادىسى، مالىكنىڭ ئىككى ئوغلى ئەنەس بىلەن بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8865 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ تَلَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا هَذِهِ الْآيَةَ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ قَالُوا وَمَنْ يُسْتَبْدَلُ بِنَا قَالَ فَضَرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مَنْكِبِ سَلْمَانَ ثُمَّ قَالَ هَذَا وَقَوْمُهُ هَذَا وَقَوْمُهُ.

8865 ــ ئەبۇ ھۇرەيرەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى: ﴿ئەگەر سىلەر (اللەنىڭ تائىتىدىن) يۈز ئۆرۈسەڭلار، اللە سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا باشقا بىر قەۋمنى ئالماشتۇرىدۇ، ئۇلار سىلەرگە ئوخشاش بولمايدۇ (بەلكى اللەقا ئىتائەت قىلىدۇ)﴾[1] دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى، ساھابىلەر:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! بىزنىڭ ئورنىمىزغا كىمنى ئالماشتۇرىدۇ؟ ــ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەلماننىڭ مۇرىسىگە ئۇرۇپ تۇرۇپ:

ــ بۇنى ۋە قەۋمنى ئالماشتۇرىدۇ، ــ دەپ جاۋاب بەردى[2].

(تىرمىزى: 3260)

8866 ــ وفي رواية: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ مَنُوطًا بِالثُّرَيَّا لَتَنَاوَلَهُ رِجَالٌ مِنْ فَارِسَ.

[1] سۈرە مۇھەممەد، 38 ــ ئايەت.

[2] ئەلبانى (2598): سەھىھ ــ دېگەن.

8866 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە كېلىشىچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسالام مۇنداق دېگەن: «جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئەگەر ئىمان يۇلتۇزلارغا باغلاقلىق بولسا ئىدى، فارسلاردىن بىر تۈركۈم كىشى (بېرىپ) ئۇنى ئالغان بولاتتى»[1].

(تىرمىزى: 3261)

8867 ــ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ سَمِعْتُ سَلْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ أَنَا مِنْ رَامَ هُرْمُزَ.

8867 ـ ئەبۇ ئوسماندىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مەن (ئىرانىنىڭ) رامە ھۇرمۇز دېگەن يۇرتتىن، ـ دېگەن.

(بۇخارى: 3947)

8868 ــ عَنْ أَبِي عُثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ أَنَّهُ تَدَاوَلَهُ بِضْعَةَ عَشَرَ مِنْ رَبٍّ إِلَى رَبٍّ.

8868 ــ ئەبۇ ئوسمان رىۋايەت قىلىدۇكى، سەلمان فارسىنىڭ ئېيتىشىچە، ئۇ بىر خوجايىنىنىڭ قولىدىن يەنە بىرىنىڭ قولىغا ئۆتۈپ، جەمئىي ئون نەچچە خوجايىنغا قۇللۇق قىلغانىكەن.

(بۇخارى: 3946)

8869 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ حَدِيثَهُ مِنْ فِيهِ قَالَ كُنْتُ رَجُلًا فَارِسِيًّا مِنْ أَهْلِ أَصْبَهَانَ مِنْ أَهْلِ قَرْيَةٍ مِنْهَا يُقَالُ لَهَا جَيٌّ وَكَانَ أَبِي دِهْقَانَ قَرْيَتِهِ وَكُنْتُ أَحَبَّ خَلْقِ اللَّهِ إِلَيْهِ فَلَمْ يَزَلْ بِهِ حُبُّهُ إِيَّايَ حَتَّى حَبَسَنِي فِي بَيْتِهِ أَيْ مُلَازِمَ النَّارِ كَمَا تُحْبَسُ الْجَارِيَةُ وَأَجْهَدْتُ فِي الْمَجُوسِيَّةِ حَتَّى كُنْتُ قَطَنَ النَّارِ الَّذِي يُوقِدُهَا لَا يَتْرُكُهَا تَخْبُو سَاعَةً قَالَ وَكَانَتْ لِأَبِي ضَيْعَةٌ عَظِيمَةٌ قَالَ فَشُغِلَ فِي بُنْيَانٍ لَهُ يَوْمًا فَقَالَ لِي يَا بُنَيَّ إِنِّي قَدْ شُغِلْتُ فِي بُنْيَانِ هَذَا الْيَوْمَ عَنْ ضَيْعَتِي فَاذْهَبْ فَاطَّلِعْهَا وَأَمَرَنِي فِيهَا

[1] ئەلبانى (2599): سەھىھ ـ دېگەن.

بِبَعْضِ مَا يُرِيدُ فَخَرَجْتُ أُرِيدُ ضَيْعَتَهُ فَمَرَرْتُ بِكَنِيسَةٍ مِنْ كَنَائِسِ النَّصَارَى فَسَمِعْتُ أَصْوَاتَهُمْ فِيهَا وَهُمْ يُصَلُّونَ وَكُنْتُ لَا أَدْرِي مَا أَمْرُ النَّاسِ لِحَبْسِ أَبِي إِيَّايَ فِي بَيْتِهِ فَلَمَّا مَرَرْتُ بِهِمْ وَسَمِعْتُ أَصْوَاتَهُمْ دَخَلْتُ عَلَيْهِمْ أَنْظُرُ مَا يَصْنَعُونَ قَالَ فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ أَعْجَبَنِي صَلَاتُهُمْ وَرَغِبْتُ فِي أَمْرِهِمْ وَقُلْتُ هَذَا وَاللَّهِ خَيْرٌ مِنْ الدِّينِ الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ فَوَاللَّهِ مَا تَرَكْتُهُمْ حَتَّى غَرَبَتْ الشَّمْسُ وَتَرَكْتُ ضَيْعَةَ أَبِي وَلَمْ آتِهَا فَقُلْتُ لَهُمْ أَيْنَ أَصْلُ هَذَا الدِّينِ قَالُوا بِالشَّامِ قَالَ ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى أَبِي وَقَدْ بَعَثَ فِي طَلَبِي وَشَغَلْتُهُ عَنْ عَمَلِهِ كُلِّهِ قَالَ فَلَمَّا جِئْتُهُ قَالَ أَيْ بُنَيَّ أَيْنَ كُنْتَ أَلَمْ أَكُنْ عَهِدْتُ إِلَيْكَ مَا عَهِدْتُ قَالَ قُلْتُ يَا أَبَتِ مَرَرْتُ بِنَاسٍ يُصَلُّونَ فِي كَنِيسَةٍ لَهُمْ فَأَعْجَبَنِي مَا رَأَيْتُ مِنْ دِينِهِمْ فَوَاللَّهِ مَازِلْتُ عِنْدَهُمْ حَتَّى غَرَبَتْ الشَّمْسُ قَالَ أَيْ بُنَيَّ لَيْسَ فِي ذَلِكَ الدِّينِ خَيْرٌ دِينُكَ وَدِينُ آبَائِكَ خَيْرٌ مِنْهُ قَالَ قُلْتُ كَلَّا وَاللَّهِ إِنَّهُ خَيْرٌ مِنْ دِينِنَا قَالَ فَخَافَنِي فَجَعَلَ فِي رِجْلَيَّ قَيْدًا ثُمَّ حَبَسَنِي فِي بَيْتِهِ قَالَ وَبَعَثَتْ إِلَيَّ النَّصَارَى فَقُلْتُ لَهُمْ إِذَا قَدِمَ عَلَيْكُمْ رَكْبٌ مِنْ الشَّامِ تُجَّارٌ مِنْ النَّصَارَى فَأَخْبِرُونِي بِهِمْ قَالَ فَقَدِمَ عَلَيْهِمْ رَكْبٌ مِنْ الشَّامِ تُجَّارٌ مِنْ النَّصَارَى قَالَ فَأَخْبَرُونِي بِهِمْ قَالَ فَقُلْتُ لَهُمْ إِذَا قَضَوْا حَوَائِجَهُمْ وَأَرَادُوا الرَّجْعَةَ إِلَى بِلَادِهِمْ فَآذِنُونِي بِهِمْ قَالَ فَلَمَّا أَرَادُوا الرَّجْعَةَ إِلَى بِلَادِهِمْ أَخْبَرُونِي بِهِمْ فَأَلْقَيْتُ الْحَدِيدَ مِنْ رِجْلَيَّ ثُمَّ خَرَجْتُ مَعَهُمْ حَتَّى قَدِمْتُ الشَّامَ فَلَمَّا قَدِمْتُهَا قُلْتُ مَنْ أَفْضَلُ أَهْلِ هَذَا الدِّينِ قَالُوا الْأَسْقُفُّ فِي الْكَنِيسَةِ قَالَ فَجِئْتُهُ فَقُلْتُ إِنِّي قَدْ رَغِبْتُ فِي هَذَا الدِّينِ وَأَحْبَبْتُ أَنْ أَكُونَ مَعَكَ أَخْدُمُكَ فِي كَنِيسَتِكَ وَأَتَعَلَّمُ مِنْكَ وَأُصَلِّي مَعَكَ قَالَ فَادْخُلْ فَدَخَلْتُ مَعَهُ قَالَ فَكَانَ رَجُلَ سَوْءٍ يَأْمُرُهُمْ بِالصَّدَقَةِ وَيُرَغِّبُهُمْ فِيهَا فَإِذَا جَمَعُوا إِلَيْهِ مِنْهَا أَشْيَاءَ اكْتَنَزَهُ لِنَفْسِهِ وَلَمْ يُعْطِهِ الْمَسَاكِينَ حَتَّى جَمَعَ سَبْعَ قِلَالٍ مِنْ ذَهَبٍ وَوَرِقٍ قَالَ وَأَبْغَضْتُهُ بُغْضًا شَدِيدًا لِمَا رَأَيْتُهُ يَصْنَعُ ثُمَّ مَاتَ فَاجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ النَّصَارَى لِيَدْفِنُوهُ فَقُلْتُ لَهُمْ إِنَّ هَذَا كَانَ رَجُلَ سَوْءٍ يَأْمُرُكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَيُرَغِّبُكُمْ فِيهَا فَإِذَا جِئْتُمُوهُ بِهَا اكْتَنَزَهَا لِنَفْسِهِ وَلَمْ يُعْطِ الْمَسَاكِينَ مِنْهَا شَيْئًا قَالُوا وَمَا عِلْمُكَ بِذَلِكَ قَالَ قُلْتُ أَنَا أَدُلُّكُمْ عَلَى كَنْزِهِ قَالُوا فَدُلَّنَا عَلَيْهِ قَالَ فَأَرَيْتُهُمْ مَوْضِعَهُ قَالَ فَاسْتَخْرَجُوا مِنْهُ سَبْعَ قِلَالٍ مَمْلُوءَةٍ ذَهَبًا وَوَرِقًا قَالَ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا وَاللَّهِ لَا نَدْفِنُهُ أَبَدًا فَصَلَبُوهُ ثُمَّ رَجَمُوهُ بِالْحِجَارَةِ ثُمَّ جَاءُوا بِرَجُلٍ آخَرَ

فَجَعَلُوهُ بِمَكَانِهِ قَالَ يَقُولُ سَلْمَانُ فَمَا رَأَيْتُ رَجُلًا لَا يُصَلِّي الْخَمْسَ أَرَى أَنَّهُ أَفْضَلُ مِنْهُ أَزْهَدُ فِي الدُّنْيَا وَلَا أَرْغَبُ فِي الْآخِرَةِ وَلَا أَدْأَبُ لَيْلًا وَنَهَارًا مِنْهُ قَالَ فَأَحْبَبْتُهُ حُبًّا لَمْ أُحِبَّهُ مَنْ قَبْلَهُ وَأَقَمْتُ مَعَهُ زَمَانًا ثُمَّ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ فَقُلْتُ لَهُ يَا فُلَانُ إِنِّي كُنْتُ مَعَكَ وَأَحْبَبْتُكَ حُبًّا لَمْ أُحِبَّهُ مَنْ قَبْلَكَ وَقَدْ حَضَرَكَ مَا تَرَى مِنْ أَمْرِ اللَّهِ فَإِلَى مَنْ تُوصِي بِي وَمَا تَأْمُرُنِي قَالَ أَيْ بُنَيَّ وَاللَّهِ مَا أَعْلَمُ أَحَدًا الْيَوْمَ عَلَى مَا كُنْتُ عَلَيْهِ لَقَدْ هَلَكَ النَّاسُ وَبَدَّلُوا وَتَرَكُوا أَكْثَرَ مَا كَانُوا عَلَيْهِ إِلَّا رَجُلًا بِالْمَوْصِلِ وَهُوَ فُلَانٌ فَهُوَ عَلَى مَا كُنْتُ عَلَيْهِ فَالْحَقْ بِهِ قَالَ فَلَمَّا مَاتَ وَغُيِّبَ لَحِقْتُ بِصَاحِبِ الْمَوْصِلِ فَقُلْتُ لَهُ يَا فُلَانُ إِنَّ فُلَانًا أَوْصَانِي عِنْدَ مَوْتِهِ أَنْ أَلْحَقَ بِكَ وَأَخْبَرَنِي أَنَّكَ عَلَى أَمْرِهِ قَالَ فَقَالَ لِي أَقِمْ عِنْدِي فَأَقَمْتُ عِنْدَهُ فَوَجَدْتُهُ خَيْرَ رَجُلٍ عَلَى أَمْرِ صَاحِبِهِ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ مَاتَ فَلَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قُلْتُ لَهُ يَا فُلَانُ إِنَّ فُلَانًا أَوْصَى بِي إِلَيْكَ وَأَمَرَنِي بِاللُّحُوقِ بِكَ وَقَدْ حَضَرَكَ مِنْ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا تَرَى فَإِلَى مَنْ تُوصِي بِي وَمَا تَأْمُرُنِي قَالَ أَيْ بُنَيَّ وَاللَّهِ مَا أَعْلَمُ رَجُلًا عَلَى مِثْلِ مَا كُنَّا عَلَيْهِ إِلَّا بِنَصِيبِينَ وَهُوَ فُلَانٌ فَالْحَقْ بِهِ وَقَالَ فَلَمَّا مَاتَ وَغُيِّبَ لَحِقْتُ بِصَاحِبِ نَصِيبِينَ فَجِئْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبَرِي وَمَا أَمَرَنِي بِهِ صَاحِبِي قَالَ فَأَقِمْ عِنْدِي فَأَقَمْتُ عِنْدَهُ فَوَجَدْتُهُ عَلَى أَمْرِ صَاحِبَيْهِ فَأَقَمْتُ مَعَ خَيْرِ رَجُلٍ فَوَاللَّهِ مَا لَبِثَ أَنْ نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ فَلَمَّا حَضَرَ قُلْتُ لَهُ يَا فُلَانُ إِنَّ فُلَانًا كَانَ أَوْصَى بِي إِلَى فُلَانٍ ثُمَّ أَوْصَى بِي فُلَانٌ إِلَيْكَ فَإِلَى مَنْ تُوصِي بِي وَمَا تَأْمُرُنِي قَالَ أَيْ بُنَيَّ وَاللَّهِ مَا نَعْلَمُ أَحَدًا بَقِيَ عَلَى أَمْرِنَا آمُرُكَ أَنْ تَأْتِيَهُ إِلَّا رَجُلًا بِعَمُّورِيَّةَ فَإِنَّهُ بِمِثْلِ مَا نَحْنُ عَلَيْهِ فَإِنْ أَحْبَبْتَ فَأْتِهِ قَالَ فَإِنَّهُ عَلَى أَمْرِنَا قَالَ فَلَمَّا مَاتَ وَغُيِّبَ لَحِقْتُ بِصَاحِبِ عَمُّورِيَّةَ وَأَخْبَرْتُهُ خَبَرِي فَقَالَ أَقِمْ عِنْدِي فَأَقَمْتُ مَعَ رَجُلٍ عَلَى هَدْيِ أَصْحَابِهِ وَأَمْرِهِمْ قَالَ وَاكْتَسَبْتُ حَتَّى كَانَ لِي بَقَرَاتٌ وَغُنَيْمَةٌ قَالَ ثُمَّ نَزَلَ بِهِ أَمْرُ اللَّهِ فَلَمَّا حَضَرَ قُلْتُ لَهُ يَا فُلَانُ إِنِّي كُنْتُ مَعَ فُلَانٍ فَأَوْصَى بِي فُلَانٌ إِلَى فُلَانٍ وَأَوْصَى بِي فُلَانٌ إِلَى فُلَانٍ ثُمَّ أَوْصَى بِي فُلَانٌ إِلَيْكَ فَإِلَى مَنْ تُوصِي بِي وَمَا تَأْمُرُنِي قَالَ أَيْ بُنَيَّ وَاللَّهِ مَا أَعْلَمُهُ أَصْبَحَ عَلَى مَا كُنَّا عَلَيْهِ أَحَدٌ مِنْ النَّاسِ آمُرُكَ أَنْ تَأْتِيَهُ وَلَكِنَّهُ قَدْ أَظَلَّكَ زَمَانُ نَبِيٍّ هُوَ مَبْعُوثٌ بِدِينِ إِبْرَاهِيمَ يَخْرُجُ بِأَرْضِ الْعَرَبِ مُهَاجِرًا إِلَى أَرْضٍ بَيْنَ حَرَّتَيْنِ بَيْنَهُمَا نَخْلٌ بِهِ عَلَامَاتٌ لَا تَخْفَى يَأْكُلُ الْهَدِيَّةَ وَلَا يَأْكُلُ الصَّدَقَةَ بَيْنَ كَتِفَيْهِ خَاتَمُ

النُّبُوَّةِ فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَلْحَقَ بِتِلْكَ الْبِلَادِ فَافْعَلْ قَالَ ثُمَّ مَاتَ وَغَيَّبَ فَمَكَثْتُ بِعَمُّورِيَّةَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَمْكُثَ ثُمَّ مَرَّ بِي نَفَرٌ مِنْ كَلْبٍ تُجَّارًا فَقُلْتُ لَهُمْ تَحْمِلُونِي إِلَى أَرْضِ الْعَرَبِ وَأُعْطِيكُمْ بَقَرَاتِي هَذِهِ وَغُنَيْمَتِي هَذِهِ قَالُوا نَعَمْ فَأَعْطَيْتُهُمُوهَا وَحَمَلُونِي حَتَّى إِذَا قَدِمُوا بِي وَادِي الْقُرَى ظَلَمُونِي فَبَاعُونِي مِنْ رَجُلٍ مِنْ يَهُودَ عَبْدًا فَكُنْتُ عِنْدَهُ وَرَأَيْتُ النَّخْلَ وَرَجَوْتُ أَنْ تَكُونَ الْبَلَدَ الَّذِي وَصَفَ لِي صَاحِبِي وَلَمْ يَحِقْ لِي فِي نَفْسِي فَبَيْنَمَا أَنَا عِنْدَهُ قَدِمَ عَلَيْهِ ابْنُ عَمٍّ لَهُ مِنْ الْمَدِينَةِ مِنْ بَنِي قُرَيْظَةَ فَابْتَاعَنِي مِنْهُ فَاحْتَمَلَنِي إِلَى الْمَدِينَةِ فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُهَا فَعَرَفْتُهَا بِصِفَةِ صَاحِبِي فَأَقَمْتُ بِهَا وَبَعَثَ اللَّهُ رَسُولَهُ فَأَقَامَ بِمَكَّةَ مَا أَقَامَ لَا أَسْمَعُ لَهُ بِذِكْرٍ مَعَ مَا أَنَا فِيهِ مِنْ شُغْلِ الرِّقِّ ثُمَّ هَاجَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَوَاللَّهِ إِنِّي لَفِي رَأْسِ عَذْقٍ لِسَيِّدِي أَعْمَلُ فِيهِ بَعْضَ الْعَمَلِ وَسَيِّدِي جَالِسٌ إِذْ أَقْبَلَ ابْنُ عَمٍّ لَهُ حَتَّى وَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ فُلَانُ قَاتَلَ اللَّهُ بَنِي قَيْلَةَ وَاللَّهِ إِنَّهُمْ الْآنَ لَمُجْتَمِعُونَ بِقُبَاءَ عَلَى رَجُلٍ قَدِمَ عَلَيْهِمْ مِنْ مَكَّةَ الْيَوْمَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُ نَبِيٌّ قَالَ فَلَمَّا سَمِعْتُهَا أَخَذَتْنِي الْعُرَوَاءُ حَتَّى ظَنَنْتُ سَأَسْقُطُ عَلَى سَيِّدِي قَالَ وَنَزَلْتُ عَنْ النَّخْلَةِ فَجَعَلْتُ أَقُولُ لِابْنِ عَمِّهِ ذَلِكَ مَاذَا تَقُولُ مَاذَا تَقُولُ قَالَ فَغَضِبَ سَيِّدِي فَلَكَمَنِي لَكْمَةً شَدِيدَةً ثُمَّ قَالَ مَا لَكَ وَلِهَذَا أَقْبِلْ عَلَى عَمَلِكَ قَالَ قُلْتُ لَا شَيْءَ إِنَّمَا أَرَدْتُ أَنْ أَسْتَثْبِتَ عَمَّا قَالَ وَقَدْ كَانَ عِنْدِي شَيْءٌ قَدْ جَمَعْتُهُ فَلَمَّا أَمْسَيْتُ أَخَذْتُهُ ثُمَّ ذَهَبْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِقُبَاءَ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّكَ رَجُلٌ صَالِحٌ وَمَعَكَ أَصْحَابٌ لَكَ غُرَبَاءُ ذَوُو حَاجَةٍ وَهَذَا شَيْءٌ كَانَ عِنْدِي لِلصَّدَقَةِ فَرَأَيْتُكُمْ أَحَقَّ بِهِ مِنْ غَيْرِكُمْ قَالَ فَقَرَّبْتُهُ إِلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ كُلُوا وَأَمْسَكَ يَدَهُ فَلَمْ يَأْكُلْ قَالَ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي هَذِهِ وَاحِدَةٌ ثُمَّ انْصَرَفْتُ عَنْهُ فَجَمَعْتُ شَيْئًا وَتَحَوَّلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ ثُمَّ جِئْتُ بِهِ فَقُلْتُ إِنِّي رَأَيْتُكَ لَا تَأْكُلُ الصَّدَقَةَ وَهَذِهِ هَدِيَّةٌ أَكْرَمْتُكَ بِهَا قَالَ فَأَكَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا وَأَمَرَ أَصْحَابَهُ فَأَكَلُوا مَعَهُ قَالَ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي هَاتَانِ اثْنَتَانِ ثُمَّ جِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِبَقِيعِ الْغَرْقَدِ قَالَ وَقَدْ تَبِعَ جَنَازَةً مِنْ أَصْحَابِهِ عَلَيْهِ شَمْلَتَانِ لَهُ وَهُوَ جَالِسٌ فِي أَصْحَابِهِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ اسْتَدَرْتُ أَنْظُرُ إِلَى ظَهْرِهِ هَلْ أَرَى الْخَاتَمَ الَّذِي

وَصَفَ لِي صَاحِبِي فَلَمَّا رَآنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَدَرْتُهُ عَرَفَ أَنِّي أَسْتَثْبِتُ فِي شَيْءٍ وُصِفَ لِي قَالَ فَأَلْقَى رِدَاءَهُ عَنْ ظَهْرِهِ فَنَظَرْتُ إِلَى الْخَاتَمِ فَعَرَفْتُهُ فَانْكَبَبْتُ عَلَيْهِ أُقَبِّلُهُ وَأَبْكِي فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحَوَّلْ فَتَحَوَّلْتُ فَقَصَصْتُ عَلَيْهِ حَدِيثِي كَمَا حَدَّثْتُكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ فَأَعْجَبَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَسْمَعَ ذَلِكَ أَصْحَابُهُ ثُمَّ شَغَلَ سَلْمَانَ الرِّقُّ حَتَّى فَاتَهُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدْرٌ وَأُحُدٌ قَالَ ثُمَّ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَاتِبْ يَا سَلْمَانُ فَكَاتَبْتُ صَاحِبِي عَلَى ثَلَاثِ مِائَةِ نَخْلَةٍ أُحْيِيهَا لَهُ بِالْفَقِيرِ وَبِأَرْبَعِينَ أُوقِيَّةً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ أَعِينُوا أَخَاكُمْ فَأَعَانُونِي بِالنَّخْلِ الرَّجُلُ بِثَلَاثِينَ وَدِيَّةً وَالرَّجُلُ بِعِشْرِينَ وَالرَّجُلُ بِخَمْسَ عَشْرَةَ وَالرَّجُلُ بِعَشْرٍ يَعْنِي الرَّجُلُ بِقَدْرِ مَا عِنْدَهُ حَتَّى اجْتَمَعَتْ لِي ثَلَاثُ مِائَةِ وَدِيَّةٍ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اذْهَبْ يَا سَلْمَانُ فَفَقِّرْ لَهَا فَإِذَا فَرَغْتَ فَأْتِنِي أَكُونُ أَنَا أَضَعُهَا بِيَدَيَّ فَفَقَّرْتُ لَهَا وَأَعَانَنِي أَصْحَابِي حَتَّى إِذَا فَرَغْتُ مِنْهَا جِئْتُهُ فَأَخْبَرْتُهُ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعِي إِلَيْهَا فَجَعَلْنَا نُقَرِّبُ لَهُ الْوَدِيَّ وَيَضَعُهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ فَوَالَّذِي نَفْسُ سَلْمَانَ بِيَدِهِ مَا مَاتَتْ مِنْهَا وَدِيَّةٌ وَاحِدَةٌ فَأَدَّيْتُ النَّخْلَ وَبَقِيَ عَلَيَّ الْمَالُ فَأُتِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِثْلِ بَيْضَةِ الدَّجَاجَةِ مِنْ ذَهَبٍ مِنْ بَعْضِ الْمَغَازِي فَقَالَ مَا فَعَلَ الْفَارِسِيُّ الْمُكَاتَبُ قَالَ فَدُعِيتُ لَهُ فَقَالَ خُذْ هَذِهِ فَأَدِّ بِهَا مَا عَلَيْكَ يَا سَلْمَانُ فَقُلْتُ وَأَيْنَ تَقَعُ هَذِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِمَّا عَلَيَّ قَالَ خُذْهَا فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ سَيُؤَدِّي بِهَا عَنْكَ قَالَ فَأَخَذْتُهَا فَوَزَنْتُ لَهُمْ مِنْهَا وَالَّذِي نَفْسُ سَلْمَانَ بِيَدِهِ أَرْبَعِينَ أُوقِيَّةً فَأَوْفَيْتُهُمْ حَقَّهُمْ وَعُتِقْتُ فَشَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَنْدَقَ ثُمَّ لَمْ يَفُتْنِي مَعَهُ مَشْهَدٌ.

8869 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سەلمان فارسى ماڭا ئۆز ئاغزى بىلەن مۇنداق سۆزلەپ بەرگەن: مەن ئىسفاھاننىڭ جەي كەنتىدىن بولۇپ، ئاتام شۇ كەنتنىڭ بېگى ئىدى. ئاتام ماڭا شۇنداق ئامراق ئىدىكى، ھەتتا مېنى ئۆزىگە خاس ئىبادەتخانىسىغا خۇددى قىزلارنى سىرتقا چىقارماي ئۆيگە

سولاپ قويغاندەك (ھېچىيەرگە چىقارماي) سولاپ قويىاتتى. شۇڭا مەن مەجبۇسىيلىقتا ئوت پىلىكىنى تۇتاشتۇرالايدىغان سەۋىيەگە يەتكەنىدىم. ئاتامنىڭ نۇرغۇن ئېكىنزارلىقى بار ئىدى. بىر كۈنى ئۇ قۇرۇلۇش ئىشى بىلەن مەشغۇل بولۇپ قېلىپ، ماڭا:

ــ ئى ئوغلۇم! بۈگۈن قۇرۇلۇش بىلەن مەشغۇل بولۇپ ئېتىزغا قارىيالماي قالدىم، سەن بېرىپ قاراپ كەلگىن، ـ دېدى ۋە ماڭا قىلىشقا تېگىشلىك بەزى ئىشلارنى تاپىلىدى. مەن ئېتىزغا كېتىۋېتىپ، بىر چېركاۋنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ قالدىم. ئاتام مېنى سولاپ قويغانلىقى ئۈچۈن جەمئىيەتتىكى ئىشلاردىن بىخەۋەر قالغان ئىدىم. چېركاۋغا قىزىقىپ، ئىچىگە كىردىم ۋە ئۇلار ئوقۇۋاتقان دۇئا (ناماز) غا قىزىقىپ تۇرۇپ قالدىم. كۆڭلۈمدە: ''اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇ دىن بىزنىڭ دىنىمىزدىن ياخشى ئىكەن'' دەپ ئويلايتتىم. شۇنىڭ بىلەن، ئېتىزلىقنىمۇ ئۇنتۇپ، كەچ كىرگىچە ئۇلارغا قاراپ تۇردۇم. ئۇلاردىن:

ــ بۇ دىنىنىڭ ئەسلى قەيەردە؟ ـ دەپ سوربغانىدىم، ئۇلار:

ــ شامدا، ـ دېيىشتى. ئۆيگە قايتىپ بارسام، ئاتام مېنى ئىزدەشكە ئادەم ئەۋەتكەن ئىكەن. مەندىن ئەنسىرەپ، تىت ـ تىت بولۇپ تۇرغان ئاتام مېنى كۆرۈپ:

ــ ئى ئوغلۇم! قەيەردە ئىدىڭ؟ مەن سېنى ئىشقا بۇيرىمىغانمۇ؟ ـ دەپ سوربدى. مەن:

ــ ئى ئاتا! مەن چېركاۋدا نامىاز ئوقۇۋاتقان كىشىلەرنى كۆرۈپ قېلىپ، ئۇلارنىڭ ئىبادىتىگە قىزىقىنىمدىن، كەچ كىرگىچە شۇلارغا قاراپ قاپتىمەن، ـ دېسەم، ئاتام:

ــ ئى ئوغلۇم! ئۇ دىندا خەير يوق. ئۆزۈڭنىڭ ۋە ئاتا ـ بوۋىلىرىڭنىڭ دىنى ئۇ دىندىن ئەۋزەل، ـ دېدى، مەن:

ــ ياق. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ئۇ دىن بىزنىڭ دىنىمىزدىن ياخشىراق ئىكەن، ـ دەپ تۇرىۋالدىم. بۇنى ئاڭلىغان ئاتام مەندىن ئەنسىرەپ پۈتۈمغا زەنجىر سېلىپ، ئۆيگە سولاپ قويدى. خىرىستىئانلار ماڭا ئادەم ئەۋەتكەنىكەن، ئۇلارغا:

ـ شام تەرەپتىن تىجارەتچىلەر كارۋىنى كېلىپ قالسا، ماڭا خەۋەر قىلىڭلار! ـــ دېدىم. كۆپ ئۆتمەي، ئۇلار شامدىن خىرىستىئان تىجارەتچىلەرنىڭ كەلگەنلىكىنى بىلدۇردى. مەن:

ـ ئۇلار ئىشلىرىنى تۈگىتىپ، دىيارلىرىغا قايتماقچى بولغاندا ماڭا خەۋەر يەتكۈزۈڭلار! ـ دېدىم. تىجارەتچىلەر قايتىدىغان كۈنى ماڭا خەۋەر يەتكۈزۈلدى. دەرھال پۈتۈمدىكى زەنجىرنى ئېلىۋېتىپ، ئۇلار بىلەن بىللە شامغا يۈرۈپ كەتتىم. شامغا بارغاندىن كېيىن:

ـ بۇ دىنىڭ ئەڭ كاتتا ئۆلىماسى كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇلار:

ـ پالانى چېركاۋدىكى پوپ، ـ دېيىشتى. ئۇ پوپنىڭ قېشىغا بېرىپ:

ـ مەن بۇ دىنغا قىزىقىپ قالدىم. شۇڭا سېنىڭ قېشىڭدا تۇرۇپ، خىزمىتىڭنى قىلغاچ تەلىم ئالسام، ـ دېگەنىدىم، پوپ:

ـ بولىدۇ، قېنى كىرگىن! ـ دەپ ئىچكىرى باشلىدى. لېكىن ئۇ پوپنىڭ ئەخلاقى بەكمۇ ناچار ئىدى. خەلقنى سەدىقە ـ زاكات بېرىشكە بۇيرۇيتتى، خەلق بەرگەن زاكاتنى بىچارە ـ مىسكىنلەرگە بەرمەي، ئۆز چۆنتىكىگە سالاتتى. ئۇنىڭ قىلمىشىدىن بەكمۇ يىرگەندىم. كېيىن ئۇ ئۆلۈپ كەتتى، خىرىستىئانلار يىغىلىپ، ئۇنى دەپنە قىلماقچى بولغانىدى، مەن ئۇلارغا:

ـ بۇ بەكمۇ ناچار ئادەم ئىدى، سىلەرنى سەدىقە بېرىشكە بۇيرۇيتتى، ئەمما سىلەر بەرگەن نەرسىلەرنى بىچارە ـ مىسكىنلەرگە بەرمەي، ئۆز چۆنتىكىگە سالاتتى، ـ دېدىم. ئۇلار:

ـ قانداق ئىسپاتىڭ بار؟ ـ دەپ سوراشتى.

ـ سىلەرگە ئۇنىڭ مال ـ دۇنيالىرىنى كۆرسىتىپ قويايي، ـ دېسەم، ئۇلار:

ـ قېنى كۆرسىتىپ قوي! ـ دېيىشتى. ئۇلارنى مال ـ دۇنيا ساقلانغان يەرگە ئېلىپ كىردىم. ئۇ يەردىن ئالتۇن ـ كۈمۈش بىلەن لىق تولغان يەتتە كوزا چىقتى. ئۇلار بۇنى كۆرۈپ:

ـــ اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، بۇ ئادەمنى ھەرگىزمۇ دەپنە قىلمايمىز، ـ دېيىشتى ۋە جەسەتنى دارغا ئېسىپ، چالما ـ كېسەك

قىلدى. ئاندىن ئۇنىڭ ئورنىغا باشقا بىر كىشىنى تەيىنلەشتى. ئۇ كىشى دۇنياغا كۆز قىرىنى سالمايدىغان، ھەردائىم ئاخىرەتنى كۆزلەپ، كېچە ـ كۈندۈز تىرىشىپ ئىبادەت قىلىدىغان بىرى ئىكەن، مەن ئۇنى ئىنتايىن ياخشى كۆردۈم، بۇرۇنقى پوپىنى ئۇنداق ياخشى كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم. ئۇنىڭ ئۆلۈمى يېقىنلاشقاندا:

ـ ئى پالانى! مەن سەن بىلەن بىللە تۇرۇپ، سېنى ئىنتايىن ياخشى كۆردۈم، بۇرۇنقى پوپىنى بۇنداق ياخشى كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم. مانا ئەمدى ساڭا اللەنىڭ ئەجىلى يېقىنلاپ كەلدى. شۇڭا كىمنىڭ قېشىغا بېرىشىمنى تەۋسىيە قىلىسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ ئى ئوغلۇم! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ ئېتىقادىمدا بىرەر كىشىنىڭ بارلىقىنى بىلمەيمەن. ئۇنداق كىشىلەر ئۆلۈپ، خەلق ئەسلى دىنىنى بۇرمىلاپ، كۆپىنچە قىسمىنى ئۆزگەرتىۋەتتى. لېكىن مۇسۇلدا بىر كىشى بار. ئەنە شۇ كىشى مېنىڭ يولۇمدا كېتىۋاتىدۇ. سەن شۇنىڭ قېشىغا بارغىن، ـ دېدى. ئۇ ۋاپات بولۇپ، دەپنە قىلىنغاندىن كېيىن، مۇسۇلدىكى كىشىنىڭ قېشىغا باردىم ۋە:

ـ ئى پالانى! ساڭا ئوخشاش ئېتىقادتىكى پالانى كىشى ۋاپات بولۇش ئالدىدا سېنىڭ قېشىڭغا كېلىشىمنى تەۋسىيە قىلغانىدى، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ـــ ئۇنداقتا، قېشىمدا تۇرغىن، ـ دېدى، مەن ئۇنىڭ بۇرۇنقى ئۇستازىمدەك ئوبدان كىشى ئىكەنلىكىنى كۆردۈم. لېكىن ئۇمۇ ئۇزۇن ئۆتمەي سەكراتقا چۈشۈپ قالدى. ئۆلۈش ئالدىدا ئۇنىڭدىن:

ـــ ئى پالانى! پالانى كىشى سېنىڭ قېشىڭغا كېلىشىمنى تاپىلىغانىدى، مانا ساڭىمۇ اللەنىڭ ئەجىلى يەتتى، ئەمدى سەن كىمنىڭ قېشىغا بېرىشىمنى تەۋسىيە قىلىسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ ئى ئوغلۇم! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن پەقەت نۇسەيبىن شەھىرىدىكى بىر كىشىنىلا بىلىمەن، ئۇ پالانى بولىدۇ، شۇنىڭ قېشىغا بارغىن! ـ دېدى، ئۇ ئالەمدىن ئۆتۈپ، يەرلىكىگە قويۇلغاندىن كېيىن،

نۇسەيبىن شەھىرىدىكى كىشىنىڭ قېشىغا باردىم. ئۇنىڭغا ئۆز ئەھۋالىمنى ۋە ئۇستازىمنىڭ سۆزلىرىنى ئېيتىپ بەردىم. ئۇ:

ـ ئۇنداقتا قېشىمدا تۇرغىن، ـ دېدى. ئۇمۇ ئالدىنقى ئۇستازىمدەك ياخشى كىشى ئىدى. لېكىن ئۇزۇن ئۆتمەي ئۇنىڭمۇ ئەجىلى توشۇپ سەكراتقا چۈشتى. جان ئۇزۇش ئالدىدا:

ـ ئى پالانى! پالانى سېنىڭ قېشىڭغا كېلىشىمنى تاپىلىغانىدى. ساڭىمۇ اللەنىڭ ئەجىلى يەتتى، ئەمدى سەن كىمنىڭ قېشىغا بېرىشىمنى تەۋسىيە قىلىسەن، مېنى نېمە ئىشلارنى قىلىشقا بۇيرۇيسەن؟ ـ دېسەم، ئۇ:

ـ ئى ئوغلۇم! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بىزگە ئوخشاش ئېتىقادقا ساھىب كىشىلەردىن پەقەت ئەمەۋرىيە شەھىرىدىكى بىر كىشىنىلا بىلىمەن، ئۇ پالانى بولىدۇ، خالىساڭ ئۇنىڭ قېشىغا بارغىن!

ـ دېدى، ئۇ ئالەمدىن ئۆتۈپ، دەپنە قىلىنغاندىن كېيىن، ئەمەۋرىيە شەھىرىدىكى كىشىنىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا ئۆز ئەھۋالىمنى ۋە ئۇستازىمنىڭ ئېيتقانلىرىنى ئېيتىپ بەردىم. ئۇ:

ـ ئۇنداقتا، قېشىمدا تۇرغىن، ـ دېدى. ئۇ كىشىنىڭمۇ بۇرۇنقى ئۇستازلىرىم بىلەن بىر يولدا ئىكەنلىكىنى كۆردۈم. ئۇنىڭ قېشىدا ھۈنەر ـ كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىپ، بىر قانچە تۈياق قوي ـ كالىغا ئىگە بولۇپ قالدىم. ئاردىدىن كۆپ ئۆتمەي ئۇمۇ سەكراتقا چۈشتى. ئۆلۈش ئالدىدا:

ـ ئى پالانى! پالانى كىشى ماڭا سېنى تەۋسىيە قىلغانىدى، مانا ساڭىمۇ اللەنىڭ ئەجىلى يەتتى، سەن كىمنىڭ قېشىغا بېرىشىمنى تەۋسىيە قىلىسەن، نېمە ئىشلارنى قىلىشقا بۇيرۇيسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ ئى ئوغلۇم! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن بۇ ئېتىقادقا ساھىب ھېچبىر كىشىنى بىلمەيمەن. لېكىن پات ئاردا ئەرەب دىيارىدىن بىر پەيغەمبەر چىقىدۇ، ئۇ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دىنىدا بولىدۇ ۋە ئىككى سايلىق ئوتتۇرىسىدىكى خورمىزارلىق يۇرتقا

ھىجرەت قىلىدۇ. ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىك ئالامەتلىرى مۇنداق: ئۇ ھەدىيە قوبۇل قىلىدۇ، لېكىن سەدىقە يېمەيدۇ. ئىككى تارغىقىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى بار، ئەگەر شۇ دىيارلارغا بارالىغۇدەك بولساڭ، چوقۇم بارغىن، ـ دېدى. ئۇمۇ ئالەمدىن ئۆتۈپ، دەپنە قىلىندى. ئەمۇرىيە شەھىرىدە يەنە بىر مەزگىل تۇرۇپ قالدىم. مەلۇم مەزگىلدىن كېيىن، كەلب قەبىلىسىنىڭ تىجارەت كارۋىنى كەلدى. ئۇلارغا:

ـ سىلەرگە مۇشۇ قوي ـ كالىلىرىمنى بەرسەم، مېنى ئەرەب دىيارىغا ئالغاچ كېتەمسىلەر؟ ـ دېگەنىدىم، ئۇلار ماقۇل بولدى. مال ـ چارۋامنى بېرىپ، ئۇلار بىلەن يولغا چىقتىم. ئۇلار يول بويى ماڭا زۇلۇم قىلغانىنى ئاز دېگەندەك، ۋادى قۇراغا يېتىپ بارغاندا، مېنى يەھۇدىيلارغا قۇل ئورنىدا سېتىۋەتتى. مەن ۋادى قۇرادىكى خورمىزارلىقنى كۆرۈپ: ''ئۇستازىم تەرىپىدە بەرگەن دىيار مۇشۇ ئوخشايدۇ'' دەپ ئويلىدىم، لېكىن جەزملەشتۈرەلمىدىم. ئىشلەپ يۈرگەن كۈنلەرنىڭ بىرىدە، خوجايىنىمنىڭ مەدىنىدىكى بەنى قۇرەيزە قەبىلىسىلىك بىر نەۋرە تۇغقىنى مېنى سېتىۋېلىپ، مەدىنىگە ئېلىپ كەتتى. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەدىنىنى كۆرۈپلا ئۇستازىم سۈپەتلىگەن شەھەرنىڭ شۇ ئىكەنلىكىنى بىلدىم. شۇنداق قىلىپ، مەدىنىدە تۇرۇشقا باشلىدىم. اللە تائالا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئەۋەتتى. ئۇ خېلى بىر مۇددەتكىچە مەككىدە تۇردى، مەن قۇل بولغاچقا، ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئالالمىغانىدىم. ئاندىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كەلدى. بىر كۈنى، خورما دەرىخى ئۈستىدە ئىشلەۋاتاتتىم، ئۇشتۇمتۇت خوجايىنىمنىڭ بىر نەۋرە قېرىندىشى كېلىپ:

ـ اللە قەيلە ئەۋلادى (يەنى خەزرەج قەبىلىسى)نىڭ جاجىسىنى بەرسۇن. بۇگۈن مەككىدىن قۇباغا بىرى كەلگەنىدى، ھەممىسى يىغىلىپ، شۇنىڭ ئەتراپىغا ئولىشۋالدى. تېخى ئۇنى ''پەيغەمبەر'' دەپ ئاتىشۋاپتۇ، ـ دېدى. ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ۋۇجۇدۇمنى تىترەك بېسىپ كەتتى ـ دە، خوجايىنىمنىڭ ئۈستىگە يىقىلىپ چۈشكىلى تاس قالدىم. خورمىدىن چۈشۈپ:

ــ نېمە دېدىڭ، نېمە دېدىڭ؟ ـ دەپ، قايتا ـ قايتا سورىدىم. خوجايىنىم غەزەبلىنىپ، مۇشتۇمى بىلەن بىرنى سالدى ـ دە:

ـ سېنىڭ بۇ ئىش بىلەن نېمە كارىڭ، چىقىپ ئىشىكنى قىل! ـ دېدى، مەن:

ــ ھېچنېمە، مەن پەقەت ئۇنىڭدىن كەلگەن خەۋەرنى ئاڭلاپ باقماقچى ئىدىم، ـ دېدىم. قولۇمدا يىغىپ قويغان ئازراق خورمام بار ئىدى. كەچ كىرگەندە ئۇنى ئېلىپ، قۇباغا بارىدىم ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ:

ـ مەن سېنىڭ ياخشى ئادەم ئىكەنلىكىڭنى ئاڭلىدىم. يېنىڭدا ھاجەتمەن ھەمراھلىرىڭ بار ئىكەن، مانا بۇ ئازغىنە نەرسىنى سەدىقىگە ئاتاپ قويغانىدىم، بۇنى سىلەرگە لايىق كۆرۈپ ئالغاچ كەلدىم، ـ دەپ، خورمىنى ئالدىغا قويغانىدىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەمراھلىرىغا:

ــ سىلەر يەڭلار! ــ دېدى، لېكىن ئۆزى قولىنى ئۇزاتمىدى. كۆڭلۈمدە: ”مانا بۇ بىرىنچى ئالامىتى“ دېدىم ـ دە، قايتىپ كەتتىم. كۆپ ئۆتمەي، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە كەلدى. مەن يەنە ئازراق خورما يىغىپ كېلىپ:

ــ مەن سېنىڭ سەدىقە يېمەيدىغانلىقىڭنى كۆردۈم، مانا ماۋۇ سېنىڭ ھۆرمىتىڭ ئۈچۈن ئەكەلگەن ھەدىيەم، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭدىن يېدى، ساھابىلىرىنمۇ يېيىشكە بۇيرىدى. كۆڭلۈمدە: ”مانا بۇ ئىككىنچى ئالامىتى“ دېدىم ـ دە، قايتىپ كەتتىم. يەنە بىر قېتىم بارغىنىمدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەقىيئ غەرقەدتە ساھابىلىرىدىن بىرنى يەرلىكە قويۇۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈچىسىدا ئىككى تون بولۇپ، ساھابىلىرى بىلەن بىللە ئولتۇراتتى. مەن ئۇنىڭغا سالام قىلغاندىن كېيىن، ئۇستازىم تەرىپلەپ بەرگەن پەيغەمبەرلىك مۆھۈرىنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈن، ئايلىنىپ ئارقا تەرەپكە ئۆتتۈم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ مەقسىتىمنى چۈشەندى بولغاي، ئۈچىسىدىكى تونىنى

سىلىۋەتتى. مەن دۇمبىسىدىكى مۆھۈرنى كۆردۈم ـ دە، ئۇنىڭغا ئۆزۈمنى ئېتىپ، يىغلىغىنىمچە سۆيگىلى تۇردۇم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا:

ـ بۇياقتا ئۆت! ـ دېدى، مەن ئالدىغا ئۆتۈپ خۇددى ساڭا (يەنى ئىبنى ئابباسقا) سۆزلەپ بەرگىنىمدەك، كەچۈرمىشلىرىمنى بىر ـ بىرلەپ سۆزلەپ بەردىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلىرىنىڭمۇ بۇ كەچۈرمىشلەرنى ئاڭلىغانلىقىدىن ئىنتايىن خۇرسەن بولدى.

مەن قۇل بولغانلىقىم ئۈچۈن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بەدر ۋە ئۇھۇد غازاتلىرىغا قاتنىشالماي قالدىم. كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا:

ـ ئى سەلمان! خوجايىنىڭ بىلەن ئازادلىق كېلىشىمى تۈزگىن! ـ دېدى. مەن خوجايىنىم بىلەن 300 تۇپ خورما كۆچىتى تىكىش ۋە 40 ئۇقىيە ئالتۇن بېرىش بەدىلىگە ئازاد بولۇش ئۈچۈن كېلىشتىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلىرىگە:

ـ قېرىنداشلىرىڭلارغا ياردەم قىلىڭلار! ـ دېگەن ئىدى، بەزىلىرى 30، بەزىلىرى 20، بەزىلىرى 15، يەنە بەزىلىرى 10 تۇپتىن ياردەم قىلىپ، 300 تۇپ كۆچەت يىغىپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى سەلمان! ئەمدى بېرىپ كۆچەتلىرىڭگە ئوراڭ كولىغىن، ئاندىن يېنىمغا كەل، كۆچەتلەرنى ئۆز قولۇم بىلەن تىكىپ بېرەي! ـ دېدى. ساھابىلەر ئوراڭ كولىشىمغىمۇ ياردەم بەردى. ئوراڭ كولىنىپ بولغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە خەۋەر بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەن بىلەن بىللە ئوراڭ كولانغان يەرگە بارىدى. بىز ئۇنىڭغا كۆچەتنى سۇنۇپ بەردۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر باشتىن تىكتى. سەلماننىڭ جېنى ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، كۆچەتلەرنىڭ ھەممىسى تولۇق تۇتتى. شۇنداق قىلىپ، كېلىشىمدىكى 300 تۇپ خورما كۆچىتىنى تولۇق تاپشۇرۇپ بەردىم. ئەمدى 40 ئۇقىيە ئالتۇن قالغانىدى. پەيغەمبەر

سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر غازاتتىن توخۇنىڭ تۇخۇمىچىلىك چوڭلۇقتا ئالتۇن كەلتۈرۈلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سەلمان فارىسنىڭ ئازادلىق كېلىشىمى قانداق بولدى؟ ـ دەپ سورىدى ۋە مېنى ئالدىغا چاقىرتىپ:

ـ ئى سەلمان! ماۋۇنى ئېلىپ بوينۇڭدىكى قەرزىڭنى تۆلەۋەتكىن! ـ دېدى، مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇنچىلىك ئالتۇن بىلەن بوينۇمدىكى قەرزنى قانداقمۇ تۆگىتەلەيمەن؟ ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنى ئالغىن، الله تائالا ئۇنىڭ بىلەن قەرزىڭنى چوقۇم تۆلەۋتىدۇ، ـ دېدى. سەلماننىڭ جېنى ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئۇ ئالتۇندىن 40 ئۇقىيە تارتىپ، خوجايىنىمغا تاپشۇردۇم ـ دە، قۇللۇقتىن ئازادلىققا ئېرىشتىم. ئاندىن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن خەندەك غازىتىغا قاتناشتىم، شۇنىڭدىن تارتىپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم باشلىغان غازاتلارنىڭ ھەممىسىگە چىقتىم[1].

(ئەھمەد: 23788؛ «ئەلكەبىر»: 6065)

8870 ــ **عن أبي مُوسَى قال قال رسول اللَّهِ ε لِأَبِي مُوسَى لو رَأَيْتَنِي وأنا أَسْتَمِعُ لِقِرَاءَتِكَ الْبَارِحَةَ لقد أُوتِيتَ مِزْمَارًا من مَزَامِيرِ آلِ دَاوُدَ.**

8870 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن:

«ئاھا!... تۇنۇگۇن كەچ سېنىڭ قىرائىتىڭنى ئاڭلاۋاتقان چاغدا، مېنى بىر كۆرگەن بولساڭ!... ساڭا داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭكىدەك مۇڭلۇق ئاۋاز ئاتا قىلىنىپتۇ».

(مۇسلىم: 793)

[1] ھەيسەمى (15833): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە تەبەرانى بىر نەچچە سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككىلىسىنىڭ بىرىنچى سەنەدلىرىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئىمام ئەھمەد يەنە بىر سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئەمر ئىبنى ئەبۇ قۇررەدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئەمرمۇ ئىشەنچلىكتۇر. بۇ ھەدىسنى بەززارمۇ رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

8871 ــ عَنْ قَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ فَدَخَلَ رَجُلٌ عَلَى وَجْهِهِ أَثَرُ الْخُشُوعِ فَقَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ تَجَوَّزَ فِيهِمَا ثُمَّ خَرَجَ وَتَبِعْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّكَ حِينَ دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ قَالُوا هَذَا رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ وَاللَّهِ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَقُولَ مَا لَا يَعْلَمُ وَسَأُحَدِّثُكَ لِمَ ذَاكَ رَأَيْتُ رُؤْيَا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ وَرَأَيْتُ كَأَنِّي فِي رَوْضَةٍ ذَكَرَ مِنْ سَعَتِهَا وَخُضْرَتِهَا وَسْطَهَا عَمُودٌ مِنْ حَدِيدٍ أَسْفَلُهُ فِي الْأَرْضِ وَأَعْلَاهُ فِي السَّمَاءِ فِي أَعْلَاهُ عُرْوَةٌ فَقِيلَ لِي ارْقَ قُلْتُ لَا أَسْتَطِيعُ فَأَتَانِي مِنْصَفٌ فَرَفَعَ ثِيَابِي مِنْ خَلْفِي فَرَقِيتُ حَتَّى كُنْتُ فِي أَعْلَاهَا فَأَخَذْتُ بِالْعُرْوَةِ فَقِيلَ لَهُ اسْتَمْسِكْ فَاسْتَيْقَظْتُ وَإِنَّهَا لَفِي يَدِي فَقَصَصْتُهَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تِلْكَ الرَّوْضَةُ الْإِسْلَامُ وَذَلِكَ الْعَمُودُ عَمُودُ الْإِسْلَامِ وَتِلْكَ الْعُرْوَةُ عُرْوَةُ الْوُثْقَى فَأَنْتَ عَلَى الْإِسْلَامِ حَتَّى تَمُوتَ وَذَاكَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ.

8871 ــ قەيس ئىبنى ئۇبادتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر مەسجىدتە بىر قانچە ساھابە بىلەن سۆھبەتلىشىپ ئولتۇراتتىم، چىرايىدىن تەقۋالىقى كۆرۈنۈپ تۇرىدىغان بىر كىشى كىرىپ كەلدى. ئاردىدىن بىرەيلەن:

ــ بۇ كىشى ئەھلى جەننەتتۇر، ــ دېدى. ئۇ كىشى يەڭگىل ئىككى رەكئەت نامار ئوقۇپ، ئاندىن چىقىپ كەتتى. مەن ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىپ ئۆيىگىچە باردىم. ئىككىمىز تونۇشۇپ، پاراڭلاشقاندىن كېيىن:

ــ سەن مەسجىدكە كىرگەندە، ئاردىدىن بىرەيلەن سېنىڭ جەننەت ئەھلىدىن ئىكەنلىكىڭنى ئېيتتى، بۇنىڭ سەۋەبىنى ئېيتىپ بەرسەڭ، ــ دېگەنىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ سۇبھانالالاھ! بىر كىشىنىڭ ئۆزى بىلمىگەن نەرسە ھەققىدە سۆز قىلىشى دۇرۇس ئەمەس. ساڭا بۇنىڭ سەۋەبىنى ئېيتىپ بېرەي. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ۋاقتىدا مۇنداق بىر چۈش كۆردۈم: ناھايىتى كەڭ ۋە يېپىيېشىل باغنىڭ ئىچىدە تۇرغۇدەكمەن. باغنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر ئۇچى زېمىنىنىڭ تەكتىدە، يەنە بىر ئۇچى

ئاسمانىنىڭ قەھرىگە تاقاشقان بىر تۆمۈر تۈۋرۈك بولۇپ، تۈۋرۈكنىڭ ئۈچىدا بىر ھالقا بار ئىكەن. ماڭا: ''ئۇستىگە چىق'' دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى. مەن: ''چىقالمايمەن'' دېدىم. بىر خادىم كېلىپ، ئارقامدىن كىيىمىمنى تۇتۇپ، مېنى كۆتۈردى، شۇنىڭ بىلەن، تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىگە چىقىپ، ھالقىنى تۇتتۇم. ماڭا: ''چىڭ تۇت'' دېيىلدى. ئۇيقۇمدىن ھالقىنى تۇتقان پېتى ئويغاندىم. سەھەردە بېرىپ، چۈشۈمنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۆزلەپ بەرگەنىدىم، ماڭا:

ـ ئۇ باغ ئىسلام؛ تۈۋرۈك ئىسلامنىڭ تۈۋرۈكى؛ ھالقا ساباتلىق ھالقىسىدۇر. سەن تاكى ئۆلگۈچە ئىمان ئۈستىدە بولغۇدەكسەن، ـ دېدى.

راۋيي مۇنداق دېگەن: ئۇ ئادەم ئابدۇللاھ ئىبنى سالامدۇر.

(بۇخارى: 3813)

8872 – وفي رواية: **إِنِّى بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أَتَانِى رَجُلٌ فَقَالَ لِى قُمْ. فَأَخَذَ بِيَدِى فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ ــ قَالَ ــ فَإِذَا أَنَا بِجَوَادَّ عَنْ شِمَالِى ــ قَالَ ــ فَأَخَذْتُ لآخُذَ فِيهَا فَقَالَ لِى لاَ تَأْخُذْ فِيهَا فَإِنَّهَا طُرُقُ أَصْحَابِ الشِّمَالِ ــ قَالَ ــ فَإِذَا جَوَادُّ مَنْهَجٌ عَلَى يَمِينِى فَقَالَ لِى خُذْ هَا هُنَا . فَأَتَى بِى جَبَلاً فَقَالَ لِى اصْعَدْ ــ قَالَ ــ فَجَعَلْتُ إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَصْعَدَ خَرَرْتُ عَلَى اسْتِى ــ قَالَ ــ حَتَّى فَعَلْتُ ذَلِكَ مِرَارًا ــ قَالَ ــ ثُمَّ انْطَلَقَ بِى حَتَّى أَتَى بِى عَمُودًا رَأْسُهُ فِى السَّمَاءِ وَأَسْفَلُهُ فِى الأَرْضِ فِى أَعْلاَهُ حَلْقَةٌ فَقَالَ لِىَ. اصْعَدْ فَوْقَ هَذَا. قَالَ قُلْتُ كَيْفَ أَصْعَدُ هَذَا وَرَأْسُهُ فِى السَّمَاءِ ــ قَالَ ــ فَأَخَذَ بِيَدِى فَزَجَلَ بِى ــ قَالَ ــ فَإِذَا أَنَا مُتَعَلِّقٌ بِالْحَلْقَةِ ــ قَالَ ــ ثُمَّ ضَرَبَ الْعَمُودَ فَخَرَّ ــ قَالَ ــ وَبَقِيتُ مُتَعَلِّقًا بِالْحَلْقَةِ حَتَّى أَصْبَحْتُ ــ قَالَ ــ فَأَتَيْتُ النَّبِىَّ ــصلى الله عليه وسلم ــ فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ فَقَالَ «أَمَّا الطُّرُقُ الَّتِى رَأَيْتَ عَنْ يَسَارِكَ فَهِىَ طُرُقُ أَصْحَابِ الشِّمَالِ ــ قَالَ ــ وَأَمَّا الطُّرُقُ الَّتِى رَأَيْتَ عَنْ يَمِينِكَ فَهِىَ طُرُقُ أَصْحَابِ الْيَمِينِ وَأَمَّا الْجَبَلُ فَهُوَ مَنْزِلُ الشُّهَدَاءِ وَلَنْ تَنَالَهُ وَأَمَّا الْعَمُودُ فَهُوَ عَمُودُ الإِسْلاَمِ وَأَمَّا الْعُرْوَةُ فَهِىَ عُرْوَةُ الإِسْلاَمِ وَلَنْ تَزَالَ مُتَمَسِّكًا بِهَا حَتَّى تَمُوتَ».**

8872 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: چۈشۈمدە بىرى كېلىپ:

ـ ئورنۇڭدىن تۇرغىن! ـ دېدى ۋە قولۇمدىن تۇتۇپ ئېلىپ ماڭدى. قارىسام، سول تەرىپىمدە ناھايىتى چوڭ يول تۇرۇپتۇ، ئۇ يولغا ماڭماقچى بولۇۋېدىم، ھەمراھىم:

ــ بۇ يولغا ماڭمىغىن، بۇ بەدبەختلەرنىڭ يولىدۇر، ـ دېدى. ئوڭ تەرىپىمگە قارىغانىدىم، يەنە ناھايىتى چوڭ يول كۆردۈم. ھەمراھىم:

ـ بۇ يولغا ماڭساڭ بولىدۇ، ـ دېدى. ئۇ مېنى بىر تاغنىڭ تۈۋىگە ئېلىپ بېرىپ:

ــ قېنى چىققىن! ــ دېدى. مەن ھەرقانچە كۈچەپمۇ تاغقا چىقالمىدىم، ھەر قېتىمدا يەرگە يېقىلىپ چۈشەتتىم. ئاندىن ئۇ مېنى بىر تۈۋرۈكنىڭ يېنىغا ئېلىپ باردى، تۈۋرۈكنىڭ بېشى ئاسماندا، ئايىغى يەردە ئىدى. ئۇ:

ـ بۇنىڭ ئۈستىگە چىققىن! ـ دېدى. مەن:

ــ بۇنىڭغا قانداق چىقىمەن؟ ـ دېگەنىدىم، ئۇ مېنى تۈۋرۈكنىڭ ئۈستىگە ئېلىپ چىقتى. تۈۋرۈكنىڭ بېشىدىكى ھالقىنى تۈتۈۋالدىم. ئاندىن ئۇ تۈۋرۈكنى بىر تېپىپلا ئۆرۈۋەتتى، مەن بولسام، شۇ ھالقىغا ئېسىلىپ قالدىم. سەھەردە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا بېرىپ، چۈشۈمنى سۆزلەپ بەرگەنىدىم، ماڭا مۇنداق دېدى:

ــ سول تەرىپىڭدە كۆرگەن يول بەختسىزلەرنىڭ يولى؛ ئوڭ تەرىپىڭدە كۆرگەن يول سائادەتمەنلەرنىڭ يولىدۇر. تاغ شېھىدلەرنىڭ ماكانى بولۇپ، سەن ئۇنىڭغا ھەرگىز ئېرىشەلمەيسەن. تۈۋرۈك ئىسلام تۈۋرۈكى، ھالقا بولسا ئىسلام ھالقىسىدۇر. سەن تاكى ئۆلۈپ كەتكۈچە شۇنىڭدا چىڭ تۇرىسەن، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2484)

8873 ــ **عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِقَصْعَةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا فَفَضَلَتْ فَضْلَةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَجِيءُ رَجُلٌ**

مِنْ هَذَا الْفَجِّ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ يَأْكُلُ هَذِهِ الْفَضْلَةَ قَالَ سَعْدٌ وَكُنْتُ تَرَكْتُ أَخِي عُمَيْرًا يَتَوَضَّأُ قَالَ فَقُلْتُ هُوَ عُمَيْرٌ قَالَ فَجَاءَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ فَأَكَلَهَا.

8873 ـ مۇسئەب ئىبنى سەئد دادىسىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر قاچا تاماق كەلتۈرۈلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاماقنى يەپ، ئېشىپ قالغىنىنى بىر يەرگە قويدى ۋە:

ـ شۇ تەرەپتىن جەننەت ئەھلى كىشىدىن بىرى كېلىپ، ئېشىپ قالغان (بۇ) تاماقنى يەيدۇ، ـ دېدى. قېرىندىشىم ئۇمەير ئۆزىدە تاھارەت ئېلىپ قالغانىدى، شۇڭا كۆڭلۈمدە: ''ئۇ كىشى ئۇمەير بولىدۇ'' دەپ ئويلىدىم. بىراق كۆپ ئۆتمەي، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ، ئېشىپ قالغان تاماقنى يېدى[1].

(ئەھمەد: 1458)

8874 ــ عن يُوسُف بْن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ يَقُولُ أَجْلَسَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجْرِهِ وَمَسَحَ عَلَى رَأْسِي وَسَمَّانِي يُوسُفَ.

8874 ــ يۈسۈف ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى سالام مۇنداق دېگەن: (كىچىك ۋاقتىمدا) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى قۇچىقىدا ئولتۇرغۇزۇپ، بېشىمنى سىلىدى ۋە ماڭا ''يۈسۈف'' دەپ ئات قويدى[2].

(ئەھمەد: 15972)

8875 ــ عن جَرِيرٍ قال ما حَجَبَنِي رسول اللَّهِ ع مُنْذُ أَسْلَمْتُ ولا رَآنِي إلا تَبَسَّمَ في وَجْهِي.

---

[1] ھەيسەمى (15806): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد، ئەبۇ يەئلا ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئاسىم ئىبنى ئەبۇ بەھدەلە ئىسىملىك ھەرخىل باھا بېرىلگەن بىرى بار. قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15807): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد بىر نەچچە سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىككى سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر. تەبەرانىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

8875 ـ جەربىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن مۇسۇلمان بولغاندىن بېرى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى يېنىغا كىرىشتىن توسۇپ باقمىدى ۋە مېنى كۆرگەندە، ماڭا تەبەسسۇم قىلماي قالمىدى.

(مۇسلىم: 2474)

8876 ــ **زَادَ ابن نُمَيْرٍ فِي حَدِيثِهِ عن ابن إِدْرِيسَ وَلَقَدْ شَكَوْتُ إليه اني لَا أَثْبُتُ على الْخَيْلِ فَضَرَبَ بيده في صَدْرِي وقال اللهم ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا.**

8876 ـ ئىبنى نۇمەير ئىبنى ئىدرىستىن قىلغان رىۋايىتىدە جەربىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئات ئۈستىدە مەزمۇت ئولتۇرالمايدىغانلىقىمنى ئېيتقانىدىم، قورسقىمغا ئۇرۇپ تۇرۇپ:

ـ ئى اللە! ئۇنى (ئات ئۈستىدە) مەزمۇت ئولتۇرغۇزغىن ۋە ئۇنى توغرا يولغا يېتەكلەنگۈچىلەردىن قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى.

(مۇسلىم: 2475)

8877 ــ **عن جَابِرٍ قال اسْتَغْفَرَ لي رسول اللَّهِ ε لَيْلَةَ الْبَعِيرِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ مَرَّةً.**

8877 ــ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە تۆگىلىرىمنى ساتقانىدىم، شۇ كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەن ئۈچۈن 25 قېتىم ئىستىغفار ئېيتتى[1].

(تىرمىزى: 3852)

8878 ــ **عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ لَقِيَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي يَا جَابِرُ مَا لِي أَرَاكَ مُنْكَسِرًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتُشْهِدَ أَبِي قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ عِيَالًا وَدَيْنًا قَالَ أَفَلَا أُبَشِّرُكَ بِمَا لَقِيَ اللَّهُ بِهِ أَبَاكَ قَالَ قُلْتُ بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ**

[1] ئەلبانى (806): زەئىپ، ـ دېگەن.

مَا كَلَّمَ اللَّهُ أَحَدًا قَطُّ إِلَّا مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ وَأَحْيَا أَبَاكَ فَكَلَّمَهُ كِفَاحًا فَقَالَ يَا عَبْدِي تَمَنَّ عَلَيَّ أُعْطِكَ قَالَ يَا رَبِّ تُحْيِينِي فَأُقْتَلَ فِيكَ ثَانِيَةً قَالَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّهُ قَدْ سَبَقَ مِنِّي أَنَّهُمْ إِلَيْهَا لَا يُرْجَعُونَ قَالَ وَأُنْزِلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا الْآيَةَ.

8878 ـ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بەكمۇ غەمكىن بىر پەيتتە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ غەمكىن كۆرۈنىسەنغۇ؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! دادام ئۇھۇد كۈنى شېھىد بولدى. ماڭا (ئۇنىڭدىن) بىر قانچە بالا ۋە قەرز قېلىپ قالدى، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ساڭا داداڭنىڭ اللە ھۇزۇرىدىكى دەرىجىسىنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ ھەئە، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:

ـ اللە بىر كىمگە ئاردا پەردە بولماي تۇرۇپ گەپ قىلىپ باقمىغانىدى، ئەمما داداڭنى تىرىلدۈرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭغا يۈز تۈرانە تۇرۇپ: ''ئى بەندەم! مەندىن نېمە تىلىسەڭ، شۇنى بېرىمەن'' دېگەنىدى، داداڭ: ''ئى رەببىم! مېنى قايتا تىرىلدۈرسەڭ، سېنىڭ يولۇڭدا قايتا شېھىد بولسام'' دېدى. اللە خىتاب قىلىپ: ''مېنىڭ (ئىنسانلارنى) قايتا تىرىلدۈرمەسلىك (ھەققىدىكى) ھۆكۈم بېكىتىلىپ بولدى'' دېدى.

ئاردىن ئۇزۇن ئۆتمەي: ﴿اللە يولدا شېھىد بولغانلارنى ئۆلۈك دەپ گۇمان قىلمىغىن، بەلكى ئۇلار تىرىك بولۇپ، اللەنىڭ دەرگاھىدىكى رىزىقتىن بەھرىمەن قىلىنىدۇ (يەنى جەننەتنىڭ نېئىمەتلىرىدىن

ئەتىگەن - ئاخشامدا مەڭگۈلۈك رىزىقلاندۇرۇلۇپ تۇرىلىدۇ﴾[1] دېگەن ئايەت نازىل بولدى[2].

(تىرمىزى: 3010)

8879 ــ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِسْعَ عَشْرَةَ غَزْوَةً قَالَ جَابِرٌ لَمْ أَشْهَدْ بَدْرًا وَلَا أُحُدًا مَنَعَنِي أَبِي فَلَمَّا قُتِلَ عَبْدُ اللَّهِ يَوْمَ أُحُدٍ لَمْ أَتَخَلَّفْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ قَطُّ.

8879 - جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن 19 غازاتقا قاتناشتىم. دادامنىڭ توسۇۋېلىشى تۈپەيلىدىن بەدر ۋە ئۇھۇد غازاتلىرىغا قاتنىشالمىدىم. دادام ئۇھۇد كۈنى ئۆلۈپ كەتكەندىن بېرى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چىققان ھېچبىر غازاتتىن قېلىپ قالمىدىم.

(مۇسلىم: 1814)

8880 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أُمِّ سُلَيْمٍ فَأَتَتْهُ بِتَمْرٍ وَسَمْنٍ قَالَ أَعِيدُوا سَمْنَكُمْ فِي سِقَائِهِ وَتَمْرَكُمْ فِي وِعَائِهِ فَإِنِّي صَائِمٌ ثُمَّ قَامَ إِلَى نَاحِيَةٍ مِنْ الْبَيْتِ فَصَلَّى غَيْرَ الْمَكْتُوبَةِ فَدَعَا لِأُمِّ سُلَيْمٍ وَأَهْلِ بَيْتِهَا فَقَالَتْ أُمُّ سُلَيْمٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي خُوَيْصَّةً قَالَ مَا هِيَ قَالَتْ خَادِمُكَ أَنَسٌ فَمَا تَرَكَ خَيْرَ آخِرَةٍ وَلَا دُنْيَا إِلَّا دَعَا لِي بِهِ قَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْهُ مَالًا وَوَلَدًا وَبَارِكْ لَهُ فِيهِ فَإِنِّي لَمِنْ أَكْثَرِ الْأَنْصَارِ مَالًا وَحَدَّثَتْنِي ابْنَتِي أُمَيْنَةُ أَنَّهُ دُفِنَ لِصُلْبِي مَقْدَمَ حَجَّاجٍ الْبَصْرَةَ بِضْعٌ وَعِشْرُونَ وَمِائَةٌ.

8880 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (ئانام) ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ ئۆيىگە كىردى، ئۇممۇ سۇلەيم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا خورما بىلەن سېرىق مايلىپ كەلگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

[1] سۈرە ئال ئىمران، 169 - ئايەت.

[2] ئەلبانى (2408): ھەسەن، - دېگەن.

ـ سېرىق ماينى تۆلۈمغا، خورمىنى قاچىغا سېلىپ قويۇڭلار، مەن روزا تۇتۇۋاتىمەن، ـ دېدى. ئاندىن ئۆينىڭ بىر چېتىدە نەپىلە نامىز ئوقۇپ، ئۇممۇ سۈلەيم ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە دۇئا قىلدى. ئۇممۇ سۈلەيم:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن ساڭا بىر نەرسە ئاتىغان ئىدىم (ئۇنىڭغا دۇئا قىلىپ قويغان بولساڭ)، ـ دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نېمە ئۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇممۇ سۈلەيم:

ـ خىزمەتكارىڭ ئەنەس، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ جەمى ياخشىلىقلىرىنى تىلەپ دۇئا قىلىپ:

ـ ئى اللە! ئۇنىڭغا مال ـ دۇنيا پەرزەنت ۋە بەرىكەت ئاتا قىلغىن! ـ دېدى. ھەقىقەتەن مەن ئەنسارىلار ئىچىدە مېلى ئەڭ كۆپ كىشىلەردىن بولىمەن. قىزىم ئۇممەينەنىڭ ماڭا ئېيتىپ بېرىشىچە، ھەججاج بەسرەگە يېتىپ كەلگىچە، مېنىڭ نەسلىمدىن 120 نەچچە كىشى دەپنە قىلىنغانىكەن.

(بۇخارى: 1982)

8881 ــ عَنْ أَبِي خَلْدَةَ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي الْعَالِيَةِ سَمِعَ أَنَسٌ مِنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَدَمَهُ عَشْرَ سِنِينَ وَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ لَهُ بُسْتَانٌ يَحْمِلُ فِي السَّنَةِ الْفَاكِهَةَ مَرَّتَيْنِ وَكَانَ فِيهَا رَيْحَانٌ كَانَ يَجِيءُ مِنْهُ رِيحُ الْمِسْكِ.

8881 ــ ئەبۇ خەلدەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئەبۇ ئالىيەدىن:

ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ھەدىس ئاڭلىغان بولغىيمىدى؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئون يىل خىزمەت قىلدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا بەرىكەت تىلەپ دۇئا قىلدى. (شۇ دۇئانىڭ بەرىكىتىدىن بولسا كېرەك) ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بېغىدىن يىلدا

ئىككى قېتىم ھوسۇل ئالاتتى. ئۇنىڭ بېغىدىن مۇشكى ـ ئەنبەرنىڭ خۇشھىدى كېلىپ تۇراتتى[1].

(تىرمىزى: 3833)

8882 ــ عن أَنَسِ بن مَالِكٍ قال قال رسول اللَّهِ ε كَمْ من أَشْعَثَ أَغْبَرَ ذِي طِمْرَيْنِ لَا يُؤْبَهُ له لو أَقْسَمَ على اللَّهِ لَأَبَرَّهُ منهم الْبَرَاءُ بن مَالِكٍ.

8882 ــ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«چاچ ـ ساقىلى ئۆسۈپ، كىيىملىرى جۇل ـ جۇل بولۇپ كەتكەچكە، ھېچكىمنىڭ نەزىرى چۈشمەيدىغان بىر قىسىم كىشىلەر بار بولۇپ، ئەگەر ئۇلار اللەنىڭ نامىدا قەسەم قىلسا، اللە ئۇلارنىڭ قەسەملىرىنى ئورۇندىشىغا يارەدەم بېرىدۇ. بەرا ئىبنى مالىك ئەنە شۇلارنىڭ جۈملىسىدىندۇر»[2].

(تىرمىزى: 3854)

[1] ئەلبانى (3010): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3028): سەھىھ ـ دېگەن.

سابىت ئىبنى قەيس، ئەبۇ ھۇرەيرە، ھاتىب ئىبنى ئەبۇ بەلتەئە ۋە جۈلەيبىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8883 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ افْتَقَدَ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا أَعْلَمُ لَكَ عِلْمَهُ فَأَتَاهُ فَوَجَدَهُ جَالِسًا فِي بَيْتِهِ مُنَكِّسًا رَأْسَهُ فَقَالَ مَا شَأْنُكَ فَقَالَ شَرٌّ كَانَ يَرْفَعُ صَوْتَهُ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ فَأَتَى الرَّجُلُ فَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ كَذَا وَكَذَا فَقَالَ مُوسَى بْنُ أَنَسٍ فَرَجَعَ الْمَرَّةَ الْآخِرَةَ بِبِشَارَةٍ عَظِيمَةٍ فَقَالَ اذْهَبْ إِلَيْهِ فَقُلْ لَهُ إِنَّكَ لَسْتَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَلَكِنْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

8883 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سابىت ئىبنى قەيسنى تاپالماي سۈرۈشتۈرگەن ئىدى، بىر ئادەم:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇنىڭدىن خەۋەر ئېلىپ كېلەي، ـ دېدى ۋە سابىتنى ئىزدەپ چىقىپ كەتتى. سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆيىدە بېشىنى ساڭگىلاتقىنىچە غەمكىن ئولتۇراتتى. ئۇنىڭدىن:

ـ نېمە بولدۇڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، ئۇ:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىدا يۇقىرى ئاۋازدا گەپ قىلىپ سالدىم. ئۇنىڭ ھۇزۇرىدا يۇقىرى ئاۋازدا گەپ قىلىش ئەمەللەرنى يوققا چىقىرىپ، ئىنسانىنى دوزاخ ئەھلىدىن قىلىپ قويىدۇ، ـ دېدى. ئۇ ئادەم دەرھال پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا قايتىپ، سابىت ئىبنى قەيسنىڭ سۆزلىرىنى يەتكۈزگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنىڭ قېشىغا يەنە بىر قېتىم بارغىن ۋە بۇ قېتىم ئۇنىڭغا: ”سەن دوزاخ ئەھلى ئەمەس، بەلكى جەننەت ئەھلىسەن“ دېگىن! ـ دېدى.

(بۇخارى: 3613)

8884 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَسْمَعُ مِنْكَ أَشْيَاءَ فَلَا أَحْفَظُهَا قَالَ ابْسُطْ رِدَاءَكَ فَبَسَطْتُهُ فَحَدَّثَ حَدِيثًا كَثِيرًا فَمَا نَسِيتُ شَيْئًا حَدَّثَنِي بِهِ.**

8884 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! سەندىن كۆپلىگەن نەرسىلەرنى ئاڭلايمەن، لېكىن ھېچبىرىنى يادىمدا تۇتالمايۋاتىمەن، ــ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ يەكتىكىڭنى يەرگە سالغىن! ــ دېدى. يەكتىكىمنى يېشىپ، يەرگە سالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇرغۇن سۆزلەرنى قىلدى، ئەنە شۇندىن ئېتىبارەن، ئۇنىڭ ھېچبىر سۆزىنى ئۇنتۇمايدىغان بولدۇم[1].

(تىرمىزى: 3835)

8885 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّنْ أَنْتَ قَالَ قُلْتُ مِنْ دَوْسٍ قَالَ مَا كُنْتُ أَرَى أَنَّ فِي دَوْسٍ أَحَدًا فِيهِ خَيْرٌ.**

8885 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەندىن:

ــ سەن قەيەردىن؟ ــ دەپ سوردى، مەن:

ــ دەۋستىن، ــ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ مەن دەۋستە ياخشى ئادەم بار دەپ ئويلىمايتتىم، ــ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3838)

8886 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي هُرَيْرَةَ لِمَ كُنِّيتَ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ أَمَا تَفْرَقُ مِنِّي قُلْتُ بَلَى وَاللَّهِ إِنِّي لَأَهَابُكَ قَالَ كُنْتُ أَرْعَى غَنَمَ أَهْلِي وَكَانَتْ لِي هُرَيْرَةٌ صَغِيرَةٌ فَكُنْتُ أَضَعُهَا بِاللَّيْلِ فِي شَجَرَةٍ فَإِذَا كَانَ النَّهَارُ ذَهَبْتُ بِهَا مَعِي فَلَعِبْتُ بِهَا فَكَنَّوْنِي أَبَا هُرَيْرَةَ.**

[1] ئەلبانى (3011): سەھىھ ــ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3014): سەنەدى سەھىھ ــ دېگەن.

8886 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى رافىئتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ــ سەن نېمە ئۈچۈن ''ئەبۇ ھۇرەيرە'' دەپ ئاتىلىپ قالغان؟ ـ دەپ سورىدىم، ئۇ:

ـ سەن مەندىن قورقمامسەن؟ ـ دېدى. مەن:

ـ قورقمەن، ـ دېگەنىدىم، ئۇ:

ــ مەن ئۆيىمىزنىڭ قويلىرىنى ئوتلىتاتتىم. بىر ئاسلىنىم بار بولۇپ، ئۇنى كېچىلىرى بىر تۈپ دەرەخنىڭ ئۈستىگە چىقىرىپ قويىاتتىم، سەھەردە يەنە قويلار بىلەن بىللە ئېلىپ كېتىپ، ئۇنى ئويىنىتاتتىم. شۇڭا خەلق مېنى ''ئەبۇ ھۇرەيرە'' (ئاسلانىڭ دادىسى) دەپ ئاتايدىغان بولۇۋالدى[1].

(تىرمىزى: 3840)

8887 ــ **عَنْ جَابِرٍ أَنَّ عَبْدًا لِحَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَشْكُو حَاطِبًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيَدْخُلَنَّ حَاطِبٌ النَّارَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَذَبْتَ لَا يَدْخُلُهَا فَإِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا وَالْحُدَيْبِيَةَ.**

8887 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھاتىب ئىبنى ئەبۇ بەلتەئەنىڭ بىر قۇلى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ، ھاتىبنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلدى ۋە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ھاتىب دوزاخقا كىرىدۇ، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ يالغان ئېيتتىڭ، ھاتىب دوزاخقا كىرمەيدۇ، ھاتىب دوزاخقا كىرمەيدۇ، چۈنكى ئۇ بەدر ۋە ھۇدەيبىيە غازىتىغا قاتناشقان، ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3836)

[1] ئەلبانى (3016): سەنەدى ھەسەن، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3025): سەھىھ، ـ دېگەن.

8888 ــ عَنْ أَبِي بَرْزَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي مَغْزًى لَهُ فَأَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ قَالُوا نَعَمْ فُلَانًا وَفُلَانًا وَفُلَانًا ثُمَّ قَالَ هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ قَالُوا نَعَمْ فُلَانًا وَفُلَانًا ثُمَّ قَالَ هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ قَالُوا لَا قَالَ لَكِنِّي أَفْقِدُ جُلَيْبِيبًا فَاطْلُبُوهُ فَطُلِبَ فِي الْقَتْلَى فَوَجَدُوهُ إِلَى جَنْبِ سَبْعَةٍ قَدْ قَتَلَهُمْ ثُمَّ قَتَلُوهُ فَأَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ قَتَلَ سَبْعَةً ثُمَّ قَتَلُوهُ هَذَا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ هَذَا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ قَالَ فَوَضَعَهُ عَلَى سَاعِدَيْهِ لَيْسَ لَهُ إِلَّا سَاعِدَا النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَحُفِرَ لَهُ وَوُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَلَمْ يَذْكُرْ غَسْلًا.

8888 ـ ئەبۇ بەرزە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر غازاتتا نۇرغۇن غەنىمەتكە ئېرىشتى. كېيىن ساھابىلىرىدىن:

ـ ئاراڭلاردا كىم ـ كىم يوق؟ ـ دەپ سورىغانىدى:

ــ پالانچى، پالانچى ۋە پالانچىلار يوق، ـ دەپ جاۋاب بېرىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە:

ـ ئاراڭلاردا كىم ـ كىم يوق؟ ـ دەپ سورىغانىدى:

ــ پالانچى، پالانچى ۋە پالانچىلار يوق، ـ دەپ جاۋاب بېرىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە بىر قېتىم:

ـ ئاراڭلاردا كىم ـ كىم يوق؟ ـ دەپ سورىغانىدى:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئەمدى قالمىدى، يۇقىرىقىلاردىن باشقا ھەممەيلەن بار، ـ دەپ جاۋاب بېرىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنداقتا، جۇلەيبىب قېنى؟ ئۇنى كۆرمەيمىزغۇ؟ ـ دەپ سورىدى. شۇنىڭ بىلەن، ھەممەيلەن ئۇنى ئىزدەشكە باشلىدى. ئاخىرى ئۇنىڭ جەسىتى يەتتە ئۆلۈكنىڭ يېنىدىن تېپىلدى. ئۇ (ئۆزى يالغۇز) يەتتە ئادەمنى ئۆلتۈرگەن بولۇپ، ئۆزىمۇ ئۇلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلگەنىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ بېشىدا بىر ئاز تۇرغاندىن كېيىن:

ــ دۇشمەندىن يەتتىنى ئۆلتۈرۈپ، ئۆزىمۇ ئۇلار تەرىپىدىن ئۆلتۈرۈلۈپتۇ. بۇ مېنىڭ يولۇمدا، مەنمۇ بۇنىڭ يولىدا، ـ دېدى. ئاندىن

ئۇنى تاۋۇتقا سالمايلا، قولى بىلەن كۆتۈردى. شۇ ئاردا ئۇنىڭغا يەرلىك كولاندى ۋە دەپنە قىلدى.

لېكىن جەسەدىنىڭ يۇيۇلغان ياكى يۇيۇلمىغانلىقى بايان قىلىنمىغان.

(مۇسلىم: 2472)

هاربسه ئىبنى سۇراقه، قەيس ئىبنى سەئد ئىبنى ئۇباده، خالىد ئىبنى ۋەلىد، ئەمر ئىبنى ئاس، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب ۋە ئۇنىڭ ئوغلى مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8889 ــ عن أَنَس بْن مَالِكٍ أَنَّ أُمَّ الرُّبَيِّعِ بِنْتَ الْبَرَاءِ وَهِيَ أُمُّ حَارِثَةَ بْنِ سُرَاقَةَ أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَلَا تُحَدِّثُنِي عَنْ حَارِثَةَ وَكَانَ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ أَصَابَهُ سَهْمٌ غَرْبٌ فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ صَبَرْتُ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ اجْتَهَدْتُ عَلَيْهِ فِي الْبُكَاءِ قَالَ يَا أُمَّ حَارِثَةَ إِنَّهَا جِنَانٌ فِي الْجَنَّةِ وَإِنَّ ابْنَكِ أَصَابَ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلَى.

8889 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىبنى سۇراقەنىڭ ئانىسى (ئۇممۇ رۇبەييئ بىنتى بەرا) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ـ ئى اللەنىڭ رەسۇلى! ماڭا ھاربسەنىڭ ئەھۋالىنى ئېيتىپ بەرگىن. ئۇ بەدر ئۇرۇشىدا غايىبتىن كەلگەن ئوق سەۋەبىدىن ئۆلۈپ كەتتى. ئەگەر ئۇ جەننەتتە بولسا، سەۋر قىلىمەن، ئەگەر ئۇنداق بولمىسا، ئۇنىڭغا ھازا تۇتۇپ، قاتتىق يىغلايمەن، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئۇممۇ ھاربسە! جەننەتنىڭ تۇرلىرى كۆپ، ئوغلۇڭ ھاربسە جەننەتلەرنىڭ ئەڭ ئالىيسى (بولغان) فىردەۋسكە ئېرىشتى، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(بۇخارى: 2809)

8890 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ إِنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ كَانَ يَكُونُ بَيْنَ يَدَيْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْزِلَةِ صَاحِبِ الشُّرَطِ مِنْ الْأَمِيرِ.

8890 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: قەيىس ئىبنى سەئىد خۇددى ۋالىدىنىڭ مەخسۇس قوغدىغۇچىسىدەك ھەمىشە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئالدىدا بولاتتى.

(بۇخارى: 7155)

8891 ــ **أبو مالك: كان صاحب لواء النبى صلى الله عليه وسلم بعد مصعب قيس بن سعد.** رزين.

8891 ـ ئەبۇ مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: قەيس ئىبنى سەئد پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇسىئەبتىن كېيىنكى ئەلەمدارى ئىدى.

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

8892 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ نَزَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْزِلًا فَجَعَلَ النَّاسُ يَمُرُّونَ فَيَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ هَذَا يَا أَبَا هُرَيْرَةَ فَأَقُولُ فُلَانٌ فَيَقُولُ نِعْمَ عَبْدُ اللَّهِ هَذَا وَيَقُولُ مَنْ هَذَا فَأَقُولُ فُلَانٌ فَيَقُولُ بِئْسَ عَبْدُ اللَّهِ هَذَا حَتَّى مَرَّ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقُلْتُ هَذَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَقَالَ نِعْمَ عَبْدُ اللَّهِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللَّهِ.**

8892 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىر ئورۇنغا چۈشتۇق. كىشىلەر ئۇياق ـ بۇياقتا ئۆتۈشۈپ تۇراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆتكەن ـ كەچكەنلەرنى بىر ـ بىرلەپ سوراپ:

ـ ئى ئەبۇ ھۇرەيرە، بۇ كىم؟ ـ دەيتتى. مەنمۇ:

ــ بۇ پالانى، ئۇ پوكۇنى، ـ دەيتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزىلىرى ئۇچۇن:

ـ بۇ، اللەنىڭ ياخشى بەندىسىدۇر، ـ دېسە؛ بەزىلىرى ئۇچۇن:

ـ بۇ، اللهنىڭ ناچار بەندىسىدۇر، ـ دەيتتى. شۇ پەيتتە، ئالدىمىزدىن خالىد ئىبنى ۋەلىد ئۆتكەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ كىم؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ بۇ خالىد ئىبنى ۋەلىد بولىدۇ، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ خالىد ئىبنى ۋەلىد اللهنىڭ ياخشى بەندىسى، شۇنداقلا اللهنىڭ قىلىچلىرىدىن بىرى، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3846)

8893 ـ **عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْلَمَ النَّاسُ وَآمَنَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ.**

8893 ـ ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«(مەككە فەتھ بولغاندا) كىشىلەر باشقىلارغا ئەگىشىپ مۇسۇلمان بولدى، لېكىن ئەمىر ئىبنى ئاس (ئۆز قىزغىنلىقى بىلەن) ئىمان ئېيتتى»[2].

(تىرمىزى: 3844)

8894 ـ **قَالَ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ مِنْ صَالِحِي قُرَيْشٍ.**

8894 ـ تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ھەقىقەتەن ئەمىر ئىبنى ئاس قۇرەيشلەرنىڭ سالىھلىرىدىندۇر» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان[3].

(تىرمىزى: 3845)

---

[1] ئەلبانى (3021): سەھىھ. ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3020): ھەسەن، ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (805): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

8895 ــ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نِعْمَ أَهْلُ الْبَيْتِ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَأُمُّ عَبْدِ اللَّهِ وَعَبْدُ اللَّهِ.

8895 ـ ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەبۇ ئابدۇللاھ (ئىبنى ئامىر)، ئۇممۇ ئابدۇللاھ ۋە ئابدۇللاھ قاتارلىقلار نېمىدېگەن ياخشى ئائىلە؟!»[1].

(ئەھمەد: 17398)

8896 ــ عَنْ ابْنِ شِمَاسَةَ الْمَهْرِيِّ قَالَ حَضَرْنَا عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ وَهُوَ فِي سِيَاقَةِ الْمَوْتِ فَبَكَى طَوِيلًا وَحَوَّلَ وَجْهَهُ إِلَى الْجِدَارِ فَجَعَلَ ابْنُهُ يَقُولُ يَا أَبَتَاهُ أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَذَا أَمَا بَشَّرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَذَا قَالَ فَأَقْبَلَ بِوَجْهِهِ فَقَالَ إِنَّ أَفْضَلَ مَا نُعِدُّ شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ عَلَى أَطْبَاقِ ثَلَاثٍ لَقَدْ رَأَيْتُنِي وَمَا أَحَدٌ أَشَدَّ بُغْضًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنِّي وَلَا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَكُونَ قَدْ اسْتَمْكَنْتُ مِنْهُ فَقَتَلْتُهُ فَلَوْ مُتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلَمَّا جَعَلَ اللَّهُ الْإِسْلَامَ فِي قَلْبِي أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ ابْسُطْ يَمِينَكَ فَلْأُبَايِعْكَ فَبَسَطَ يَمِينَهُ قَالَ فَقَبَضْتُ يَدِي قَالَ مَا لَكَ يَا عَمْرُو قَالَ قُلْتُ أَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِطَ قَالَ تَشْتَرِطُ بِمَاذَا قُلْتُ أَنْ يُغْفَرَ لِي قَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْإِسْلَامَ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ وَأَنَّ الْهِجْرَةَ تَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهَا وَأَنَّ الْحَجَّ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ وَمَا كَانَ أَحَدٌ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا أَجَلَّ فِي عَيْنِي مِنْهُ وَمَا كُنْتُ أُطِيقُ أَنْ أَمْلَأَ عَيْنَيَّ مِنْهُ إِجْلَالًا لَهُ وَلَوْ سُئِلْتُ أَنْ أَصِفَهُ مَا أَطَقْتُ لِأَنِّي لَمْ أَكُنْ أَمْلَأُ عَيْنَيَّ مِنْهُ وَلَوْ مُتُّ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ لَرَجَوْتُ أَنْ أَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ثُمَّ وَلِينَا أَشْيَاءَ مَا أَدْرِي مَا حَالِي فِيهَا فَإِذَا أَنَا مُتُّ فَلَا تَصْحَبْنِي نَائِحَةٌ وَلَا نَارٌ فَإِذَا

[1] ھەيسەمى (15902): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

دَفَنْتُمُونِي فَشُنُّوا عَلَيَّ التُّرَابَ شَنًّا ثُمَّ أَقِيمُوا حَوْلَ قَبْرِي قَدْرَ مَا تُنْحَرُ جَزُورٌ وَيُقْسَمُ لَحْمُهَا حَتَّى أَسْتَأْنِسَ بِكُمْ وَأَنْظُرَ مَاذَا أُرَاجِعُ بِهِ رُسُلَ رَبِّي.

8896 ـ ئىبنى شەماسە مەھرىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سەكراتقا چۈشۈپ قالغاندا، يوقلاپ يېنىغا كىردۇق. ئۇ تام تەرەپكە قاراپ، ئۆزۈن يىغلىدى. ئوغلى:

ــ ئى دادا! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق ـ مۇنداق ئىشلار توغرۇلۇق ساڭا خۇش بېشارەت بەرمىگەنمۇ؟ ـ دەيتتى. ئاخىرى، ئۇ يۈزىنى بىز تەرەپكە قىلىپ مۇنداق دېدى:

ــ شۇبھىسىزكى، بىزنىڭ ئاخىرەت ئۇچۇن تەييارلىغان ئەمەللىرىمىزنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى شاھادەت كەلىمىسىدۇر. مەن ھاياتىمدا ئۇچ باسقۇچنى بېشىمدىن ئۆتكۈزدىم. بىرىنچى باسقۇچتا، مەن ئۇچۇن ئەڭ نەپرەتلىك كىشى مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) ئىدى. شۇڭا ھەمىشە ئۇنى كۆرگەنلا يەردە ئۆلتۈرۈۋېتىشنى ئويلايتتىم. ئەگەر شۇ ھالىتىم بىلەن ئۆلۈپ كەتكەن بولسام، دوزاخ ئەھلى بولۇپ كېتەتتىم. الله تائالا قەلبىمگە ئىسلام مۇھەببىتىنى سىڭدۈرگەندە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كېلىپ: ”قولۇڭنى ئاچقىن، مەن ساڭا بەيئەت قىلىمەن“ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى ئاچتى، لېكىن مەن قولۇمنى تارتىۋالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «نېمە بولدى؟» دەپ سورىغاندى، مەن: ”بىر شەرتىم بار“ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ نېمە شەرت؟» دەپ سورىدى، مەن: ”بۇرۇنقى گۇناھلىرىم مەغپىرەت قىلىنسۇن“ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئىمانىنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلارنى ئۆچۈرۈۋېتىدىغانلىقىنى، ھىجرەتنىڭ ئۆزىدىن بۇرۇنقى ئىشلارنى يوققا چىقىرىدىغانلىقىنى، ھەجنىڭمۇ ئىلگىرىكى ئىشلارنى سۈپۈرۈپ تاشلايدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟» دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بەيئەت قىلدىم. شۇندىن ئېتىبارەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەن ئۇچۇن ئەڭ سۆيۈملۈك ۋە ئەڭ ھۆرمەتلىك كىشىگە ئايلاندى. مەن ئۇنى بەك ھۆرمەتلىگەنلىكىم

ئۇچۇن ئۇنىڭ چىرايىغا قانغۇچە تىكىلىپ قارىيالمىغانىدىم، شۇنىڭ ئۈچۈن بىرى ماڭا: ”پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى تەسۋىرلەپ بەرگىن“ دېسە، تولۇق تەسۋىرلەپ بېرەلمەيمەن. ئەگەر مەن ئەنە شۇ ھالەتتە ئۆلۈپ كەتكەن بولسام، جەننەت ئەھلىدىن بولغان بولاتتىم. كېيىن بىز نۇرغۇن ئىشلاردا مەنسەپ تۇتتۇق. مەن بۇ باسقۇچتىكى ئەھۋالىمنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن. مەن ئۆلۈپ كەتسەم، جىنازامغا ھازا تۇتۇپ يىغلايدىغان ئايال ياكى ئوت يېقىپ ماڭىدىغان كىشىلەرنى يېقىن كەلتۈرمەڭلار، قەبرەمگە توپىنى تېز ـ تېز تاشلاڭلار. ئاندىن قەبرە بېشىمدا، بىر تۆگە بوغۇزلىنىپ، گۆشلىرىنى تارقىتىشقا كەتكەن ۋاقىتچىلىك كۈتۈپ تۇرۇڭلار، تاكى مەن رەببىمنىڭ ئەلچىلىرىگە قانداق جاۋاب بېرىشىنى ئاڭقىرىپ بولغۇچە قەبرەمدە يالغۇز قالماي.

(مۇسلىم: 121)

8897 ــ **عن ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ الْمُسْلِمُونَ لَا يَنْظُرُونَ إِلَى أَبِي سُفْيَانَ وَلَا يُقَاعِدُونَهُ فَقَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ثَلَاثٌ أَعْطِنِيهِنَّ قَالَ نَعَمْ قَالَ عِنْدِي أَحْسَنُ الْعَرَبِ وَأَجْمَلُهُ أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ أُزَوِّجُكَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ وَمُعَاوِيَةُ تَجْعَلُهُ كَاتِبًا بَيْنَ يَدَيْكَ قَالَ نَعَمْ قَالَ وَتُؤَمِّرُنِي حَتَّى أُقَاتِلَ الْكُفَّارَ كَمَا كُنْتُ أُقَاتِلُ الْمُسْلِمِينَ قَالَ نَعَمْ قَالَ أَبُو زُمَيْلٍ وَلَوْلَا أَنَّهُ طَلَبَ ذَلِكَ مِنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَعْطَاهُ ذَلِكَ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يُسْأَلُ شَيْئًا إِلَّا قَالَ نَعَمْ.**

8897 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مۇسۇلمانلار ئەبۇ سۇفيانغا قارىمايتتى ياكى ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرمايتتى. شۇنىڭ بىلەن، ئەبۇ سۇفيان پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! سەندىن ئۈچ نەرسە تەلەپ قىلىمەن، قوبۇل قىلامسەن؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قوبۇل قىلىمەن، ـ دېگەنىدى، ئەبۇ سۇفيان:

ـ مېنىڭ ئۈممۇ ھەببە ئىسمىلىك قىزىم بار، ئۇ ئەرەبلەرنىڭ ئەڭ گۈزىلى. ئۇنى ساڭا ياتلىق قىلىپ قويىماقچىمەن، قوبۇل قىلامسەن؟ ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ قوبۇل قىلىمەن، ـ دېدى. ئەبۇ سۇفيان:

ـ مۇئاۋىيەنى ئۆزەڭگە كاتتىب قىلغىن! ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بولىدۇ، ـ دېدى. ئەبۇ سۇفيان:

ـ مېنىڭ ئەمىر قىلغىن، مەن (ئىلگىرى) مۇسۇلمانلارغا قارشى قانداق ئۇرۇشقان بولسام، ئەمدى مۇشرىكلارغا قارشى شۇنداق ئۇرۇش قىلىمەن، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بولىدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2501)

8898 ـ **عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عُمَيْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لِمُعَاوِيَةَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا وَاهْدِ بِهِ.**

8898 ـ ئابدۇراھمان ئىبنى ئەبۇ ئۇمەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھەققىدە مۇنداق دۇئا قىلغان:

«ئى اللە! مۇئاۋىيەنى كىشىلەرنى توغرا يولغا يېتەكلىگۈچى، ئۆزىمۇ (توغرا يولغا) يېتەكلەنگۈچى قىلغىن ۋە باشقا بەندىلىرىڭنى ئۇ ئارقىلىق ھىدايەتكە ئېرىشتۈرگىن»[1].

(تىرمىزى: 3842)

8899 ـ **عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلَانِيِّ قَالَ لَمَّا عَزَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ عُمَيْرَ بْنَ سَعْدٍ عَنْ حِمْصَ وَلَّى مُعَاوِيَةَ فَقَالَ النَّاسُ عَزَلَ عُمَيْرًا وَوَلَّى مُعَاوِيَةَ فَقَالَ عُمَيْرٌ لَا**

[1] ئەلبانى (3018): سەھىھ. ـ دېگەن.

تَذْكُرُوا مُعَاوِيَةَ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُمَّ اهْدِ بِهِ.

8899 ـ ئەبۇ ئىدرىس خەۋلانىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇمەير ئىبنى سەئدنى ھىمسىنىڭ ۋالىيلىقىدىن ئېلىۋېتىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا مۇئاۋىيەنى قويغانىدى، كىشىلەر:

ــ ئۇمەيرنى ئېلىۋېتىپ، ئورنىغا مۇئاۋىيەنى قويدى، ـ دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇمەير:

ــ مۇئاۋىيەنى ياخشى سۆزلەر بىلەن ياد ئېتىڭلار، چۈنكى مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئى اللە! ئۇنىڭ بىلەن كىشىلەرنى ھىدايەتكە باشلىغىن» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 38439)

8900 ــ **عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كُنْتُ أَلْعَبُ مَعَ الصِّبْيَانِ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَوَارَيْتُ خَلْفَ بَابٍ قَالَ فَجَاءَ فَحَطَأَنِي حَطْأَةً وَقَالَ اذْهَبْ وَادْعُ لِي مُعَاوِيَةَ قَالَ فَجِئْتُ فَقُلْتُ هُوَ يَأْكُلُ قَالَ ثُمَّ قَالَ لِيَ اذْهَبْ فَادْعُ لِي مُعَاوِيَةَ قَالَ فَجِئْتُ فَقُلْتُ هُوَ يَأْكُلُ فَقَالَ لَا أَشْبَعَ اللَّهُ بَطْنَهُ.**

8900 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن بالىلار بىلەن ئويناۋاتاتتىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كېلىۋىدى، دەرھال ئىشكىنىڭ كەينىگە مۆكۈۋالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېلىپ، قولىنى مۇرەمگە قويدى ۋە:

ــ مۇئاۋىيەنى چاقىرغىن! ـ دېدى. دەرھال بېرىپ كەلدىم ۋە:

ــ مۇئاۋىيە تاماق يەۋېتىپتۇ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ماڭا، يەنە بېرىپ چاقىرىپ كەلگىن! ــ دېدى. مەن يەنە بېرىپ قايتىپ كەلدىم ۋە:

[1] ئەلبانى (3019): سەھىھ ـ دېگەن.

ــ مۇئاۋىيە تاماق يەۋېتىپتۇ، ـ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ اللە ئۇنىڭ قورسىقىنى توياغۇزمىغاي! ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2604)

سۇنەين ئەبۇ جەمىلە، ئەبباد، زىماد، ئەدىي ئىبنى ھاتەم، سۇمامە ئىبنى ئۇسال، ئەمر ئىبنى ئەبسە سۇلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8901 ــ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سُنَيْنٍ أَبِي جَمِيلَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا وَنَحْنُ مَعَ ابْنِ الْمُسَيَّبِ قَالَ وَزَعَمَ أَبُو جَمِيلَةَ أَنَّهُ أَدْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَخَرَجَ مَعَهُ عَامَ الْفَتْحِ.

8901 ـ زۇھرىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سەئىد ئىبنى مۇسەييەب بىلەن بىللە تۇرغىنىمىزدا، سۇنەين ئەبۇ جەمىلە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ كېلىپ، ئۆزىنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى كۆرگەنلىكىنى ۋە ئۇنىڭ بىلەن مەككە فەتھىگە قاتناشقانلىقىنى ئېيتتى.

(بۇخارى: 4301)

8902 ــ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَحِمَهُ اللَّهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهُنَّ مِنْ سُورَةِ كَذَا وَكَذَا وَزَادَ عَبَّادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَائِشَةَ تَهَجَّدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِي فَسَمِعَ صَوْتَ عَبَّادٍ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَصَوْتُ عَبَّادٍ هَذَا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمْ عَبَّادًا.

8902 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنىڭ ھۇجرامدا تەھەججۇد نامىزى ئوقۇۋېتىپ، مەسجىدتە نامراز ئوقۇۋاتقان ئەبباد نىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى ـ دە:

ــ ئى ئائىشە! بۇ ئەبباد نىڭ ئاۋازىمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ــ ھەئە، ـ دېگەندىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى اللە! ئەبباد‌قا رەھمەت قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى.
(بۇخارى: 2655)

8903 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ ضِمَادًا قَدِمَ مَكَّةَ وَكَانَ مِنْ أَزْدِ شَنُوءَةَ وَكَانَ يَرْقِي مِنْ هَذِهِ الرِّيحِ فَسَمِعَ سُفَهَاءَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ يَقُولُونَ إِنَّ مُحَمَّدًا مَجْنُونٌ فَقَالَ لَوْ أَنِّي رَأَيْتُ هَذَا الرَّجُلَ لَعَلَّ اللَّهَ يَشْفِيهِ عَلَى يَدَيَّ قَالَ فَلَقِيَهُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي أَرْقِي مِنْ هَذِهِ الرِّيحِ وَإِنَّ اللَّهَ يَشْفِي عَلَى يَدِي مَنْ شَاءَ فَهَلْ لَكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ أَمَّا بَعْدُ قَالَ فَقَالَ أَعِدْ عَلَيَّ كَلِمَاتِكَ هَؤُلَاءِ فَأَعَادَهُنَّ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ فَقَالَ لَقَدْ سَمِعْتُ قَوْلَ الْكَهَنَةِ وَقَوْلَ السَّحَرَةِ وَقَوْلَ الشُّعَرَاءِ فَمَا سَمِعْتُ مِثْلَ كَلِمَاتِكَ هَؤُلَاءِ وَلَقَدْ بَلَغْنَ نَاعُوسَ الْبَحْرِ قَالَ فَقَالَ هَاتِ يَدَكَ أُبَايِعْكَ عَلَى الْإِسْلَامِ قَالَ فَبَايَعَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى قَوْمِكَ قَالَ وَعَلَى قَوْمِي قَالَ فَبَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً فَمَرُّوا بِقَوْمِهِ فَقَالَ صَاحِبُ السَّرِيَّةِ لِلْجَيْشِ هَلْ أَصَبْتُمْ مِنْ هَؤُلَاءِ شَيْئًا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ الْقَوْمِ أَصَبْتُ مِنْهُمْ مِطْهَرَةً فَقَالَ رُدُّوهَا فَإِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمُ ضِمَادٍ.

8903 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: زىماد مەككىگە كەلدى. ئۇ ئەزدى شەنۇئەدىن بولۇپ، جىن چاپلاشقانلارغا ئەپسۇن ئوقۇيتتى. شۇڭا ئۇ مەككىنىڭ بەزى تېگى پەس، ئەخمەق كىشىلىرىنىڭ:

ـ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم) سارىڭ بولۇپ قاپتۇ، ـ دېگەن سۆزلىرىنى ئاڭلاپ:

ـ مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم)نى كۆرسەم، ئۇنىڭغا ئەپسۇن ئوقۇپ قويساي، بەلكى اللە ئۇنىڭغا مېنىڭ قولۇمدا شىپا ئاتا قىلىشى مۇمكىن، ـ دېدى. بىر كۈنى ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ئۇچرىتىپ قېلىپ:

ـ ئى مۇھەممەد! مەن جىن چاپلاشقانلارغا ئەپسۇن ئوقۇيمەن، الله خالىغان كىشىگە مەن ئارقىلىق شىپا بېرىدۇ. ئەگەر خالىساڭ، ساڭىمۇ ئوقۇپ قويايي، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەقىقەتەن جىمى ھەمدۇ ـ سانا الله‌قا خاستۇر، بىز ئۇنىڭغا ھەمدۇ ـ سانا ئېيتىمىز، ئۇنىڭدىن ياردەم تىلەيمىز. الله ھىدايەتكە باشلىغانىنى ئازدۇرۇۋەتكۈچى، الله ئازدۇرۇۋەتكەنىنى ھىدايەتكە باشلىغۇچى يوقتۇر. مەن الله‌تىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلىقىغا، ئۇنىڭ يەككە ـ يېگانە ئىكەنلىكىگە، شېرىكى يوقلىقىغا، مۇھەممەدنىڭ الله‌نىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان زىماد:

ـ بۇ سۆزلىرىڭنى قايتا دەپ بەرگىنە! ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچ قېتىم قايتىلاپ بەردى. شۇنىڭ بىلەن، زىماد:

ـ مەن كاھىنلارنىڭ، سېھىرگەرلەرنىڭ ۋە شائىرلارنىڭ سۆزلىرىنى كۆپ ئاڭلىغان بولسامۇ، بۇنداق پاساھەتلىك سۆزلەرنى ئاڭلاپ باقمىغانىكەنمەن. بۇ سۆزلەر ھەقىقەتەن دېڭىز ئۇنچىلىرىگە ئوخشايدىكەن، ـ دېدى. ئاندىن ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ـ قولۇڭنى بەرگىن، مەن ساڭا بەيئەت قىلىمەن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ بەيئىتىنى قوبۇل قىلغاندىن كېيىن:

ـ قەۋمىڭ ئۇچۇنمۇ بەيئەت قىلامسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى، زىماد:

ـ قوبۇل قىلىمەن، ـ دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندىن كېيىن، كىچىك بىر قوشۇن تەييارلىدى. ئۇ قوشۇن بىر يۇرتتىن ئۆتكەنىدە، قوماندان قول ئاستىدىكىلەردىن:

ـ بۇ يۇرتتىن بىرەر نەرسە ئولجا ئالدىڭلارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، ئاردىدىن بىرى:

ـ مەن بىر تال قاچا ئالدىم، ـ دېگەنىدى، قوماندان:

ـ قاچىنى ئۇلارغا قايتۇرۇپ بەرگىن، چۈنكى بۇ زىمادنىڭ قەۋمىدۇر، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 868)

8904 ــ عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ الْقَوْمُ هَذَا عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ وَجِئْتُ بِغَيْرِ أَمَانٍ وَلَا كِتَابٍ فَلَمَّا دُفِعْتُ إِلَيْهِ أَخَذَ بِيَدِي وَقَدْ كَانَ قَالَ قَبْلَ ذَلِكَ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ يَدَهُ فِي يَدِي قَالَ فَقَامَ فَلَقِيَتْهُ امْرَأَةٌ وَصَبِيٌّ مَعَهَا فَقَالَا إِنَّ لَنَا إِلَيْكَ حَاجَةً فَقَامَ مَعَهُمَا حَتَّى قَضَى حَاجَتَهُمَا ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِي حَتَّى أَتَى بِي دَارَهُ فَأَلْقَتْ لَهُ الْوَلِيدَةُ وِسَادَةً فَجَلَسَ عَلَيْهَا وَجَلَسْتُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا يُفِرُّكَ أَنْ تَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَهَلْ تَعْلَمُ مِنْ إِلَهٍ سِوَى اللَّهِ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ ثُمَّ تَكَلَّمَ سَاعَةً ثُمَّ قَالَ إِنَّمَا تَفِرُّ أَنْ تَقُولَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَتَعْلَمُ أَنَّ شَيْئًا أَكْبَرُ مِنْ اللَّهِ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَإِنَّ الْيَهُودَ مَغْضُوبٌ عَلَيْهِمْ وَإِنَّ النَّصَارَى ضُلَّالٌ قَالَ قُلْتُ فَإِنِّي جِئْتُ مُسْلِمًا قَالَ فَرَأَيْتُ وَجْهَهُ تَبَسَّطَ فَرَحًا.

8904 ـ ئەدىي ئىبنى ھاتەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ئامانلىقمۇ ئالماستىن، ئەھدىنامىمۇ تۇرۇشمەستىن ئۇدۇللا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كەلدىم، ئۇ مەسجىدتە ئولتۇرغان ئىكەن. كىشىلەر مېنى كۆرۈپ:

ــ بۇ ئەدىي ئەمەسمۇ؟ ـ دېيىشكىنىچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا ئېلىپ كىردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولۇمدىن تۇتتى (بۇرۇن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللەنىڭ ئەدىينىڭ قولىنى مېنىڭ قولۇمدا قىلىشىنى (يەنى ماڭا بەيئەت قىلىشىنى) ئارزۇ قىلىمەن» دېگەنىكەن)، ئاندىن ئورنىدىن تۇردى. دەل شۇ چاغدا، بىر ئايال بالىسىنى باشلاپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدى ۋە ئېھتىياجىنى بايان قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ ھاجىتىنى راۋا قىلغاندىن كېيىن، قولۇمدىن تۇتۇپ ئۆيىگە ئېلىپ باردى. بىر چۆرە سېلىنچا سالغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام شۇنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، مېنى ئالدىغا ئولتۇرغۇزدى. ئاندىن اللە تائالاغا ھەمدۇ سانا ئېيتقاندىن كېيىن:

ــ ئى ئەدىي! نېمە ئۈچۈن شاھادەت ئېيتمايسەن؟ سەن اللەتىن باشقا بىر ئىلاھنىڭ يوقلۇقىنى بىلمەمسەن؟ ـ دېدى. مەن:

ــ ياق، بىلمەيمەن، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۆزىنى داۋاملاشتۇرۇپ:

ــ نېمە ئۈچۈن: ''الله بۇيۇكتۇر'' دېمەيسەن؟ الله‌تىنمۇ بۇيۇك بىرنىڭ يوقلۇقىنى بىلمەمسەن؟ ـ دەپ سورىدى، مەن يەنە:

ــ ياق، بىلمەيمەن، ـ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ يەھۇدىيلار الله‌نىڭ غەزىپىگە يولۇققانلار، ناسارالار بولسا ئازغانلاردۇر، ـ دېدى. مەن:

ــ مەن مۇسۇلمان بولغىلى كەلدىم، ـ دېدىم. شۇندىلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يۈزىدە جىلۋە پەيدا بولغانلىقىنى كۆردۈم[1].

(تىرمىزى: 2954)

8905 ــ عن أَبي هُرَيْرَةَ يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْلًا قِبَلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أُثَالٍ سَيِّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَاذَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ فَقَالَ عِنْدِي يَا مُحَمَّدُ خَيْرٌ إِنْ تَقْتُلْ تَقْتُلْ ذَا دَمٍ وَإِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَانَ بَعْدَ الْغَدِ فَقَالَ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ قَالَ مَا قُلْتُ لَكَ إِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ وَإِنْ تَقْتُلْ تَقْتُلْ ذَا دَمٍ وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى كَانَ مِنْ الْغَدِ فَقَالَ مَاذَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ فَقَالَ عِنْدِي مَا قُلْتُ لَكَ إِنْ تُنْعِمْ تُنْعِمْ عَلَى شَاكِرٍ وَإِنْ تَقْتُلْ تَقْتُلْ ذَا دَمٍ وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ فَانْطَلَقَ إِلَى نَخْلٍ قَرِيبٍ مِنْ الْمَسْجِدِ فَاغْتَسَلَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ يَا مُحَمَّدُ وَاللَّهِ مَا كَانَ عَلَى الْأَرْضِ وَجْهٌ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ وَجْهِكَ فَقَدْ أَصْبَحَ وَجْهُكَ أَحَبَّ الْوُجُوهِ كُلِّهَا إِلَيَّ وَاللَّهِ مَا كَانَ مِنْ

[1] ئەلبانى (2335): سەھىھ ـ دېگەن.

دِينٍ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ دِينِكَ فَأَصْبَحَ دِينُكَ أَحَبَّ الدِّينِ كُلِّهِ إِلَيَّ وَاللَّهِ مَا كَانَ مِنْ بَلَدٍ أَبْغَضَ إِلَيَّ مِنْ بَلَدِكَ فَأَصْبَحَ بَلَدُكَ أَحَبَّ الْبِلَادِ كُلِّهَا إِلَيَّ وَإِنَّ خَيْلَكَ أَخَذَتْنِي وَأَنَا أُرِيدُ الْعُمْرَةَ فَمَاذَا تَرَى فَبَشَّرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرَهُ أَنْ يَعْتَمِرَ فَلَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ قَالَ لَهُ قَائِلٌ أَصَبَوْتَ فَقَالَ لَا وَلَكِنِّي أَسْلَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا وَاللَّهِ لَا يَأْتِيكُمْ مِنْ الْيَمَامَةِ حَبَّةُ حِنْطَةٍ حَتَّى يَأْذَنَ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8905 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نەجد تەرەپكە بىر قوشۇن ئەۋەتكەنىدى، ئۇلار بەنۇ ھەنىفە جەمەتىنىڭ رەئىسى سۈمامە ئىبنى ئۇسالنى تۇتۇپ كەلدى ۋە ئۇنى مەسجىدنىڭ تۈۋرۈكىگە باغلاپ قويدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چىقىپ:

ــ ئى سۈمامە! نېمە بولدۇڭ؟ ــ دەپ سورىغانىدى، ئۇ:

ــ ئى مۇھەممەد! ھېچنېمە بولمىدى. ئەگەر مېنى ئۆلتۈرسەڭ، (يۇز ــ ئابرويلۇق) جاندىن بىرنى ئۆلتۈرگەن بولىسەن. ئەگەر ئەپۇ قىلساڭ، سەندىن مىننەتدار بولىمەن. ئەگەر پۇل ــ مال تەلەپ قىلساڭ، خالىغان مىقدارداا بېرىمەن، ــ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى شۇ پېتى تاشلاپ كەتتى. ئەتىسى يەنە كېلىپ سورىغانىدى، ئۇمۇ ئوخشاش جاۋاب بەردى. ئۇچىنچى كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى سۈمامە! ئەمدى نېمە دەيسەن؟ ــ دەپ سورىغانىدى، ئۇ:

ــ جاۋابىم ئوخشاش، ــ دەپ جاۋاب بەردى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قويۇپ بېرىشكە بۇيرىدى. ئۇ خورمىلىققا بېرىپ يۇيۇنغاندىن كېيىن، مەسجىدكە كىرىپ:

ــ اللەتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا، مۇھەممەدنىڭ اللەنىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ــ دەپ شاھادەت ئېيتتى، ئاندىن:

ــ ئى مۇھەممەد! اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، يەر يۈزىدە مەن ئۈچۈن سېنىڭ چىرايىڭدىنمۇ يىرگىنىشلىك چىراي يوق ئىدى، مانا

ئەمدى سېنىڭ چىرايىڭ مەن ئوچۇن ئەڭ يېقىملىق چىرايغا ئايلاندى. يەنە اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، ماڭا نىسبەتەن سېنىڭ دىنىڭدىنمۇ يىرگىنىشلىك دىن يوق ئىدى، ئەمدى سېنىڭ دىنىڭدىنمۇ يېقىملىق دىن يوق. ۋە يەنە اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن ئوچۇن سېنىڭ يۈرتۇڭدىنمۇ يىرگىنىشلىك يۇرت يوق ئىدى، مانا ئەمدى سېنىڭ يۈرتۇڭ مەن ئوچۇن ئەڭ سۆيۈملۈك يۇرتقا ئايلاندى. سەن ئەۋەتكەن قوشۇن مېنى ئۆمرىگە كېتىۋاتقان يولۇمدىن توتۇۋالدى. بۇ ھەقتە نېمە دەيسەن؟ ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئونىڭغا (بەزى ئىشلار ھەققىدە) خۇش بېشارەت بەرگەندىن كېيىن، ئونى ئۆمرە قىلىشقا بۇيرىدى. ئۇ مەككىگە يېتىپ بارغاندا، بەزىلەر ئونىڭغا:

ــ سەن ئاتا ـ بوۋاڭنىڭ دىنىدىن تاندىڭ، ـ دېيىشكە باشلىغانىدى، ئۇ:

ــ ياق، مەن مۇسۇلمان بولدۇم. اللەنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئىجازەت بەرمىگۈچە، يەمامەدىن سىلەرگە بىر تال بۇغداي دېنىمۇ كەلمەيدۇ، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 1764)

8906 ــ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ عَمْرُو بْنُ عَبَسَةَ السُّلَمِيُّ كُنْتُ وَأَنَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَظُنُّ أَنَّ النَّاسَ عَلَى ضَلَالَةٍ وَأَنَّهُمْ لَيْسُوا عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَعْبُدُونَ الْأَوْثَانَ فَسَمِعْتُ بِرَجُلٍ بِمَكَّةَ يُخْبِرُ أَخْبَارًا فَقَعَدْتُ عَلَى رَاحِلَتِي فَقَدِمْتُ عَلَيْهِ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْتَخْفِيًا جُرَءَاءُ عَلَيْهِ قَوْمُهُ فَتَلَطَّفْتُ حَتَّى دَخَلْتُ عَلَيْهِ بِمَكَّةَ فَقُلْتُ لَهُ مَا أَنْتَ قَالَ أَنَا نَبِيٌّ فَقُلْتُ وَمَا نَبِيٌّ قَالَ أَرْسَلَنِي اللَّهُ فَقُلْتُ وَبِأَيِّ شَيْءٍ أَرْسَلَكَ قَالَ أَرْسَلَنِي بِصِلَةِ الْأَرْحَامِ وَكَسْرِ الْأَوْثَانِ وَأَنْ يُوَحَّدَ اللَّهُ لَا يُشْرَكُ بِهِ شَيْءٌ قُلْتُ لَهُ فَمَنْ مَعَكَ عَلَى هَذَا قَالَ حُرٌّ وَعَبْدٌ قَالَ وَمَعَهُ يَوْمَئِذٍ أَبُو بَكْرٍ وَبِلَالٌ مِمَّنْ آمَنَ بِهِ فَقُلْتُ إِنِّي مُتَّبِعُكَ قَالَ إِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ ذَلِكَ يَوْمَكَ هَذَا أَلَا تَرَى حَالِي وَحَالَ النَّاسِ وَلَكِنْ ارْجِعْ إِلَى أَهْلِكَ فَإِذَا سَمِعْتَ بِي قَدْ ظَهَرْتُ فَأْتِنِي قَالَ فَذَهَبْتُ إِلَى أَهْلِي وَقَدِمَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَكُنْتُ فِي أَهْلِي فَجَعَلْتُ أَتَخَبَّرُ الْأَخْبَارَ وَأَسْأَلُ النَّاسَ حِينَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ حَتَّى قَدِمَ عَلَيَّ نَفَرٌ مِنْ أَهْلِ يَثْرِبَ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةَ فَقُلْتُ مَا فَعَلَ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَقَالُوا النَّاسُ إِلَيْهِ سِرَاعٌ وَقَدْ أَرَادَ قَوْمُهُ قَتْلَهُ فَلَمْ يَسْتَطِيعُوا ذَلِكَ فَقَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَدَخَلْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَعْرِفُنِي قَالَ نَعَمْ أَنْتَ الَّذِي لَقِيتَنِي بِمَكَّةَ قَالَ فَقُلْتُ بَلَى فَقُلْتُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَخْبِرْنِي عَمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ وَأَجْهَلُهُ أَخْبِرْنِي عَنْ الصَّلَاةِ.

8906 ـ ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئەمىر ئىبنى ئەبەسە سۆلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: جاھىلىيەت دەۋرىدە ئىنسانلار بۇتلارغا چوقۇنغانلىقى ئۈچۈن، ئۆلارنى تۈيۇق يولدا دەپ بىلەتتىم. كۈنلەرنىڭ بىرىدە، مەككىلىك بىر ئادەمنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىپ، بەزى ھەقىقەتلەرنى جاكارلىغانلىقىنى ئاڭلىدىم ـ دە، تۆگەمگە مىنىپ، دەرھال مەككىگە باردىم. قەۋمى بەكمۇ زۇلۇم قىلغاچقا، يوشۇرۇن دەۋەت ئېلىپ بېرىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ يۇرىكىم ئېچىشتى ۋە يېنىغا كىرىپ:

ـ سەن كىم بولىسەن؟ ـ دەپ سورىدىم. ئۇ:

ـ مەن پەيغەمبەر بولىمەن، ـ دېدى.

ـ پەيغەمبەر دېگەن نېمە ئۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم:

ـ اللە مېنى پەيغەمبەر (ئەلچى) قىلىپ ئەۋەتتى، ـ دېدى.

ـ سېنى نېمىلەرنى قىلىشقا ئەۋەتتى؟ ـ دەپ سورىغانىدىم:

ـ ئۇرۇق ـ تۇغقانلارغا سىلە ـ رەھىم قىلىشقا، بۇتلارنى چېقىشقا، اللەقا ھېچنېمىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە ئەۋەتتى، ـ دېدى.

ـ بۇ دىندا يەنە كىملەر بار؟ ـ دەپ سورىدىم.

ـ بىر ھۇر بىلەن بىر قۇل (يەنى ئەبۇ بەكرى بىلەن بىلال) بار، ـ دېدى.

ـ ئۇنداقتا، مەن ساڭا ئەگىشىمەن، ـ دېگەنىدىم.

ـ ھازىرچە بۇنداق قىلالمايسەن، مېنىڭ ۋە ھەمراھلىرىمنىڭ بېشىغا كېلىۋاتقان كۈننى كۆرمىدىڭمۇ؟ شۇڭا ھازىر قەۋمىڭگە قايتىپ

تۇرغىن، مەن دەۋتىمنى پۈتۈنلەي ئاشكارىلىغاندا قايتا كۆرۈشەرمىز. - دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئائىلەمگە قايتىپ كەتتىم. كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى، مەن ئۆز يۇرتۇمدا تۇرۇپ، كەلگەن - كەتكەنلەردىن ئۇنى سۈرۈشتە قىلىپ تۇردۇم. كۈنلەرنىڭ بىرىدە، مەدىنىلىك بىر توپ ئادەمدىن:

ــ مەدىنىگە كەلگەن ئادەمدىن خەۋىرىڭلار بارمۇ؟ - دەپ سورىغانىدىم، ئۇلار:

ــ پۈتۈن خەلق ئۇنىڭ ئەتراپىغا يىغىلىپ، ئىمان ئېيتتى. ئۆز خەلقى ئۇنى ئۆلتۈرمەكچى بولغان بولسىمۇ، مەقسىتىگە يېتەلمىدى، - دەپ جاۋاب بەردى. شۇنىڭ بىلەن، مەن مەدىنىگە يېتىپ كەلدىم ۋە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى تونىدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ھەئە، سەن بىلەن مەككىدە كۆرۈشكەنىدۇق، - دېدى. مەن:

ــ شۇنداق. ئى رەسۇلۇللاھ! اللە ساڭا ئۆگەتكەن نەرسىلەرنى ماڭا ئۆگەتكىن ۋە نامازنى چۈشەندۈرۈپ قويغىن، - دېدىم.

(مۇسلىم: 832)

ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب، ئەقىل ئىبنى ئەبۇ تالىب، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىس ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى جەئفەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8907 ــ مُحَمَّد بن كَعْبٍ الْقُرَظِي يقول كان إِسْلامُ حَمْزَةَ بن عبد الْمُطَّلِبِ رَحِمَهُ اللَّهُ حَمِيَّةً وكان رَجُلا رَامِيًا وكان يَخْرُجُ مِنَ الْحَرَمِ فَيَصْطَادُ فإذا رَجَعَ مَرَّ بِمَجْلِسِ قُرَيْشٍ وَكَانُوا يَجْلِسُونَ عِنْدَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَيَمُرُّ بِهِمْ فيقول رَمَيْتُ كَذَا وكذا وَصَنَعَتُ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ يَنْطَلِقُ إلى مَنْزِلِهِ وَأَقْبَلَ من رَمْيِهِ ذَاتَ يَوْمٍ فَلَقِيَتْهُ امْرَأَةٌ فقالت يا أَبَا عُمَارَةَ مَاذَا لَقِيَ بن أَخِيكَ من أبي جَهْلِ بن هِشَامٍ وَتَنَاوَلَهُ وَفَعَلَ بِهِ وَفَعَلَ فقال هل رَآهُ أَحَدٌ قالت إِي وَاللَّهِ لقد رَآهُ نَاسٌ فَأَقْبَلَ حتى انْتَهَى إلى ذلك الْمَجْلِسِ عِنْدَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فإذا هُمْ جُلُوسٌ وأبو جَهْلٍ فِيهِمْ فَاتَّكَأَ على قَوْسِهِ فقال رَمَيْتُ كَذَا وَفَعَلْتُ كَذَا ثُمَّ جَمَعَ يَدَهُ بِالْقَوْسِ فَضَرَبَ بها بين أُذُنَيْ أبي جَهْلٍ فَدَقَّ سِيَتَهَا ثُمَّ قال خُذْهَا بِالْقَوْسِ وَأُخْرَى بِالسَّيْفِ أَشْهَدُ أَنَّهُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم وَأَنَّهُ جاء بِالْحَقِّ من عِنْدِ اللَّهِ.

8907 ـ مۇھەممەد ئىبنى كەئب قۇرەزى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب تەرەپبازلىق قىلىپ مۇسۇلمان بولغانىدى. ئىشنىڭ جەريانى مۇنداق: ھەمزە پات ـ پات ھەرەمدىن سىرتقا چىقىپ، ئوۋچىلىق قىلىپ كېلەتتى ۋە قايتىشىدا قۇرەيشلەرنىڭ سەفا بىلەن مەرۋەنىڭ يېنىدىكى سورۇنغا كىرىپ: ”مۇنداق ئاتتىم، ئۇنداق ئۆلتۈردۈم“ دېگەندەك گەپلەر بىلەن ئۆزىنىڭ ئوۋدا قىلغان ئىشلىرىنى سۆزلەپ بېرەتتى.

بىر كۈنى، ھەمزە ئوۋدىن قايتىپ كېلىشىگە، قۇرەيشلىك بىر ئايال ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىپ:

ـ ئى ئەبۇ ئۇمارە! ئەبۇ جەھلنىڭ نېمە قىلغانلىقىنى بىلەمسەن؟ ئۇ بىر تۈغقىنىڭنىڭ ئوغلىغا (يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا) ئەزىيەت بەردى، سەت گەپلەر بىلەن ھاقارەتلىدى، ئۇنىڭغا نۇرغۇن كۈلپەتلەرنى يەتكۈزدى، ـ دېدى. ھەمزە:

ـ بۇ ئىشنى باشقىلارمۇ كۆردىمۇ؟ ـ دەپ سوريغانىدى، ئۇ ئايال:

ـ نۇرغۇن ئادەم كۆردى، ـ دەپ جاۋاب بەردى. شۇنىڭ بىلەن، ھەمزە دەرھال قۇرەيشلەرنىڭ سورۇنىغا باردى، ئۇلار چۆرىدەپ ئولتۇرغان بولۇپ، ئەبۇ جەھلمۇ شۇ يەردە ئىدى. ھەمزە ئوقتىن بىرنى ئالدى ۋە:

ــ بۇ قېتىملىق ئوۋدا يانى ئۇنداق ئاتتىم، مۇنداق ئاتتىم، ـ دېگىنىچە، يانىڭ كىرىچىنى سوزۇپ ئەبۇ جەھلنىڭ قۇلىقىغا قارىتىپ ئوق ئاتتى. ئوق ئەبۇ جەھلنىڭ بىر قۇلىقىنى تېشىۋەتتى.

ــ مانا كۆردۈڭمۇ؟ ئەمدى ئوق بىلەن قىلىچ يەيسەن. مەن مۇھەممەدنىڭ اللهنىڭ ھەقىقىي پەيغەمبىرى ئىكەنلىكىگە ۋە ئۇنىڭ اللهنىڭ دەرگاھىدىن ھەقنى ئېلىپ كەلگەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 2925)

8908 ــ يحيى بن عبد الرحمن بن أبي لَبِيبَةَ عن جَدِّهِ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قال وَالَّذِي نَفْسِي بيده إنه لَمَكْتُوبٌ عِنْدَ اللَّهِ في السَّمَاءِ السَّابِعَةِ حَمْزَةُ بن عبد الْمُطَّلِبِ أَسَدُ اللَّهِ وَأَسَدُ رَسُولِهِ.

8908 ـ يەھيا ئىبنى ئابدۇراھمان ئىبنى ئەبۇ لەبىبە ئۆزىنىڭ بوۋىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ھەيسەمى (15460): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

«جېنىم ئىلكىدە بولغان زاتنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، يەتتىنچى ئاسماندا: "ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب اللەنىڭ ۋە اللەنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ يولۋىسى" دەپ يېزىقلىقتۇر»[1].

(«ئەلكەبىر»: 2951)

8909 ــ ابن عباس رفعه: سيد الشهداء يوم القيامة حمزة بن عبد المطلب ورجل قام إلى إمام جائر فأمره ونهاه فقتله. للأوسط.

8909 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«زالىم پادىشاھنىڭ ئالدىغا چىقىپ، ئۇنى ياخشى ئىشقا بۇيرىغان ۋە يامان ئىشتىن توسقان، شۇ سەۋەبتىن ئۆلتۈرۈلگەن كىشى ۋە ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب قىيامەت كۈنى شېھىدلارنىڭ سەردارى بولىدۇ»[2].

(«ئەلئەۋسەت»)

8910 ــ عن أبي إِسْحَاقَ أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قال لِعُقَيْلِ بن أبي طَالِبٍ يا أَبَا يَزِيدَ اني احبك حُبَّيْنِ لِقَرَابَتِكَ مِنِّي وَحُبٌّ لِمَا كنت أَعْلَمُ من حُبِّ عَمِّي إِيَّاكَ.

8910 ــ ئەبۇ ئىسھاقتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇقەيل ئىبنى ئەبۇ تالىبقا مۇنداق دېگەن:

«ئى ئەبۇ يەزىد! مەن سېنى (باشقىلاردىن) ئىككى ھەسسە ئارتۇق ياخشى كۆرىمەن. بىرى، تۇغقىنىم بولغانلىقىڭ؛ يەنە بىرى، تاغامنىڭ ساڭا ئامراق بولغانلىقى ئۈچۈن»[3].

(«ئەلكەبىر»: 191/17)

---

[1] ھەيسەمى (15462): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى يەھيا بىلەن ئۇنىڭ ئاتىسىنى تونۇمايمەن. قالغان راۋيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15466): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ھەدىسى زەئىپ كىشى بار، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15502): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8911 ــ عن أبي حَبَّةَ الْبَدْرِي قال كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يوم حُنَيْنٍ لا يَنْظُرُ في نَاحِيَةٍ إلا رَأَى أَبَا سُفْيَانَ بن الْحَارِثِ يُقَاتِلُ فقال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ خَيْرُ أَهْلِي أو من خَيْرِ أَهْلِي.

8911 ـ ئەبۇ ھەببە ئەلبەدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھۇنەين كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قايسىلا تەرىپىگە قارىسا، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىسنىڭ باتۇرلارچە جەڭ قىلىۋاتقىنىنى كۆردى ـ دە:

ــ ئەبۇ سۇفيان ئەھلىم (ئائىلەم)نىڭ ئەڭ ياخشى ئەزاسىدۇر، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 324/22؛ «ئەلئەۋسەت»)

8912 ــ عن عَبْد اللَّهِ بْنَ جَعْفَرٍ قَالَ لَوْ رَأَيْتَنِي وَقُثَمَ وَعُبَيْدَ اللَّهِ ابْنَيْ عَبَّاسٍ وَنَحْنُ صِبْيَانٌ نَلْعَبُ إِذْ مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى دَابَّةٍ فَقَالَ ارْفَعُوا هَذَا إِلَيَّ قَالَ فَحَمَلَنِي أَمَامَهُ وَقَالَ لِقُثَمَ ارْفَعُوا هَذَا إِلَيَّ فَجَعَلَهُ وَرَاءَهُ وَكَانَ عُبَيْدُ اللَّهِ أَحَبَّ إِلَى عَبَّاسٍ مِنْ قُثَمَ فَمَا اسْتَحَى مِنْ عَمِّهِ أَنْ حَمَلَ قُثَمًا وَتَرَكَهُ قَالَ ثُمَّ مَسَحَ عَلَى رَأْسِي ثَلَاثًا وَقَالَ كُلَّمَا مَسَحَ اللَّهُمَّ اخْلُفْ جَعْفَرًا فِي وَلَدِهِ.

8912 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى جەئفەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئابباسنىڭ ئىككى ئوغلى قۇسەم ۋە ئۇبەيدۇللاھ بىلەن ئويناۋاتاتتىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر ئۇلاغقا مىنگەن ھالدا يېتىپ كېلىپ:

ـ بۇنى ماڭا ئېلىپ بېرىڭلار! ـ دېدى ۋە مېنى ئالدىغا مىنگۈزدى. ئاندىن:

ـ قۇسەمنىمۇ ئېلىپ بېرىڭلار! ـ دېدى ۋە ئۇنى كەينىگە مىنگۈزدى. ئاببىاس قۇسەمگە قارىغاندا ئۇبەيدۇللاھقا بەكرەك ئامراق ئىدى. شۇنداقتىمۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاغىسىنىڭ خاتىرىسىنى قىلماستىن ئۇبەيدۇللاھنى قويۇپ، قۇسەمنى مىندۈرىۋالدى. ئاندىن

[1] ھەيسەمى (15505): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىمنى ئۇچ قېتىم سىلىدى، ھەر سىلىغىنىدا:

ـ ئى اللە! جەئفەرنىڭ بالىسىغا ئۆزەڭ ئىگىدارچىلىق قىلغىن! ـ دەيتتى[1].

(ئەھمەد: 1762)

خەبباب ئىبنى ئەرەت، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىم، ئامىر ئىبنى فۇھەيرە، ئامىر ئىبنى رەبىئە، ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش ۋە سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8913 ــ كُرْدُوسًا يقول إِنَّ خَبَّابًا أَسْلَمَ سَادِسَ سِتَّةٍ كان سُدُسَ الإِسْلامِ.

8913 ــ كۇردۇس مۇنداق دېگەن: خەبباب ئىبنى ئەرەت ئىمان ئېيتقان ئالتىنچى كىشى ئىدى، شۇڭا ئۇ ئەڭ دەسلەپ مۇسۇلمان بولغان ئالتە كىشىنىڭ بىرىدۇر[2].

(«ئەلكەبىر»: 3613)

8914 ــ عائشة: أن النبى صلى الله عليه وسلم سمع سالما مولى أبى حذيفة يقرأ من الليل فقال: الحمد لله الذى جعل فى أمتى مثله.

8914 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىمنىڭ كېچىدە قۇرئان ئوقۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ: «ئۈممىتىم

[1] ھەيسەمى (15539): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15629): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدكى كۇردۇسقىچە بولغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. كۇردۇسمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ئىچىدە مۇشۇنىڭدەك ئادەملەرنى قىلىپ بەرگەن الله تائالاغا ھەمدۇ سانا ئېيتتىمەن» دېدى[1].

(بەززار: 2694)

8915 ــ **عن عبد الرحمن بن عوف قال كَلَّمَ طَلْحَةُ عَامِرَ بن فُهَيْرَةَ بِشَيْءٍ فقال له النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم مَهْلا يا طَلْحَةُ فإنه قد شَهِدَ بَدْرًا كما شَهِدْتَهُ وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِمَوَالِيهِ.**

8915 ــ ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: تەلھە ئىبنى ئۇبەيدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئامىر ئىبنى فۇھەيرەگە يامان سۆزدىن بىرنى قىلىۋىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

ــ ئى تەلھە، ئۆزۈڭنى بېسىۋال! ئۇمۇ ساڭا ئوخشاش بەدر غازىتىغا قاتناشتى. (سىلەرنىڭ) ئەڭ ياخشىلىرىڭلار ئۆزىنىڭ قۇللىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلغانلىرىڭلاردۇر، ــ دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 287)

8916 ــ **عن عبد الله بن عَامِرٍ قال لَمَّا تَشَعَّبَ الناس في الطعن على عُثْمَانَ قام أبي يُصَلِّي من اللَّيْلِ ثُمَّ نَامَ قال فَقِيلَ له قُمْ فَاسْأَلْ اللَّهَ أَنْ يُعِيذَكَ من الْفِتْنَةِ التي أَعَاذَ منها عِبَادَهُ الصَّالِحِينَ قال فَقَامَ فَمَرِضَ فما رُئِيَ خَارِجًا حتى مَاتَ.**

8916 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئامىر ئىبنى رەبىيئەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: كىشىلەر ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۈستىدىن پىتنە تارقاتقان چاغدا، ئاتام ئامىر ئىبنى رەبىيئە بىر كېچىسى تۇرۇپ نامازئوقۇدى. ئاندىن ئۇخلىدى. چۈشىدە ئۇنىڭغا:

---

[1] ھەيسەمى (15643): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ــ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15646): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇسئەب ئىبنى مۇسئەب ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ــ دېگەن.

ـ تۇر، اللهتىن سالىھ بەندىلىرىنى ساقلىغان مۇشۇ پىتىنىدىن سېنى ئۆز پاناھىدا ساقلىشىنى تىلىگىن! ـ دېيىلگەنىكەن. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ، نامىز ئوقۇدى. كۆپ ئۆتمەي، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى ۋە ئۆيدىن جىنازىسى چىقتى (يەنى پىتىنىدىن قۇتۇلۇپ قالدى)[1].

(«ئەلكەبىر»)

8917 ــ **مصعب بن عبد الله الزبيرى: توفى عامر بن ربيعة البدرى سنة اثنين وثلاثين. الكبير.**

8916 ـ مۇسئەب ئىبنى ئابدۇللاھ زۇبەيرى مۇنداق دېگەن: ئامىر ئىبنى رەبىئە ئەلبەدرى ھىجرەتنىڭ 32 ـ يىلى ئۆلۈپ كەتكەن[2].

(«ئەلكەبىر»)

8918 ــ **عن سعد بن أبي وقاص أن عبدالله بن جحش قال له يوم أحد ألا تدعو الله فخلوا في ناحية فدعا سعد فقال يا رب إذا لقيت العدو فلقني رجلا شديدا بأسه شديدا حرده أقاتله ويقاتلني ثم ارزقني الظفر عليه حتى أقتله وآخذ سلبه فأمن عبدالله بن جحش ثم قال اللهم ارزقني رجلا شديدا حرده شديدا بأسه أقاتله فيك ويقاتلني ثم يأخذني فيجدع أنفي وأذني فإذا لقيتك غدا قلت من جدع أنفك وأذنك فأقول فيك وفي رسولك فتقول صدقت قال سعد يا بني كانت دعوة عبدالله بن جحش خيرا من دعوتي لقد رأيته آخر النهار وإن أنفه وأذنه لمعلقان في خيط.**

8918 ـ سەئىد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇھۇد كۈنى، ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا:

ـ الله تائالاغا دۇئا قىلغان بولساق، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار بىر چەتكە ئۆتۈپ، دۇئا قىلىشقا باشلىدى. سەئىد:

[1] ھەيسەمى (15651): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15650): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

ـــ ئـى رەببىم! بۇگـۈن مېنـى كۆچلـۈك دۈشـمەندىن بـىرىگە ئۈچراشتۇرغـىن. ئۇ ئىككىمىـز يەكمـۇ يەك ئېلىشـىپ، ئـۇنى ئۆلتـۈرەي ۋە قـول ئىلكىـدىكى ھەمـمە نەرسـىنى ئولجـا ئـالاي، ـ دەپ دۇئـا قىلـدى. ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپ:

ـ ئامـىن! ـ دېدى. ئاندىن ئابدۇللاھ دۇئا قىلىـپ مۇنداق دېدى:

ـــ ئـى اللە! بۇگـۈن مـاڭـمۇ ناھـايىتى كۆچلـۈك دۈشـمەندىن بـىرنـى ئۈچراشتۇرغـىن، سېنىڭ يولۇڭدا جىھاد قىلىـپ، ئۇنىڭ بىلەن ئېلىشاي. ئۇ مېنى ئۆلتـۈرۈپ، قۇلاق ـ بۇرنۇمنى كەسسۇن. ئەتە سېنىڭ ھۇزۇرۇڭغا بارغىنىمـدا: ”بۇرنـۇڭ بىـلەن قـۇلىقىڭنى كىـم كېسـىۋەتتى؟“ دەپ سورىسـاڭ، مەن: ”مېنىـڭ بۇرنـۇم ۋە قـۇلىقىم سـېنىڭ ۋە پەيغەمبىرىڭنىڭ يولىدا كېسىۋېتىلدى“ دەپ جاۋاب بېرەي. شـۇ چاغـدا: ”راست ئېيتتىڭ“ دېگەيسەن.

سـەئد ئىبنـى ئەبـۇ ۋەققـاس مۇنـداق دەيـدۇ: ئابـدۇللاھ ئىبنـى جەھشنىڭ دۇئاسى مېنىڭكىدىن ياخشى ئىدى. مەن شـۇ كـۈنى كەچتە، ئۇنىڭ بۇرنى ۋە قۇلىقىنىڭ بىر يېپقا ئۆتكۈزۈلگەنلىكىنى كۆردۈم[1].

(«ئەلكەبىر»)

8919 ـــ عن صُهَيْبٍ قال: صَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وَسَلَّمْ قبـل أَنْ يُوحَى إليه.

8919 ـ سۈھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ۋەھىي نازىل بولۇشتىن بۇرۇنلا ئۇنىڭ بىلەن بىللە يۈرەتتىم[2].

(«ئەلكەبىر»)

---

[1] ھەيسەمى (15652): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15671): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن بىلمەيدىغان كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

8920 ــ **عن صُهَيْبٍ قال لم يَشْهَدْ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وَسَلَّمْ مَشْهَدًا قَطُّ إلا كنت حَاضِرَهُ ولم يُبَايِعْ بَيْعَةً قَطُّ إلا كنت حَاضِرَهُ ولم يُسِرَّ سَرِيَّةً قَطُّ إلا كنت حَاضِرُهَا وَلا غَزَا غَزْوَةً قَطُّ أَوَّلَ الزَّمَانِ وَآخِرَهُ إلا كنت فيها عن يَمِينِهِ أو شِمَالِهِ وما خَافُوا أَمَامَهُمْ قَطُّ إلا كنت أَمَامَهُمْ وَلا ما وَرَاءَهُمْ إلا كنت وَرَاءَهُمْ وما جَعَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وَسَلَّمْ بَيْنِي وَبَيْنَ الْعَدُوِّ قَطُّ.**

8920 ـ سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بار ھەرقانداق سورۇنغا ھازىر بولاتتىم، ھەر قانداق بىر يەردە بەيئەت ئالسا، ئۇ بەيئەتكە قاتنىشاتتىم، ھەر قانداق بىر جايغا ئەسكەر يوللىسا، مەنمۇ ئىشتىراك قىلاتتىم، ھەر قانداق بىر غازاتقا چىقسا، مەنمۇ قاتنىشاتتىم ۋە ئۇنىڭ ئوڭ ياكى سول تەرىپىدىن ئورۇن ئالاتتىم. باشقىلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدى تەرىپىدىن ئەنسىرىسە، ئالدى تەرىپىنى؛ ئارقا تەرىپىدىن ئەنسىرىسە، ئارقا تەرىپىنى قوغداپ ماڭاتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مېنىڭ ئارامغا ھېچبىر دۈشمەننىڭ سوقۇنۇپ كىرىشىگە يول قويمايتتىم[1].

(«ئەلكەبىر»: 7309)

[1] ھەيسەمى (15674): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇھەممەد ئىبنى ھەسەن ئىبنى زەبالە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

ئوسمان ئىبنى مەزئۇن، مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئەمر ئىبنى جەمۇھ، ھاريسە ئىبنى نۇئمان، بەشىر ئىبنى بەرا ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8921 ــ عن عبد اللَّهِ بن عمر: أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم كان إذا مَاتَ مَيِّتٌ قال قَدِّمُوهُ على فَرَطِنَا نِعْمَ الْفَرَطُ لأُمَّتِي عُثْمَانُ بن مَظْعُونَ.

8921 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىرسى ۋاپات بولسا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«ئۇنى بىزدىن بۇرۇن ئاخىرەتكە سەپەر قىلغانلارنىڭ يېنىغا يوللاڭلار. بىزدىن بۇرۇن ئاخىرەتكە سەپەر قىلغانلار ئىچىدە ئوسمان ئىبنى مەزئۇن ئۇممىتىم ئۈچۈن نېمىدېگەن ياخشى كىشى ئىدى ـ ھە؟!» دەيتتى[1].

(«ئەلكەبىر»: 13160)

8922 ــ عَنِ الأَسْوَدِ بن سَرِيعٍ قال لَمَّا مَاتَ عُثْمَانُ بن مَظْعُونٍ أَشْفَقَ الْمُسْلِمُونَ عليه فلما مَاتَ إِبْرَاهِيمُ بن رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قال أُلْحِقَ بِسَلَفِنَا الصَّالِحِ عُثْمَانَ بن مَظْعُونٍ.

8922 ــ ئەسۋەد ئىبنى سەرىئدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئوسمان ئىبنى مەزئۇن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆلۈپ كەتكەندە، مۇسۇلمانلار ئۇنىڭغا بەكمۇ ئىچىندى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئوغلى ئىبراھىم ئۆلۈپ كەتكەندە:

[1] ھەيسەمى (15656): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىر سەنەدى زەئىپ، يەنە بىر سەنەدىمۇ مەن تونۇمايدىغان كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

«ئى ئوغلۇم! سالىھ كىشىلىرىمىزدىن ئوسمان ئىبنى مەزئۇنغا قوشۇلغىن!» دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 837)

8923 ــ **عَنِ ابن عَبَّاسٍ: ما مَاتَتْ رُقْيَةُ بنتُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قال الْحَقِي بِسَلَفِنَا عُثْمَانَ بن مَظْعُونٍ.**

8923 ــ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قىزى رۇقىيە ئۆلۈپ كەتكەندە:

«بىزدىن بۇرۇن سەپەر قىلغان ئوسمان ئىبنى مەزئۇنغا يېتىشىۋالغىن!» دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 8317)

8924 ــ **عن عبد اللَّهِ بن الصَّامِتِ عن مُعَاذِ بن جَبَلٍ أَنَّهُ كان مَرِيضًا فَبَصَقَ عن يَمِينِهِ أو أَرَادَ أَنْ يَبْصُقَ عن يَمِينِهِ فقال ما بَصَقْتُ عن يَمِينِي مُنْذُ أَسْلَمْتُ.**

8924 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى سامىدتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئورۇن تۈتۈپ يېتىپ قالغاندا تۈكۈردى (ياكى ئوڭ تەرىپىگە تۈكۈرمەكچى بولدى)، ئاندىن:

ـ مەن مۇسۇلمان بولغاندىن بېرى ئوڭ تەرىپىمگە قاراپ تۈكۈرۈپ باقمىدىم، ـ دېدى[3].

(«ئەلكەبىر»: 163/20)

[1] ھەيسەمى (15655): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15654): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15708): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8925 ــ مَالِكَ بن أَنَسٍ يقول مَاتَ مُعَاذُ بن جَبَلٍ وهو بن ثَمَانٍ وَعِشْرِينَ سَنَةً وَقَائِلٌ يقول اثْنَتَيْنِ وَثَلاثِينَ وقال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم مُعَاذُ بن جَبَلٍ أَمَامَ الْعُلَمَاءِ بِرَتْوَةٍ يوم الْقِيَامَةِ.

8925 ـ مالىك ئىبنى ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: مۇئاز ئىبنى جەبەل 28 يېشىدا ئۆلۈپ كەتتى، ـ دېگەن. يەنە بەزىلەر: 32 يېشىدا ئۆلۈپ كەتتى، ـ دېگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مۇئاز قىيامەت كۈنى ئۆلىمالاردىن بىر دەرىجە ئۈستۈن تۇرىدۇ» دېگەن[1].

(«ئەلكەبىر»: 29/20)

8926 ــ جابر رفعه: من سيدكم يا بنى سلمة؟ قالوا: الجد بن قيس على إنا نبخله قال: بل سيدكم الجعد الأبيض عمرو بن الجموح. قال: وكان عمرو بن الجموح يولم على النبى صلى الله عليه وسلم إذا تزوج.

8926 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ئى سەلەمە جەمەتى! سىلەرنىڭ ئاقساقىلىكلار كىم؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇلار:

ــ جەد ئىبنى قەيس، لېكىن بىز ئۇنى بېخىل دەپ قارايمىز، ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ (ئۇنداق ئەمەس، بەلكى) سىلەرنىڭ ئاقساقىلىكلار ئاق تەنلىك، بۇدۇر چاچلىق ئەمر ئىبنى جەمۇھتۇر، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆيلەنسە، ئۇنىڭ تۇيا زىيادىتىنى ئەمر ئىبنى جەمۇھ قىلىپ بېرەتتى[2].

(«ئەلكەبىر»: 2705)

---

[1] ھەيسەمى (15712): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى مۇنقەتىئتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15743): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ھۇمەيد ئىبنى رەبىئىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ھۇمەيدنى بەزىلەر ئىشەنچلىك دەپ قارىسا، يەنە بەزىلەر ھەدىسى زەئىپ دەپ قارىغان، ـ دېگەن.

8927 ــ و له عن كعب بن مالك بنحوه فيه: و أي دواء أدوأ من البخل؟ بل سيدكم عمرو بن الجموح.

8927 ــ كەئــب ئىبنــى مالــك رەزىيەللاھــۇ ئەنھــۇدىن رىــۋايەت قىلىنىــدۇكى، پەيغەمــبەر ســەللاللاھۇ ئەلەيھــى ۋەســەللەم: «بېخىللىقتىنمۇ ئېغىر كېسەل بارمۇ؟ سىلەرنىڭ ئاقساقىلىرىڭلار ئەمر ئىبنى جەمۇھتۇر» دېگەن[1].

(«ئەلكەبىر»)

8928 ــ عَنْ عَائِشَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَسَمِعْتُ فِيهَا قِرَاءَةً قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا حَارِثَةُ بْنُ النُّعْمَانِ كَذَاكُمْ الْبِرُّ كَذَاكُمْ الْبِرُّ.

8928 ــ ئائىشــە رەزىيەللاھــۇ ئەنھــادىن رىــۋايەت قىلىنىــدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«جەننەتكە كىرگىنىمدە، بىرىنىڭ قىرائەت ئاۋازىنى ئاڭلىدىم ـ دە: ”بۇ كىم؟“ دەپ سورىغانىدىم: ”بۇ ھارىسە ئىبنى نۇئمان“ دەپ جاۋاب بېرىلدى. سىلەرنىڭ ياخشىلىرىڭلار ئەنە شۇنداق بولىدۇ»[2].

(ئەھمەد: 23560)

8929 ــ عَنْ حَارِثَةَ بْنِ النُّعْمَانِ قَالَ مَرَرْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَام جَالِسٌ فِي الْمَقَاعِدِ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ ثُمَّ أَجَزْتُ فَلَمَّا رَجَعْتُ وَانْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ هَلْ رَأَيْتَ الَّذِي كَانَ مَعِي قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ وَقَدْ رَدَّ عَلَيْكَ السَّلَامَ.

8929 ـ ھارىسە ئىبنى نۇئمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بىلەن بىر يەردە ئولتۇرغانىكەن، ئۇنىڭغا سالام بېرىپ ئۆتۈپ كەتتىم.

[1] ھەيسەمى (15744): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، تەبەرانىنىڭ ئۇستازىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15736): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

قايتىپ كەلسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قوپۇپ كەتكەنىكەن. كېيىن، يېنىمغا كېلىپ:

ـ بايا يېنىمدا ئولتۇرغان كىشىنى كۆردۈڭمۇ؟ ـ دەپ سورىدى، مەن:

ـ ھەئە، ـ دېگەنىدىم:

ـ ئۇ جىبرىئىل ئىدى، سېنىڭ سالىمىڭنى ئىلىك ئالدى، ـ دېدى[1].

(ئەھمەد: 23165)

8930 ـ عن كَعْبِ بن مَالِكٍ أَنّ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم قال من سَيِّدُكُمْ يا بني سَلِمَةَ قالوا الْجَدُّ بن قَيْسٍ على أَنَّا نَزِنُهُ بِبُخْلٍ فقال وَأَيُّ دَاءٍ أَدْوَأُ مِنَ الْبُخْلِ قالوا فَمَنْ سَيِّدُنَا يا رَسُولَ اللَّهِ قال بِشْرُ بن الْبَرَاءِ بن مَعْرُورٍ.

8930 ـ كەئب ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلغان: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى سەلەمە جەمەتى! سىلەرنىڭ ئاقساقىلىڭلار كىم؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇلار:

ـ جەد ئىبنى قەيس. بىراق بىز ئۇنى بېخىل دەپ بىلىمىز، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بېخىللىقتىنمۇ ئېغىر كېسەللىك بارمۇ؟ ـ دېدى. ئۇلار:

ـ ئۇنداقتا، بىزنىڭ ئاقساقىلىمىز كىم بولىدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بىشر ئىبنى بەرا ئىبنى مەئرۇر بولسۇن، ـ دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 163)

[1] ھەيسەمى (15737): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد بىلەن تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15748): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، تەبەرانىنىڭ ئۇستازىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8931 ــ عن سَالِمٍ عن أبيه قال قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم رَحِمَ اللَّهُ أَخِي عبد اللَّهِ بن رَوَاحَةَ كان أَيْنَمَا أَدْرَكَتْهُ الصَّلاةُ أَنَاخَ.

8931 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە تائالا ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھەگە رەھمەت قىلسۇن. چۈنكى ئۇ مەيلى قەيەردە بولمىسۇن، نامازۋاقتى كىرسىلا، تۆگىسىنى چۆكتۈرۈپ، نامازنى شۇ يەردە ئوقۇيتتى»[1].

(«ئەلكەبىر»: 13241)

[1] ھەيسەمى (15750): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ئەبۇ يەسەر، ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي، قەتادە ئىبنى نۇئمان، ئۇبادە ئىبنى سامىت، خۇزەيمە ئىبنى سابىت ۋە ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8932 ــ عَنْ أَبِي الْيَسَرِ كَعْبِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ وَاللَّهِ إِنَّا لَمَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخَيْبَرَ عَشِيَّةً إِذْ أَقْبَلَتْ غَنَمٌ لِرَجُلٍ مِنْ يَهُودَ تُرِيدُ حِصْنَهُمْ وَنَحْنُ مُحَاصِرُوهُمْ إِذْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ رَجُلٌ يُطْعِمُنَا مِنْ هَذِهِ الْغَنَمِ قَالَ أَبُو الْيَسَرِ فَقُلْتُ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَافْعَلْ قَالَ فَخَرَجْتُ أَشْتَدُّ مِثْلَ الظَّلِيمِ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوَلِّيًا قَالَ اللَّهُمَّ أَمْتِعْنَا بِهِ قَالَ فَأَدْرَكْتُ الْغَنَمَ وَقَدْ دَخَلَتْ أَوَائِلُهَا الْحِصْنَ فَأَخَذْتُ شَاتَيْنِ مِنْ أُخْرَاهَا فَاحْتَضَنْتُهُمَا تَحْتَ يَدَيَّ ثُمَّ أَقْبَلْتُ بِهِمَا أَشْتَدُّ كَأَنَّهُ لَيْسَ مَعِي شَيْءٌ حَتَّى أَلْقَيْتُهُمَا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَبَحُوهُمَا فَأَكَلُوهُمَا.

8932 ـ ئەبۇ يەسەر كەئب ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، خەيبەردە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە ئىدىم. بىر كۈنى گۈگۈم ۋاقتىدا، بىر يەھۇدىينىڭ بىر توپ قويىنىڭ قەلئە ئىچىگە كىرىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆردۇق، ھالبۇكى، بىز قەلئەنى قورشىۋالغانىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىردىنلا:

ــ كىم بىزگە بۇ قويلاردىن يېگۈزىدۇ؟ ـ دېدى. مەن دەرھال ئورنۇمدىن تۇرۇپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن يېگۈزەي، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئەمىسە شۇنداق قىلغىن! ــ دېدى. مەن چاقماق تېزلىكىدە قويلارغا قاراپ ئېتىلدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارقامدىن:

ـ ئى اللە! ئۇنى بىزگە بەخشەندە قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى. قوي پادىسىغا يېتىشىپ بارغىنىمدا، پادىنىڭ ئالدى قورغانىنىڭ ئىچىگە كىرىپ بولغانىكەن، ئارقىدا كېتىۋاتقان قويدىن ئىككىنىسى تۇتۇپ، قوللىرىم بىلەن بېقىنىمغا قىستۇردۇم. ئاندىن خۇددى ھېچنېمە يوقتەك، ناھايىتى تېزلىك بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا قايتىپ كەلدىم. مۇسۇلمانلار قويلارنى بوغۇزلاپ، پىشۇرۇپ يېدى[1].

(ئەھمەد: 15099)

8933 ــ **يحيى بن بُكَيْرٍ قال تُوُفِّيَ أبو الْيَسَرِ كَعْبُ بن عَمْرٍو سَنَةَ خَمْسٍ وَخَمْسِينَ بِالْمَدِينَةِ وَيُقَالُ إنه آخِرُ من مَاتَ من أَهْلِ بَدْرٍ.**

8933 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: ئەبۇ يەسەر كەئب ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرىيىنىڭ 55 ـ يىلى مەدىنىدە ئۆلۈپ كەتتى. رىۋايەت قىلىنىشچە، ئۇ بەدر غازىتىغا قاتناشقانلاردىن ئەڭ ئاخىرىدا ئۆلگەن كىشى ئىكەن[2].

(«ئەلكەبىر»: 164)

8934 ــ **أسامة: لما رجع النبى صلى الله عليه وسلم من بنى المصطلق, قام ابن عبد الله أبى فسل غلى أبيه السيف. و قال: الله على أن لا أغمده حتى تقول محمد الأعز, و انا الأذل. قال: ويلك محمد الأعز, و أنا الأذل. فبلغت النبى صلى الله عليه وسلم فأعجبه وشكرها له. الكبير.**

8934 ـ ئۇسامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەنى مۇستەلەقتىن قايتىپ

[1] ھەيسەمى (15753): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد بەنى سەلەمە جەمەتىلىك بەزى كىشىلەردىن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر. ئەبۇ يەسەر ئەڭ ئاخىرىدا ۋاپات بولغان ساھابىلاردىن ئىدى، ئۇ بۇ ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەندە، يىغلاپ تۇرۇپ: ''مەندىن كۆپرەك پايدىلىنىۋېلىڭلار، چۈنكى مەن ساھابىلەر ئەڭ ئاخىرقىسى بولۇپ قالدىم'' دەيتتى. ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15754): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان. ـ دېگەن.

كەلگەندە، ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي دادىسىغا قىلىچىنى تەڭلەپ تۇرۇپ:

ـ اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، سەن: "مۇھەممەد ئەزىز، مەن خار" دېمىگۈچە، قىلىچىنى قىنىغا سالمايمەن، ـ دېگەنىدى، دادىسى:

ـ ۋاي ساڭا! ئەلۋەتتە، مۇھەممەد ئەزىز، مەن خار، ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بۇ ئىشتىن خەۋەر تېپىپ بەكمۇ خۇرسەن بولدى ۋە ئۇنىڭغا مىننەتدارلىقىنى بىلدۈردى.[1]

(«ئەلكەبىر»)

8935 ــ **عبد الله بن عبد الله بن أبي: أنه استأذن النبي صلى الله عليه وسلم أن يقتل أباه. فقال: لاتقتل أباك. الكبير.**

8935 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەيدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن (مۇناپىق) دادىسىنى ئۆلتۈرۈۋېتىشكە ئىجازەت سورىغانىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

ـ داداڭنى ئۆلتۈرمىگىن! ـ دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»)

8936 ــ **عن قَتَادَة بن النُّعْمَانِ: هَاجَتْ السَّمَاءُ مِنْ تِلْكَ اللَّيْلَةِ فَلَمَّا خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِصَلَاةِ الْعِشَاءِ الْآخِرَةِ بَرَقَتْ بَرْقَةٌ فَرَأَى قَتَادَةَ بْنَ النُّعْمَانِ فَقَالَ مَا السُّرَى يَا قَتَادَةُ قَالَ عَلِمْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَّ شَاهِدَ الصَّلَاةِ قَلِيلٌ فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَشْهَدَهَا قَالَ فَإِذَا صَلَّيْتَ فَاثْبُتْ حَتَّى أَمُرَّ بِكَ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَعْطَاهُ الْعُرْجُونَ وَقَالَ خُذْ هَذَا**

[1] ھەيسەمى (15759): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇھەممەد ئىبنى ھەسەن ئىبنى زەبالە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15760): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. لېكىن ئۇرۋە ئىبنى زۇبەير بىلەن ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي زامانداش ئەمەس، ـ دېگەن.

فَسَيُضِيءُ أَمَامَكَ عَشْرًا وَخَلْفَكَ عَشْرًا فَإِذَا دَخَلْتَ الْبَيْتَ وَتَرَاءَيْتَ سَوَادًا فِي زَاوِيَةِ الْبَيْتِ فَاضْرِبْهُ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ فَإِنَّهُ شَيْطَانٌ قَالَ فَفَعَلَ.

8936- قەتادە ئىبنى نۇئمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ھاۋا گۈلدۈرماملىق بىر كېچىسى، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن خۇپتەن نامىزى ئوقۇماقچى بولۇپ يولغا چىقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپ:

ـ نەگە ماڭدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! جامائەتنىڭ ئازلىقىنى ئۇقۇپ، ساڭا ھەمراھ بولغىلى ماڭدىم، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ نامازدىن كېيىن، مېنى ساقلاپ تۇرغىن! ـ دېدى. نامازدىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېلىپ، ئۇنىڭ قولىغا بىر تال خورما شېخى تۇتقۇزدى ـ دە:

ـ بۇنى يوقىتىپ قويمىغىن، چۈنكى بۇ ئالدىڭدىن ئون قەدەم، ئارقاڭدىن ئون قەدەم يورۇتۇپ تۇرىدۇ. ئۆيگە بارغىنىڭدا، بىر بۆلۈڭدا قارا كۆلەڭگىنى كۆرسەن، ئۇ گەپ قىلىشتىن بۇرۇن بۇ شاخ بىلەن ئۇرغىن، چۈنكى ئۇ شەيتان، ـ دېدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىدەك قىلدى[1].

(ئەھمەد: 11230)

8937 ــ عبادة بن الصامت: أن النبي صلى الله عليه وسلم قال له: يا أبا الوليد وهو بدرى عقبي أحدى شجري نقيت. الكبير.

8937 ــ ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا : «ئەبۇ ۋەلىد» دېگەن ئىسىم بىلەن خىتاب قىلاتتى. ئۇ بەدر غازىتىغا، ئۇھۇد

[1] ھەيسەمى (15767): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىمام ئەھمەدنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. بۇنى يەنە بەززارمۇ رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

غازىتىغا، ئەقەبە بەيئىتىگە ۋە دەرەخ ئاستىدىكى رىزۋان بەيئىتىگە قاتناشقان[1].

(«ئەلكەبىر»)

8938 ــ **يحيى بن بكير: مات عبادة بن الصامت بالرملة من فلسطين سنة أربع و ثلاثين وهو ابن اثنين و سبعين. الكبير.**

8938 ـ يەھيا ئىبنى بۇكەير مۇنداق دېگەن: ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ھىجرى 32 ـ يىلى، فەلەستىننىڭ رامالا دېگەن يېرىدە ۋاپات بولدى، ئۇ چاغدا 72 ياشتا ئىدى[2].

(«ئەلكەبىر»)

8939 ــ **عَنْ عُمَارَة بْن خُزَيْمَةَ عَنْ عَمِّهِ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ خُزَيْمَةَ بْنَ ثَابِتٍ رَأَى فِي النَّوْمِ أَنَّهُ يَسْجُدُ عَلَى جَبْهَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ فَاضْطَجَعَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَجَدَ عَلَى جَبْهَتِهِ.**

8939 ـ ئۇمارە ئىبنى خۇزەيمەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇنىڭ تاغىسى خۇزەيمە ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ساھابىلىرىدىن بولۇپ، بىر كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پىشانىسىگە سەجدە قىلىپ چۈش كۆردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ يېنىغا كەلگەندە، بۇ چۈشىنى ئېيتىپ بەرگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوڭدىسىغا يېتىپ بەردى، ئۇ كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پىشانىسىگە سەجدە قىلدى[3].

(ئەھمەد: 21378)

---

[1] ھەيسەمى (15775): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15779): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15781): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ئۇستازى ئامىر ئىبنى سالىھ زۇبەيىردىن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىمام ئەھمەد ئۇنىڭ ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرسە، باشقىلار ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8940 ــ عن أبي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ قال كان النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم يَطُوفُ بين الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَسَقَطَتْ على لِحْيَتِهِ رِيشَةٌ فَابْتَدَرَ إليه أبو أَيُّوبَ فَأَخَذَهَا من لِحْيَتِهِ فقال له النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم نَزَعَ اللَّهُ عَنْكَ ما تَكْرَهُ.

8940 ـ ئەبۇ ئەييۇب ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سەئىيى قىلىۋاتقىنىدا، بىر تال پەي ئۇنىڭ ساقىلىغا چاپلىشىپ قالغانىدى، مەن دەرھال بېرىپ، ئۇنى ئېلىۋەتتىم. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «اللەمۇ سەندىن سەن ياقتۇرمايدىغان نەرسىلەرنى ئېلىۋەتسۇن!» دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 4048)

8941 ــ عَنِ ابن عَبَّاسٍ رضي اللَّهُ عنهما أَنَّ أَبَا أَيُّوبَ بن زَيْدٍ الأَنْصَارِيَّ الذي كان رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم نَزَلَ عليه حين هَاجَرَ إلى الْمَدِينَةِ غَزَا أَرْضَ الرُّومِ فَمَرَّ على مُعَاوِيَةَ رضي اللَّهُ عنه فَجَفَاهُ فَانْطَلَقَ ثُمَّ رَجَعَ من غَزْوَتِهِ فَمَرَّ عليه فَجَفَاهُ ولم يَرْفَعْ بِهِ رَأْسًا فقال إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَنْبَأَنِي أَنَّا سَنَرَى بَعْدَهُ أَثَرَةً فقال مُعَاوِيَةُ فَبِمَ أَمَرَكُمْ قال أَمَرَنَا أَنْ نَصْبِرَ قال فَاصْبِرُوا إِذَنْ فَأَتَى عبد اللَّهِ بن عَبَّاسٍ بِالْبَصْرَةِ وقد أَمَرَهُ عَلِيٌّ رضي اللَّهُ عنهما عليها فقال يا أَبَا أَيُّوبَ أُرِيدُ أَنْ أَخْرُجَ لك عن مَسْكَنِي كما خَرَجْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَأَمَرَ أَهْلَهُ فَخَرَجُوا وَأَعْطَاهُ كُلَّ شَيْءٍ أَغْلَقَ عليه الدَّارَ فلما كان انْطِلاقُهُ قال حَاجَتَكَ قال حَاجَتِي عَطَائِي وَثَمَانِيَةُ أَعْبُدٍ يَعْمَلُونَ في أَرْضِي وكان عَطَاؤُهُ أَرْبَعَةَ آلافٍ فَأَضْعَفَهَا له خَمْسَ مَرَّاتٍ فَأَعْطَاهُ عِشْرِينَ أَلْفًا وَأَرْبَعِينَ عَبْدًا.

8941 ــ ئىبنى ئاببىاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ ئەييۇب ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىملىقلارغا قارشى

[1] ھەيسەمى (15787): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە نائىل ئىبنى نۇجەيھ ئىسىملىك ھەرخىل باھا بېرىلگەن بىرى بار، قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر. ئەمما ھەبىب ئىبنى ئەبۇ سابىت دېگەن كىشى ئەبۇ ئەييۇبتىن ھەدىس ئاڭلاپ باقمىغان، ـ دېگەن.

ئېلىپ بېرىلغان ئۇرۇشقا قاتناشتى. ئاندىن مۇئاۋىيەنىڭ يېنىغا بارغاندى، مۇئاۋىيە ئۇنىڭ ئىززىتىنى قىلمىدى. ئەبۇ ئەييۇب كېتىپ، غازاتتىن قايتقاندا، يەنە مۇئاۋىيەنىڭ يېنىغا بارغاندى، مۇئاۋىيە يەنە ئۇنىڭ ئىززىتىنى قىلمىدى، ھەتتا بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپمۇ قويمىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئەبۇ ئەييۇب:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنىڭ مۇشۇنداق ئەزىيەت تارتىدىغانلىقىمىزنى ئالدىن بىلدۈرگەنىدى، ـ دېدى. مۇئاۋىيە:

ــ شۇ كۈن كەلگەندە، نېمە ئىش قىلىشقا بۇيرىغانىدى؟ ـ دەپ سورىدى. ئەبۇ ئەييۇب:

ـ سەۋر قىلىشقا بۇيرىدى، ـ دېگەنىدى، مۇئاۋىيە:

ـ ئۇنداقتا، سەۋر قىلىڭلار! ـ دېدى. ئەبۇ ئەييۇب باسراغا قايتىپ، ئىبنى ئابباسنىڭ يېنىغا كىردى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئىبنى ئابباسنى باسراغا ۋالىي قىلىپ تەينىلىگەنىدى. ئىبنى ئاببا‌س:

ــ ئى ئەبۇ ئەييۇب! خۇددى سەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۆيۈڭنى بىكارلاپ بەرگەندەك، مەنمۇ ساڭا ئۆيۈمنى بىكارلاپ بېرىمەن، ـ دېدى ۋە ئائىلىسىگە ئەمر قىلدى، ئۇلار دەرھال ئۆينى بىكارلاپ بەردى. ئىبنى ئاببا‌س ئۆيدىن چىقىپ كېتىش ئالدىدا:

ـ باشقا ئېھتىياجىڭ بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئەبۇ ئەييۇب:

ــ مائاشىم ۋە ئېكىنزارلىقىمدا ئىشلەيدىغان سەككىز نەپەر قۇلنىمۇ تەلەپ قىلىمەن، ـ دېدى. ئۇنىڭ مائاشى تۆت مىڭ دەرھەم ئىدى، ئىبنى ئاببا‌س بەش ھەسسە كۆپەيتىپ، ئۇنىڭغا 20000 دەرھەم مائاش بىلەن 40 نەپەر قۇل بەردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 387)

[1] ھەيسەمى (15789): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

ئەبۇ دەھداھ زەيد ئىبنى سابىت، رافىئ ئىبنى خەدىج، سەلەمە ئىبنى ئەكۋەئ، ئەبۇ دەردائ، زاھىر ئىبنى ھەرام ۋە ئابدۇللاھ زۇلبىجادەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8942 ــ عبد الله بن أبزى: أن النبى صلى الله عليه وسلم بعث إلى أبى الدحداح يستقرضه. فلما جاءه الرسول قال النبى صلى الله عليه وسلم بعثك إلي يستقرضنى؟ قال: نعم. قال: إنى أشهد الله أن مالى فى موضع كذا و كذا فى سبيل الله. فقال: صلى الله عليه وسلم: كم من عذق لأبى الدحداح فى الجنة. الكبير.

8942 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبزا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەبۇ دەھداھتىن قەرز سوراپ، بىرىنى ئەۋەتتى. ئەلچى يېنىغا يېتىپ بارغاندا:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن قەرز سوراپ سېنى ئەۋەتتىمۇ؟ ـ دەپ سوردى. ئەلچى:

ــ شۇنداق، ـ دەپ جاۋاب بەرگەندى، ئەبۇ دەھداھ:

ــ اللە تائالانى گۈۋاھ قىلىمەنكى، مەن پالانى ۋە پوكۇنى يەرلەردىكى مالىلىرىمنى اللە يولىغا ئاتاۋەتتىم، ـ دېدى. بۇنىڭدىن خەۋەر تاپقان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ جەننەتتە ئەبۇ دەھداھ ئۈچۈن تەييارلانغان سانجاق ـ سانجاق خورما بار، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»)

[1] ھەيسەمى (15793): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەددە يەھيا ئىبنى سەلەمە ئىبنى كۇھەيل ئىسىملىك بىرى بار. كۆپچىلىك ئۆلىمالار ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرسە، ئىبنى ھىببان ئۇنىڭ ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان، ـ دېگەن.

8943 ــ عن زَيْدٍ قال أَجَازَنِي رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يوم الْخَنْدَقِ وَكَسَانِي قُبْطِيَّةً.

8943 ــ زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەندەك كۆنى مېنى مۇكاپاتلاپ، ماڭا قۇبتى (دەپ ئاتىلىدىغان بىرى خەل كىيىم) كىيگۈزدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 4743)

8944 ــ قال أبو هُرَيْرَةَ حين مَاتَ زَيْدُ بن ثَابِتٍ الْيَوْمَ مَاتَ حَبْرُ هذه الأُمَّةِ وَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ في بن عَبَّاسٍ منه خَلْفًا.

8944 ـ زەيد ئىبنى سابىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋاپات بولغان كۈنى، ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ:

ـ بۈگۈن بۇ ئۈممەتنىڭ ئالىمى ئۆلۈپ كەتتى. الله ئىبنى ئابباس بىلەن ئۇنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇپ بەرگەي! ـ دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 4750)

8945 ــ عن امْرَأَةَ رَافِعٍ: أَنَّ رَافِعًا رُمِيَ مع رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يوم أُحُدٍ أو يوم خَيْبَرَ شَكَّ عَمْرٌو بِسَهْمٍ في ثَنْدُوَتِهِ فَأَتَى النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال يا رَسُولَ اللَّهِ انْزِعِ السَّهْمَ قال يا رَافِعُ إن شِئْتَ نَزَعْتُ السَّهْمَ وَالْقُطْبَةَ جميعا وَإِنْ شِئْتَ نَزَعْتُ السَّهْمَ وَتَرَكْتُ الْقُطْبَةَ وَشَهِدْتُ لك يوم الْقِيَامَةِ إنك شَهِيدٌ قال فَنَزَعَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم السَّهْمَ وَتَرَكَ الْقُطْبَةَ فَعَاشَ بها حتى كان في خِلافَةِ مُعَاوِيَةَ رضي اللَّهُ عنه فَانْتَقَضَ بِهِ الْجُرْحُ فَمَاتَ بَعْدَ الْعَصْرِ فَأَتَى بن عُمَرَ فَقِيلَ يا أَبَا

[1] ھەيسەمى (15848): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىسمائىل ئىبنى قەيس ئىبنى سەئد ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15852): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئەمما يەھيا ئىبنى سەئىد ئەنسارى دېگەن كىشى ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بىۋاستە ھەدىس ئاڭلاپ باقمىغان، ـ دېگەن.

عبد الرحمن مَاتَ رَافِعُ بن خَدِيجٍ فَتَرَحَّمَ عليه قال إِنَّ مِثْلَ رَافِعٍ لا يُخْرَجُ بِهِ حتى يُؤْذَنَ من حَوْلَ الْمَدِينَةِ مِنَ الْقُرَى فلما خَرَجْنَا بِجَنَازَتِهِ فَصُلِّيَ عليه جاء بن عُمَرَ حتى جَلَسَ على رَأْسِ الْقَبْرِ.

8945 ـ رافىئ ئىبنى خەدىج رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئايالىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: رافىئ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن خەيبەر ياكى ئۇھۇد غازىتىغا قاتناشتى. شۇ ئۇرۇشتا ئۇنىڭ كۆكرىكىگە ئوقيا تەگكەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇ ئوقنى ئېلىۋەتكەن بولسامۇ، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ خالىساڭ، ئوقنى ئۇچى بىلەن قېتىپ ئېلىۋېتەي. خالىساڭ، ئوقنى ئېلىۋېتەي، ئۇچى قالسۇن. قىيامەت كۈنى ئوقنىڭ ئۇچى سېنىڭ شېھىد ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىدۇ، ـ دېدى. شۇنداق قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوقنى ئېلىۋېتىپ، ئۇچىنى قويۇپ قويدى. رافىئ تاكى مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىگىچە شۇ پېتى ياشىدى. ئاخىرى جاراھەتنىڭ ئورنى سېسىپ، (بىر كۈنى) ئەسىر نامىزىدىن كېيىن جان ئۈزدى. ئىبنى ئۆمەرگە ئۇنىڭ ۋاپات بولغانلىقى خەۋەر قىلىنغانىدى، ئۇ اللەتىن رافىئقا رەھمەت تىلىگەندىن كېيىن:

ـ رافىئقا ئوخشاش بىرىنىڭ ئۆلۈم خەۋىرى مەدىنىنىڭ بۇلۇڭ ـ پۇچقاقلىرىغىچە جاكارلانمىغۇچە، جەسىدىنى يەرلىكە قويۇشقا بولمايدۇ، ـ دېدى. رافىئنىڭ نامىزى چۈشۈرۈلگەندىن كېيىن، يەرلىكە قويۇلدى. ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما قەبرە بېشىدا قاراپ تۇردى[1].

(«ئەلكەبىر»: 4242)

[1] ھەيسەمى (15856): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى رافىئنىڭ ئايالى ساھابە بولسا، ھېچقانداق مەسىلە يوق. ئەگەر ساھابە بولمىسا، كىملىكى نامەلۇم بولغان بولىدۇ. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8946 ــ عن سَلَمَةَ بن الأكوع قال أَرْدَفَنِيَ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم مِــرَارًا وَمَسَحَ بِرَأْسِي وَاسْتَغْفَرَ لِي وَلِذُرِّيَّتِي عَدَدَ ما بِيَدِي مِنَ الأَصَابِعِ.

8946 ـ سەلەمە ئىبنى ئەكـۋەئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى بىر قانچە قېتىم كەينىگە مىنگەشتۈرۈۋالدى ۋە بىر نەچچە قېتىم بېشىمنى سىلىدى. ماڭا ۋە بالىلىرىمغا ئون قېتىمدەك مەغپىرەت تىلىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 6267)

8947 ــ عن أبي الدَّرْدَاءِ رضي اللَّهُ عنه عَنِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم قال قلت يا رَسُولَ اللَّهُ زَعَمُوا أَنَّكَ قُلْتَ سَيْكَفُرُ قَوْمٌ بَعْدَ إِيمَانِهِمْ قال أَجَلْ وَلَسْتَ منهم.

8947 ـ ئەبۇ دەردائ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! سېنىڭ: «ئۈممىتىمدىن بىر قەۋم ئىمان ئېيتقاندىن كېيىن كاپىر بولۇپ كېتىدۇ» دېگىنىڭنى ئاڭلىدىمغۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ شۇنداق، لېكىن سەن ئۇلاردىن ئەمەس، ـ دەپ جاۋاب بەردى[2].

(«ئەلكەبىر»: 137)

8948 ــ عن سَالِم بن أبي الجعد عن رَجُلٍ من أَشْجَعَ يُقَالُ له زَاهِرُ بن حَــرَامٍ الأَشْجَعِيُّ قال وكان رَجُلا بَدَوِيًّا لا يَأْتِي النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم إذا أَتَاهُ إلا بِطُرْفَةٍ أو هَدِيَّةٍ يُهْدِيَهَا فَرَآهُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم بِالسُّوقِ يَبِيعُ سِلْعَةً ولم يَكُنْ أَتَاهُ فَاحْتَضَنَهُ من وَرَائِهِ بِكَفَّيْهِ فَالْتَفَتَ وَأَبْصَرَ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَقَبَّلَ كَفَّيْــهِ فقال من يَشْتَرِي الْعَبْدَ قال إِذَنْ تَجِدُنِي يا رَسُولَ اللَّهِ كَاسِدًا قال وَلَكِنَّكَ عِنْــدَ اللَّــهِ

[1] ھەيسەمى (15960): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ئەلى ئىبنى زەيد ئىبنى ئەبۇ ھەكىمەدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، لېكىن ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15975): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ئەبۇ ئابدۇللاھ ئەشئەرىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، لېكىن ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

رَبِيحٌ. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لكل حاضر بادية، وبادية آل محمد زاهر بن حرام".

8948 ـ سالىم ئىبنى ئەبۇ جەئدىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەشجەئ قەبىلىسىدە زاھىر ئىبنى ھەررام ئىسىملىك بىر بەدەۋي بار بولۇپ، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا ھەر كەلگىنىدە، (شەھەردە كەم تېپىلىدىغان) بىرەر نەرسە ياكى سوۋغات ئالغاچ كېلەتتى. بىر كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ مەدىنە كوچىلىرىدا بىر نەرسە سېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى. خېلىدىن بېرى مەدىنىگە كەلمىگەنىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارقا تەرەپتىن ئايلىنىپ بېرىپ، زاھىر ئىبنى ھەرامنى تۇتتى. زاھىر ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆردى ـ دە، ھاڭ ـ تاڭ قالدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىغا سۆيدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام (چاقچاق قىلىپ):

ـ ئى خالايىق! بۇ قۇلنى كىم سېتىۋالىدۇ؟ ـ دەپ ۋارقىرىدى، ئۇ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنى كىممۇ ئالار؟ مەن بىر ئېتىبارسىز ئىنسان تۇرسام، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياق، ياق. سەن اللهنىڭ دەرگاھىدا بەكمۇ قىممەتلىكسەن. ئەي خالايىق! بىلىڭلاركى، ھەر بىر شەھەرلىكنىڭ بىردىن يېزىلىق دوستى بولىدۇ. شۇنىڭدەك، مۇھەممەد ئائىلىسىنىڭ يېزىلىق دوستى زاھىر ئىبنى ھەرامدۇر، ـ دېدى[1].

(بەززار: 3734)

8949 ــ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ يُقَالُ لَهُ ذُو الْبِجَادَيْنِ إِنَّهُ أَوَّاهٌ وَذَلِكَ أَنَّهُ كَانَ كَثِيرَ الذِّكْرِ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْقُرْآنِ وَيَرْفَعُ صَوْتَهُ فِي الدُّعَاءِ.

[1] ھەيسەمى (15980): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8949 ـ ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: زۇلبىجادەين ئىسىملىك بىر كىشى قۇرئاننى كۆپ ئوقۇپ، اللهقا كۆپ زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتقانلىقى ۋە ئاۋازىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ دۇئا قىلغانلىقى ئۈچۈن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇ كۆپ تەۋبە قىلغۇچىدۇر» دېگەنىدى[1].

(ئەھمەد: 17000)

[1] ھەيسەمى (15981): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە تەبەرانىي رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككىلىسىنىڭ سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ئابدۇللاھ ئىبنى ئەرقەم، ئوسمان ئىبنى ئەبۇلئاس، ۋائىل ئىبنى ھەجەر، ئەلا ئىبنى ھەزرەمى ۋە ئەبۇ زەيد ئەمر ئىبنى ئەختەب زىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8950 ــ **عبد الواحد بن أبي عوف: أتى النبي صلى الله عليه وسلم كتاب رجل فقال لعبد الله بن الأرقم: أجب علي فكتب جوابه ثم قرأ عليه. فقال: أصبت و أحسنت. اللهم وفقه. فلما ولى عمر كان يشاوره. الكبير.**

8950 ـ ئابدۇلۋاھىد ئىبنى ئەبۇ ئەۋف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە بىر مەكتۇب كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللاھ ئىبنى ئەرقەمگە:

ــ جاۋاب يازغىن! ــ دېدى. ئابدۇللاھ جاۋاب مەكتۇبى يېزىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئوقۇپ بەرگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياخشى يېزىپسەن، ـ دەپ ماختىغاندىن كېيىن:

ـ ئى الله! ئۇنى توغرا يولغا مۇۋەپپەق قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەلىپە بولغاندا، ئۇنىڭدىن مەسلىھەت ئالاتتى[1].

(«ئەلكەبىر»)

8951 ــ **عن عُثْمَانَ بن أبي الْعَاصِ قال قَدِمْتُ في وَفْدِ ثَقِيفٍ حين وَفَدُوا على رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَلَبِسْنَا حُلَلَنَا بِبَابِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَقَالُوا من يُمْسِكُ لنا رَوَاحِلَنَا وَكُلُّ الْقَوْمِ أَحَبَّ الدُّخُولَ على النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم وَكَرِهَ التَّخَلُّفَ عنه قال عُثْمَانُ وَكُنْتُ أَصْغَرَ الْقَوْمِ فقلت إن شِئْتُمْ أَمْسَكْتُ لَكُمْ على**

[1] ھەيسەمى (15989): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇئزەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

أَنَّ عَلَيْكُمْ عَهْدَ اللَّهِ لَتُمْسِكُنَّ لِي إِذا خَرَجْتُمْ قالوا فَذَلِكَ لك فدخلوا عليه ثُمَّ خَرَجُوا فَقَالُوا انْطَلَقْ بنا قلت أَيْنَ فَقَالُوا إِلى أَهْلِكَ فقلت ضَرَبْتُ من أَهْلِي حتى إذا حَلَلْتُ بِبَابِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم أَرْجِعُ وَلا أَدْخَلُ عليه وقد أَعْطَيْتُمُونِي مِنَ الْعَهْدِ ما قد عَلِمْتُمْ قالوا فاعجل فَإِنَّا قد كَفَيْنَاكَ الْمَسْأَلَةَ لم نَدَعْ شيئا إِلا سَأَلْنَاهُ عنه فَدَخَلْتُ فقلت يا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُفَقِّهَنِي في الدِّينِ وَيُعَلِّمَنِي قال مَاذَا قُلْتَ فَأَعَدْتُ عليه الْقَوْلَ فقال لقد سَأَلْتَنِي شيئا ما سَأَلَنِي عنه أَحَدٌ من أَصْحَابِكَ اذْهَبْ فَأَنْتَ أَمِيرٌ عليهم وَعَلَى من تَقْدُمُ عليه من قَوْمِكَ.

8951 ـ ئوسمان ئىبنى ئەبۇلئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سەقىف قەبىلىسىنىڭ ئەلچىلىرى بىلەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ قېشىغا كەلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشىك ئالدىغا كەلگەندە، ئەڭ ئېسىل كىيىملىرىمنى كىيدۇق. ھەمراھلىرىم:

ــ ھەممىمىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىپ كەتسەك، ئۇلاغلىرىمنى كىم تۇتۇپ تۇرىدۇ؟ ـ دېيىشتى. يېشىم ھەممىدىن كىچىك بولغاچقا:

ــ مەن تۇتۇپ تۇراي، ئەمما سىلەر چىققاندىن كېيىن، مېنىڭ ئۇلىغىنىمۇ تۇتۇپ تۇرىسىلەر، ـ دېدىم. ئۇلار ماقۇل بولۇشۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ كەتتى. ھايال ئۆتمەي، قايتىپ چىقىپ:

ـ قېنى ماڭغىن! ـ دېيىشتى. مەن:

ـ نەگە؟ ـ دەپ سورىغانىدىم:

ـ ئۆيگە كېتىمىز، ـ دېدى. مەن:

ـ مەن تېخى ئەمدى كەلدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كۆرمەي تۇرۇپ كېتەمدىمەن. سىلەر مېنىڭ ئۇلىغىنى تۇتۇپ تۇرۇشقا ۋەدە بەرگەنىدىڭلارغۇ؟ ـ دېدىم. ئۇلار:

ـ ئۇنداقتا، تېز كىرىپ چىققىن. بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ھەممە نەرسىنى سوراپ چىقتۇق. قالغان ئىشلارنى بىزدىن

ئۆگىنىۋالساڭمۇ بولىدۇ، ـ دېيىشتى. دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىغا كىرىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! اللە تائالانىڭ مېنى دىندا ئالىم قىلىشى ۋە ماڭا ئىلىم ئاتا قىلىشى ئۈچۈن دۇئا قىلغان بولساڭ، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ نېمە دېدىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن سۆزۈمنى تەكرارلىغانىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ سەن بايىقى ھەمراھلىرىڭنىڭ ھېچبىرى سورىمىغان بىر نەرسىنى سورىدىڭ. ماڭ بېرىپ، ئۇلارنىڭ ۋە ئۇلاردىن بۇرۇنقى ئىمان ئېيتقانلارنىڭ ئەمىرى بولغىن! ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 8356)

8952 ــ **عن أبي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عنه قال لَمَّا بَعَثَ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم الْعَلاءَ بن الْحَضْرَمِيِّ إلى الْبَحْرَيْنِ تَبِعْتُهُ فَرَأَيْتُ منه ثَلاثَ خِصَالٍ لا أَدْرِي أَيَّتُهُنَّ أَعْجَبُ انْتَهَيْنَا إلى شَاطِئِ الْبَحْرِ فَقَالُوا سَمُّوا وَاقْتَحِمُوا فَسَمَّيْنَا وَاقْتَحَمْنَا فَعَبَرْنَا فما بَلَّ الْمَاءُ إلا أَسَافِلَ أَخْفَافِ إبِلِنَا فلما قَفَلْنَا صِرْنَا بَعْدُ بِفَلاةٍ مِنَ الأَرْضِ فَلَيْسَ مَعَنَا مَاءٌ فَشَكَوْنَا إليه فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ دَعَا فإذا سَحَابَةٌ مِثْلُ التُّرْسِ ثُمَّ أَرْخَتْ عَزَالِيَهَا فَسَقَيْنَا وَاسْتَقَيْنَا وَمَاتَ بَعْدَ ما بَعَثَهُ أبو بَكْرٍ إلى الْبَحْرَيْنِ لَمَّا ارْتَدَّتْ رَبِيعَةُ فَأَظْفَرَهُ اللَّهُ بِهِمْ وَأَعْطُوا ما مَنَعُوا مِنَ الزَّكَاةِ وَمَاتَ فَدَفَنَّاهُ في الرَّمْلِ فلما سِرْنَا غير بَعِيدٍ قُلْنَا يَجِيءُ سَبْعٌ فَيَأْكُلُهُ فَرَجَعْنَا فلم نَرَهُ.**

8952 ــ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەلا ئىبنى ھەزرەمىنى بەھرەينگە ئەۋەتتى، مەنمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىدىم. ئۇنىڭ ئۇچ خىل خىسلىتىنى كۆردۈم، ئەمما قايسىسىنىڭ بەكرەك

[1] ھەيسەمى (15990): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ھەكىم ئىبنى ھەكىم ئىبنى ئەببادتىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، لېكىن ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ئەجەبلىنەرلىك ئىكەنلىكىگە قارار بېرەلمىدىم. دېگىز ساھىلىغا يېتىپ بارغىنىمىزدا، ئۇ:

ـ ”بىسمىللاھ“ دەپ سۇغا كىرىڭلار! ـ دېدى. بىز: ”بىسمىللاھ“ دەپ سۇغا كىرىپ قارشى تەرەپكە ئۆتتۇق، لېكىن تۆگىلىمىزنىڭ تۇياقلىرىمۇ ھۆل بولمىدى. دېگىزدىن ئۆتۈپلا چۆلنىڭ ئوتتۇرىسىغا كىرىپ قالدۇق. ھەممىمىز چاڭقاپ كەتكەنلىكىمىزدىن ئۇنىڭغا شىكايەت قىلىۋىدۇق، بىزگە:

ـ ئىككى رەكئەت نامازئوقۇڭلار! ـ دېدى. نامازئوقۇدۇق، ئاندىن ئۇ دۇئا قىلدى. كۆپ ئۆتمەي، قالقاندەك چوڭلۇقتىكى بىر پارچە بۇلۇت كېلىپ، يامغۇر ياغدى. ھەممىمىز سۇدىن قانغۇچە ئىچكەندىن سىرت، قاچىلىرىمىزنىمۇ لىق تولدۇرۇۋالدۇق.

كېيىن، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنى مۇرتەد بولۇپ كەتكەن رەببىئە قەبىلىسىگە ئەۋەتكەندى، اللە تائالا ئۇنىڭغا نۇسرەت ئاتا قىلدى. رەببىئە قەبىلىسى بۇرۇن بەرمىگەن زاكاتلىرىنىڭ ھەممىسىنى (تولۇق) بەردى.

ئەلا ئىبنى ھەزرەمى چۆلنىڭ ئوتتۇرىدا ۋاپات بولدى. ئۇنى قۇمغا دەپنە قىلىپ قويۇپ، يولىمىزنى داۋاملاشتۇردۇق. لېكىن ئۇزۇن ماڭمايلا: ”يىرتقۇچ ھايۋانلار ئۇنىڭ جەسىدىنى يەپ كېتىشى مۇمكىن“ دەپ ئويلىدۇق ۋە كەينىمىزگە قايىتتۇق. قەبرىسىنىڭ يېنىغا بېرىپ قارىساق جەسىدى يوق تۇرىدۇ[1].

(«ئەلكەبىر»: 95)

8953 ــ أَبُو زَيْدٍ عَمْرُو بْنُ أَخْطَبَ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ اسْتَسْقَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاءً فَأَتَيْتُهُ بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَكَانَتْ فِيهِ شَعَرَةٌ فَأَخَذْتُهَا فَقَالَ اللَّهُمَّ جَمِّلْهُ قَالَ فَرَأَيْتُهُ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعٍ وَتِسْعِينَ لَيْسَ فِي لِحْيَتِهِ شَعَرَةٌ بَيْضَاءُ.

[1] ھەيسەمى (16007): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ئىبراھىم ئىبنى مەئمەر ھىراۋىنى تونۇمايمەن. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8953 ـ ئەبۇ زەيد ئەمر ئىبنى ئەختەب ئەلئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم سۇ تەلەپ قىلدى، ئۇنىڭغا بىر قاچا سۇ ئەكىلىپ بەردىم. قاچىدا بىر تال تۇك تۇراتتى، ئۇنى دەرھال ئېلىۋەتتىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى اللە! ئۇنى گۈزەل قىلغىن، ـ دېدى. مەن ئۇنى 94 يېشىدا كۆردۈم، ساقىلىدا بىر تالمۇ ئاق تۇك يوق ئىدى[1].

(ئەھمەد: 22374)

[1] ھەيسەمى (16019): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ئەبۇ ئۇمامە، زەيد ئىبنى سەۋھان، قۇررە ئىبنى ھۇبەيرە، ئابدۇللاھ ئىبنى بۇسر، ھىرماس ئىبنى زىياد ۋە سائىب ئىبنى يەزىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8954 ــ عن أَبِي أُمَامَةَ قال بَعَثَنِي رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم إلى بَاهِلَةَ فَأَتَيْتُ وَهُمْ على الطَّعَامِ فَرَحَّبُوا بِي وَأَكْرَمُونِي وَقَالُوا تَعَالَ فَكُلْ فقلت جِئْتُ لأَنْهَاكُمْ عن هذا الطَّعَامِ وأنا رسول رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَتَيْتُكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِهِ فَكَذَّبُونِي وَزَبَرُونِي فَانْطَلَقْتُ وأنا جَائِعٌ ظَمْآنُ قد نَزَلَ بِي جَهْدٌ شَدِيدٌ فَنِمْتُ فَأُتِيتُ في مَنَامِي بِشَرْبَةٍ من لَبَنٍ فَشَرِبْتُ وَرَوَيْتُ وَعَظُمَ بَطْنِي فقال الْقَوْمُ أَتَاكُمْ رَجُلٌ من خِيَارِكُمْ وَأَشْرَافِكُمْ فَرَدَدْتُمُوهُ فَاذْهَبُوا إليه فَأَطْعِمُوهُ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ ما يشتهى فَأَتَوْنِي بِطَعَامٍ قلت لا حَاجَةَ لي في طَعَامِكُمْ وَشَرَابِكُمْ فإن اللَّهَ قد أَطْعَمَنِي وَسَقَانِي فانظروا إلى الْحَالِ التي أنا عليها فَنَظَرُوا فَآمَنُوا بِي وَبِمَا جِئْتُ بِهِ من عِنْدِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم.

8954 ـ ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى باھىلە ئاھالىسىگە ئەۋەتتى. يېتىپ بارغىنىمدا، ئۇلار تاماق يەۋاتقانىكەن. مېنى قىزغىن كۈتۈۋالدى ۋە ئىززەت ـ ئىكرام بىلدۇرۇپ:

ـ تاماققا كەل، بىللە يەيلى! ـ دېيىشتى. مەن:

ــ سىلەرنى بۇ تاماقتىن توسىماقچىمەن، مەن پەيغەمبەرنىڭ ئەلچىسى بولىمەن. ئۇنىڭغا ئىمان ئېيتىشىڭلار ئۈچۈن كەلدىم، ـ دېدىم. ئۇلار مېنى يالغانغا چىقاردى ۋە ئازارلىدى. قورسىقىم ئاچ ھەم ئۇسسۇز ھالدا بېرىپ ئۇخلاپ قالدىم. چۈشۈمدە ماڭا سۈت كەلتۈرۈلدى، سۈتتىن قانغۇدەك ئىچتىم. كېيىن باھىلە ئاھالىسى بىر ـ بىرىگە:

ـ ئەڭ ھۆرمەتلىك ۋە شەرەپلىك كىشىلەر ئالدىڭلارغا كەلسە، ئۇنى رەت قىلدىڭلار. دەرھال ئۇنىڭغا تاماق ۋە ئۈسسۈلۇق ئېلىپ بېرىڭلار! ـ دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار قېشىمغا تاماق بىلەن ئۈسسۈلۇق ئېلىپ كەلگەندى، مەن ئۇلارغا:

ـ سىلەرنىڭ تامىقىڭلارغا ھاجىتىم يوق. الله ماڭا يېمەك ـ ئىچمەك بەردى. مانا قاراڭلار! ـ دېدىم. ئۇلار قورسىقىمنىڭ دومبىيىپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ، ھاڭ ـ تاڭ قالدى ۋە ھەممىسى بىردەك ئىمان ئېيتىپ مۇسۇلمان بولدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 8099)

8955 ــ **على رفعه: من سره أن ينظر إلى رجل يسبق بعض أعضائه إلى الجنة فلينظر إلى زيد بن صوحان.**

8955 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى جىسمىنىڭ بىر قىسمى ئۆزىدىن بۇرۇن جەننەتكە كىرگەن بىرىنى كۆرۈشنى خالىسا، زەيد ئىبنى سەۋھانغا قارىسۇن»[2].

(مەۋسىلى: 511)

8956 ــ **عن قُرَّة بن هُبَيْرَةَ أَنَّهُ أتى النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال إنه كان لنا أَرْبَابٌ وَرَبَّاتٌ نَعْبُدُهُنَّ من دُونِ اللَّهِ فَدَعَوْنَاهُنَّ فلم يُجِبْنَ وَسَأَلْنَاهُنَّ فلم يُعْطِينَ فَجِئْنَاكَ فَهَدَانَا اللَّهُ بِكَ فَنَحْنُ نَعْبُدُ اللَّهَ فقال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَفْلَحَ من رُزِقَ لُبًّا قال يا رَسُولَ اللَّهِ اكْسُنِي ثَوْبَيْنِ من ثِيَابِكَ قد لَبِسْتَهُمَا فَكَسَاهُ فلما كان بِالْمَوْقِفِ في عَرَفَاتٍ قال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَعِدْ عَلِيَّ مَقَالَتَكَ فَأَعَادَهَا عليه فقال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَفْلَحَ من رُزِقَ لُبًّا.**

---

[1] ھەيسەمى (16056): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئىككى سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بىرىنچى سەنەدى ھەسەندۇر. بۇ سەنەدتىكى ئەبۇ غالىبقا: "ھەدىسى ئىشەنچلىك" دەپ باھا بېرىلگەن، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16093): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان كىشىلەر بار، ـ دېگەن.

8956 ــ قۇررە ئىبنى ھۇبەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۇرۇن بىزنىڭ ئەركەك ۋە چىشى بۇتلىرىمىز بار ئىدى، اللەنى تاشلاپ، ئۇلارغا ئىبادەت قىلاتتۇق. ئۇلارغا دۇئا قىلساق، ئىجابەت قىلمايتتى، بىر نەرسە تىلىسەك، ھېچنېمە بەرمەيتتى. كېيىن الله تائالا سېنى ئەۋەتتى، سېنىڭ يېنىڭغا كەلدۇق. شۇنىڭ بىلەن، الله تائالا بىزنى ھىدايەتكە ئېرىشتۇردى، مانا ئەمدى بىز اللەقا ئىبادەت قىلىۋاتىمىز، ـ دېگەنىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەقىل ۋە چۈشەنچە ئاتا قىلىنغان ئادەم نىجاتلىققا ئېرىشتى، ـ دېدى. قۇررە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا بۇرۇن كىيىملىرىڭدىن ئىككى قۇر بەرگىن! ــ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا كىيىم بەردى. ئەرافات كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭغا:

ـ ماڭا ئېيتقان (ھېلىقى) سۆزلىرىڭنى قايتا ئېيتىپ بەرگىن! ــ دېدى. ئۇ قايتا ئېيتىپ بەرگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئەقىل ۋە چۈشەنچە ئاتا قىلىنغان ئادەم نىجاتلىققا ئېرىشتى، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 33/19)

8957 ــ **عن عبد الله بن بسر، أن النبي صلى الله عليه وسلم وضع يده على رأسه، وقال: «يعيش هذا الغلام قرنا» قال فعاش مائة سنة وكان في وجهه ثآلول فقال: «لا يموت حتى يذهب هذا الثؤلول من وجهه» قال: فلم يمت حتى ذهب الثألول من وجهه.**

8957 ــ ئابدۇللاھ ئىبنى بۇسر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولىنى ئۇنىڭ

[1] ھەيسەمى (16104): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىسمى ئاتالمىغان بىر راۋي بار، قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

بېشىغا قويۇپ: «بۇ بالا بىر ئەسىر ياشىسۇن» دەپ دۇئا قىلدى. دەرۋەقە، ئۇ يۈز يىل ياشىدى. ئۇنىڭ يۈزىدە سۆگەل بار ئىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە: «بۇنىڭ يۈزىدىكى سۆگەل يوقىمىغىچە ۋاپات بولمىسۇن» دەپ دۇئا قىلغانىدى. دەرۋەقە، ئۇ يۈزىدىكى سۆگەل يوقىغاندىن كېيىن ۋاپات بولدى.[1]

(«ئەلكەبىر»)

8958 ــ الهرماس بن زياد قال وفد ابي وانا معه إلى رسول الله صلى الله عليه و سلم فقال له ابي ادع الله لي ولابني قال فمسح رأسي وبايعه على الاسلام.

8958 ــ ھىرماس ئىبنى زىياد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: دادام ئىككىمىز پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كەلدۇق. دادام پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئوغلۇم بىلەن ماڭا دۇئا قىلىپ قويسىڭ، ــ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىمنى سىلاپ قويدى. دادام ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدى[2].

(«ئەلكەبىر»)

8959 ــ عَطَاء مولى السَّائِبِ بن يَزِيدَ أَخِي النَّمِرِ بن قَاسِطٍ قال كان وَسَطُ رَأْسِ السَّائِبِ أَسْوَدَ وَبَقِيَّةُ رَأْسَهِ وَلِحْيَتُهُ أَبْيَضَ فقلت له يا سَيِّدِي وَاللَّهِ ما رأيت مِثْلَ رَأْسَكَ هذا قَطُّ هذا أَبْيَضُ وَهَذَا أَسْوَدُ قال أو لا أُخْبِرُكَ يا بنيَّ قلت بَلَى قال إني كنت مع صِبْيَانٍ نَلْعَبُ فَمَرَّ بِي رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَعَرَضْتُ له فَسَلَّمْتُ عليه فقال وَعَلَيْكَ من أنت فقلت أنا السَّائِبُ بن يَزِيدَ أَخُو النَّمِرِ بن قَاسِطٍ فَمَسَحَ رسول

[1] ھەيسەمى (16119): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بەززارنىڭ بىر سەنەدىدىكى ھەسەن ئىبنى ئەييۇب ھەزرەمىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ئەمما ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ــ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16141): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن تونۇمايدىغان كىشىلەر بار، ــ دېگەن.

اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم رَأْسِي وقال بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ قال فَوَاللَّهِ لا يَبْيَضُّ أَبَدًا أو قال لا يَزَالُ هَكَذَا أَبَدًا.

8959 ـ سائىب ئىبنى يەزىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئازادگەردىسى ئەتادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: سائىبنىڭ چېچىنىڭ ئوتتۇرىسى قارا، چۆرىسى ئاق، ساقىلىمۇ ئاق ئىدى. ئۇنىڭدىن:

ــ ئى خوجايىنىم! مەن سېنىڭكىدەك چاچنى پەقەتلا كۆرۈپ باقمىدىم، نېمىشقا ئوتتۇرىسى قارا، چۆرىسى ئاق؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ مۇنداق جاۋاب بەردى:

ـ (كىچىك چېغىمدا) بىر قانچە بالا بىلەن ئويناۋاتاتتىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىمىزدىن ئۆتۈپ قالدى، مەن ئالدىغا بېرىپ سالام قىلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سالامىمنى ئىلىك ئالدى ۋە مېنى يېنىغا چاقىرىپ:

ـ ئىسمىڭ نېمە؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ ئىسمىم سائىب، نەمىر ئىبنى قاستىنىڭ قېرىندىشى يەزىدنىڭ ئوغلى بولىمەن، ـ دېدىم. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قولىنى بېشىمغا قويۇپ:

ـ الله ساڭا بەركەت ئاتا قىلسۇن! ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى قويغان يەر (كۆرۈپ تۇرغىنىڭدەك) پەقەتلا ئاقارمىدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 6693)

---

[1] ھەيسەمى (16145): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ئۇچىلا كىتابىدا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، «ئەلكەبىر»دە مۇنداق كەلگەن: سائىبنىڭ بېشىنىڭ ئوتتۇرىسى قارا، قالغان يەرلىرى ئاقىرىپ كەتكەن ئىدى. مەن ئۇنىڭدىن: "ئى خوجىدارىم! الله‌نىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مەن سېنىڭكىدەك باشنى پەقەتلا باقمىدىم. چېچىڭنىڭ بۇ يېرى قارا، قالغان يېرى ئاق تۇرىدىغۇ؟" دېگەنىدىم، ئۇ: "ئى ئوغلۇم! بۇنىڭ سەۋەبىنى ساڭا سۆزلەپ بېرەيمۇ؟" دېدى. مەن: "بولسا، شۇنداق قىلغىن" دېگەنىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى: "بىر كۈنى، مەن كىچىك بالىلار بىلەن ئويناۋاتاتتىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يېنىمىزدىن ئۆتۈپ قالدى. مەن ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ، سالام قىلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ساڭىمۇ سالام بولسۇن، سەن كىم؟» دېدى. مەن: "نەمىر ئىبنى قاستىنىڭ قېرىندىشى سائىب ئىبنى يەزىد بولىمەن" دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىمنى سىلاپ تۇرۇپ: «الله ساڭا بەركەت ئاتا قىلغاي!» دېدى. شۇڭا بېشىمنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىلىغان شۇ يېرى ئاقىرىپ كەتمەي، شۇ پېتى تۇرىۋەردى".

بۇ سەنەدنىڭ راۋىيلىرىدىن سائىبنىڭ ئازادگەردىسى ئەتادىن باشقىلار سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. لېكىن ئەتامۇ ئىشەنچلىكتۇر. «ئەلئەۋسەت» بىلەن «ئەلسەغىر»نىڭ راۋىيلىرىمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ھەرمەلە ئىبنى زەيد، ھەمزە ئىبنى ئەمر، ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەل ۋە ئەھنەف ئىبنى قەيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

8960 ــ عَنِ ابن عُمَرَ رضي اللَّهُ عنه قال كنت عِنْدَ النبي صلى اللَّــهُ عليــه وسلم إِذْ جَاءَهُ حَرْمَلَةُ بن زَيْدٍ فَجَلَسَ بين يَدَيْ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فقال يا رَسُولَ اللَّهِ الإِيمَانُ ها هنا وَأَشَارَ بيده إلى لِسَانِهِ وَالنِّفَاقُ ها هنا وَأَشَارَ بيده إلى صَدْرِهِ وَلا يَذْكُرُ اللَّهَ إلا قَلِيلا فَسَكَتَ عنه النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَــرَدَّدَ ذلــك عليــه وَسَكَتَ حَرْمَلَةُ فَأَخَذَ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم بِطَرَفِ لِسَانِ حَرْمَلَةَ فقــال اللَّهُــمَّ اجْعَلْ له لِسَانًا صَادِقًا وَقَلْبًا شَاكِرًا وَارْزُقْهُ حُبِّي وَحُبَّ من يُحِبُّنِي وَصَيِّرْ أَمْرَهُ إلى الْخَيْرِ فقال حَرْمَلَةُ يا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لي إِخْوَانًا مُنَافِقِينَ كنت فِيهِمْ رَأْسًا أَفَلا أَدُلُّــكَ علــيهم فقال النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم لا من جَاءَنَا كما جِئْتَنَا اسْتَغْفَرْنَا له كما اسْتَغْفَرْنَا لك وَمَنْ أَصَرَّ على ذَنْبِهِ فَاللَّهُ أَوْلَى بِهِ وَلا تَخْرِقْ على أَحَدٍ سَتْرًا.

8960 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتىم، ھەرمەلە ئىبنى زەيد كېلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا ئولتۇردى ۋە:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! ئىمان بۇ يەردە (دەپ تىلىنى)، مۇناپىقلىق بۇ يەردە (دەپ يۈرىكىنى كۆرسەتتى)، بىز اللە تائالانى كۆپ ياد ئەتمەيۋاتىمىز، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا جاۋاب بەرمەي ئولتۇردى. ھەرمەلە بۇ سۆزنى بىر قانچە قېتىم تەكرارلىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ تىلىنى تۇتۇپ تۇرۇپ:

ــ ئى اللە! بۇنىڭغا راستچىل تىل، شۇكۇر قىلىدىغان دىل ئاتا قىلغىن. ئۇنىڭغا مېنىڭ دوستلۇقۇمنى ۋە مېنى دوست

تۇتىدىغانلارنىڭ دوستلۇقىنى بەرگەن، ئىشلىرىنى ياخشىلىققا يۈزلەندۈرگەن! ـ دېدى. ھەرمەلە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ مۇناپىق دوستلىرىم بار، (بۇرۇن) ھەممىسىنىڭ بېشى ئىدىم. ساڭا ئۇلارنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ ـ دېگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ياق، كىم بىزنىڭ يېنىمىزغا خۇددى سەندەك كېلىپ، مەغپىرەت تەلەپ قىلسا، بىز ئۇ كىشى ئۈچۈن مەغپىرەت تىلەيمىز. كىم ئۆزىنىڭ گۇناھىدا چىڭ تۇرسا، ئۇنىڭ ھېسابىنى الله تائالا ئۆزى سورايدۇ. سەن باشقىلارنىڭ مەخپىيەتلىكلىرىنى ئاشكارىلاپ يۈرمىگىن! ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 3475)

8961 ــ عن عَمْرٍو الأَسْلَمِيِّ قال أُنْفِرَ بنا وَنَحْنُ في سَفَرٍ مع رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم في لَيْلَةٍ ظَلْمَاءَ دَحِسَةٍ فَأَضَاءَتْ أَصَابِعِي حتى جَمَعُوا عليها ظَهْرَهَمْ وما سَقَطَ من مَتَاعِهِمْ وَإِنَّ أَصَابِعِي لَتُنِيرُ.

8961 ـ ھەمزە ئىبنى ئەمر ئەسلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ناھايىتى قاراڭغۇ بىر كېچىدە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە سەپەر قىلدۇق. مېنىڭ بارماقلىرىم يورۇپ كەتتى، باشقىلار شۇ يورۇقتا ئۇلاغلىرىنى ھەيدىدى ۋە مالليرىدىن ھېچنېمە چۈشۈرۈپ قويماي ئېلىپ ماڭدى، مېنىڭ بارماقلىرىم ئۇلارنىڭ يولىنى يورۇتۇپ بەردى[2].

(«ئەلكەبىر»: 2990)

8962 – عائشة رفعته: لاتسبوا ورقة فإني رأيت رأيت له جنة أو جنتين.

البزار: 2751.

---

[1] ھەيسەمى (16147): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16153): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

8962 ــ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ۋەرەقەنى تىللىماڭلار. مەن ئۇنىڭ ئۈچۈن تەييارلانغان بىر ياكى ئىككى جەننەتنى كۆردۈم»[1].

(بەززار: 2751)

8963 – **عن أَسْمَاءَ بنتِ أبي بَكْرٍ أَنّ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم سُئِلَ عن وَرَقَةَ بن نَوْفَلٍ فقال يُبْعَثُ يوم الْقِيَامَةِ امة وَحْدَهُ.**

8963 ـ ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەل ھەققىدە سورالغاندا:

ـ ئۇ قىيامەت كۈنى ئۆزى يالغۇز بىر ئۈممەت بولۇپ قوپىدۇ، ـ دەپ جاۋاب بەرگەن[2].

(«ئەلكەبىر»: 82/24)

8964 – **عن جابر بن عبد الله قال سئل النبي ε عن أبي طالب هل تنفعه نبوتك قال نعم أخرجته من غمرة جهنم إلى ضحضاح منها وسئل عن خديجة لأنها ماتت قبل الفرائض وأحكام القرآن فقال أبصرتها على نهر من أنهار الجنة في بيت من قصب لا صخب فيه ولا نصب وسئل عن ورقة بن نوفل قال أبصرته في بطنان الجنة عليه سندس وسئل عن زيد بن عمرو بن نفيل فقال يبعث يوم القيامة أمة وحده بيني وبين عيسى عليهما السلام.**

8964 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن:

---

[1] ھەيسەمى (16175): بۇ ھەدىسنى بەززار مۇتتەسىل ۋە مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككىلى سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16176): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

ـ سېنىڭ پەيغەمبەرلىكىڭنىڭ ئەبۇ تالىبقا مەنپەئىتى بولامدۇ؟ ـ دەپ سورالغانىدى:

ـ ھەئە، مەن ئۇنى جەھەننەمنىڭ قەرىدىن تا ئۈستىگىچە ئېلىپ چىقتىم، ـ دېدى.

ـ خەدىچە (رەزىيەللاھۇ ئەنھا) قانداق بولدۇ؟ چۈنكى ئۇ پەرز ـ ئەھكاملار بېكىتىلىشتىن بۇرۇن ئۆلۈپ كەتتى، ـ دەپ سورالغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن ئۇنىڭ جەننەت دەريالىرىدىن بىرىنىڭ ئۈستىگە ئىچى كاۋاك مەرۋايىتتىن سېپىلىنغان بىر قەسىردە، خاتىرجەم ۋە راھەت ياشاۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئاندىن ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەل ھەققىدە سورالغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن ئۇنى جەننەتتە ئۇچىسىغا يېپەك تون ئارتىۋالغان ھالدا كۆردۈم، ـ دېدى. ئاندىن زەيد ئىبنى ئەمر ئىبنى نۇفەيل ھەققىدە سورالغانىدى:

ـ ئۇ قىيامەت كۈنى ئىيسا ئەلەيھىسسالام بىلەم مېنىڭ ئارامدىكى يالغۇز بىر ئۈممەت بولۇپ تىرىلدۈرۈلىدۇ، ـ دېدى[1].

(مەۋسىلى: 2047)

8965 – عَنِ الْأَحْنَفِ قَالَ بَيْنَمَا أَطُوفُ بِالْبَيْتِ إِذْ لَقِيَنِي رَجُلٌ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ فَقَالَ أَلَا أُبَشِّرُكَ قَالَ قُلْتُ بَلَى قَالَ أَتَذْكُرُ إِذْ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قَوْمِكَ بَنِي سَعْدٍ أَدْعُوهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ قَالَ فَقُلْتُ أَنْتَ وَاللَّهِ مَا قَالَ إِلَّا خَيْرًا وَلَا أَسْمَعُ إِلَّا حُسْنًا فَإِنِّي رَجَعْتُ فَأَخْبَرْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَقَالَتِكَ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَحْنَفِ قَالَ فَمَا أَنَا لِشَيْءٍ أَرْجَى مِنْهَا.

[1] ھەيسەمى (16177): بۇ ھەدىسنى ئەبۇ يەئلا رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مۇجالىد ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار. لېكىن بۇ ھەدىس ئۇنىڭ توغرا رىۋايەتلىرىدىن دەپ قارىلىدۇ. قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

8965 ـ ئەھنەف رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: كەئبىدە تاۋاپ قىلىۋاتسام، سۇلەيم جەمەتىدىن بىر ئادەم ئۇچراپ قېلىپ:

ـ ساڭا خۇشخەۋەر يەتكۈزەيمۇ؟ ـ دېدى. مەن:

ـ شۇنداق قىلغىن، ـ دېگەنىدىم، ئۇ مۇنداق دېدى:

ـ يادىڭدا بارمىكىن، پالانچى ۋاقىتتا پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى بەنى سەئد قەۋمىدىن سېنىڭ جەمەتىڭنى ئىسلامغا دەۋەت قىلىش ئۈچۈن ئەۋەتكەنىدى. شۇ چاغدا سەن: ”اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلمەنكى، بۇ ئادەمدىن ياخشىلىقتىن باشقىنى ئاڭلىمىدىم. سۆزلىرىنىڭ ھەممىسى توغرا“ دېگەنىدىڭ. كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا قايتىپ، سېنىڭ سۆزلىرىڭنى ئېيتىپ بەرگەنىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى الله! ئەھنەفنى مەغپىرەت قىلغىن، مەن بۇنىڭدىنمۇ زور ئۈمىد كۈتمىگەنىدىم، ـ دېدى[1].

(ئەھمەد:23161)

[1] ھەيسەمى (16191): بۇ ھەدىسنى ئەھمەد ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىمام ئەھمەدنىڭ ئەلى ئىبنى زەيدتىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. لېكىن ئۇنىڭ ھەدىسىمۇ ھەسەن دەپ قارىلىدۇ، ـ دېگەن.

خەدىجە بىنتى خۇۋەيلد، فاتىمە، ئائىشە، سەفىيە، سەۋدە، ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما، ئۇممۇ ھەرام، ئۇممۇ سۇلەيم ۋە ئۇتبەنىڭ قىزى ھىند رەزىيەللاھۇ ئەنھالارنىڭ پەزىلەتلىرى

8966 ــ عَنْ إِسْمَعِيلَ قَالَ قُلْتُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَشَّرَ خَدِيجَةَ بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ قَالَ نَعَمْ بَشَّرَهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخَبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ.

8966 ـ ئىسمائىلدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبۇ ئەۋفا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم خەدىجەگە جەننەتتە بىر ئۆي بىلەن خۇش بېشارەت بەرگەنمۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ـ ھەئە، خەدىجەگە جەننەتتە ئىچى كاۋاك مەرۋايىتتىن سېلىنغان، خاتىرجەم ۋە راھەت ياشايدىغان بىر ئۆي بىلەن بېشارەت بەرگەن، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2433)

8967 ــ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ مَا غِرْتُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا غِرْتُ عَلَى خَدِيجَةَ وَمَا رَأَيْتُهَا وَلَكِنْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ ذِكْرَهَا وَرُبَّمَا ذَبَحَ الشَّاةَ ثُمَّ يُقَطِّعُهَا أَعْضَاءً ثُمَّ يَبْعَثُهَا فِي صَدَائِقِ خَدِيجَةَ فَرُبَّمَا قُلْتُ لَهُ كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا امْرَأَةٌ إِلَّا خَدِيجَةُ فَيَقُولُ إِنَّهَا كَانَتْ وَكَانَتْ وَكَانَ لِي مِنْهَا وَلَدٌ.

8967 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: گەرچە مەن ھەززىتى خەدىجەنى كۆرمىگەن بولسامۇ، پەيغەمبەر

سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنى ھېچبىر ئايالدىن خەدىجەدىن كۈنلىگەندەك كۈنلەپ باقمىدىم. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەدىجەنىڭ گېپىنى تولا قىلاتتى، ھە دېسىلا قوي سويۇپ، ئۇنىڭ دوستلىرىغا ئەۋەتىپ بېرەتتى. بەزى چاغلاردا:

ـ خۇددى دۇنيادا خەدىجەدىن باشقا ئايال يوقتەك؟ ـ دەپ قويسام:

ـ ئۇ مۇنداق ـ مۇنداق پەزىلەتلىك ئايال ئىدى، ھەم ئۇنىڭدىن بالىلىرىم بولدى، ـ دەيتتى.

(بۇخارى: 3818)

8968 ـ وفي رواية: وَتَزَوَّجَنِي بَعْدَهَا بِثَلَاثِ سِنِينَ.

8968 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: خەدىجە ۋاپات بولۇپ ئۈچ يىلدىن كېيىن، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مېنى نىكاھىغا ئالغان ئىدى، ـ دېگەن.

(بۇخارى: 3817)

8969 ـ عن عَائِشَةَ رضي الله عنها قالت اسْتَأْذَنَتْ هَالَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أُخْتُ خَدِيجَةَ على رسول اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ فَارْتَاعَ لِذَلِكَ فقال اللهم هَالَةَ قالت فَغِرْتُ فقلت ما تَذْكُرُ من عَجُوزٍ من عَجَائِزِ قُرَيْشٍ حَمْرَاءِ الشِّدْقَيْنِ هَلَكَتْ في الدَّهْرِ قد أَبْدَلَكَ الله خَيْرًا منها.

8969 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن يەنە مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: خەدىجەنىڭ سىڭلىسى ھالە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كىرىش ئۈچۈن ئىجازەت سورىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەدىجەنىڭ ئاۋازىغا ئوخشىتىپ قېلىپ چۆچۈپ كەتتى ۋە:

ـ ئى اللە! بۇ ھالە بولغىيدى، ـ دېدى، مېنىڭ كۈندەشلىكىم تۇتۇپ:

ـ قېرىپ چىشى قالمىغان، قۇيرۇقىنى قۇم باسقان قۇرەيش قېرىسىنىڭ نېمىسىنى ياد ئېتىدىغانسەن؟ اللە ساڭا ئۇنىڭدىنمۇ ياخشىسىنى بەرمىدىمۇ؟ ـ دېدىم.

(بۇخارى: 3821)

8970 ــ **عن أَنَسٍ رضي الله عنه أَنَّ النبي ع قال حَسْبُكَ من نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ وَخَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَآسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ.**

8970 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەھلى جاھان ئايالىرىدىن ئۈلگە قىلىشقا ئەرزىيدىغانلىرى پەقەت ئىمرانىنىڭ قىزى مەريەم، خۇۋەيلىدنىڭ قىزى خەدىجە، مۇھەممەدنىڭ قىزى فاتىمە ۋە فىرئەۋننىڭ ئايالى ئاسىيە قاتارلىقلاردۇر»[1].

(تىرمىزى: 3878)

8971 ــ **عَنْ جُمَيْعِ بْنِ عُمَيْرٍ التَّيْمِيِّ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ عَمَّتِي عَلَى عَائِشَةَ فَسُئِلَتْ أَيُّ النَّاسِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ فَاطِمَةُ فَقِيلَ مِنْ الرِّجَالِ قَالَتْ زَوْجهَا إِنْ كَانَ مَا عَلِمْتُ صَوَّامًا قَوَّامًا.**

8971 ــ جۇمەيئ ئىبنى ئۇمەير تەممىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھاممام ئاچام بىلەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ قېشىغا كىردىم. ئۇنىڭدىن:

ــ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم كىمنى ئەڭ ياخشى كۆرەتتى؟ ـ دەپ سورىدۇق:

ـ قىزى فاتىمەنى، ـ دېدى.

ـ ئەرلەردىنچۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدۇق:

ــ ئۇ (فاتىمە)نىڭ ئېرىنى ياخشى كۆرەتتى، بىلىشىمچە، ئۇ كۆپىنچە ھاللاردا روزا تۇتىدىغان ۋە كېچىلىرى نامماز ئوقۇيدىغان بىرى ئىدى، ـ دەپ جاۋاب بەردى[2].

(تىرمىزى: 3874)

[1] ئەلبانى (3053): سەھىھ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (614): مۇنكەر ھەدىس، ـ دېگەن.

8972 ــ عن عَائِشَةَ قالت كُنَّ أَزْوَاجُ النبي ε عِنْدَهُ لم يُغَادِرْ مِنْهُنَّ وَاحِدَةً فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ تَمْشِي ما تُخْطِئُ مِشْيَتُهَا من مِشْيَةِ رسول اللَّهِ ε شيئا فلما رَآهَا رَحَّبَ بها فقال مَرْحَبًا بِابْنَتِي ثُمَّ أَجْلَسَهَا عن يَمِينِهِ أو عن شِمَالِهِ ثُمَّ سَارَّهَا فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيدًا فلما رَأَى جَزَعَهَا سَارَّهَا الثَّانِيَةَ فَضَحِكَتْ فقلت لها خَصَّكِ رسول اللَّهِ ε من بَيْنِ نِسَائِهِ بِالسِّرَارِ ثُمَّ أَنْتِ تَبْكِينَ فلما قام رسول اللَّهِ ε سَأَلْتُهَا ما قال لَكِ رسول اللَّهِ ε قالت ما كنت أُفْشِي على رسول اللَّهِ ε سِرَّهُ قالت فلما تُوُفِّيَ رسول اللَّهِ ε قلت عَزَمْتُ عَلَيْكِ بِمَا لي عَلَيْكِ من الْحَقِّ لَمَا حَدَّثْتِنِي ما قال لَكِ رسول اللَّهِ ε فقالت أَمَّا الْآنَ فَنَعَمْ أَمَّا حين سَارَّنِي في الْمَرَّةِ الْأُولَى فَأَخْبَرَنِي ان جِبْرِيلَ كان يُعَارِضُهُ الْقُرْآنَ في كل سَنَةٍ مَرَّةً أو مَرَّتَيْنِ وانه عَارَضَهُ الْآنَ مَرَّتَيْنِ وأني لَا أُرَى الْأَجَلَ الا قد اقْتَرَبَ فَاتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي فإنه نِعْمَ السَّلَفُ انا لَكِ قالت فَبَكَيْتُ بُكَائِي الذي رَأَيْتِ فلما رَأَى جَزَعِي سَارَّنِي الثَّانِيَةَ فقال يا فَاطِمَةُ أَمَا تَرْضَيْ ان تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ أو سَيِّدَةَ نِسَاءِ هذه الْأُمَّةِ قالت فَضَحِكْتُ ضَحِكِي الذي رَأَيْتِ.

8972 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئايالىرى بىلەن ئولتۇراتتى، ھېچبىرى ئۇنىڭ يېنىدىن تېخى ئايرىلمىغانىدى. دەل شۇ چاغدا، يېنىمىزغا فاتىمە كىرىپ كەلدى، ئۇنىڭ مېڭىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭكىگە بەكمۇ ئوخشايتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كۆرۈپ بەكمۇ سۆيۈندى ۋە:

ـ خۇش كەلدىڭ، قىزىم، ـ دەپ قىزغىن كۈتۈۋالدى. ئاندىن ئۇنى ئوڭ ياكى سول تەرىپىدە ئولتۇرغۇزۇپ، قۇلىقىغا بىر نەرسىلەرنى پىچىرلىغانىدى، فاتىمە ھۆكۈرەپ يىغلاپ كەتتى. قىزىنىڭ يىغلىغىنىنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە بىر نەرسىلەرنى پىچىرلىغانىدى، بۇ قېتىم كۈلۈشكە باشلىدى. بۇنىڭدىن ئەجەبلىنىپ:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساڭا نېمە دېدى؟ ـ دەپ سوردىم. ئۇ ئورنىدىن تۇردى، مەن يەنە بىر قېتىم سوريغانىدىم، ئۇ:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەخپىيەتتىنى ئاشكارىلىمايمەن، ـ دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولغاندىن كېيىن، فاتىمەگە:

ـ ئۇستۇڭدىكى ھەق ـ ھۆرمىتىم بىلەن سورايمەنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ۋاقىتتا ساڭا نېمە دېگەنىدى؟ ـ دېدىم. فاتىمە:

ـ ساڭا ئەمدى ئېيتىپ بېرەي. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرىنچى قېتىم پىچىرلىغاندا: «جىبرىئىل قۇرئاننى ھەر يىلى بىر قېتىم ئوقۇتاتتى، ئەمما بۇ يىل ئىككى قېتىم ئوقۇتتى. بۇنىڭدىن ئەجىلىمنىڭ يېقىنلىشىپ قالغانلىقىنى بىلدىم. ئى فاتىمە! اللهتىن قورق ۋە سەۋرچان بول. مەن سەندىن بۇرۇن كېتىدىغان ئەڭ سالىھ كىشىمەن» دېدى. مەن قاتتىق قايغۇرغانلىقىمدىن يىغلاپ كەتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ يىغلىغىنىمنى كۆرۈپ: «ئى فاتىمە! سەن مۇئمىن ئاياللارنىڭ ياكى مۇشۇ ئۇممەت ئاياللىرىنىڭ سەردارى بولۇشقا رازى ئەمەسمۇ؟» دېگەنىدى، سېنىڭ كۆرگىنىڭدەك كۈلۈپ كەتتىم، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2450)

8973 ــ وفي رواية: **ثُمَّ سَارَّنِي فَأَخْبَرَنِي أَنِّي أَوَّلُ أهل بيته يَتْبَعُهُ فَضَحِكْتُ.**

8973 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىدىكىلەردىن (ئۇ دۇنياغا) ئۆزىدىن كېيىنلا مېنىڭ سەپەر قىلىدىغانلىقىمنى ئېيتقانىدى، شۇنىڭ بىلەن كۈلۈپ كەتتىم، ـ دېدى.

(بۇخارى: 4433 ـ 4434)

8974 ــ **الا تَرْضَيْنَ ان تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ أو سَيِّدَةَ نِسَاءِ هذه الْأُمَّةِ فَضَحِكْتُ لِذَلِكَ.**

8974 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «سەن مۇئمىن ئاياللارنىڭ ياكى مۇشۇ ئۇممەت ئاياللىرىنىڭ سەردارى بولۇشقا رازى بولمامسەن؟» دەپ كەلگەن.

(مۇسلىم: 2450)

8975 ــ ثُمَّ أخبرني أَنِّي سَيِّدَةُ نساءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ إلا مَرْيَمَ ابْنَةَ عِمْرَانَ فَضَحِكْتُ.

8975 ــ شۇنىڭغا ئوخشاش يەنە بىر رىۋايەتتە: «جەننەت ئەھلى ئاياللىرىدىن ئىمرانىڭ قىزى مەريەمدىن باشقىسىنىڭ سەرداری بولۇشنى خالىمامسەن؟» دېدى، ـ دېيىلگەن[1].

(تىرمىزى: 3873)

8976 ــ عن أبي مُوسَى رضي الله عنه قال قال رسول اللَّهِ ε كَمَلَ من الرِّجَالِ كَثِيرٌ ولم يَكْمُلْ من النِّسَاءِ إلا آسِيَةُ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ وَمَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَإِنَّ فَضْلَ عَائِشَةَ على النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ على سَائِرِ الطَّعَامِ.

8976 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى:

«ئەرلەردىن نۇرغۇن كىشى كامالەتكە يەتكەنىدى، ئاياللاردىن پەقەت فىرئەۋننىڭ ئايالى ئاسىيە بىلەن ئىمرانىڭ قىزى مەريەملا كامالەتكە يەتتى. ئائىشەنىڭ باشقا ئاياللاردىن ئەۋزەللىكى خۇددى شورپىغا چىلانغان نانىڭ باشقا تائاملاردىن ئەۋزەل بولغىنىغا ئوخشايدۇ».

(بۇخارى: 3411)

8977 ــ عن عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا يَا عَائِشَ هَذَا جِبْرِيلُ يُقْرِئُكِ السَّلَامَ فَقُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ تَرَى مَا لَا أَرَى تُرِيدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8977 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى ئائىشە، بۇ جىبرىئىل بولىدۇ، ساڭا سالام يوللىدى، ـ دېدى. مەنمۇ:

ـ ۋەئەلەيھىسسالام ۋە رەھمەتۇللاھى ۋە بەرەكاتۇھۇ، ـ دېدىم. مەن كۆرمىگەننى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆرەلەيتتى.

(بۇخارى: 3768)

[1] بۇ ھەدىسنى ئەلبانىنىڭ نە سەھىھ نە زەئىپ ھەدىس كىتابلىرىدىن تاپالمىدىم.

8978 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ مَا أَشْكَلَ عَلَيْنَا أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثٌ قَطُّ فَسَأَلْنَا عَائِشَةَ إِلَّا وَجَدْنَا عِنْدَهَا مِنْهُ عِلْمًا.

8978 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرەر ھەدىسىنى چۈشىنىشتە قىينىچىلىققا ئۇچرىساق، دەرھال ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن سورايتتۇق ۋە چوقۇم (ئۇ ھەدىس ھەققىدە) بىرەر مەلۇماتقا ئېرىشەتتۇق[1].

(تىرمىزى: 3883)

8979 ــ عَنْ عَمْرِو بْنِ غَالِبٍ أَنَّ رَجُلًا نَالَ مِنْ عَائِشَةَ عِنْدَ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ فَقَالَ أَغْرِبْ مَقْبُوحًا مَنْبُوحًا أَتُؤْذِي حَبِيبَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8979 ـ ئەمر ئىبنى غالىبتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بىر ئادەم ئەممار ئىبنى ياسىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىدا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاغا تىل تەگكۈزگەندى، ئەممار:

ــ خار ـ زەبۇن ھالەتتە بۇ يەردىن يوقال! پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۆيۈملۈك ئايالىغا تىل تەگكۈزۈشكە نېمە ھەددىڭ؟! ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3888)

8980 ــ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ نِسَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ حِزْبَيْنِ فَحِزْبٌ فِيهِ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ وَصَفِيَّةُ وَسَوْدَةُ وَالْحِزْبُ الْآخَرُ أُمُّ سَلَمَةَ وَسَائِرُ نِسَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ قَدْ عَلِمُوا حُبَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَائِشَةَ فَإِذَا كَانَتْ عِنْدَ أَحَدِهِمْ هَدِيَّةٌ يُرِيدُ أَنْ يُهْدِيَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَّرَهَا حَتَّى إِذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ بَعَثَ صَاحِبُ الْهَدِيَّةِ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ

[1] ئەلبانى (3044): سەھىھ ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (815): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

عَائِشَةَ فَكَلَّمَ حِزْبُ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْنَ لَهَا كَلِّمِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَلِّمُ النَّاسَ فَيَقُولُ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُهْدِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدِيَّةً فَلْيُهْدِهِ إِلَيْهِ حَيْثُ كَانَ مِنْ بُيُوتِ نِسَائِهِ فَكَلَّمَتْهُ أُمُّ سَلَمَةَ بِمَا قُلْنَ فَلَمْ يَقُلْ لَهَا شَيْئًا فَسَأَلْنَهَا فَقَالَتْ مَا قَالَ لِي شَيْئًا فَقُلْنَ لَهَا فَكَلِّمِيهِ قَالَتْ فَكَلَّمَتْهُ حِينَ دَارَ إِلَيْهَا أَيْضًا فَلَمْ يَقُلْ لَهَا شَيْئًا فَسَأَلْنَهَا فَقَالَتْ مَا قَالَ لِي شَيْئًا فَقُلْنَ لَهَا كَلِّمِيهِ حَتَّى يُكَلِّمَكِ فَدَارَ إِلَيْهَا فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَ لَهَا لَا تُؤْذِينِي فِي عَائِشَةَ فَإِنَّ الْوَحْيَ لَمْ يَأْتِنِي وَأَنَا فِي ثَوْبِ امْرَأَةٍ إِلَّا عَائِشَةَ قَالَتْ فَقَالَتْ أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ثُمَّ إِنَّهُنَّ دَعَوْنَ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَقُولُ إِنَّ نِسَاءَكَ يَنْشُدْنَكَ اللَّهَ الْعَدْلَ فِي بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَ يَا بُنَيَّةُ أَلَا تُحِبِّينَ مَا أُحِبُّ قَالَتْ بَلَى فَرَجَعَتْ إِلَيْهِنَّ فَأَخْبَرَتْهُنَّ فَقُلْنَ ارْجِعِي إِلَيْهِ فَأَبَتْ أَنْ تَرْجِعَ فَأَرْسَلْنَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ فَأَتَتْهُ فَأَغْلَظَتْ وَقَالَتْ إِنَّ نِسَاءَكَ يَنْشُدْنَكَ اللَّهَ الْعَدْلَ فِي بِنْتِ ابْنِ أَبِي قُحَافَةَ فَرَفَعَتْ صَوْتَهَا حَتَّى تَنَاوَلَتْ عَائِشَةَ وَهِيَ قَاعِدَةٌ فَسَبَّتْهَا حَتَّى إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَنْظُرُ إِلَى عَائِشَةَ هَلْ تَكَلَّمُ قَالَ فَتَكَلَّمَتْ عَائِشَةُ تَرُدُّ عَلَى زَيْنَبَ حَتَّى أَسْكَتَتْهَا قَالَتْ فَنَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عَائِشَةَ وَقَالَ إِنَّهَا بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ.

8980 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرى ئىككى گۇرۇھقا بۆلۈندى، بىر گۇرۇھتا مەن (ئائىشە)، ھەفسە، سەفىيە ۋە سەۋدە قاتارلىقلار، يەنە بىر گۇرۇھتا ئۇممۇ سەلەمە ۋە باشقا ئاياللار بار ئىدى. مۇسۇلمانلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بىلگەچكە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىرەر نەرسە ھەدىيە قىلماقچى بولسا، ئائىشەنىڭ نۆۋىتى كەلگىچە كۈتۈپ تۇراتتى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەنىڭ ھۇجرىسىغا كىرگەندىن كېيىن ھەدىيەلىرىنى يوللايتتى. بۇ سەۋەبتىن ئۇممۇ سەلەمە گۇرۇھىدىكى ئاياللار ئۇممۇ سەلەمەگە:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتىپ قويغىن، مۇسۇلمانلارغا: «اللەنىڭ رەسۇلىغا بىر نەرسە ھەدىيە قىلماقچى بولغانلار اللەنىڭ

رەسۇلى قايسى ئايالىنىڭ ھۇجرىسىدا بولسا، ھەدىيەسىنى شۇ يەرگە يوللاپ بەرسۇن!» دەپ قويسۇن، ـ دېدى. ئۇممۇ سەلەمە ئۇلارنىڭ سۆزىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكۈزگەندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېچنېمە دېمىدى. ئايالار ئۇممۇ سەلەمەدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى سورىۋىدى، ئۇممۇ سەلەمە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھېچنېمە دېمىگەنلىكىنى ئېيتتى. ئايالار ئۇممۇ سەلەمەگە:

ــ بۇ ئىشنى يەنە ئېيتقىن! ــ دەپ قىستىدى. ئۇممۇ سەلەمە ئۆزىنىڭ نۆۋىتى كەلگەن كۈنى، يەنە بۇ ئىش توغرۇلۇق ئېغىز ئاچقاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى ئۇممۇ سەلەمە! ئائىشە ھەققىدە ماڭا ئازار بەرمىگىن. ئائىشەدىن باشقا ھېچبىرىڭلارنىڭ ھۇجرىسىدا ماڭا ۋەھيي نازىل قىلىنمايدۇ، ـ دېۋىدى، ئۇممۇ سەلەمە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سېنى خاپا قىلىپ قويغانلىقىم ئۈچۈن الله تائالاغا تەۋبە قىلىمەن، ـ دېدى. شۇنداىمۇ ئايالار بولدى قىلماي، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزى فاتىمەنى چاقىرىپ:

ـ رەسۇلۇللاھنىڭ قېشىغا كىرىپ: ''ئايالىرىڭ سەندىن ئائىشە ھەققىدە ئادىل مۇئامىلە قىلىشىڭنى سوراۋاتىدۇ'' دېگىن! ـ دېيىشتى. فاتىمە ئۇلارنىڭ دېگىنى بويىچە قىلغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى قىزىم! مەن ياخشى كۆرگەننى سەن ياخشى كۆرمەمسەن؟ ـ دېدى. فاتىمە:

ـ ئەلۋەتتە ياخشى كۆرىمەن، ـ دېگىنىچە قايتىپ چىقتى ۋە ئايالارغا ئەھۋالنى ئېيتتى. ئايالار فاتىمەنى يەنە ئېيتىشقا ھەرقانچە زورلىغان بولسىمۇ، فاتىمە قەتئىي قوبۇل قىلمىدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار زەينەپ بىنتى جەھشىنى ئەۋەتتى. زەينەپ رەزىيەللاھۇ ئەنھا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىپ قوپاللىق بىلەن:

ـ الله نامى بىلەن قەسەمكى، باشقا ئايالىرىڭ سەندىن ئەبۇ قۇھافەنىڭ قىزى ھەققىدە ئادىل بولۇشۇڭنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ، ـ دېدى

ۋە ئاۋازىنى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈپ، ئائىشەنى ھاقارەتلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەنىڭ بىر نەرسە دېيىشىنى كۈتۈپ جىم ئولتۇردى. ئائىشە شۇنداق بىر گەپ قىلدىكى، زەينەپنىڭ ئۇنى ئىچىگە چۈشۈپلا كەتتى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىشەگە قاراپ قويۇپ:

ـ نېمىلا دېگەن بىلەن، ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزىدە بۇ؟! ـ دېدى.

(بۇخارى: 2581)

8981 ــ وفي رواية: **فَأَرْسَلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْهُنَّ فِي الْمَنْزِلَةِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ أَرَ امْرَأَةً قَطُّ خَيْرًا فِي الدِّينِ مِنْ زَيْنَبَ وَأَتْقَى لِلَّهِ وَأَصْدَقَ حَدِيثًا وَأَوْصَلَ لِلرَّحِمِ وَأَعْظَمَ صَدَقَةً وَأَشَدَّ ابْتِذَالًا لِنَفْسِهَا فِي الْعَمَلِ الَّذِي تَصَدَّقُ بِهِ وَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مَا عَدَا سَوْرَةً مِنْ حِدَّةٍ كَانَتْ فِيهَا تُسْرِعُ مِنْهَا الْفَيْئَةَ.**

8981 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە ئائىشەنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرى (ئەڭ ئاخىرى) زەينەپ بىنتى جەھشنى (يۇقىرىقى مەقسەتتە) ئەۋەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرى ئىچىدە زەينەپ ھەردائىم مەن بىلەن بەسلىشەتتى. مەن دىيانەت جەھەتتە زەينەبتىن ياخشى بىر ئايالنى كۆرمىدىم، ئۇ بەك تەقۋا، بەك راستچىل، بەك كۆپ سىلە ــ رەھىم قىلىدىغان، كۆپ سەدىقە قىلىدىغان، سەدىقە ۋە ياخشى ئىشلارغا كۆپ كۈچ سەرپ قىلىدىغان، اللەقا يېقىنلىشىدىغان ئىشلارنى كۆپ قىلىدىغان بىر ئايال ئىدى. لېكىن مىجەزى ئىتتىك بولغاچقا ئاسانلا ئاچچىقلاپ قالاتتى، بىراق ئاچچىقىدىن تېزلا يانىتتى.

(مۇسلىم: 2442)

8982 ــ **عُرْوَةَ قال ما رأيت امْرَأَةً كانت أَعْلَمَ بِطِبٍّ وَلا فقه وَلا بِشِعْرٍ مِن عَائِشَةَ.**

8982 ــ ئۇرۋە مۇنداق دېگەن: مەن تېبابەت، فىقهى ۋە شېئىر ئىلمىدا ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن ئۇستۇنرەك بىر ئايالنى كۆرمىدىم[1].

(«ئەلكەبىر»: 182/23)

8983 ــ **عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم قال لو جُمِعَ علم نِسَاءِ هذه الأُمَّةِ فِيهِنَّ أَزْوَاجُ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم كان عَلِمُ عَائِشَةَ أَكْثَرَ من عِلْمِهِنَّ.**

8983 ـ زۇھرىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرى بىلەن پۈتۈن ئۈممەت ئاياللىرىنىڭ ئىلمى جەملەنسىمۇ، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئىلمىغا يەنە يېتەلمەيدۇ»[2].

(«ئەلكەبىر»: 184/23)

8984 ــ **عن أَنَسٍ قال بَلَغَ صَفِيَّةَ أَنَّ حَفْصَةَ قالت بِنْتُ يَهُودِيٍّ فَبَكَتْ فَدَخَلَ عليها النبي ε وَهِيَ تَبْكِي فقال ما يُبْكِيكِ فقالت قالت لي حَفْصَةُ إني بِنْتُ يَهُودِيٍّ فقال النبي ε إِنَّكِ لَابْنَةُ نَبِيٍّ وَإِنَّ عَمَّكِ لَنَبِيٌّ وَإِنَّكِ لَتَحْتَ نَبِيٍّ فَفِيمَ تَفْخَرُ عَلَيْكِ ثُمَّ قال اتَّقِي اللَّهَ يا حَفْصَةُ.**

8984 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ھەفسە رەزىيەللاھۇ ئەنھا سەفىيەگە: ”ئى يەھۇدىينىڭ قىزى!“ دېگەنىدى، سەفىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا بۇنى ئاڭلاپ يىغلاپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەفىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يېنىغا كىرگەندە، ئۇ يىغلاپ ئولتۇراتتى.

ـ ئى سەفىيە! نېمىگە يىغلايسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى:

[1] ھەيسەمى (15317): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15318): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ـ ھەقسە مېنى "يەھۇدىيىنىڭ قىزى" دېدى، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى سەقىيە! سەن پەيغەمبەر (ھارۇن)نىڭ قىزى (ئەۋلادى)سەن، تاغاڭ (مۇسا)مۇ پەيغەمبەر ئىدى، ھازىرمۇ ھەم پەيغەمبەرنىڭ ئەمرىدە تۇرۇۋاتىسەن، ئۇلار سېنىڭ ئالدىڭدا نېمىسىدىن پەخىرلەنگۈدەك؟! ـ دېدى. ئاندىن چىقىپ، ھەقسە رەزىيەللاھۇ ئەنھاغا:

ـ ئى ھەقسە! اللەتىن قورققىن! ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3894)

8985 ــ **عَنْ صفية بنت حيي قالت بلغني عن حَفْصَةَ وَعَائِشَةَ كَلَامٌ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ أَلَا قُلْتِ فَكَيْفَ تَكُونَانِ خَيْرًا مِنِّي وَزَوْجِي مُحَمَّدٌ وَأَبِي هَارُونُ وَعَمِّي مُوسَى وَكَانَ الَّذِي بَلَغَهَا أَنَّهُمْ قَالُوا نَحْنُ أَكْرَمُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا وَقَالُوا نَحْنُ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَنَاتُ عَمِّهِ.**

8985 ـ سەفىيە بىنتى ھۇيەي رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دېگەن: ھەقسە بىلەن ئائىشە ماڭا:

ـ بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا سەندىن ئەتىۋارلىق، چۈنكى بىز پەيغەمبەرنىڭ ئايالىرى ۋە ئۇنىڭ تاغىسىنىڭ قىزلىرى، ـ دېگەنىدى، مەن بۇ سۆزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئېيتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇلارغا: "سىلەر ئىككىڭلار قانداقمۇ مەندىن ئارتۇق بولالايسىلەر؟ مېنىڭ ئېرىم مۇھەممەد، دادام ھارۇن ۋە تاغام مۇسادۇر" دېمىدىڭمۇ؟ ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3892)

[1] ئەلبانى (3055): سەھىھ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (816): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

8986 ــ عَنْ عِكْرِمَةَ قَالَ قِيلَ لِابْنِ عَبَّاسٍ بَعْدَ صَلَاةِ الصُّبْحِ مَاتَتْ فُلَانَةُ لِبَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَجَدَ فَقِيلَ لَهُ أَتَسْجُدُ هَذِهِ السَّاعَةَ فَقَالَ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَيْتُمْ آيَةً فَاسْجُدُوا فَأَيُّ آيَةٍ أَعْظَمُ مِنْ ذَهَابِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8986 ـ ئىكرىمەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بامدات نامىزىنى ئوقۇپ تۇرۇشىغا:

ــ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پالانى ئايالى ۋاپات بولدى، ـ دېيىلگەنىدى، ئۇ دەرھال سەجدە قىلدى. ئۇنىڭدىن:

ـ بۇ ۋاقىتتا سەجدە قىلغىنىڭ نېمىسى؟ ـ دەپ سورالغانىدى، ئۇ:

ـ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «بىرەر (پىتنىنىڭ) ئالامىتىنى كۆرگەن ۋاقىتلاردا سەجدە قىلىڭلار» دېگىنىنى ئاڭلىمىغانمىدىڭلار؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياللىرىدىن بىرىنىڭ ئۆلۈپ كېتىشىدىنمۇ چوڭ ئالامەت بارمۇ؟ ـ دەپ جاۋاب بەردى[1].

(تىرمىزى: 3891)

رەزىنىڭ رىۋايىتىدە: ۋاپات بولغان ئايال سەۋدە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئىدى، ـ دەپ كەلگەن.

8987 ــ وَعَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ قَالَ كَانَ أَهْلُ الشَّأْمِ يُعَيِّرُونَ ابْنَ الزُّبَيْرِ يَقُولُونَ يَا ابْنَ ذَاتِ النِّطَاقَيْنِ فَقَالَتْ لَهُ أَسْمَاءُ يَا بُنَيَّ إِنَّهُمْ يُعَيِّرُونَكَ بِالنِّطَاقَيْنِ هَلْ تَدْرِي مَا كَانَ النِّطَاقَانِ إِنَّمَا كَانَ نِطَاقِي شَقَقْتُهُ نِصْفَيْنِ فَأَوْكَيْتُ قِرْبَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَحَدِهِمَا وَجَعَلْتُ فِي سُفْرَتِهِ آخَرَ قَالَ فَكَانَ أَهْلُ الشَّأْمِ إِذَا عَيَّرُوهُ بِالنِّطَاقَيْنِ يَقُولُ إِيهًا وَالْإِلَهِ:

تِلْكَ شَكَاةٌ ظَاهِرٌ عَنْكَ عَارُهَا.

8987 ـ ۋەھب ئىبنى كەيساندىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: شام خەلقى ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمانى:

[1] ئەلبانى (3054): ھەسەن، ـ دېگەن.

ـ ئىككى بەلباغلىق ئايالنىڭ ئوغلى، ـ دەپ مەسخىرە قىلىشاتتى. ئانىسى (ئەسما رەزىيەللاھۇ ئەنھا) ئوغلىغا:

ـــ ئى ئوغلۇم! ئۇلار سېنى ئىككى بەلباغ بىلەن مەسخىرە قىلىشۋاتىدۇ. سەن ئۇ ئىككى بەلباغنىڭ ھېكايىسىنى بىلەمسەن؟ مەن بەلبېغىمنى ئىككى پارچە قىلىپ، بىرىدە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ تۆلۈمىنىڭ ئاغزىنى، يەنە بىرىدە داستىخىنىنى باغلىغان ئىدىم، ـ دېدى.

شۇنىڭدىن كېيىن، خەلق ئۇنى يەنە مەسخىرە قىلسا، ئىبنى زۇبەير ئۇلارغا:

ـ مەسخىرە قىلىۋېرىڭلار. اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، پۈتۈن ئەيب سىلەردە، ـ دەپ جاۋاب بېرەتتى.

(بۇخارى: 5388)

8988 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَهَبَ إِلَى قُبَاءٍ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ وَكَانَتْ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ يَوْمًا فَأَطْعَمَتْهُ فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ قَالَ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ شَكَّ إِسْحَاقُ قُلْتُ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ مَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسِرَّةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسِرَّةِ فَقُلْتُ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبَتْ الْبَحْرَ زَمَانَ مُعَاوِيَةَ فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنْ الْبَحْرِ فَهَلَكَتْ.**

8988 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قۇباغا بارسىلا، (ھاممىسى) ئۇممۇ ھەرام بىنتى مىلھانىنىڭ ئۆيىگە كىرەتتى. ئۇممۇ ھەرام داستىخان سېلىپ ئۇنى مېھمان قىلاتتى. ئۇممۇ ھەرام ئۇبادە

ئىبنى سامىتنىڭ نىكاھىدا ئىدى. بىر كۈنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە ئۇنىڭ ئۆيىگە كىرگەنىدى، ئۇ ئادىتى بويىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا داستىخان سالدى. تاماقتىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇخلاپ قالدى ۋە كۈلگىنىچە ئويغاندى. ئۇمۇ ھەرام:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! نېمە ئۈچۈن كۈلۈپ كەتتىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ چۈش كۆرۈپتىمەن، چۈشۈمدە بىر تۈركۈم ساھابە خۇددى تەخت ئۈستىدىكى شاھلاردەك مەغرۇر ھالەتتە الله يولىدا غازات قىلىش ئۈچۈن كېمە بىلەن دېڭىزدا كېتىۋاتقۇدەك، ـ دەپ جاۋاب بەردى. ئۇمۇ ھەرام:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! الله تائالاغا مېنىڭمۇ شۇلار قاتارىدىن بولۇشۇم ئۈچۈن دۇئا قىلساڭ، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئا قىلدى. ئاندىن بېشىنى قويۇپ ئۇخلاپ قالدى ۋە يەنە كۈلگىنىچە ئويغاندى.

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! يەنە نېمىگە كۈلۈپ كەتتىڭ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، يۇقىرىقىدەك چۈش كۆرگەنلىكىنى ئېيتتى.

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! الله تائالاغا مېنىڭمۇ شۇلار قاتارىدىن بولۇشۇم ئۈچۈن دۇئا قىلساڭ، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ سەن ئاۋۋالقى قېتىمقىلار قاتارىدىن ئورۇن ئالدىڭ، ـ دېدى.

دەرۋەقە، ئۇمۇ ھەرام رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇئاۋىيەنىڭ دەۋرىدە جىھاد قىلىش ئۈچۈن دېڭىز سەپىرىگە قاتناشتى ۋە قارشى تەرەپكە ئۆتۈپ بولغاندىن كېيىن ئۇلىغىدىن يىقىلىپ كېتىپ ۋاپات بولدى.

(بۇخارى: 6282)

8989 ــ **وفي رواية: فَتَزَوَّجَهَا عُبَادَةُ بن الصَّامِتِ بَعْدُ فَغَزَا في الْبَحْرِ فَحَمَلَهَا معه فلما أَنْ جَاءَتْ قُرِّبَتْ لها بَغْلَةٌ فَرَكِبَتْهَا فَصَرَعَتْهَا فَانْدَقَّتْ عُنُقُهَا.**

8989 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق كەلگەن: كېيىن ئۇنى ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ نىكاھىغا ئالدى. ئۇبادە جىھاد قىلىش ئۈچۈن دېڭىز سەپىرىگە چىققانىدا، ئۇمۇمۇ ھەرامنىمۇ ئېلىۋالغانىدى. كېمىدىن قىرغاققا چۈشىدىغان ۋاقىتتا ئۇمۇمۇ ھەرامنى بىر قېچىرغا

مۇسۇلمان: 1912)

8990 ــ وفي رواية: وَمَاتَتْ بِنْتُ مِلْحَانَ بِقُبْرُصَ.

8990 ــ يەنە بىر رىۋايەتتە: مىلھاننىڭ قىزى (ئۈممۈ ھەرام) سىپرۇستا (قىبرىستا) ئۆلۈپ كەتتى، ـ دەپ كەلگەن[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 2490)

8991 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يَدْخُلُ بَيْتًا بِالْمَدِينَةِ غَيْرَ بَيْتِ أُمِّ سُلَيْمٍ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ إِنِّي أَرْحَمُهَا قُتِلَ أَخُوهَا مَعِي.

8991 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۈممۈ سۇلەيمدىن باشقا ئاياللارنىڭ يېنىغا (ئۆيىدە) ئېرى يوق چاغدا كىرمەيتتى. بۇنىڭ سەۋەبى سورالغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇنىڭغا بەكمۇ ھېسداشلىق قىلىمەن، چۈنكى قېرىندىشى مەن بىلەن بىللە ئۇرۇش قىلىۋاتقاندا ئۆلتۈرۈلدى، ـ دەپ جاۋاب بەرگەنىدى.

(بۇخارى: 2844)

8992 ــ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُنِي دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَإِذَا أَنَا بِالرُّمَيْصَاءِ امْرَأَةِ أَبِي طَلْحَةَ.

8992 ــ جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەن چۈشۈمدە جەننەتكە كىرىپتىمەن، قارىسام، ئەبۇ تەلھەنىڭ ئايالى (ئەنەسنىڭ ئانىسى) رۇمەيسە (جەننەتتە) تۇرغىدەك».

[1] ئەلبانى (2174): سەھىھ ـ دېگەن.

(بۇخارى: 3679)

8993 ــ **عَنْ أَنَسٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَسَمِعْتُ خَشْفَةً فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذِهِ الْغُمَيْصَاءُ بِنْتُ مِلْحَانَ أُمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ.**

8993 ــ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:

«جەننەتكە كىرگەن ۋاقتىمدا بىرىنىڭ ئاياغ تىۋىشىنى ئاڭلاپ: ''بۇ كىم؟'' دەپ سورىغانىدىم، ماڭا: ''بۇ مىلھاننىڭ قىزى غۇمەيسا'' دەپ جاۋاب بېرىلدى».

(مۇسلىم: 2456)

8994 ــ **عن عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدٌ بِنْتُ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ مَا كَانَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَذِلُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ وَمَا أَصْبَحَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَهْلُ خِبَاءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ يَعِزُّوا مِنْ أَهْلِ خِبَائِكَ ثُمَّ قَالَتْ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مِسِّيكٌ فَهَلْ عَلَيَّ مِنْ حَرَجٍ أَنْ أُطْعِمَ مِنْ الَّذِي لَهُ عِيَالَنَا قَالَ لَهَا لَا حَرَجَ عَلَيْكِ أَنْ تُطْعِمِيهِمْ مِنْ مَعْرُوفٍ.**

8994 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئۇتبەنىڭ قىزى ھىند (ئەبۇ سوفيانىنىڭ ئايالى) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! (بۇرۇن) ھېچكىمنىڭ سېنىڭ ئادەملىرىڭدىنمۇ خار بولۇشىنى ئارزۇ قىلمايتتىم، مانا ئەمدى ھېچكىمنىڭ سېنىڭ ئادەملىرىڭدىنمۇ ئەزىز بولۇشىنى ئارزۇ قىلمايدىغان بولدۇم. ئى رەسۇلۇللاھ! ئەبۇ سوفيان بەكمۇ بېخىل ئادەم، مەن ئۇنىڭدىن سورىماي تۇرۇپ، پۇل ـ مېلىنى بالىلىرىمنىڭ خراجىتى ئۈچۈن ئىشلەتسەم بولامدۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مۇۋاپىق مىقداردا ئىشلەتسەڭ، گۇناھ بولمايدۇ، ـ دېدى.

(بۇخارى: 7161)

پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زەينەب، رۇقىيە، ئۈممۈ گۈلسۈم قاتارلىق قىزلىرىنىڭ، ئۈممۈ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ۋە باشقا ئاياللارنىڭ پەزىلەتلىرى

8995 ــ عن عَائِشَةَ زَوْجِ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم لَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ خَرَجَتِ ابْنَتُهُ زَيْنَبُ من مَكَّةَ مع كِنَانَةَ أَوِ بن كِنَانَةَ فَخَرَجُوا في أَثَرِهَا فَأَدْرَكَهَا هَبَّارُ بن الأَسْوَدِ فلم يَزَلْ يَطْعُنُ بَعِيرَهَا بِرُمْحِهِ حتى صَرَعَهَا وَأَلْقَتْ ما في بَطْنِهَا وَهُرِيقَتْ دَمًا فَتَحَمَّلَتْ وَاشْتَجَرَ فيها بنو هَاشِمٍ وَبَنُو أُمَيَّةَ فقالت بنو أُمَيَّةَ نَحْنُ أَحَقُّ بها وَكَانَتْ تَحْتَ ابْنِهِمْ أبي الْعَاصِ وَكَانَتْ عِنْدَ هِنْدَ بنتِ عُتْبَةَ بن رَبِيعَةَ وَكَانَتْ تَقُولُ لها هِنْدٌ هذا في سَبَبِ أَبِيكِ فقال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم لِزَيْدِ بن حَارِثَةَ أَلا تَنْطَلِقُ فَتَجِيءَ بِزَيْنَبَ فقال بَلَى يا رَسُولَ اللَّهِ قال فَخُذْ خَاتَمِي فَأَعْطِهَا إِيَّاهُ فَانْطَلَقَ زَيْدٌ فلم يَزَلْ يَتَلَطَّفْ حتى لَقِيَ رَاعِيًا فقال لِمَنْ تَرْعَى فقال لأَبِي الْعَاصِ فقال لِمَنْ هذه الْغَنَمُ فقال لِزَيْنَبَ بنتِ مُحَمَّدٍ فَسَارَ معه شيئا ثُمَّ قال هل لك في أَنْ أُعْطِيَكَ شيئا تُعْطِيهَا إِيَّاهُ وَلا تَذْكُرُهُ لأَحَدٍ قال نعم فَأَعْطَاهُ الْخَاتَمَ وَانْطَلَقَ الرَّاعِي فَأَدْخَلَ غَنَمَهُ وَأَعْطَاهَا الْخَاتَمَ فَعَرَفَتْهُ وَقَالَتْ من أَعْطَاكَ هذا قال رَجُلٌ قالت فَأَيْنَ تَرَكْتَهُ قال بِمَكَانِ كَذَا وَكَذَا فَسَكَتَتْ حتى إذا كان اللَّيْلُ خَرَجَتْ إليه فلما جَاءَتْهُ قال لها ارْكَبِي بين يَدَيَّ على بَعِيرِهِ قالت لا وَلَكِنِ ارْكَبْ أنت بين يَدَيَّ فَرَكِبَ وَرَكِبَتْ وَرَاءَهُ حتى أَتَتْ فَكَانَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم يقول هِيَ خَيْرُ بناتِي أُصِيبَتْ فِيَّ فَبَلَغَ ذلك عَلِيَّ بن حُسَيْنٍ فَانْطَلَقَ إلى عُرْوَةَ فقال ما حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنَّكَ تُحَدِّثُهُ تُنْقِصُ فيه حَقَّ فَاطِمَةَ فقال عُرْوَةُ وَاللَّهِ ما أُحِبُّ أَنَّ لي ما بين الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَإِنِّي أَنْتَقِصُ لِفَاطِمَةَ حَقًّا هو لها وَأَمَّا بَعْدَ ذلك إني لا أُحَدِّثُ بِهِ أَبَدًا.

8995 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندىن كېيىن، قىزى

زەينەب كەنانە ياكى ئۇنىڭ ئوغلى بىلەن مەككىدىن يولغا چىقتى. قۇرەيشلەر ئۇنىڭ كەينىدىن قوغلاپ چىقتى، ھەببار ئىبنى ئەسۋەد يېتىشۋېلىپ، تۆگىگە نەيزە سانجىغاندى، تۆگە زەينەبنى يەرگە تاشلىۋەتتى. زەينەب ھاملىدار ئىدى، ھاملىسى چۈشۈپ كەتتى. شۇنداقتىمۇ، (چىشىنى چىشلەپ) بەرداشلىق بەردى. ھاشىمىيلار بىلەن ئۇمەۋىيلەر زەينەبنى تالىشىپ قالدى. ئۇمەۋىيلەر:

ـ ئۇنى ئېلىپ كېتىشكە بىز بەكرەك ھەقلىق، ـ دەپ تۇرۇۋالدى، چۈنكى زەينەب ئۇلارنىڭ ئوغلى ئەبۇلئاسنىڭ ئەمرىدە ئىدى. ئاخىرى، زەينەب ئۇتبە ئىبنى رەبىئەنىڭ قىزى ھىندنىڭ قېشىدا تۇردى. ھىند زەينەبكە پات ـ پات:

ـ بۇ ئىش داداڭنىڭ كاساپىتىدىن بولدى، ـ دەپ قويياتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زەيد ئىبنى ھارىسەگە:

ـ مەككىگە بېرىپ، زەينەبنى ئېلىپ كېلەمسەن؟ ـ دېگەندى، زەيد:

ـ شۇنداق قىلاي، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ بۇ ئۇرۇشنى ئېلىپ بېرىپ، ئۇنىڭغا بەرگىن، ـ دېدى. زەيد يولغا چىقتى ۋە (مەككىگە ئاز قالغاندا) ئەبۇلئاسنىڭ پادىچىسىغا يولۇقۇپ قالدى. ئۇ سىپايىلىق بىلەن:

ـ بۇ قويلار كىمنىڭ؟ ـ دەپ سورىغاندى، پادىچى:

ـ مۇھەممەدنىڭ قىزى زەينەبنىڭ قويلىرى، ـ دېدى. زەيد:

ـ ساڭا بىر نېمە بەرسەم، ئۇنى زەينەبكە بېرىپ قويالامسەن؟ ئەمما بۇنى ھېچكىمگە تىنمايسەن، ـ دېگەندى، پادىچى:

ـ بولىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، زەيد ئۇرۇشنى ئۇنىڭغا بەردى. پادىچى قويلارنى قوتانغا سولاپ بولغاندىن كېيىن، زەينەبنىڭ قېشىغا كىرىپ، ئۇرۇشنى بەردى. زەينەب ئۇرۇشنى تونۇپ:

ـ بۇنى كىم بەردى؟ ـ دەپ سورىدى، پادىچى:

ـ بىر كىشى بەردى، ـ دېدى. زەينەب:

ـ ئۇ نەدە قالدى؟ ـ دەپ سورىدى، پادىچى:

ـ پالانى يەردە قالدى، ـ دېدى. زەينەب بۇنى ھېچكىمگە تىنمىدى، كەچ كىرگەندە ئۆيدىن ئاستاغىنە چىقىپ، زەيدنىڭ يېنىغا باردى. زەيد:

ـ تۆگىنىڭ ئالدىغا ئولتۇرغىن! ـ دېگەندى، زەينەب:

ـ ياق، سەن ئالدىدا ئولتۇرغىن! ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، زەيد زەينەبنى ئارقىغا مىنگەشتۈرۈپ، مەدىنىگە ئېلىپ باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىزىنى كۆرۈپ:

ـ بۇ مېنىڭ ئەڭ ياخشى قىزىم بولىدۇ، مېنى دەپ كۆپ ئەزىيەت چەكتى، ـ دېدى.

ھۇسەين ئىبنى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇما بۇ ھەدىستىن خەۋەر تېپىپ، دەرھال ئۇرۇۋەنىڭ يېنىغا باردى ۋە:

ـ سەن ئانام (فاتىمە)نىڭ ئېتىبارىنى چۈشۈرۈش ئۈچۈن بۇ ھەدىسنى سۆزلەپ يۈردۈڭمۇ؟ ـ دېگەندى، ئۇرۇۋە:

ـ ماڭا پۈتۈن دۇنيانىڭ بايلىقى بېرىلسىمۇ فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ئېتىبارىنى چۈشۈرۈش ئۈچۈن ھەدىس سۆزلەپ يۈرۈشۈم مۇمكىن ئەمەس. (ئەگەر خالىمىساڭ) بۇ ھەدىسنى بۇندىن كېيىن ھېچكىمگە سۆزلەپ يۈرمەيمەن، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 431/22)

8996 ــ عن قَتَادَةَ بن دِعَامَةَ قال كانت رُقْيَةُ عِنْدَ عُتْبَةَ بن أبي لَهَبٍ فلما أَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى (تَبَّتْ يَدَا أبي لَهَبٍ) سَأَلَ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم عُتْبَةَ طَلاقَ رُقْيَةَ وَسَأَلَتْهُ رُقْيَةُ ذلك فَطَلَّقَهَا فَتَزَوَّجَ عُثْمَانُ بن عَفَّانَ رضي اللَّهُ عنه رُقْيَةَ وَتُوُفِّيَتْ عِنْدَهُ.

8996 ـ قەتادە ئىبنى دىئامە مۇنداق دېگەن: رۇقىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئەبۇلەھەبنىڭ ئوغلى ئۇتبەنىڭ ئەمرىدە ئىدى. الله تائالا ”سۈرە مەسەد“نى نازىل قىلغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇتبەدىن قىزى رۇقىيەنى تالاق قىلىۋېتىشىنى سورىدى، رۇقىيەمۇ بۇنى تەلەپ قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇتبە رۇقىيەنى تالاق قىلدى. كېيىن، رۇقىيە

[1] ھەيسەمى (15231): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، بەززارنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن

ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ياتلىق بولدى ۋە ئۇنىڭ ئەمرىدە ۋاپات بولدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 434/22)

8997 ــ **الزُّبَيْرُ بن بَكَّارٍ قال وَكَانَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ بنتُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم عِنْدَ عُتَيْبَةَ بن أبي لَهَبٍ الذي أَكَلَهُ الأَسَدُ فَفَارَقَهَا وَلَمَّا تُوُفِّيَتْ رُقَيَّةُ عِنْدَ عُثْمَانَ زَوَّجَهُ رسول اللَّهِ ع أُمَّ كُلْثُومٍ فَتُوُفِّيَتْ عِنْدَهُ ولم تَلِدْ له شيئا وقال له النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم لو كان لي عَشْرٌ لَزَوَّجْتُكَهُنَّ.**

8997 ــ زۇبەير ئىبنى بەككاردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزى ئۇممۇ گۈلسۈم رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئەبۇ لەھەبنىڭ ئوغلى ئۇتەيبەنىڭ ئەمرىدە ئىدى. (يۇقىرىقى سۈرە نازىل بولغاندىن كېيىن) ئۇتەيبە ئۇنى قويۇپ بەردى. رۇقىيە ۋاپات بولغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ گۈلسۈمنى ھەزرىتى ئوسمانغا ياتلىق قىلدى. ئەمما ئۇمۇ ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئەمرىدە ۋاپات بولدى، ئۇلارنىڭ بالىسى بولمىغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەزرىتى ئوسمانغا:

ــ ئەگەر ئون قىزىم بولغان بولسا، ھەممىسىنى ساڭا (بىر - بىرلەپ) ياتلىق قىلاتتىم، - دېدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 436/22)

8998 – **عن زَيْنَبَ بنتِ أبي سَلَمَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم كان عِنْدَ أُمِّ سَلَمَةَ فَدَخَلَ عليها بِالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَفَاطِمَةَ فَجَعَلَ الْحَسَنَ من شِقٍّ وَالْحُسَيْنَ من شِقٍّ وَفَاطِمَةَ في حِجْرِهِ ثُمَّ قال رَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ انه**

[1] ھەيسەمى (15238)): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە زۇھەير ئىبنى ئەلائ ئىسىملىك بىرى بار. بەزىلەر ئۇنىڭ ھەدىسى زەئىپ كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرسە، يەنە بەزىلەر ئۇنىڭ ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان. سەنەدى ھەسەندۇر، - دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15242): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى مۇنقەتىئتۇر، - دېگەن.

حَمِيدٌ مَجِيدٌ وأنا وَأُمُّ سَلَمَةَ جَالِسَتَيْنِ فَبَكَتْ أُمُّ سَلَمَةَ فَنَظَرَ إِلَيْهَا فقال ما يُبْكِيكِ فقالت يا رَسُولَ اللَّهِ خَصَصْتَ هَؤُلاءِ وَتَرَكْتَنِي وابْنَتِي فقال أَنْتِ وَابْنَتُكِ من أَهْلِ الْبَيْتِ.

8998 ـ زەينەب بىنتى ئەبۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇممۇ سەلەمەنىڭ قېشىدا ئىدى. ھەسەن، ھۈسەين ۋە فاتىمەلەر كىرىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەسەننى بىر تەرىپىگە، ھۈسەيننى يەنە بىر تەرىپىگە ۋە فاتىمەنى قۇچىقىغا ئولتۇرغۇزۇپ:

ــ ئى پەيغەمبەر ئائىلىسى! اللهنىڭ رەھمىتى، بەرىكەتلىرى سىلەرگە بولسۇن. ئۇ ھەقىقەتەن ھەمدىگە لايىق ئۇلۇغ زاتتۇر، ـ دېدى. ئانام ئىككىمىز ئۇلارغا قاراپ ئولتۇراتتۇق، ئانام بىردىنلا يىغلاشقا باشلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئۇممۇ سەلەمە! نېمىگە يىغلايسەن؟ ـ دەپ سورىدى، ئانام:

ــ سەن بۇلارغا ئالاھىدە مۇئامىلە قىلدىڭ ـ يۇ، بىزنى ئۇنتۇپ قالدىڭ، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئى ئۇممۇ سەلەمە! قىزىڭ ئىككىڭلارمۇ پەيغەمبەر ئائىلىسىدىن، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 713)

8999 ــ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُهْدِيَتْ لَهُ قِلَادَةُ جَزْعٍ فَقَالَ لَأَدْفَعَنَّهَا إِلَى أَحَبِّ أَهْلِي إِلَيَّ فَقَالَتْ النِّسَاءُ ذَهَبَتْ بِهَا ابْنَةُ أَبِي قُحَافَةَ فَعَلَّقَهَا فِي عُنُقِ أُمَامَةَ بِنْتِ زَيْنَبَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

8999 ـ ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا زۇننار ھەدىيە قىلىنغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

[1] ھەيسەمى (15005): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىبنى لۇھەيئە ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

ــ بۇنى ئەھلى بەيتىمدىن مەن ئەڭ ياخشى كۆردىدىغان بىرىنىڭ بوينىغا ئاسىمەن، ـ دېدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىلىرى:

ــ بۇنى ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئېلىپ كېتىدىغان بولدى ـ دە، دېيىشتى. بىراق پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زۇننارنى زەينەبنىڭ قىزى ئۇمامەنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويدى[1].

(ئەھمەد: 25717)

9000 ــ **الزُّبَيْرُ بن بَكَّارٍ قال وَأَوْصَى أبو الْعَاصِ بن الرَّبِيعِ بِابنته أُمَامَةَ إلى الزُّبَيْرِ بن الْعَوَّامِ وَبِتِرْكَتِهِ فَزَوَّجَهَا الزُّبَيْرُ عَلِيَّ بن أبي طَالِبٍ بَعْدَ وَفَاةِ فَاطِمَةَ بنتِ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أَوْصَتْهُ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ رضي اللَّهُ عنها وَقُتِلَ عَلِيُّ بن أبي طَالِبٍ وَأُمَامَةُ بنتُ أبي الْعَاصِ عِنْدَهُ ولم تَلِدْ له.**

9000 ــ زۇبەير ئىبنى بەككاردىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇلئاس ئىبنى رەبىئ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ (ئۆلۈپ كېتىشتىن بۇرۇن) قىزى ئۇمامەنى ۋە مال ـ مۈلكىنى زۇبەيرگە ئامانەت قىلدى، زۇبەير ئۇنى فاتىمە ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، ئەلىگە ياتلىق قىلىپ قويدى. چۈنكى فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئۆلۈپ كېتىشتىن بۇرۇن شۇنداق ۋەسىيەت قىلغان ئىدى. ئەلى ئۆلۈپ كەتكەندە، ئۇمامە ئۇنىڭ ئەمرىدە ئىدى. ئۇ پەقەتلا يەتكىمىگەنىدى[2].

(«ئەلكەبىر»: 1081)

9001 ــ **عن أَنَسِ بن مَالِكٍ قال لَمَّا مَاتَتْ فَاطِمَةُ بنتُ أَسَدِ بن هَاشِمٍ أُمُّ عَلِيِّ بن أبي طَالِبٍ دخل عليها رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَجَلَسَ عِنْدَ رَأْسِهَا فقال رَحِمَكِ اللَّهُ يا أُمِّي كُنْتِ أُمِّي بَعْدَ أُمِّي وتُشْبِعِينِي وتَعْرَيْنَ وتُكْسِينِي وتَمْنَعِينَ نَفْسَكِ**

[1] ھەيسەمى (15391): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى، ئەبۇ يەئلا ۋە ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ. ئەبۇ يەئلا بىلەن ئەھمەدنىڭ سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن..

[2] ھەيسەمى (15392): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى مۇنقەتىئتۇر، ـ دېگەن.

طَيِّبًا وتُطْعِمِينِي تُرِيدِينَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَالدَّارَ الآخِرَةَ ثُمَّ أَمَرَ أَنْ تُغَسَّلَ ثَلاثًا فلما بَلَغَ الْمَاءُ الذي فيه الْكَافُورُ سَكَبَهُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم بيده ثُمَّ خَلَعَ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم قَمِيصَهُ فَأَلْبَسَهَا إِيَّاهُ وَكَفَّنَهَا بِبُرْدٍ فَوْقَهُ ثُمَّ دَعَا رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم أُسَامَةَ بن زَيْدٍ وَأَبَا أَيُّوبَ الأَنْصَارِيَّ وَعُمَرَ بن الْخَطَّابِ وَغُلامًا أَسْوَدَ يَحْفُرُونَ فَحَفَرُوا قَبْرَهَا فلما بَلَغُوا اللَّحْدَ حَفَرَهُ رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم بيده وَأَخْرَجَ تُرَابَهُ بيده فلما فَرَغَ دخل رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم فَاضْطَجَعَ فيه ثُمَّ قال اللَّهُ الذي يُحْيِي وَيُمِيتُ وهو حَيٌّ لا يَمُوتُ أغفر لأُمِّي فَاطِمَةَ بنتِ أَسَدٍ ولَقِّنْهَا حُجَّتَهَا وَوَسِّعْ عليها مُدْخَلَهَا بحَقِّ نَبِيِّكَ وَالأَنْبِيَاءِ الَّذِينَ من قَبْلِي فَإِنَّكَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ وَكَبَّرَ عليها أَرْبَعًا وأَدْخَلُوها اللَّحْدَ هو وَالْعَبَّاسُ وأبو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رضي اللَّهُ عَنْهُمْ.

9001 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەلى ئىبنى ئەبۇ تالىبنىڭ ئانىسى فاتىمە بىنتى ئەسەد ۋاپات بولغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېتىپ كېلىپ، ئۇنىڭ باش تەرىپىدە ئولتۇردى ۋە:

ـ ئى ئانا! الله ساڭا رەھمەت قىلسۇن. سەن ئۆز ئانامدىن كېيىن، ماڭا ئانا بولغان ئىدىڭ. يېنىڭغا ئاچ قورساق كىرەتتىم، قورسىقىمنى تويغۇزاتتىڭ. ئۇچام يېلىڭ كىرەتتىم، كىيىندۇرۇپ قويناتتىڭ. ئۆزەڭ يېمەي يېگۈزەتتىڭ، كىيمەي كىيگۈزەتتىڭ ۋە بۇلارنى پەقەت اللەنىڭ رازىلىقى ۋە ئاخىرەت كۈنىنى كۆزلەپ قىلاتتىڭ، ـ دېدى. ئاندىن ئۇنى ئۇچ قېتىم يۇيۇشقا بۇيرىدى. كافۇرلۇق سۇ كەلتۈرۈلگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆز قولى بىلەن قۇيۇپ بەردى. ئاندىن كۆينىكىنى سېلىپ كىيگۈزۈپ قويدى ۋە يەكتىكى بىلەن كېپەنلىدى. ئاندىن ئۇسامە ئىبنى زەيد، ئەبۇ ئەييۇب ئەنسارى، ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ۋە بىر قارا خىزمەتچىنى ئۇنىڭ يەرلىكىنى كولاشقا بۇيرىدى. ئۇلار لەھەدكە يەتكەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزى قولى بىلەن كولاپ، توپىسىنى ئۆزى ئالدى. ئاندىن لەھەدكە كىرىپ، يېتىپ باققاندىن كېيىن:

ـــ الله مەخلۇقاتلارغا جان ئاتا قىلغۇچى ۋە ئۇلارنىڭ جېنىنى ئالغۇچىدۇر، لېكىن ئۇ مەڭگۈ ئۆلمەيدىغان بىردىنبىر زاتتۇر. ئى الله!

ئەسەدنىڭ قىزى ۋە مېنىڭ ئانام فاتىمەنى مەغپىرەت قىلغىن، ئۇنىڭغا شاھادەتنى تەلقىن قىلغىن. مېنىڭ ۋە مەندىن ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەققى ــ ھۆرمىتى بىلەن ئۇنىڭ قەبرىسىنى كېڭەيتكىن. سەن ئەڭ رەھىمدىل زاتسەن، ـ دېدى. ئاندىن تۆت تەكبىر بىلەن نامىزنى چۈشۈرۈپ، ئەبۇ بەكرى ۋە ئاببباسلارنىڭ يارىدىمى بىلەن يەرلىككە قويدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 351/24)

9002 ــ **عن عبد الرحمن بن أبي رَافِعٍ أَنَّ أُمَّ هَانِئٍ بنتَ أبي طَالِبٍ خَرَجَتْ مُتَبَرِّجَةً قد بَدَا قُرْطَاها فقال لها عُمَرُ بن الْخَطَّابِ اعْلَمِي فإن مُحَمَّدًا لا يُغْنِي عَنْكِ شيئا فَجَاءَتْ إلى النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَأَخْبَرَتْهُ فقال رسول اللَّهِ صلى اللَّهُ عليه وسلم ما بَالُ أَقْوَامٍ يَزْعُمُونَ أَنَّ شَفَاعَتِي لا تَنَالُ أَهْلَ بَيْتِي وأن شَفَاعَتِي تَنَالُ حا وحكم حا وَحُكْمَ قَبِيلَتَانِ.**

9002 ــ ئابدۇراھمان ئىبنى ئەبۇ رافىئدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ تالىبنىڭ قىزى ئۇممۇ ھانى رەزىيەللاھۇ ئەنھا ياغلىقتىن ھالقىسى چىقىپ قالغان ھالدا سىرتقا چىققانىدى، ئۇنى كۆرگەن ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ بىلىپ قويغىنكى! ئاخىرەتتە مۇھەممەد (سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم)دىن ساقا ھېچقانداق مەنپەئەت يەتمەيدۇ، ـ دېدى. ئۇممۇ ھانى دەرھال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ، ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ سۆزلىرىنى ئېيتقانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ بەزىلەر نېمە ئۈچۈن مېنىڭ شاپائىتىمنىڭ ئائىلەمگە يەتمەيدىغانلىقىنى سۆزلەپ يۈرىدىغاندۇ؟ ھالبۇكى، مېنىڭ شاپائىتىم ھا ۋە ھۆكۈم جەمەتلىرىگىمۇ يېتىدىغان تۇرسا! ـ دېدى[2].

---

[1] ھەيسەمى (15399): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە روھ ئىبنى سەلاھ ئىسىملىك ھەرخىل باھا بېرىلگەن بىرى بار. قالغان راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (15401): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى مۇرسەل رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

(«ئەلكەبىر»: 434/34)

9003 ــ عَنْ دُرَّةَ بِنْتِ أَبِي لَهَبٍ قَالَتْ كُنْتُ عِنْدَ عَائِشَةَ فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ائْتُونِي بِوَضُوءٍ قَالَتْ فَابْتَدَرْتُ أَنَا وَعَائِشَةُ الْكُوزَ فَأَخَذْتُهُ أَنَا فَتَوَضَّأَ فَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَيَّ أَوْ طَرْفَهُ إِلَيَّ وَقَالَ أَنْتِ مِنِّي وَأَنَا مِنْكِ.

9003 ـ ئەبۇ لەھەبنىڭ قىزى دۇررە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دېگەن: مەن ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يېنىدا ئىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىرىپ كەلدى ـ دە:

ـ ماڭا بىر قاچا سۇ ئەكېلىپ بېرىڭلار! ـ دېدى. ئائىشە ئىككىمىز چۆگۈنگە يۈگۈردۇق، بىراق چۆگۈننى مەن ئېلىۋېلىپ، سۇ ئەكېلىپ بەردىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھارەت ئالدى. ئاندىن ماڭا قاراپ:

ـ سەن مەندىن، مەنمۇ سەندىن، ـ دېدى[1].

(ئەھمەد: 27463)

9004 ــ عَنِ بن عُمَرَ وغيره: قَدِمَتْ دُرَّةُ بنتُ أبي لَهَبٍ الْمَدِينَةَ مُهَاجِرَةً فَنَزَلَتْ دَارَ رَافِعِ بن الْمُعَلَّى الزُّرَقِيِّ فقال لها نِسْوَةٌ جَالِسِينَ إِلَيْهَا من بني زُرَيْقٍ أَنْتِ بنتُ أبي لَهَبٍ الذي يقول اللَّهُ عز وجل تَبَّتْ يَدَا أبي لَهَبٍ وَتَبَّ ما أَغْنَى عنه مَالُهُ وما كَسَبَ ما يُغْنِي عَنْكِ مُهاجَرُكِ فَأَتَتْ دُرَّةُ النبي صلى اللَّهُ عليه وسلم فَشَكَتْ إليه ما قُلْنَ لها فَسَكَّنَها وقال اجلسي ثم صلى بِالنَّاسِ الظُّهْرَ وَجَلَسَ على الْمِنْبَرِ سَاعَةً ثُمَّ قال أَيُّهَا الناس ما لي أُوذى في أَهْلِي فَوَاللَّهِ ان شَفَاعَتِي لَتَنَالُ حَيَّ حَا وَحُكْمَ وصَدَاءَ وسَلْهَبَ يوم الْقِيَامَةِ.

9004 ــ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەبۇ لەھەبنىڭ قىزى دۇررە مەدىنىگە ھىجرەت قىلىپ كېلىپ، رافىئ ئىبنى مۇئەللا زۇرەقىنىڭ ئۆيىگە چۈشتى. زۇرەيق جەمەتىدىن بىر تۈركۈم ئايال ئۇنىڭغا:

[1] ھەيسەمى (15404): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ـ سەن ”سۈرە مەسەد“تە تىلغا ئېلىنغان ئەبۇ لەھەبنىڭ قىزىغۇ؟ ھىجرەت قىلغىنىڭنىڭ ساڭا نېمە پايدىسى؟ ـ دېدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كىرىپ ئەھۋالنى ئېيتقانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا تەسەللى بەردى ۋە ئولتۇرۇشقا بۇيرىدى. ئاندىن جامائەت بىلەن پېشىن نامىزىنى ئوقۇپ، مۇنبەرگە چىقىپ ئازراق ئولتۇردى، ئاندىن:

ــ ئى جامائەت! ئائىلەم ھەققىدە ماڭا نېمە ئۇچۇن ئەزىيەت بېرىلىدۇ؟ اللهنىڭ نامى بىلەن قەسەمكى، مېنىڭ شاپائىتىم قىيامەت كۈنى ھا، ھۇكم، سەدا ۋە سەلھەب قەبىلىلىرىگىچە يېتىدۇ، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 660)

[1] ھەيسەمى (15402): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇررازاھمان ئىبنى بەشىر دەمەشقى ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپرەك بىرى بار. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ئەھلى بەيتنىڭ ۋە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كۈيئوغۇللىرىنىڭ پەزىلەتلىرى

9005 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحِبُّوا اللَّهَ لِمَا يَغْذُوكُمْ مِنْ نِعَمِهِ وَأَحِبُّونِي بِحُبِّ اللَّهِ وَأَحِبُّوا أَهْلَ بَيْتِي بِحُبِّي.

9005 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«سىلەرگە ئاتا قىلغان نېئىمىتى ئۈچۈن اللەنى ياخشى كۆرۈڭلار. اللەنى ياخشى كۆرگەنلىكىڭلار ئۈچۈن مېنى (ياخشى كۆرۈڭلار)؛ مېنى ياخشى كۆرگەنلىكىڭلار ئۈچۈن ئەھلى بەيتىمنى ياخشى كۆرۈڭلار»[1].

(تىرمىزى: 3789)

9006 ــ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ لَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ الْآيَةَ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ الْآيَةَ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا وَفَاطِمَةَ وَحَسَنًا وَحُسَيْنًا فَقَالَ اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلِي قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ صَحِيحٌ.

9006 ـ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: ﴿كىشىلىكلار، ئوغۇللىرىمىزنى ۋە ئوغۇللىرىڭلارنى، ئاياللىرىمىزنى ۋە ئاياللىرىڭلارنى يىغىپ دۇئا قىلايلى﴾[2] دېگەن ئايەت نازىل بولغاندا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەزرىتى ئەلى، فاتىمە، ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنى (يېنىغا) چاقىرىپ: «ئى رەببىم! بۇلار مېنىڭ ئەھلى بەيتىمدۇر» دېدى[3].

---

[1] ئەلبانى (792): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] سۈرە ئال ئىمران، 61 ـ ئايەت.

[3] ئەلبانى (2397): سەنەدى سەھىھ ـ دېگەن.

(تىرمىزى: 2999)

9007 ــ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَلَّلَ عَلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ وَعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ كِسَاءً ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلُ بَيْتِي وَخَاصَّتِي أَذْهِبْ عَنْهُمْ الرِّجْسَ وَطَهِّرْهُمْ تَطْهِيرًا فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ وَأَنَا مَعَهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ إِنَّكِ إِلَى خَيْرٍ.

9007 ـ ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەسەن، ھۈسەين، ئەلى ۋە فاتىمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ ئۈستىگە بىر يېپىنچىنى يېپىپ:

ـ ئى رەببىم! بۇلار مېنىڭ ئەھلى بەيتىمدۇر، خاس كىشىلىرىمدۇر. ئۇلارنى گۇناھتىن يىراق قىلغىن ۋە تامامەن پاكلىغىن! ــ دېدى. (شۇ چاغدا) ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەنمۇ ئۇلار بىلەن بىرگىمۇ؟ ـ دەپ سوربغانىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ سۆزىگە جاۋابەن:

ـ ئى ئۇممۇ سەلەمە! سەن ياخشىلىق ئۈستىدە، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3871)

9008 ــ عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رَبِيبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمْ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا فِي بَيْتِ أُمِّ سَلَمَةَ فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاطِمَةَ وَحَسَنًا وَحُسَيْنًا فَجَلَّلَهُمْ بِكِسَاءٍ وَعَلِيٌّ خَلْفَ ظَهْرِهِ فَجَلَّلَهُ بِكِسَاءٍ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ هَؤُلَاءِ أَهْلُ بَيْتِي فَأَذْهِبْ عَنْهُمْ الرِّجْسَ وَطَهِّرْهُمْ تَطْهِيرًا قَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ وَأَنَا مَعَهُمْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَالَ أَنْتِ عَلَى مَكَانِكِ وَأَنْتِ إِلَى خَيْرٍ.

9008 ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ئۆگەي بالىسى ئۆممەر ئىبنى ئەبۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى

[1] ئەلبانى (3038): سەھىھ ـ دېگەن.

پەيغەمبەرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر! الله سىلەردىن گۇناھنى ساقىت قىلىشنى ۋە سىلەرنى تامامەن پاك قىلىشنى خالايدۇ﴾[1] دېگەن بۇ ئايەت پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە ئۇممۇ سەلەمەنىڭ ئۆيىدە نازىل بولدى. شۇ چاغدا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم فاتىمە، ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنى چاقىرىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە بىر يېپىنچىنى ياپتى. ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارقىسىدا تۇرغان ئىدى، ئۇنىڭغۇ بىر يېپىنچىنى ياپتى، ئاندىن: «ئى رەببىم! بۇلار مېنىڭ ئەھلى بەيتىمدۇر. ئۇلارنى گۇناھتىن پىراق قىلغىن ۋە تامامەن پاكلىغىن!» دېدى. (شۇ چاغدا) ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا:

ــ ئى اللهنىڭ رەسۇلى! مەنمۇ ئۇلار بىلەن بىرگىمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئۇنىڭ سۆزىگە جاۋابەن:

ـ سەن ئۆز ئورنىڭدا تۇرساڭمۇ (ئەھلى بەيتىمسەن، يېپىنچىنىڭ ئاستىغا كىرىشىڭگە ھاجەت يوق)، سەن ياخشىلىق ئۈستىدىسەن، ـ دېدى[2].

(تىرمىزى: 3787)

9009 ــ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ بِيَدِ حَسَنٍ وَحُسَيْنٍ فَقَالَ مَنْ أَحَبَّنِي وَأَحَبَّ هَذَيْنِ وَأَبَاهُمَا وَأُمَّهُمَا كَانَ مَعِي فِي دَرَجَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

9009 ـ ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالارنىڭ قوللىرىدىن تۇتۇپ تۇرۇپ: «كىم مېنى، بۇ ئىككىسىنى ۋە بۇ ئىككىسىنىڭ ئاتا ـ ئانىلىرىنى ياخشى كۆرسە، قىيامەت كۈنىدە ئۇ كىشى مەن بىلەن بىر دەرىجىدە بولىدۇ» دېگەن[3].

(تىرمىزى: 3733)

---

[1] سۈرە ئەھزاب، 33 ـ ئايەت.

[2] ئەلبانى (2562): سەھىھ ـ دېگەن.

[3] ئەلبانى (780): زەئىپ، ـ دېگەن.

9010 ــ **زاد رزين بعد قوله: «وأمهما»: «ومات مُتَّبِعا لسنّتي غيرَ مُبْتَدِع، كان معي في الجنة».**

9010 ـ رەزىن يۇقىرىدىكى ھەدىستىكى: «ئاتا ـ ئانىلىرىنى ياخشى كۆرسە» دېگەن سۆزدىن كېيىن: «بىدئەت پەيدا قىلماستىن سۈننىتىم ئۈستىدە ئۆلسە، جەننەتتە مەن بىلەن بىرگە بولىدۇ» دېگەن ئىبارىنى قوشۇپ رىۋايەت قىلغان.

9011 ــ **عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَلِيٍّ وَفَاطِمَةَ وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ أَنَا حَرْبٌ لِمَنْ حَارَبْتُمْ وَسِلْمٌ لِمَنْ سَالَمْتُمْ.**

9011 ـ زەيىد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەزرىتى ئەلى، فاتىمە، ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارغا: «مەن سىلەرنىڭ دۈشمىنىڭلارغا دۈشمەن، دوستۇڭلارغا دوستمەن» دېگەن[1].

(تىرمىزى: 3870)

9013 ــ **عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبَ وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ وَأَهْلُ بَيْتِي أُذَكِّرُكُمْ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي أُذَكِّرُكُمْ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي أُذَكِّرُكُمْ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي فَقَالَ لَهُ حُصَيْنٌ وَمَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ يَا زَيْدُ أَلَيْسَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ قَالَ نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَلَكِنْ أَهْلُ بَيْتِهِ مَنْ حُرِمَ الصَّدَقَةَ بَعْدَهُ قَالَ وَمَنْ هُمْ قَالَ هُمْ آلُ عَلِيٍّ وَآلُ عَقِيلٍ وَآلُ جَعْفَرٍ وَآلُ عَبَّاسٍ قَالَ كُلُّ هَؤُلَاءِ حُرِمَ الصَّدَقَةَ قَالَ نَعَمْ.**

9013 ـ زەيىد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كۈنى خۇتبىسىدە: «ئى ئىنسانلار! مەن پەقەت بىر ئىنسانمەن. رەببىمنىڭ ئەلچىسى (يەنى ئەزرائىل)نىڭ كېلىشىگە ئاز قالدى، ئۇ چاغدا مەن ئۇ

[1] ئەلبانى (813): زەئىپ، ـ دېگەن.

ئالەمگە سەپەر قىلىشىم مۇمكىن. مەن سىلەرگە ئىككى ئەڭگۈشتەرنى قويۇپ كېتىمەن. ئۇلارنىڭ بىرى، الله تائالانىڭ كىتابى بولۇپ، ئۇ ھىدايەت ۋە نۇردۇر، سىلەر ئۇنىڭغا مەھكەم ئېسىلىڭلار. ئەھلى بەيتىمنى تاشلاپ كېتىۋاتىمەن، ئەھلى بەيتىمگە قانداق مۇئامىلە قىلىشتا الله‌تىن قورقۇڭلار، ئەھلى بەيتىمگە قانداق مۇئامىلە قىلىشتا الله‌تىن قورقۇڭلار، ئەھلى بەيتىمگە قانداق مۇئامىلە قىلىشتا الله‌تىن قورقۇڭلار!» دېدى.

ھۈسەين زەيدكە:

ـ ئى زەيد! پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەھلى بەيتى كىملەر؟ ئاياللىرى ئۇنىڭ ئەھلى بەيتى ئەمەسمۇ؟ ـ دېگەندى، زەيد:

ــ ئاياللىرىمۇ ئەھلى بەيتىدىن، لېكىن سەدىقە يېيىشتىن چەكلەنگەن كىشىلەرمۇ ئەھلى بەيتىدىندۇر، ـ دېدى. ھۈسەين:

ـ ئۇنداقتا، ئۇلار كىم؟ دەپ سورىدى. ئۇ:

ــ ئۇلار: ئەلىنىڭ ئائىلىسى، ئەقىلنىڭ ئائىلىسى، جەئفەرنىڭ ئائىلىسى ۋە ئاببباسنىڭ ئائىلىسىدۇر، ـ دېدى. ھۈسەين:

ــ بۇلارنىڭ ھەممىسى سەدىقە يېيىشتىن چەكلەنگەنمۇ؟ ـ دەپ سورىغاندى، ئۇ:

ـ ھەئە، ـ دېدى.

(مۇسلىم: 2408)

9014 ــ **عن عبد الله بن الزبير أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "مثل أهل بيتي مثل سفينة نوح من ركبها سلم ومن تركها غرق".**

9014 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەھلى بەيتىم خۇددى نۇھ (ئەلەيھىسسالام)نىڭ كېمىسىگە ئوخشايدۇ. ئۇنىڭغا (كېمىگە) چىققان كىشى قۇتۇلغان، چىقمىغان كىشى غەرق بولغانىدى»[1].

(بەززار: 2613)

9015 ــ **عن أبي سعيد الخدري قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: «إنما مثل أهل بيتي فيكم مثل باب حطة في بني إسرائيل، من دخل غفر له».**

9015 ـ ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:

«سىلەرگە نىسبەتەن مېنىڭ ئەھلى بەيتىم بەنى ئىسرائىلدىكى ''ھىتتە'' دەرۋازىسىغا ئوخشايدۇ. ئۇ دەرۋازىدىن كىرگەن (كىشى) مەغپىرەتكە ئېرىشەتتى»[2].

(«ئەلئەۋسەت» ۋە «ئەلسەغىر»: 825)

9016 ــ **عن عثمان قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: «من صنع إلى أحد من ولد عبد المطلب يدا، فلم يكافئه بها في الدنيا، فعلي مكافأته غدا إذا لقيني».**

9016 ـ ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى ئابدۇلمۇتتەلىب بالىلىرىدىن بىرىگە بىر ياخشىلىق قىلغان بولسا، ئۇ ئۇنىڭ قىلغان ياخشىلىقىنى دۇنيادا قايتۇرالمىسا، تاكى قىيامەتتە ماكا يولۇققانىدا، (ئۇنىڭ ياخشىلىقىنى) مەن قايتۇرىمەن»[3].

(«ئەلئەۋسەت»: 1469)

---

[1] ھەيسەمى (14980): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئىبنى لۇھەيئە ئىسىملىك ھەرخىل باھا بېرىلگەن بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (14981): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن بىلمەيدىغان بىر قانچە كىشى بار، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (15017): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇررااھمان ئىبنى ئەبۇ زىناد ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

9017 ــ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بن الْخَطَّاب رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ للنــاس حين تزوج بنت علي: ألا تَعنوني، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَــلَّمَ يَقُــولُ: "يَنْقَطِعُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كُلُّ سَبَبٍ وَنَسَبٍ إلا سَبَبِي ونَسَبِي".

9017 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن ھەزرىتى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھەزرىتى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزىغا ئۆيلەنگەن چېغىدا كىشىلەرگە خىتاب قىلىپ مۇنداق دېگىنىنى ئاڭلىغانىدىم:

ــ مېنى تەبرىكلىمەمسىلەر! چۈنكى مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدىم: «قىيامەت كۈنى، ھەر قانداق سەۋەب ۋە نەسەب ئۈزۈلىدۇ، ئەمما مېنىڭ سەۋەبىم ۋە نەسەبىم قالىدۇ»[1].

(«ئەلكەبىر: 2635؛ «ئەلئەۋسەت»)

9018 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بن أَبِي أَوْفَى، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَــلَّى اللَّــهُ عَلَيْــهِ وَسَلَّمَ: "سَأَلْتُ رَبِّي أَلا أَتَزَوَّجَ إِلَى أَحَدٍ، وَلا أُزَوِّجُ إِلَيْهِ إلا كَانَ مَعِــيَ فِــي الْجَنَّــةِ، فَأَعْطَانِي ذَلِكَ".

9018 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى ئەبۇ ئەۋفا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «رەببىمدىن مەن ئۆيلەنگەن ھەر بىر ئايالىنىڭ ۋە مەن قىزىمنى بەرگەن ھەر بىر كىشىنىڭ جەننەتتە مەن بىلەن بىرگە بولۇشىنى تىلىدىم، رەببىم تىلىكىمنى ئىجابەت قىلدى»[2].

(«ئەلئەۋسەت»)

---

[1] ھەيسەمى (15019): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ھەسەن ئىبنى سەھل ئىسمىلىك كىشىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ئەمما ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16387): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە يەزىد ئىبنى كۈمەيت ئىسمىلىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

مۇھاجىر ۋە ئەنسار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى

9019 ــ عَنْ مَسْلَمَةَ بن مَخْلَدٍ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:"يَسْبِقُ الْمُهَاجِرُونَ النَّاسَ بِأَرْبَعِينَ خَرِيفًا إِلَى الْجَنَّةِ، يَتَنَعَّمُونَ فِيهَا وَالنَّاسُ مَحْبُوسُونَ لِلْحِسَابِ، ثُمَّ تَكُونُ الزُّمْرَةُ الثَّانِيَةُ مِائَةَ خَرِيفٍ".

9019 ـ مەسىلەمە ئىبنى مەخلەد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇھاجىرلار ئىنسانلاردىن 40 يىل بۇرۇن (جەننەتكە) كىرىدۇ. راھەت ـ پاراغەتتە ياشايدۇ. ئۇ چاغدا، ئىنسانلار ھېساب بېرىش ئۈچۈن توختىتىپ قويۇلغان بولىدۇ. (مۇھاجىرلاردىن) ئىككىنچى تۈركۈمدىكىلەر جەننەتكە باشقىلاردىن 100 يىل بۇرۇن كىرىدۇ»[1].

(«ئەلكەبىر»: 438/19)

9020 ــ عَنْ جَرِيرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ «الْمُهَاجِرُونَ وَالأَنْصَارُ أَوْلِيَاءُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ وَالطُّلَقَاءُ مِنْ قُرَيْشٍ وَالْعُتَقَاءُ مِنْ ثَقِيفٍ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

9020 ـ جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇھاجىرلار بىلەن ئەنسارلار بىر ـ بىرلىرىگە دوستتۇر. قۇرەيش (قەبىلىسىدىن مەككە پەتھى بولغان كۈنى) ئەپۇ قىلىنغانلار بىلەن

[1] ھەيسەمى (16373): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇرراھمان ئىبنى مالىك ئىسىملىك بىرى بار، مەن ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلمەيمەن. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

سەقىف (قەبىلىسى)دىن ئازاد قىلىنغانلار تاكى قىيامەت كۈنىگە قەدەر بىر - بىرىگە دوستتۇر»[1].

(ئەھمەد: 18730؛ «ئەلكەبىر»)

9021 ــ **عَنْ غَيْلاَنَ بْنِ جَرِيرٍ قَالَ قُلْتُ لأَنَسٍ أَرَأَيْتَ اسْمَ الأَنْصَارِ كُنْتُمْ تُسَمَّوْنَ بِهِ، أَمْ سَمَّاكُمُ اللَّهُ قَالَ بَلْ سَمَّانَا اللَّهُ، كُنَّا نَدْخُلُ عَلَى أَنَسٍ فَيُحَدِّثُنَا مَنَاقِبَ الأَنْصَارِ وَمَشَاهِدَهُمْ، وَيُقْبِلُ عَلَيَّ أَوْ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَزْدِ فَيَقُولُ فَعَلَ قَوْمُكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا كَذَا وَكَذَا.**

9021 - غەيلان ئىبنى جەرىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن:

- ئەنسار دېگەن ئىسىمنى سىلەر بۇرۇن قويغانمىدىڭلار ياكى بۇنى سىلەرگە الله قويدىمۇ؟ - دەپ سورىغانىدىم، ئۇ:

ــ بۇ ئىسىمنى بىزگە الله قويغان، - دەپ جاۋاب بەردى. بىز ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ يېنىغا بېرىپ تۇراتتۇق، ئۇ بىزگە ئەنسارلارنىڭ ئەخلاقلىرىنى ۋە قاتناشقان غازاتلىرىنى ئاڭلىتاتتى. ماڭا ياكى ئەزىدىن بىر كىشىگە بۇرۇلۇپ:

ــ سېنىڭ قەۋمىڭ پالانى كۈنى، پالانى جايدا مۇنداق - مۇنداق ئىشلارنى قىلغان، - دەيتتى.

(بۇخارى: 3776)

9022 ــ **عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْلاَ الْهِجْرَةُ لَكُنْتُ امْرَأً مِنْ الْأَنْصَارِ.**

9022 - ئۇبەي ئىبنى كەئىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

[1] ھەيسەمى (16375): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە تەبەرانى بىر قانچە سەنەد بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، تەبەرانىنىڭ بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، - دېگەن.

«ھىجرەت قىلمىغان بولسام ئىدىم، ئەنسارلاردىن بىرى بولۇۋالاتتىم»[1].

(تىرمىزى: 3899)

9023 ــ عَنْ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَنْصَارُ لَا يُحِبُّهُمْ إِلَّا مُؤْمِنٌ وَلَا يُبْغِضُهُمْ إِلَّا مُنَافِقٌ فَمَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّهُ اللَّهُ وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَهُ اللَّهُ.

9023 ـ بەراۋ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەنسارلارنى پەقەت مۇئمىن كىشىلا ياخشى كۆرىدۇ، ئۇلارنى پەقەت مۇناپىقلا يامان كۆرىدۇ. كىمكى ئۇلارنى ياخشى كۆرسە، اللە ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ. كىمكى ئۇلارنى يامان كۆرسە، اللە ئۇنى يامان كۆرىدۇ».

(بۇخارى: 3783)

9024 ــ عَنْ أَنَس عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْإِيمَانِ حُبُّ الْأَنْصَارِ وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الْأَنْصَارِ.

9024 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەنسارلارنى ياخشى كۆرۈش ئىماننىڭ ئالامىتىدۇر، ئەنسارلارنى يامان كۆرۈش بولسا، مۇناپىقلىقنىڭ ئالامىتىدۇر».

(بۇخارى: 17)

9025 ــ عَنْ أَنَسٍ ــ رضى الله عنه ــ قَالَ رَأَى النَّبِيُّ ــ صلى الله عليه وسلم ــ النِّسَاءَ وَالصِّبْيَانَ مُقْبِلِينَ ــ قَالَ حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ مِنْ عُرُسٍ ــ فَقَامَ النَّبِيُّ ــ صلى الله عليه وسلم ــ مُمْثِلاً، فَقَالَ «اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَىَّ». قَالَهَا ثَلاَثَ مِرَارٍ.

[1] ئەلبانى (3059): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

9025 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر تويدىن قايتىپ كېلىۋاتقان ئاياللار ۋە بالىلارنى كۆرۈپ، ئورنىدىن دەس تۇردى ـ دە، ئۈچ قېتىم: «سىلەر مەن ئۈچۈن ئىنسانلارنىڭ ئەڭ سۆيۈملۈكىسىلەر» دېدى.

(بۇخارى: 3785)

9026 ــ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَلِأَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ وَأَبْنَاءِ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ.

9026 ـ زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئى رەببىم! ئەنسارلارنى، ئەنسارلارنىڭ بالىلىرىنى ۋە بالىلىرىنىڭ بالىلىرىنى مەغپىرەت قىلغىن».

(مۇسلىم: 2506)

9027 ــ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَلِأَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ وَلِأَبْنَاءِ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ وَلِنِسَاءِ الْأَنْصَارِ.

9027 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئى رەببىم! ئەنسارلارنى، ئەنسارلارنىڭ بالىلىرىنى، بالىلىرىنىڭ بالىلىرىنى ۋە ئەنسارلارنىڭ ئاياللىرىنى مەغپىرەت قىلغىن»[1].

(تىرمىزى: 3909)

9028 ــ أَنَس أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَغْفَرَ لِلْأَنْصَارِ قَالَ وَأَحْسِبُهُ قَالَ وَلِذَرَارِيِّ الْأَنْصَارِ وَلِمَوَالِي الْأَنْصَارِ لَا أَشُكُّ فِيهِ.

[1] ئەلبانى (3068): سەھىھ ـ دېگەن.

9028 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ئەنسارلارغا، ئۇلارنىڭ ئەۋلادلىرىغا ۋە ئازادگەردىلىرىگە مەغپىرەت تىلەپ قىلغان.

(مۇسلىم: 2507)

9029 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ بِمِلْحَفَةٍ قَدْ عَصَّبَ بِعِصَابَةٍ دَسْمَاءَ حَتَّى جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ النَّاسَ يَكْثُرُونَ وَيَقِلُّ الْأَنْصَارُ حَتَّى يَكُونُوا فِي النَّاسِ بِمَنْزِلَةِ الْمِلْحِ فِي الطَّعَامِ فَمَنْ وَلِيَ مِنْكُمْ شَيْئًا يَضُرُّ فِيهِ قَوْمًا وَيَنْفَعُ فِيهِ آخَرِينَ فَلْيَقْبَلْ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَيَتَجَاوَزْ عَنْ مُسِيئِهِمْ.

9029 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھاياتىنىڭ ئاخىرىدىكى كېسەل كۈنلىرىنىڭ بىرىدە، ياغلىشىپ كەتكەن بىر يېپىنچىنى ئۈستىگە ئارتىپ، مەسجىدكە چىقتى ۋە مۇنبەردە ئولتۇرۇپ، اللەقا ھەمدۇ سانا ئېيتقاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: «ئىنسانلار كۆپىيىپ، ئەنسارلارنىڭ سانى ئازىيىدۇ. ھەتتا ئۇلار ئىنسانلار ئارىسىدا خۇددى تاماقتىكى تۇزچىلىك قالىدۇ. ئاراڭلاردىن كىمكى بىرىلىرىگە پايدا، يەنە بىرىلىرىگە زىيان يەتكۈزىدىغان بىرەر ئىشقا ئىگە بولسا (يەنى ھوقۇق تۇتسا)، ئۇلار (يەنى ئەنسارلار)نىڭ ياخشى ئىشلىرىنى قوبۇل قىلىپ، يامان ئىشلىرىنى ئەپۇ قىلسۇن».

(بۇخارى: 3628)

9030 ــ عَنْ أَنَس بْن مَالِكٍ قال قال النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُوصِيكُمْ بِالْأَنْصَارِ فَإِنَّهُمْ كَرِشِي وَعَيْبَتِي وَقَدْ قَضَوْا الَّذِي عَلَيْهِمْ وَبَقِيَ الَّذِي لَهُمْ فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَتَجَاوَزُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ.

9030 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەنسارلارغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلىمەن. ئۇلار مېنىڭ يېقىنلىرىم ۋە سىرداشلىرىمدۇر. (ئۇلار) ئۆز بۇرچلىرىنى تولۇق ئادا قىلدى، ئۇلارغا بېرىلىدىغان ھەق (مۇكاپات) ئاخىرەتكە قالدى. شۇڭا ئۇلارنىڭ ياخشى ئىشلىرىنى قوبۇل قىلىپ، يامان ئىشلىرىنى ئەپۇ قىلىڭلار».

(بۇخارى: 3799)

9031 ــ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَتْ الْأَنْصَارُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِكُلِّ نَبِيٍّ أَتْبَاعٌ وَإِنَّا قَدْ اتَّبَعْنَاكَ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ أَتْبَاعَنَا مِنَّا فَدَعَا بِهِ.

9031 ـ زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەنسارلار پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ھەر بىر پەيغەمبەرنىڭ ئەگەشكۈچىلىرى بار. بىز ساڭا ئەگەشتۇق. اللەقا دۇئا قىلغىنكى، بىزگە ئەگىشىدىغان ئىنسانلارنى بىزدىن قىلسۇن! ــ دېگەنىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئىستەكلىرى ئۈچۈن دۇئا قىلدى.

(بۇخارى: 3787)

9032 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرِئْ قَوْمَكَ السَّلَامَ فَإِنَّهُمْ مَا عَلِمْتُ أَعِفَّةٌ صُبُرٌ.

9032 ـ ئەبۇ تەلھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا: «قەۋمىڭگە سالام ئېيتقىن! مېنىڭ بىلىشىمچە، ئۇلار ئىپپەتلىك ۋە سەۋرلىك كىشىلەردۇر» دېدى[1].

(تىرمىزى: 3903)

9033 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَنْصَارَ لِيَكْتُبَ لَهُمْ بِالْبَحْرَيْنِ فَقَالُوا لَا وَاللَّهِ حَتَّى تَكْتُبَ لِإِخْوَانِنَا مِنْ قُرَيْشٍ بِمِثْلِهَا فَقَالَ ذَاكَ

[1] ئەلبانى (819): زەئىپ، ـ دېگەن.

لَهُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ يَقُولُونَ لَهُ قَالَ فَإِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ.

9033 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەھرەين زېمىننى ئەنسارلارغا بۆلۈپ بېرىش ئۈچۈن ئۇلارنى چاقىردى. لېكىن ئۇلار:

ـ قۇرەيشلىك قېرىنداشلىرىمىزغىمۇ شۇنچىلىك زېمىن تەقسىم قىلىنسۇن، ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ الله خالىسىلا، ئۇلارغىمۇ شۇنچىلىك بېرىلىدۇ، ـ دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا:

ـ مەندىن كېيىن، (دۇنيالىق ئىشلاردا) باشقىلار سىلەردىن ئۈستۈن كۆرۈلىدۇ. سىلەر مەن بىلەن ھەۋزى كەۋسەردە ئۇچراشقانغا قەدەر سەۋر قىلىڭلار! ـ دېدى.

(بۇخارى: 3163)

9034 ــ **عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنْ الْأَنْصَارِ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تَسْتَعْمِلُنِي كَمَا اسْتَعْمَلْتَ فُلَانًا قَالَ سَتَلْقَوْنَ بَعْدِي أُثْرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي عَلَى الْحَوْضِ.**

9034 ـ ئۇسەيد ئىبنى ھۇزەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەنسارلاردىن بىرى:

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! پالانچىغا ئىش بەرگىنىڭدەك، ماڭمۇ ئىش بەرمەمسەن؟ ـ دېگەنىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ مەندىن كېيىن، (دۇنيالىق ئىشلاردا) باشقىلار سىلەردىن ئۈستۈن كۆرۈلىدۇ. سىلەر مەن بىلەن ھەۋزى كەۋسەردە ئۇچراشقانغا قەدەر سەۋر قىلىڭلار! ـ دېدى.

(بۇخارى: 3792)

9035 ــ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ مَا نَعْلَمُ حَيًّا مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ أَكْثَرَ شَهِيدًا أَعَزَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ الْأَنْصَارِ قَالَ قَتَادَةُ وَحَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ قُتِلَ مِنْهُمْ يَوْمَ أُحُدٍ سَبْعُونَ وَيَوْمَ بِئْرِ مَعُونَةَ سَبْعُونَ وَيَوْمَ الْيَمَامَةِ سَبْعُونَ قَالَ وَكَانَ بِئْرُ مَعُونَةَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَوْمُ الْيَمَامَةِ عَلَى عَهْدِ أَبِي بَكْرٍ يَوْمَ مُسَيْلِمَةَ الْكَذَّابِ.

9035 ـ قەتادە مۇنداق دەيدۇ: ئەرەب قەبىللىرى ئارىسىدا ئەڭ كۆپ شېھىد بولغان، قىيامەت كۈنى ئەڭ ئىززەتلىك بولىدىغان ئەنسارلاردەك بىر قەۋمنىڭ بارلىقىنى بىلمەيمىز. چۈنكى ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ بىزگە سۆزلەپ بېرىشىچە، ئەنسارلاردىن ئۇھۇد ئۇرۇشىدا 70 كىشى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زامانىدا يۈز بەرگەن بىئىر مەئۇنە ئۇرۇشىدا 70 كىشى، ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ زامانىدا مۇسەيلىمە كەززابقا قارشى ئېلىپ بېرىلغان يەمامە ئۇرۇشىدا 70 كىشى شېھىد بولغانىكەن.

(بۇخارى: 4078)

9036 ــ عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ الأَنْصَارِيَّ يَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ قَالَ: «خَيْرُ دُورِ الأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ ثُمَّ بَنُو عَبْدِ الأَشْهَلِ ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ وَفِى كُلِّ دُورِ الأَنْصَارِ خَيْرٌ». قَالَ أَبُو سَلَمَةَ قَالَ أَبُو أُسَيْدٍ أُتَّهَمُ أَنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ لَوْ كُنْتُ كَاذِبًا لَبَدَأْتُ بِقَوْمِى بَنِى سَاعِدَةَ. وَبَلَغَ ذَلِكَ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ فَوَجَدَ فِى نَفْسِهِ وَقَالَ خُلِّفْنَا فَكُنَّا آخِرَ الأَرْبَعِ أَسْرِجُوا لِى حِمَارِى آتِى رَسُولَ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ . وَكَلَّمَهُ ابْنُ أَخِيهِ سَهْلٌ فَقَالَ أَتَذْهَبُ لِتَرُدَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ وَرَسُولُ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ أَعْلَمُ أَوَلَيْسَ حَسْبُكَ أَنْ تَكُونَ رَابِعَ أَرْبَعٍ. فَرَجَعَ وَقَالَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَأَمَرَ بِحِمَارِهِ فَحُلَّ عَنْهُ.

9036 ـ ئەبۇ ئۇسەيد ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«ئەنسار ئاھالىسىنىڭ ئەڭ ياخشىسى نەججار جەمەتى؛ ئاندىن قالسا، ئابدۇل ئەشھەل جەمەتى؛ ئاندىن قالسا، ھارىس ئىبنى خەزرەج جەمەتى؛ ئاندىن قالسا، سائىدە جەمەتىدۇر. ئەنسارلارنىڭ بارلىق جەمەتىدە ياخشىلىق بار» دېدى.

بۇ ھەدىس (سائىدە جەمەتىنىڭ ئاقساقلى) سەئد ئىبنى ئۇبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا يەتكەندىدى، بۇنىڭغا نارازى بولۇپ:

ــ بىز دەرىجىدە تۆت جەمەتنىڭ ئاخىرقىسى بولۇپ قاپتۇق، ئېشىكىمنى تەييارلاڭلار، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا بارىمەن، ـ دېدى. شۇ چاغدا، قېرىندىشىنىڭ ئوغلى سەھل ئۇنىڭغا:

ـ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە قارشىلىق بىلدۈرۈش ئۈچۈن بارامسەن؟ ھالبۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم قايسى جەمەتنىڭ دەرىجىسى يۇقىرى ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ. تۆت جەمەتنىڭ تۆتىنچىسى بولۇش ساڭا كۈپايە قىلمامدۇ؟ ـ دېدى. بۇ سۆزدىن كېيىن، ئۇ نىيىتىدىن ياندى ۋە:

ـ الله ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرى ياخشى بىلگۈچىدۇر، ـ دەپ، ئېشىكىنى قايتۇرىۋەتتى.

ئەبۇ ئۇسەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: كىشىلەر مېنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نامىدا يالغان ئېيتتى دەپ تۆھمەت قىلىشۋاتىدۇ، ئەگەر مەن يالغان ئېيتقان بولسام، ئۆزەمنىڭ قەۋمى سائىدە جەمەتىنى بىرىنچى ئورۇنغا قويغان بولاتتىم، ـ دېگەن.

(مۇسلىم: 2511)

9037 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي مَجْلِسٍ عَظِيمٍ مِنْ الْمُسْلِمِينَ أُحَدِّثُكُمْ بِخَيْرِ دُورِ الْأَنْصَارِ قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنُو عَبْدِ الْأَشْهَلِ قَالُوا ثُمَّ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ثُمَّ بَنُو النَّجَّارِ قَالُوا ثُمَّ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ قَالُوا ثُمَّ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ قَالُوا ثُمَّ مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ثُمَّ فِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ

خَيْرٌ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ مُغْضَبًا فَقَالَ أَنَحْنُ آخِرُ الْأَرْبَعِ حِينَ سَمَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَارَهُمْ فَأَرَادَ كَلَامَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ رِجَالٌ مِنْ قَوْمِهِ اجْلِسْ أَلَا تَرْضَى أَنْ سَمَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَارَكُمْ فِي الْأَرْبَعِ الدُّورِ الَّتِي سَمَّى فَمَنْ تَرَكَ فَلَمْ يُسَمِّ أَكْثَرُ مِمَّنْ سَمَّى فَانْتَهَى سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ عَنْ كَلَامِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

9037 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مۇسۇلمانلار ناھايىتى كۆپ يىغىلغان بىر مەجلىستە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ سىلەرگە ئەنسار ئاھالىسىنىڭ ئەڭ ياخشى جەمەتلىرى ھەققىدە سۆزلەپ بېرەيمۇ؟ ـ دېدى. ئۇلار:

ـ بولىدۇ، ئى رەسۇلۇللاھ! ـ دېدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئابدۇل ئەشھەل جەمەتى، ـ دېدى. جامائەت:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئاندىن كىيىنچۇ؟ ـ دەپ سورىدى.

ـ نەججار جەمەتى، ـ دېدى.

ـ ئاندىنچۇ؟

ـ ھارىس ئىبنى خەزرەج جەمەتى.

ـ ئاندىنچۇ؟

ـ ساىئدە جەمەتى.

ـ ئاندىنچۇ؟

ـ ئەنسارلارنىڭ بارلىق جەمەتىدە ياخشىلىق بار، ـ دېدى.

شۇ چاغدا، سەئد ئىبنى ئۇبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئاچچىغلانغان ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ:

ـ بىز بۇ تۆت جەمەتنىڭ ئەڭ ئاخىرىمۇ؟ ـ دېدى ۋە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن سۆزلەشمەكچى بولدى. ئەمما قەۋمىدىن بىر گۇرۇھ كىشى ئۇنىڭغا:

ـ ئولتۇر! پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سىلەرنى شۇ تۆت جەمەتىنىڭ ئارىسىدا تىلغا ئالغىنىدىن سۆيۈنمەمسەن؟ ۋەھالەنكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم نۇرغۇن جەمەتلەرنى تىلغا ئالمىدىغۇ، ـ دېيىشتى. شۇنىڭدىن كېيىن، سەئد ئىبنى ئۇبادە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆزىنى بېسىۋېلىپ، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن سۆزلىشىشتىن ۋاز كەچتى.

(مۇسلىم: 2512)

9038 ــ **عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِبَعْضِ الْمَدِينَةِ فَإِذَا هُوَ بِجَوَارٍ يَضْرِبْنَ بِدُفِّهِنَّ وَيَتَغَنَّيْنَ وَيَقُلْنَ نَحْنُ جَوَارٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ يَا حَبَّذَا مُحَمَّدٌ مِنْ جَارٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْلَمُ اللَّهُ إِنِّي لَأُحِبُّكُنَّ.**

9038 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مەدىنىدىكى مەلۇم بىر كوچىسىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. كىچىك قىزلارنىڭ داپ چېلىپ، ناخشا ئېيتىۋاتقانلىقىنى كۆردى. ئۇلار مۇنداق دەۋاتاتتى: ”بىز نەججار جەمەتىنىڭ قىزلىرىمىز. نېمىدېگەن بەختلىكمىزكى، مۇھەممەد سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىزنىڭ قوشنىمىز“. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «الله بىلىدۇكى، مەن سىلەرنى ھەقىقەتەن ياخشى كۆرىمەن» دېدى[1].

(ئىبنى ماجە: 1899)

[1] ئەلبانى (1541): سەھىھ ـ دېگەن.

بۇ ئۈممەتنىڭ پەزىلەتلىرى

9039 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُ الْمُسْلِمِينَ وَالْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ قَوْمًا يَعْمَلُونَ لَهُ عَمَلًا يَوْمًا إِلَى اللَّيْلِ عَلَى أَجْرٍ مَعْلُومٍ فَعَمِلُوا لَهُ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ فَقَالُوا لَا حَاجَةَ لَنَا إِلَى أَجْرِكَ الَّذِي شَرَطْتَ لَنَا وَمَا عَمِلْنَا بَاطِلٌ فَقَالَ لَهُمْ لَا تَفْعَلُوا أَكْمِلُوا بَقِيَّةَ عَمَلِكُمْ وَخُذُوا أَجْرَكُمْ كَامِلًا فَأَبَوْا وَتَرَكُوا وَاسْتَأْجَرَ أَجِيرَيْنِ بَعْدَهُمْ فَقَالَ لَهُمَا أَكْمِلَا بَقِيَّةَ يَوْمِكُمَا هَذَا وَلَكُمَا الَّذِي شَرَطْتُ لَهُمْ مِنْ الْأَجْرِ فَعَمِلُوا حَتَّى إِذَا كَانَ حِينُ صَلَاةِ الْعَصْرِ قَالَا لَكَ مَا عَمِلْنَا بَاطِلٌ وَلَكَ الْأَجْرُ الَّذِي جَعَلْتَ لَنَا فِيهِ فَقَالَ لَهُمَا أَكْمِلَا بَقِيَّةَ عَمَلِكُمَا مَا بَقِيَ مِنْ النَّهَارِ شَيْءٌ يَسِيرٌ فَأَبَيَا وَاسْتَأْجَرَ قَوْمًا أَنْ يَعْمَلُوا لَهُ بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ فَعَمِلُوا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمْ حَتَّى غَابَتْ الشَّمْسُ وَاسْتَكْمَلُوا أَجْرَ الْفَرِيقَيْنِ كِلَيْهِمَا فَذَلِكَ مَثَلُهُمْ وَمَثَلُ مَا قَبِلُوا مِنْ هَذَا النُّورِ.

9039 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مۇسۇلمانلار، يەھۇدىيلار ۋە خرىستىئانلارنىڭ مىسالى بىر خوجايىن بىلەن ئۇ يالللغان بىر نەچچە مەدكارنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ. مەدكارلار ئەتىگەندىن چۈشكىچە ئىشلىگەندىن كېيىن، خوجايىنغا: ”سەن بەرمەكچى بولغان ئىش ھەققىگە ئېھتىياجمىز يوق، قىلغان ئىشىمىزغا ھەق تەلەپ قىلمايمىز“ دەيدۇ. خوجايىن ئۇلارغا: ”ئۇنداق قىلماڭلار، قالغان ئىشىڭلارنى تۈگىتىپ، ئىش ھەققىڭلارنى تولۇق ئېلىڭلار!“ دەيدۇ. لېكىن ئۇلار ئۇنىماستىن، ئىشنى تاشلاپ كېتىدۇ. ئۇلار كەتكەندىن كېيىن، خوجايىن يەنە ئىككى مەدكار يالالايدۇ ۋە ئۇلارغا: ”قالغان ئىشنى تۈگىتىۋېتىڭلار، ئۇلار بىلەن كېلىشكەن (بىر كۈنلۈك) ئىش ھەققىنىڭ ھەممىسىنى سىلەرگە

بېرەي'' دەيدۇ. ئۇلار ئىشنى قوبۇل قىلىپ، ئەسىر نامىزىغىچە ئىشلەيدۇ. ئاندىن: ''قىلغان ئىشىمىزغا ھەق تەلەپ قىلمايمىز، بەرمەكچى بولغان ئىش ھەققى ساڭا قالسۇن'' دەيدۇ. خوجايىن: ''چالا قالغان ئىشنى تۈگىتىۋېتىڭلار، كەچ كىرىشكە ئازغىنە ۋاقىت قالدى'' دەيدۇ. ئەمما ئۇ ئىككىسى ئىشنى تاشلاپ كېتىدۇ. خوجايىن بۇ قېتىم كۈن پاتقىچە ئىشلەش ئۈچۈن بىر قەۋمنى ئىشقا ئالىدۇ. ئۇلار كۈن پاتقىچە قالغان ئىشنىڭ ھەممىسىنى قىلىدۇ ۋە ئۇلار (ئەتىگەندىن چۈشكىچە، چۈشتىن ئەسىرگىچە) ئىشلىگەن ئۇ ئىككى گۇرۇپپىنىڭ ئىش ھەققىنى (قوشۇپ) تولۇق ئالىدۇ. مانا بۇ، ئۇلارنىڭ ۋە بۇ نۇرنى (يەنى ئىسلام دىنىنى) قوبۇل قىلغانلارنىڭ مىسالىدۇر».

(بۇخارى: 2271)

9040 ــ **عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّمَا بَقَاؤُكُمْ فِيمَنْ سَلَفَ مِنْ الْأُمَمِ كَمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ أُوتِيَ أَهْلُ التَّوْرَاةِ التَّوْرَاةَ فَعَمِلُوا بِهَا حَتَّى انْتَصَفَ النَّهَارُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيَ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ الْإِنْجِيلَ فَعَمِلُوا بِهِ حَتَّى صُلِّيَتْ الْعَصْرُ ثُمَّ عَجَزُوا فَأُعْطُوا قِيرَاطًا قِيرَاطًا ثُمَّ أُوتِيتُمْ الْقُرْآنَ فَعَمِلْتُمْ بِهِ حَتَّى غَرَبَتْ الشَّمْسُ فَأُعْطِيتُمْ قِيرَاطَيْنِ قِيرَاطَيْنِ فَقَالَ أَهْلُ الْكِتَابِ هَؤُلَاءِ أَقَلُّ مِنَّا عَمَلًا وَأَكْثَرُ أَجْرًا قَالَ اللَّهُ هَلْ ظَلَمْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ شَيْئًا قَالُوا لَا قَالَ فَهُوَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ.**

9040 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«سىلەردىن بۇرۇن ئۆتكەن ئۇممەتكە نىسبەتەن سىلەرنىڭ (ھاياتى دۇنيادا) ياشىشىڭلار ئەسىر نامىزىدىن كۈن پېتىشقا قەدەر بولغان ئارىلىقتا تەڭ كېلىدۇ. تەۋرات ئەھلىگە تەۋرات بېرىلدى، (ئۇلار) ئۇنىڭغا چۈش ۋاقىتىغىچە ئەمەل قىلدى. ئۇندىن كېيىن ئەمەل قىلالمىدى. ئۇلارغا قىلغان ئەمىلى ئۈچۈن بىر قىراتتىن ھەق بېرىلدى. ئاندىن ئىنجىل ئەھلىگە ئىنجىل بېرىلدى، ئۇلار ئەسىر نامىزىغا قەدەر ئەمەل قىلدى. ئۇندىن كېيىن ئەمەل قىلالمىدى. ئۇلارغىمۇ قىلغان ئەمىلى

ئۇچۇن بىر قىراتتىن ھەق بېرىلدى. ئاندىن سىلەرگە قۇرئان بېرىلدى. سىلەر ئۇنىڭغا كۆن پاتقىچە ئەمەل قىلدىڭلار. سىلەرگە ئىككى قىراتتىن ھەق بېرىلدى. بۇنىڭغا بىنائەن ئەھلى كىتاب: ''بىز بۇلارغا قارىغاندا كۆپ ئەمەل قىلدۇق، لېكىن ئۇلارغا ھەقنى كۆپ بەردىڭ'' دېيىشىدۇ. الله تائالا ئۇلارغا: ''مەن سىلەرنىڭ ھەققىڭلارغا زۇلۇم قىلدىمۇ؟'' دەپ سورايدۇ. ئۇلار: ''ياق'' دەيدۇ. الله تائالا: ''بۇ مېنىڭ پەزلى كەرەمىمدۇر، ئۇنى خالىغان كىشىگە بېرىمەن'' دەيدۇ».

(بۇخارى: 7533)

9041 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُكُمْ وَمَثَلُ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَأْجَرَ أُجَرَاءَ فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ غُدْوَةَ إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتْ الْيَهُودُ ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ نِصْفِ النَّهَارِ إِلَى صَلَاةِ الْعَصْرِ عَلَى قِيرَاطٍ فَعَمِلَتْ النَّصَارَى ثُمَّ قَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي مِنْ الْعَصْرِ إِلَى أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ عَلَى قِيرَاطَيْنِ فَأَنْتُمْ هُمْ فَغَضِبَتْ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى فَقَالُوا مَا لَنَا أَكْثَرَ عَمَلًا وَأَقَلَّ عَطَاءً قَالَ هَلْ نَقَصْتُكُمْ مِنْ حَقِّكُمْ قَالُوا لَا قَالَ فَذَلِكَ فَضْلِي أُوتِيهِ مَنْ أَشَاءُ.

9041 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«سىلەرنىڭ مىسالىڭلار بىلەن يەھۇدي ۋە ناسارالارنىڭ مىسالى بىر خوجايىن بىلەن ئۇ يالليغان بىر نەچچە مەدكارنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ. خوجايىن: ''كىم ماڭا ئەتىگەندىن چۈشكىچە بىر قىراتقا ئىشلەپ بېرىدۇ؟'' دەيدۇ. يەھۇدىيلار ئۇنىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلىپ، (ئەتىگەندىن چۈشكىچە) ئىشلەيدۇ. كېيىن، ئۇ خوجايىن يەنە: ''كىم ماڭا چۈشتىن ئەسىرگىچە بىر قىراتقا ئىشلەپ بېرىدۇ؟'' دەپ سورايدۇ. بۇ قېتىم ئۇنىڭ سۆزىنى ناسارالار قوبۇل قىلىپ، (چۈشتىن ئەسىرگىچە) ئىشلەيدۇ. كېيىن، ئۇ كىشى يەنە: ''كىم ماڭا ئەسىردىن كۈن پاتقىچە ئىككى قىراتقا ئىشلەپ بېرىدۇ؟'' دەپ سورايدۇ. ئەنە شۇلار

سىلەر (مۇسۇلمانلار) بولىسىلەر. يەھۇدىي ۋە خرىستىئانلار بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ، بەكمۇ خاپا بولۇشىدۇ».

(بۇخارى: 2268)

9042 ــ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّمَا أَجَلُكُمْ فِي أَجَلِ مَنْ خَلَا مِنْ الْأُمَمِ مَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعَصْرِ إِلَى مَغْرِبِ الشَّمْسِ وَإِنَّمَا مَثَلُكُمْ وَمَثَلُ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى كَرَجُلٍ اسْتَعْمَلَ عُمَّالًا فَقَالَ مَنْ يَعْمَلُ لِي إِلَى نِصْفِ النَّهَارِ عَلَى قِيرَاطٍ قِيرَاطٍ... بنحوه.

9042 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«سىلەرنىڭ ئەجىلىڭلار (يەنى ياشاش مۇددىتىڭلار) سىلەردىن ئالدىنقى ئۈممەتكە نىسبەتەن ئەسىر نامىزىدىن كۈن پېتىشقىچە بولغان ئارىلىقچىلىك كېلىدۇ. سىلەرنىڭ مىسالىڭلار بىلەن يەھۇدىي ۋە ناسارالارنىڭ مىسالى مۇنداق بىر كىشىنىڭ مىسالىغا ئوخشايدۇ: ئۇ كىشى: ”كىم ماڭا (ئەتىگەندىن) چۈشكىچە بىر قىراتقا ئىشلەپ بېرىدۇ؟“ دەيدۇ ۋە بىر نەچچە مەدىكار يالليدۇ... داۋامى يۇقىرىقى ھەدىسكە ئوخشاش.

(بۇخارى: 3459)

9043 ــ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَبَتْ وَجَبَتْ وَجَبَتْ وَمُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا شَرًّا فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَبَتْ وَجَبَتْ وَجَبَتْ قَالَ عُمَرُ فِدًى لَكَ أَبِي وَأُمِّي مُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا خَيْرٌ فَقُلْتَ وَجَبَتْ وَجَبَتْ وَجَبَتْ وَمُرَّ بِجَنَازَةٍ فَأُثْنِيَ عَلَيْهَا شَرٌّ فَقُلْتَ وَجَبَتْ وَجَبَتْ وَجَبَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ.

9043 ـ ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: (پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدىن) بىر جىنازا ئۆتتى، (كىشىلەر) ئۇنىڭ ياخشى تەرىپىنى قىلىشتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى، ـ دېدى. يەنە بىر جىنازا ئۆتتى، (كىشىلەر) ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم يەنە:

ـ ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى، ـ دېدى. شۇ چاغدا، ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئاتا ـ ئانام ساڭا پىدا بولسۇن! (ئالدىمىزدىن) بىر جىنازا ئۆتكەندە، كىشىلەر ئۇنىڭ ياخشى تەرىپىنى قىلغانىدى، سەن: «ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى» دېدىڭ. ئارقىدىن يەنە بىر جىنازا ئۆتكەندە، (كىشىلەر) ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلغانىدى، سەن يەنە: «ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى، ۋاجىب بولدى» دېدىڭىغۇ؟ ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ سىلەر ياخشى دەپ ماختىغان كىشىلەرگە جەننەت ۋاجىب بولدۇ. سىلەر يامان دەپ تەرىپلىگەن كىشىلەرگە دوزاخ ۋاجىب بولدۇ. چۈنكى سىلەر اللهنىڭ يەر يۈزىدىكى گۇۋاھچىلىرى، سىلەر اللهنىڭ يەر يۈزىدىكى گۇۋاھچىلىرى، سىلەر اللهنىڭ يەر يۈزىدىكى گۇۋاھچىلىرى، ـ دەپ جاۋاب بەردى.

(مۇسلىم: 949)

9044 ــ **عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ فَقُلْنَا وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ فَقُلْنَا وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنْ الْوَاحِدِ.**

9044 ـ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ (ئۆلگەن) ھەر قانداق بىر مۇسۇلمان ئۈچۈن تۆت كىشى: "ياخشى" دەپ باھا بەرسە، الله ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، ـ دېدى. بىز:

ـ ئۈچ كىشى بولسىچۇ؟ ـ دەپ سورىدۇق:

ـ ئۈچ كىشى بولسىمۇ بولىدۇ، ـ دېدى. بىز يەنە:

ـ ئىككى كىشى بولسىچۇ؟ ـ دەپ سورىغانىدۇق:

ـ ئىككى كىشى بولسىمۇ بولىدۇ، ـ دېدى. بىز ئۇنىڭدىن بىر كىشىنىڭ بولىدىغان ياكى بولمايدىغانلىقىنى سورىمىدۇق.

(بۇخارى: 1368)

9045 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَنْ حُذَيْفَةَ قَالَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَضَلَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْ الْجُمُعَةِ مَنْ كَانَ قَبْلَنَا فَكَانَ لِلْيَهُودِ يَوْمُ السَّبْتِ وَكَانَ لِلنَّصَارَى يَوْمُ الْأَحَدِ فَجَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِنَا فَهَدَانَا لِيَوْمِ الْجُمُعَةِ فَجَعَلَ الْجُمُعَةَ وَالسَّبْتَ وَالْأَحَدَ وَكَذَلِكَ هُمْ لَنَا تَبَعٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَنَحْنُ الْآخِرُونَ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا وَالْأَوَّلُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمَقْضِيُّ لَهُمْ قَبْلَ الْخَلَائِقِ.**

9045 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە ۋە ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمالاردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«الله تائالا بىزدىن بۇرۇنقىلارغا جۈمە كۈنىنى نېسىپ قىلمىدى. شەنبە كۈنىنى يەھۇدىيلارنىڭ، يەكشەنبە كۈنىنى ناسارالارنىڭ كۈنى قىلىپ بەردى. بىزگە كەلگەندە، الله جۈمە كۈنىنى نېسىپ قىلدى. شۇنداق قىلىپ كۈنلەرنىڭ تەرتىبىنى جۈمە، شەنبە ۋە يەكشەنبە قىلىپ بېكىتتى. خۇددى مۇشۇنىڭدەك، (يەنى جۈمە كۈنىدىن كېيىن شەنبە ۋە يەكشەنبە كۈنلىرى كەلگەندەك) قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ نۆۋىتى بىزدىن كېيىن كېلىدۇ. دۇنيادا بىز ئاخىرقىسى بولدۇق، ئەمما قىيامەت كۈنى ھەممىدىن بۇرۇن بىزگە ھۆكۈم چىقىرىلىدۇ»[1].

(نەسائى: 1368)

[1] ئەلبانى (1296): سەھىھ ـ دېگەن.

9046 – وفي رواية: نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بَيْدَ أَنَّهُمْ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِنَا ثُمَّ هَذَا يَوْمُهُمْ الَّذِي فُرِضَ عَلَيْهِمْ فَاخْتَلَفُوا فِيهِ فَهَدَانَا اللَّهُ...

9046 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: «بىز ئاخىرىدا كەلدۇق، ئەمما قىيامەت كۈنى بىرىنچى بولىمىز. ۋەھالەنكى، ئۇلارغا بىزدىن بۇرۇن كىتاب بېرىلدى. الله تائالا بۇ جۈمە كۈنىنى ئۇلارغا پەرز قىلىپ بەرگەنىدى، ئەمما ئۇلار بۇ كۈن ھەققىدە ئىختىلاپ قىلىشتى. ئاخىرى، الله بىزنى ئۇ كۈنگە ھىدايەت قىلدى...».

(بۇخارى: 876)

9047 ــ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا نَزَلَتْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ إِلَى قَوْلِهِ وَلَكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ قَالَ أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ هَذِهِ الْآيَةُ وَهُوَ فِي سَفَرٍ فَقَالَ أَتَدْرُونَ أَيُّ يَوْمٍ ذَلِكَ فَقَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ ذَلِكَ يَوْمَ يَقُولُ اللَّهُ لِآدَمَ ابْعَثْ بَعْثَ النَّارِ فَقَالَ يَا رَبِّ وَمَا بَعْثُ النَّارِ قَالَ تِسْعُ مِائَةٍ وَتِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ إِلَى النَّارِ وَوَاحِدٌ إِلَى الْجَنَّةِ قَالَ فَأَنْشَأَ الْمُسْلِمُونَ يَبْكُونَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَارِبُوا وَسَدِّدُوا فَإِنَّهَا لَمْ تَكُنْ نُبُوَّةٌ قَطُّ إِلَّا كَانَ بَيْنَ يَدَيْهَا جَاهِلِيَّةٌ قَالَ فَيُؤْخَذُ الْعَدَدُ مِنْ الْجَاهِلِيَّةِ فَإِنْ تَمَّتْ وَإِلَّا كَمُلَتْ مِنْ الْمُنَافِقِينَ وَمَا مَثَلُكُمْ وَالْأُمَمِ إِلَّا كَمَثَلِ الرَّقْمَةِ فِي ذِرَاعِ الدَّابَّةِ أَوْ كَالشَّامَةِ فِي جَنْبِ الْبَعِيرِ ثُمَّ قَالَ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا رُبُعَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرُوا ثُمَّ قَالَ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا ثُلُثَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرُوا ثُمَّ قَالَ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونُوا نِصْفَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَكَبَّرُوا قَالَ لَا أَدْرِي قَالَ الثُّلُثَيْنِ أَمْ لَا.

9047 ـ ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر سەپەردە كېتىۋاتقىنىدا، الله تائالانىڭ: ﴿ئى ئىنسانلار! پەرۋەردىگارىڭلاردىن (يەنى ئازابىدىن) قورقۇڭلار، قىيامەتنىڭ زىلزىلىسى ھەقىقەتەن چوڭ ئىشتۇر. ئۇ كۈندە ھەر بىر سۈت ئېمىتىۋاتقان ئايال (قاتتىق قورقۇنچتىن تېڭىرقاپ قېلىش بىلەن) ئېمىتىۋاتقان بوۋىقىنى

ئۇنتۇيدۇ. ھەر بىر ھاملدار ئايال بويىدىن ئاجراپ كېتىدۇ. ئىنسانلارنى مەست كۆرىسەن. ھالبۇكى، ئۇلار (ھەقىقەتتە) مەست ئەمەس (دېمەك قىيامەتنىڭ دەھشىتى ئۇلارنى ئەس ـ ھوشىدىن كەتكۈزۈۋەتكەن) لېكىن اللهنىڭ ئازابى قاتتىقتۇر﴾[1] دېگەن ئايەت نازىل بولدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ساھابىلىرىدىن:

ـ ئۇ قانداق كۈن، بىلەمسىلەر؟ ـ دەپ سورىدى. ساھابىلەر:

ـ اللهۇ ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېدى:

ـ ئۇ شۇنداق بىر كۈنكى، اللهۇ تائالا ئۇ كۈندە ئادەم ئەلەيھىسسالامغا: ''دوزاخ ئەھلىنى ئەۋەتكىن!'' دەيدۇ. شۇ چاغدا ئادەم ئەلەيھىسسالام: ''ئى پەرۋەردىگارىم! قانچىلىكى دوزاخ ئەھلى؟'' دەپ سورايدۇ. اللهۇ تائالا: ''توقسان توققۇزى دوزاختا، بىرى جەننەتكە كىرىدۇ'' دەيدۇ.

بۇنى ئاڭلىغان مۇسۇلمانلار يىغلاشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:

ـ ئەمەل ـ ئىبادەتلىرىڭلاردا ئوتتۇرا ھال بولۇڭلار، توغرىنى نىشانلاپ ئىش قىلىڭلار! ھەر قانداق بىر پەيغەمبەر كېلىشتىن بۇرۇن ئۇ زامانىنىڭ كىشىلىرى جاھىلىيەت دەۋرىدە ياشىغان بولىدۇ. ئۇ سانغا جاھىلىيەت دەۋرىدىكى كىشىلەر ئېلىنىدۇ. ئۇ سان شۇلار بىلەن تولۇقلانسا تولۇقلاندى، تولۇقلانمىسا، مۇناپىقلار بىلەن تولۇقلىنىدۇ. سىلەر بۇرۇنقى ئۇممەتلەرگە نىسبەتەن بىر ھايۋانىنىڭ ئالدى پۇتىغا چىقىپ قالغان تەڭگىسىمان بەلگىچىلىك ياكى تۆگىنىڭ بېقىنىدىكى مەڭچىلىك كېلىسىلەر. ئۇممەد قىلىمەنكى، سىلەر جەننەت ئەھلىنىڭ تۆتتىن بىرى بولىسىلەر، ـ دېدى. ساھابىلەر بۇنى ئاڭلاپ تەكبىر ئېيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە:

ـ ئۇممەد قىلىمەنكى، سىلەر جەننەت ئەھلىنىڭ ئۇچتىن بىرى بولىسىلەر، ـ دېدى. ساھابىلەر يەنە تەكبىر ئېيتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە:

[1] سۈرە ھەج، 1 ـ ۋە 2 ـ ئايەتلەر.

ـ ئۇمىد قىلمەنكى، سىلەر جەننەت ئەھلىنىڭ يېرىمى بولىسىلەر، ـ دېدى. ساھابىلەر يەنە تەكبىر ئېيتىشتى.

راۋى مۇنداق دەيدۇ: «جەننەت ئەھلىنىڭ ئۇچتىن ئىككىسى بولىسىلەر» دېگىنى ياكى دېمىگىنىنى بىلمەيمەن[1].

(تىرمىزى: 3168)

9048 – وفي رواية: قَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ أَىُّ يَوْمٍ ذَلِكَ» قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ «ذَاكَ يَوْمٌ يُنَادِى اللَّهُ فِيهِ آدَمَ فَيُنَادِيهِ رَبُّهُ فَيَقُولُ يَا آدَمُ ابْعَثْ بَعْثَ النَّارِ. فَيَقُولُ يَا رَبِّ وَمَا بَعْثُ النَّارِ فَيَقُولُ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعُمِائَةٍ وَتِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ إِلَى النَّارِ وَوَاحِدٌ فِى الْجَنَّةِ». فَيَئِسَ الْقَوْمُ حَتَّى مَا أَبْدَوْا بِضَاحِكَةٍ فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ الَّذِى بِأَصْحَابِهِ قَالَ «اعْمَلُوا وَأَبْشِرُوا فَوَالَّذِى نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لَمَعَ خَلِيقَتَيْنِ مَا كَانَتَا مَعَ شَىْءٍ إِلاَّ كَثَّرَتَاهُ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَمَنْ مَاتَ مِنْ بَنِى آدَمَ وَبَنِى إِبْلِيسَ». قَالَ فَسُرِّىَ عَنِ الْقَوْمِ بَعْضُ الَّذِى يَجِدُونَ. فَقَالَ «اعْمَلُوا وَأَبْشِرُوا فَوَالَّذِى نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا أَنْتُمْ فِى النَّاسِ إِلاَّ كَالشَّامَةِ فِى جَنْبِ الْبَعِيرِ أَوْ كَالرَّقْمَةِ فِى ذِرَاعِ الدَّابَّةِ».

9048 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىدىن:

ـ ئۇ قانداق كۈن، بىلەمسىلەر؟ ـ دەپ سورىدى. ئۇلار:

ــ الله ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى بىلگۈچىدۇر، ـ دېيىشتى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇ شۇنداق بىر كۈنكى، الله تائالا ئۇ كۈندە ئادەم ئەلەيھىسسالامغا خىتاب قىلىپ: ''ئى ئادەم! دوزاخ ئەھلىنى ئەۋەتكىن!'' دەيدۇ. ئادەم ئەلەيھىسسالام: ''ئى پەرۋەردىگارىم! قانچىلىكى دوزاخ ئەھلى؟'' دەپ سورايدۇ. الله تائالا: ''ھەر مىڭ ئادەمدىن توققۇز يۈز توقسان توققۇزى دوزاخقا، بىرى جەننەتكە كىرىدۇ'' دەيدۇ.

[1] ئەلبانى (618): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

بۇنى ئاڭلاش بىلەن ساھابىلەر ئۈمىدسىزلەندى ۋە ھېچكىم كۈلمىدى. ساھابىلەردىكى بۇ غەمكىنلىكنى كۆرگەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئەمەل قىلىڭلار ۋە بېشارەت ئېلىڭلار! مۇھەممەدنىڭ جېنى ئىلكىدە بولغان زات بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سىلەر بىلەن بىرگە ھېساب بېرىدىغان ئىككى تۈرلۈك مەخلۇق بار. ئۇلارنىڭ بىرى يەجۇج ۋە مەجۇجدۇر، يەنە بىرى ئادەم ۋە ئىبلىسنىڭ سىلەردىن بۇرۇن ئۆتكەن ئەۋلادلىرىدۇر. دوزاخ ئەھلىنىڭ كۆپىنچىسى ئەنە شۇلاردىن بولىدۇ، ـ دېدى. شۇنىڭدىن كېيىن، ساھابىلەرنىڭ غەم ـ قايغۇسى ئازراق يەڭگىللىگەن بولدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە مۇنداق دېدى:

ــ ئەمەل قىلىڭلار ۋە بېشارەت ئېلىڭلار! مۇھەممەدنىڭ جېنى ئىلكىدە بولغان زات بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سىلەر پۈتۈن ئىنسانلارغا نىسبەتەن خۇددى تۆگىنىڭ بېقىندىكى مەڭچىلىك ۋەياكى ھايۋانىنىڭ ئالدى پۈتىغا چىقىپ قالغان تەڭگىسىمان بىر نەرسىچىلىك كېلىسىلەر[1].

(تىرمىزى: 3169)

9049 ــ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَعَدَنِي رَبِّي أَنْ يُدْخِلَ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعِينَ أَلْفًا لَا حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَلَا عَذَابَ مَعَ كُلِّ أَلْفٍ سَبْعُونَ أَلْفًا وَثَلَاثُ حَثَيَاتٍ مِنْ حَثَيَاتِهِ.

9049 ـ ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: «رەببىم ماڭا ئۈممىتىمدىن 70 مىڭ كىشىنى ھېسابقا تارتماي، جازا بەرمەي جەننەتكە كىرگۈزۈشنى ۋەدە قىلدى. ھەر مىڭ كىشى بىلەن يەنە 70 مىڭ كىشى بىرگە كىرىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا يەنە

[1] ئەلبانى (2534): سەھىھ ـ دېگەن.

رەببىم ئۆزىنىڭ چاڭگىلىدا ئۇچ چاڭگال كىشىنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ»[1].

(تىرمىزى: 2437)

9050 ــ عَنْ بُرَيْدَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلُ الْجَنَّةِ عِشْرُونَ وَمِائَةُ صَفٍّ ثَمَانُونَ مِنْهَا مِنْ هَذِهِ الْأُمَّةِ وَأَرْبَعُونَ مِنْ سَائِرِ الْأُمَمِ.

9050 ـ بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«جەننەت ئەھلى 120 سەپ بولۇپ، 80 سەپ بۇ ئۈممەتتىن، قالغىنى باشقا ئۈممەتتىن بولىدۇ»[2].

(تىرمىزى: 2546)

9051 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي زُمْرَةٌ هُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا تُضِيءُ وُجُوهُهُمْ إِضَاءَةَ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مِحْصَنٍ الْأَسَدِيُّ يَرْفَعُ نَمِرَةً عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ مِنْ الْأَنْصَارِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

9051 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ مېنىڭ ئۈممىتىمدىن يۈزلىرىدىن خۇددى ئايدىڭ كېچىلەردىكى تولۇن ئايدەك نۇر يېغىپ تۇرىدىغان 70 مىڭ كىشىلىك بىر جامائەت جەننەتكە كىرىدۇ، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئۇكاشە ئىبنى مېھسەن ئەسەدى جۇۋۇسىنى كىيگەن ھالدا:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭا دۇئا قىلغىنكى، الله مېنى ئۇلارنىڭ قاتارىدىن قىلسۇن! ـ دېدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

[1] ئەلبانى (1984): سەھىھ. ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (2065): سەھىھ. ـ دېگەن.

ـ ئى الله ! ئۇكاشەنى ئۇلارنىڭ قاتاردىن قىلغىن! ـ دېدى. ئاندىن ئەنسارلاردىن بىر كىشى تۇرۇپ:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ماڭمۇ دۇئا قىلغىنكى، الله مېنىمۇ ئۇلارنىڭ قاتاردىن قىلسۇن! ـ دېگەندى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئۇكاشە سەندىن چاققان چىقتى، ـ دېدى.

(بۇخارى: 6542)

9052 ـ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ دَفَعَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى كُلِّ مُسْلِمٍ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا فَيَقُولُ هَذَا فِكَاكُكَ مِنْ النَّارِ.

9052 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«قىيامەت كۈنى، الله تائالا ھەر بىر مۇسۇلمانغا بىردىن يەھۇدىي ياكى ناسارانى بېرىپ (ئۇنىڭغا): ”بۇ سېنىڭ دوزاختىن قۇتۇلۇشىڭدۇر (يەنى ئۇ سېنىڭ ئورنىڭدا دوزاخقا كىرىدۇ)“ دەيدۇ».

(مۇسلىم: 2767)

9053 ـ عَنْ أَبِي مَالِكٍ يَعْنِي الْأَشْعَرِيَّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ أَجَارَكُمْ مِنْ ثَلَاثِ خِلَالٍ أَنْ لَا يَدْعُوَ عَلَيْكُمْ نَبِيُّكُمْ فَتَهْلَكُوا جَمِيعًا وَأَنْ لَا يَظْهَرَ أَهْلُ الْبَاطِلِ عَلَى أَهْلِ الْحَقِّ وَأَنْ لَا تَجْتَمِعُوا عَلَى ضَلَالَةٍ.

9053 ـ ئەبۇ مالىك ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«الله تائالا سىلەرنى ئۈچ ئىشتىن ساقلىدى. بىرىنچىسى، پەيغەمبىرىڭلار سىلەرگە بەددۇئا قىلمايدۇ، بەددۇئا قىلسا ئىدى، ھەممىڭلار ھالاك بولۇپ كېتەتتىڭلار؛ ئىككىنچىسى، باتىل ئەھلى

ھەق ئەھلى ئۈستىدىن غەلىبە قىلالمايدۇ؛ ئۈچىنچىسى، سىلەر ئازغۇنلۇق ئۈستىگە جەم بولمايسىلەر»[1].

(ئەبۇ داۋۇد: 4253)

9054 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّتِي هَذِهِ أُمَّةٌ مَرْحُومَةٌ لَيْسَ عَلَيْهَا عَذَابٌ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُهَا فِي الدُّنْيَا الْفِتَنُ وَالزَّلَازِلُ وَالْقَتْلُ.

9054 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مېنىڭ بۇ ئۈممىتىم رەھىم قىلىنغان ئۈممەت بولۇپ، ئۇنىڭغا ئاخىرەتتە ئازاب يوقتۇر. ئەمما ئۇ، دۇنيادا ئىچكى ئۇرۇش، قىيىن ـ قىستاق ۋە بىر ـ بىرىنى ئۆلتۈرۈش قاتارلىقلارغا دۇچ كېلىدۇ»[2].

(ئەبۇ داۋۇد: 4278)

9055 عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنْ يَجْمَعَ اللَّهُ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ سَيْفَيْنِ سَيْفًا مِنْهَا وَسَيْفًا مِنْ عَدُوِّهَا.

9055 ـ ئەۋف ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە تائالا بۇ ئۈممەتنى بىر ۋاقىتتا ئىچكى ۋە تاشقى دۈشمەنگە مۇپتىلا قىلمايدۇ»[3].

(ئەبۇ داۋۇد: 4301)

9056 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيَّ أَمَانَيْنِ لِأُمَّتِي وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ فَإِذَا مَضَيْتُ تَرَكْتُ فِيهِمْ الِاسْتِغْفَارَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

[1] ئەلبانى (914): زەئىپ، ـ دېگەن.
[2] ئەلبانى (3597): سەھىھ ـ دېگەن.
[3] ئەلبانى (3614): سەھىھ ـ دېگەن.

9056 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە تائالا ماڭا ئۈممىتىم ئۈچۈن ئىككى ئامانلىق بەردى. (بىرسى) ﴿سەن ئۇلارنىڭ ئىچىدە تۇرغان چېغىڭدا، (سېنى ھۆرمەتلەش يۈزىسىدىن) اللە ئۇلارغا ئازاب قىلمايدۇ، (ئىككىنچىسى) ئۇلار ئىستىغپار ئېيتىپ تۇرغان چاغدا، اللە ئۇلارغا ئازاب قىلمايدۇ﴾[1]. مەن ئۆلۈپ كەتسەممۇ، ئۇلارغا قىيامەتكىچە ئىستىغفار ئېيتىش ئىمكانىيىتى قويۇپ كېتىمەن»[2].

(تىرمىزى: 3082)

9057 ــ **عَامِرُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبَلَ ذَاتَ يَوْمٍ مِنْ الْعَالِيَةِ حَتَّى إِذَا مَرَّ بِمَسْجِدِ بَنِي مُعَاوِيَةَ دَخَلَ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ وَصَلَّيْنَا مَعَهُ وَدَعَا رَبَّهُ طَوِيلًا ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَيْنَا فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلْتُ رَبِّي ثَلَاثًا فَأَعْطَانِي ثِنْتَيْنِ وَمَنَعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالسَّنَةِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالْغَرَقِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يَجْعَلَ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ فَمَنَعَنِيهَا.**

9057 ـ ئامىر ئىبنى سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: بىر كۈنى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىلەن بىللە مەدىنىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدىكى بىر مەھەللىدىن قايتىپ كېلىۋېتىپ، بەنى مۇئاۋىيە مەسجىدىنىڭ ئالدىدىن ئۆتكەندە، ئۇ ئىچىگە كىرىپ، ئىككى رەكئەت نامار ئوقۇدى. بىزمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە نامار ئوقۇدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رەببىگە ئۇزۇندىن ئۇزۇن دۇئا قىلدى، ئاندىن بىزگە بۇرۇلۇپ مۇنداق دېدى:

«پەرۋەردىگارىمدىن ئۈچ نەرسە تەلەپ قىلدىم. ئىككىسىنى بەردى، بىرىنى بەرمىدى. پەرۋەردىگارىمدىن ئۈممىتىمنى قۇرغاقچىلىق بىلەن ھالاك قىلماسلىقىنى سورىدىم، سورىغىنىمنى بەردى. ئۈممىتىمنى سۇغا غەرق قىلىپ ھالاك قىلماسلىقىنى تىلىدىم، تىلىكىمنى قوبۇل

[1] ئەنفال سۈرەسى، 33 ـ ئايەت.

[2] ئەلبانى (597): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

قىلدى. ئۈممىتىمنىڭ ئۆزئارا ئۇرۇشماسلىقىنى تىلىدىم، لېكىن الله بۇ تىلىكىمنى رەت قىلدى».

(مۇسلىم: 2890)

9058 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ خَبَّابِ بْنِ الْأَرَتِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةً فَأَطَالَهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّيْتَ صَلَاةً لَمْ تَكُنْ تُصَلِّيهَا قَالَ أَجَلْ إِنَّهَا صَلَاةُ رَغْبَةٍ وَرَهْبَةٍ إِنِّي سَأَلْتُ اللَّهَ فِيهَا ثَلَاثًا فَأَعْطَانِي اثْنَتَيْنِ وَمَنَعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِسَنَةٍ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُذِيقَ بَعْضَهُمْ بَأْسَ بَعْضٍ فَمَنَعَنِيهَا.**

9058 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى خەببابنىڭ ئەرەت دادىسىدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ناھايىتى ئۇزۇن نامار ئوقۇدى. ساھابىلەر:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! بۈگۈن شۇنداق نامار ئوقۇدۇڭكى، ھېچقاچان بۇنداق نامار ئوقۇپ باقمىغانىدىڭ، ـ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ شۇنداق، بۇ سېغىنىش ۋە قورقۇش نامىزىدۇر. مەن بۇ نامازدا الله تائالادىن ئۈچ نەرسە سورىدىم، الله ماڭا ئىككىسىنى بېرىپ، بىرىنى رەت قىلدى. ئۈنىڭدىن ئۈممىتىمنى قۇرغاقچىلىق بىلەن ھالاك قىلماسلىقنى سورىدىم، سورىغىنىمنى بەردى. ئۈممىتىمگە ئۆزىدىن باشقا دۈشمەننى مۇسەللەت قىلماسلىقنى سورىدىم، ئۈنىمۇ بەردى. ئۈممىتىمنىڭ بىر ـ بىرى بىلەن ئۇرۇش قىلماسلىقىنى تىلىدىم، لېكىن الله بۇنى رەت قىلدى، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 2175)

[1] ئەلبانى (1767): سەھىھ ـ دېگەن.

9059 ــ **عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ مِنْ أُمَّتِي مَنْ يَشْفَعُ لِلْفِئَامِ مِنْ النَّاسِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَشْفَعُ لِلْقَبِيلَةِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَشْفَعُ لِلْعَصَبَةِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَشْفَعُ لِلرَّجُلِ حَتَّى يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ.**

9059 ـ ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئۈممىتىم ئاربىسىدا (ئۆزى يالغۇز) بىر توپ كىشىگە شاپائەت قىلىدىغان كىشىلەر؛ بىر قەبىلە كىشىلىرىگە شاپائەت قىلىدىغان كىشىلەر؛ بىر گورۇھ كىشىلەرگە شاپائەت قىلىدىغان كىشىلەر؛ بىر كىشىگە شاپائەت قىلىدىغان كىشىلەر بولىدۇ، ھەتتا (بۇ شاپائەت ساياسىدا ھەممىسى) جەننەتكە كىرىدۇ»[1].

(تىرمىزى: 2440)

9060 ــ **زاد رزين: «وإنما شفاعتي في أهل الكبائر، وإنه ليؤمَرُ برجل إلى النار، فَيَمُرّ برجل كان قد سقاه شَرْبة ماء على ظمأ، فيقول: ألا تشفع لي؟ فيقول: ومَن أنت؟ فيقول: ألستُ أنا سقيتُك الماء يوم كذا وكذا؟ فيعرفه، فيشفع فيه، فَيُرَدُّ من النار إلى الجنة».**

9060 ـ رەزىن مۇنۇلارنى قوشۇپ رىۋايەت قىلغان: «شەك ـ شۈبھىسىزكى، مېنىڭ شاپائىتىم چوڭ گۇناھ قىلغان كىشىلەر ئۈچۈندۇر. بىر كىشىنى دوزاختا ئېلىپ بېرىش بۇيرۇلىدۇ. شۇ چاغدا، ئۇ (ھاياتى دۇنيادا) ئۇسسۇلۇق ئۈچۈن سۇ بەرگەن بىر كىشىنى تونۇپ قالىدۇ ـ دە، ئۇنىڭغا: ''ماڭا شاپائەت قىلمامسەن؟!'' دەيدۇ. ئۇ كىشى: ''سەن كىم؟'' دەپ سورايدۇ. ئۇ: ''پالانى چاغدا مەن ساڭا ئۇسسۇلۇق ئۈچۈن سۇ بەرمىگەنمىدىم؟'' دەيدۇ. ئۇ كىشى ئۇنى تونۇپ، ئۇنىڭغا شاپائەت قىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن، ئۇ دوزاختىن قايتۇرۇلۇپ، جەننەتكە كىرگۈزۈلىدۇ».

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

[1] ئەلبانى (430): زەئىپ، ـ دېگەن.

9061 ــ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَهْطٍ بِإِيلِيَاءَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَةِ رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَكْثَرُ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ سِوَاكَ قَالَ سِوَايَ فَلَمَّا قَامَ قُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذَا ابْنُ أَبِي الْجَدْعَاءِ.

9061 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى شەقىقتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن بىر توپ كىشى بىللە ئىيلىيا (يەنى فەلەستىنىدە) ئىدىم. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن بىرى مۇنداق دېدى: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر كىشىنىڭ شاپائىتى بىلەن بەنى تەمىم قەبىلىسىدىكىدىنمۇ كۆپرەك كىشى جەننەتكە كىرىدۇ، ـ دېدى. ئۇنىڭدىن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! ئۇ، سەن ئەمەسمۇ؟ ـ دەپ سورالغاندى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ مەن ئەمەس، ـ دېدى.

ئۇ كىشى ئورنىدىن تۇرۇپ كەتكەندىن كېيىن، مەن:

ــ ھەدىسنى سۆزلەپ بەرگەن بۇ كىشى كىم؟ ـ دەپ سورىغانىدىم، ئەتراپتىكىلەر:

ـ ئۇ ئىبنى ئەبۇ جەزئا، ـ دېيىشتى[1].

(تىرمىزى: 2438)

9062 ــ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ الْمَطَرِ لَا يُدْرَى أَوَّلُهُ خَيْرٌ أَمْ آخِرُهُ.

9062 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئۈممىتىم خۇددى يامغۇرغا ئوخشايدۇ. باشلىنىشى خەيرلىكمۇ ياكى ئاخىرى خەيرلىكمۇ، بىلگىلى بولمايدۇ»[1].

[1] ئەلبانى (1985): سەھىھ. ـ دېگەن.

(تىرمىزى: 2869)

9063 ــ زاد رزين: «**وإنه لا مهديَّ إلا عيسى ابن مريم، وأنا أولى الناس بــه، ليس بيني وبينه نبيّ، قال: وسمعته يقول: لن تهلك أمة أنا أوَّلُها، ومهــديُّها أوْسَــطُها، والمسيحُ آخِرُها**».

9063 ـ رەزىن مۇنۇلارنى قوشۇپ رىۋايەت قىلغان: «مەھدى چىققاندىن كېيىنلا ئىيسا ئىبنى مەريەم چىقىدۇ. مەن ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ھەممىدىن يېقىن. چۈنكى مەن بىلەن ئۇنىڭ ئارىسىدا ھېچقانداق پەيغەمبەر يوق. بېشى مەن، ئوتتۇرىسى مەھدى ۋە ئاخىرى ئىسا ئەلەيھىسسالام بولغان ئۈممەت ھەرگىزمۇ ھالاك بولمايدۇ».

(رەزىن رىۋايەت قىلغان)

9064 ــ **عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَزَالُ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ حَتَّى يَأْتِيَهُمْ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ.**

9064 ـ مۇغىرە ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر قىسىم كىشىلەر تاكى قىيامەت كەلگەنگە قەدەر ھەمىشە ھەق ئۈستىدە بولىدۇ».

(بۇخارى: 3640)

9065 ــ **عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزَالُ أَهْلُ الْغَرْبِ ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ.**

9065 ـ سەئد ئىبنى ئەبۇ ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«قىيامەت قايىم بولغىچە، مەغرىب ئەھلى (شام ئەھلى) ھەمىشە ھەق ئۈستىدە بولىدۇ».

---

[1] ئەلبانى (2302): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

(مۇسلىم: 1925)

9066 ــ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَسَدَ أَهْلُ الشَّامِ فَلَا خَيْرَ فِيكُمْ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي مَنْصُورِينَ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ.

9066 ـ مۇئاۋىيە ئىبنى قۇررە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ دادىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«شام ئەھلى بۇزۇلغان چاغدا، سىلەردە خەير ـ ئېھسان قالمايدۇ. تاكى قىيامەت قايىم بولغۇچە، ئۇممىتىمنىڭ بىر قىسمى ھەمىشە غالىب ئورۇندا تۇرىدۇ. ئۇلارغا يارىمم بېرىشتىن قاچقانلار ئۇلارغا ھېچقانداق زەرەر سالالمايدۇ»[1].

(تىرمىزى: 2192)

9067 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا أَرَادَ رَحْمَةَ أُمَّةٍ مِنْ عِبَادِهِ قَبَضَ نَبِيَّهَا قَبْلَهَا فَجَعَلَهُ لَهَا فَرَطًا وَسَلَفًا بَيْنَ يَدَيْهَا وَإِذَا أَرَادَ هَلَكَةَ أُمَّةٍ عَذَّبَهَا وَنَبِيُّهَا حَيٌّ فَأَهْلَكَهَا وَهُوَ يَنْظُرُ فَأَقَرَّ عَيْنَهُ بِهَلَكَتِهَا حِينَ كَذَّبُوهُ وَعَصَوْا أَمْرَهُ.

9067 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە تائالا بىر ئۈممەتكە رەھىم قىلىشنى خالىسا، ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى ئۇلاردىن بۇرۇن ئېلىپ كېتىدۇ. ئۇ پەيغەمبەر ئۇلاردىن بۇرۇن بېرىپ، ئۇلار ئۈچۈن يەر ھازىرلاپ تۇرىدۇ. بىر ئۈممەتنى ھالاك قىلىشنى خالىسا، پەيغەمبىرىنى قەبرى روھ قىلماي تۇرۇپ، ئۇ ئۈممەتنى ئازابلايدۇ. ئۇلار پەيغەمبەرنى يالغانغا چىقارغانلىقى ۋە ئەمرىگە ئاسىيلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى پەيغەمبىرىگە كۆرسىتىپ تۇرۇپ ئازابلاش ئارقىلىق، پەيغەمبىرىنىڭ كۆڭلىنى تىنجىتىدۇ».

[1] ئەلبانى (1782): سەھىھ ـ دېگەن.

(مۇسلىم: 2288)

9068 ــ **عن أبي الدرداء عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "أنا حظكم من الأنبياء، وأنتم حظي من الأمم".**

9068 ـ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«سىلەرنىڭ پەيغەمبەرلەردىن نېسىۋەڭلار مەن، مېنىڭ ئۈممەتلەردىن نېسىۋەم سىلەر»[1].

(بەززار: 2847)

9069 ــ **عن أبي الدَّرْدَاءِ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا الْقَاسِمِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ يَقُولُ مَا سَمِعْتُهُ يُكَنِّيهِ قَبْلَهَا وَلاَ بَعْدَهَا يَقُولُ «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَا عِيسَى إِنِّى بَاعِثٌ مِنْ بَعْدِكَ أُمَّةً إِنْ أَصَابَهُمْ مَا يُحِبُّونَ حَمِدُوا اللَّهَ وَشَكَرُوا وَإِنْ أَصَابَهُمْ مَا يَكْرَهُونَ احْتَسَبُوا وَصَبَرُوا وَلاَ حِلْمَ وَلاَ عِلْمَ. قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ هَذَا لَهُمْ وَلاَ حِلْمَ وَلاَ عِلْمَ قَالَ أُعْطِيهِمْ مِنْ حِلْمِى وَعِلْمِى».**

9069 ـ ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ئى ئىيسا! مەن سەندىن كېيىن بىر ئۈممەت ئەۋەتىمەن، ئۇلارغا بىر خۇشاللىق يەتكەن چاغدا، اللەقا ھەمدە ئېيتىپ، شۈكۈر قىلىدۇ. ئۇلارغا بىر مۇسىبەت يەتكەن چاغدا، سەۋر قىلىپ، مۇكاپاتىنى اللەتىن تىلەيدۇ. ئۇلارنىڭ بۇنداق قىلىشىغا تۇرتكە بولغان ئامىل ئۇلاردىكى ئەقىل ۋە ئىلىم ئەمەس، بەلكى ئىخلاستۇر" دېدى. ئىيسا ئەلەيھىسسالام: "ئى پەرۋەردىگارىم! ئۇنداقتا بۇ قانداق

[1] ھەيسەمى (16705): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى ئەبۇ ھەببە تائىدىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. لېكىن تىرمىزى ئۇنىڭ ھەدىسى سەھىھ كىشى ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرسە، ئىبنى ھىببان ئۇنىڭ ئىشەنچلىك كىشى ئىكەنلىكىنى ئوتتۇرىغا قويغان. ـ دېگەن.

بولـــدۇ؟'' دەپ ســـوربدى. الله تائـــالا: ''ئۇلارنـــاڭ ئىخلاســـىغا تـــۇرتكه بولىدىغان ئەقىل ۋە ئىلىمنى مەن بېرىمەن'' دېدى»[1].

(ئەھمەد: 26997)

9070 ــ **عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا مِنْ أُمَّــةٍ إِلا وَبَعْضُهَا فِي النَّارِ وَبَعْضُهَا فِي الْجَنَّةِ، إِلا أُمَّتِي فَإِنَّهَا كُلُّهَا فِي الْجَنَّةِ.**

9070 ـ ئىبنى ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مېنىڭ ئۈممىتىمدىن باشقا ھەر قانداق ئۈممەتنىڭ بىر قىسمى دوزاختا، يەنە بىر قىسمى جەننەتتە بولىدۇ، ئەمما مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ ھەممىسى جەننەتتە بولىدۇ»[2].

(«ئەلئەۋسەت»: 1858)

ئەرەب قەبىلىلىرى ئىچىدە قۇرەيش ۋە باشقىلارنىڭ ئەۋزەللىكلىرى؛ ئەجەم ۋە رۇملۇقلارنىڭ پەزىلەتلىرى

9071 ــ **عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يُرِدْ هَوَانَ قُرَيْشٍ أَهَانَهُ اللَّهُ.**

9071 ـ مۇھەممەد ئىبنى سەئد دادىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

---

[1] ھەيسەمى (16704): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد، بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئەھمەدنىڭ سەنەدىدىكى ھەسەن ئىبنى سۇئار ۋە ئەبۇ ھەلبەس يەزىد ئىبنى مەيسەرە ئىسىملىك كىشىلەردىن باشقا راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر. ئەمما ئۇ ئىككىسىمۇ ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16715): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئەھمەد ئىبنى مۇھەممەد ئىبنى ھەججاج ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ بىرى بار، ـ دېگەن.

«كىمكى قۇرەيشنىڭ ئابرويىنى تۆكسە، اللە ئۇنى خار قىلىدۇ»[1].
(تىرمىزى: 3905)

9072 ــ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ أَذَقْتَ أَوَّلَ قُرَيْشٍ نَكَالًا فَأَذِقْ آخِرَهُمْ نَوَالًا.

9072 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«ئى پەرۋەردىگارىم! قۇرەيشنىڭ بۇرۇنقىلىرىغا ئازاب بەرگىنىڭكىلىرىگە نىئىمەت بەرگىن!» دەپ دۇئا قىلغان[2].
(تىرمىزى: 3908)

9073 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ يَقُولُ: «نِسَاءُ قُرَيْشٍ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الإِبِلَ أَحْنَاهُ عَلَى طِفْلٍ وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ». قَالَ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَى إِثْرِ ذَلِكَ وَلَمْ تَرْكَبْ مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ بَعِيرًا قَطُّ.

9073 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«قۇرەيش ئاياللىرى تۆگىگە مىنگەن ئاياللارنىڭ ئەڭ ياخشىلىرىدۇر. ئۇلار بالىلىرىغا بەكمۇ ياخشى قارايدۇ. ئەرلىرىگە بەك كۆڭۈل بۆلىدۇ».

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئىمران قىزى مەريەم تۆگىگە پەقەتلا مىنىپ باقمىغان.
(مۇسلىم: 2527)

9074 ــ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ جُهَيْنَةُ وَمُزَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ خَيْرًا مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَبَنِي أَسَدٍ وَمِنْ بَنِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَطَفَانَ وَمِنْ

[1] ئەلبانى (3065): سەھىھ ـ دېگەن.
[2] ئەلبانى (3067): ھەسەن ۋە سەھىھ ـ دېگەن.

بَنِي عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ فَقَالَ رَجُلٌ خَابُوا وَخَسِرُوا فَقَالَ هُمْ خَيْرٌ مِنْ بَنِي تَمِيمٍ وَمِنْ بَنِي أَسَدٍ وَمِنْ بَنِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَطَفَانَ وَمِنْ بَنِي عَامِرِ بْنِ صَعْصَعَةَ.

9074 ـ ئەبۇ بەكرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ مەن: ”جۇھەينە، مۇزەينە، ئەسلەم ۋە غىفار قەبىلىلىرى بەنى تەمىم، بەنى ئەسەد، بەنى ئابدۇللاھ ئىبنى غەتەفان ۋە بەنى ئامىر ئىبنى سەئسەئە قەبىلىلىرىدىن ياخشىراق“ دېسەم، سىلەر قانداق قارايسىلەر؟ ـ دېگەندى، بىر كىشى:

ــ ئۇنداقتا، ئۇلار زىيان تارتقان قەۋمدۇر، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ئۇلار ھەقىقەتەن بەنى تەمىم، بەنى ئەسەد، بەنى ئابدۇللاھ ئىبنى غەتەفان ۋە بەنى ئامىر ئىبنى سەئسەئە قەبىلىلىرىدىن ياخشىراقتۇر، ـ دېدى.

(بۇخارى: 3515)

9075 ــ وفي رواية أَنَّ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا بَايَعَكَ سُرَّاقُ الْحَجِيجِ مِنْ أَسْلَمَ وَغِفَارَ وَمُزَيْنَةَ وَأَحْسِبُهُ وَجُهَيْنَةَ ابْنُ أَبِي يَعْقُوبَ شَكَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ أَسْلَمُ وَغِفَار...

9075 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە مۇنداق دېيىلگەن: ئەقرەئ ئىبنى ھابىس پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە:

ــ ساڭا ئەسلەم، غىفار، مۇزەينە ۋە جۇھەينە ئىبنى ئەبۇ ياقۇب قەبىلىلىرىدىن پەقەت ھاجىلارنى بۇلايدىغان بۇلاڭچىلارلا بەيئەت قىلدى، ـ دېگەندى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ياق، بەلكى ئەسلەم ۋە غىفار قەبىلىلىرى... داۋامى يۇقىرىقى ھەدىسكە ئوخشاش.

(بۇخارى: 3516)

9076 – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ وَغِفَارُ غَفَرَ اللَّهُ لَهَا أَمَا إِنِّي لَمْ أَقُلْهَا وَلَكِنْ قَالَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

9076 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«اللە بەنى ئەسلەم (قەبىلىسى)نى سالامەت قىلدى. اللە بەنى غىفارنى مەغپىرەت قىلدى. ئەمما بۇنى مەن دېمىدىم، بەلكى اللە تائالا ئېيتتى».

(مۇسلىم: 2516)

9077 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ وَجُهَيْنَةُ وَمُزَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَأَشْجَعُ وَغِفَارُ مَوَالِيَّ لَيْسَ لَهُمْ مَوْلًى دُونَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ.

9077 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«قۇرەيش، ئەنسار، جۇھەينە، مۇزەينە، ئەسلەم، ئەشجەئ ۋە غىفار قەبىلىلىرى مېنىڭ يارەمچىلىرىم، اللە ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى ئۇلارنىڭ يارەمچىسىدۇر».

(بۇخارى: 3504)

9078 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي لَأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُفْقَةِ الْأَشْعَرِيِّينَ بِالْقُرْآنِ حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللَّيْلِ وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرَ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ أَوْ قَالَ الْعَدُوَّ قَالَ لَهُمْ إِنَّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكُمْ أَنْ تَنْظُرُوهُمْ.

9078 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كەچ كىرگەندە، قۇرئان ئوقۇشلىرىدىن ئەشئەرىيلەرنىڭ ئاۋازلىرىنى بىلىۋالىمەن. گەرچە كۈندۈزى ئۇلارنىڭ چۈشكەن يەرلىرىنى كۆرمىگەن بولسامۇ، كېچىسى قۇرئان ئوقۇشلىرىدىن ئۇلارنىڭ

تۇرۇۋاتقان جايلىرىنى بىلىۋالىمەن. ئۇلارنىڭ ئىچىدە شۇنداق دانا كىشى باركى، ئاتلىق قىسمىغا يولۇقسا، ئۇلارغا:

ــ دوستلىرىم سىلەرنىڭ ئۇلارنى ساقلاپ تۇرۇشۇڭلارنى ئۈيتتىى (ساقلاپ تۇرۇڭلار، ئۇلار كەلگەندە دۈشمەنگە بىرلىكتە ھۇجۇم قىلايلى)، ـ دەيدۇ.

(بۇخارى: 4232)

9079 ــ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْغَزْوِ أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ جَمَعُوا مَا كَانَ عِنْدَهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِنَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ.

9079 ـ ئەبۇ مۇسا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەشئەرىيلەر جىھادقا چىققاندا ياكى مەدىنىدە بالا ـ چاقىلىرىنىڭ ئوزۇقلۇقى ئازلاپ كەتكەندە، بارلىق نەرسىلىرىنى بىر داستىخانغا يىغىپ، ئاندىن ھەممىگە تەڭ تەقسىم قىلىدۇ. ئۇلار مەندىن، مەنمۇ ئۇلاردىنمەن».

(بۇخارى: 2486)

9080 ــ عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعْمَ الْحَيُّ الْأَسْدُ وَالْأَشْعَرِيُّونَ لَا يَفِرُّونَ فِي الْقِتَالِ وَلَا يَغُلُّونَ هُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ قَالَ فَحَدَّثْتُ بِذَلِكَ مُعَاوِيَةَ فَقَالَ لَيْسَ هَكَذَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ هُمْ مِنِّي وَإِلَيَّ فَقُلْتُ لَيْسَ هَكَذَا حَدَّثَنِي أَبِي وَلَكِنَّهُ حَدَّثَنِي قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ هُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ قَالَ فَأَنْتَ أَعْلَمُ بِحَدِيثِ أَبِيكَ قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ غَرِيبٌ لَا نَعْرِفُهُ إِلَّا مِنْ حَدِيثِ وَهْبِ بْنِ جَرِيرٍ وَيُقَالُ الْأَسْدُ هُمْ الْأَزْدُ.

9080 ـ ئامىر ئىبنى ئەبۇ ئامىر ئەشئەرى دادىسى ئەبۇ ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئەسەد ۋە ئەشئەرىيلەر نېمىدېگەن ياخشى قەبىلە؟! ئۇلار جىھادتىن قاچمايدۇ، غەنىمەتكە خىيانەت قىلمايدۇ. ئۇلار مەندىن ۋە مەنمۇ ئۇلاردىن، ـ دېدى.

مەن (يەنى ئامىر) بۇنى مۇئاۋىيەگە سۆزلەپ بەرگەن چېغىمدا، ئۇ ماڭا:

ـ بۇنداق ئەمەس. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۇلار مەندىن ۋە ماڭا تېگىشلىكتۇر» دېگەن، ـ دېدى. مەن:

ـ ياق، ئۇنداق ئەمەس. دادام ماڭا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: «ئۇلار مەندىن، مەنمۇ ئۇلاردىنمەن» دېگىنىنى سۆزلەپ بەرگەن، ـ دېگەنىدىم، مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ ئۇنداقتا مەيلى، سەن داداڭنىڭ ھەدىسىنى مەندىن ياخشى بىلىسەن، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3947)

9081 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا زِلْتُ أُحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ مُنْذُ ثَلَاثٍ سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِيهِمْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ هُمْ أَشَدُّ أُمَّتِي عَلَى الدَّجَّالِ قَالَ وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمِنَا وَكَانَتْ سَبِيَّةٌ مِنْهُمْ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَ أَعْتِقِيهَا فَإِنَّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ.

9081 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن بەنى تەمىم قەبىلىسى ھەققىدە ئۈچ نەرسىنى ئاڭلىغاندىن بېرى ئۇلارنى ياخشى كۆرۈپ كەلدىم. بىرىنچىسى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئۇممىتىم ئىچىدە دەججال بىلەن ئەڭ قاتتىق ئۇرۇشىدىغىنى بەنى تەمىم قەبىلىسىدۇر» دېدى. ئىككىنچىسى، ئۇلارنىڭ زاكاتلىرى كەلگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «مانا بۇ، بىزنىڭ قەۋمىمىزنىڭ زاكاتلىرىدۇر» دېدى. ئۈچىنچىسى، ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ يېنىدا

[1] ئەلبانى (832): زەئىپ، ـ دېگەن.

ئۇلاردىن ئەسىر ئېلىنغان بىر ئايال بار ئىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم (ئائىشەگە): «ئۇنى ئازاد قىلغىن! چۈنكى ئۇ ھەزرىتى ئىسمائىلنىڭ نەسلىدىن» دېدى.

(بۇخارى: 2543)

9082 ــ **عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم وذكر بني تميم فقال: "هم ضخام الهام، ثبت الأقدام، نصار الحق في آخر الزمان، أشد قوماً على الدجال".**

9082 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بەنى تەمىم قەبىلىسىنى تىلغا ئېلىپ تۇرۇپ: «(ئۇلارنىڭ) باشلىرى يوغان، قەدەملىرى مۇستەھكەم قەۋم بولۇپ، ئاخىرقى زاماندا ھەقكە يارەدەم قىلىدىغان ۋە دەججالغا ئەڭ شىددەتلىك قارشى تۇرىدىغان خەلقتۇر» دېدى[1].

(بەززار: 2823)

9083 ــ **عن أبي هريرة قال: ربما ضرب النبي صلى الله عليه وسلم على كتفي وقال: "أحبوا بني تميم".**

9083 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم پات ـ پات مېنىڭ دولامغا ئۇرۇپ تۇرۇپ: «بەنى تەمىم قەبىلىسىنى ياخشى كۆرۈڭلار!» دەيتتى[2].

(بەززار: 2824)

[1] ھەيسەمى (16570): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە سەلام مەدائىنى ئىسمىلىك ھەدىسى زەئىپرەك بىرى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16571): بۇ ھەدىسنى بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئۇبەيدە ئىبنى ئابدۇررەھمان ئىسمىلىك سەلبىي باھا بېرىلمىگەن بىرى بار. قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

9085 ــ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَزْدُ أُسْدُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ يُرِيدُ النَّاسُ أَنْ يَضَعُوهُمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يَرْفَعَهُمْ وَلَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَقُولُ الرَّجُلُ يَا لَيْتَ أَبِي كَانَ أَزْدِيًّا يَا لَيْتَ أُمِّي كَانَتْ أَزْدِيَّةً.

9085 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەزد (قەبىلىسى) اللەنىڭ يەر يۈزىدىكى ئەسكەرلىرىدۇر. ئىنسانلار ئۇلارنى خار قىلىشىنى خالايدۇ، ئەمما اللە تائالا ئۇلارنى كۆتۈرىدۇ. ئىنسانلارغا شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، ئۇ چاغدا كىشىلەر: ”كاشكى دادام ئەزدي بولسىچۇ، كاشكى ئانام ئەزدي بولسىچۇ؟!“ دېيىشىدۇ»[1].

(تىرمىزى: 3937)

9086 ــ وَبِإِسْنَادِهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ «نِعْمَ الْقَوْمُ الأَزْدُ طَيِّبَةٌ أَفْوَاهُهُمْ بَرَّةٌ أَيْمَانُهُمْ نَقِيَّةٌ قُلُوبُهُمْ».

9086 ـ ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەزد قەبىلىسى نېمىدېگەن ياخشى؟! ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرى تاتلىق، قەسەملىرىگە سادىق، قەلبلىرى پاكتۇر»[2].

(ئەھمەد: 37303)

9087 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَدِمَ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ دَوْسًا قَدْ عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللَّهَ عَلَيْهَا فَظَنَّ النَّاسُ أَنَّهُ يَدْعُو عَلَيْهِمْ فَقَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ.

9087 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: تۇفەيل ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ:

[1] ئەلبانى (828): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16583): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدى ھەسەندۇر، ـ دېگەن.

ــ ئى رەسۇلۇللاھ! دەۋس قەبىلىسى ئىسيان كۆتۈرۈپ، تەسلىم بولمايۋاتىدۇ، ئۇلارغا بەددۇئا قىلغىن! ــ دېدى. كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەددۇئا قىلىشىنى ئويلىدى. ئەمما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى پەرۋەردىگارىم! دەۋس (قەبىلىسى)نى ھىدايەت قىلغىن ۋە ئۇلارنى بىزنىڭ سېپىمىزگە قوشقىن! ـ دېدى.

(بۇخارى: 6397)

9088 ــ **عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْرَقَتْنَا نِبَالُ ثَقِيفٍ فَادْعُ اللَّهَ عَلَيْهِمْ. قَالَ «اللَّهُمَّ اهْدِ ثَقِيفًا».**

9088 ـ جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ساھابىلەر:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! سەقىفنىڭ ئوقلىرى بىزنى ھالاك قىلىۋاتىدۇ. ئۇلارغا بەددۇئا قىلغىن! ـ دېگەنىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ــ ئى پەرۋەردىگارىم! سەقىفنى ھىدايەت قىلغىن! ــ دەپ دۇئا قىلدى[1].

(تىرمىزى: 3942)

9089 ــ **عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ مَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَكْرَهُ ثَلَاثَةَ أَحْيَاءٍ ثَقِيفًا وَبَنِي حَنِيفَةَ وَبَنِي أُمَيَّةَ.**

9089 ـ ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تاكى ۋاپات بولغانغا قەدەر سەقىف، بەنى ھەنىيفە ۋە بەنى ئۇمەييەدىن ئىبارەت ئۈچ قەبىلىنى ياخشى كۆرمىدى[2].

(تىرمىزى: 3943)

[1] ئەلبانى (830): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (831): سەنەدى زەئىپ، ـ دېگەن.

9090 – عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ السُّلَمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ــ صلى الله عليه وسلم ــ «شَرُّ قَبِيلَتَيْنِ فِي الْعَرَبِ نَجْرَانُ وَبَنُو تَغْلِبَ».

9090 ـ ئەمر ئىبنى ئەبەسە سۇلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «ئەرەبلەر ئىچىدىكى ئەڭ ئەسكى قەبىلە نەجران بىلەن بەنۇ تەغلىب قەبىلىسىدۇر»[1].

(ئەھمەد: 18948)

9091 ــ عَنْ أَبِي بَرْزَةَ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا إِلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ فَسَبُّوهُ وَضَرَبُوهُ فَجَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ عُمَانَ أَتَيْتَ مَا سَبُّوكَ وَلَا ضَرَبُوكَ.

9091 ـ ئەبۇ بەرزە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم بىر كىشىنى ئەرەب قەبىلىلىرىدىن بىرىگە ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتى. ئۇلار ئۇنى تىللاپ، دۇمبالىدى. ئۇ ئەلچى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىغا كېلىپ، بولغان ۋەقەنى ئېيتىپ بەردى. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «ئەگەر ئومان ئەھلىگە بارغان بولساڭ، ئۇلار سېنى تىللىمىغان ۋە ئۇرمىغان بولاتتى» دېدى.

(مۇسلىم: 2544)

9092 ــ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنِّي لَأَعْلَمُ أَرْضًا يُقَالُ لَهَا عُمَانُ يَنْضَحُ بِنَاحِيَتِهَا الْبَحْرُ بِهَا حَيٌّ مِنْ الْعَرَبِ لَوْ أَتَاهُمْ رَسُولِي مَا رَمَوْهُ بِسَهْمٍ وَلَا حَجَرٍ.

9092 ـ ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى

[1] ھەيسەمى (16732): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

ئاڭلىدىم: «مەن بىر يەرنى بىلىمەن، ئۇ يەرنىڭ ئىسمى ئوماندۇر. ئۇنىڭ قىرغىقىدا دېڭىز بار بولۇپ، ئەرەبلەردىن بولغان بىر قەۋم ياشايدۇ. ئەگەر ئۇلارنىڭ ئالدىغا مېنىڭ بىر ئەلچىم بارسا، ئۇلار ئۇنىڭغا ئوقيا ياكى تاش ئاتمايدۇ»[1].

(ئەھمەد: 310)

9093 ــ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُلْكُ فِي قُرَيْشٍ وَالْقَضَاءُ فِي الْأَنْصَارِ وَالْأَذَانُ فِي الْحَبَشَةِ وَالْأَمَانَةُ فِي الْأَزْدِ. يَعْنِي الْيَمَنَ.**

9093 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئەمىرلىك قۇرەيشتە، قازىلىق ئەنسارلاردا، ئەزان ئېيتىش ھەبەشتە، ئامانەت ئەزدىيدە (يەنى يەمەنلىكتە)دۇر»[2].

(تىرمىزى: 3936)

9094 ــ **وَالسُّرْعَةُ فِي الْيَمَنِ.**

9094 ـ يەنە بىر رىۋايەتتە: «چەبدەسلىك يەمەنلىكلەردىدۇر» دېيىلگەن[3].

(ئەھمەد: 8543)

9095 ــ **عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ قَالَ قَدِمَ وَفْدُ بَجِيلَةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اكْسُوا الْبَجَلِيِّينَ وَابْدَءُوا بِالْأَحْمَسِيِّينَ.**

---

[1] ھەيسەمى (16598): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدىكى لەمازە ئىبنى زەبارىدىن باشقا راۋىلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىلىرىدۇر، ئەمما ئۇمۇ ئىشەنچلىكتۇر. بۇ ھەدىسنى يەنە ئەبۇ يەئلامۇ مۇشۇنداق رىۋايەت قىلغان، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (3088): سەھىھ، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (16985): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

9095 ـ تارىق ئىبنى شىھابتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: بەجىيلە ئۆمىكى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىغا كەلگەندە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«بەجىيلەلىكلەرگە كىيىم سۇۋغا قىلىڭلار، ئەھمەسىيە ئايمىقىدىن باشلاڭلار!» دېدى[1].

(ئەھمەد: 18354)

9096 ــ عَنْ طَارِقٍ قَالَ قَدِمَ وَفْدُ أَحْمَسَ وَوَفْدُ قَيْسٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْدَءُوا بِالْأَحْمَسِيِّينَ قَبْلَ الْقَيْسِيِّينَ وَدَعَا لِأَحْمَسَ فَقَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ فِي أَحْمَسَ وَخَيْلِهَا وَرِجَالِهَا سَبْعَ مَرَّاتٍ.

9096 ـ تارىق ئىبنى شىھابتىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: ئەھمەس ۋە قەيس ئۆمەكلىرى پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىغا كەلگەندە، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«سۇۋغاتنى ئاۋۋال ئەھمەسىيلىكلەرگە، ئاندىن قەيسىلىكلەرگە بېرىڭلار!» دېدى. ئاندىن:

«ئى پەرۋەردىگارىم! ئەھمەسىيلىكلەرنىڭ ئاتلىرىغا ۋە ئادەملىرىگە بەرىكەت بەرگىن!» دەپ ئەھمەسىيلىكلەر ئۈچۈن يەتتە قېتىم دۇئا قىلدى[2].

(ئەھمەد: 18355)

9097 ــ عَنْ غَالِبِ بن أَبْجَرَ، قَالَ: ذَكَرْتُ قَيْسَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "رَحِمَ اللَّهُ قَيْسًا، رَحِمَ اللَّهُ قَيْسًا"، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، تَرَحَّمُ عَلَى قَيْسٍ؟ قَالَ: "نَعَمْ إِنَّهُ كَانَ عَلَى دَيْنِ أَبِي إِسْمَاعِيلَ بن إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ، يَا قَيْسُ حَيِّ يَمَنًا، يَا يَمَنُ حَيِّ قَيْسًا، إِنَّ قَيْسًا فُرْسَانُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ،

[1] ھەيسەمى (16575): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16576): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد ۋە تەبەرانىي رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ھەر ئىككىلىسىنىڭ راۋىيلىرى سەھىھ ھەدىسنىڭ راۋىيلىرىدۇر، ـ دېگەن.

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَيْسَ لِهَذَا الدِّينِ نَاصِرٌ غَيْرُ قَيْسٍ، إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فُرْسَانًا مِنْ أَهْلِ السَّمَاءِ مُسَوِّمِينَ، وَفُرْسَانًا مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ مُعَلِّمِينَ، فَفَرَسَانُ اللَّهِ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ قَيْسٌ، إِنَّمَا قَيْسٌ بَيْضَةٌ تَفَلَّقَتْ عَنَّا أَهْلِ الْبَيْتِ، إِنَّ قَيْسًا ضَرَّاءُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ" يَعْنِي أَسَدُ اللَّهِ.

9097 ـ غالىب ئىبنى ئەبجەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: قەيس (قەبىلىسى) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىدا تىلغا ئېلىنغانىدى:

ـ ئى پەرۋەردىگارىم! قەيسكە رەھىم قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى. ساھابىلەر:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! قەيسكە رەھمەت تىلەۋاتامسەن؟ ـ دەپ سورىغانىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

ـ ھەئە، چۈنكى ئۇ ئاتىمىز ئىبراھىم خەلىلۇللاھنىڭ دىندا ئىدى. ئى قەيس! يەمەن ئەھلىنى قىزغىن قارشى ئالغىن! ئى يەمەن! قەيسنى قىزغىن قارشى ئالغىن! قەيس اللەنىڭ يەر يۈزىدىكى ئاتلىق ئەسكەرلىرىدۇر. جېنىم ئىلكىدە بولغان اللەنىڭ نامى بىلەن مۇنداق قەسەم قىلىمەن: (ئىنسانلارغا) شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، بۇ دىنىڭ قەيس قەبىلىسىدىن باشقا يارەمچىسى قالمايدۇ. قەيس بىز ئەھلى بەيتىنىڭ بىر ئايمىقىدۇر، قەيس اللەنىڭ شىرلىرىدۇر، ـ دېدى[1].

(«ئەلكەبىر»)

9098 ــ **عَنْ سَلَمَةَ بن سَعْدٍ أَنَّهُ وَفَدَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ وَجَمَاعَةٌ مِنَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَوَلَدِهِ، فَاسْتَأْذَنُوا عَلَيْهِ، فَدَخَلُوا، فَقَالَ: "مَنْ هَؤُلاءِ؟" قِيلَ لَهُ: هَذَا وَفْدُ عَنَزَةَ، فَقَالَ: "بَخٍ بَخٍ بَخٍ، نِعْمَ الْحَيُّ عَنَزَةُ مَبْغِيٌّ عَلَيْهِمْ مَنْصُورُونَ، مَرْحَبًا بِقَوْمٍ شُعَيْبٍ، وَأَخْتَانِ مُوسَى، سَلْ يَا سَلَمَةُ عَنْ حَاجَتِكَ". قَالَ: جِئْتُ أَسْأَلُكَ عَمَّا افْتَرَضْتَ عَلَيَّ فِي الإِبِلِ وَالْغَنَمِ وَالْعَنْزِ، فَأَخْبَرَهُ، ثُمَّ جَلَسَ عِنْدَهُ قَرِيبًا، ثُمَّ اسْتَأْذَنَهُ فِي**

[1] ھەيسەمى (16578): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

الانْصِرَافِ فَقَالَ لَهُ :"انْصَرِفْ". فَمَا غَدَا أَنْ قَامَ، فَقَالَ: "اللَّهُمَّ ارْزُقْ عَنَزَةَ كَفَافًا، لا قُوت وَلا إِسْرَاف".

9098 ـ سەلەمە ئىبنى سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بالا ـ چاقا ۋە ئائىلەمدىن بىر توپ كىشى بىلەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھۇزۇرىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن رۇخسەت ئېلىپ، ئىچكىرىگە كىرگەنىدىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ بۇلار كىم؟ ـ دەپ سورىدى، ئۇنىڭغا:

ـ بۇلار ئەنزە ئۆمىكى، ـ دېيىلدى.

ـ ۋاھ! ۋاھ! ئەنزە قەبىلىسى نېمىدېگەن ياخشى؟! ئۇلارغا ھۇجۇم قىلغانلار مەغلۇبىيەتكە ئۇچرايدۇ. مەرھابا، ئى شۇئەيبىنىڭ قەۋمى، مۇسانىڭ قېيىن بۇرادەرلىرى! ئى سەلەمە! نېمىنى خالىساڭ، شۇنى سورىغىن! ـ دېدى. مەن:

ـ ماڭا تۆۋگە، قوي ۋە ئۆچكىلىرىمدىن قانچىلىك زاكات كېلىدىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن كەلدىم، ـ دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا قانچىلىك زاكات كېلىدىغانلىقىنى ئېيتىپ بەردى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا بىر مۇددەت ئولتۇرغاندىن كېيىن، كېتىش ئۈچۈن رۇخسەت سورىدىم. پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم رۇخسەت بەردى. كېتىش ئۈچۈن جابدۇنۇۋاتقىنىمدا، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ـ ئى پەرۋەردىگارىم! ئەنزە قەبىلىسىگە ئۇلارنىڭ ئېھتىياجىغا چۈشلۈق رىزىق ئاتا قىلغىن! ـ دەپ دۇئا قىلدى[1].

(«ئەلكەبىر»: 6364)

9099 ــ عَنْ الْغَضْبَان بْن حَنْظَلَةَ أَنَّ أَبَاهُ حَنْظَلَةَ بْنَ نُعَيْمٍ وَفَدَ إِلَى عُمَرَ فَكَانَ عُمَرُ إِذَا مَرَّ بِهِ إِنْسَانٌ مِنْ الْوَفْدِ سَأَلَهُ مِمَّنْ هُوَ حَتَّى مَرَّ بِهِ أَبِي فَسَأَلَهُ مِمَّنْ أَنْتَ فَقَالَ مِنْ

[1] ھەيسەمى (16590): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى ۋە بەززار رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە مەن بىلمەيدىغان بىر قانچە كىشى بار، ـ دېگەن.

عَنَزَةَ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ حَيٌّ مِنْ هَاهُنَا مَبْغِيٌّ عَلَيْهِمْ مَنْصُورُونَ.

9099 ـ غەزبان ئىبنى ھەنزەلەدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: دادام ھەنزەلە ئىبنى نۇئەيم ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ھۇزۇرىغا ئەلچى بولۇپ باردى. قاچانكى ئۇنىڭغا ھۇزۇرىغا بارغان ۋەكىللەردىن بىرى ئۇنىڭ يېنىدىن ئۆتسە، ئۇلارنىڭ قايسى قەبىلىدىن ئىكەنلىكىنى سورايتتى. دادامۇ ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا، ئۇنىڭدىن:

ـ سەن قايسى قەبىلىدىن؟ ـ دەپ سوردى. دادام:

ـ ئەنزەدىن بولىمەن، ـ دەپ جاۋاب بەردى. بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «ئۇلار بۇ تەرەپتىن (كېلىدىغان) بىر قەۋمدۇر. ئۇلارغا ھۇجۇم قىلغانلار مەغلۇبىيەتكە ئۇچرايدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، ـ دېدى[1].

(ئەھمەد: 142)

9100 ـ **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "خَيْرُ أَهْلِ الْمَشْرِقِ عَبْدُ الْقَيْسِ".**

9100 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«مەشرىق ئەھلىنىڭ ياخشىسى ئابدۇل قەيستۇر»[2].

(«ئەلئەۋسەت»؛ «ئەلكەبىر»: 12970)

9101 ـ **عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنَا حَجِيجُ مَنْ ظَلَمَ عَبْدَ الْقَيْسِ.**

[1] ھەيسەمى (16591): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد، ئەبۇ يەئلا، بەززار ۋە تەبەرانى پەرقلىق سەنەدلەر بىلەن رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئەبۇ يەئلانىڭ بىر سەنەدىنىڭ راۋىيلىرىنىڭ ھەممىسى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16579): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ۋەھب ئىبنى يەھيا ئىبنى زەمام ئىسىملىك ماڭا ناتونۇش بىرى بار، قالغان راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

9101 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«كىمكى ئابدۇل قەيسكە زۇلۇم قىلسا، (بىلىپ قالسۇنكى) مەن ئابدۇلقەيسنىڭ دەۋاگىرى بولىمەن»[1].

(بەززار: 2822)

9102 ــ **عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو لِهَذَا الْحَيِّ مِنْ النَّخَعِ أَوْ قَالَ يُثْنِي عَلَيْهِمْ حَتَّى تَمَنَّيْتُ أَنِّي رَجُلٌ مِنْهُمْ.**

9102 ـ ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ نەخەئ قەبىلىسىگە دۇئا قىلىۋاتقانلىقىنى (ياكى ئۇلارنى ماختاۋاتقانلىقىنى) كۆردۈم. ئۇ، شۇنداق دۇئا قىلدىكى: ”كاشكى مەنمۇ ئۇلاردىن بولۇپ قالسامچۇ؟!“ دەپ كەتتىم[2].

(ئەھمەد: 3816)

9103 ــ **عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا اخْتَلَفَ النَّاسُ فَالْعَدْلُ فِي مُضَرَ.**

9103 ـ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن:

«ئىنسانلار تالاش ـ تارتىش قىلىشقان چاغدا، ھەق (ئادالەت) مۇزەر قەبىلىسىدە بولىدۇ»[3].

(«ئەلكەبىر»: 11418)

---

[1] ھەيسەمى (16582): بۇ ھەدىسنى بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ماڭا ناتونۇش بىر قانچە كىشى بار، ـ دېگەن.

[2] ھەيسەمى (16595): بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد، بەززار ۋە تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، ئىمام ئەھمەدنىڭ راۋىيلىرى ئىشەنچلىكتۇر، ـ دېگەن.

[3] ھەيسەمى (16597): بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان بولۇپ، سەنەدىدە ئابدۇللاھ ئىبنى مۇئەممەل ۋە مۇسەننا ئىبنى سەباھ ئىسىملىك ھەدىسى زەئىپ ئىككى كىشى بار، ئەمما بەزىلەر ئۇلارنىڭمۇ ئىشەنچلىك كىشىلەر ئىكەنلىكىنى ئىلگىرى سۈرگەن، ـ دېگەن.

9104 ــ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا سَلْمَانُ لَا تَبْغَضْنِي فَتُفَارِقَ دِينَكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَبْغَضُكَ وَبِكَ هَدَانَا اللَّهُ قَالَ تَبْغَضُ الْعَرَبَ فَتَبْغَضُنِي.

9104 ـ سەلمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن مۇنداق رىۋايەت قىلىنىدۇ: پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ماڭا:

ـ ئى سەلمان! مېنى ياماق كۆرمە! بولمىسا، دىنىڭدىن ئايرىلىپ قالىسەن، ـ دېدى. مەن:

ـ ئى رەسۇلۇللاھ! مەن سېنى قانداقمۇ ياماق كۆرەي! اللە سېنىڭ سايەڭدە بىزنى ھىدايەتكە ئېرىشتۈرگەن تۇرسا، ـ دېگەنىدىم، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

ــ ئەرەبلەرنى ياماق كۆرسەڭ، مېنى ياماق كۆرگەن بولىسەن، ـ دېدى[1].

(تىرمىزى: 3927)

9106 ــ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ يَقُولُ ذُكِرَتْ الْأَعَاجِمُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَنَا بِهِمْ أَوْ بِبَعْضِهِمْ أَوْثَقُ مِنِّي بِكُمْ أَوْ بِبَعْضِكُمْ.

9106 ـ ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئەجەملەر (ئەرەب بولمىغان كىشىلەر) پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ يېنىدا تىلغا ئېلىنغانىدى، پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم:

«مەن ئۇلارغا ياكى ئۇلارنىڭ بەزىلىرىگە، سىلەرگە ياكى سىلەرنىڭ بەزىكلارغا ئىشەنگەندىن كۆپرەك ئىشىنىمەن» دېدى[2].

(تىرمىزى: 3932)

[1] ئەلبانى (823): زەئىپ، ـ دېگەن.

[2] ئەلبانى (827): زەئىپ، ـ دېگەن.

9107 ــ قَالَ الْمُسْتَوْرِدُ الْقُرَشِيُّ عِنْدَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ تَقُومُ السَّاعَةُ وَالرُّومُ أَكْثَرُ النَّاسِ فَقَالَ لَهُ عَمْرٌو أَبْصِرْ مَا تَقُولُ قَالَ أَقُولُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَئِنْ قُلْتَ ذَلِكَ إِنَّ فِيهِمْ لَخِصَالًا أَرْبَعًا إِنَّهُمْ لَأَحْلَمُ النَّاسِ عِنْدَ فِتْنَةٍ وَأَسْرَعُهُمْ إِفَاقَةً بَعْدَ مُصِيبَةٍ وَأَوْشَكُهُمْ كَرَّةً بَعْدَ فَرَّةٍ وَخَيْرُهُمْ لِمِسْكِينٍ وَيَتِيمٍ وَضَعِيفٍ وَخَامِسَةٌ حَسَنَةٌ جَمِيلَةٌ وَأَمْنَعُهُمْ مِنْ ظُلْمِ الْمُلُوكِ.

9107 ـ مۇستەۋرىد قۇرەشى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئەمر ئىبنى ئاسنىڭ ھۇزۇرىدا:

ــ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ: «قىيامەت قايىم بولغاندا رۇملارنىڭ سانى ئەڭ كۆپ بولىدۇ» دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم، ـ دېدى. بۇنى ئاڭلىغان ئەمر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ:

ـ بىلىپ سۆزلەۋاتامسەن؟ ـ دېدى، مۇستەۋرىد:

ـ مەن پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن ئاڭلىغىنىمنى دەۋاتىمەن، ـ دېگەندى، ئەمر ئىبنى ئاس مۇنداق دېدى:

ــ ئۇنداق بولسا، ئۇلاردا مۇنداق بىر قانچە تۇرلۇك خىسلەت بار: بىرىنچىسى، ئۇلار پىتنە زامانىدا، ئۆزلىرىنى بەك تەمكىن تۇتىدۇ. ئىككىنچىسى، مۇسىبەتكە ئۇچرىغاندا ئۆزلىرىنى تۇتۇۋالالايدۇ. ئۈچىنچىسى، چېكىنىپ تۇرۇپ، ھۇجۇم قىلىدۇ. تۆتىنچىسى، يوقسۇللار، يېتىم ۋە ئاجىزلارغا ياخشىلىق قىلىدۇ. بەشىنچىسى، شۇنداق ياخشى بىر سۈپىتى بارکى، ئۇلار پادىشاھلارنىڭ زۇلمىغا ھەرگىز سۈكۈت قىلمايدۇ.

(مۇسلىم: 2898)

مۇندەرىجە

بۇ كىتابتا ئۇچرايدىغان بىر قىسىم ھەدىس ئاتالغۇلىرىغا قىسقىچە چۈشەنچە 3
گۈزەل سۈپەتلەر ۋە پەزىلەتلەر بۆلۈمى 9
بەزى پەيغەمبەرلەر ھەققىدە بايانلار ۋە ئۇلارنىڭ پەزىلەتلىرى 9
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ پەزىلەتلىرى 37
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ سۈپەتلىرى، چاچلىرى، پەيغەمبەرلىك مۆھۈرى، سۆزلىرى، تەرلىشى، شىجائىتى ۋە ئەخلاقلىرى . 53
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ باشقا سۈپەتلىرى 83
ئىسرا ۋەقەسى 111
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ غەيب ھەققىدە بەرگەن خەۋەرلىرى 154
جانلىق ۋە جانسىزلارنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمگە گەپ قىلىشى 173
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ بەركىتى بىلەن يېمەك ـ ئىچمەكنىڭ كۆپىيىشى 189
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولۇشى ۋە دۇشمەنلىرىدىن ساقلىنىشى 222
ئەھلى كىتابنىڭ پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدىن سورىغان سوئاللىرى ۋە ئۇلارنىڭ (ئۆزلىرىگە) بېرىلگەن جاۋابنى تەستىقلىشى .. 235
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ ھەرخىل مۆجىزىلىرى، ئۆمرى ۋە بالىلىرى ھەققىدىكى بايانلار 241
ساھابىلەرنىڭ ئورتاق پەزىلەتلىرى (اللە ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن) 259
ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى 295
ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى 310
ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى 335
ئىمام ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ پەزىلەتلىرى 359

جەننەت بىلەن خۇش بېشارەت بېرىلگەن ئون ساھابىنىڭ قالغانلىرى. 383
ئابباس، جەئفەر، ھەسەن ۋە ھۈسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 412
زەيد ئىبنى ھارىسە ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئۇسامە، ئەممار ئىبنى ياسىر، ئابدۇللاھ ئىبنى مەسئۇد ۋە ئەبۇ زەر غىفارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 439
ھۇزەيفە ئىبنى يەمان، سەئد ئىبنى مۇئاز، ئىبنى ئابباس، ئىبنى ئۆمەر ۋە ئىبنى زۇبەير رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 467
بىلال ئىبنى رەباھ، ئۇبەي ئىبنى كەئب، ئەبۇ تەلھە ئەنسارى، مىقداد ئىبنى ئەمر ۋە ئەبۇ قەتادە ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 479
سەلمان، ئەبۇ مۇسا، ئابدۇللاھ ئىبنى سالام ۋە ئۇنىڭ ئوغلى يۈسۈف، جەرىر، جابىر ئىبنى ئابدۇللاھ ۋە ئۇنىڭ دادىسى، مالىكنىڭ ئىككى ئوغلى ئەنەس بىلەن بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 488
سابىت ئىبنى قەيس، ئەبۇ ھۇرەيرە، ھاتىب ئىبنى ئەبۇ بەلتەئە ۋە جۇلەيبىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 512
ھارىسە ئىبنى سۇراقە، قەيس ئىبنى سەئد ئىبنى ئۇبادە، خالىد ئىبنى ۋەلىد، ئەمر ئىبنى ئاس، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھەرب ۋە ئۇنىڭ ئوغلى مۇئاۋىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 518
سۇنەين ئەبۇ جەمىلە، ئەببات، زىماد، ئەدىي ئىبنى ھاتەم، سۇمامە ئىبنى ئۇسال، ئەمر ئىبنى ئەبسە سۇلەمى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 527
ھەمزە ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب، ئەقىل ئىبنى ئەبۇ تالىب، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى ھارىس ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى جەئفەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 537
خەببات ئىبنى ئەرەت، ئەبۇ ھۇزەيفەنىڭ ئازادگەردىسى سالىم، ئامىر ئىبنى فۇھەيرە، ئامىر ئىبنى رەبىئە، ئابدۇللاھ ئىبنى جەھش ۋە سۇھەيب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 541

ئوسمان ئىبنى مەزئۇن، مۇئاز ئىبنى جەبەل، ئەمر ئىبنى جەمۇھ، ھارىسە ئىبنى نۇئمان، بەشىر ئىبنى بەرا ۋە ئابدۇللاھ ئىبنى رەۋاھە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 547
ئەبۇ يەسەر، ئابدۇللاھ ئىبنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئۇبەي، قەتادە ئىبنى نۇئمان، ئۇبادە ئىبنى سامىت، خۇزەيمە ئىبنى سابىت ۋە ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 553
ئەبۇ دەھداھ زەيد ئىبنى سابىت، رافىئ ئىبنى خەدىج، سەلەمە ئىبنى ئەكۋەئ، ئەبۇ دەردائ، زاھىر ئىبنى ھەرام ۋە ئابدۇللاھ زۇلبىجادەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 561
ئابدۇللاھ ئىبنى ئەرقەم، ئوسمان ئىبنى ئەبۇلئاس، ۋائىل ئىبنى ھەجەر، ئەلا ئىبنى ھەزرەمى ۋە ئەبۇ زەيد ئەمر ئىبنى ئەخىتەب زىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 567
ئەبۇ ئۇمامە، زەيد ئىبنى سەۋھان، قۇررە ئىبنى ھۇبەيرە، ئابدۇللاھ ئىبنى بۇسر، ھىرماس ئىبنى زىياد ۋە سائىب ئىبنى يەزىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 573
ھەرمەلە ئىبنى زەيد، ھەمزە ئىبنى ئەمر، ۋەرقە ئىبنى نەۋفەل ۋە ئەھنەف ئىبنى قەيس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 579
خەدىجە بىنتى خۇۋەيلد، فاتىمە، ئائىشە، سەفىيە، سەۋدە، ئەبۇ بەكرىنىڭ قىزى ئەسما، ئۇممۇ ھەرام، ئۇممۇ سۇلەيم ۋە ئۇتبەنىڭ قىزى ھىند رەزىيەللاھۇ ئەنھالارنىڭ پەزىلەتلىرى 585
پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ زەينەب، رۇقىيە، ئۇممۇ گۇلسۇم قاتارلىق قىزلىرىنىڭ، ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھانىڭ ۋە باشقا ئاياللارنىڭ پەزىلەتلىرى 603
ئەھلى بەيتنىڭ ۋە پەيغەمبەر سەللاللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمنىڭ كۆيئوغۇللىرىنىڭ پەزىلەتلىرى 614
مۇھاجىر ۋە ئەنسار رەزىيەللاھۇ ئەنھۇملارنىڭ پەزىلەتلىرى 622
بۇ ئۇممەتنىڭ پەزىلەتلىرى 634
ئەرەب قەبىلىلىرى ئىچىدە قۇرەيش ۋە باشقىلارنىڭ ئەۋزەللىكلىرى؛ ئەجەم ۋە رۇملۇقلارنىڭ پەزىلەتلىرى 654